

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ
ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Φάκελος Κύπρου

ΤΟΜΟΣ ΙΓ'

Πρακτικά
Συνεδριάσεων
(Φάκελοι 37-39)

ΤΟΜΟΣ
ΙΓ'

ΑΘΗΝΑ - ΛΕΥΚΩΣΙΑ
2024

9 789605 602437 >

9 789963 391080 >

«Φάκελος Κύπρου»

Τόμος ΙΓ^η
Πρακτικά Συνεδριάσεων
Φάκελοι 37-39

ΜΕΛΗ ΕΙΔΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

1. Γεώργιος Μυλωνάκης,
Γενικός Γραμματέος
της Βουλής των Ελλήνων. Πρόεδρος
2. Νικόλαος Αναστασόπουλος,
Επίκουρος Καθηγητής Νεάρεπς
Ιστορίας του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων
3. Παναγιώτης Ηλιόπουλος,
Αρχειονόμος
4. Παναγιώτης Ιωακειμίδης,
Ομότιμος Καθηγητής του Τμήματος
Πολιτικής Επιστήμης και Δημόσιας
Διοίκησης του Εθνικού και Καποδιστριακού
Πανεπιστημίου Αθηνών
5. Θεόδωρος Κουτσογιάννης,
υπάλληλος της Βουλής των Ελλήνων
6. Δημήτριος Μιχαλολιάκος,
Αντιπρόφραχος Ιητάμενος ε.α.
7. Ευάνθης Χατζηβασιλείου,
Καθηγητής της Φιλοσοφικής Σχολής
του Εθνικού και Καποδιστριακού
Πανεπιστημίου Αθηνών
8. Γρηγόριος Ψαλλίδας,
Καθηγητής του Τμήματος Ιστορίας
του Ιόνιου Πανεπιστημίου

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ

1. Τάσσούλα Ιερωνυμίδου,
Γενική Διευθύντρια
της Βουλής των Αντιπροσώπων
2. Συλβάνα Βανέζου,
Πρώτη Λεπτουργός Ερευνών,
Μελετών και Εκδόσεων
της Βουλής των Αντιπροσώπων
3. Μιχάλης Μιχαήλ,
Αναπληρωτής Καθηγητής Ιστορίας
του Τμήματος Τούρκικών
και Μεσανατολικών Σπουδών
του Πανεπιστημίου Κύπρου
4. Ανδρέας Νεοφύτου,
Πρώτος Γραμματέας
Κοινοβουλευτικών Επιτροπών
της Βουλής των Αντιπροσώπων
5. Πέτρος Παπαπολυβίου,
Αναπληρωτής Καθηγητής Σύγχρονης
Ελληνικής Ιστορίας του Τμήματος
Ιστορίας και Αρχαιολογίας
του Πανεπιστημίου Κύπρου
6. Δημήτρης Ταλιαδώρας,
Ιστορικός-ερευνητής
7. Φλώρα Φλουρέντζου,
Πρώτη Λεπτουργός Ερευνών,
Μελετών και Εκδόσεων
της Βουλής των Αντιπροσώπων
8. Ανδρέας Χειμωνίδης,
Διευθυντής Υπηρεσίας Επικοινωνίας
της Βουλής των Αντιπροσώπων

«Φάκελος Κύπρου»

Τόμος ΙΓ^η

Πρακτικά της Εξεταστικής Επιτροπής
της Βουλής των Ελλήνων

Συνεδριάσεις:

16 Δεκεμβρίου 1986 έως 13 Ιανουαρίου 1987

Φάκελοι 37-39

Σ &

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ - ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ

ΑΘΗΝΑ - ΛΕΥΚΩΣΙΑ 2024

ΣΥΝΤΕΛΕΣΤΕΣ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

Γενικός Συντονισμός: Θεοδώρα Πετρούλα,
Διάντρια του Γραφείου του Γενικού Γραμματέα
της Βουλής των Ελλήνων

Επιμέλεια: Θεοδώρα Δραγανίγη
Ελευθερία Κουκουτσάκη

Σχεδιαστική επιμέλεια - Σελιδοποίηση -
Σύνθεση εξωφύλλου: Δημήτρης Ζαζός

© 2024 Βουλή των Ελλήνων

ISBN (set): 978-960-560-158-4

ISBN (τόμ. II'): 978-960-560-243-7

ISBN (τόμ. II'': σκληρόδετο):

978-960-560-242-0

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ
ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ

Επιμέλεια:
Συλβάνα Βανέζου, Φλώρα Φλουρένιζου,
Πρώτες Λεπτουργοί
Ερευνών, Μελετών και Εκδόσεων
της Βουλής των Αντιπροσώπων

Επιστημονικός Σύμβουλος:
Πέτρος Παποπολυβίου, Αναπληρωτής
Καθηγητής Σύγχρονης Ελληνικής Ιστορίας
του Πανεπιστημίου Κύπρου

Υπεύθυνος Λεπτουργός:
για την ψηφιοποίηση του υλικού:
Ανδρέας Χειμωνίδης,
Διευθυντής Υπηρεσίας Επικοινωνίας
της Βουλής των Αντιπροσώπων

© 2024 Βουλή των Αντιπροσώπων
ISBN (set): 978-9963-39-065-6
ISBN (τόμ. II'): 978-9963-39-108-0

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Πρόλογος	9
Οι εξεταζόμενοι μάρτυρες	11
Συνεδρίαση 16ης Δεκεμβρίου 1986	13
Κατάθεση: Κ. Χανιώπης (2η πημέρα, σσ. 14-117). Γρ: Μπονάνος, σσ. 119-230]	
Συνεδρίαση 17ης Δεκεμβρίου 1986	233
Κατάθεση: Γρ. Μπονάνος (2η πημέρα, σσ. 237-432)	
Συνεδρίαση 13ης Ιανουαρίου 1987	435
Κατάθεση: Γρ. Μπονάνος (3η πημέρα, σσ. 436-669)	

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Η Βουλή των Ελλήνων και η Βουλή των Αντιπροσώπων συνεχίζουν, με την παράδοση στον ελληνικό και κυπριακό λαό του παρόντος τόμου, την έκδοση του πολύτομου έργου «Φάκελος Κύπρου», που περιλαμβάνει το μαρτυρικό υλικό που συνέλεξε η Εξεταστική Επιτροπή της Βουλής των Ελλήνων, η οποία λειτούργησε κατά τα έτη 1986-1988, με στόχο την έρευνα, συγκέντρωση και αξιολόγηση στοιχείων αναφορικά με το εγκληματικό πραξικόπημα στην Κύπρο και την τουρκική εισβολή που ακολούθησε.

Όπως είναι γνωστό, στις 11 Ιουλίου 2017 η Βουλή των Ελλήνων ενέκρινε ομόφωνα την παράδοση του υλικού στη Βουλή των Αντιπροσώπων, η οποία πραγματοποιήθηκε σε ειδική συνεδρία της Βουλής των Αντιπροσώπων στις 14 Ιουλίου 2017 στη Λευκωσία.

Το ογκωδέστατο υλικό, αποτελούμενο από 139 φακέλους, περιέχει εμμόρτυρες καταθέσεις των πρωταγωνιστών, των υπευθύνων και όλων όσοι συμμετείχαν άμεσα ή ενεπλάκησαν έμμεσα στο χουντικό πραξικόπημα κατά του Προέδρου της Κυπριακής Δημοκρατίας Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ'. καθώς και όλων όσων η δράση συνδέθηκε με τα γεγονότα της τουρκικής εισβολής που ακολούθησε. Το εν λόγω υλικό δεν τέθηκε ποτέ στη βάση του θεσμικού και τελικού καταλογισμού ευθυνών, παραπέμπει ωστόσο, με όλες τις τυχόν αδυναμίες που μια προσωπική μαρτυρία ενδεχομένως περιέχει, ιδίως εκείνων που προφανώς φέρουν το στίγμα του εθνικού όγους του ολέθριου πραξικοπήματος και της συνεπεία αυτού τουρκικής εισβολής και στρατιωτικής, μέχρι σήμερα, κατοχής, στις βαρύτατες ιστορικές ευθύνες της επταετούς στρατιωτικής δικτατορίας στην Ελλάδα σε βάρος της Κύπρου. Περαιτέρω, οι απαντήσεις και οι τοποθετήσεις που καταγράφονται στο πλαίσιο των μαρτυριών αυτών αποτελούν αυστηρά προσωπικές απόψεις του κάθε εξεταζόμενου από την Επιτροπή μάρτυρα, είτε αυτές αφορούν προσωπικές του ευθύνες είτε αφορούν ευθύνες που αυθαίρετα, λανθασμένα ή και κακόβουλα καταλογίζονται ας άλλα πρόσωπα και τρίτες χώρες ή, ακόμη, αποτελούν προσπάθεια απόσειστης ασήκωτων ιστορικών ευθυνών.

Η πρωτοβουλία των δύο κοινοβουλίων να προχωρήσουν από κοινού στην παραύσα έκδοση έχει ως στόχο να προσφέρει τόσο στην Ελλάδα, στην Κύπρο και στους αποδήμους μας όσα και στην επιστημονική κοινότητα πρόσβαση σε ιστορικό υλικό που μέχρι τώρα θεωρούνταν επτασφράγιστο μυστικό και να φωτίσει γνωστές και

άγνωστες πυχές της κυπριακής τραγωδίας. Αποτελεί ταυτόχρονα την απαρχή μιας κοινής προσπάθειας των δύο κοινοβουλίων για συγκέντρωση του όποιου σχετικού με τον Φάκελο της Κύπρου υλικού που υπάρχει διάσπορτο σε διάφορα αρχεία, κρατικά και μπ, με την ελπίδα να διανοιχθούν νέοι δρόμοι στην έρευνα και να διευρυνθεί το πεδίο της ιστορικής γνώσης, έτσι ώστε να χιθεί κάποτε άπλετο φως στην πλέον σκοτεινή σελίδα της σύγχρονης ιστορίας μας.

Κωνσταντίνος Τσοούλας
Πρόεδρος
της Βουλής των Ελλήνων

Αννίτα Δημητρίου
Πρόεδρος
της Βουλής των Αντιπροσώπων

ΟΙ ΕΞΕΤΑΖΟΜΕΝΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ*

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΧΑΝΙΩΤΗΣ

Κατέθεσε στην Επιτροπή 11/12/86, 16/12/86 και 19/03/87

Γεννήθηκε το 1922 στη Θεσσαλονίκη. Απόφοιτος ΣΣΕ, ανθυπολοχαγός (21/08/1943). Δεν υπηρέτησε στην Κύπρο. Αποστρατεύτηκε στις 05/03/1975 με τον βαθμό του αντιστράτηγου.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΣ ΜΠΟΝΑΝΟΣ

Κατέθεσε στην Επιτροπή 16/12/86, 17/12/86, 13/01/87, 19/03/87, 31/03/87, 07/04/87, 09/04/87, 12/05/87, 19/05/87 και 21/05/87

Γεννήθηκε το 1918 στο Αργοστόλι Κεφαλονιάς. Απόφοιτος ΣΣΕ, ανθυπολοχαγός (07/08/1940), ταγματάρχης (02/07/1949), αντισυνταγματάρχης (07/08/1956), συνταγματάρχης (26/01/1967), ταξίαρχος (11/01/1969), υποστράτηγος (29/06/1970), αντιστράτηγος (07/06/1972). Υπηρέτησε στην Κύπρο ως Επιτελάρχης της ΑΣΔΑΚ (19/09/1967 - 02/01/1968), Διοικητής της III ΑΤΔ (03/01/1968 - 11/04/1968) και Επιτελάρχης του ΓΕΕΦ (12/04/1968 - 27/02/1969). Αποστρατεύτηκε στις 19/08/1974 με τον βαθμό του στρατηγού.

* Τα βιογραφικά σημειώματα των αιώνων μαρτύρων ανιλίθικων από τα αρχεία που τηρούνται στην Υπηρεσία Στρατιωτικών Αρχείων του ΓΕΣ και στο Τμήμα Αρχείων της Υπηρεσίας Ιστορίας Ναυτικού του Πολεμικού Ναυτικού.

***

Η φωτοαναστατική δημοσίευση των μαρτυρικών καταθέσεων στην αυθεντική δακτυλόγραφή τους μορφή συνεπάγεται και την αναπαραγωγή ανορθογραφιών, αλλά και ανακριβειών, όπως καταγράφηκαν από λάθος είτε του μάρτυρα είτε των δακτυλογράφων.

Με την περάτωση της έκδοσης του συνόλου του μαρτυρικού υλικού θα περιληφθεί απόν τελευταίο τόμο συμπλήρωμα ονομάτων και τοπωνυμίων, το οποίο θα περιέχει τους αντίστοιχους όρους στην καθιερωμένη τους εκδοχή.

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ' - ΣΥΝΟΔΟΣ Β'

ΕΣΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

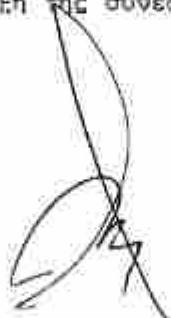
" ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ"

Π Ρ Α Κ Τ Ι Κ Ο

Στην Λαθίνα , σήμερα 16 Δεκεμβρίου 1986, ημέρα Τρίτη και ώρα 9.00 π.μ. συνεδρίασε στην αίθουσα της Γερουσίας του Μεγάρου της Βουλής η Εξεταστική Επιτροπή " για το φάκελο της Κύπρου " με πρόεδρο τον κ. Χρήστο Μπασαγιάννη και με δέμα ημερήσιας διάταξης την εξέταση των μαρτύρων κ.κ. Κ. Χανιώτη (2η μέρα) και Γρ. Μπουνάνου (3η μέρα) .

Ετη συνεδρίαση ήταν παρόντες από τα μέλη της Επιτροπής οι βουλευτές κ.κ. Αλ. Δαμιανίδης, Γ. Δασκαλάκης, Π. Ζακολίκος, Κλ. Σερβός, Ι. Κουτσογιάννης, Αλ. Διαροκάπης, Αν. Ντεντιδάκης, Δ. Παγορόπουλος, Ι. Παπυδονικολάκης, Σωμ. Παπαστεφανάκης, Γ. Περάκης, Σπ. Ράλλης, Κ. Τσιγαρίδας, Ι. Βαρβιτσιώτης, Ι. Βασιλειάδης, Λ. Σαΐμης, Κ. Λάσκαρης, Στ. Μηλέτσας, ΑΘ. Βαρχάς, Μ. Παπακωνσταντίνου, Α. Παπαληγούρας, Α. Παυλίδης, Χ. Φωτόπουλος, Κ. Κάππος, Κ. Γιατρόκος και Δ. Διβανός .

Ο Πρόεδρος της Επιτροπής, αφού διαπιστώνει την ύπαρχη απαρτίας, κηρύσσει την έναρξη της συνεδρίασης και λέγει :

1/1 ν. ΜΠ 16-12-1986

2

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χοίστος Μπασαγιάννης): Κύριεις συνδέλφοι, αρχίζει τη συνεδρίαση.

Παρακαλώ το γραμματέα να συνοδεύσει στην Αίθουσα το μάρτυρα κ.

Χανιώτη.

(Έτοιμο εισέρχεται στην Αίθουσα ο μάρτυρας κ. Χανιώτης)

Παρακαλώ τους κ. συνδέλφους να αρχίσουν τις ερωτήσεις στους:

Ο κ. Χανιώτης έχει ορκιστεί και έχει αρχίσει να εξετάζεται και συνεπός δεν υπάρχει λόγος άλλης προδικασίας.

Παρακαλώ τον κ. Παγορόπουλο να λάβει το λόγο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε μάρτυρε, ήθελα να σας ρωτήσω το εξής:

Εσείς ήσαστεν αρχηγός Α' κλάδου. Ως αρχηγός Α' κλάδου του ΑΕΔ θα πρέπει να παίρνατε και όποια σήματα ή όποιες πληροφορίες είχετε σχετικές με τις κινήσεις των Τουρκικών στρατευμάτων. Ήτοι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Στην αίθουσα επιχειρήσαν.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Λεν μιλάω όταν άρχισαν οι επιχειρήσεις.

Λέω πριν, ως αρχηγός Α' κλάδου περνάγανε όλες οι πληροφορίες από εσάς.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

2/1 ν ΜΠ 16-12-1986

3

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Λοιπόν στο διάστημα από 15 μέχρι 20 είχατε σήματα και από την ΚΥΠ και από άλλες μονάδες ότι οι Τούρκοι είχαν προετοιμασίες στην απέναντι από την Κύπρο περιοχή και ήταν έτοιμοι για να βγούν. Από τα είχατε αξιολογήσει εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι. Διότι σα είπα την προηγούμενη φορά κατά το διάστημα αυτό σχεδόν είχαμε αδραναποιηθεί ότι ΛΕΔ διότι δλη η διεξαγωγή των επιχειρήσεων και οι κινήσεις των μονάδων κάτω γίνονταν από ένα γραφείο στο οποίο δεν είχαμε καμία γνώση ούτε καμία ποσοεγγύηση. Δεν μπορούσαμε να το προσεγγίσουμε καθόλου.'

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Δηλαδή αυτή τη στιγμή, το σήμα το οποίο ήλθε — που μας είπε ο κ. Σταθόπουλος, ο οποίος ήταν αρχηγός ΚΥΠ εδώ·δις 18 και 19 ήλθαν σήματα ότι επιβιβάζονται κλπ· αυτό δεν τοξέρατε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Το ξέρω και εμείς, βεβαίως.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτό το σήμα, πώς το αξιολογήσατε; Δηλαδή αυτές οι πληροφορίες ήταν ότι κάνουν θεαματικές κινήσεις οι Τούρκοι ή ότι έκαναν να κάνουν απόβαση;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι, 'Ότι υπάρχει μεγάλη πιθανότης να κάνουν απόβαση οι Τούρκοι. Γιαυτό σας είπα, πώγα μέσα στον κ. αρχηγό και είπαμε να

3/1ν XM 16.12.86

4

σταλεύν τα υπερβούχα στο στενό Βορείως της Κύπρου και επίσης είπαμε -κατ' το απεδέχθη ο κύριος φρυγύδες ο οποίος δε ματαδέσει θιμονάδες να είναι σε υψηλή εποιμότητα. Αυτό σημαίνει όλος οι φρότοι των πυρομαχικών, καμία εδεικ και τα γυναστά αυτά. Και την παραμονή επίσης είπαμε να εκπομπευθούν οι πυρήνες, οι οποίοι είναι το πρώτο μέτρο της επιστρετεύσεως.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Παρακαλώ λοιπόν, πέστε μου, πάτε δώσατε την εντολή υψηλής εποιμότητος;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήχουν περάσει τόσα χρόνια . Είναι ή 18 ή 19 του μηνός.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Πέστε μου παρακαλώ, ελέγξτε εσείς ή οποιοδήποτε άλλος από το ΑΕΔ, εάν πράγματι οι μονάδες στην Κύπρο είχαν τεθεί σε υψηλή εποιμότητα και εάν είχαν πάρει τις θέσεις τους. Όπως προέβλεπαν τα σχέδια;

ΜΑΡΤΥΣ: Είχαν λέβει υψηλή εποιμότητα, με τη διεφορέ χωρίς να γνωρίζουμε διώς έισακιστώσαμε εκ των υστέρων διώς είχε διεταραχθεί επικινδύνως η διέταξη την οποία δεν ξέραμε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτό το πράγμα κύριε Χανιώτη, διώς είχε διεταραχθεί η τάξη και η διέταξη των μονάδων διώς το ήξεραν διώς διέταξαν το πραξικόπεμα κατέ τουλακαρίου;

4/1v XM 16.12.86

ΜΑΡΤΥΣ: Όπως σας είπα και προχθές το πραξικόπεμψα είχε δύο επιπτώσεις. Αφ ενδές έδωσε αφερμή στους Τεύρωκους....

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Το είπατε αυτό. Αυτός που το διατέλεσε δεν το ήξεραν δτι ότι διελυθείν οι μονάδες;

ΜΑΡΤΥΣ: Το ξέρανε. Πρέπει να το ξέρανε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Και μία ερώτηση ακόμη: Μας είπατε δτι στη σύσκεψη που ήσασταν διερμηνέας, ο Σίσιος είπε για παραχώρηση κάποιου λιμανιού.

AK

(v)

1/1 ΑΚ (Γ.Π.) 17.12.86

6

ΜΑΡΤΥΣ: Θυμάμαι καλά γιατί σας είπε, ότι έκανα τον διερμηνέα, αλλά ήταν και άλλοι πρεσβευτές από το Υπουργείο Εξωτερικών μέσα και μπορούν να το καταδέσουν - ότι είπε, δηλαδή αυτό το μετέφερε από την Ουάσιγκτον - ο Τούρκος πρέσβυς του το είπε εκεί, ή του διευθύνονταν από την Αγκυρα, δεν ξέρω ότι και οι Τούρκοι θέλουν κάποια διέξοδο στην Κύπρο για την δική τους κοινότητα. Και υπαντίθετο νομίζω την Κυρήνεια. Και τόσο κύριος Πρωθυπουργός, το θυμάμαι καλά, γιατί ο κύριος ομιλητής ήταν ο Πρωθυπουργός ...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Επειδή δεν έχω πολύ χρόνο, θα ήθελα να μου διεκρινήσετε, ο Σίσκο αυτό που έλεγε το έλεγε σαν αντάλλαγμα, να πάω να το δώσω στους Τούρκους για να μην επιτεθούν. Ως τί το είπε;

ΜΑΡΤΥΣ: Το είπε, όχι ως αντάλλαγμα. Απ' ότι θυμάμαι το είπε ως εέδεις. Σητάν οι Τούρκοι αυτό το πρόγμα. Το είπε Φερά. Και η απάντηση που του εδόθη είναι ότι "δεν μπορούμε να τους δώσουμε τίποτα απολύτως. Καμία διέξοδο. Η Κύπρος είναι μια ανεξάρτητη Αγιοκρατία μ.λ.π."

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Θα ήθελα να ρωτήσω τώρα τη γνώμη σας.

Όταν προχώρησαν οι Τούρκοι, έκαναν την απόβαση και δύος τουλά-

2/1 ΑΚ (Γ.Π.) 16.12.86

χιστον μας είπαν, έλεγαν " αυτοσυγκοάτηση" . Η γνώμη σας, κύριες μάρτυρες είναι ότι τα είχανε Βρει με τους Αμερικανούς και τους Τούρκους να πάρουνε την Κυρήνεια και να τελειώνουμε.

ΜΑΡΤΥΣ: "Οχι..

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτό το διαγνώσατε ποιδενά, υπόψια είχατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Κάμια υποψία. Προσωπικός σας μελό γιατί υπήρξα σε δλη μου την σταδιοδρομία ειλικρινής και με αρχές ότι δεν μου εδόη τέτοια εντύπωση δηλαδή να παραβέψουμε να βάσουμε την Κυρήνεια για να μην έλθουν οι Τούρκοι.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: "Οχι να βάσουμε αλλά να αφήσουμε να την πάρουν ..

ΜΑΡΤΥΣ: "Οχι. Δεν το αντελήφθην καθόλου αυτό.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Την ημέρα εκείνη που έγινε η απόβαση, ο αξιωματικός της υπηρεσίας δεν σας ειδοποίησε εσάς πρωτ-πρωτ ως αρχηγό του Α' κλάδου ότι ξέστε πήρα σήμα από μάτω, ότι ασχέτη η επίθεση;

Στο επιτελείο πάντα υπάρχει ένας αξιωματικός υπηρεσίας.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως είμαστε εκεί από το πρωί...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ : Τι ώρα είχατε πάει το πρωί , στο επιτελείο;

Ω. Μ. Α.

Δ. Ζ.

3/1 AK (F.M.) 16.12.86

16.12.86

Na společnosti
se někdy
více než
druhý
Václav Žáček
1934, AEG
pozdrav mých
vlastníků

MAP TYPE: Nomeric & at 1:100,000.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Οι αλεξιπτωτιστές και οι άλλοι μάχισαν
από τις 5.00 η ώρα...

ΜΑΡΤΥΣ: Με ευημέρωσαν από την αίθουσα επιχειρήσεων ...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Στο σπίτι μας:

*W*APTYN: "Oxi, oxi AEA.

ΔΕΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΔΗΣ : Από τις 5.00 μέχρι τις 7.30...

ΜΑΡΤΥΡΕΣ: Ζητώ πάνω γύρω στις 7.00 νωρίτερα και όταν είπαν ότι λέγεται
ΟΙ ΣΠΥΡΟΛΟΓΕΣ.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Μέχρι να πάτε εσείς και να δώσετε τις ευτολές σας και να αναλάβετε ως προηγούμενος Α' κλάδου ποιός δημόσιων.

MARTYS: Στην αίθουσα σπιτικε-ρήσεων δεν υπήρχα μόνο εγώ. Υπήρχαν διάφοροις βάπτισης συνταγματάρχες από νησιών, πλοίαρχοι. «Έτσι επρι-

διωμένη η αιθουσα επιχειρήσεων πλήρως. Επίσης, δεν ήταν μόνο
εκεί στην αίθουσα στην οποίαν κατό τη διάρκεια της παραγγελίας,

(This page contains 245 words)

АНИМЕЙТОРЫ ПАРОДИЙНЫХ АНИМЕ: Альбом новых Альбомов анимационных

MARTINEZ, and RICO, the others who have been to ALVAREZ. See the file for the names.

Digitized by srujanika@gmail.com

Figure 1. A photograph of the head of a female *Leucostethus williamsi* showing the dorsal view of the head and the ventral view of the chin.

4/1 ΑΚ (Γ.Π.) 16.12.86

9

πόλεμος και έχει σαρκίς αδηγίες επιχειρήσεων ...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε υπότους δεν τα ξέρω εγώ αυτά τα πράγματα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω ποιός ήταν την λέξη αυτοσυγκράτηση, αλλά έχω την εντύπωση εκ των υπτέρων, γιατί την άκουσα και εγώ αυτή τη λέξη, — και την ερμηνεία δια σας την δύσουν αυτοί που διωσαν την εντολή της αυτοσυγκράτησεως — διτ τα σχέδια προσέβλεπου την εξουδετέρωση του τουρκικού θήλακος λευκασίας, στον οποίο ήταν τουρκικός πληθυσμός δηλαδή και άμαχος πληθυσμός. Αν λοιπόν γινόταν η εξουδετέρωση αυτού του θήλακος θα είχαμε πολλά θύματα μεταξύ του αιμάχου πληθυσμού και πολλοί εφοδιούντο αντίποινα, στην Ευρώπη και στην Αιγαίο χωρού. Για τους 'Ελληνες κατοίκους είχε την έννοια της αυτοσυγκράτησεως, δηλαδή μη τους κτυπάτε εκεί μέσα στον θήλακο γιατί είναι άμαχος πληθυσμός.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ποιός το είπε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων^ρ. Εγώ δεν την άκουσα καθόλου αυτή την λέξη κύριε βουλευτά.

Εγώ
κρεεζέμ Ν
ε Κέρκυρας
η

Αντώνης
Παπαδημητρίου

Αντώνης
Παπαδημητρίου

(C)

(ΑΧ)

1/16.

(Ε.Ε.)

16.12.1986

10

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Βαγορόπουλε υπερβήκατε πολύ το χρόνο.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν την ακούωα αυτή τη λέξη καθόλου. Και σας λέω εκ των μετέρω
ὅτι εκείδη σ' ευτό τα πρόγματα είμαστε εθνικό πολύ ευαίσθητος δεν θα την

έλεγα αυτή τη λέξη ποτέ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τους κ. Βαρβίτσειώτη να λάβει
το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΕΙΩΤΗΣ: Κύριε μάστυς, θέλω να μου εξηγήσετε πώς δουλεύει
ο Στρατός.

'Όταν ένα σήμα ή μία διαταγή την εκδίδει ο Αρχηγός Ενόπλων
Δυνάμεων, αυτό δεν περνάει από την τεραρχία, ή μάλλον δεν προκαλείται
από την τεραρχία και φάνει, ως τελικό διατάξιτη, τον Αρχηγό Ενόπλων
Δυνάμεων; Ιπποσί μόνος του ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων να σκεφθεί να
κάνω αυτό ή να κάνω το άλλο, που είναι Αρχιστράτηγος στην προκειμένη
περίπτωση. 'Έτους: 'Εγειρε αρμόδιωτης λοχιστρατήγου.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Αρχιστράτηγος στα Κυπριανά, σας είναι, κατά το διάστημα
του πραξικοπήματος, μέχρι της εισβολής -και αυτά σας λέω: είναι θετικά
εγγεγραμμένα- την δλη επιχείρηση της ΚΥΠ, πραξικόπημα και κινήσεις
επιχειρησιακής πονδών, την είχε το κλιμάκιο Ιωαννίδη και εν γνώσει,
προφανώς, και τον Αρχηγόν Ενόπλων Δυνάμεων. Δεν το ξέρω αυτό, αλλά

2/15. (Ε.Ε.)

16.12.1986

11

το υπόθετω. Από κεί και πέρα, λοιπόν, μετά την εισβολή και μά
κρισι, μάλιστα, σταν έπιασαν την Κυρήνεια, το κλειδικό Ιωαννίδην έγκα-
τέλειψε τα πάντα. Κατ' όλα πήγαν στην Αίθουσαν Επιχειρήσεων. Τα σήματα,
τα οποία ερχόντουσαν, γιατί εν συνεχείᾳ από το ^{(Αρχηγείο Σύν}
^{των Ενόπλων}
^{Δυνάμεων)} ήταν οι μόνοι που έγινε κάποιος υποχωρητικός ελιγμός, οι υποχωρητικός αυτός
ελιγμός ήταν, υπήρχε στην Αίθουσα Επιχειρήσεων ένας κάρτης καταστί-
σεως, ερχόντουσαν τα σήματα και το Επιτελείο τα διεβίβαζε στον κ.
Υπαρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων, ο οποίος ήταν ο λοχηγός του Επιτελείου,
αυτός ήταν ο Επιτελάρχης εκεί πέρα, ο κ. Κυριακόπουλος και εν συνε-
χείᾳ στον Αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων. Ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων συγκα-
λούσε τους Αρχηγούς εν απονοία του Επιτελείου. Αυτό δεν ήταν, δηλαδή
μια φορά εν απονοία, εγένετο συνεχές και αποφασίζαν μέσα στο Γραφείο
του Αρχηγού Ενόπλων Δυνάμεων. Ο κ. Μπουάνος με τους 3 άλλους Επιτε-
λάρχες. Αυτός ήταν ο μηχανισμός. Μάλις, λοιπόν, τελείωναν τη σύσκεψη,
καλούσαν ή εμένα ή του κ. Πολίτη, ^{ή την} Υποπτέραρχο Οικουνύμου, ο οποίος
μπορεί να ήταν στην Αίθουσα Επιχειρήσεων, ή ένα αποιοθήποτε, μπορείς
να μεταβιβάσεις αυτό το σήμα. Αυτός ήταν ο μηχανισμός.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΕΙΟΥΣ: Άρα, δεν δούλεψε η λερδοχία καθόλου, θέλετε να
πείτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Το Επιτελείο απονοίασε κατά τη διάρκεια των επιχειρήσεων

^{πο}
Αυτό το τους είπαν και στην έκθεσή.

^{πο}
Όταν προστέθη το τούνιο των μηχανητών των ισοδαχτυντών ήταν στην έκθεσή
των μηχανητών της ίδιας η έκθεσης.

3/16. (Ε.Ε.)

16.12.1986

12

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δεν εννοώ για το πραξικόπημα.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, για τις επιχειρήσεις.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Για τις επιχειρήσεις, εννοώ.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μετοίχαμε καθόλου στο Επιτελείο, γιατί συνήθως η

βιαδικασία, κύριε Βαρβιτσιώτη, είναι τη εξής. Εισηγείται το Επιτελείο,

*μετέχει το Επιτελείο. Μάλιστα στην έκθεση μετοίχηση τη εξής: Υπήρχε**ένα λίθος. Η Αίθουσα Επιχειρήσεων έπρεπε -δεν είχε γίνει αυτό από**γράφουρκή^{γράφουρκή} να επικοινωνεί με τους Αρχηγούς, διότι λαμβάνουν τις αποφάσεις.*

Να επικοινωνεί. Βρώ ήταν, αλλού τη Αίθουσα Επιχειρήσεων, αλλού ήταν

ο Αρχηγός, όπου ελάμβανε τις αποφάσεις. Καλά αυτό είναι ένα τεχνικό

θέμα. Σπαρνε μόνο εντολές ή μετεβιβαζές αναφορές!

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Μία δεύτερη ερώτηση, κύριε μάρτυς.

Είπατε, κατ το επαναλαβατες και σπίνετε, δτι τι δύο υποθούχα

σιετάχθησαν να πάνε από τον Μπουνάνο στο στενό της Κύπρου, μότερα

από δική οις εισήγηση. Ο κ. Μπουνάνος στο βιβλίο του, στη σελ. 232,

λέει δτι διέταξε τα υποθρύχια να πάνε μάτερα από εισήγηση Αραπάκη.

ΜΑΡΤΥΣ: Εμείς είμαστε Επιτελείς, εγώ το θυμάμαι χαρακτηριστικά,

κύριε Βαρβιτσιώτη. Πήγα μέσα και του λέω, κύριε Αρχηγέ τα σχέδια της

*Γρ. Εθνικών σύγχιας επιχειρήσεων, παρθένους την αποστολή υποθρύχων, σταν η κατά-**σταση ή η απειλή αίναι ευλαβής. Βν συνεχεία, βίβατα, συνεννοήσηκε*

4/16.

(Ε.Σ.)

16.12.1986

13

με τον κ. Αραπίκη και ο κ. Λαζαρίδης του είναι, να πάνε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: "Οχι, δεν λέσει αυτό. Δέξια σαςώς, ότι "ύστερα από εισήγηση του Αρχηγού του Ναυτικού". Κατά συνέπεια, ένας από τους δύο, για να μεταχειρισθώ μία επιεική ένφραση, δεν θυμίζω καλά.

ΜΑΡΤΥΣ: Έγώ θυμάμαι πολύ καλά, κύριε Βαρβιτσιώτη, ότι πήγα μέσα και του είναι ότι θα πρέπει να πάνε τα υποβούχια. Τώρα δεν έχω σημασία

V

τι έγινε. — Εν συνέχεια διαβουλεύτηκε με τον κ.

~~αρχηγός~~ Λαζαρίδη. Τό συμάματι πολύ καλά. Δεν είγαν ανάγκη να το ~~κατέβασε~~ αυτό το
~~μαθήμα~~ ποδόγυα, διότι ήμουνα ~~κατέβασε~~ εντεταλμένος για τα σχέδια.
→ ~~αποτέλεσμα~~

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Να σας διαβάσω την περικοπή;

~~αρχηγός~~ ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

~~αρχηγός~~ ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: " Επανήλθα στο γραφείο μου και εκάλεσα αμέσως
1 Νό~~μη~~ τους Αρχηγούς των 3 Ελάδων Ενόπλων Δυνάμεων, Γαλατούδη, Αραπίκη και
~~αρχηγός~~ Παπανικολόδου, καθώς και του Υπαρχηγού Κυριακόπουλο. Τους ενημέρωσα
Να προσέλθουν στον συζητηθέντων με τον Βέσκο και ήμουνα τας προτάσεις των.

~~αρχηγός~~ Ο Αραπίκης επογκάθη την αποστολή δύο υποβούχων στην περιοχή της
ρόδου, ώστε να είναι εγγύτερα προς την Κύπρο. Ενέκοινα την εισήγηση
και του είπα ότι πέραν των 2 υποβούχων, να αποστέλλει και 3 τοπικά-
κάτους εις κοίτην".

I. e. 1

Δ. Β.

15_1/10.....16-12-86.....

14

MARTYS. Έας αναφέρω το εξής -γιατί δεν μπορεί να τα δυμάται όλα-
δια προ αυτού του γεγονότος της εισηγήσεως του κ. Αραπάκη. Δυμάται
χαρακτηριστικά διε πήγα μέσα χατου σίνα: Πρέπει, σύμφωνα με τα σχέ-
δια, να στείλουμε τα υποβρύχια. Τώρα, αν εν συνεχεία μαζεύτηκαν
αυτοί και του είπε αυτό ο κ. Λασπάκης, ασφαλώς θα το είπε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Ζεις είπατε, κύριε μάρτυς, ότι οργανώσατε αυτή
την επιχείρηση με το "ΡΕΘΥΜΝΟΣ".

MARTYS. Μάλιστα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Λυεξάρτητα από το γεγονός διε ο κυβερνήτης
του "ΡΕΘΥΜΝΟΣ" σε φιλικό σπίτι προχθές έλεγε ότι δεν ήταν το
"ΡΕΘΥΜΝΟΣ", ότι ήταν το "ΚΑΝΤΙΑ" ...

MARTYS. Το "ΡΕΘΥΜΝΟΣ" ήταν, κύριε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Μάλλον ο κυβερνήτης πρέπει να ξέρει καλύτερα.

MARTYS. Εγώ αυτό δυμάται, γιατί ήμουν παράν εκεί και τους φόρτωσα
όλους. Και μάλιστα θέλετε να σας πω ένα χαρακτηριστικό:

Ποιός κυβερνήτης, ο ιδιώτης:

* ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Ένας ζούλιας.

MARTYS. Ο κ. ζούλιας...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Δεν έχει σημαία, όμως.

MARTYS. Όχι, έχει σημαία το εξής: Ο κ. ζούλιας πήγε να χαροτίσει

271.θ-..... 16.12.86.....

15

τη γυναίκα του στη Γλυφάδα. Και του είπα: Μη πάτε, κύριε ζωύια,
πρέπει να φύγει το καράβι. Θα το διώξω το καράβι. Πρέπει να πάει
κάτια στην Κύπρο το καράβι, πολεμάνε κάτια. Μου λέει: "Όχι, θα πάω
εκεί." Και δρυγησε. Δέω, λοιπόν, στο φυσικό πλοίαρχο -ένα νεαρό
δεν θυμάμαι το όνομα του- του "ΡΕΘΥΜΝΟΣ": Αν σε 5*λεπτά δεν έλθει,
θα ξεκινήσει το καράβι, και θα πάει χωρίς το ζωύια. Ρωτήστε του.
Ήταν παρόντες εκεί δύο οι αξιωματικοί.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Αυτό το καράβι στις 23 Ιουλίου γύρισε πίσω.
ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Γιατί γύρισε πίσω;
ΜΑΡΤΥΣ. Πήγα στον κ. Αρχηγό το βράδυ στις 12.00' τα μεσάνυχτα και
του λέω: 'Εμαδα από κάπου δεν θυμάμαι από πού δτε το καράβι γύρισκ.
Προς θεού, γιατί τογιαρίσατε, κύριε Αρχηγέ; Και μου λέει: "Άσε σε
παρακαλώ, μην ανακατεύεσαι εσύ. Εδώ εγκρίνει και ο κ. Γκυζίκης."
Και με έδιωξε.

Και ένα άλλο περιστατικό θέλω να σας πω.

ΕΝΑΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ. Τι είπατε για τον κ. Γκυζίκη;

ΜΑΡΤΥΣ. Μου λέει: "Συμφωνεί και ο κ. Γκυζίκης να γυρίσει το καράβι."
Το ίδια: Γιατί, κύριε Αρχηγέ, το γυρίσατε το καράβι; Και αν θυμάμαι
καλά μου είπε δτε ήταν κάτι αντιτορπιλλικά εκεί πέρα και φοβήθηκαν.

3/1 Θ

16.12.86

16

Κατ' λέων: Αφού έφθασε έως από την Πάρο. Κάθε πόλεμος έχει και ορισμένους κινδύνους. "Φύγε" -μου λέει "σε παρακαλώ!"

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΑΤΗΣ. Σας είπα, λοιπόν, ο κ. Αρχηγός ότι υπήρχαν αυτιτορπιλλικά σκένες. Αυτά τα αυτιτορπιλλικά έφερεν και τους παρέβολες στο "ΡΕΘΥΜΝΟΣ".

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν άκουσα τέτοιο ποδόγνωμα. Πρώτη φορά το ακούω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΑΤΗΣ. Και μια προτελευταία ερώτηση, κύριε Πρόεδρε.

Αυτή τη επιχείρηση του "ΡΕΘΥΜΝΟΣ" επέλει σε γνώσει του Αρχηγού Ναυτικού ή όχι.

Π. Ν. Λ. ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως, γιατί καὶ ο επιστρατευθεὶς πλοίαρχος ο οποίος διατηρεί τη συνδέση του πλοίου από πλευράς ναυτικού ^{είτε} ...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΑΤΗΣ. Άλλο αν δηγίσατε ένα αξιωματικό. Αν δὲν η

επιχείρηση επέλει σε γνώσει... .

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν μπορώ να σας τα μετά βεβαιώθητος. Νοιίζω, γιατί συνήθως το επιτάσσεις των πλοίων καὶ οι κενήσεις είναι αρμοδιότητος του Αρχηγού Ναυτικού. Όπωσδήποτε το λέεις.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΑΤΗΣ. Πότε έγινε η αντικατάσταση της ΕΛΔΥΚ, πότε είχε προγραμματισθεί να γίνει; Είτε ήσασθε αμμόδιος για την αντικατάσταση της δυνάμεως της ΕΛΔΥΚ;

ΜΑΡΤΥΣ. Οχι, δεν ήταν σγύ αριθμός. Δεν θυμάμαι, κύριε βουλευτά.

4/16

16.12.86

18

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΟΣ. Συντάξεις.

Τίποτε φάλο, κύριε πρόεδρε, σας ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Πασακαλώ του κ. Βαρχά να λάβει το λόγο.

ΑΓΑΝΑΞΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ. Κύριε μάρτυς, θα συνεχίσω, με την άδεια του συναδέλφου κ. Παγαρόπουλου, μια ερώτηση που σας έκανε και που νομίζω ότι η απάντηση δεν ήταν πλήρης.

Στις 20 του μηνός οι Τούρκοι μας χτυπούσαν στην Κύπρο και αυριολεκτώ, κτού το νοιμένο σγάφη, σταν λέω ότι "μας χτυπούσαν", γιατί είχαμε δυνάμεις δικές μας ικεί - από τις 5.00' η ώρα. Και υπόρκει αίθουσα επιχειρήσεων που ασφαλώς πρέπει να το γνωρίζει. Και αυτός που έκανε βάρδια, σπως μας είπατε, είχε φύτολη ή έτσι σκέφθηκε να μη ξυπνήσει κανένα και προπαντός εօάς που ήσασθε ένας από τους επιτελείς:

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν θυμάμαι αυτή τη λεπτομέρεια. Μέχρι να έλθουν τα σήματα επάνω θα έφθασε 5.30'-6.00' η ώρα. Εγώ θα ήμουν καθ'οδύν. Μένω στη Γλωφάδα. Έως ότου να πάω από τη Βόρεια Γλωφάδα στο επιτελείο...

M Ε' αυτό το διάστημα, μόλις πήγα εκεί - δεν θυμάμαι ακριβώς την ώρα, κύριε Βουλευτά - οι επιχειρήσεις είχαν αρχίσει. Δηλαδή απ'δύτι θυμάμαι καλά, είχαν εμπλακεί και η ΕΛΔΥΚ και όλα τα τμήματα.

*24/1**R*

5/10 16-12-86

18

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ. Κυριάτε. Εγώ ^{πρώτη} συσιώδες, ενώ εσείς το θεωρείτε λεπτουμένεια. Άνοι ώρες χτυπάνε τα τυμπάνα μας οι Τσούρκοι και σεις δεν δέρετε τίποτε.

(B)

(θ)

171-B-A.11.16-12-86

19

ΜΑΡΤΥΣ: Λεν είπα στις δευ ξέρω τίποτα. Όταν προσήλθα στο γραφείο μου γιατί Εεκίνησα πρω', δεν θυμάμαι την ώρα ακριβώς που πηγα. Ήταν τόσοι αξιωματικοί εκεί που μπορούν να οας το καταθέσουν αυτό. Έγιναν οι επιχειρήσεις, δεν νομίζω στις έγινε καμία παράλληλη ή καμία συγκρότηση.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Πείτε μου κάτια αλλο. Είστε ικανοποιημένος ως ανώτατος αξιωματικός με τον τρόπο που τα τμήματα της εύνορρουράς αντέβρασαν στις προσβολές των τσούρκων;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα κατις την προηγουμενη φορά πως έχω κάποια επαγγελματική εμπειρία κατασας λέω στις οι ενέργειες που έγιναν κάτω δεν ήταν σωστές. Υιοθετησαν οδηγίες επιχειρήσεων, πλήρως εποιημότης των μονάδων. Οι οδηγίες των επιχειρήσεων είναι σωστές κατηγορηματικές. Λένε ότι ήταν βαλδαίκη από τον εχθρό, απαγτάμε καταρχής η εφαρμογή των σχεδίων, δηλαδή σαν μου λέτε στον πόλεμο που μετείχε ένα τάγμα το οποίο ήταν απομονωμένο, ας πούμε στις ήταν απόμακένο κατεβάλετο από τον εχθρό, θα περίμενε από το συνταγματάρχη οδηγίες να κτυπήσει. Αυτό νομίζω είναι εξόρθαλμο.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Για να είμαστε σωφής κατασκευιμένοι φταίει στις δευ απήντησαν κατιούς έίχαν υποχρέωση απέσως;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαιως.

Δ/Δ
Δ/Δ

2/1 B. A.M. 16-12-86

20

ΑΒΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Και δεν εμφάνισαν τα σχέδια όπως λέτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω πότε μάχισαν ακοιθώδες. Δεν τις ξέρω τις λεπτουμένες.

Γαγγραφή άλλα ξέρω στις σταν πέζων. Είναι μαζί σταν μάχισαν μάχης πιο μάχη.

Έβδομη Έναρξη αν αργήσαν λίγο, δεν είχα επικοινωνία.

Νέα διατύπωση ΑΒΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Να σας ρωτήσω κάτι πάλλο. Ήξει κατατεθεί, νομίζω
τον λίγον
Νέα διατύπωση

ΑΒΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Οτε και σειρά το είπατε, στις αρκές της Κυρήνειας υπήρχαν οχυρωματικά
ράγια μηρύποι

έργα και βέβαια δεν θα ήταν τα απλά που θα χρειαζόντουσαν στην ίδρα.

της προσβολής και συνήθως δεν είναι. Ήδην εκείνη την άρα. Τι απλά
θα ήταν συνήθως εκεί, κανόνια τι ήταν:

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν κυρίως αντιαρματικά.

ΑΒΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Αυτά γιατί δεν πήγαν; Ήξει κατατεθεί και είναι
αποδεδειγμένο για όλους πως στις οι περισσότερες δυνάμεις τρέχανε κάτια
στη λευκόστο στην Βάρο ήλπι. Και τα αντιαρματικά κυνηγούσαν τον Μακάριο;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι, απ' ότι γνωρίζω τα περισσότερα αντιαρματικά δεν κινούνται
είναι σε δέσεις και νομίζω στις ήταν στις δέσεις τους τα αντιαρματικά.

ΑΒΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Ήταν στις δέσεις τους; Κτυπήσαν δηλαδή τους τούρ-

κους;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως και κτυπήσαν. Και το πυροβολικό κτύπησε, όλοι κιό-
κισσουν.

ΑΒΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Ήξει κατατεθεί από πολλούς για αποβίβαση όχυροι από-

3/1 B. A.M. 16-12-86

21

βασικαί. Εάρω ότι κάτω από πυρά αντιαρματικών είναι δύσκολο να κάνεις αποβίβαση.

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι δύσκολο κατ μένος από το ΑΕΔ να ξέρουμε λεπτομέρειες

✓ πότε έβαλαν τη αντιπροσωπεία, γιατί ους είπα ότι υπήρχε στο ΓΕΦ ένας στρατηγός, ο οποίος έλειπε, πεπειραμένος κατ' αι ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΕΙΣ κατ' λόγο πραξικοπήματος και λόγω ελεύθερως κεφαλής, γιατί στο στρατό η κεφαλή πάσσει μεγάλο ρόλο γιατί δεν είναι μόνο στι γνωρίζει τα σχέδια κατ' αι έχει δοκιμάσει στις ασκήσεις, είναι το ιδρος του.

Λατ. φύγει ο διοικητής της μονάδας....

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ: Τι φταίσται και ποιός φταίσται. Καὶ αὐτό που λέπε τώρα είναι ότι από τους παρθύγωντες που φτάνεις.

МАРТЫН: Всё вон.

ΑΘΗΝΑΙΟΣ ΗΡΧΑΣ: Μια τελευταία ερώτηση. Βα σας γυρίσω στις σύγκενη
που έγινε στα υπουργείο Εξωτερικών και που είσαστε ως εκπρόσωπος
των Ενόπλων Δυνάμεων της 2-7-74. Ξγάδ δέχομαι στις μεταφέρατε από-
ψεις των Ενόπλων Δυνάμεων, δεν ήταν πρωτικής σας, αλλά θέλω μά-
εείηγηση. Έχετε πει στις δια πρέπει να λεχθεί στο Μακάριο στις αν δημιουρ-
γηθεί τετελεσμένο: γεγονός εκ μέρους των τούρκων, ουδείς να επέμβει.
Αν θέλετε να μου εξηγήσετε αυτό το ουδείς να επέμβει, δηλαδή ειπείς
οι Έλληνες δεν θα τους βοηθούσαμε ή κάποιος άλλος, δεν θα τους
βοηθήσαμε, τη συνέπεια αυτό:

10

(B) 1/1 Σ

(Ε.Ρ.) 16.12.86

22

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα εγώ ότι αν γίνει τετελεσμένο γεγονός δεν θα επέμβουμε;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: 'Ετοι είναι γραμμένο στο πρακτικό.

ΜΑΡΤΥΣ: Ισως, δεν θυμάμετε αν το είπα γιατί πέσσασαν και 13 χρόνια-
ιως είπα ότι ούτε οι Βγγλέζοι, ούτε οι Αμερικάνοι, ούτε οι Ρώσοι θα
επέμβουν, Πρέπει εμείς, Αισθάνομενοι ότι τα πρωτεϊκά είναι γραμμέ-
νο ότι ετόνιζα εκεί πέρα. -ήμουν ο μόνος που το ετόνιζα στο
Αρχηγείο των Ευδόλων Δυνάμεων και φρωτήστε όλους τους αξιωματικούς -
αυτοδυναμικά στην Κύπρο, διότι η Κύπρος έχει στρατιωτικά μετοντεκτήματα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι μακριά και τα αεροπλάνα μας δεν μπορούν να πάνε, μόνο
για 5-10 λεπτά υπεράνω του στόχου.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Τα είπαμε αυτά.

ΜΑΡΤΥΣ: Και νομίζω ότι αυτή την έννοια την διατηρού και τώρα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Κυρτάξτε στρατηγέ αυτά τα είπαμε, να μην μακρυγο-
ρούμε. Αυτή ήταν, δηλαδή, προσωπική σας εκτίμηση ή κάποιοι από αυτούς
πιθανόν να σας είπαν ότι εμείς...

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, Κύριε βουλευτά βρεν νομίζω ότι μου είπε κανένας ότι εάν

W 2011 επέμβουν και γίνει τετελεσμένο γεγονός, ποιος θα επέμβει. Νομίζω ότι
η γνώμη την αποία διατηρούμει τώρα δηλαδή, η έννοια ότι εάν γίνει

2/1 K (E.K.) 16.12.86

23

κάτι στη Κύπρο, ταν μας επιτεθούν οι Τούρκοι ή οποιοιδήποτε, ότι οι λεγόμενοι σύμμαχοι και οι διάφοροι άλλοι δεν θα επέμβουν. Ποέπει, λοιπόν, εν συνεχείᾳ να διαθάσετε όλα τα πρακτικά και θα δείτε ότι η έννοια είναι ότι πρέπει να είμαστε αυτοδύναμοι, αμυντικός. Να στελλούμε και σπλα και αειωματικούς και θυνάμετες. Αυτή ήταν η πολιτική μου καθ' όλη τη διάρκεια. Και είναι γοια μένο όχι μόνο σ' αυτά τα πρακτικά, αλλά και

ΠΗΓΑ ΝΑΥΟΥ ΟΤΙΟ ΑΞΕΓΓΩ.

Ο κύριος Κατσαβήμας ο οποίος ήταν στο Αρχηγείο Στρατού υπεύθυνος

~~του έπειτα~~ για τον οπλισμό κάτω^{γράμμα} να στείλουμε κάτω-γρατέ το Αρχηγείο Στρατού

πίταν υπερθυμούς καὶ οὐκ τὸ Αρχηγεῖον Εὐόπλουν Διυπάσμεων, εἰς τὰ συστατικά

ΟΤΙΩΣ ΤΩΝ συντονιστές είμαστε - τους έλεγα ότι ποέπει να πάνε όπλα κάτω. Μου έλεγε

καὶ πάτερ, κοῦ; Καὶ του απαντούσα πρέπει να καγοράσουμε, πρέπει να πάνε μέσα
με πλεύση, πρέπει να κάνουμε μία αυτοδιναπίτια, διότι θα την πάθουμε
περγαχή.

Τραπέζιαν κάποτε. Αυτό έλεγα.

MAY 1943 VOL 19

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Την είχαμε μάστιγα στη γη αυτή την αυτοδύναμία το
πλέον.

ΜΑΡΤΥΣΗ: Είχαμε αυτήν την αυτοδυναμία και εγώ πιστεύω συμφώνω μαζί σας όπως και όλος ο ελληνικός λαός, διότι αυτή η αυτοδυναμία πάση θυσία έπρεπε να διατηρηθεί. Δεν ξέρω τι πιέσεις εξέχητη η κυβέρνηση, δεν γνωρίζω τι άλλες καταστάσεις μεσολάμησαν και έγινε αυτό το μεγάλο

3/I K (Ε.Κ.) 16.12.86

24

λάδος, διότι αν είχαμε αυτή τη μεραρχία εκεί-αλλά σας λέγω και τώρα από επαγγελματικής σκοπιάς, ότι τώρα εάν εφορμόζοντο τα σχέδια, τα δύο γερμανικά υποβρύχια σας λέγω ότι είχαν τεράστιες δυνατότητες, η κατάσταση θα λάσπεσε ήταν πάρα πολύ καλή για τη μη εντόπισή τους, ήταν έμφετα, οπληταγώγα και φορτηγά με Τούρκους και υλικά-και θα τους γκρεμίζαμε και θα γράψαμε μία καλή ναυτική ιστορία. Το λέγαμε επάνω και δεν έγινε.

ΑΒΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Τελείωσα, κύριε Πρόεδρε,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασιγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Κάππο να λάβει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κύριε Χανιώτη ο κύριος Γεωργίτσος λέει ότι την 23η ώρα της 19.7.74 μου επελεφάνησε ο υπόστρατηγός Χανιώτης ή ο ταξίαρχος Πολίτης Σπυρίδων κατ' ώραν είπε ότι επεβιβάσθη το 50 Σύνταγμα Πεζικού το τουρκικό εννοεί, επί των πλοιών δινευ οχημάτων. Δεν πρέπει να υπάρχει ανησυχία διότι πρόκειται περὶ προγραμματισμένης ασκήσεως.

Κατ' αρχήν τηλεφωνήσατε εσείς πράγματι;

Όχι
Σερβικής ΜΑΡΤΥΡΙΣΗΣ ΜΑΡΤΥΡΙΣΗΣ: Όχι.

Όχι
Ο κύριος Πολίτης, κύριε Κάππο, είναι συμμαθητής με τον κύριο Γεωργίτσο και μπορούσαν να συζητούν...

Όχι
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Εσείς δεγχέρατε τίποτα για προγραμματισμένη

4/1 Κ (Ε.Κ.) 16.12.86

25

δοκηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Σέρω ότι οι Τούρκοι είχαν στοιχισίες και εκλενούντο, διπλά
εκλενούντο και παλαιότερα έτοιμο για απόβαση, τα ΗΕΕΡΑ αυτά βεβαίως
Αλλά να του πω τέτοια πράγματα; Ήταν τουφέκια τίκοτα. Ούτε τον γνωρίζω
ούτε τον έχω δει ποτέ τον κόριο Γεωργίτον, ούτε έχω μιλήσει
ποτέ μαζί του. Ο κύριος Πολίτης ο οποίος είναι συμμαθητής του...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Καλά το ερώτημά μου γίνεται δεκτό. Εάν το έχετε
υπόψη σας, μια και είσασθε....

ΜΑΡΤΥΣ: Εάν το έλεγα αυτό το ποάγμα, κύριε Κάππο, θα κατέθεται
ότι το είναι, τελείωσε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Δηλαδή εσείς δεν ξέρετε ούτε ότι ήταν προγραμματισμένη, ούτε ότι ήταν στα πλαίσια του NATO η άσκηση.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, σε τι πλαίσια; Αυτή ήταν εκτός πλαίσιου NATO. Τι
σχέση έχει το NATO;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Διότι είσασθε σίγουρος; Διότι ο κύριος Πούλος
λέγει...

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, διότι αυτή/ήταν εκτός πλαίσιου NATO, διότι είχαν
κάνει και παλαιότερα τις κινήσεις αυτές.
(ΓΡ)

24/4

(α)

1/1 Η.Ρ. Χ.Β. 16.12.1986

26

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μια στιγμή κόρης Χανιώτη, εδώ ο κύριος

πεύλος καταδέτει ότι πήγε σήμα στο ΓΕΕΦ από το ΑΕΔ που λέει κινήσεις ταυρικών ναυτικών συνάμευν , εγκεκριμένη από NATO άσκηση. Αυτοσυγκρά της, ουδεμία ενέργεια , επίδειξε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν γνωρίζω τίποτε γι' αυτό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μάλιστα, αυτή είναι απάντηση.

ΜΑΡΤΥΣ: Επίσης σας λέω, ότι αυτοί οι άνθρωποι κάναν ορισμένα λάθη εκει και μπορεί να λένε ότι θέλουν. Τώρα μπορεί να λένε ότι μας είπαν και μας έκαναν... .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Λέει ο Γεωργίτος πάλι, ότι τελικώς στις 20 του ηήνα, "διαταγήν εφαρμογής σχεδίου δι' απόκρουστην εχθρικής αποβάσεως έλαβα την 10ην ώρα της 20ης/7/74 από τον υποστράτηγο Χανιώτη".

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το διευκρινίσαμε πάλιρος. Οι επιχειρήσεις μάχισαν από όλαν πριν στην Αίθουσα επιχειρήσεως πηγαίναν τα σήματα και ερχόνται σαν, δεν νοιώνω ότι κίνη τέτοιο πράγμα εγώ. Σγάρι τουλάχιστον δεν μετα βίβασα κανιά τέτοια διαταγή στις 10 ή ώρα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: 'Ετοι λέει ότι η διαταγή πήγε στις 10 η ώρα.

W "Αηλαδή τις ώρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Από πριν, αυτής δοχικών οι εχθρικές ενέργειες εισβολής ενε-

2/1 Ε.Π. Η.Β. 16.12.1986

27

πλάνη απότιν γνωρίζει και η ΕΛΔΥΚ σύνθυσα με τα σχέδια. Αν εν συνεχείᾳ το σήμα πήγε αργότερα - τα σήματα καυντά φορά αργούν - αυτό μπορεί να είναι ένα τεχνικό θέμα που δεν το γνωρίζει.

KONSTANTINOS KAPPOU: Εσείς δεν έβαστε τίποτε σηλανή για συνάντηση είσοδο, Τάσκα, Ιωαννίδη, Μπονάνου κ.λ.π.; Διάτι οις φέρνεται και οις παρόντα;

MARTYS: που;

KONSTANTINOS KAPPOU: Στις 7.30' το πρωί.

MARTYS: Όχι, όχι δεν ήμουν εγώ, μπορώ να καταθέσω ...

KONSTANTINOS KAPPOU: Ο κύριος Παπανικολάου. --

MARTYS: Όχι, δεν ήμουν παρύν. Εγώ ήμουν παρύν ως διερμηνεύς οις είπα. Τον Σίσια ούτε που τον ξαναείδα.

KONSTANTINOS KAPPOU: Εγώ διαβάσω ολόκληρη την κατάθεση Παπανικολάου: "η στοιχ λέει" εναριθιας παρένθετας μέρας της 20ης/7/74 ότε επιληφθωρήθηκαν την έναρξην της εισβολής των Τούρκων εις την Κύπρο, συνεκεντρώθηκεν εις γραμμέσιν κυρίου ΑΕΔ οι αρχηγοί κλάδου, ο Πρόεδρος λημοκοατίας, ο πρυτανούργος, αριθδιοι υπουργοί και επιτελείς, υποστράτηγος Χανιεύτης, ταξιαρχος Ιωαννίδης κ.λ.π. - το κ.λ.π. το λένε εγώ διάτι τα έχω αντιγράψει - εν αχρόνω εγένετο εκτίμηση της καταστάσεως περί τις 7.30' το πρωί, προστάθε ο υφυπουργός Σεντερικής

3/1 Ε.Ρ. Ε.Β. 16.12.1986

28

ΠΗΓΑ άνθρωπος σίσικο μετά του πρεσβύτερη Τάσκα;*

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ενθυμούμαι αυτό το πράγμα. Σέρι ότι έγινε μία σύσκεψη στην οποία μετείχα για το θέμα της επιστρατεύσεως και στο οποίο εγώ είχα αντιμετωπίσεις. Δηλαδή τι αντιμετωπίσεις είχα. Π.χ. λέω δεν μπορεί να

Π.χ. προσβάτη γίνει απότομη επιστράτευση ...

Q. Άλλο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Φεύγετε από το θέμα. Τον σίσικο του είδατε στις

χειράρχης

την ημέρα 7.30 :

μη ανηγενεστεί

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ ΜΑΡΤΥΣ: Τον σίσικο - το καταθέτη και ας έρθει ο οιοσδήποτε - τον είδα

όλη την ημέρα

την ημέρα

μόνο μία φορά εδώ, σε μάποιο γραφείο επάνω μόνο μία φορά. Δεν

την ημέρα

τον είδα ποτέ άλλοτε.

Να λεγεται ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Πότε;

την ημέρα

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν έγινε η σύσκεψη στις 19 και με *κάλεσε* την τελευταία

την ημέρα

στην ημέρα.

την ημέρα

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ήταν 19 :

την ημέρα

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν 19 Ιουλίου.

την ημέρα

την ημέρα

την ημέρα

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Δηλαδή αυτό που λέει εδώ ο άνθρωπος Παπανικολάου

στις 20 του πρωΐ...

την ημέρα

την

4/1 Τ.Ρ Κ.Β. 16.12.1986

2P

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Εσείς δηλαδή δεν ακούσατε αυτό που λέει ο κύριος Παπανικολάου ότι "ο ταξιαρχος Ιωαννίδης παρειβάθη εκ νέου και εν οργή είναι, μας εξαπατήσατε και κάλεσε επιστράτευση και πόλεμο ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι κύριε Βουλευτά, καθόλου...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ήλαντυς είναι αυτιφατικά αυτά που λέτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Καθόλου αυτιφατικά. Σας λέω τον είδα τον Σίσκο υδόνο για φορά εκεί. Δεν τον ξαναείδα. Φέρω όμως ότι μετά ξαναήρθε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Λαμπιανίδη να λάβη τον λόγο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Κύριε υδότυς, είχατε δύσκολη για την έννοια της αυτοσυγκράτησης και στην συγκεκριμένη περίπτωση ότι δόθηκε αυτή η εντολή για να μην πληγεί ο άμαχος πληθυσμός των Τούρκων και κατ'επέκταση ...

ΜΑΡΤΥΣ: Στην λευκωσία υόνο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Την συγκεκριμένη ώρα που δινόταν αυτή η εντολή οι Τούρκοι δεν είχαν αρχίσει την εισβολή; Δεν έριχαν πυρά εναντίον των ελληνικών στρατευμάτων;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό δεν το ξέρω. Δεν άκουσα κατά την διάρκεια των γεγονότων την λέξη αυτοσυγκράτηση.

(ΠΑ)

(ΓΡ) 1/1 ΠΑ

(Θ.Σ.)

16-12-86

30

Επειδή τα σχέδια προέβλεπαν την εξολόθρευση του θήλακος λευκωσίας που ήταν τουρκικός πληθυσμός και για να αποφευχθεί η αιματοχυσία που θα είχε αντίκτυπο κατά στον ελληνικό άμαχο πληθυσμό είπαν αυτοσυγχρότηση . Αυτό δεν είχε το νόημα, νομίζω μη βαράτε τους Τούρκους αφήστε τους .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ . πολλές έφηγήσεις μας δόθηκαν κατά διαφορούς να καταλάβουμε τι γίνεται .

ΜΑΡΤΥΣ . Την εξήγηση που κατά εγώ έδωσα, την άκουσα .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ . Είχατε πει ότι ακούσατε το ξέσκο να λέει δώστε ένα λιμάνι κατά στους Τούρκους για να εξυπηρετούν την μετονότητά τους .

ΜΑΡΤΥΣ . Όχι δεν είπε αυτό . Βίκε ότι οι Τούρκοι ξπέραν κατά αυτό κάποια διέθεση, κάποιο λιμάνι .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ . Δηλαδή μετέφερε την επιθυμία των Τούρκων .

ΜΑΡΤΥΣ . Ναι , κατά ο κύριος Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων δεν μίλησε πολύ, μίλησε ο Πρωθυπουργός . Άλλα φτιά αρνήθησαν κατά είπαν επ' ουδέν δεν θα δώσουμε τίποτα .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ . Είπατε ότι δεν είχατε καμία συμμετοχή στην 21η Απριλίου, 25 Νοέμβρη κ.λπ. Είσαι σταν 10 χρόνια στο Γενικό Επι-

2/1 ΠΛ (θ. Ι.Π.)

16-12-86

31

τελεία . Εάν εσείς δεν είσωστε έμπιστος αυτών των καταστάσεων πώς

οις κρατήσανε 10 χρόνια και μάλιστα σε επιτελικές θέσεις :

ΜΑΡΤΥΣ . Επειδή γράφουνται πολλά, όσα πληρόφορά δτι δεν ήμουν καθόλο

έμπιστος με κρατούσαν επειδή γνώριζα τα θέματα του ΝΑΤΟ καλά κατ

πήγανα στις συσκέψεις . Αρχικα από τον κ. Παπαληγούρια . Με κρα-

τούσαν ως τεχνικό κατ ως αναγκαίο . Δεν θέλω να περιαυτολογήσω,

Να φρεσκάθει τα ταρταρούχα αλλά σύντομα τις παρουσιάσεις στο ΝΑΤΟ τις οποίες έγραψα : γιώ /
τα ταρταρούχα

Τα VEDA απ τα οχόλια των Γερμανών κατ των Βγγλέζων στρατηγών ήταν δτι οι 'Ελλη-
νικοί των ΝΑΤΟ

νες αξιωματικοί τειμούν την Ελλάδα . Γιατί τα παρουσιάζαμε κατά τού-

μούτο κατ λόγω γλυκοσυμαθείας μου . Δεν είχα καμία σχέση με καμία

ομάδα . Ούτε στον ΙΔΕΔ ήμουνα κατ πορείτε να το μάθετε . Ούτε στους

μασώνους ήμουν , ούτε την 21η Απριλίου αναμείχθηκα . 'Ηρθα στο γρα-

Να γλυκοσυμαθεία για λόγη ω είσα μου κατ το ζεμάδι όπως όλος ο Ελληνικός λαός . Την ^{το} Νοεμβρίο

Νι τηρούσαν ταλαιπωρήθηκα κατ έφθασα κατά της 10 με ένα αυτοκίνητο της απυνούμα-

κατ με ένα άλλον πήγαμε στο Χυπτό, τρακάραμε κατ στο δρόμο κατ ωθάσα-

με αργά . Μπορεί στον τύπο να γράψουνται ορισμένα πράγματα, αλλά δεν

έχουν καμία δύση αληθείας . Ο κ. Μεταβάσης ήταν συνεχεία στα χυποικανά

κατ ο κ. Θεοδωρόπουλος από πλευράς Υπουργείου Εξωτερικών θα πει αυτι-

δτι είχαν σχέση με τη χούντα ; 'Όλοι οι επιτελείς εκτός μιας μικράς

ομάδας του επιτελείου δεν είχαμε καμία σχέση . Το τούτω κατηγορημα-
τικά.

3/1 ΠΑ (θ.ε.)

16-12-86

32

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ . Επειδή ξέρουμε όλοι ότι δεν τους ενδιέφεραν οι ικανότητες καὶ οι γνώσεις αυτών που είχαν δίπλα τους, αλλά τους ενδιέφερε πη ασσίωση, γι' αυτό το μετά .

ΜΑΡΤΥΣ . Εε ορισμένα πόστα του στρατού , του ναυτικού και της αεροπορίας υπήρχαν πολύ καλοί επιτελείς, οι οποίους δεν είχαν καμία σχέση με πολιτικά .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ . Η παρουσία του Σίσκο στις 19 Ιουλίου εδώ τι νόημα είχε , αφού δεν ήταν γνωστό ακόμη ότι οι Τούρκοι θα κάνουν εισβολή .

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν γνωρίζω . Εγώ εκλήθην την τελευταία στιγμή . Ήας είπα όμως ότι νομίζω πως τον έστειλε η Αμερικανική Χυδαερονηση σεώ και στην Αγκυρα για να συγκρατήσει την κοίται ματάσταση .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ . Τι συμπέρασμα θύλαξτε εσείς ;

ΜΑΡΤΥΣ . Για να μη διαλυθεί η νότια πτέρυγα του ΝΑΤΟ .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ . Όχι εγώ δεν πω τόσο μακριά . Η αποστολή του Σίσκο πριν από την εισβολή των Τούρκων σημαίνει και γνώση των Αμερικανών γι' αυτό ;

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν μπορώ να είμαι καπηγορηματικός . Ο Σίσκο ήρθε για να κάνει κάποιο συμβιβασμό απ' ότι αυτελήθησην .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ . Κύριε Χανιώτη, είστε στρατηγός . Εγώ δεν

4/1 ΠΑ

(Θ.Σ.)

16-12-86

33

είμαι στρατηγός, αλλά λέω ότι για να έλθει ο Σίσκος στην Ελλάδα
σημαίνει ότι οι Τούρκοι ζήτησαν από τους Αμερικάνους να παρέμβουν
διαφορετικά ώστε εισβάλλουν στην Κύπρο.

Δ/Δ

(6)

Ι.Π.Α.

1/16

Β.Ζ. 16.12.86

34

Δηλαδή, να ποιν στους 'Ελληνες να σταματήσουν, αλλιώς να εισβάλουν στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είπε εδώ, ότι αυτοί θα εισβάλουν στην Ελληνοκύπρια. Είπε, κύριοι, προσέξτε είναι μια κρίσιμη κατάσταση να μπορούμε έστω να αποφύγουμε, να αυτοσυγκρατηθούμε...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Μα και άλλες φορές είχαμε κρίσιμες κατάστασης και δεν ήρθε κανένας Έισοδος στην Ελλάδα. Τα γεγονότα της Κορηνού είχαμε τότε...

ΜΑΡΤΥΣ: Να, αυτή νομίζω δεν θεωρήθη ως κρίσιμη κατάσταση. Επίσης το δέμα αυτό είναι κατ'εφοχήν πολιτικό. Ρωτήστε καλλιτέρα τους κυρίους προσεκτές. Τι με ρωτάτε εμένα. Ργώ ήμουν ως...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Κύριε Χαυιέτη, ήσαστε μέσα στο Αρχηγείο και έπρεπε αυτά να σας απασχολήσουν. Δηλαδή γιατί δεν ήρθε ο Έισοδος την άλλη πνύρα που έγινε το πραξικόπεμπα στην Κύπρο, από αυτούς που έγινε στις 15 Ιουλίου και ήρθε στις 19;

Διπτερο-

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας πω, κατά τη γνώμη μου. Επειδή φένται στρατιωτικός δεν είναι πολιτικός. Η γνώμη μου- αν δελετε τη γνώμη μου- είναι ότι έγινε το πραξικόπεμπα, εν συνεχεία δρχισε τη κρίση να εντελνεται και απεφάσισαν κατ' αυτούς οι Αμερικανοί, οι οποίοι νομίζω ότι εκείνη την εποχή είχαν και προβληματα. Τι ήταν τότε; Αν θυμάσαι καλά από τις

(n)
21.

2/26

BZ

16.12.86

35

εφημερίδες είχαμε του Γουάτερ καίπτι. Είχαμε πολλά προβλήματα.

Και αποφασίσαν - δρυγούν να ρθούν. Ήπειρε κατά τη γνώμη μου, αν ήθελαν να συμβιβάσουν, να έρθουν κατ' λίγο νωρίτερα, να έχουν κατ' αργότερο χρόνο. Συμβανώ μαζί σας ότι μπορούσαν να έρθουν στις 16 ή στις 17 Ιουλίου μετά το παρεκκλησια. Και συμφωνώ μαζί σας ότι δεν ήταν αργά.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Τελειώνω, κύριε Πρόεδρε, μια ερώτηση ακόμα.

Είπατε κύριε μάρτυρε, ότι υπέρχαν ικανοί αξιωματικοί οι οποίοι εποδεστούντο σε θέσεις που έπρεπε να τοποθετηθούν. Πολλά λέξηκαν για τον κόριο Γεωργίτση και σεις ο ίδιος είπατε ότι δεν ήταν ικανός αξιωματικός και στερεότιπο πολλάν προσόντικον. Πώς εφηγείτε την τοποθέτησή του εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Την εξηγώ ως εξής: Συνήθως όπως Φέρετε σ' αυτές τις καταστάσεις δεν βρέσκουν επαγγελματίες αξιωματικούς, ούτε αξιωματικούς

Tan
Γ Να λεγεται οι οποίοι έχουν το δάρρος της γνώμης και είναι απολύτως. Βρί-
α - τελικοί?
Ν Να λεγεται σκαν τέτοιους ανθρώπους να τους κάνουν τη δουλειά. Αυτός ο δύνα-
(χρονικά)
πος, έχει ακούσει από συμβαθητές του, δεν είχε την κατάρτιση να
βιοτεκνώσει σε FEE. Δεν του γνωρίζω. Έχει ακούσει από διασύνδους.

F 2002

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: "Αρα, γιατί πήγε εκεί?"

26

ΜΑΡΤΥΣ: Τον είχαν βάλει εκεί πέρα! Ήταν ανθρώπος, ένα κορίτσι απε-

3/18

B2

16.12.86

36

Σε ξένη σκηνή ο κύριος Ντενίσος δεν ήταν ανθρώπος, τον απέσυρε η χούντα
εδώ πέρα και αφοπλισε αυτόν ο οποίος θα έκανε τη δουλειά τους. Ήταν
το ερμηνεύω, όπως το ερμηνεύει κάποιος "Ελλην πολίτης".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασσαγιάννης): Παρακαλώ τον κύριο Λιβανό να λάβει
το λόγο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, θα ήθελα να σας παρακαλέσω, αν
επιναλάθω ερωτήσεις, επειδή δεν ήλθα από την αρχή, να μου πείτε ότι
έχουν ήδη γίνει για να μην ταλαιπωρούν τους συναδέλφους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασσαγιάννης): Μάλιστα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε μάρτυς, αναφέρατε στον Αρχηγό του Επιτέλους - κατά πληροφορίες πάντοτε εκ Κύπρου - ^{δια} ~~το~~ Αγγλικό ελικοπτεροφόρο "ΕΡΜΗΣ" ευρίσκεται στην περιφή δύο εκδηλώσεις η Τουρκική αποβατική προσπάθεια και δύο των ελικοπτέρων του βοηθεί τους εισβολείς. Το είπατε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Θυμάμαι ότι ήταν το ελικοπτεροφόρο "ΕΡΜΗΣ".

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Άρα είπατε ότι βοηθεί τους εισβολείς; Αυτή είναι η ερώτησή μου,

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το θυμάμαι αυτό. Δεν νομίζω ότι το είπα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μια διευκρίνιση θα ήθελα επί της καταθέσεως την
οποία μάνατε την περασμένη εβδομάδα. Μιλήσατε για βαρεία αυτέλεια
στρατιωτικών και πολιτικών. Επειδή μηδέπεις κάποια περίεργη αντίδραση,
αριθμητικά

4/16

ΒΖ

16.12.86

31

θα ήθελα να που διευκρινίσετε ποιούς πολιτικούς ευνοείτε. Τον κύριο
Λυδρουτασπόύλο, Λατσούδη, ή και τους πολετικούς-πολιτικούς;

ΜΑΡΤΥΣ: Εννοώ το εφάς, ότι από τότε που γίγιουν στο Αρχηγείο Ευόπλων
Δυνάμεων εμείς οι επιτελείς κάναμε συνεχός ευημερήσεις. Τις κάναμε
εμείς οι ίδιοι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Πότε; Ποιά εποχή;

ΜΑΡΤΥΣ: Από της εποχής που ήταν υπουργός Εθνικής Άμυνης ο κύριος
Παπαληγούρας. Σε συνεχεία ήταν διάδοχες κυβερνήσεις -δεν θυμάμαι-
εν συνεχεία η κυβέρνηση Κόλλια- Παπαδοπούλου. Και λέγωμε ότι η κατά-
σταση, η απειλή είναι ποβαρή. Οι Μαύροι έχουν σχέδια σε δεδουλένη
στιγμή να κάνουν εισβολή.

(6)

1/1 A 16-12-1986

38

Πρέπει να ενισχυθεί η άμυνα της Κύπρου . Δεν το έλεγα μόνο εγώ ,
αλλά όλοι οι αξιωματικοί που μετέβησαν σ' αυτές τις συσκεψεις . Ρωτήστε
τον κ. Χατσαδήμα , το συνταγματίδοχη Γαοβίκα , το συνταγματίδοχη Βαβδί-
τσίκα ; .. να δας τα πουν . Κατ' επιμένουσε , ήταν κατ' ο αυτιστοδηπγος
Μουρίκηρος οποίος απεβίωσε → να γίνει αυτοδύναμος . Από το ένα
αυτό την ακούγαμε από το δύλο τους έβγαζε :

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Οι πολίτεικοί :

ΜΑΡΤΥΣ : Οι πολίτεικοί . Δεν γινόνταν καμία ενίσχυση .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Δεν ήταν ενίσχυση η αποστολή της μεραρχίας :

Γρ. Η
Στολή
για την
μεραρχία
από την
Επαρχία
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Η αποστολή ήταν μεγάλο λάθος .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Η αποστολή ήταν λάθος ?

ΜΑΡΤΥΣ : Η απόσυρση .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Εγώ πιλέω για την αποστολή . Δέτε ότι από το
ένα αυτό το ακούγανε κλπ . Ερωτώ : Η απόφαση κάποιας κυβερνήσεως
εξ' αυτών που εσείς σήμερα κατακρίνετε .

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν κατακρίνω ...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Είπατε κατ' για τον Παπαληγούρα και για του

κόλλια την κυβέρνηση . Κατ' σας ερωτώ : Η απόφαση να αποσταλεί

η μεραρχία , δεν ήταν ποδεπή σωφροσύνης ;

2/1 Δ ΜΠ 16-12-1986

39

ΜΑΡΤΥΣ: Απολύτως!

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν θέλω πολύ ανάλυση, για να μη σας κουράζω.

Όταν λέτε η πολιτική και στρατιωτική ηγεσία κατηγορείται,
κατά τους λόγους σας, για βασιά αμέλεια, ποιούς ευνοείτε;

Τους πολιτικούς καριέρας, ή δεωρείτε πολιτικό τον Ανδρουτσόπουλο;

ΜΑΡΤΥΣ: Ευνοώ πολιτική ηγεσία, αυτήν που ήταν μετά την απόσυρση
της μεραρχίας.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν ήταν μετά την απόσυρση της μεραρχίας.

Ο Κόλλιας δεν ήταν πολιτική ηγεσία, εάντε ο Παπαδόπουλος.

Ευνοείται λοιπόν τους πολιτικούς μετά την μεταπολίτευση, ή
όχι; Ξεκαθαρίστε το.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν εγγοώ μετά την μεταπολίτευση. Η έννοια που γενικώς
ήταν ότι και από πολιτικής πλευράς έγιναν συάλματα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν ευνοείται πάντως τους πολιτικούς, μετά τη
μεταπολίτευση.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν εγγοώ τέτοιο πράγμα, γιατί δεν είμαι αριστούς να το
πώ. Υπήρξε απολυτικός. Δεν ανακατευόμουν με την πολιτική.

Μιλάω σαν 'Ελλην πολίτη' και νομίζω ότι έγιναν και πολιτικά
συάλματα.

3/1 Λ ΜΠ 16-12-1986

40

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: 'Άρα δεν θεωρείτε υπεύθυνους, ούτε τους πολιτικούς προ του 1967 .

ΜΑΡΤΥΣ: Εας είπα ότι η αποστολή της μεραρχίας ήταν, όχι μόνο πρόσως σωφροσύνης, αλλά εθνικής ανάγκης.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μη Σαναλέτε για αποστολή. Η απόσυρση .

ΜΑΡΤΥΣ: Η αποστολή ήταν πολέη εθνική επιβαλλομένη. Την επέδυ-

Να έχει μόνον άλλα στοιχεία
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ποιός ευθύνεται για την απόρριψη της αποστολής

της μεραρχίας, αν Είστε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

Δεν μπορώ να τω . Βα μιλήσω γενικό ^{σαν} ένας οποιοδήποτε πολίτης.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Να σας διευκολύνω: Ο Μπονάνος σ' αυτό το αναγνωρισματάριο το οποίο κυκλοφόρισε, λέει ότι φτιάχτηκε ο Μακάριος. Εσείς συμμερίζεστε την άποψη του Μπονάνου;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήταν ο Μπονάνος τότε.

Σας είπα ότι δεν ανακατευόμουν σ' αυτά τα πράγματα. Θέλετε τη γνώμη μου την προσωπική: Είπα κατ' προχέρες ότι ήταν λάθος εκ πέριας του Μακάριου, που μας έδωσε και μας προκάλεσε οδύνη, το να αποσύρει τους Έλληνες αξιωματικούς.

4/1 Λ ΜΠ 16-12-1986

41

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αυτό δεν έχει καμία σχέση με τη μεραρχία.

Κύριε πρόεδρε, παρακαλώ δ κ. μάστις απαντά σε άλλα θέματα.

Εγώ άλλα ερωτώ .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπακαγιάννης): Πράγματι παρατήρησα και εγώ κ.

Χανίωτη ότι επεκτείνεστε και δεν περιμένετε την ερώτηση .

Αυτό αποβαίνει σε βάρος και της ερωτήσεως και της απαντήσεως.

ΜΑΡΤΥΣ: Με συγχωρείτε, κ. πρόεδρε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Τελευταία ερώτηση. Ποιός διέταξε την επιστροφή του KANTIA . Φαίνεται ότι λέτε ΡΕΘΥΜΝΟ, εγώ το λέω KANTIA ,

εν πάση περιπτώσει είναι το ίδιο σκάφος .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Το ρώτησα και εγώ και είπε δεν γνωρίζει.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είπα δεν γνωρίζω . Το διέταξε ο κ. Μπουνδούς με τον κ. Γκεζίκη να γυρίσει πίσω . Αυτό είπα.

W
dC

(Λ)

1/1 ΗΓ (Γ.Π.) 16.12.86

42

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αυτό θέλω. Αυτό ακοιθώς είναι το ερωτημά μου.

Γιατί σεν το διέταξε το Ναυτικό, όταν ήταν δουλειά του Ναυτικού να διατάξει ένα σκάφος να γυρίσου;

Να ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, διότι το καρδιή, ήταν εμπορικό. Μέσα σταν οργανωμένου προσβλήθηκε οι φοιτητές με τους καταδρομείς³ και αυτό ήταν θέμα. *Α*

Ναι, λογο ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Άλλα είχε, όμως, μέσα και κυβερνήτη του Ναυτικού.

Να, προσ ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε λιβανέ, η προστολή ενισχύσεων ήταν το λαύτησθο βασικότητος,

καταδρομή όποτε αριθδιος ήταν ο ΛΑΔ.

Όχι ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Τώρα γιατί το γύρισε πάνω, δεν το ξέρετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Εας είπα ότι το γύρισε πάνω, διότι είπαν ότι υπήρχαν εκεί τα αντιτορπιλλικά και φοβήθηκαν.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Εας παρακαλώ, κύριε μάστιγος. Είναι γνωστό ότι το πλοίο αυτό όταν συνήντησε, κατά τις ανακορές, τα αντιτορπιλλικά, τα σκάφη θα δέλεγα εγώ-ήταν υόκτα. Υπάρχουν εδώ δύο Ναύαρχοι. Θα σας πουν και ότι σας ενημερώσουν περί του ότι δεν είναι δυνατόν να αναγνωριστεί μέσα στη υόκτα ο τύπος του σκάφους. Από δε το ραντάρ δια δύνε μια κωκίδα. Μπορεί δια της κωκίδας να αριστεί ο τύπος του σκάφους; Άρα πώς ο κύριος κυβερνήτης ανέφερε ότι είναι αντιτορπιλλικά και κινδυνεύει και ο άλλος διέταξε από εδώ να γυρίσει πάνω;

Αν ήταν μέρα, το καταλαβαίνω. Μες την υόκτα, πώς έζησε ότι ήταν

2/1 ΗΓ (Γ.Π.)

16-12-86

ΑΝΤΙΤΟΡΠΙΛΛΙΝΔΑ,

43

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δεν ανέφερε τέτοιο πρόγμα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Έχω τις διαταγές.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε. Πρόσεδρε μου ζητείτερέπειτε επ' αυτού να πω κάτι;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να πείτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ιωας να μην είναι ακοιβές, αλλά τώρα θυμήθηκα κάτι το οποίο

Ιωας διασωτίζει κάπως τηνερωτησή σας, κύριε Λιβανός.

Ο Αντισυνταγματάρχης Καλογιάννης, ο οποίος είναι ένας γενναίος αξιωματικός των καταδρομών και σωστός καθ' όλα, από πλευράς ήθους, μου είπε το εξής, διαγεπέστρεψε.

Κατά την διάρκεια του πλου, ο πλοίαρχος του Πολεμικού Ναυτικού, ο επιστρατευθείς ...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ο Ζούλιας :

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Ζούλιας. Έλεγε στο καρρέ μέδα, σ' όλους και στους αξιωματικούς: "Παιδιά έχουμε 95% ποσοστό να μην φθάσουμε και 5% να φθάσουμε." Ο δε νεαρός πλοίαρχος του πλοίου απήντησε: "Αυτό επαναλαμβάνω, μου το ανέφερε ο Καλογιάννης κατό δυνάμαι τώρα. Απήντησε: "Θα φθάσουμε στην Κύπρο και αν τυχόν συναντήσω τούρκικο αντιτορπιλλικό ή το εμβολίων." Το ενθυμούμαι τώρα αυτό. "Ήταν νεαρός είχε ενθουσια

3/1 ΗΓ (Γ.Π.) 16.12..86

44

σιδό πολύ, αλλά μου το ανέφερε ο κύριος Καλογιάννης, ο οποίος ήταν
και γνωστός μου από τον Έβρο επάνω όπουέχουμε συνυπηρετήσει. Και
επειδή Εέρω δτι πρόκειται περὶ βετερού και σοβαρού προσώπου, το πι-
στεύω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Δεν έχω άλλη ερώτηση, κύριε Πρόεδρος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασιγιάννης): Παρακαλείτε ο κύριος Περράκης να λάβει το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Ήστε που κόρει μάρτυς, τι Εέρετε για την εμφάνιση
των στρατευμάτων Βαρσοβίας στα βόρεια σύνορα;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν θέμα κυρίως της ΚΥΠΠ αυτό. Δενείχαμε εμείς επαφές.
Ελέχθη τότε δτι παραπροόντατ αριστερές κινήσεις, μια αεροπορική
ένταση ασυνήθης, η οποία σημαίνει δτι υπάρχει κάποια υποψία απειλής.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Από που ξεκίνησε αυτή η εκτίμηση, αυτή η πληροφο-
ρία;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν γνωρίζω. Αυτή την πληροφορία την μεταβίβασε η ΚΥΠ.

ΕΥΝ ΕΧΕΙ ΕΙΧΕ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΤΙΚΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ. ΔΕΝ ΕΙΧΑ ΆΛΛΕΣ ΣΧΕΣΕΙΣ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Πείτε μου. Ο Σίσιο έκανε την κουβέντα έδω πέρα.
Είπατε δτι εγγυήσεις δεν έβαινε στη κουβέντα που κάνανε, δτι Εέρετε
μη φοβάστε οι Τούρκοι νεν παρειμαζούν. Ήαρά ταύτα υπήρξε αυτή η

μέλλον

4/1 ΗΓ (Γ.Π.) 16.12.86

45

γνωστή συμπεριφορά της Ελληνικής Αγεούσας. Ο Σίσκο δεν έδωσε εγγυήσεις. Μήπως έδωσε κάποιος άλλος, εκτός από τον Σίσκο;

ΜΑΡΤΥΣ: Τι εγγυήσεις δηλαδή;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Ότι δεν πρόκειται να παρέμβει η Ταυρκία στην κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν άκουσα. Σας είπα τι είπε ο Σίσκο. Δεν είπε ότι δεν θα παρέμβουν οι Ταύρκοι. Σας είπα ότι είδα μια φορά τον Σίσκο. Ήτε έμαθα ότι γύρισε εδώ. Μετά το έμαθα

(v)

(B)

1/2 v (Π.Δ.)

16.12.86

46

Μετά από 5-6 μέρες, που είναι κάποιος τυχαίως διε, ξέρεις, Εανακήρυξε ο Μίσκο και κουβεντιάσεις με τον Αραπάκη. Μάλιστα του είναι τι δουλειά έχει ο Λιχανικόνδια κουβεντιάσεις με τον Μίσκο, αυτός είναι αρχηγός του Ναυτικού. Μου είπε ότι κάτι μεσολάβησε κ.λ.π.

Γεράσιμος Δεν έχω ιδέα. Μία φορά Γ. θεραπυνεύει, όπου ήταν και ορισμένοι

Άλλοι άλλοι ποέσθεις κ.λ.π.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε Χανιώτη, πώς μπορούμε να μάθουμε αυτή τη περίοδο ποιοι στρατιωτικοί ή πολίτες συνεργάζονται με ξένες μυστικές υπηρεσίες;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είμαι αρμόδιος. Νομίζω αρμόδια είναι η ΚΥΠ γι' αυτό. Εμείς ήμασταν επιχειρηματικοί, φροντίζαμε για την εφαρμογή των σχεδίων.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Η στρατιωτική πρεσβίτη του κατρού εκείνου, τίχε άραγε σχέση με τις μυστικές υπηρεσίες άλλων χώρων, ή δεν είχε;

ΜΑΡΤΥΣ. Ήγύ δεν γνωρίζω τίποτε ίλλω σ' αυτό, ότι είχαμε σχέσεις με μυστικές υπηρεσίες.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Πείτε μου, το πλοίο "ΡΕΘΥΜΝΟ" και τα υκοβρύχια, αυτά που Εεχύθηκαν στη Θάλασσα, όποια ήταν να πάνε στην Κύπρο, εκτιμάτε ότι ξεκίνησαν για να πάνε;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεκινήσανε για να πάνε, σύμφωνα με τα σχέδια.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Τύρα, πείτε μου κάτι άλλο: Του Ντενίση του φέρανε

2/2 ν (Π.Δ.)

16.12.86

48

εδώ πάντα, γιατί δέσλαν να κάνουν το πραξικόπημα και δεν τους έχανε
τικεί μάτω. Ο στρατός, η ΕΛΔΥΚ αντικαθίσταται ως μέρα πριν την εισβολή
με όλα τα γνωστά, ώστε μήνυτε επανερχόμαστε. Ο κόσμος όλος την ξέρει αυτή
την ιστορία και τα στρατεύματα που είχαν μάγει ασκήσεις αρμυτικές, που
γνώριζαν τον τόπο, την ώρα που οι Τουρκοί κάνουν επίθεση, είναι μέσα
στα καράβια. Λιγότεροι πραγματικό γεγονός, δεν αμφισβητείται. Τι
εργανεία δίδετε σ' αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Για το θέμα της ΕΛΔΥΚ, κύριε Βουλευτά, δεν γνωρίζω. 'Έχει πλη-

ροφορίες ότι ήταν να γυρίσει πίσω, δηλαδή αντικαθίσταται, και μετά ^σ ~~σ~~

Να διg V πρότονα δίπλα λόγω μαστιγίσματος.

γρήγορη ΤΕΛΙΚΑ^ν ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Επιψήν, γιατί είναι καθαρά στρατιωτικό Εήπημα.

V λεπτόν

ΙΩΑΝΝΗΣ 'Έχεις ένα στρατό έμπειρο, που ξέρει τουλάχιστον τα κατατόπια.' Έχεις,

ΣΙΓΑΝΟ

να γίνεται υπό τύ πάλλο, τις προετοιμασίες, τον αναβρασμό από πλευράς Τουρκίας

και και αναμένεις επίθεση. Τον Ντεντόν τον αποσύρεις, γιατί λέες ότι θα νου
χαλάσει το πραξικόπημα. Τους στρατιώτες γιατί τους φέρνεις στην Ελλάδα;

Δικαιού
(2)

εγώ

μή

(2v)

1/20 B.II. 16-12-86

48

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν λάθος αυτό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Απλά λάθος;

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν πολύ σοβαρό λάθος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Το λέτε μόνο λάθος;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ήμουν αρμόδιος εγώ, δεν θυμάμαι καλά το θέμα. Η ΕΛΔΥΚ
κινείται βασικι διαταγών της πρεδίας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Αυτό, κύριε Πρόεδρε. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιαννής). Παρακαλώ του κ. Βασιλειδην να λάβει
τον λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ. Στην κατάθεσή σας, κύριε μάρτυς, δώσατε μεγάλη
σημασία στην αλλαγή των σχεδίων, μάλλον στην μη εκστριγγή των σχεδίων,
και πιο συγκεκριμένα στο ότι η ΕΛΔΥΚ, η κύρια αρ πούμε δύναμη, αντί^τ
να κινηθεί κατά του προγεφυρώματος εκινήθη για το Κιόνιον για να υπο-
ρέσει να καθούσει το θίλανα της Αγίας. Επείς ως Αρχηγείο Ενόπλων
Δυνάμεων δεν είχατε συνεχή συνημέρωση για το τι σχεδιάζετε να κάνετε
το ΓΕΕΦ στην Κύπρο; Δηλαδή, στις 20 του μηνός, κατά τη διάρκεια της πιέ-
ρας δεν θα έπρεπε λογικά το ΛΕΔ να παρακολουθούσε το τι γίνεται κάτω
και να ξέρει ποιά θα είναι η κυρία επιχείρηση που θα γινόταν τη νύχτα

W
V
27/27

2/2Ω

ΒΠ

16.12.86

49

εκείνο; Αν αυτό γινόταν τότε, πώς δεν πωλεύεται το ΑΕΔ να σταματήσει
ένα τόσο μεγάλο γεγονός που, δπως είπατε, έπαιξε σοβαρό λόγο στην έκ-
βαση των επιχειρήσεων;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα ότι εγώ ήμουν πολύ χαμηλά στην ιεραρχία και ορισμέ-
να πράγματα δεν τα δικαιούται καλά. Εγώ γνωρίζω πάρα πολύ καλά και είναι
γραμμένο σαφώς στην έκθεση ότι η ΕΛΔΥΚ προορίζεται να κάνει αντεπιθέ-
σεις για την εξόδιειψη του οιουδήποτε προγεφυρώματος, δπως γινόταν.
Αυτή ήταν η κυρία αποστολή τους. Τώρα πώς ενεπλάκη, μγκιστώση κλπ.
στο θήλακα Δευκασίας, αυτό δεν υπορίθινο να το πά. Έχουν περάσει τόσα
χρόνια και ελλικοτύνως σας λέω δεν το δυνάμαι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Εύμερων, αλλά σας παρακαλώ, κύριε μάρτυρε, να μου
απαντήσετε στο συγκεκριμένο ερώτημα που σας έκανα. Για μια άλλη
οποιαδήποτε επιχείρηση, οποτεδήποτε γίνεται, δεν θα ποέται το ΑΕΔ,
δεν λέω ας πούμε ο στρατηγός Χανιώτης, αλλά το ΑΕΔ λογικά δεν πρέπει
να παρακολουθεί τις επιχειρήσεις και μάλιστα την Νο 1 επιχείρηση ώστε
να έχει τη δυνατότητα να τηλε, τι πάτε να μάνετε εσείς εδώ πέρα, κακός
εγκαταλείπετε το βαλάσσο προγεφυρώμα κλπ.; Είναι σωστό αυτό ή δεν
είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας πω, στη συγκεκριμένη περίπτωση ότι επιχειρήσεις εγίνονται
ως είδης: Κατόπιν αποφάσεως της ηγεσίας των ευόπλων δυνάμεων εμοίς

26/12/86

3/20

BII

16.12.86

50

μεταβιβάζουμε τις εντολές τους, τους υπενθυμίζουμε και τους εισηγούμενα την εφαρμογή των σχεδίων. Διεθραφωτίστηκαν πάρα πολλά γεγονότα και στον Αττίλα I και στον Αττίλα II. Δηλαδή, έγινε ένας υποχωρητικός ελιγμός τον οποίο βοηθήσαμε και μέτε από πάνω, λόγω των ιδιομορφιών. Μας έλεγαν π.χ. παρατηρείται μια κίνηση από εκεί. Για να μην απαγκούστωθούν τα τυχίωτα ή για να μην αποδεκτιστούν δίνουμε ορισμένες εντολές να γίνει κάποια ευθυγράμμιση του μετώπου. Απόδειξη ότι ο υποχωρητικός ελιγμός ο οποίος έγινε, και βοηθήσαμε και μέτε από την

Για την αίσουρα επιχειρήσεων έγινε χωρίς σοβαρές απώλειες των δυνάμεων. Δηλαδή για την αίσουρα επιχειρήσεων έγιναν πολλούς, δεν έγιναν αποδεκτισμοί. Μην ξεχάστε την εργασία:

ήγειραν ότι είχαν βγάλει οι Τούρκοι ένα σφράγιδο. άρματα και είχαν και την αεροπορία από πάνω. Τώρα έχουν περάσει τόσα χρόνια και ορισμένα πράγματα δεν τα δυνάμαι. Τότε ήμουν ελήμως ενήμερος της καταστάσεως.

Τώρα πρέπει να έρθουν οι χάρτες μπροστά, να δω ποιός επενέβη, πώς έγινε η προσβολή στο Κιόνελι. Δεν δυνάμαι τι έγινε και σεβδυμαι μήπως σας πω ανακρίβειες.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Καλά, κύριε υδρός, μου φτάνει αυτό.

Αναφερθήνατε προχθές στη Βεβαϊότητά σας, κατά κάποιο τοόπο, και σ' αυτό θα ήθελαν μπούμε λίγο πιο βαθειά, ^{όπις} που οι Τούρκοι είχαν ξεκινήσει μια τόσο σοβαρή επιχείρηση στην Κύπρο, δεν

ΔΚΛ

Κ

4/2Ω

BII

16.12.86

υπήρχε καπιτά περίπτωση να γίνει κάτι ανάλογο με το Λιγανό, σε κάποιο
άλλο νησί μικρό ή μεγάλο. Αν κατάλαβα καλά περίπου αυτό σίγουρα.

(ΔΙΤΤΟΥΡΑΚΗΣ)

(2Ω)

1/2AK

(Β.Ω.)

16.12.1986

52

Για να μπούμε λίγο πιο βαθειά εδώ, θα μπορούσατε να μας πείτε, τις ημέρες εκείνες, με ποσοστά κατ στο περίπου, στην Κύπρο, τι προστιθόμενο αποβατήγον τους δυναμικού είχαν χρησιμοποιήσει οι Τούρκοι και δεύτερον, τι προστιθόμενο ναυτικών πολεμικών μονάδων είχαν χρησιμοποιήσει στην Κύπρο και τι, επομένως, τους περίσσευτες για αλλού; Κατ το *έδιο για* την Ακροποδία. Για τις στρατιωτικές μονάδες δε ρωτώ, γιατί στην Κύπρο είχαν χρησιμοποιήσει ελάχιστες Μονάδες. Βέβαια, είναι πολλά τα χρόνια, αλλά να μας πείτε, περίπου, ότι μπορείτε να δυνηθείτε.

✓ ΜΑΡΤΥΣ: Είνα προχόδες, ότι η προσωπική μου εκτίμηση, ~~κατατάσσεται~~ καρπά εκβιβωμού από επιχειρήσεις, ήταν ότι οι Τούρκοι χρησιμοποίησαν στην Κύπρο, όλο το επίλεκτο δυναμικό τους, *Από* πλευράς Στρατού είχαν ένα-δύο Συντάγματα Αλεξιπτωτιστών, επίλεκτες δυνάμεις, τα έριξαν εκεί. Είχαν επίλεκτες μονάδες, καλά εκπαίδευμένες, εξοπλισμένες πλήρως και ενεπλάκησαν στη μάχη της Κύπρου. Είχαν τους καλύτερους πιλότους στα αεροπλάνα, που χρησιμοποίησαν στη Κύπρο. Ναυτικές Μονάδες αρκετές. Άλλοτα αν είχαν τιθει τέτοια σύγχυση, που δύθισαν, όπως ξέρετε, το δικό τους αντιτορπιλλικό. Σε τέτοια, σηλαδή, ιαχητική απόδοση, ήταν κατά τη γνώμη μου. *•* Ένα πάση περιπτώσει, σίμως, χρησιμοποίησαν τις επίλεκτες Μονάδες τους. Κατ τη γνώμη μου είναι, ότι, τότε, ~~θεσμομένου~~ ότι όλο το δυναμικό

2/2ΔΚ

I. E.T. I

16.12.1986

53

τους είχες επιλανεί στη Κύπρο, δεν μπορούσε να ανοιχτεί ένα μέτωπο από του Έβρου-νήσου του Αιγαίου, μέχρι τη Κύπρο. Είναι, δηλαδή, όπως ξέρετε και σείς, από αεροναυτικής επιχειρήσεις, κάτι το πολύ δύσκολο, ειδιαίτερα για τους Τούρκους. Οι Αμερικανοί μπορεί να έκαναν τέτοιο ευρό μέτωπο, διότι είχανε μέσα αποβατηριά, πολλά, έχουν αεροπορία, έχουν πεζοναύτες. Αυτή είναι η προσωπική μου έκτίμηση. Κατ από αυτό έβγαλα το συμπέρασμα ότι ε δεν έπρεπε να αποσυρθεί τα 2 υποθέματα. Ήταν έκαναν δουλειά κάτω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΤΑΞΙΑΔΗΣ: Στοαπήγε παρεκάλεσα, λίγο πιο συγκεκριμένα. Θυμάσθε τι προσαστό της αποβατικής τους δυνάμεως χρησιμοποίησαν στην Κύπρο κατ τι παρέμεινε στο Αιγαίο; Προσαστό, περίπου. Το ίδιο για την αεροπορία, κατ για το Πολεμικό Ναυτικό. Μόνον αυτά. Θυμάσθε τίποτα τέτοιο; Διότι έχει σημασία αυτό, στην έκτίμηση και στην γνώμη των αποίων λέτε.

Γιαννής Βασταξιάδης
ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως έχει σημασία, αλλά, δεν είναι δική μου γνώμη αυτή, είναι δική μου κατ όλων των επιτελών που ήταν εκεί, γιατί το συγκριθούμε αυτό το πρόγνατα, διότι σας είπα ότι αντέδρασα σ' αυτό κατ αντέδρασην κατ οι αειωνιατικοί κατ λυπήθηκαν πολύ, γι' αυτό το γεγονός που έγινε και για όλα τα περιστατικά, που δεν εστάλησαν εκεί εντοχήσεις. Είχαμε ένα ώοχικό κάμπτο από αυτή την υπόθεση, που δεν εφέρ-

3/ΔΛΚ

(Ε.Σ.)

16.12.1986

54

μοσαν τα σχέδια όλοι οι Επιτελείς, όχι μόνον εγώ.

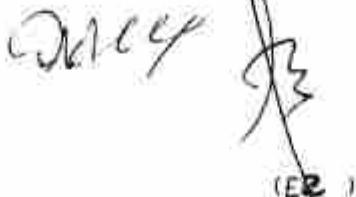
Συγκεκριμένο ποσοστό δε θυμάμαι. Ήδω ότι ήταν εκίλεκτο θυναμικό και μεγάλο ποσοστό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Λέτε, 6 ώρες καθυστέρησαν τα υποβρύχια να φύγουν.

Πως το καταλαβαίνετε αυτό; Και δεύτερον, είπατε ότι τα υποβρύχια έφθασαν μεχρι την Αμοργό και όταν ήσαν εκεί, διετάχθησαν να επιστρέψουν. Να πάνε πού; Στο Ναύσταδμο, δηλαδή; Και τιγανε;

MARTYI: Ήδω και νομίζω ότι είναι γραμμένα αυτό στην έκθεση, ότι τα υποβρύχια καθυστέρησαν να ξεκινήσουν από τον Ναύσταδμο και δεύτερον, δεν έφθασαν χαμηλά εκεί στην Κύπρο, αλλά περίπου στο ύψος της Αμοργού και από εκεί διετάχθησαν να επιστρέψουν. Πού, δε θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασογιάννης): Παρακαλώ του κ. Διαροκάπη να λάβει το λόγο.

(Ε.Σ.)

(ΑΧ)

1/1 ΕΖ

(Α.Δ) 16.12.86

55-

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Κύριε μάρτυς, νόμιμη εξουσία στην Κύπρο ήταν ο Μακάριος. Πολύ προηγουμένως έγιναν απόπειρες εναντίον του Μακαρίου και δύνατε έγιναν και μετέπειτα οπλισμού από την ΕΟΚΑ β' κατ' από ορισμένους έφεδρους. Ο Μακάριος εδικαίωθηκε και υποχρεούτηκε να αμυνθεί για τα αυτά ταοποία έγιναν;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Αρχιεπίσκοπος νομίζω ότι είχε προβλήματα. Ήταν ο νόμιμος αρχηγός του κοίτους και καμία απολύτως απόπειρα δεν έπρεπε να γίνει εναντίον του. Αυτό το τονίζω εμφαντικά. Άλλο ότι σε ορισμένα πράγματα κατά τη γνώμη μου σας είπα, χωρίς αυτό να επηρεάσει τις επιχειρήσεις, διότι δεν ανεμέχθη σας λέω στα πραξικόπημα, ούτε σ' αυτές τις αιδηψίες, ούτε σ' αυτές τις δολοπλοκίες, κατά τη γνώμη μου έκανε ορισμένα πράγματα τα οποία αποδυνάμωναν την δύναμη της Κύπρου.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Ήγει θέλω να μου πείτε συγκεκριμένα: Σαν νόμιμη εξουσία δικαιούταν και έπρεπε να πάρει τα μέτρα προστασίας του;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι. Τα μέτρα προστασίας, ναι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Η Ελλάδα ήταν εγγυήτρια δύναμη στην Κύπρο. Δηλαδή τι πάει να πει αυτό: Προστασία του νομίμου πολιτεύματος, της εθνικής ακεραιότητας και της εθνικής ανεξαρτησίας; Έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Τόσο ριγού πραξικόπημα, εκ του αποτελέσματος ήταν

2/1 ΕΖ (Α.Δ) 16.12.86

56

εγκληματικό, ήταν προδοτικό;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Είσθε επιτελικός αξιωματικός. Νομίζω είπατε ότι το πραξικόπημα παρέλυσε και αποδυνάμωσε την άμυνα της Κύπρου. Και εφωτώ: «Όταν γίνεται μία εμβολή, μία επίθεση, πρώτον, το κέντρο, η Αθήνα, υποχρεούται αμέως να εκδίδει και να στέλνει τις ανάλογες διατάγες και να δίνει τη σχετική βοήθεια που υποχρεούται να δώσει; Και δεύτερον, τα εντεταλμένα δργάνα που είναι στην Κύπρο υποχρεούνται αμέως, όταν υφίσταται επίθεση, να αμύνονται και να αντεπειθενταί εναντίον του εισβολέας και να εναρμόζουν τα σχέδια;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Αν δεν το κάνουν αυτό, είτε οι μεν, είτε οι δε, διαπράττουν παράβαση που προβλέπεται και από τον στρατιωτικό πολυτικό κώδικα;

ΜΑΡΤΥΣ: Το πρώτο ερώτημά σας πού ήταν;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Ότι το κέντρο, η Αθήνα που είχε ορισμένες υποχρεώσεις για την Κύπρο, όταν γίνεται μία επίθεση υποχρεούται να στέλνει τις ανάλογες διατάγες. Το Ασχημό Ενόπλων Δυνάμεων σαν παράδειγμα, ο Μπουνάρος, ποέπει αμέως να στέλνει τις διατάγες και τις κατευδύνωσες των δυνάμεων στην Κύπρο που ήλεγχε.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Άλλα έγιναν ορισμένα επιχειρησιακά λάθη.

3/1 ΕΖ (Α.Δ) 16.12.86

58

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Ως το βρούλε τι έγινε.

ΜΑΡΤΥΣ: Αν είναι πολιτική διάφορος σε ορισμένα πράγματα, δεν ξέρω αν προβλέπεται τώρα από τους ποινικούς κώδικα. Δεν μπορώ να σας πω, δεν είμαι δικαστικός, δεν είμαι αριθός, αλλά ξέρω ότι έγιναν συβαρά λάθη.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Αν ξέρετε, τη σχετική βοήθεια υποθυρούχων, αεροπλάνων, αριθμών, έπρεπε και υποχρεούμασταν να στείλουμε από δώ;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Και δεύτερον, αν ξέρετε: Οι Τούρκοι τότε είχαν τα σύγχρονα υποθυρούχα που είχαμε εμείς -αλλωστε το είπατε- ή τα σύγχρονα αεροπλάνα που είχαμε εμείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Συνεπώς, εάν εστέλνετο από δώ η βοήθεια και εδώ εκεί υπήρχε ετοιμότητα, το αποτέλεσμα ενάντια στην εισβολή θα ήταν καλύτερο:

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως, το τόνισα και την προηγούμενη φορά, ότι ήταν πολύ καλύτερο. Δεν φτάνω μέχρι του σημείου να πω ότι θα πετάγαμε τους Τούρκους στη θάλασσα, αλλά τουλάχιστου θα τους συγκρατούσαμε σεμιτα γραμμή, διότι ο Πενταδάκτυλος φερ' ειπείν, αν το ξέρετε, που καλύπτει την Κυρδίνεια, είναι ένα τοσχαδότατο έρεισμα. Συνεπώς, αν πήγαν να οι ευτοχύσεις, και θα επιφέρουμε σημαντικές απώλειες και μια τεμητική ιστορία θα είχαμε

M

Δημ

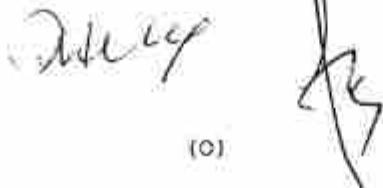
Κε

4/1 ΕΖ A.Δ) 16.12.86

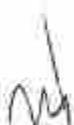
58

σαν Έλληνες - διότι όλοι έχουμε διαβάσει Ιστορία και έχουμε συνειση-
τοποιήσει την Ιστορία μας - και να γινόταν κάτι καλύτερο. Και σας
ανέφερα κατ' επανάληψη: Εμείς στο Επιτελείο όλοι οι αξιωματικοί μετ'
επιμονής θέλαμε να εφαρμοστούν τα σχέδια. Δεν είναι ασύμβιτης μας
ούτε ευθύνη μας γιατί δεν εφηρυθείσαν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Και σταν ληφθεί υπόψη το έμψυχο ελληνικό δυνα-
μικό σε σύγκριση με το τουρκικό δα είχαμε καλύτερο αποτέλεσμα δύο
φορές:

(O)

EZ 1/1 0 XM 16.12.86

59

ΜΑΡΤΥΣ: Επ αυτού θέλω να σας πω το εξής, από τις αναφορές που είχαμε και επειδή ο αδελφός μου ήταν στην Κύπρο αξιωματικός κατά δρεμάν. Κατ αρχήν οι Τσέρκες δεν πολεμάνε τη υδάτια, σταματάνε εκεί που είναι. Ήμερες - 35 χρόνια είμαι στο πεζικό - είμαστε εκπαιδευμένοι στο υγιερινό αγώνα. Τοσο οι μονάδες κατεδρομάν δύο και οι μονάδες πεζικού έχουμε προγράμματα εκπαιδεύσεως υγιερινού αγώνος.

Δεύτερο, υπευθύννως σας λέω, επειδή έχω οργανώσει αρκετές ασκήσεις σθνικές και του ΝΑΤΟ, ως εκιτελής και έχω πάει και παρατηρητής με το ΝΑΤΟ σε Τουρκικές ασκήσεις, σας λέω διότι η ανωτερότης των Ελληνικών στρατευμάτων, εν σχέσει με τα Τουρκικά, είναι πολύ μεγάλη.

Αυτό το λένε Γερμανοί πρατηρητές, Αγγλοί, Ολλανδοί. Δηλαδή το έχουν διεπιστώσει και δεν το λέω εγώ διότι θέλω να κάνω τον υπερβλλήνα.
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Κατ γιαυτόν τον λόγο το αποτέλεσμα θα ήταν καλύτερο υπέρ των Ελλήνων;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Είπατε διότι διερθεύνετε ο Ιωαννίδης και ορισμένοι κατώτεροι αξιωματικοί που ήταν στον πρώτο βροφό του αρχηγείου στρατού. Διερωτώμενοι κράβηστα τι έκαναν οι αυτότεροι αξιωματικοί; Τι έκανε ο Μπονένος; Πώς ανεγέρτεν ο Μπονένος ένα κατώτερο ταξίαρχο να του

2/10 XM 16.12.86

60

κατευθύνει και πώς ενεχόταν ορισμένους κατώτερους αξιωματικούς.

του πρώτου ορόφου να τους διευθύνουν; Γιατί δεν τους έδειρεν; γιατί δεν τους παρέλιζαν; Μήπως ο Μικονένος και η παρέκ του ήταν και ωτος μηδεί με το καθεστώς και δλοι μαζί τα απερβολέαν αυτέ.

ΜΑΡΤΙΣ: Στο αρχηγείο στρατού υπήρχε αρχηγός και υπήρχαν 2 υπαρχηγοί αντιστράτηγοι, και γινόταν αυτή η σύσκεψη. Άλλα σε μία τέτοια κατάσταση, στα πραξικόπημα αλπ, ζέρετε ότι υπέιχει μία μικρή ομάδα και ολόκληρος ο στρατός, δλη η δύναμη, δλοι οι στρατηγοί δεν μπορούν να επέμβουν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Δηλαδή, αν κατάλαβε καλά η έννομη τάξη και η λειτουργία στο στράτευμα είχαν καταλυθεί.

ΜΑΡΤΙΣ: Η λειτουργία είχε καταργηθεί μέτα το πραξικόπημα τελείως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Τώρα έχω ένα ερώτημα, τις πτασιες, για το πραξικόπημα κατ' το πρεδοτικό αποτέλεσμα δτι το 37% του εθνόφρου μέρους της Κύπρου διεκατέγεται από τις ορδές του ΑΤΤΙΛΑ. Γιατί ολιγώρησαν αυτό που λέγει η πολιτική και στρατιωτική ηγεσία, κινήσας οι εθνοντρες των Αθηνών; Άκο μόνοι τους ή μήπως τυχόν τους υπόσχονταν ξένοι και ειδικότερες οι Αμερικανοί αυτοσυγκρατηθήτε, δεν θα γίνεται τόποτε, και τους γέλασαν; Γιατί για μας είναι δεδομένο

W
W/C *RJ*

3/1 0 16.12.86

61

δτι από την Κύπρο τους έλεγαν, έρχονται, επιβιβάστηκαν, αποβιβάζονται
 Τι θα κάνουμε; Και από εօδι είναι δεδομένο για μας δτι τους έλεγαν,
 αυτοσυγκράτηση, μπλόφα είναι, έσκηση είναι. Πάνω σ αυτό, μοναχοί αous
 αυτοί οι άνθρωποι έβαλαν στο μυαλό τους αυτή την τακτική και έκαναν
 αυτές τις παραλήψεις ή τους είγαν δώσει δρισμένες υπεροχέσεις οι
 Αμερικανοί και μετά τους γέλασαν; Ή λέτε πάνω σ αυτό. Ποιδι είναι
 η γνώμη σας σαν επιτελικός.

ΜΑΡΤΥΣ: Βγώ ήμουν στην 7η σκάλα της Ιεραρχίας, χαμηλό. Δεν μπορώ να
 πώ πτι τους υπαγόρευσαν. Πώς να τα ξέρω αυτά; Δεν τα ξέρω. Βγώ ήμουν
 αυστηρός υπηρεσιακός. Έκαν στην αίθουσα επιχειρήσεων . παίρνω
 σήματα, ενημερώνωμε, παίρνωμε εντολές. Και προσπάθησα, κατά το μέτρο
 των δυνάμεων μου, γιατί δεν είμαι και YES MAN να εφαρμόσωμε τα σχέ
 δια. Άπο εκεί και πέρα από που υπεκινήθησαν αυτοί να κάνουν ορισμένα
 συβαρέ , εγκληματικέ λαθη, αυτό δεν το ξέρω.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Σ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Με το επιχείρημα της λογικής τώρε, το οποίο
 θέλω να επιστρατεύσετε η λύση μιας διπλής Ενωσης, μιας διχοτόμησης,
 κομμάτι με την Ελλάδα, κομμάτι με την Τουρκία συνέφερε τους Αμερι
 κανούς για να ελέγχουν καλύτερα την περιοχή;

Mark C

(σ)

(ο) 1/1 α (ε.χ.)

16-12-86

62

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Κύριε συνάδελφε, έχετε υπερβει το χρόνο σας αισθητά .

ΜΑΡΤΥΣ . Οι περισσότεροι ελληνες αξιωματικοί για να οις πω την αλήθεια , οι κατώτεροι, από το βαθμό του λοχαγού ακόμη, θέλαινε την ένωση της Κύπρου με την Ελλάδα .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : 'Όλοι τη θέλαινε . Άλλο το ένα, άλλο το άλλο .

ΜΑΡΤΥΣ . Τους υψηλότερους για μας ή ευχάριτη λόγο^ς την έθεραν .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ . Άλλο εμείς , δύλλο οι δύλλων , αι Bouλαί .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Παρακαλώ τον κ. Ζαΐζη να λάβει το λόγο .

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΖΗΣ . Επρατηγέ, ζα σας κάγω κατ' αριθμό τρεις ερωτήσεις, πολύ σύντομες .

Είχαν γίνει μερικές συνοκέφωτις στο Υπουργείο Εξωτερικών πριν από το πολεμικό παλαίστρα στην Κύπρο, στις οποίες συμμετείχατε . Υπάρχουν καλά πρακτικά . Θα ήθελα να σας ρωτήσω, εάν σε περίπτωση αυτές τις συνοκέφωτις είχατε πει χαρακτηριστικά , δεν το έχουν γονίσει στα πρακτικά αλλά μου το ανέφεραν 2-3 διητιλωμάτες που συμμετείχαν στη σύσκεψη , ότι « μην αυησυχείτε σε 5' λεπτά μπορούμε να είμαστε στην Λανγκαντινούπολη »

κατ' ηυπόδειξη χαρακτηριστικά το πολόν σας . Είναι αλήθεια αυτό ή όχι;

✓ ΜΑΡΤΥΣ . Είναι μόνος, κύριε Βουλευτή . Έχω μία επαγγελματική καταθέση
F.N. Ιανουάριος 1977
No. 1000
Καταρτίζεται στα Κύρια

AB

2/1 σ (θ.Σ.1)

16-12-86

63

~~35~~ ετών ...

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΜΗΣ:Αρης. Είς οώτησα, μου είπατε, είναι μόδας, εντάξει.

ΜΑΡΤΥΣ: Έχω και άλλους μύθους τους οποίους είπαν αυτοί οι κύριοι διπλωμάτες, χωρίς να γνωρίζουν καθόλου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπακαγιάννης): Οι κύριοι διπλωμάτες δεν είναι απλώς κύριοι διπλωμάτες, είναι και αυτοί υπορεστακοί παρέγοντες του Υπουργείου Εξωτερικών. Αν αρχίσουμε τώρα να λέμε οι Ι.Κ. στρατιωτικοί ότι οις φαίνεται εօδικής καλδ; Δεν μπορούμε να λέμε, λοιπόν, οι κύριοι διπλωμάτες εἰδωντικώς; Εσείς τουλάχιστον δεν πρέπει να το λέτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Με συγχωρείτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπακαγιάννης): Κύριε Ζαΐμη, παρακαλώ συνεχίστε.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΜΗΣ : Είναι αληθεία ότι σε μια απ' αυτές τις σικκέψεις είπατε ότι οι Τούρκοι δεν είναι δυνατόν να πατήσουν την Κύπρο, διότι οι δυνάμεις μας της πέρα είναι επικυρώτατες, έχουμε μεγάλη δύναμη πυρός, πολύ μεγαλύτερη από την υεραρχία που έφυγε και με διδασκοες, δε λέω τη λέξη αλχημίες, αλλά με διαφόρους υπολογισμούς, αναβιβάζατε τις δυνάμεις στην Κύπρο σε 40.000 άνδρες, πεσιλαμβανομένων βεβαίως και των πολιτών που ζα είχαν σπλισμό. Είναι αληθές ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Καν καλιστα εκπλήξιοι μ' αυτά. Άμα ήταν ότι το γράφω

W
ΔΙΛΛΥ
A.G.

3/1 σ (θ.Σ.)

16-12-86

64

στα πρακτικά.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΜΗΣ: Μην εκπλήγεστε γιατί και οι διπλωμάτες εκπλήγονται με ορισμένους από σας .

ΜΑΡΤΥΣ . Είνα προηγουμένως διπλωμάτες, γιατί κάποιος διπλωμάτης-ήμουν πάρα πολύ ενήμερος να συνοδεύουν τον κ. Μαύρωνας ανευθύνως, χωρίς να ξέρει, πώς και είπε κάποιος στον κ. Αβέρω, αυτά γίνονται στην Ελλάδα, διτί ο Χανιώτης είναι στη χούντα μην τον στέλνετε , χωρίς να γνωρίζετ . Εν τω μεταξύ εγώ ήμουν πλήρως ενήμερος με την κατάσταση, κύριε βουλευτά, και δεν υπήρχα ποτέ στην χούντα .

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΜΗΣ . Δεν οώτησα τέτοια πράγματα .

ΜΑΡΤΥΣ . Αυτά λέγανε ανευθύνως και χωρίς να ξέρουμε .

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΜΗΣ . Δεν σας είπα περί χούντας . Δεν σας οώτησα αυτό .

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν είπα τέτοια πράγματα καθύλως , Οι είπα ήταν γραμμένο στα πρακτικά .

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΜΗΣ . Να λέτε όχι και τελείωσε .

*Έχετε υπόψη σας από τη δέση σας είχατε μια πολύ σημαντική δέση στο επιτελείο όταν έγιναν όλα αυτά στην Κύπρο-εάν προ της απόβασης ή αποβιβάσεως των Τούρκων οι δυνατείς μας εκεί πέρα είχαν διαλυθεί γιατί ο ένας κυνηγούσε τον άλλον : Το ξέρατε αυτό ?

ΜΑΡΤΥΣ . Έγινε μια αναδιάταξη λόγω πραξικοπήματος , η οποία ήταν είς

ΔΩΣ/

M

4/1 σ

(θ. Σ.)

16-12-86

65

βάρος των σχεδίων.

ΑΝΔΡΕΑΣ ΖΑΪΜΗΣ : Ευχαριστώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπακογιάννης), ο κύριος ~~Ζαΐμης~~ έχει το λόγο.

3. Δ/λεξ

(σ)

1/2 Σ (Ε.Ε.) 16.12.86

66

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Είναι είσαρθρο σε τέτοια θέση που υποθέτω ότι γυναίκες τουλάχιστον στο ανώτατο επίπεδο; Ή σχέσις των πρωταγωνιστών στο Επιτελείο ποιες ήσαν. Οι σχέσεις Ιωαννίδη Μπονάνου ποιές ερμηνεύοντο να είναι;

Νίκος Αριστοτέλης ΜΑΡΤΥΣ: Είναι ότι δεν γνωρίζω τίποτα απ' αυτά ούτε δίχα συμμετάσχηση σε μία σύσκεψη. Μας είχαν αποκλείσει εμάς του Επιτελείου τους αξιωματικούς...

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Φοβάμαι ότι δεν καταλάβατε τι σας ερώτησα και παρακαλώ προσέξτε με διότι εγώ σας προσέχω συνεχώς.

Ιωαννίδης Τι ονόμερο ή στην ουσία. Ναι ή όχι. Το παραδέχομαι κατ' επανάληψη.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι ασφαλώς.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Παρακαλώ πέστε μου ο αρχιστράτηγος ο Μπονάνος απέναντι του πως εφέρετο:

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν γνωρίζω, δεν είχα καπιτά σχέση μ' αυτούς εγώ.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Εν τάξει δεν είχατε σχέση το δέχομαι πιοά το περίεργο της υποθέσεως. Πρέπει να το μετογραμμίσω αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είναι καθόλου περίεργο.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Για μένα είναι περίεργο.

Δικτύωση

Δ. Κ. Η.

2/2 Σ (Ε.Κ.) 16.12.86

67

ΜΑΡΤΥΣ: Καθόλου περιεργοδιότε σας είναι τεχνικού, Γιατί δεν

Είπατε
 Εξοτε τον μηχανισμό για αυτό λέτε περιεργό. Ο μηχανισμός εκεί πέρα
 είναι ότι υπάρχει αρχηγός, υπάρχει υπαρχηγός, υπάρχουν κλαδιάρχες.
 Δεν ήμουνα μόνο εγώ κλαδιάρχης. Υπάρχουν υποκτέραρχοι, υποναύαρχοι
 κλαδιάρχες.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Αρχηγός του α' κλάδου με το Α2 στα χέρια και
 δεν ξέρετε τίποτα;

ΜΑΡΤΥΣ: Τι να ξέρω; Για τον Ιωαννίδη κάπι; Δεν ανακατέυόμουνα εγώ σε
 τέτοια πράγματα. "Ότι ξέρω το κατέθεσα, κύριε βουλευτά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Κύριε Παγορόπουλε, αφήστε τον κύριο
 Παυλίδη να συνεχίσει.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω τίποτα από δλαστά, ρωτήστε δλαυς τους αξιωματικούς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ, κύριε μάρτυς, απαντάτε στον
 κύριο Παυλίδη.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Πέραστε σε αντίφαση.

ΜΑΡΤΥΣ: Σε καμία αντίφαση δεν έπεισα. Να μου πείτε συγκεκριμένα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, πρέπει να παρατηρήσω ότι ο κύριος
 μάρτυς έχει την αίσθηση ότι κατηγορείται.

Παύλη
 Κύριε μάρτυρες δεν κατηγορείσθε, εξετάζεσθε. Εμείς από σας κάποιες
 πληροφορίες θέλουμενα αντιλήσσουμε. Εγώ προσωπικά τι θέλω να μάθω από

3/2 Σ (Ε.Κ.) 16.12.86

σας:

68

Στον χώρο που εκτινείσθη, 10 χρόνια μέσα στα Επιτελεία, ένα κομμάτι απ' αυτά τα 10 χρόνια σημαντικό στο πέστο περίπου που είσασθε, στον χώρο που ο αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων λειτουργεί, έχοντας τον αδράτο δικτάτορα πλάι του ποιες ήταν οι σχέσεις δεν διαπιστώσαις τίποτα; Δεν κουβεντιάζετε οιαξιωματικοί; Σεις αρχηγός του α' κλάδου να μας μεταδώσετε την ατιμόφατα περίπου πως διεμορφώθη. Τι ήταν εκείνο που εσάς σας εντυπωσίασε στις επιφέρεις που είχατε; Να βοηθήσετε την επιτροπή ζητούμε. Δεν κατηγορούμε. Παρακαλώ αυτό να γίνει σωφρές και όλοι οι συνάδελφοι μ' αυτό το πνεύμα έκαναν τις ερωτήσεις. Μας δίβετε την εντόπιση του ενόχου. Με συγχωρείτε πουςας το λέγω αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Μου πελάτε επειδή μου είπατε περίεργο, προηγουμένως δεν είσαι γι' εδώ νομίζω απήντησα στην ερώτηση. Γιατί με ράτησε μου φαίνεται ο κύριος Βαρβιτσιώτης και μου είπε πως είναι ο μηχανισμός. Ήας λέω είμαστε τεχνικοί και στο Αρχηγείο Στρατού και στο Αρχηγείο Αεροπορίας αξιωματικοί καριέρας και κατείχαμε τα πόστα λόγω προσόντων λόγω του ότι είχαμε ορισμένες γνώσεις λόγω του ότι ξέραμε τα θέματα του NATO κλπ και δεν είχαμε σχέση με καταίτερες ομάδες. Ήας απήντησα προηγουμένως γιατί μου λέτε περίεργο.

Δημήτρης

Δημήτρης

4/2 Σ (Ε.Κ.) 16.12.86

69

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Και εμένα περίεργο μου φαίνεται.

ΜΑΡΤΥΣ: Το ίδιο περίεργο μου φαίνεται. Όσα λέω ρωτήστε δόλους τους αξιωματικούς, τους 30, αν ο Χανιώτης είχε καμιά σχέση μ' αυτούς.
Ρωτήστε τους.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Άλλοι που ήλθαν εδώ σας έχουντο επίκεντρο των εξελίξεων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ο Παπανικολάου...

ΜΑΡΤΥΣ: Ποιος Παπανικολάου;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπαζαγιάνης): Παρακαλώ κύριε Κάππο και εσάς κύριε Δασκαλάκη, εώτας ο κύριος Παυλίδης.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, παρακαλώ να επέμβετε πράγματι για να υπει μία σειρά στις εργασίες μας.

Κύριε μάρτυρε 2, 3 ερωτήσεις θακάνω και τίποτα περισσότερο.

Επαναλαμβάνω πάντως πληροφορία απλώς ζητώ.

Σεις σ' όλη αυτήν την περιοδό που δημιουργήθηκε μετά την εισβολή ποια θέση είχατε; Να εμπλακούμε σε πόλεμο ή να μην εμπλακούμε με την Τουρκία;

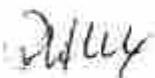
ΜΑΡΤΥΣ: Ήγε είχα την θέση να ευαδικοθεύω τα σχέδια και αυτό είναι γνωστό και στους 30 αξιωματικούς. Τόσα αν βρίσκεται ένας και λέει

5/2 Σ (Ε.Κ.) 16.12.86

70
αυτή τη κουβέντα στους διαδρόμους, δεν ξέρω τι είναι. Υπάρχουν και γραμμένα όλα και τα γυναίκες οι αξιωματικοί. Αν η ευαπομογή των σχεδίων μας έφερνε σε κάποια εμπλοκή με την Τουρκία και σ' αυτό απήντησα προηγουμένως, κύριε βουλευτά.

(2)

(25)

1/ Ζ. Β.Ζ. 16-12-86

71

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Χωρίς να θεωρώ την γήγετη επακούσους αλήθειας το
βιβλίο του Μπανάνου, θέλω απλώς να μου απαντήσετε, ότι αυτό που ισχυ-
ρίζεται σήμερινότεροι μέχρι των απογευματινών ώρών της 20-7-74 στη Χανιώτικη
κατέτεροι μικροτεροί Βαθμού αξιωματικοί, προσπάθησαν να με ωθήσουν
εις επίθεση κατά της Τουρκίας!...

ΜΑΡΤΥΡ. Ποιός το είπε αυτό;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Το γράφει ο Μπονάνος, ... "δια του τεχνάσματος
της διογκώσεως των εκ Κύπρου πληρωμούσιών".

ΜΑΡΤΥΡ. Επ' αυτού δεν ξέρω. Έτσι απαντώ τώρα. "Όλη η κατάθεσή μου
περιεστρέφεται πάνω σ' αυτό το θέμα, διότι "ο Χανιώτης και οι περί αυτού
30 αξιωματικοί...". Ρωτήστε τον συνταγματάρχη Γαρδίκα -σας αναφέρω ονό-
ματα-των συνταγματάρχη Πέππα, των συνταγματάρχη Κατσαδήμα, τους δύο
αρχηγούς των ΜΕΟ, των κ. Παλίτη και του κατζαμαλούνα, των κ. υπασχηγό.
Η πολιτική μας ήταν να στελνούμε εντολή σε όπως προσέβλεπαν τα σχέδια.
Δεν θέλαμε πόλεμο με την Τουρκία, δεν είμαστε πολεμοκάπποι. Θέλαμε
την εφαρμογή του σχεδίου. Εάν αυτό δημιουργούσε κάποια εμπλοκή, είναι
διλλό θέμα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Ευχαριστώ για την απάντηση. Το να ισχυούστεί
πάστως, ένας αξιωματικός, κάποια σιγμή παρόντος με αυτή που ζήσατε μετό

2/2 Z. B.Z. 16-12-86

72

την Εουρκική εισβολή, ότι πιθανός να πρέπει να πάμε και για πόλεμο,
δεν είναι πολεμοκαπηλεία, είναι άποψη ενδεικτικού αγώνα αεριωματικού.

Είπατε προηγουμένως ότι έγιναν και πολιτικά σφάλματα, δχλ. μόνο
στρατιωτικά. Τι ακριβώς εννοούσατε; Ποιά ήταν τα στρατιωτικά σφάλ-
ματα; 'Αν υποστητε να τα απαριθμήσετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Εννοούσα το εξής. Είναι γνώμη προσωπική δεν έχει καμία
σχέση με τον ρόλο μου εκεί πέρα. Απ' ότι τυχόντων σαν 'Ελλην πολίτης..

Άνω ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Σαν 'Ελλην πολίτης βεβαίως, αλλά ^ή τέως ανώτατος
αεριωματικός. Ποιά ήταν τα στρατιωτικά σφάλματα, κατά τη γνώμη σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Πάρτος τη θεωρητική άποψη. Υπήρχε μια πολιτική που εσία στον
τόπο και η στρατιωτική πυρσία ήταν από κάτω. Και η πολιτική πυρσία
έκανε τα σφάλματά της στο θέμα της Κύπρου. Δεν έγιναν μόνο στρα-
τιωτικά σφάλματα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Κόριε μάρτυς, δεν παρακαλούμετε. Ερώτησε
ευθέως, στην παρατήρησή σας "Μπολιτικά σφάλματα και δχλ. μόνο στρα-
τιωτικά" παραδέχεστε ότι έγιναν και στρατιωτικά. Ριωγόλοικόν, για
τα στρατιωτικά σφάλματα. Παρακαλώ απαριθμήστε αυτά τα στρατιωτικά
σφάλματα.

ΜΑΡΤΥΣ. Θα σας τα απαριθμήσω πως διαφέρειν της επιτροπής. Μαλιστα

3/2 3. B.Z. 16-12-86

73

Εδώ έχω γραμμένα τα εξής.

Τα ουσιώδη επιχειρησιακά λάθη στην μάχη της Κύπρου ήταν :

Πρώτο, η αποστέρηση από το ΓΕΕΦ του φυσικού αρχηγού του. Ούτος ήτο πλήρης γνώστης των σχεδίων και είχε το κύρος να εφαρμόσει τα σχέδια δεύτερο, αποδιοργάνωση λόγω του πραξικοπήματος.

Τοίτο, η μη ενίσχυση της αμύνης με μονάδες και με αγωματικούς της Κύπρου από το πραξικόπεμπτο μέχρι την εισβολή.

Τέταρτο, η μη εφαρμογή των σχεδίων που προέβλεπαν ενταχθείς στρατού ναυτικού αεροπορίας.

Ακόμα και η διαταγή της επιστροφής του πλοίου "ΡΕΒΥΜΝΟ" με έμφορτο τάγμα και Κυπρίους φοιτητάς οργανωμένους σε λόχους, είναι ενδεικτικό γεγονός ότι η πολιτική και στρατιωτική προσέλα της ήταν διστακτική και δεν ανέλαβε κινδύνους. "Ένας πόλεμος για την εθνική τιμή, όπως ήταν στην περίπτωση της Κύπρου, απαιτεί κινδύνους. Αυτή ήταν η πολιτική μας. Όλα τα άλλα που ακούγονται δα τα κρίνετε εσείς. Εγώ δεν δέχομαι τίποτα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Βίπαμε να απαριθμήσετε τα στρατιωτικά σφάλματα απότι κατάλαβα πάντως αναφέρεστε σε στρατιωτικά σφάλματα κατά τον Α' Αττίλα. Αυτό διαφαίνεται από την απάντηση που δώσατε.

ΜΑΡΤΥΣ, θέλετε και στον Β' Αττίλα,

4/2 Ζ. B.Z. 16-12-86

74

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Γιατί σχ.

ΜΑΡΤΥΡ. Να σας πώ. Στο Β' Αττίλα ήμουν πάλι αρχηγός του αυτό και
 Δικαιούχεις ακουστεί και τόπο πολύ το δνομά μου του Αιλάδου, ήμουν ενήμε-
 ρος των επιχειρήσεων και έρχεται ο κ. Καραμανλής με τον κ. Ράιλη ...
 δεν θα κατηγάρω κανένα μην ανησυχείτε....

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Δεν ανησυχώ καθόλου, μεσυγχωρείτε. Και δα
 παρακαλέσω να διορθώσετε. Δεν ανησυχώ για κανέναν κατ' θύματα να
 αισ βιαθεβαιώω δτι κανένα μέλος της επιτροπής ανησυχεί για το τι
 δα πείτε.

(2)

1/2...9.....ΔΑΜΑ..16-12-86.

75

ΜΑΡΤΥΣ: Ωραία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χοίστος Μπασαγιάννης): Όχι "ωραία", κύριε μάρτυρε. Να προσέχετε καίποις τις εκφράσεις σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Μου γίνετε προηγουμένως "όχι πολιτική".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χοίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ να έχω την προσοχή σας, όταν ομιλώ.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Θα ερωτήσω ό,τι βέλω και σας παρακαλώ να απαντήσετε σ' αυτά που σας ερωτούν. Βλέπετε στις η στάση μας είναι...

ΜΑΡΤΥΣ: Λίθος μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χοίστος Μπασαγιάννης): Να γιρτήσετε συγγάμη απ' όλη την επιτροπή.

ΜΑΡΤΥΣ: Ήλθε λοιπόν, ο κύριος Καραμανλής στο "ΑΤΤΙΛΑ 2" μετέ με τον κύριο Αβέρωφ και τον κύριο Ράλλη στις 5.00 το πρων.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Που ήλθαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων, όταν δοκιμεί ο "ΑΤΤΙΛΑ 2".

Με φάναξαν από την αίθουσα επιχειρήσεων -γιατί συνεχώς ήκουν εκεί επι 24ώρου βάσεως, εκεί εκοιμούντουν, εκεί τα πάντα- και τους ευημερώντα επί της καταστάσεως.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Παρουσία ποίων άλλων;

W W W

X X X

2/2 8 A.M. 16-12-86

76

ΜΑΡΤΥΣ: "Ήταν ο αρχηγός κύριος Μπονάνος και όλοι αρχηγοί των κλδών.

Μου φαίνεται ότι ήταν ο κύριος υπαρχηγός, δεν θυμάμαι. Ήταν ο κύριος Παπανικολάου όλπ. Και ερώτησε ο κύριος Καραμανλής για την κατάσταση. Του ανέπειρα, λοιπόν, ποιές είναι οι γραμμές και τι συνδέεται έχουμε επί του χάρτου καταστάσεως. Και ευημέρωθηκε πλήρως επί της τακτικής καταστάσεως της Κύπρου.

Θυμάμαι καλώς ότι ερώτησε τον κύριο Παπανικολάου ο κύριος Πρωθυπουργός, αν μπορούν να πάνε τα φάντομα να προβάλλουν τους στόχους. Ο κύριος Παπανικολάου δεν τα έλεγε καθαρά, δηλαδή δεν ήταν θετικός να του πει "ναι". Γιατί τον ερώτησε ο κύριος Καραμανλής: "Μπορούμε να στελλούμε τα φάντομα να κτυπήσουν;" Ο κύριος Παπανικολάου είχε

*ΓΝΩΡΙΖΕΙΣ
ΣΤΑΛΑΧΙΣΤΑ
ΣΥΝΔΙΑΒΟΛΗ
ΣΤΗ ΝΗΣΙΑ
ΠΡΩΘΥΠΟΥΡΓΟΣ*

αμφιβολίες επί των δυνατοτήτων των αεροπλάνων αυτών. "Ήταν και νεότερη, αυτή είναι η αλήθεια, και λοιπός οι πλότοι να μην ήσαν πλήρως εκπαιδευμένοι ακόμη. Κατόπιν αυτού, ο κύριος Πρωθυπουργός του είπε:

"Κατάλαβα, δεν μπορούν να πάνε τα αεροπλάνα και γι' αυτό δεν εστάλησαν να κτυπήσουν .".

*ΠΟΣ ΣΤΑΛΑΧΙΣΤΑ
ΠΟΣ ΣΥΝΔΙΑΒΟΛΗ
ΣΥΝΔΙΑΒΟΛΗ
ΤΗ ΝΗΣΙΑ
ΤΗ ΝΗΣΙΑ*

Κε μια συγκεκριμένη περίπτωση -δεν την θυμάμαι, αν ήταν στου "ΑΤΤΙΛΑ 1" ή στου "ΑΤΤΙΛΑ 2", ήταν δυστινές, ~~και η ομάδα~~ ήταν δυστινές, να μια συζήτηση και με εκάλεσαν να τους υποβείνου στόχους.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Ποιοί οι εκάλεσαν;

ΕΛΛΑΣ

3/2 Θ. Α.Μ. 16-12-86

77

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος λοχηγός Ενόπλων Δυνάμεων από την αίθουσα επιχειρήσεων . . .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κόριε Πρόεδρε, ο κύριος μάρτυς είπε ότι ο κύριος Παπανικολάου ήταν ασωμής. Οι φίλοι αρχηγοί της του είπαν του κιόσου Καραμανλή;

ΜΑΡΤΥΣ: Για την αεροπορία θώτησε μόνο.

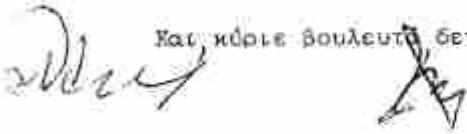
ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μόνο; Δεν ερώτησε τον Νήφονδα πώς ήταν ο στρατός;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Ενημερώθηκε επί της καταστίσεως. Μόνο για την αεροπορία ερώτησε. Μόνο αυτά θυμάμαι.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Συνεχίστε παρακαλώ, κύριε χανιώτη.

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν τα έλεγε αυτά ο κύριος Παπανικολάου, επειδή ήμουν μπροστά, εσχήματισα την εντύπωση ότι δεν υπήρχε δυνατότητα ή ετοιμότητα να επέμβουν, να κτυπήσουν τα αεροπλάνα φίντομστους στόχους.

Επόχοι δε, υπήρχαν. Γιατί ειμένα με κάλεσαν μέσα και τους είπα: Υπάρχουν στόχοι, όπως τους λέμε στο στρατό, ελκυστικοί. Δηλαδή υπήρχαν στην Κύπρη εις ουγκεντρώσεις τουρκικών στρατευμάτων με δόματα, υπήρχαν στο Φύλλακα Άγιοτας Δευτικοίς ουγκεντρώσεις οποίες, δύτικα με 10' λεπτά υπερέκκινα στόχου τα αεροπλάνα, με 2-3 στροφές με συνέπεια, με πολυβολισμούς ώστε είχαμε θετικότατα αποτελέσματα.

Κατ. κύριε βουλευτή δεν είδαμε προσβολή, παρ' ότι μου έστειλε του

4/2 8.A.M. 16-12-85.

70

Σ. Α. Διαρράσης ✓ υπασπιστή ε *Ενόπλων Συνόδων*, ένα σμήναρχο, -δεν θυμάμαι
γράψατε λίγη
Να φρίξετε το δυνάμι του τώρα- κατ του πιέδειξα στην αίθουσα επιχειρήσεων επί^ο
καρχαρίας
Αρματοράδης του χρότου με συντεταγμένες ακοιδώς τους στόχους.
Mb

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Ευχαριστώ πολύ, κύριε μάρτυρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ του κύριο Γιατράκο να λάβει το λόγο.

Σύριζαρχος ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: *Γι'* ερώτηση που θα έσεις έχει γίνει με μια διάφορη μορφή από άλλους συναδέλφους. Πως θα αυτά, επειδή την ιρίνη πολλή σοβαρή, θα μου επιτρέψετε να την εικαναλάμβω με τον δικό μου τον τρόπο.

Πράττουν, φέρεσσες ως εισηγούμενος των απόπλου των υποθουκών πριν από την εμβήλωση της αποβάσεως των τούρκων, πράγμα το οποίο διαψεύδεται. -δεν ξέρω, αν είναι αληθές- από τα κείμενα του στρατηγού Μπουνάνου.

(B)

*AKY**WAG*

(28)
1/2 B K.B. 16.12.1986

79

λεύτερον, η βρεσσε από αυτήν ους μάρτυρες και ιδιαίτερα από στελέχη της Εθνοφρουράς του ΓΕΕΦ ως επιών το περίφημο "Αυτοσυγκράτηση" κ.λ.π.
Αυτό το διαμεύδετε ο (διος).

Σε προηγούμενη ερώτηση συναδέλφου - όχι σήμερα - είπατε ότι
δεν το γνωρίζατε. Σε σημερινή ερώτηση, διώς επληρώφεσθην και συγκεκριμένα ερώτηση του κυρίου Παγαρόπουλου είπατε ναι. Ανακαλέσατε
ηγλασή ή κατά κάποιο τρόπο τασποποιήσατε αυτά που είχατε πει την
προηγούμενη φορά στην κατάθεσή σας. Είπατε ότι κάτι ακούσατε και
εννοούσαν κάτι άλλο, όχι την αυτοσυγκράτηση τη στιγμή - και εδώ
είναι το κάτιο ερώτημα που οις θέτω εγώ - την στιγμή που διώς και
άλλη φορά έχω πει, τα τουρκικά στρατεύματα αποβιβάζονταν και οι
αθειπτικοί έπεφταν.

Το ερώτημά μου είναι αν θέλετε κάπως πιο συγκεκριμένο, εάν
εσείς προτείνατε τον απόπλου των υποβρυχίων πάει ναπει ότι φοβόσαστε
απόβαση ή αποβίβαση, διώς αποδεικνύεται εκ των πραγμάτων. Το εάν ε-
σείς είπατε αυτοσυγκράτηση, αποδεικνύει κάτι άλλο. Πέστε μου το είπα-
τε ή όχι και εάν δεν το είπατε εσείς, ποιός το είπε και πώς το εξηγή-
τε;

ΜΑΡΤΥΣΗΣ: Δεν είπα τη λέξη αυτοσυγκράτηση. Δεν είχε καμία έννοια για
μένα τη λέξη αυτή και δηλ. η πολιτική μου στο ΑΣΔ ήταν ενεργητική κατ-

2/2 Β Κ.Β. 16.12.1986

80

επιθετική. Αυτό το γνωρίζουν όλοι οι αξιωματικοί. Αυτό καταδέτω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Εάν πωτάσσω σας, τι θα λέγατε εκείνη την στιγμή; Εάν σας έπαρων τηλέφωνο ή ο Γεωργίτσης κάποιο άλλο στέλνεχες του ΓΕΕΦ και σας έλεγε ότι απέναντι μας βλέπουμε τα αποβατικά σκάνη της Τουρκίας να δροκούνται ή βλέπουμε τους αλεξιπτωτιστές να πέφτουν τι θα λέγατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Να κτυπήσουμε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Σας ράτησα και πριν/ποιός κατά την αίσθησή σας είπε αυτοσυγκράτηση; Είπε και αλλά, αλλά εγώ περισσότερα σ' αυτή την λέξη.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν γνωρίζω. Όμως ο Γεωργίτσης είναι συμμαθητής με τον κύριο Πολίτη. Δεν λέω, ότι το είπε ο κύριος Πολίτης, αλλά επειδή είναι συμμαθητάς και ο Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων ή ο Υπαρχηγός δεν

*Νέαρεστης
είναι
καλούσαν μόνο εμένα, καλούσαν τον Πολίτη και έλεγαν πες αυτό το
είναι σημαντικό πρόγμα. Για το συγκεκριμένο γεγονός, εγώ δεν είπα τέτοια λέξη κατά την πρώτη φορά.*

Δεν λέητε η πολετική μου δείχνει ότι δεν υποστηρίζω να είπα τέτοια λέξη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Δέχομαι αυτό που λέτε. Σας ράτησα ποιός το είπε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Κατ αυτό είπε πως το χαρακτηρίζετε;

3/2 Β Ε.Β. 16.12.1986

81

ΜΑΡΤΥΣ: Εαυ είναι η ερωτησία που ακούσα μετά 10 μέρος ...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Εγώ θέλω την προσωπική σας αποψη.

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα και προτιγουμένως ότι υπήρχε στον Θύλακα Λευκωσίας πολύ τουρκικός πληθυσμός για να μην προκαλέσουν αιματοχυσία, υπήρχε σχέδιο γι' αυτό, λέχθηκε μη κάθιστε, αυτοσυγκρατηθείτε. Και επί τη ευκαιρία ο Αρχηγός Μενόπουλος δυνάμεων όταν πρωτάτο ή από μένα ή από τον κύριο Πολίτη ή από το Β' Γραφείο, τι θα κάνουμε στην συγκριμένη περίπτωση έλεγε - το θυμάμαι καλά αυτό και το καταδέτω - να ενεργήσουν κατά την κοίτη τους.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Κύριε μάρτυς, εγώ δεν είμαι στρατιωτικός, σαν ένας απλός πολύτης που διαβέτω τον κοινό νου, σας κάνω την ερώτηση, βλέπετε τα εχθρικά στρατεύματα, αν θέλετε τα αποβατικά σκάμη να αποβιβάζουν, αφήστε τον Θύλακα, τι λέτε εσείς σαν στρατιωτικός;

ΜΑΡΤΥΣ: Εμφράση των σχεδίων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Ευχαριστώ κύριε Ποεόδρε,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Φωτόπουλος, έχει το λόγο.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΥΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε μάρτυς, θέλω να σας ωτήσω ότι από την στιγμή που ποδήγιατε εβραστε ο πλέον αριθμός, από τους δυο-τρεις

D. S. C.

A. K.

4/2 B K.B. 16.12.1986

82

υπεύθυνους σαν αρχηγός του Α' κλάδου, επίσης ο κύριος Τσαβαλούδης
 ο κύριος Πολίτης κ.λ.π., είσαστε στην Αίθουσα Επικρίσεων. Υστέρα
 από τόσα χρόνια που πέπασαν έχετε κάνει τις δικές σας εκτιμήσεις,
 ποιόν θεωρείτε περισσότερο υπεύθυνο για το πραξικόπεια, του Ιωαννί-
 δη ή του Μπονάνο;

Dimitris Christoforou
 (5)

(2B) 1/2-6 (A.A) 16.12.86

(Συνέχεια κ. Χ.Φωτόπουλου)

Και επεκτείνομαι. Ο κ.Μπονάνος, αν είχε το σθένος και τη λεθευτιά, συνεργαζόμενος με τους αρχηγούς των άλλων κλάδων, αν αντιδρούσε στις θέσεις του Ιωαννίδη -αν ήταν σκέψη του Ιωαννίδη. Σεις εκ των υστέρων ποιον δεωρείτε περισσότερο υπεύθυνο, κατ αν είχε τη λεθευτιά ο Μπονάνος να αντιδράσει στις θέσεις του Ιωαννίδη.

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω όχι μόνο εγώ, αλλά ...

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Είσαι υπεύθυνος, είσαι αγιωματικός τεχνοκράτης φυσικές είπατε είσαστε παρωπιδούχος, δεν είσασταν σε οιάδες ...

ΜΑΡΤΥΣ: Πουθενά.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: ..., γιατί το δέχομαι αυτό. Ποιον εκ των υστέρων δεωρείτε περισσότερο υπεύθυνο,

ΜΑΡΤΥΣ: Κατάδει, είναι γνωστό τως πάσι, όχι μόνο στους αγιωματικούς κατ από τον ελληνικό λαό, ότι το πραξικόπημα με μία μικρή κάστα αγιωματικών το οργάνωσε ο Ιωαννίδης. Έφρα, απ' ότι δικουσα, και ο Αρχηγός Ενδιπλων Δυνάμεων είχε γνωστή του πραξικοπήματος. Διότι η ερμηνεία που οποία εδόθη -άκουσα σας λέγω- είναι ότι ο Αρχηγός των Ενδιπλων Δυνάμεων ήταν αριστούς μόνο να καλύψει τους 5-6 αγιωματικούς που εκτέλεσαν το πραξικόπημα διότι αυτοί υπήγοντο στο ΓΕΕΘΑ. 'Επρεπε να σταλεί σήμα. Το σήμα εστάλη από κάποια ΜΕΟ ή προσωπικώς από το γραμμείο

Δ.Κ.Λ.Υ.

2/2 Δ (Α.Δ) 16.12.86

84

του κ. Αρχηγού για να έλθουν αυτοί ασσανώς -εγώ δεν τους είδα ποτέ-
πόσες μέρες πριν δεν Εέρω και σργάμωσαν το πραξικόπημα. Δηλαδή έχω
τη γνώμη, απ' ότι είναι γνωστό και σε όλους τους αξιωματικούς ότι
και ο κ. Αρχηγός λόγω θέσεως είχε γνώση του πραξικοπήματος. Άλλα
κυρίως το πραξικόπημα σργάμωσηκε από τον Ιωαννίδη και από τους
ανθρώπους ~~ΖΩΝ~~

ΧΡΗΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δηλαδή περισσότερο υπεύθυνο, μάλλον αποκλειστι-
κά υπεύθυνο θεωρείτε τον Ιωαννίδη.

ΜΑΡΤΥΣ: Νοιμίζω, κόρη τε Βουλευτά.

ΧΡΗΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μιλήσατε προηγουμένως για ευδύνη στρατιωτικής
και πολιτικής πρεσβίας και αναπτύξατε για τον Αττίλα 1 και 2 σε
στρατιωτική σφραγίδα ή αλλαγή τα λάθη των στρατιωτικών. Με ερώτηση
του κ. Διβανού μιλήσατε για πολιτική πρεσβία την οποία εντοπίσατε
στον Λυδρουτσόπουλο και λοιπούς. Μετά επεκταθήματε στο ότι είχατε
επίσκεψη του Προέδρου τότε κ. Καραμανλή. Αρα λοιπόν βλέπετε ότι
εξακολουθεύν να υπάρχουν ευδύνες πολιτικής ακόμα και στον Ανδρου-
τσόπουλο, αφού σεις το ίδιος είπατε ότι ακούσατε τον κ. Παπανικο-
λάσου να λέει ότι δεν υπάρχει δυνατότητα να προσθάλει η αεροπορία:
Και τίθεται το ερώτημα: Είναι δυνατό να μην είχαν προηγηθεί και
άλλες συζητήσεις με τους αρχηγούς των Ενέπλου Δυνάμεων και εις
την ότι σερά του κ. Μπανάνα *και το* Γαλατσίνο και τον Δραπάνη;

3/2 δ (ΑΔ) 16.12.86

BS

Πώς το βλέπετε; Δηλαδή σεις βλέπετε ότι, αν η πολιτική πυγία στον Αττίλα 2 έδινε συγκεκριμένη εντολή γιατί δραστικά δίλλωστε ο πρωθυπουργός τότε ο κ. Καραμανλής με τον κ. Αβέρωφ και τον κ. Ράλλη στις 5 η ώρα επάνω -τι άλλο σκοπό είχαν από το να δίδουν εντολή αν έβλεπαν ότι είχαμε δυνάμεις να χτυπήσουν κλπ. ; Μπορούσαμε να χτυπήσουμε;

'Η θα είχαμε μεγαλύτερους κινδύνους απ' αυτούς που δημιουργήθηκαν;

ΜΑΡΤΥΣΗ: Στον Αττίλα 2 τα πράγματα πλέον είχαν φτάσει σε ένα σημείο, όπου είχε σταθεροποιηθεί το προγεφύρωμα. Και δταν σταθεροποιηθεί το προγεφύρωμα είναι δύσκολο να εξαλειφθεί. Συνεπάς φρονώ ότι κατά τον Αττίλα 2 υπήρχαν σωβαρότατες στρατιωτικές αδυναμίες.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ή' ότι αφερε την επιστράτευση, εδώ λέγονται πολλά και διάφορα ότι δηλαδή δεν ήταν έμπνευση της πυγίας του Μπουνάνου, συγκεκριμένα όστερα από ειστρύκσεις που έκαναν οι πολιτικοί ή οι στρατιωτικοί αρχηγοί των ΓΕΝ, ΓΕΝ, ΓΕΑ, αλλά ήταν έμπνευση της ομάδας που διοικούσε στην ουσία, της ομάδας του Ιωαννίδη, ταγματαρχών κλπ. Βάχτε σεις κάποια προσωπική αντίληψη περί αυτού; Πώς διεπάχθη η επιστράτευση να μην κλιμακώσει και να γίνει εξ αρχής γενική επιστράτευση;

(2K)

M. ΔΙΛΛΗ

PM

(26)

1/2 Κ. ΜΗ 16/12/1986

86

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό από στρατιωτικής πλευράς δεν είναι αρδό, εκτός αν είναι, δεν ξέρω στον 'Εβρο, διότι η επιστράτευση έγινε κυρίως για τον 'Εβρο-και όχι για την Κύπρο-και τα υποτά. Και στα υποτά βέβαια απ' ότι θυμίζω είχαν αποσταλεί και αριστερές δυνάμεις. Είχαν ληφθεί και αριστερά μέτρα στα υποτά. Λοιπόν για τον 'Εβρο νοικίω ότι υπάρχε μια σταβιάκη.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΑΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν μας ενδιαφέρει ο 'Εβρος αυτή τη στιγμή: Η ενστράτευση ήταν πράγματι εκσήγηση των επιτελείων, του λοιπών επιτελείων στο Μπονάριο ή αποφασίστηκε από τους μεκρούς αξιωματικούς;

ΜΑΡΤΥΣ: Αποφασίστηκε από ψηλά.

ΧΡΙΣΤΟΦΑΤΟΠΟΥΛΟΣ: Τι εννοείτε από ψηλά;

ΜΑΡΤΥΣ: Από τον Ιωαννίδη, από αυτούς αποφασίστηκε.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΑΤΟΠΟΥΛΟΣ: Σήματε επίσης και τελειώνω κ. ποδεύος,

ότι δεν ήταν καλοί επαγγελματίες πλέον μετά από την απομάκρυνση

του κ. Ντενίση οι εναπομέναντες εκεί σαν ηγεσία της Κύπρου. Γιατί

τους στέλλατε στρατηγέ; ; Εσείς δεν θα είχατε κάποιο λόγο να

αντιδράσετε σ' αυτή την περίπτωση της μεταθέσεως του κ. Γεωργίτση;

2/2 Κ ΜΠ 16-12-1986

87

ΜΑΡΤΥΣ: Καμία αρμοδιότητα, διότι εμείς με τις τοποθετήσεις των αξιωματικών δεν έχουμε καμία σχέση, ο Α' ιλαρδος.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΑΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι, αλλά δταν η κατάσταση είναι κρίσιμη

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, αλλά αυτός δεν ήταν αρχηγός, ήταν ο κ. Ντενίσος.

Δεν έχουμε εμείς καμία σχέση με αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μηασηγιάννης): Παρακαλώ πολύ ο κ. Ζερβός να λάβει το λόγο για την μια ερώτηση την οποία είπε δτι θέλει να κάνει.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Κύριε μαρτυς είχατε πει στην προηγούμενη κατάθεσή σας δτι η ΕΛΔΥΚ ήταν εψεύδρια σύμφωνα με τα σχέδια. Επίσης αήμερα απόνη προσκάλεσε σας να εμμνεύσετε τη λέξη "αυτοσυγκράτηση" εκφράσατε την προσωπική σας γνώμη δτι πιθανότατα επειδή στο θήλακα που θα γινόταν η επίθεση, στην λγότα υιόρχε και μάχος πληθυσμώς Τουρκικός Βεβαί και θα είχε απρούντεια πάλλα δύματα από τον Τουρκικό πληθυσμό και ακόλουθα αυτέποινα στον ελληνικό πληθυσμό σε όλα σημεία της υδαση. Γιατί τότε οείς σαν αρχηγός του Α' ιλαρδου δεν ευσηγήθειτε να δοθεί εντολή εις τον ΑΓΕΕΦ να μην εμπλακεί η ΕΛΔΥΚ στο θήλακα, αλλά να στρέψει - το προγεφύρωμα ..

ΜΑΡΤΥΣ: Ήας είπα προηγουμένως δτι όλες - "δεν θυμάμαι αυτό το

Ε. Δ. Ι. Η. *D. M.*

3/2 K ΜΠ 16-12-1986

88

συγκεκριμένο γεγονός πώς ενεπλάκη- σι εισηγήσεις μας γίταν να ευαρμοστούν τα σχέδια σχι μόνο εγώ , διλών των αξιωματικών που γίταν στήν αίθουσα των επιχειρήσεων . Τώρα έγιναν ορισμένες

Γενικός Πρόεδρος
επίλοκές με ποστοβουλία του ΓΕΕΦ τις οποίες εμείς δεν μπορούσαμε
πρόεδρος να ελέγξουμε *κ. βουλευτά* .

Κλεανθης Ζερβος: Βασίς δώσατε συγκεκριμένα , ή μάλλον κάνετε συγκεκριμένα εισήγηση διαν ωντελήθητε από τις διδροσες πληραρχούσες που ήρχοντο στο διάλειμμα των επιχειρήσεων , δια τη ΕΛΛΥΚ είχε ήδη εμπλακεί , ούτως ώστε να προλάβετε τα παραπέρα και να προλάβετε η ΕΛΛΥΚ προτού να ιδωφεί και να καταστεί ανίκανη να πορευθεί προς το προγεωμόρωμα και να συμβάλλει στην αποκροπή

πρόεδρος παραπέρα αποβιβάσεως δυνάμεων Τουρκικών ή και εκδίωξη καταστροφή

Ν. πρόεδρος του προγεωμόρωματος . *F*

Σε άπο Α.Π.Ι. μέρη

κ. Θυριδης Έβ. ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω δια , από ότι δυνάμαι καλά διέτε επιβυτισμός να

θέσω στολή διέτε τη εφαρμοστούν ακριβώς τα σχέδια , δια διέταξα την εξάλεψη του προ-

τυρκικού προ

ντρύπη προγεωμόρωματος από την ΕΛΛΥΚ . Το διάταξαν αυτό το δυνάμαι καλά , αλλά

Ως προ *ντρύπη*

ενδιαφέντη δεν έγινε.

Σ.Π.Σ.Ε.Ν

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μικασιγιάννης): Παρακαλώ τον κ. Παπαστεφανάκη να κάνει και αυτός τη μία ερώτησή του .

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ : Τη βραδηρά ή μάλλον τις πρωινές ώρες

(2E.) π.Α. Χ.Μ. 16.12.1986

90

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν πρωτ. δε ώρα μακριά συγκεντρώμένη ώρα, αλλά ήταν το πρωτό της 20ης Ιουλίου.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Εσείς, τι διαταγές δώσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ιας είπα, οι διαταγές ήταν σαφείς, σαφέστατες. Ότι οδηγείς επιχειρήσεων, οι οποίες υπήρχαν έλεγχαν διτε ο αρχιπρεστηγος, κάτω στην Κύπρο, του ΓΕΕΘΑ γιαν υπεύθυνος με τον πρώτο πυρεβολισμό να εφαρμοστεύνει τα σχέδια.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Εφαρμόστηκαν τα σχέδια;

ΜΑΡΤΥΣ: Τα σχέδια δεν εφαρμόστηκαν.

Η. αριθμ.
επίγραμμα

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ποιά ώρα άρχισαν να εφαρμόζονται;

Μ.
Δια

ΜΑΡΤΥΣ: Μήπ' διτε γυναικείων, η αντελλαγή των πυρεβολισμών, δηλαδή η άμυνα της γυναικείων πρωτοφαρικής αφήσεων, εδέχθησαν την επίθεση. Αυτό έγραψα.

Δια

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ευθές ως άρχισε η επίθεση;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

Δια

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Οι αξιωματικοί, διώρους, που ήταν στην Κύπρο, κύριε Χανιώτη λένε διτε συστεματικά τη άμυνα δρούσες στις 9 η ώρα και συνεργάτες από δική σας εντολή, του ΑΕΔ εννοεί, αξιωματικών που ήταν

Δια

Δια

2/2 ΗΑ ΗΜ 16.12.86

φι

στην αίδουσα επιχειρήσεων. Άλληθεν εις αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Βουλευτέ, αυτό δεν μπορώ να καταλάβω γιατί το λένε,

Το λένε για να δικαιολογηθεύν; Το να δέχονται επίθεση καὶ να περιμένουν δεν μπορώ να το αντιληφθώ. Σας είπα προηγουμένως ότι ένα τάγμα μεμονισμένο, το οποίο δέχεται επίθεση καὶ δεν έχει εντολές, δεν θα αυτιδράσει; Δεν μπορώ να το καταλάβω γιατί το λένε. Μήπως είναι δικαιολογίες των ανθρώπων αυτού, οι οποίοι βρέθηκαν σε μια διοικητή κατάσταση ομολογώ.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ: ΑΦ είχαν αντίθετες εντολές να μην αμυνθεύν;

ΜΑΡΤΥΣ: Αποκλείεται αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασσιγιάννης) Ο κύριος Δασκαλάκης έχει το λόγο.

ΜΑΡΤΥΣ: Η αλήθεια είναι ότι εγώ προσωπικώς, επειδή έζησα την κατάσταση

πάντα την πατέτη, σημείωσας εντολές να μην αμυνθούν δεν θα τις *την πατέτη*.

για την πατέτη ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασσιγιάννης) Σας παρακαλώ κύριε μέρτυς καὶ σας *δεν διαλέγετε* κύριε Ντεντιδάκη σταματήστε γιατί έχει δοθεί ο λόγος στον κύριο *της Εθνικής Δασκαλάκη*.

ΤΕΩΓΤΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Κύριε μέρτυς, θα ήθελα να σας κάνω μια μικρή ερώτηση. Προηγούμενα στον κύριο Φωτόπουλο είπατε ότι δεν ευθύνεται

η ηγεσία για το πραξικόπημα, ευθύνεται ο Ιωαννίδης

πάντα την πατέτη

3/2 ΠΑ ΗΜ 16.12.86

φ2

κύρια, ή αποκλειστική, δεν έχει σημασία. Ήτοι δεν είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι, με ρώτησε ποιδς έχει την κυρία ευθύνη...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Άυτό λέω και εγώ, κύριε μάρτυς. Άρα εδώ εχουμες μία υπέρβαση της ιεραρχίας, οπας λέω παράδειγμα.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Στο κύριο Παυλίδη είπατε τη στιγμή που οις είπε τη λέξη "περίεργο", βτι "εγώ ήμουνα κατώτερος, κλαδέρχης, τεχνο κράτης κλπ. κας αρα δεν είχα ανάμειξη στα παραπάνω" το είπατε και αυτό, έτοι; Εγώ συμφωνώ δεν έχω αντίθετη γνώμη, θέλω μόνο να συμφωνήσωμε στο εξής: Έτοι βτι δεν μπορούμε να στηριζόμαστε και να απεδεχόμαστε την ευστηρή τήρηση της ιεραρχίας, όπου και βταν μπορούσε κάποιο μπορούσε να κάνει υπέρβαση τω/ αρμοδιετήτων του. Ναι ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς ναι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Συμφωνούμε, λοικόν; Κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Άλλο αν εσείς δεν το κάνετε ή δεν μπορούσατε να το κάνετε, θέρετε διώς να συμφωνήσουμε ετούτη την εποχή εκείνη μπορεσσε κάποιος να υπερβεί τις αρμοδιότητές του και να κάνει κάτιο όλο από το αντικείμενό του.

Διατάξεις

4/2 ΠΑ ΗΜ 16.12.86

93

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Βεβαίως μπορείτε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Ευχαριστώ, κύριε μάρτυς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) Ο κύριος Κουτσογιάννης έχει το λόγο.

*T
Tm
M*

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε μάρτυς, είπατε ότι κατά την διάρκεια του ΑΤΤΙΑ II και στο διάστημα προ της εκεχειρίας είχε διαμορφωθεί μία κατάσταση τέτοια ώστε ήταν αδύνατο να ανατραπεί το προγεφύρωμα.
Το είπατε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Είχα ότι ήταν δύσκολο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κατά τη διάρκεια της εκεχειρίας οι Τούρκοι απεβίβαζαν συνεχώς δυνάμεις, άρματα, στρατιωτικές δυνάμεις, όπλα κλπ.
Δηλαδή δυνάμεις δύο μεραρχιών.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ: Δεν βλέπατε εσείς ότι αυτό ήταν μέσο προετοιμασίας κατά το διάστημα της εκεχειρίας, για να συνεχίσουν κατ' αυτό προχωρήσουν στην εκέκταση του προγεφυρώματος; Τι διαταγές δόσατε από πάνω;

ΜΑΡΤΥΣ: Είχε αναλέψει μετέ τη μεταπολιτευτική Κυβέρνηση....

V

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε μάρτυς, μιλάω για το επιτελείο. Τι ειστηγήθηκε το επιτελείο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δε λέω ότι ειστηγήθηκε εμείς συγκεκριμένα, πάντως επειδήστηκε μία μεραρχία περίπου σε πλούτο, υπήρχε μία μεραρχία με το στρατηγό

*Δι. Λ. Κ.**Α. Κ.*

5/2 ΗΑ XM 16.12.86

94

Βερριά, που εκτείνεται στο Αιγαίο και πήγε στην Κρήτη και τελικώς τη εκτίμηση δχι του εκτελεσθέντος πλέον, αλλά της πολιτικής νομίζω πηγεσίας ήταν αυτή η μερική, υπό τον στρατηγό Βερριέ, αν θυμέματι... καλέ να μην σταλεί στην Κύπρο και δεν πήγε στην Κύπρο.

ΓΡ

(2ΠΑ)

1/2 ΓΡ (Γ.Π.)

16.12.86

95

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ: "Όπως ξέρετε και την διάκριση του Αττίλα 1 κατελήφθη μια έναντι στο παραλιακό χώροκωρίς βάθος στρατιωτικό.

Σαντή, τηνίδια έναντι κατά την διάκριση της εκεχυοίας απεβιβάσθηκαν δύες αυτές οι δυνάμεις που ήταν επομένως συγκεντρωμένες σε ένα πολύ στενό χώρο, από στρατιωτική άποψη. Είναι έτοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ: Εάν η δική μας αεροπορία επενέβαινε κατά την διάκριση της εκεχυοίας καθεπειδή οι Τούρκοι παρεβίλαζαν την εκεχυοία ή αν θέλετε στις 14 Αυγούστου και βουμάρδιζε αυτές τις δυνάμεις που ήταν συγκεντρωμένες στένα στενότατο χώρο. Πρώτον, εάν ταυτόχρονα 2-4 υποβρύχια βουλιάζαντα πλοία που ήταν ανοικτά στην Συρίνεια θα μπορούσαν οι Τούρκοι να προχωρήσουν στον Αττίλα 2.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Κουτσογιάννη νομίζω ότι τα είπα αυτά, αλλά ήλθατε αργά και δεν τα ξέρετε. Νομίζω πως είπε ότι είχατε μια υπεροπλί βαρτα υποβρύχια, δηλ. δεν ήταν δυνατόν να συλληφθεί

τον Αττίλα, να εντοπιστούν τα υποβρύχια, τα είπε σε πανειλημμένες ερωτήσεις σειρά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ρωτάω ακολούθως αυτό. Εάν ενεργούσαμε αυτή τη στιγμή θα ανατρέποντανάλλα τα στυλαριά και τα σχέδια για τον Αττίλα 2;

ΔΙΚΗ

ΔΙΚΗ

2/2 ΓΡ (Γ.Π.) 16.12.86

96

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (χρίστος Μπασαγιάννης): Κατ αυτό το είπε.

ΜΑΡΤΥΣ: Να απαντήσω κύριε ποδεός;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (χρίστος Μπασαγιάννης): Βεβαίως.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα ότι στον Αττίλα ή έγινε μια γραμμή, τη οποία δεν ήταν πολύ προκεχωρημένη και είχε σταθεροποιηθεί το προγεφύρωμα πλήρως.

Εάν διώς επενέβαινε η αεροπορία, έτσι εστέλναμε δινάμεις με σοβαρά ρίσκα βέβαια νομίζω ότι η κατάσταση θα ήταν καλύτερη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε μάστις, είπατε ότι το πραξικόπημα και την εισβολή στην Κύπρο την κατεύθυνε ουσιαστικώς το κλιμάκιο του Ιωαννίδη από κάπου, που ήταν εγκατεστημένο. Ήγάθια θα ήθελα να μου πείτε όταν λέτε κλιμάκιο Ιωαννίδη, ποιούς ακριβώς εννοείτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν ένας Ταξίαρχος, νομίζω, ο Κονδύλης επικειμελής, ο οποίος ήταν έμπιστος και ο κύριος Ιωαννίδης ο οποίος περιτρυγυρίζετο μικρούς από ορισμένους αξιωματικούς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (χρίστος Μπασαγιάννης): Μα είπατε ότι κατηύθυναν το πραξικόπημα επιχειρησιακά και την εισβολή. Ποιοί ήταν αυτοί;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν ο Κονδύλης, ήταν νομίζω κάποιος πληρίχος, ο Παλαίνης και ορισμένοι άλλοι μικροί αξιωματικοί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτοί οι μικροί ποιοί ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

3/2 ΓΡ (Γ.Π.) 16.12.86

of F

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εσείς είσαστε κλαδάρχης και επί των επιχειρήσεων δεν είσαστε εσείς; Δηλαδή το πρώτο Επιτελικό Γραφείο, δεν είναι το γραφείο επιχειρήσεων;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και τι κάνατε δταν είδατε αυτό το φαινόμενο; Δηλαδή εσάς προσωπικός κατ' αυτόν τον κλάδο σας, σας κατήργησαν ο Κονδύλης, ο Παλαίνης, ο Πιλαρός και οι κατώτεροι αξιωματικοί, οι μέριοι που δεν τους θυμάστε και δεν αντιμετώπισατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είχαμε καμία πρόσβαση σ' αυτούς απολύτως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Προσβαση σαυτούς δεν είχατε. Δεν είχατε τα γαλόνια σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, αλλά είχαμε απομονωθεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλά δεν μπορούσατε να τους τιμωρήσετε, να τους ελέγξετε. Δε μπορούσατε να κάνετε αναφορά;

ΜΑΡΤΥΣ: Την αναφορά;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να τους παραπέμψετε στο στρατοβολείο μπορούσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Σε μία τέτοια κατάσταση εμείς στο Επιτελείο, όλοι οι αξιωματικοί ...

*M
...
Δημ*

4/2 ΓΡ (Γ.Π.)

16.12.86

98

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Άπλαδή είχατε περιοριστεί, είχατε αυτοπεριοριστεί σε μία γραφειοκρατική αποστολή διαμαρτυριών.

Αυτό ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Είχαμε περιοριστεί εκεί, όχι μόνο από το κλιμάκιο Ιωαννίνων και σε συνεχεία κατά τις επιχειρήσεις, κύριε Προέδρε ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είματε σήμερα εξεταζόμενος από κάποιουν, ότι είδατε μία φορά μόνο τον κύριο Σίσκο εδώ, στο γραφείο του Πρωθυπουργού. Δεν είναι έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εδώ ο κύριος Μπουνάνος στην σελίδα 231 ενός βιβλίου το οποίο έχει - ενδέ αναγνωσματάριου διωγ έπειτα ο κύριος Λιβανός - λέει τα εξής: "Πέμπτη 18 Ιουλίου '74 ειδοποιούμε να προσέλθουν στο γραφείο του Πρωθυπουργού όπου την 10η πρωινήν ώρα λάμβάνει χώρα συνάντηση της Ελληνικής πολιτικής και στρατιωτικής ηγεσίας με τον Σίσκο.

(2EZ)

(2ΓΠ)

1/2 EZ

(θ.Σ.)

16-12-86

99

Από της πλευράς μας μετέχουν : Ο Γκιζίκης , ο Αναρρότοσπουλος , ο Υπουργός Εθνικής Λιμόνης Λαζαρούδης , ο Υπουργός Εξωτερικών Κυριάρχος , ο Υπουργός Προεδρίας Κ. Ράλλης , εγώ ως Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων , συνοδευόμενος από τον υποστράτηγο κ. Χανιώτη και ο Ιωαννίδης.^η

αυτό,
Είναι αλήθεια από σημείο/αυτό που λέει ο κ. Μπουνάνος :

ΜΑΡΤΥΣ . 'Όχι . Δεν είναι αληθές . Ο Ιωαννίδης δεν ήταν στην σύσκεψη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Καλά ο Ιωαννίδης . Για σας είναι αληθές ;

ΜΑΡΤΥΣ . Εγώ ναι , σας είπα ότι καθηδηκα 5'λεπτά πριν και ήμουν ως διερμηνεύς . Ήταν μίλησα , ούτε τίποτα . διερμηνεύς στα αγγλικά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Λέει τώρα και σε πια δίλη σελ(δα)....

ΜΑΡΤΥΣ . Κύριε Πρόεδρε , μου επιτρέπετε επ'αυτού :

Σας είπα ότι επειδή ήμουν αγγλοφόβης , ξήτησαν έναγανώτατο - ρωτήστε τον κ. Κυριακόπουλο - 5'λεπτά προτού θεωρηθεί ο κ. Μπουνάνος που λέει ξήτησαν έναγανώτατο αξιωματικό να μιλάει πολύ καλά την αγγλική και δεν υπάρχει άλλος .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μας το είπατε αυτό κ. Χανιώτη ,

δεν το ακοιτοθητώ. Άλλας εδώ ο Μπουνάνος λέει στο βιβλίο του στη σελίδα

264 ότι "δταν ετεριματίσθη π σύσκεψη - πια σύσκεψη - επέστρεψα πάλι στο Αρχηγείο . Μετ'ούτουν έφθασαν στο γραφείο μου ο Αμερικανός Υφυ-

Κατεύθυνση

2/2 Ε2

(Θ.Ε.)

16-12-86

100

πουργός Σίσκο - στο γραφείο πλέον του Μπονάνου - .....

ΜΑΡΤΥΣ . Πότε , την ίδια μέρα :

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Όχι , άλλη μέρα .

"Μετ' ολίγουν έφεισαν στο γραφείο μου ο Αμερικανός Υφυπουργός Σίσκο , ο συνεργάτης του Επιγονάρθ και ο πρεσβύτερης Τάσκα συνοδευόμενοι και υπό του στρατάρχου Μάντε . Επίσης ακολουθούντες τους αυτέρω εισήλθαν οι Αραπάνης , Χανιώνης και Ιωαννίδης . Ο Αραπάνης δικαιολόγησε την ταυτόχρονη με τους Αμερικανούς ώρες την ως οφελομένη σε σύμπτωση". Αυτά λέει στη σελίδα 264 του βιβλίου του ο κ. Μπονάνος . Είναι αλήθευτα αυτό ; Δηλαδή είδατε για δεύτερη φορά το Σίσκο , μια εδώ στο γραφείο του Πρωθυπουργού και μία στο γραφείο του κ. Μπονάνου , ή δεν είναι αλήθευτα ; Γιατί εδώ ο κ. Μπονάνος λέει ότι τον είδατε δύο φορές .

ΜΑΡΤΥΣ . Σας είπα τελείωσε η σύνομηψη , έγινε ένα γεύμα στη Μεγάλη Βρετανία το μεσημέρι . Τώρα μετά τη σύνομηψη πήγαμε πάλι στο γραφείο του Πρωθυπουργού . Την ίδια μέρα δηλαδή . Έκτοτε δεν του είδα καθόλου τον κ. Σίσκο .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Το "Έκτοτε" ; Λεν είναι την ίδια μέρα . Δεν οας μιλάω για γραφείο Πρωθυπουργού . Εδώ οας μιλάω για το Πεντάγωνο για το γραφείο του κ. Μπονάνου . Σας μιλάω δχι για τις

*VLAD**AB*

3/2 Εξ

(θ.π.)

16-12-86

101

18 Ιουλίου . Γιατί όπως βλέπω εδώ από το κεφάλαιο αυτό που πραγματεύεται εδώ ο κ. Μπουνάνος πρόκειται περί της 21ης Ιουλίου .

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν θυμάται καλά ο κ. Μπουνάνος . Μία φορά το Σίσικο του είδα και ποτέ άλλοτε . Δεν είχα και δουλειά να του δώ .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Βιοπτεύσατε στην φόρτωση του πλοίου " Ρέθυμνο " :

ΜΑΡΤΥΣ . Είχα προσωπικά και φόρτωσα, και τους οργάνωσα κ.λπ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Εντάξει, γιατί και αυτό το λέει ο κ. Μπουνάνος .

ΜΑΡΤΥΣ . Καλά, ότι θυμάται λέει .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Στη σελίδα 274 ο κ. Μπουνάνος λέει τα εξής : Τας απογευματινάς ώρας της 22ας Ιουλίου επεσκέφθην την αίθουσα επιχειρήσεων του Αρχηγείου δια την αριστην λειτουργίαν της οποίας ήσαν υπεύθυνοι ΔΑΚΑΕΔ(;) υποστράτηγος Χανιώτης , και ο υπαρχηγός Λοχηγείου Ενόπλων Δυνάμεων αντιστράτηγος Κυριακόπουλος . Το δέαιμα που αντίκρυσα ήτο αποκαρδιωτικόν . Η αίθουσα επιχειρήσεων έδινε την ειδόνα υπερπλήρους καρφενείου . Στρατηγοί και άλλοι αντέροι αξιωματικοί συνεφύροντο με στρατιώτιας . Οι κάντες εψωνάσκουν και εν πάσῃ περιπτώσει αυτιβάλλου εάν κανείς ήχε αυτιληφθεί την κρισιμότητα των περιστάσεων . Ήτο φυσικόν να εκραγώ τόσο εκείνη

4/2 ΕΖ

(θ.ε.)

16-12-86

102

τη στιγμή εντός της αιθούσας δύο και αργότερα προς τους δύο στρατηγούς που είχαν την ευθύνη^η. Έπειτα η λοιπόν ο κ. Μπονάνος για την κατάσταση της αιθούσας επιχειρήσεων το απόγευμα της 22ας Ιουλίου ; Ναι ή όχι ;

ΜΑΡΤΥΣ . Ήταν 20-30 αξιωματικού επαγγελματικώς άριστοι μέσα στην αίθουσα επιχειρήσεων .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χαίρος Μπασκαγιάννης) . Οι στρατιώτες τι θέλαν ;

ΜΑΡΤΥΣ . Η αίθουσα επιχειρήσεων λειτουργούσε-ρωτήστε δύοντας τους αξιωματικούς-κατά τρόπο πολύ οργανωμένο και καλό . Συγκεντρώναμε τα σήματα και όλα . Εγώ λυπούμας διέτι ο ίδιος Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων λέει τέτοιο πρόγμα . Δεν έπρεπε και να το πει αυτό .

(A)

(2ΕΣ)

1/2 Α (Π.Δ.) 16.12.86

103

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τελειώσαμε, κ. Χανιώτη.

ΑΓΓΕΛΟΣ ΑΔΑΜΑΝΤΙΔΗΣ. Κύριε πρόεδρε, όταν παρακαλούσα, αφού είναι και ο κ. Μπουνάνος εδώ, να τους εξετάσουμε κατ' αντιπαράθεση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Λογότερα,

ΜΑΡΤΥΣ. Θέλω να πω ότι ο καθένας, σε μια κατάσταση μπορεί να λέει ό,τι θέλει. Άλλα τουίζει κατηγορηματικά... Τι να πω, με το ζόρι; Δεν είναι δυνατόν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποιό ζόρι; Παρακαλώ εδώ, όπως βλέπετε είναι δημοκρατία. Δεν είναι ΕΠΑ. Να είμαστε εξηγημένοι!

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχω καμιά σχέση κι εγώ. Δημοκράτης ήμουν κι εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μπορεί να μήν έχετε εσείς, είχε δύναμη ο ταξιαρχός, υπό του οποίο είχατε ταχθεί.

ΜΑΡΤΥΣ. Σας είπα ότι η αρμοδιότης του επιτελείου, ήταν η ευφαρμογή του σχεδίου, τα οποία μετ' επιμονής επιβιβώνται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα σας παρακαλέσω, τη λέξη "με το ζόρι που είπατε, να την ανακαλέσετε. Γιατί εδώ με πολύ ελευθερία και περισσή συγένεια σας αντιμετωπίζουμε.

ΜΑΡΤΥΣ. Το αναγνωρίζω, κύριε πρόεδρε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Είμαι ο κύριος μάρτυς για 20-30 άτομα. Αν κρίνετε,

2/2 Δ (Π.Δ.)

16.12.86

104

Θύμοις προδεόρε, για την λοτορία του πρόγυμνατος, να μας πει καλ να καταγραφεί ποιοί πρέπει να είναι, όταν λειτουργεί η αίθουσα επιχειρήσεων.

Να είναι 30 ή 5; Να μήν πει ανθρώπα, αλλά να πει ο αρχηγός τάδε κ.λ.π
Αν είναι 30, τότε είναι καφενείο.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είπα 30, κύριε Βουλευτά.

Σας είπα ότι στην αίθουσα επιχειρήσεων εναλλάσσοντο 30 αξιωματικοί δύον των δύον, πολύ καπνοτισμένοι επιτελικώς κ.λ.π.

Πώς είναι δυνατόν να λέγεται ότι η αίθουσα επιχειρήσεων δεν λειτουργούσε καλώς;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ. Είχατε δίλλωστε κατ' υικηφόρο αποτέλεσμα!

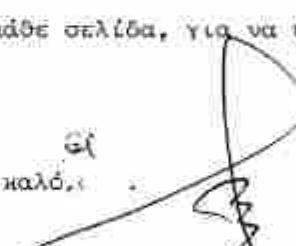
ΜΑΡΤΥΣ. Για το υικηφόρο αποτέλεσμα, σας εξήγησα ότι εμείς έπιναμε να εφαρμοστούν τα σχέδια. Το εξήγησα. Αν δεν έγινε αντιληπτό...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τελειώσαμε, κ. Ξανιώτη.

Θα είχατε την καλωσύνη αύριο το πρωΐ, όπου μας θέλετε μετά τις 8.30^η, να έλθετε στην αίθουσα 140 να ελέγξετε τα Πρακτικά, που θα έχουν εν τω μεταξύ αποστενογραφηθεί, να κάγετε δύοτες γραμματικές ή λεκτικές διορθώσεις θέλετε, που να μήν αλλάξουν βέβαια το νόημα της καταθέσεως και να υπογράψετε κάθε σελίδα, για να υπογράψουμε κι εμείς εν συνεχείᾳ.

Y. Adreas

Εας ευχαριστώ, να πάτε στο καλό.

3/2

Δ (Π.Δ.)

16.12.86

105

ΜΑΡΤΥΣ. Κι εγώ σας ευχαριστώ.

(Ετο σημείο αυτό ο μάστις εξέρχεται της λιθούσης).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ο κ. Κάππος παρακαλείται να λάβει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, ~~κατα~~ κα δυστυχώς, διαν αποφασίσατε για του κατάλογο των μαρτύρων. Έχετε καλέσει 22, που απ' ότι τι ωιν- νεται θα χρειαστεί 2,5 έως 3 μήνες η εξέτασή τους.

Έγώ ικένω δτι ο Σταύρος Σταύρου, ο υπ' αριθμ. 1, ο υπ' αριθμ. 2 Σιαπηαράς, ο υπ' αριθμ. 3 Παγώνης, ο υπ' αριθμ. 12 Τσούμπας, ο 13 Τσού- μάνης, ο Οικονόμου, ο Μιχόπουλος, ο Τζούνης, ή ο Δεληθάνης ο στρατιω- τικός ακόλουθος στη Σόφια, τι θα μας προσφέρουν; Ή ο κ. Ντάρος τι θα μας πει; Ότι δεν του ενημέρωσε ο Παπαδάκης; Τα ποδύματα είναι φώς φανάρι.

Νομίζω δτι αυτοί μπορεί να μήν κληθούν. Δεν θα βλαφτεί το έργο της επιτροπής. Αντίθετα, θα επιταχυνθεί και θα μας δοθεί η δυνα- τότητα μέσα στη προθεσμία, τουλάχιστον να έχει περατώσει την εξέταση των μαρτύρων και να ξητήσουμε μια ενδεχόμενη παράταση για το πόρισμα.

*Οσον αφορά τους Γκιεζίνη, Ανδρουτσόπουλο, Δατσούδη, Παπα- δπουλο και Ιωαννίδη, νομίζω ότι πρέπει ~~του~~ επιτροπή να πάρουμε μια απόφαση, να ξητήσουμε από τον Πρόεδρο της Βουλής να παρθεί απόφαση,

Δ. Κ. Κ.

4/2 Δ (Π.Δ.)

16.12.86

106

ώστε να γίνει δημόσια η εξέτασή τους, παρουσία τηλεόρασης, δεδομένου
ότι πρόκειται για πολιτικά ζητήματα, θα εξεταστούν για πολιτικές
ευθύνες. Κάνω τη συγκεκριμένη πρόταση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ να σκεφθούμε την πρόταση
του κ. Κάππου και στα δύο της σκέλη και άλλη μέρα τη συζητάμε. Γιατί
αυτή τη στιγμή πρέπει να ασκήσουμε με τον Μπουνάρι, γιατί αλλιώς
δεν θα τελειώσουμε.

(O)

2A

1/2.0

BΠ

16.12.86

107

Παρακαλείται ο κύριος γραμματεύς να συνοδεύσει τον μάρτυρα κύριο Μπονάνο στην αίθουσα.

(Ετο σημείο αυτό εισέρχεται στην αίθουσα ο μάρτυρας κύριος Μπονάνος).

Παρακαλώ κύριε μάρτυρε, να μου απαντήσετε σε ορισμένα ερωτήματα ακετικά ως τα στοιχεία της ταυτότητός σας.

(Ο μάρτυρς απαντών σε ερωτήσεις του κυρίου Προέδρου δίνει τα ακόλουθα στοιχεία της ταυτότητός του):

Επώνυμο: Μπονάνος.

Όνομα: Γρηγόριος.

Όνομα πατρός: Γεράσιμος.

Όνομα μητρός: Ελένη.

Το γένος: Λυτωνάτου.

*Έτος γεννήσεως: 1918.

Τόπος γεννήσεως: Αργοστόλι Κεφαλληνίας.

Τόπος διαμονής: [REDACTED]

Επάγγελμα: Απόστρατος αξιωματικός [Αντιστράτηγος ε.ν.ν.]

Θορήσκευμα: Χριστιανός Ορθόδοξος.

Έγγαμος/ θύγατρος: Με σύζυγο πατέρα.

Όνομα συζύγου: Καλλιόπη.

Το γένος: Σπυροπούλου.

2/2 0

ΒΠ

16.12.86

108

Παρακαλώ κύριε μάρτυς, να βάλετε το χέρι σας στο Ευαγγέλιο και να δώσετε τον νενομισμένο όρκο. Παρακαλώ επίσης τους κυρίους συναδέλφους να εγερθούν.

(Ακολούθως ο μάρτυς δίδει τον ακόλουθο όρκο:)

"Ορκίζομαι εκώπειον του Θεού να είπω ειδουνειδήτως όλη την αλήθεια και μόνον την αλήθεια χωρίς να προσθέσω ούτε να αποκρύψω τις."

Ευχαριστώ κύριε μάρτυς. Καθήστε.

Το θέμα που μας απασχολεί το ξέρετε και δια σας παρακαλέω να μας πείτε διεύθυνση να μας πείτε και για το πορεικόπτημα κατά του Μαρίου και για την Τουρκική εισβολή. Εκθέστε μας τι έχετε να μας εκθέσετε και στη συνέχεια εμείς είναι ενδεχόμενο, αν χρειαστεί να κάνουμε και αριστούμενες ερωτήσεις.

(0)

1/3 v. B.Z. 16-12-86

109

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Προδεδοε, αν αρχίσω αυτή την ιστορία, νομίζω ότι θα πάρει πάρα πολύ χρόνο. Τι αυτό έχω φέρει εδώ το βιβλίο μου, το οποίο εσχάτως έκυκλοφόρησε στο οποίο περιγράφω πλήθως τηνόλη υπάθεση και το οποίο σας καταδέτω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστός Μπασαγιάννης). Ευχαριστούμε.

Πάντως οπωσδήποτε κάνετε μία συνοπτική έκθεση διότι βέβαια δεν πρόκειται να αναφέρθητε στις 300 σελίδες του βιβλίου - των γεγονότων που αφορούν τα πραξικόπημα και την Τουρκική εισβολή.

ΜΑΡΤΥΣ. Θέλετε να σας απαντήσω σε συγκεκριμένα ερωτήματα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστός Μπασαγιάννης). Αν θέλετε να μην κάνετε έκθεση και να απαντήσετε σε ερωτήματα δικά μας, τότε να το προτειμήσουμε ...

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι, είναι νομίζω προτιμότερο. διότι θα σας διευκολύνω ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστός Μπασαγιάννης). Εγώ θα έλεγα να προχωρήσετε σε μια έκθεση των γεγονότων εσείς, όπως τα ξέρετε και όπως τα ξέσπατε τότε ως αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων και στην συνέχεια να ρωτήσουμε εμείς με βάση αυτά που θα τείτε εσείς.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχω να σας πώ πολλά πράγματα διότι σας είπα ότι πρέπει κανείς να μιλάει πάρα πολύ.

Εκείνο που έχω να σας πώ είναι ότι η αντιρροπήτου Μακαρίου από

Q104

Q

AB

2/3 Υ. Β.Ζ. 16-12-86

110 Γ°

Γ°1

ενδός χρονικού σημείου κατ' πέρα, δηλαδή/αυτής στιγμής ελήφθη αυτή

η υβριστική επιστολή του Μακάριου, απετέλεσε έθνική ανάγκη. Διότι
 η επιστολή αυτή [πιστώσεις] εν τελευταίᾳ αναλύσει, την ατίμωση 650 αετώ-
 ματικών και απλιτών Ελλήνων, των οικογενειών των, κατ' επέκταση του
 Ελληνικού στρατού και της Ελλάδος.

Δεν ήτονταν δυνατόν να αφεθεί ο Μακάριος να υλοποιήσει αυτή
 την απειλή του. Αυτά μπορώ να σας πώ εν συνδυεσμόν των αφορά την ανα-
 τροπή του. Μήνως υπάρχουν εισαγγελικά επ' αυτού του σημείου για να
 προχωρήσω στα άλλα:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Τίποτε άλλο δεν έχετε να πείτε;
 ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχω τί να πώ, η ανατροπή γέγονε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, τον λόγο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Οφίστε, κύριε Περράκη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, το βιβλίου του κ. μάρτυρος είναι
 βέβαια ένα βιβλίο που το κατέθεσε, δικαιώμα του, αλλά δεν νομίζω
 ότι η επιτροπή εξετάζει το σύγγραμα. Εξετάζει τον μάρτυρα. Βεβαίως
 είναι δικαιώμα του να μην απαντήσει κάν, αλλά δικας δια πρέπει να του
 εξηγηθεί ότι πρέπει να καταδέσει ότι νομίζει. Βεβαίως δεν θα εξε-
 τάσεται επικ ικανες, δια νομίζει περιττά να μην τα πει, αλλά ποέπει

ΔΔΔ

O Afs

3/3 ν. Β.Ζ. 16-12-86

11

να καταδέσει. Να μη παραπεμφθούμε δηλαδή στο Βιβλίο, γιατί άλλο πράγμα είναι το Βιβλίο και άλλο η κατάθεση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Κύριε συνάδελφε, αυτή τη γοιαμή εθέσπισα και παρεκάλεσα τον κ. Μπουνάνο να μας κάνει μία συνοπτική έκθεση. Αντιλαμβανόμενα ότι το Βιβλίο είναι ένα σημαντικότατο στολχείο το οποίο η επιτροπή θα μελετήσει και θα λάβει υπόψη της. Άλλα το Βιβλίο είναι μία συγγραφική εργασία, η οποία λαμβάνει αξέα μεγαλύτερη για τον ιστορικό. Για μας όμως εδώ που εξετάζουμε συγκεκριμένα πράγματα, δε μην ασχοληθούμε με όλα αυτά που λέτε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Μου επιτρέπετε, κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ορίστε, κύριε Δασκαλάκη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Η κάνετε γνωστό στον μάρτυρα γιατί άκουσα είπε "εθνική ανάγκη, "υδριστική", καλώς αυτή είναι η άποψή του, ότι εδώ δεν ήρθε μόνον να μας πεί τις κρίσεις του ή τις πολιτικές εκτιμήσεις του, αλλά ήρθε να μας πεί πότε, ποιός, πώς, γιατί. Γιατί είπε, "δεν έχω τίποτε άλλο να σας πω".

Δεν έχει να μας πεί ποιοι συνομάτησαν, ποιοι σχεδίασαν και τί ρόλο έπαιξε αυτός; Λυτά θέλουμε να μας πεί, δημοσκαλ αυτά που είπε βέβαια, δεν θα του το απαγορεύσουμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Αναλύστε μας αυτά.
ΜΑΡΤΥΣ. Να ακαντήσω στον κ. Βουλευτή καλ σε σάς.

(σ)

(28)

1/2σ.

(Ε.Σ.)

16.12.1986

112

Όπως ανέφερα, προηγουμένως, αφ' τής στιγμής κατέστη αναγκαῖα η ανατροπή του Μακαρίου, έγινε. Μέχρι, όμως, της στιγμής εκείνης, εγώ προσωπικώς, ως Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, είχα καταβάλει κατ' επανάληψη, προσπάθειες, δι' επεισήμων εγγράφων προς το υπουργείο Εξωτερικών, δια των οποίων ζητούσα επιμόνως, την επίσημη πρόσκληση του Μακαρίου εἰς Αθήνας, δια διαθουλεύσεις. Γιατί; Διότι, ήθελα να κερδίσω χρόνο. Χρόνο, που μου ήταν απαραίτητος, για να προβώ εἰς την πολετικοποίηση της καταστάσεως, την οποία κατέπειχα, μετά τα γεγονότα.

Δυστυχώς, ο Μακάριος δεν μου τον έδωσε το χρόνο αυτό, κατ' το ομολόγησε και ο Ιδρυτής, στη συνέντευξη που έδωσε στη Θαλάσση, όταν είπε ότι έστω εάν δεν έστελνε την επιστολή, το πολύ πολύ να επιβραδύνετο η ανατροπή μου κατά ορισμένους μήνες. Αυτούς τους μήνες ήθελα. Τους κατεσήθην, διώς, κύριε Πρόεδρε, και έγινε δι.τι έγινε.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Τι έγινε, δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Η ανατροπή του Μακαρίου.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Πώς έγινε;

ΜΑΡΤΥΣ: Από την Ελληνική Φρουρά, από τους Ελληνοκυπρίους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χαίροντας Μπασάγιαννης): Να μου επιτρέψετε, να διευκολύνω

Δόθηκε

J.L+

2/2σ.

(Ε.Σ.)

16.12.1986

113

λίγο εγώ το μάρτυρα, με μεσικές ερωτήσεις. Ποιός το αποκαίσει,
κύριε μάρτυρε;

ΜΑΡΤΥΣ: Το αποκαίσει τη Κυβέρνηση κατ το εξετελέσσαις οι στρατιωτικοί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάδηνης): Το απεφάσισε η κυβέρνηση, όταν λέτε,
ποιά Κυβέρνηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Η κυβέρνηση της 25ης Νοεμβρίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάδηνης): Ποιός ακριβές, συγκεκριμένως;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είναι γνωστή;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάδηνης): Μπορεί να είναι γνωστή, αλλά η επι-
τροπή κριτικεί πρακτικά.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Πρωθυπουργός, ο Αρχηγός του Κοριους, δηλαδή ο Γκιζέκης,
ο Ανδρουτσόπουλος, διάφοροι άλλοι υπουργοί, οι οποίοι μετείχαν
στο Υπουργικό Συμβούλιο, δε θυμάμαι τα ινδικά τους.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάδηνης): Ποιοί υπουργοί;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Κωνσταντίνος Ράλλης, ενδεχομένως και άλλοι, δεν έχω μπάψη
μου δίλλα στοιχεία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάδηνης): Συνεπώς, αυτοί οι 3 από την κυβέρνηση
που είπατε κατ ο πρεσβύτερος της Δημοκρατίας, ο κ. Γκιζέκης, απεφάσισαν.
Εσείς δεν μετείχατε στην απόφαση;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. σας ανέφερα προηγουμένως, ότι ήλαβα μέρος.

Y. Tsitiris

Q

3/2σ.

(Ε.Σ.)

16.12.1986

114

ειδέχονται την ανατροπή του Μακαρίου. Ελάτιμα μέρος στις συσκέψεις αυτές, δεν υπάρχει αμφιβολία και είχα αντιρρήσεις. Και προσεπάθησα να φέρω τον Μακάριο στην Αθήνα, για να κουβεντιάσουμε το πράγμα, εις τρόπου ώστε να βρούμε μία λύση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή, τι να κουβεντιάσετε, την ανατροπή του; Ήαλιδη πράγμα να κουβεντιάσετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Τις αντιρρήσεις, τις υποίσες είχαμε Ελληνική Κυβέρνηση, Κυβέρνησης λευκωσίας, δηλαδή Μακάριος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Η Ελληνική Κυβέρνηση, είναι Κυβέρνηση λευκωσίας, οι αντιρρήσεις αυτές, για να διευκρινισθούν ορισμένα σημεία. Ο Μακάριος δεν ήλθε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήλθε και έστειλε την επιστολή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Είχε λάβει ο Μακάριος πρόσκληση της Κυβερνήσεως;

ΜΑΡΤΥΣ: Λεν το ίδρω αυτό, κύριε Πρόεδρε. Εγώ υπέβαλα αναφορές επίσημες από τον Μάρτιο μέχρι τον Ιούνιο στο Υπουργείο Εξωτερικών να τον καλέσει. Τον κάλεσε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ρα: Επιτάγματε από το Υπουργείο Εξωτερικών να τον καλέσει. Τον κάλεσε;

ΜΑΡΤΥΣ: Για να μην έλθει δεν τον κάλεσε, ούτε πήσε και καμια δ απάντηση

vlch

Q,

4/2α. (Ε.Ε.)

16.12.1986

HS

τηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Συνεπώς, γιατί αφού μετά δεν
ήλθε, γιατί αυτό απετέλεσε στοιχείο εις βάρος του Μακαρίου και
επιταχύνθη τη διαδικασία της ανατροπής του;

ΜΑΡΤΥΣ: Επιστρέφουμε πάλι από την αρχή, **Διότι** έστειλε την επι-
στολή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Α, έστειλε την επιστολή.

Μήπως θυμάσθε την ημέρα, κατά την οποία σας έθεσε υπόψη ο κ.
Γκιζίκης την επιστολή;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήδη δεν με απατά η υπόψη μου, ήταν αρχές Ιουλίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι, αλλά ποιές αρχές Ιουλίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Το πρώτο Συνθήμερο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Διότι, νομίζω ότι, εδώ στο Βιβλίο —
σας, κάτι τρόφετε σχετικώς.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι ακριβώς, χρονικές λεπτομέρεις, Βιβλίο είναι
αυτό.

Δικειο *ρ* *(9c. 1)*

α

(2σ)

1/3 Σ (ΔΔ) 16.12.86

116

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τέλος πάντων ότα το βων εγώ.

Σειρ λέτε ότι έλαβατε πρώτα γνώση της επιστολής και μετά διεπιστώθηκε την εδυτική ανάγκη ανατροπής του Μακάριου; Έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. Και αν θέλετε και κάτι πληρωφοριακό το σημείο πιθανόν να μη γράφτηκε στο βιβλίο, στην τελευταία συνάντηση που είχαμε ο Γκιεζίκης, ο Ιωαννίδης και εγώ στο σπίτι του Γκιεζίκη κατέβαλα μια υστάτη προσπάθεια προς τους δύο αυτούς κυρίους να γίνει τελευταία προσπάθεια να πεισθεί ο Μακάριος να έλθει στην Αθήνα. Και κατόπιν αυτού προχωρήσαμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιος την έκανε αυτή την προσπάθεια; Έσσις;

ΜΑΡΤΥΣ: Είνα εισηγήθηκε,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εισηγήθηκε. Τι σας είπαν; Τον εκάλεσαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι δεν υπήρχε τέτοια πρόθεση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Διοό δεν τον εκάλεσαν πώς ήταν δυνατόν να έλθει ο Μακάριος;

ΜΑΡΤΥΣ: Μα δεν ήταν θέμα δικό μου να ιληφθεί ο Μακάριος στην Αθήνα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όχι θέμα δικό σας ήταν η εισήγηση, Όπως λέτε.

Διά. Σ. Σ.

Φ

Q

2/3 Ε (ΑΔ) 16.12.86

117

ΜΑΡΤΥΣ: Την έκαμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασογιάννης): Και εκάματε την εισήγηση, εκδιατέ τα καθήκον σας. Και αυτό το καθήκον το συναφτήσατε είπατε ότι εγώ προκειμένου να προσχωρήσω σε απόψεις ανατροπής του Μακαρίου θέλω να δοκιμάσω αυτό το πράγμα. Δεν σας έδωσε η Κυβέρνηση την ευκαιρία να το δοκιμάσετε αφού δεν του εκάλεσε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μου έδωσε η κυβέρνηση την ευκατρία;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασογιάννης): Την ευκατρία να το δοκιμάσετε αυτό που θέλατε να δοκιμάσετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή την άποψη του Μακαρίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασογιάννης): Βεβαίως. Δεν σας έδωσε την ευκατρία. Τι έφτανε για το Μακάριος λοιπόν;

ΜΑΡΤΥΣ: Έφτανε ότι θα έθιωχνε τους αριωματικούς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασογιάννης): Κόρει μάρτυς...

ΜΑΡΤΥΣ: Το επαναλαμβάνω και πάλι επιειρέφουμε στο έδιπλο σημείο κύριε Πρόεδρε,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασογιάννης): Βλέπω ότι με πολύ πράγματι ευθυέλια πήρατε το θέμα της επιστολής αλλά και εγώ θα ήθελα να σας ρωτηω. Αφού ήταν εδνική ανάγκη να ανατραπεί ο Μακάριος για το υβριστικό της επιστολής σας είπα πότε λάβατε γνώση της

-Διάτης

R

Q

3/3 (ΑΔ) 16.12.86

118

επιστολής; Μήπως λάβατε στις 6 Ιουλίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Πιθανόν. Μπορεί να ήταν 5, μπορεί να ήταν 6, μπορεί να ήταν 4.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Γιατί κάτι τέτοιο νομίζω ότι γράφετε στο βιβλίο σας. Δεν μπορεί να το βω διμοτικάς αυτή τη στιγμή.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, ότι γράψει το βιβλίο...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό είναι αληθές. Πότε έγινε η σύσκεψη με τον Γεωργίτση και με τον Κομπόκη; "Έγινε καμιά σύσκεψη;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Έγινε στις 8 με 9 Ιουλίου. Μετά πάντως τη λήψη της επιστολής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μετά πάντως τη λήψη της επιστολής;

Βέρετε γιατί σας το λέω; Διότι και ο Γεωργίτσης και ο Κομπόκης και όλοι αι μετασχύτες στη σύσκεψη, ακόμη νομίζω και ο Παπαδάκης και ο Πηλίκος και ο Παλαίνης, όλοι μας είπαν ότι σχετικά έγιναν δύο συσκέψεις, στις 2 του μηνός Ιουλίου και στις 3 του μηνός Ιουλίου. Ωπότε ο Μακάριος δεν είχε γράψει καν την επιστολή, κόρικ Μπουάνο.

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας απαντήσω. Δεν ξέρω για δύο συσκέψεις. Βέρω βέβαια για δύο συσκέψεις, αλλά η μία αφορά αυτή με τον Κομπόκη που λέτε, πούλα έγινε μεταξύ της λήψης της επιστολής και της εκδηλώσεως της ανατροπής. Και η δεύτερη έγινε στις παραμονές της ανατροπής δταν

Διατάξεις

Διατάξεις

4/3 Σ (ΑΔ) 16.12.86

119

κλήθηκε ο Ντενίσος εδώ. Άλλα αυτό είναι σύκολο πρόγμα κάριε Πρόεδρες ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δεν ουτλά για τη σύσκεψη με του Ντενίσον.

ΜΑΡΤΥΣ: Άλλη μία σύσκεψη Εξρι έγινε .Τη σύσκεψη με του Κομπόκη.

Καμιά άλλη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Αυτή του Κομπόκη λέω.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτή έγινε σας είναι μεταξύ της λήψεως^{της επιστολής} και της ανατροπής, Λν θέλετε τώρα αυτό να το επιβεβαιώσετε επισήμως σας προτείνω να Σητήσετε από το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης, από το Αρχηγείο Στρατού, να μας πει πότε έλαβε δέσμεια ο Παπαδάκης από την Αλεξανδρούπολη. Είναι απλούν πρόγμα. Θόρυβος Ου το τακτοποιήσετε χρονικώς το θέμα που ανήκει η σύσκεψη αυτή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Εδώ έχουμε μάποια χαρτιά...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κάριε Πρόεδρε, μπήκαμε στις ερωτήσεις:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Τι να κάνω κάριε Λιβανέ;

Βλέπω ότι δεν απαντά. Τι να κάνω, να μην το προωθήσω;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΜΑΝΤΙΔΗΣ: Είναι χρέος του μάρτυρος να καταθέσει -

ή να μας πει ότι δε γνωρίζει τίποτα.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΑΤΟΠΟΥΛΟΣ: Εντός αν δεν θέλει να καταθέσει σπότε θα ακολουθηθεί η διαδικασία την οποία προτείνετε.

σταύρωση

Q

5/3 Λ (ΛΔ) 16.12.86

120

ΑΡΙΕΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε παρέπει να καταλάβει ο κ.μάρτυς και παρακαλώ στρατηγές να αντιληφθείτε ότι είσθε λοις από τους ουσιωδεστέρους μάρτυρες ως Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως δεν υπάρχει θέμα.

JKW (29)

(3C)
1/1.0.8.M. 16-12-86.

121

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Η επιτροπή αξιού από έναν τέως αρχηγό Ενόπλων Δυνάμεων της όποιας περιόδου να την διαφωτίσει. Παρακαλούμε, Βουλευτές έχετε απέγαντί μας, διηγηθείτε μας τα δύο γνωρίζετε για δυό μεγάλα γεγονότα της νεοτάτης ιστορίας στην οποία είχατε συμμετοχή εσείς: Ανατροπή Μακεδονίου, πώς σχεδιάστηκε, από ποιούς, ποιοί λόγοι σας οδήγησαν επαναρρύθμιση πέραν της επιστολής που λέτε, ποιοί μετείχαν στην δλη αυτή διαδικασία, τι κάνατε μέχρι τον πρώτο Απρίλιο. Αυτό δέλουμε να μάθουμε και από κεί και πέρα αν η διήγησή σας δεν είναι αρκετή, εμείς έχουμε όλες τις πληροφορίες που τώρα εσείς υποδεικνύετε να ανεγγίξουμε. Γνωρίζετε οτι άλλοψη υιών κατέθεσαν εδώ. Εχουμε καίμενα στα χέρια μας, πρέπει να το γνωρίζετε αυτό. Ζητούμε να διευκολύνετε το έργο μας, τίποτε πρισσότερο.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Επίτροπε, ευχαριστώ πολύ για την τιμή που μου κάνετε να σας διαφωτίσω, αλλά θέστε μου ερωτήματα συγκεκριμένα να σας δώσω απάντηση, δεν βλέπω πού είναι η δυσκολία που σας παρουσιάζω εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Κύριοι συνάδελφοι, δεν μπορώ να επιβάλω στουν μάρτυρα, σε κανένα μάτυρα, τον τρόπο της ανακοίνωσης.

Ο άνθρωπος θέλει να ερωτάται. Συνεπώς αρχίζω τις ερωτήσεις. Δεν μπορώ να κάνω αλλοιώσεις. Με τους συνήθιστες διαπληκτισμούς και τα "πέστις μας ότι ξέρετε" και "δεν σας λέω διτί ξέρω, ρωτήστε με κλπ." δεν μπορεί να γίνει έτοις η κατάσταση. *Διάλογος*

2/3... 9. A.M.... 16/12/86

122

Ορίστε, κύριε Δαμιανίδη.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, η κατάθεση ενός μάρτυρος έχει δύο στάδια. Το ένα είναι τη κατάθεση επι συγκεκριμένων γεγονότων ή εκτιμήσεων που έχει κάνει ο ίδιος και το δεύτερο στάδιο είναι οι ερωτήσεις που θα υποβληθούν εν συνεχείᾳ από τους κυρίους συναδέλφους. Το πρώτο στάδιο δεν έχει ακόμη πραγματοποιηθεί. Πώς θα μπούμε στο δεύτερο; Πώς θα γνωρίζω εγώ ποιά είναι τα γεγονότα τα οποία γνωρίζει ο κύριος μάρτυρας, για να μπορέω εν συνεχείᾳ να κάνω τις ερωτήσεις μου προεδρος (Χρήστος Μπασαγιάννης): Η ανάπτυξή σας είναι περίφημη, κύριε συνάδελφε, και διηγητορική ζωή, αλλά πέστε που κατά πολά έννοια μπορεί να επιβληθεί στο μάρτυρα να κάνει διήγηση που δεν θέλει να κάνει.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Αν δηλώσεις ότι αρνείται να κάνει κατάθεση αλλάζει το θέμα. Να το δηλώσεις σήμως.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, το λόγο επι σταδικαστικού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ορίστε, κύριε Παγορόπουλε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Προτείνω να πέραστε ο μάρτυρας έως για να μπορέσουμε να το κουβεντιάσουμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακαλείται ο γραμματεύς να αναδεύσει το μάρτυρα εκτός της αιθούσας.
(Στο σημείο αυτό ο μάρτυρας εξέρχεται της αιθούσας)

Mr. Miller (3)

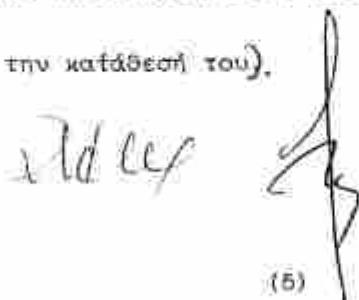
1/3 B

16.12.86

123

(Επι συνέ κενα η Επιτροπή συζητά, εκτός πρακτικών, διαδικαστικά θέματα,

Μετά το πέρας της συζητήσεως επί των διαδικαστικών θεμάτων,
καλείται κατ' ειανέρχεται στην Αίθουσα ο μάρτυς κ. Μηνούλιος για να
συνεχίσει την κατάθεσή του).

(5)

( ) 1/3 5 (ε.ε.) 16-12-86

124

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ κύριε μάρτυς, συνεχίστε την καταθεσή σας. Να λάβετε δε υπόψη σας ότι εμάς δεν θας ενδιαφέρεις αν θα είναι για 3 ή 8 πιέρες. Όσες θέλετε, μπορείτε να συνεχίστε. Συνεχίστε, παρακαλώ.

ΜΑΡΤΥΣ. Να συνεχίσω τι; Έπι ποίου ερωτήματος;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Έπι ποίου ερωτήματος;

Το ερώτημα είναι, γιατί και πως έγινε η ανατροπή του Μακαρίου: Ποιοι ήταν οι συμπνευστές της ιδέας αυτής.

ΜΑΡΤΥΣ. Ένα-ένα κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποιοι ήταν οι εκτελεστές αυτής της ιδέας.

Δεύτερον, τι επίπτωση είχε το πραξικόπεμπα πάνω στην τουρκική εισβολή. Ποιά ήταν η Επίπτωση που πιθανόν θα είχε το πραξικόπεμπα. Τοίτον, πως έγινε η τουρκική εισβολή. Τέταρτον, αν το ΓΕΕΦ τήρησε τα σχέδια αιμόντις προστασίας της Κύπρου. Άν δεν τα ετήρισε, γιατί δεν τα ετήρισε Κ.Ο.Κ. Κύριε Μιονάνο, σεις είσαστε λοχηγός των Ευρωπαίων Δυνάμεων, δεν είστε ο τυχαίος μάρτυς ....

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Πρόεδρε, δεν παύω να είμαι δυνδρωπός με περισσότερες ικανότητες. Να τα γράψω, γιατί δεν μπορεί να τα θυμάμαι απέξω αυτά τα ερωτήματα, ώστε να σας απαντήσω ένα προς ένα.

M. M. M.

O

A.B.

2/3 5

(θ.ε.)

16-12-86

125

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Να διηγηθείτε κύριε μάρτυς .

ΜΑΡΤΥΣ . Μα, εγώ σας είνα , δεν μπορώ να πω μια κατοφία . Πρέπει να έχω το Βιβλίο να το διαβάσω . Δεν θυμαμαι . Αν μου θέσετε ερώτημα θα σας απαντήσω .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Πρέπει να σας κάνω την εξής εεήγηση . Δεν Είρω, αν τα μέλη της επιτροπής ή εγώ θα διαβάσουμε το Βιβλίο .

ΜΑΡΤΥΣ . Δικαιωμά σας .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Είναι θέμα πλέον προσωπικής εκτιμήσεως του πράγματος και αξιολογήσεως , το πόσο αξίζει να διαβαστεί ένα Βιβλίο 300 τόδων σελίδων που έχει γραψει από τον τέως λοχηγό Ευστόλιον Δυνάμεων .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Αν έχει γραψει από τον ίδιο το βιβλίο !!

ΜΑΡΤΥΣ . Σας παρακαλώ , με βίγετε με αυτό που λέτε .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ . Σιγά τώρα !

ΜΑΡΤΥΣ . Τη "σιγά" : Βγάλετε μάρτυς εδώ πέρα .

Κύριε Πρόεδρες Επτώ την προστασία σας .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Σας παρακαλώ κύριε Κάππο και κύριε Λιβανέ . Παρακαλώ τους πάντες .

Αυτά δεν είναι ερωτήματα τα οποία να χρειάζονται . Δεν σας

Διάλεξα

Q

3/3 5 (θ.π.)

16-12-86

126

ρωτάω ειδικώς πότε έγινε η σύσκεψη καὶ τι έγινε κ.λπ. Εγώ σας λέω, τι ξέρετε για το πραξικόπημα εναντίον του Μακαούσου. Ποιός το αποφάσισε δηλαδή, που το αποφάσισαν, ποιοι το αποφάσισαν, ποιοι το εξετέλεσαν πως εξετελέσθη, ποιες δυνάμεις έλαβαν μέρος στην έκτελεση, τι επιπτώσεις μπορούσε να έχει το πραξικόπημα αυτό από πλευράς αμυντικής εκανόντητας της Κύπρου, τι επιπτώσεις μπορούσε να έχει από πλευράς αμυντικής εκανόντητας της Ελλάδος. Μπορούσε να οδηγήσει σε Ελληνοτουρκική ρήξη ή δεν μπορούσε;

Σε όλα αυτά καλείσθε να απαντήσετε κ. Μπονάνο και νομίζω ότι και να υποτεθεί ότι παραλείψετε κάτι, εγώ θα σας συμπληρώσω με ερωτήματα. Δεν είναι φανάρη να βάζετε τώρα όλα αυτά στο μυαλό σας μαζί για να απαντήσετε σε όλα.

Θα σας ρωτήσω, οκείλω δε με την ευκαιρία που είναι μια στιγμή διακοπής της καταδεσέως σας να πω ότι, σύμφωνα με τον Κανονισμό της Βουλής, σε όποια ερώτηση νομίζετε ότι η απάντηση θα προκαλέσει διμεση μηχανισματική ζημία ή πλική βλάβη ή θα δημιουργήσει τον κίνδυνο ποινικής διώξεως δικής σας ή της συζύγου σας ή συγγενούς αυτού εξ αίματος μέχρι και του Σου βαθμού, αδελφού ή παιδιού σας μπορείτε να αρνηθείτε την απάντηση

ΔικείωνΩ

(3κ)

(36)

1/3 K (Π.Δ.)

16.12.86

127

Αυτά κατά τον Κανονισμό της Βουλής.

Εν συνεχείᾳ, πρέπει να σας πω ότι κατά την Ποινική Δικαιολογία, στην οποία γίνεται παραπομπή, ο μάρτυς δεν μπορεούμενος, να καταθέσει περιστατικά επί των οποίων ήθελε προκύψει ενοχή του ιδίου επί αξιωμάτων πρόβεως. Συνεπώς, γι' αυτό σας τα λέγω, δικαιώμα σας, είναι να αρνηθείτε την απάντηση, σε όποια ερώτηση νομίζετε ότι μπορεί να δημιουργήσει κίνδυνο ασκήσεως ποινικής διώξεως εναντίον σας. Εάν δεν έχετε τέτοιο λόγο, τότε μπορείτε να προχωρήσετε στην κατάθεσή σας κι εμείς θα ερωτήσουμε στο τέλος, αφού κάνετε την κατάθεσή σας. Γιατί μας δεσμεύει βλέπετε και τη Δικαιολογία. Κατ' η Δικαιολογία λέγει: "Εις τον μάρτυρα απευθύνονται ερωτήσεις μετά το πέρας της κατάθεσέως του, εφ'όσον ανακαλύψεται η ανάγκη της συμπληρώσεως αυτής". Συνεπώς, εμείς πρέπει να έχουμε υπόψη μας το τι λέτε εσείς και αν κρίνουμε, εάν αναφανεί ανάγκη συμπληρώσεως της καταθέσεώς σας, βεβαίως να σας ρωτήσουμε.

Συνεπώς, μή μας δημιουργείτε ζήτημα στο να καταθέσετε. Καταθέσατε ότι δέλετε, εκτός αν δέλετε να αρνηθείτε τη μαρτυρία, να αρνηθείτε τις ερωτήσεις, όχι τη μαρτυρία, να αρνηθείτε απάντηση σε ερωτήσεις που θα σας γίνουν.

ΜΑΡΤΥΡΕ. Δεν κατάλαβα, κύριε πρόεδρε.

Δήμος

Q

2/3 Ε (Π.Δ.) 16.12.86

128

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κατά τον Κανονισμό της Βουλής, έπι της ερωτήσεων -καὶ εἶναι ειδική διάταξη, η οποία νομίζω υπερισχύει-
εφ' ἄν η απάντησις θα προκαλέσει δύμεσον περισυστακόν ζητίαν ή ηδικήν
βλάβην ή θα δημιουργήσει τον κίνδυνον ποινικής διώξεως του μάρτυρος
ή συζύγου αυτού, ή συγγενούς αυτού εξ αίματος μέχρι καὶ του δευτέ-
ρου βαθμού συντεριλαμβανομένου, δικαιούται να αρνηθεί τη μαστυρία
του! Επί κριτήσεων δύμας.

ΜΑΡΤΥΣ. Τελειώσατε, κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τελείωσα.

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ δεν έχω κανένα πρόβλημα να σας απαντήσω, ούτε ~~από~~ αυτό
του η δικονομία που αναφέρατε προηγουμένως, μου δίδει ως προστασία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχω κανένα πρόβλημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Συνεχίστε.

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ όταν σας απαντήσω στο πόρτο ερώτημα, το οποίο εάν δεν με
απατεί η μνήμη, εάν το συγκρίτησα καλά, είναι πώς έγινε το πραξικόπεμψα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ. Όταν σας απαντήσω με 5 απλές κουβέντες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όχι καὶ με 5 απλές κουβέντες.

ΜΑΡΤΥΣ. Μα τί να σας πω; δεν καταλαβαίνω.

Δεν

Ο γ Β

3/3 Ρ (Π.Δ.)

16.12.86

129

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Τέλος πάντων, απαντήστε.

ΜΑΡΤΥΣ. Θα σας τια αυτό το σπούδα ξέρω.

ΜΑΡΤΥΣ. Το πραξικόπημα, δηλαδή η ανατροπή του Μακαρίου, με παρασύρατε-κατά τη δική μου εκτίμηση, ήταν εν γνώσει των αριστερών, δεν ξέρω ποιάν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Τί λέτε;

ΜΑΡΤΥΣ. Εν γνώσει της μυαλός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Τίνος;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχει σημασία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Όχι, έχει σημασία. Για μας έχει σημασία.

ΜΑΡΤΥΣ. Του Ιωαννίδη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Του Ιωαννίδη, μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ. Επέδη όμως ως ανάγκη στη ποώτη σύσκεψη είς το σπίτι του Ανδρουτσόπουλου, μεταβού...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Βάν έχετε την καλωσύνη, μή χτυπάτε το χέρι σας, σας παρακαλώ, αν έχετε την καλωσύνη.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν κατάλαβα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Μή χτυπάτε το χέρι, αν έχετε την καλωσύνη.

4/3 Κ (Π.Δ.)

16.12.86

130

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα. Με συγχωρείτε πάρα πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ, είστε συνηθισμένος.

ΜΑΡΤΥΣ. Έγινε από τη πρώτη σύσκεψη στο σπίτι του Ανδρουτσόπουλου, εις την οποία έλαβαν μέρος ο Γκιζίκης, ο Ανδρουτσόπουλος, εγώ και ο Ιωαννίδης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Καντ;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο Ιωαννίδης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και ο Ιωαννίδης. Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ. Ο οποίος Ιωαννίδης, έθεσε σαφώς το θέμα της ανατροπής. Ήγε
είχα επιφυλάξεις. Και είχε επιφυλάξεις και ο Ανδρουτσόπουλος και
ο Γκιζίκης, διότι το πρόβλημα δεν ήταν τυχαίο, ήθελε κάποια μελέτη
των συνεπειών, ενδεχομένως που θα παρουσιάζοντο. Επηκολούθησαν άλλες
3 συσκέψεις, εις ταχοποίας μαζί με τα **κετρέλαια** επαναλαμβάνοντα
μονάχως από τον Ιωαννίδη η ανάγκη ανατροπής του Μακαρίου, στο χρο-
νικό αυτό διάστημα, μέχρι και του Ιουλίου, που έγινε. Η τελευταία
σύσκεψη είς το σπίτι του Ανδρουτσόπουλου και που ετέβη πάλι το ίδιο
θέμα, εγώ είχα επιφυλάξεις.

3κ

1/ΞΠΑ

ΒΠ

16.12.86

131

Έμουνα σαφώς αντίθετος και έλεγα ότι πρέπει να καλέσουμε το Μακάριο στην Αθήνα για διαβουλεύσεις. Παραλλήλως δε, ως Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, έκανα επίσημη αλληλογραφία προς το Υπουργείο Εξωτερικών διπτώντας επιμόδιος να έλθει ο Μακάριος στην Αθήνα για διαβουλεύσεις.

Και στην τελευταία σύσκεψη ο Ανδρουτσόπουλος αναγνωρίζοντας ότι έχω δίκαιο, απεφάσισε να κάνει μια παρένθεση, ενώ ο Ιωαννίδης έλεγε ότι δεν πρόκειται να έρθει ο Μακάριος. Το έθετε εκ προστιμίου ως ανεφόδιο αυτό και λιώς για να διασκεδαστούν αυτές οι επισυλλήσεις μου,

ο Ανδρουτσόπουλος προθυμοποιήθηκε να στείλει το Σάββα Κωνσταντόπουλο στο Μακάριο, ο οποίος ήταν και φίλος του, για να τον πείσει να έρθει στην Ελλάδα για διαβουλεύσεις.

Παραμονές της ενέργειας της ανιτροπής, πληροφορήθηκα από τον Ιωαννίδη, στην τελευταία συνάντηση που είχαμε 2-3 μέρες πριν της ενέργειας, στο σπίτι του Γκρέκη, αυτός, ο Γκρέκης και εγώ μια επέμενα όπως σας είπα και προτού μήνα έχω και την τελευταία στιγμή να έλθει ο Μακάριος στην Ελλάδα, ότι δεν έρχεται ο Μακάριος, Τίς δα έρθει; Ηδη ο Κωνσταντόπουλος είχε στον Ανδρουτσόπουλο ότι για πρώτη φορά στη ζωή του τον είδε σε πέτοια κατάσταση εξαλοσύνης.

Αυτά είναι τα προκαταρκτικά του πραξικόπηματα.

2/3ΠΑ

ΒΠ

16.12.86

132

Εν συνεχεία επακολουθεί η λήψη της επιστολής από το Μακάριο.

Από της στεγμής εκείνης εγώ τάχθηκα υπέρ της ανατροπής. Και το λέω ευθαρσώς και σαφώς.

Καὶ ακολουθούν δύο συσκέψεις. Στην πρώτη λίμουνα εγώ, ο Ιωαννίδης, ο Κομπόνης, ο Γεωργίτσης. Τα γράμμα δίλα αυτά στο βιβλίο μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μήπως ήταν και ο Παπαδάκης;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα και ο Παπαδάκης. Μάλιστα μου είχε πει ο Ιωαννίδης να πω στον Ντάβο να του δώσει αδεια δύο μέρες για να κατέβει κάτω. Ήρθα τον Ντάβο και του είπα "Γιάννη, δύο δύο μέρες αδεια στον Παπαδάκη να κατέβη κάτω". Και μου απαντάει ο Ντάβος "Εξώ τι των θέλεις". Δεν του έδωσα βέβαια απάντηση και το θέμα σταμάτησε εκεί.

'Πρότε ο Παπαδάκης, κάναμε τη σύσκεψη και μάλιστα προ της συσκέψεως μου λέει ο Ιωαννίδης "εσύ δεν θα μιλήσεις καθόλου, θα πω εγώ ότι έχω να πω", δηλαδή με πίστες για μάστρα, αλλά εγώ δεν μπορούσα να δεχθώ αυτή τη τακτική και μπήκαμε μέσα. Όλη αυτή η ιστορία κράτησε περί τα 15' λεπτά, γιατί δεν είχαμε να πούμε τίποτα, ήταν απλώς για να πάρει το επίσημο χρήσμα η ενέργεια, επειδή ήμουν εγώ παρών. Τόντις είπα πέντε λόγια ότι αυτό απεφασίσθη και ότι θέλω από τον Γεωργίτση να μη χρησιμοποιήσει μονάδα σε της αμυντικής περιμέτρου της Κύπρου για συμμετοχή στην ανατροπή. Βτος και εγένετο.'

3/ΕΠΑ

ΒΠ

16.12.86

133

Μετά την έξοδο από αυτή την 15^η λεπτό σύσκεψη τους πήρε δλους
 o Ιωαννίδης και τους πήγε στο γραφείο του όπως μου είπαν για να συν-
 τάξουν ένα σχέδιο ενεργείας, το οποίο θα μου έφερναν εν συνεχείᾳ
 προς έγκρισην. Μόλις τελείωσε η σύσκεψη αυτή έρχεται o εξ απορρήτων
 έμπιστος μου ταγματάρχης Μαντάτσης και μου λέει χαμογελώντας: "Κύριε
 Αρχηγέ, Εδώ τι κουβεντιάστε". Ούτε κατ' αυτόν έδωσα απάντηση.

Το πωλ προσήλθε στο γραφείο μου ο Κουπόκης, ο Γεωργίτσης και
 o Παπαδάκης να με αποχαιρετήσουν προκειμένου να επιστρέψουν στην
 έδρα τους και τους ζήτησα το σχέδιο, — που μου είπαν την
 προηγουμένη ότι πάνε να φτιάξουν.

ΓΓ

(ΕΠΑ) 1/3 ΓΡ

(ΕΣ) 16.12.86

134

Μου λέει, ότι σας το φέρετε ο Ιωαννίλης. Δεν ήταν κανένα σχέδιο.

λέει

Λυτό είναι το δεύτερο μέρος. Και τώρα πάμε στην υλοποίηση της ενέργειας. Δε μένει τίποτε άλλο. Η υλοποίηση της ενέργειας, είχε αποκαλυφθεί να γίνει το βράδυ Κυριακής προς Δευτέρα, δηλαδή την Κυριακή το βράδυ. Επειδή, διατάξεις, το Επικουρικό Σάββα του Μακαρίου κάθε βράδυ μπλοκάρει τις πολυκατοικίες και τα σπίτια που έμεναν σε 'Ελληνες αξιωματικούς και είχαν ορισμένους ανθρώπους που επιτηρούσαν τα στρατόπεδα της Εθνοφρουράς, απεφασίσθη να γίνει το πρώτο Δευτέρα, που αυτοί θα είχαν αποσυρθεί. 'Όπως και εγένετο.

Υπ'όψη δε, απ'ότι τι ξέρω, διότι δεν ήμουν παράν, η ανατροπή επετεύχθη με τις δυναμεις του Κομπόκη και με ορισμένα δρώματα από αυτά τα 17 υπάρχοντα στην Εθνοφρουρά. 'Έτσι έγινε πι ανατροπή.

Τι άλλο κράτημα, έχετε τώρα, εκτός εάν έχετε κρατήσεις πάνω σ'αυτά που είπα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ναι, συνέχεια. Σας είπα κι άλλα πρόγυματα, αν θυμίσθε.

ΜΑΡΤΥΣ: Επ'αυτών εάν ουτίστε, διευκολύνετε καλ εμένα. Θα σας απαντήσω, εφόσον ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): 'Όπως θλέπω, παρίσταται ανάγκη να σας ρωτήσουμε, άλλα πέστε πως τι επίτιμη μιορούσε να έχει αυτό το

Dimitris

J. S. B.

2/3ΓΡ (Ε.Ε.)

16.12.1986

135

πραξικόπεμψη σε σχέση με τις τουρκικές δυνάμεις, εάν οι τουρκικές δυνάμεις ήταν ανεπτυγμένες στα παράλια της Μικράς Ασίας, εκεί κοντά, κ.λ.π; Τι μαθαίνατε, τι πληροφορίες είχατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Καμία επίπτωση. Το θέμα ήταν καθαρώς Ελληνοκυπριακό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Λ, και δεν μπορούσε να έχει επίπτωση;

ΜΑΡΤΥΣ: Όύτε που πέρασε ποτέ απ' το μυαλό μου η σκέψη, στις ευδόχεταις οι Τούρκοι να εισβάλουν. Οι Τούρκοι εισέβαλαν, Βέβαια, αλλά το διαβατήριο το έδωσαν άλλοι. Το έδωσε ο Μακάριος με την προσφώνησή του από του βήματος του Ο.Η.Ε., ότι οι Έλληνες είναι ελαφολείς. Και το έδωσε και ο κ. Γεώργιος Μαύρος, με το λόγο του από το Β.Β.Σ. ,ότι πρέπει να επέμβουν οι εγγυήτριες δυνάμεις. Αυτοί έδωσαν τη νομιμοποίηση της επειθάσεως στους Τούρκους. Αυτή είναι η σημαντικότερη ποίηση της ιστορίας μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δε φας πέρασε, μάντως, εσάς απ' το μυαλό, σταν κάνατε το πραξικόπεμψη...

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, ουδεμία, διότι ήταν καθαρώς Ελληνοκυπριακό το θέμα και εστούσετο εναντίον της αρχής ενός ανθρώπου. Ήα μάλλαζε ο Μακάριος να ζα πήγαινε ένας άλλος Ελληνοκύπριος, ως Πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας. Οι Τουρκοκύπριοι δεν είχαν κανένα λόγο, δεν εδίγουντο

Δ.Δ. Δ. Δ.

Δ.

3/3ΓΡ.

(Ε.Σ.)

16.12.1986

136

τα συμφέροντά τους. Άλλωστε, οι Τούρκοι μέχρι τότε, τον Μακάριο
τον είχανε "στην μπούκα του τουφεκιού".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Προχωρείστε, παρακαλώ.

ΜΑΡΤΥΣ: Τι να προχωρήσω; Τι να πω;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Τι να πείτε; Δεν υπάρχει τίποτε
αλλο; Τελείωσε το θέμα; Δεν υπάρχει τουρκική επιθολή, κύριε Μπονάνο;

ΜΑΡΤΥΣ: Η εισβολή έγινε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Η εισβολή έγινε. Πώς έγινε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ένα λεπτό, κύριε Πρόεδρε, φέλαυτό σας είπα ότι εάν δα δέτατε
ερωτήματα, δα διευκολύνετο όλη η συζήτηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Μα, δα σας ρωτήσω εγώ, αλλά πριν
σας ρωτήσω, δα ήθελα να δω...

ΜΑΡΤΥΣ: Κατάλαβα, κύριε Πρόεδρε, θέλετε μία γενική εικόνα. Κατάλαβα
το πνεύμα σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Εσείς εδώ, καταδέτοντας τώρα, μας
λέτε ένα στοιχείο πολύ σοβαρό, κατά τη γνώμη μας, π.χ. ότι από το
μυαλό σας δεν πέρασε ότι επρόκειτο να γίνει τουρκική εισβολή.

Προχωρείστε, λοιπόν.

ΜΑΡΤΥΣ: Για την εισβολή, θέλετε τώρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ναι, για την εισβολή θέλω τώρα και

ΔΥΦΕΣ

Q

4/ΞΓΡ.

(Β.Σ.)

16.12.1986

137

για τα μέτρα που λάβατε εσείς, για την απόκρουση της εισβολής, ή εσείς
ή και το ΓΕΕΦ.

MARTYEE: Πώδητα έχουμε την εισβολή. Η εισβολή έγινε αιφνιδιαστικώς.

Δεν την περιμέναμε. Και σας είναι, πρωτογουμένως, δει εγώ δεν περίμενα
την εισβολή των Τσούρηων. Και το ποσετ της ΖΩΗΣ, χαράματα, αυτοί επεκείρο-
σαν να βγούν και βγήκαν αναχαίτιζόμενοι, δισσή ήτο δυνατόν, από τα
επιτόπου τυήματα της Βόνικής Φρουράς, τα οποία και επολέμησαν.

Δημήτρης

Δημήτρης

Δημήτρης

(Β.Σ.)

(Γρ)

1/3 Εξ

(Ε.Κ.) 16.12.86

138

Υπόψη ότι το σχέδιο αμύνης της Κύπρου το οποίο είχε συνταχθεί βάσει οδηγιών επιχειρήσεων του ΛΕΔ, προέβλεπε δίμυνα επι της ακτής. Και στην τελευταία παράγραφο που λέει "η ισχύς σχεδίου", έγραψε: "Εναρμογή του παρόντος κατόπιν διαταγής, ευδοσον υπόμοχει προειδοποίηση περί εχθρικής εισβολής. Βις περίπτωση αισιοδιαστικής εισβολής, το σχέδιο εφαρμόζεται αυτομάτως". Εγιναν αγάνες από και να πέρα τους οποίους δεν μπορά να περιγράψω, διότι δεν ήμουν αυτόπτης μάρτυς. Οι Τούρκοι πλήρωσαν, είχαν απώλειες -τα γράμμα στο Βιβλίο- καταεροσκάπη...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασσαγιάννης): Ξεχάστε το Βιβλίο. Το Βιβλίο δεν μπορεί να αποτελέσει στοιχείο για την επιτροπή.

ΜΑΡΤΥΣ: Τέλος πάντων, πρέπει να πάρω τα στοιχεία μου. Δηλαδή πρέπει να πάρω ένα Βιβλίο τώρα και να σας τα λέω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασσαγιάννης): Εσείς το γράμματε το Βιβλίο. Συνεπώς, εσείς δειτε μόνο τα ζείτε τα γεγονότα, αλλά τα θυμάσθε και τα γράψετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, εγώ ήμουν Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων. Δεν ήμουν γραμματεύς για να κρατώ σημειώσεις λεπτομερειών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασσαγιάννης): Κύριε μάρτυς, εδώ γράφατε αυτό το Βιβλίο το οποίο το κυκλοφορήσατε πάτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Προ δεκαπεντημέρου, προ δεκατημέρου,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασσαγιάννης): Προ δεκαπενθήσου. Συνεπώς, έχετε πλήρη

2/3 EZ (Ε.Ε) 16.12.86

139

γνώση των στοιχείων που αναφέρετε το βιβλίο.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Πώς τα γράψατε αφού δεν τα θυμάθετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Διότι κατόρθωσα και συγκέντρωσα τα στοιχεία καθ'οδόν για τη συγγραφή του βιβλίου. Δεν τα θυμάμαι. Θέλετε να οας τα διαβάσω, να οας τα επεξηγήσω;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασσιγιάννης): Παρακαλώ συνεχίστε.

ΜΑΡΤΥΣ: Πώς θέλετε να προχωρήσω: Εε ποιό σημείο; Στην απόκρουση της εισβολής;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασσιγιάννης): Μιλάτε τέραχύριε Μικονάνο, για το σχέδιο της εισβολής κλπ κατόπιν είπατε-κατόπιν το θυμάματά-άτι τη εφαρμογή του παρόντος ότι γίνεται κατόπιν διαταγής του ΑΕΔ, εάν υπάρχει προειδοποίηση.

Σε περίπτωση αισινιδιαστικής εισβολής το σχέδιο τίθεται αυτοκάτως σε εφαρμογή.

ΜΑΡΤΥΣ: Έτσι κατέγνωστο,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασσιγιάννης): Κατ' ετέλη αυτοκάτως σε εφαρμογή;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτοράτως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασσιγιάννης): Δηλαδή μάχισε τη μάχη της Κόπρου, πότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Από της εισβολής. Από τη στιγμή που πάτησε ο πρώτος στρατιώτης στο Κυπριακό έδαφος. Εβλήθη από τα πυρά των απέναντι ελληνοκυπρίων.

3/3 ΒΖ (Ε.Χ.) 16.12.86

προσακόν αντιστάσειν.

140

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασσιγιάννης): Δεν παρεπηρήθη κανένα κενό, δηλαδή, χρόνου;

ΜΑΡΤΥΣ: Τί κενό χρόνου; Δεν έχω υπόψη μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασσιγιάννης): Που να γίνεται η εισβολή των Γερμανών στην Κύπρο, να κτυπείται η Κυρήνεια, αλεξιπτωτιστές κλπ και να μην υπάρχει άμυνα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έχω υπόψη μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασσιγιάννης): Λεν έχετε υπόψη σας.

Παρακαλώ, τί άλλο έχετε να πείτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Τί άλλο; Δεν έχω να πω τίποτα άλλο. Διεφίχθη ένας αγών. Τις λεπτομέρειες του αγώνας από πλευράς ενεργειών της εθνοπροωράς, δεν μπορώ να τις ξέρω, ούτε τις γράφω και στο βιβλίο, δεν τις ξέρω αυτές.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασσιγιάννης): Δεν τις ξέρετε..

Έχατε από το Ρεμρύζτον ενοχλήσεις;

ΜΑΡΤΥΣ: Ενοχλήσεις είχα μόνο μια, την ποδή, όταν τον ρώτησα εγώ ποιον έβαλε Πρόδερμο; Και η βεύτερη όταν μου ζήτησε οδηγίες τι δε κάνει με το περιβρόμιο λευκωσίας το οποίο επρόκειτο να καταλάβουν οι Τούρκοι κατά την αναφορά του Ρεμρύζτον και πήρε τις δέουσες διατάξεις.

27/12/86

6

4/3 ΕΖ (Ε.Κ.) 16.12.86

141

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασιγιάννης): Συνεχίστε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ήντι να συνεχίσω;

ΑΙΓΑΙΟΝΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ποιές είναι οι δέουσες διαταγές κόριε μάρτιος;

ΜΑΡΤΥΣ: Ποιές είναι οι δέουσες διαταγές; Ρωτήστε με να σας πω.

Ρωτήστε εσείς, κρατήστε σημείωση να με ρωτήσετε, να σας πω.

ΑΙΓΑΙΟΝΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αυτό είναι πρωτοσανά.

ΜΑΡΤΥΣ: Δώστε μου το βιβλίο να σας τα διαβάσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασιγιάννης): Είναι αλήθεια, κόριε μάρτιος, ότι
εμφανίζετε μία εικόνα ενός ανθρώπου στο οποίος θέλει να αποσύρει την
κατάθεσή του.

Αλέξ Α. Β.
(Α)

(ΕΣ)

1/ 3 Δ. Β.2. 16-12-86

142

Γιατί; Δεν το καταλαβαίνω. Αφού έχετε το δικαίωμα να αρνηθείτε την
 απάντηση σε οποιαδήποτε ερώτηση, που καταλαβαίνετε ότι δημιουργήσετε
 κίνδυνο ποινικής διάξεως εναντίον σας, γιατί αποφεύγετε να καταδέσετε
 ΜΑΡΤΥΕ. Δεν αποφεύγω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Για μια ολόκληρη ιστορία, που δημι-
 ούργησε ολόκληρη χυπριανή τραγωδία, με πέντε λέξεις λέγεται αυτό
 το πρόγραμμα; Τόσο πολύ είστε σπαδός του "λακωνίζειν εστί φιλοσοφείν";
 ΜΑΡΤΥΕ. Δεν αποφεύγω. Είμαι στη διάθεσή σας για δυο χρόνια θέλετε
 να απαντήσω σε συγχρεκριμένα ερωτήματα. Ρωτήστε με να σας πω. Δεν
 μπορώ να λέω ιστορία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κατάπιν αυτού, κύριε συνάδελφοι,
 αρχίζουμε τις ερωτήσεις.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Να γραφεί στα Πρωτεινά ότι ασυνήθηκε να καταδέσει.
 ΜΑΡΤΥΕ. Δεν αρνούμαται.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Εσείς, που είσαστε ο υπεύθυνος αρχιστράτηγος δεν
 έχετε να μας πείτε τίποτε; Είστε υποχρεωμένος να καταδέσετε!
 ΜΑΡΤΥΕ. Μην εκνευρίζεστε!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριε Περράκη, σας παρακαλώ. Η τήρη-
 ση της τάξης ανήκει σεμένα. Μην με αναπληρώνετε. Σας παρακαλώ δεν

2/3 Α. Β.Ζ. 16-12-86

143

έχετε τον λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Ζητώ συγχώνη, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θέλετε να ερωτήσετε τον^α, κύριο^β
συνάδελφοι, και αν ρωτήσετε δχι με μεγάλη ένταση φωνής,^γ Κα ερωτήσω
εγώ;

ΜΕΡΙΚΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: Εσείς, εσείς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μας είπατε για το πραξικόπημα, διας
το χαρακτηρίσατε και εσείς, στο οποίο σας παρέσυραν, που ήταν^α ανατρο-
πή του Μακαρίου και δχι πραξικόπημα^β. Εδώ κάνατε μια σύσκεψη^γ ποιω-
νεται απόθοισμένα έγγραφα του Υπουργείου Εθνικής Αμύνης, την 19.30
στις 7.30^α το απόγευμα, στις 2-7-74. Μήπως δυμάστε να μας πείτε
ποιοι μετείχαν;

ΜΑΡΤΥΣ. Σας είπα. Δεν δυμάμαι την ημερομηνία. Δύο συσκέψεις έχω
υπόψη μου. Η πρώτη μπορεί να είναι αυτή που λέτε ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πέστε μου σας παρακαλώ, ποιοι μετέ-
σχον;

ΜΑΡΤΥΣ. Σας λέω, κύριε Πρόεδρε, αλλά δεν με απήνετε να ολοκληρώσω.

Στην πρώτη που ξέρω χρονικό, ήμουν εγώ ο Ιωαννίδης, ο Κομπόκης,
και ο Γεωργίτσης ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και Παπαδάκης.

3/3 Α. B.Z. 16-12-86

ΜΑΡΤΥΣ. Και Παπαδάκης.

144

Και η δεύτερη ήταν αυτή που έγινε και ήταν παρόν και ο Ντενίσος.

Δεν Εέρω άλλη σύσκεψη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μετά τη σύσκεψη στις 7.30' στις 2 του μηνός, έγινε στις 3 του μηνός κάποια άλλη σύσκεψη και σας ανέφεραν τίποτα ο Κουπόκης και ο Γεωργίτσης;

ΜΑΡΤΥΣ. Σας ανέφερα, κύριε Πρόεδρος, ότι δεν γνωρίζω άλλη σύσκεψη εκτός αυτών των δύο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ήτην πρώτη σύσκεψη τι απεφασίσθη;

ΜΑΡΤΥΣ. Η κάνουμε το σχέδιο, οι υπόλοιποι πλήν εμού. Και να μου το φέρουν την επομένη να το δώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σας το έφεραν;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Το έκαναν το σχέδιο;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το Εέρω. Εέρω μόνο ότι μετά την ενέργεια ερώτησα του Ιωαννίδη, γιατί δεν μου ήρθε το σχέδιο και μου είπε "δεν έγινε κανένα σχέδιο. Όλα ήταν προφορικά". Λατό μου απήντησε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Καλέσατε τον κ. Ντενίσον και ποιούς άλλους;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτόν, του αρχηγό της ΕΛΔΥΚ...

Δένιος

Q

4/3 Δ. Β.Ζ. 16-12-86

145

EMMANOYNA ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Τον Νικολαΐδη;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο Νικολαΐδης ήταν διάδοχος του Κονδύλη. Ο Κονδύλης ήταν αρχηγός της ΕΔΔΥΚ και είχε μεταφερεί στην ΑΣΔΕΝ και παρελάμβανε ο Νικολαΐδης. Τον Νιενίση βεβαίως. Τους αρχηγούς των Κλάδων και διάφορους επιτελείς, αριθδιους στο θέμα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ. Κατ' ο Πανταζόπουλος της ΚΥΠ.

ΜΑΡΤΥΣ. Ένα λεπτό, διευκρίνηση: Ήταν ο κ. Βουλευτής ότι υπήρχε κατ' ο Πανταζόπουλος της ΚΥΠ. δεν υπήρχε κανείς της ΚΥΠ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ. Κακώς παρενέβην, καρτες Πρόεδρος.

(Δ)

1/3 O A.M. 16-12-86

146

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Έγινε η σύσκεψη με τον αντιστράτηγο Ντενίση, με τον ταξίαρχο Κουνδύλη και ποιανδες άλλους;

ΜΑΡΤΥΣ: Με τον Νικολαΐδη, τους αρχηγούς των Κλάδων, Γαλατσίνος, Αραπαλής Παπανικολαίδην και εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Και τι είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Είπαμε, πως θα αντιμετωπίσουμε ένα θέμα που είχε δημιουργήσει ο Μακόριος δύον αφορά την επιλογή των υπαψήφιων εφέδρων αξιωματικών των ελληνοκυπρίων για να γίνουν αξιωματικοί. Και ένα δεύτερο, δύον αφορά την περαιτέρω εκπαίδευση αυτών των ελληνοκυπρίων πλευτών, οι οποίοι επρόκειτο να γίνουν μόνιμοι αξιωματικοί του κυπριακού στρατού, φοιτώντας στη στρατιωτική Σχολή Ευελπίδων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Πότε έγινε τη σύσκεψη;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 13 του μηνός νοεμβρίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή θέλατε πράγματι να κουβεντίδετε με τον Ντενίση, τον Νικολαΐδη και τον Κουνδύλη, το πως θα αντιμετωπίζατε τα θέματα μετά τον περιορισμό της δυνάμεως, ή τον θέλατε για τίποτα άλλο τον Ντενίση;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι, δεν εγένετο γι' αυτό το σκοπό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Δηλαδή δεν εγένετο για τον σκοπό του οποίο γραψαμε στα

Διαλέξιμη

The image shows two handwritten signatures in black ink. The signature on the left appears to be "Διαλέξιμη" and the one on the right appears to be "Νικολαΐδης". Both signatures are written in a cursive style.

2/3 Ο.Δ.Μ. 16-12-86

147

χαριά. Ο σκοπός ήταν να αποσύρουμε τον Ντενίση από εκεί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Γιατί θέλατε να τον αποσύρετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί λόγω των επικουρικών οργάνωσεων προς τους έλληνες αξιωματικούς και της δημιουργίας συβαρών επεισοδίων -είχαν δημιουργηθεί μέχρι τότε 14 τον αριθμό- στα οποία επεισόδια ενοχοποιούντο οι έλληνες αξιωματικοί χωρίς να είναι αυτό αληθές, Είχε διατάξει ο Ντενίσης, -διέτε, είχα εκδόσει διαταγή προς τον Ντενίση ότι στις περιπτώσεις δημιουργίας επεισοδίων ουδεμία δράσις θα ανελαύναντο εκ μέρους της εθνοφρουράς - ο Ντενίσης θέλει αυτής της διαταγής είχε δεσμεύσει την κίνηση των μονάδων να βγούν από τα στρατοπέδα τους όντας προσωπικής του διαταγής.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Αυτό τι εσήμανε;

ΜΑΡΤΥΣ: Βοήθαινε κατά τον Γεωργίτση, που το είπε στη σύσκεψη την πρώτη, ότι δεν μπορεί να γίνει ενέργεια εάν δεν λείπει ο Ντενίσης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ο Γεωργίτσης σας είχε πει ότι δεν μπορεί να γίνει η ενέργεια της ανατροπής του Μακαρίου. Άλλα στις 2 του μηνός, γιατί καλέσατε τον Γεωργίτση και δεν καλέσατε τον Ντενίση δεν ήταν αριθμοτερός ο Ντενίσης; Η αρχηγία του ΓΕΕΦδεν ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτούς ήθελε ο Ιωαννίδης, εν πάσῃ περιπτώσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ο Ιωαννίδης δηλαδή πέλεξε τον

Δωρεάν

A

B

3/3 0.Δ.Μ. 16-12-86...

148

Γεωργίτση;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν Είρω εδώ το ενθυμέισθε, αλλά σας είπα κατ' στήν αρχή στην Ιωαννίδης είχε εν νω την ενέργεια αυτή. Αυτό νομίζω ότι καλύπτει το ερωτημά σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι, μου το είπατε στην Ιωαννίδης είχε εν νω το πολεμικό πλήρωμα κατά του Μακαρίου.

Από πότε δρχισε αυτή η υπόθεση να αποτελεί απασχόληση και θυμή σας και των στρατιωτικών κύκλων κατ' της κυβερνητικής και της παρανυβερνητικής και της παραπολιτικής και της παραστρατιωτικής ηγεσίας;

ΜΑΡΤΥΣ: Εχω απαντήσει κατ' σ' αυτό, αλλά ότι το υπενθυμίσω. Από το Φεβρουάριο του 1974 άρχισε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν ήταν τότε η επιστολή του Μακαρίου

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι. Κατ' σας είπα ότι ελάμβανα μέρος κατ' εύχα αντιρρήσεις και είχα επιφυλάξεις και έκανα δλες τις ενέργειες προς το Υπουργείο Εξωτερικών. Όσον αφορά την μόνη σγάδη δεν είχα μιήσει κανέναν, ούτε είχα πει, διότι θέωνταν εκ των ών αύκη μένει μαστικό αυτό.

The image shows two handwritten signatures. The signature on the left appears to be "Γεωργίτση" and the signature on the right appears to be "Πρόεδρος".

(30)

1/3 σ. Κ.Β. 16.12.1986

149

Τώρα εάν ο Ιωαννίδης ευύησε δεν το έρω αυτό το πρόγια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εάν υποτεθεί ότι ο Ιωαννίδης έδινε πρόγιατι ευτολή στον Γεωργίτσα και στον Κοιτόκη να κάνουν την ενέργεια αυτή και εσείς λέγατε όχι δεν θα γίνει, θα εφοριαζετο η διαταγή:

ΜΑΡΤΥΣ: Αφού είπα ναι, Αυτό είναι θέμα κρίσεως. Τι μου το δέτετε;
Εγώ ανασέρω γεγονότα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή χωρίς εσάς μπορούσε ο Ιωαννίδης να κάνει τίποτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως, Εάν δεν ήμουν εγώ, θα ήταν κάποιος άλλος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εσείς είσαστε αρχηγός. Βα σας ζητιώχνει δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν αποκλείεται.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Βρ' όταν εσείς είσαστε αρχηγός ένδιπλων δυνάμεων μπορούσατε εάν θέλατε, ή αν δεν είσαστε σύμφωνος ...

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορούσα. Μπορούσα με την τακτική που ακολουθούσα, που με τις επιψυλάξεις που είχα δεν ελαμβάνετο οριστική απόφαση. Η λήψη, όμως, της επιστολής ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): ... σας έχαμε να δεστε τις επιψυλά-

-νει αερ

Q

2/3 σ Κ.Β. 16.12.1986

150

Επις σας!

ΜΑΡΤΥΣ: Έκαν έλαβα μέρος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας λέω θεωρητικά. Θέλω να θω την αεία είχε η γνώμη σας πάνω σ' αυτό. Βήχε κυριαρχη αεία ή όχι; Δηλαδή εάν εσείς επιμένετε μέχρι τέλους ότι δεν θα γίνει το πραξικόπημα, θα γινόταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Ζάν είχα επιφυλάξεις μέχρι τέλους;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι.

ΜΑΡΤΥΣ: Πότε μέχρι τέλους;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μέχρι και την 15η Ιουλίου.

ΜΑΡΤΥΣ: Μα, η 15η Ιουλίου είναι αποτέλεσμα της 5ης, ης Ιουλίου που διενεκτίζεται την επιστολή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Μπουνάνο, με συγχωρείτε. Είναι αποτέλεσμα η 15η Γρηγορίου προσχωρήσεώς σας στην αποψή του Ιωαννίδη. Μας είπατε ότι η αποψή του Ιωαννίδη ήταν από τον φεβρουάριο, αλλά συνεχίζοταν μέχρι και της 15ης Ιουλίου, ώστε επεκράτεί στο σημεία αυτό ή να επικρατούσατε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω, Δεν θέλω να εκφραστώ. Άλλα νομίζω ότι μπερδεύονται

Σταύρος

Ο ΑΒ

3/3 σ Ε.Β. 16.12.1986

151

τα πράγματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χοίστος Μπασαγιάννης): Γιατί;

ΜΑΡΤΥΣ: Διότι οις έχω απαντήσει στο ερώτημά οις αυτό. Κατ οις
είναι ότι η επιστολή με ανάγκασε ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χοίστος Μπασαγιάννης): Μα, κύριε Μπουνάνο, βγάλτε την επι-
στολή απ'έξω, βγάλτε το πραξικόπημα απ'έξω, βγάλτε τα όλα. Ιας
λέω ποιός πλεονεκτούσε στην διαταγή; Εάν η διαταγή η δική οις
ήταν να μην γίνεται το πραξικόπημα, θα γινόταν; Σάν, οις λέω, Εάν
δεν προσχωρούσατε στην άποψη Ιωαννίδη και ο Ιωαννίδης παρέμενε
μοναχός του, τι θα γινόταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Ιας απάντησα, κύριε Πρόεδρε.

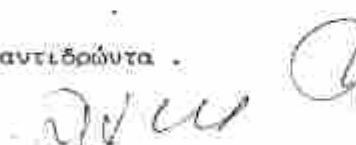
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χοίστος Μπασαγιάννης): Δεν μου απαντήσατε. Ιας λέω υποθε-
τικά, στην περίπτωση κατά την οποία σεις δεν προσχωρούσατε στην άπο-
ψη Ιωαννίδη.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα ήταν κάποιος άλλος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χοίστος Μπασαγιάννης): Γιατί Θα ήταν κάποιος άλλος, αφού
είσασταν εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Διότι υπορούστε εμένα να με είχε εξουδετερώσει, ως αντιφρο-
νούντα ή αντιθρώντα.

4/3 σ. Κ.Β. 16.12.1986

152

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Σύμφωνοι, ότι μπορούσε να το κάνει.

Εφόσον, δίμας, σας διατηρούσε η διαταγή η δική σας ότι εξετελείτο ή

του Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ: Μα ως διατηρούμενός του Πρόεδρος, διέτι περιέχθην μετά την επιστολή,

ΔΙΟΙΚΗΤΩΝ ΛΙΒΑΝΟΣ; Έλαβατε αργανά του!

ΜΑΡΤΥΣ: Πέστε το διώς θέλετε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακατώ.

‘Όταν ο Ιωαννίδης έλεγε σε σας, . στον κύριο Ανδρουτσόπουλο
και στον κύριο Γκιζέκη, ότι θέλει να κάνει ανατροπή του Μακαρίου,
που το έλεγε; στο σπίτι τένος;

ΜΑΡΤΥΣ: Του Ανδρουτσόπουλου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Είχατε σύσκεψη επίσημη εκεί ή
συνέπεσε να πάτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Τι εννοείτε επίσημη;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή είχατε πρόσκληση να πάτε
και οι τέσσερις εκεί για σύσκεψη σοβαρή, η πυρσία, ή συμπτωματικά
πήγατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας απαντήσω, Είχε αποφασίσει ο κύριος Γκιζέκης, ο κύριος
Ανδρουτσόπουλος και που είπε και μένα ο Ιωαννίδης ότι κάθε μίνα χα
διυναντώμεθα στο σπίτι του Ανδρουτσόπουλου προς συντονισμό,

(38)

(3σ) 1/3 Η (ΔΔ) 16.12.86

153

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κατ πήγατε δηλαδή για τη μηνιαία συνάντηση, στο σπίτι του Ανδρουτσόπουλού να συντονίσετε τα θέματα.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Συνεπώς δίνετε δεδουλεύοντας τώρα, ότι για το πραξικόπημα την απόφαση την είχατε πάρει και σεις, την είχε πάρει και ο Ιωαννίδης την είχε πάρει και ο Γκιζίκης, την είχε πάρει και ο Ανδρουτσόπουλος και οι άλλοι οι μικροί.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω άλλους εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Κομπόκης, ο Γεωργίτσης, ο Παπαδάκης...

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτοί δεν πήραν απόφαση. Αυτοί πήραν εντολή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Την σπόλα και εξετάζουν.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τώρα για πέστε μου: Επειδή μιλάτε για την επιστολή του Μακαρίου, σας ρώτησα πότε επεδόθη αυτή η επιστολή στον Γκιζίκη;

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ότι επεδόθη στις 1 ή 2 Ιουλίου. Δεν είμαι σίγουρος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Λεύτερον. Πριν από την επιστολή του Μακαρίου είχαν γίνει κάποιες κλοπές οπλισμού και πυρομαχικού από τα..

ΜΑΡΤΥΣ: Από ένα Τάγμα. Από το 211 Τάγμα Εθνοφρουρούς.

• *Δελ ΛΥ*

Α. Μ

2/3 Η (ΑΔ) 16.12.86

154

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από ένα Τάγμα του ΓΕΕΦ. Απεκαλύφθη ποτος είχε κάνει τις κλοπές αυτές;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Καίτοι έγιναν ανακρίσεις, δεν απεκαλύφθη τίποτα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποτος έκανε τις ανακρίσεις;

ΜΑΡΤΥΣ: Το ΓΕΕΦ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Γεωργίτσης δηλαδή.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. ο Γεωργίτσης, αλλά ο Ντενίσης. Επί πλειόν Ντενίση έγινε αυτό, πολύ πριν τις αποκρίσεως και των συσκέψεων. Το γράμμα και αυτό μέσα στο βιβλίο.

Αν δεν με απατά η μνήμη, οι δύο δεμορθέντες υπεύθυνοι τότε, χωρίς να υπάρχουν αποβεικτικά στοιχεία, αλλά κατά την άποψη του ΓΕΕΦ, από την εξέταση που έκανε, ήταν αυτοί με απατά η μνήμη, ένας Καρούμπαλης και ένας Ιφανιανάκης, τους οποίους επαναπάτεισα αμέσως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τους τιμωρήσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως και τιμωρηθήκανε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Με τι;

ΜΑΡΤΥΣ: Με φυλάκιση. Απλώς υπήρχαν υπόγοιοις για ολγάρια εξασφαλίσεως των αποδημών. Αυτό ήταν το δικαιολογητικό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή δεν ήταν υπόθεση με κοινωνικό περιεχόμενο για να πάνε στο στρατοδικείο:

Σ. Δημητρίου *Q*

3/3 II (ΑΔ) 16.12.86

155

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν και τώρα γίνονται ήλοπές και κάνεις δεν πήγε στο στρατόδικείο. Εξαρτάται τι θα γιάλει η προανάκριση. Αυτό είναι θέμα του ανακοίνωτου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα.

Κάποιες απόπειρες που είχαν γίνει εναντίου του Μακαρίου, πού;

Κύριε μάρτυρε, λέτε να τις έκανε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ως σας απαντήσω μόνο για ότι που ξέρω, επειδή ενήργησα εγώ την ΕΔΕ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Βούρια ενεργήσατε την ΕΔΕ για τις απόπειρες;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. Το γράφω και στο βιβλίο.

Επρόκειτο περί της δολοφονίας του Γεωργιάδη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν πρόκειται περί αυτού. Δε σας ρωτάω περί της δολοφονίας του Γεωργιάδη, της οποίας την ΕΔΕ κάνατε εσείς. Σας λέγω για τις απόπειρες που έγιναν εναντίου του Μακαρίου.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω. Δεν υπορετούσα εγώ στην Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ούτε το ελικόπτερο ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Οι γεγονός το ξέρω. Ότι μάλιστα διεκόπη και ο χειριστής του ελικοπτέρου ο Βασαγιάννης. Αυτό το ξέρω και το γράφω και στο βιβλίο.

Λλάδα δεν ξέρω λεπτομέρειες για το τι έγινε. Δεν ήμενα εγώ εκεί κάτω

Δαν

Αρ

4/3 Η (ΑΔ) 16.12.86

116

καὶ οὐτε υπομετούσα εκεῖ.

ΠΡΟΒΑΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μα, δεν θας δόθηκε η ευκαιρία να εξετάσετε κύριε μάρτυς, καὶ εօσīς καὶ οἱ προκάτοχοί σας στο ΑΕΔ, για το τι κάνει το ΓΕΕΦ σκεί κάτια, αν πάτε να σκοτώσει τον αρχηγό εύδεκάτους;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, κύριε πρόδρομε. Βγώ τότε ήμουν παξίαρχος, διευθυντής του ζου ΕΓ του ΓΕΕΦ. Δεν είχα καμιά αρμοδιότητα.

ΠΡΟΒΑΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σύμφωνοι. Από τους προβλαμένους σας τότε, κανένας δε συνεκτινήθη απ' αυτό το φαινόμενο, να ανεβαίνει ένας αρχηγός κράτους σε ένα ελικόπτερο καὶ να πηγαίνει κάπου καὶ να πυροβολείται; Κανένας δε συνεκτινήθη γι' αυτό; Τι έγινε τότε; Ποιος τον επιμοβίζει;

ΜΑΡΤΥΣ: Βατήστε τον τότε Πρωθυπουργό, τον τότε Υπουργό Εθνικής Άμυνσης, τον τότε Αρχηγό να σας πουν. Βγώ δεν ήμουν. Δεν είχα στοιχεία. Ήμουν ένας ανάτατος επίτελλος.

adly O.
(3v)

(Η)

1/2 v ΜΠ 16-12-1986

157

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Για το Γεωργάτζη :

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Βούλευτες την ανάκριση,
είπατε, για το Γεωργάτζη . Για πέστε μας .

ΜΑΡΤΥΣ: Εκείνη την εποχή έφερα το βαδιό του ταξιδίου. Και
ευρισκόμουνα συμπτωματικώς σε μια επιτελική αποστολή ανα τας
μεγάλες μονάδες της χώρας υπό την αρχηγία των δύο υπαρχηγών.

Α; Χοιστοπούλου και Β; Μπελιγιάνη . Πηγαίνωμε λοιπόν, στις
έδρες των μεγάλων μονάδων, κάνωμε σύσκεψη, βλέπαμε τα προβλήματά
τους και όπου μπορούσαμε τα επιλύαμε επιτόπου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Χρονολογία;

ΜΑΡΤΥΣ: Το 1970.

Λοιπόν, ευρισκόμεθα, στο στρατηγείο Λαμίας , της Κεντρικής
Ελλάδος . Τηλεφώνησαν από το αρχηγείο στρατού να κατέβω σπειρόντως
στην Αθήνα και να παρουσιάσω στον αρχηγό στρατού , Τσούμπα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο μετέπειτα υπουργός Δημοσίας
Τελετώς .

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

Κατέβηκα αμέσως , παρουσίαστηκα και μου επέδωσε διαταγή του
κ. Αγγελή του αρχηγού ενόπλων δυνάμεων να μεταβώ στην Κύπρο και να

The block contains two handwritten signatures. The first signature, on the left, appears to read "Γιώργος Βασιλειαδης". The second signature, on the right, appears to read "Αλέκης Καραγιάννης".

2/3 ν ΜΠ 16-12-1986

158

ενεργήσων ένορκον διοικητικήν εξέτασιν προς εντοπισμό τυχόν ευθυνών ελλήνων αξιωματικών στη δολοφονία του Γεωργάτζη. Αυτό έγινε διότι το πως το Ρ.Ι.Κ. είχε μεταδώσει δτι στη δολοφονία ενέχονται «ελληνες αξιωματικοί και συγκεκοιμένως εναντίου του Παπαποστόλου.

Πήγα στην Κύπρο και έκανα εξέταση παρουσιάστηκα στον τότε αρχηγό του ΓΕΕΦ αντιστράτηγο Γερακένη, επιτελάρχης του ήταν ο Ντάβος τότε, συνταγματάρχης ων, αλλά το πόρισμά μου ήταν αρνητικό. Ουδείς ελλην αξιωματικός είχε αναμειχθεί σ' αυτήν την υπόθεση. Μετά τη μεταπολίτευση έγινε εξέταση δικαιοστική από το 14ο ανακριτή, αν δεν με απατάει η μνήμη μου. Και εκλήθην δις και λατέθεσα αυτά τα οποία καταδέτω και σήμερα ενώπιον σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπαζαγιάννης): Τότε που πήγατε ως προανακατήστηκες για ένορκη διοικητική εξέταση, ζητήσατε από το Μακάριο κατάδεση;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είχα κανένα λόγο. «Όχι. Το θέμα ήταν καθηρώς στρατιωτικό. Άιδτι επρόκειτο περί υπονομών αναμένεσες ελλήνων αξιωματικών.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Δεν αισθανθήκατε την υποχρέωση να ερευνήσετε τις καταγγελίες της Κυπριακής πυρσίας, όπως μάλιστα από το ραδιόφωνο μεταδόθηκαν διει, οι ελληνες αξιωματικοί ήταν αναμειχμένοι

-Miles

O

3/3 υ ΜΠ 16-12-1986

158

στην κατά του Μακαρίου απόπειρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Λεν τα ίδερα κ. επίτροπε, αυτά τα πράγματα . Σας λέω εγώ
ότι ξέρω και τίποτε περισσότερο .

ΑΝΑΣΤΑΣIOS ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑS: Δε/ξητήσατε στοιχεία από τον Μακάριο ,
από την Χυποτελή κυβέρνηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Πάλι, τα ίδια . Επανέρχεστε πάλι . . . .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε πρόεδρε, μάνει παρατηρήσεις ο
μάρτυς στους συναδέλφους; Είναι δυνατόν :

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήταν παραπρήσεις, κύριε. Λπλώς τον διευκολύνω...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ο μάρτυρας δεν είναι αρχηγός του ΓΕΣ τώρα,
είναι μάρτυρας!

ΜΑΡΤΥΣ: Ιας είπα τέτοιο πράγμα εγώ!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάδης): Θα σας παρακαλέσω κ. Κουτσογιάννη
και δταν μιλάτε και σε μένα να μιλάτε με όχι τόσο έντονο ύφος,
διότι με τη φωνή που βγάλατε εγώ υδύται ότι κάτι αλλο συνέβη,
ότι πέθανε κανένας άνθρωπος εξώ μέσα κλπ. Και Εάρετε τασδεσμούμε
σ' αυτές τις περιπτώσεις και δεν μπορεσα να παρακολουθήσω ούτε
τι είπε ο κ. Παποληγούρας .

Κύριε μάρτυς, είστε μάρτυς εδώ , δεν έχετε καμία άλλη ιδιότητα
και οφείλετε να απαντήστε στους κ. βουλευτές σ' αυτά που σας ρωτάνε

ως είπε *(b)*

4/3 v ΜΠ 16-12-1986

160

χωρίς φυσικά να ευτείνετε τη φωνή σας και χωρίς προφανώς να κάνετε παρατηρήσεις.

Σας ρωτάει λοιπόν ο κ. Παπαληγούρας, αριστερά πάνω και κάνετε την προφανάκιση, την ΕΔΕ όπως την λέτε εσείς οι αξιωματικοί, δεν θελήσατε να αξιοποιήσετε, να μάθετε και τα στοιχεία τα οποία είχε η Κυπριακή πυγεσία προκειμένου να καταγγείλει από του ραδιοφώνου...»

Αυτό ρωτήσατε κ. Παπαληγούρα;

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Βυχαριστά πάρα πολύ και με συγχωρείτε που σας υποκαθιστώ στην ερώτηση.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Εμένα κ. πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): ... τα στοιχεία τα οποία είχε η Κυπριακή πυγεσία προκειμένου να δώσει δια του ραδιοφώνου την καταγγελία αυτή κατά των ελλήνων αξιωματικών;

ΔΙΚΥ
C
(a)

(4v) 1/4Ω

ΣΔ 16.12.86

161

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ' αρχήν δταν γίνεται ΕΔΕ στο στρατό για οιοδήποτε θέμα δεν μπορούμε να πάρουμε μαρτυρικές καταθέσεις από Ιδιώτες

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ: Πρώτη φορά το ακούω αυτό. Έχουμε κάνει και εμείς στο στρατό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης) Μπορεί να λέσει ο μάρτυς κάτι που οις εξεργάζεται, αλλά δεν είναι ανάγκη να εκδηλώσετε την οργή σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Δειπνόν, δεύτερον, δταν θυλήθην να μεταβώ εις Κύπρον να κάνω την προενδικριση, εγώ ευρισκόμουν εκτός Αθηνών για μία ειδική αποστολή στη Λαμία. Το πρωΐ είπε το ραδιόφωνο αυτό. Η πγεσά των Ενόπλων Δυνάμεων με θεώρησε όσως τον κατέλληλο να πάω εκεί και να εκτελέσω μία ΕΔΕ προκειμένου να εντοπίσω ότι να επαληθεύσω αυτό το οποίο είπε το ΡΙΚ. Και περιορίστηκα μόνο εις ορισμένες καταθέσεις Ιδιωτών του οι οίδιοι οι ενδεχόμενοι υποψήφιοι - συγκεκριμένα ο Παπακοστόλου - προέτειναν ως μέρτυρες προς εξέταση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης) Δηλαδή, τους μέρτυρες τους Ιδιώτες του Παπακοστόλου, τους εξετάσατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, γιατί αυτός παρουσίασε έλος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης) Μα, δεν λέω τίποτε διεφορετικό.

Μέρτυρες τους οποίους προέτεινε ο κύριος Παπακοστόλου για -

Διάταξη

Q

2/4Ω ΣΔ 16.12.86

162

περονιστέσσει αλλοδι τους εξετάσοντες, άλλους ιδιώτες δεν εξετάσοντες.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, δεν εξέτασα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μητσογιάννης) Εν τάξει, αρχοντικόν αυτά.

Καὶ προχωρούμε πιο σκοπότων. Από πλευράς των εκτελεστών του πραξικοπήματος δεν προκειται να σας ρωτήσω γιατί νομίζω ότι είναι γνωρισμένοι. Αν θέλετε δημοσίευση, μπορείτε να μας πείτε ποιοί έδρασαν εκείνη την περίοδο;

ΜΑΡΤΥΣ: Στην ανατροπή; Ο Κομπόνης υπό την ηγεσία του Γεωργίτση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μητσογιάννης) Άλλος;

Για σπουδαϊκόν
ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω ονόματα. Δεν ήταν του επικέδου μου με ονόματα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μητσογιάννης) Όχι, του επικέδου σας δεν ήταν....

ΜΑΡΤΥΣ, Είναι θέμα αντιελλήφθεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μητσογιάννης)... αλλά πχ. ο Λαμπρινός έλαβε μέρος στο πραξικόπημα;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν αρκηγός των τεθωρακισμένων και έλαβε μέρος.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΚΤΕΝΤΙΛΑΚΗΣ: Ο Κορκότσελος;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω τον κύριο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μητσογιάννης) Ο Πούλος, του πυροβολικού;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω τον κύριο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μητσογιάννης) Δούκόν, ζέρετε για τον Κομπόκη,

Δούκη

3/42 ΣΚM 16.12.86

163

τον Γεωργίτση και τον Λαμπρινό.

Σεν Γ°

ΜΑΡΤΥΣ: Και τον Λαμπρινό δεν το ξέρω γιατί έγιναν καμιά αναφορά ή πληροφορία ειδική απ' αυτόν, αλλά γιατί σπεκαλύφθηκε σε των υστέρων δτι είχε λάβει μέρος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασσαγιάννης) Μήπως ξέρετε με ποιού διαταγή είχε λάβει μέρος και μάλιστα διγραφή;

ΜΑΡΤΥΣ: Με του αρχηγού του στρατού, του Γαλατσάνου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασσαγιάννης) Εγγραφή;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασσαγιάννης) Δηλαδή, πλην των Έλλων, γιαν και ο αρχηγός του στρατού μυημένος στην υπόθεση αυτή;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως, τον είχε μυήσει εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασσαγιάννης) Αρακάπης και Παπανικολάου είχαν λάβει μέρος;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θα σας απαντήσω με στοιχ είσα, γιατί δεν ξέρω. Αυτοί το χωρίζονται δτι δεν είχαν ενημερωθεί. Ήγω έχω διάφορο μποφη και τη εντύκωσή μου είναι αυτή είχαν ενημερωθεί. Μπορεί να πέφτω έξω. Άυτή είναι η απάντησή μου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΩΝΔΗΣ: Πώς το ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι η ευτύχωσή μου, δεν έχω να πω τικοτε έλλο.

3/4 Ω XM 16.12.86

164

Είναι η προσωπική μου εντύπωση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μκασαγιάννης) Το πλοίο "Λεβέντης" έλαβε μέρος;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως κατ' το Ξέρω από τον Αραπάκη, ο οποίος τίθεται μέρος στην ανέφετε υπερηφάνως για να αποδείξει στις δυνάμεις την ανατροπή, αλλά κατ' το ναυτικό. Λαζαρίδης, δταν ήγιενε βέβαια την ανατροπή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μκασαγιάννης) Γι' αυτό κατ' εγώ σας ρώτησα για το "Λεβέντης" γιατί κάτι σιδεράσσα σχετικώς στο "Λεβέντης" έλαβε μέρος.

Είπατε λοιπόν δταν ο Αραπάκης υπερηφάνως σας ενέφερε αυτό το γεγονός.

V. 1

1/4 ΑΧ (Γ.Π.) 16.12.86

165

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως όχι μόνο ο Αραπάκης αλλά και ο Παπανικολάου, διότι - βέβαια αυτός δεν είχε πολεμική δύναμη, όπως έιχε ο Αραπάκης, σ τοπικές ιδίους και αυτή την μανισσώδρο του Λεβέντη. Αυτός είχε μόνο το δίκτυο επιχειρήσεως ραντάρ. Άλλα ήθελε και αυτός να μην θατερώσει έναντι του Αραπίδη και που λέει και αυτός και η αεροπορική διεύθυνση έλαβε μέρος ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ήταν την ανατροπή του Μακαρίου, σας είπε ο κύριος Παπανικολάου.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Άφού ζήτησε το πραξικόπεμπτο τα σχέδια απόψης της Κύπρου τροποποιήθηκαν,

ΜΑΡΤΥΣ: Η εντυπωσίη μου είναι, ναι. Σακός, ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από ποιόν;

ΜΑΡΤΥΣ: Από τον διοικητή του ΓΕΕΘ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Η δύναμη της Κύπρου στηριζόταν, σε δυνάμεις που είναι με τα σχέδια ήταν στις ακτές. Αυτές οι δυνάμεις που ήταν στις ακτές έμειναν εκεί ή ασχολούμενες με το πραξικόπεμπτο μετεκενήσησάνυ;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ σας δηλώνω υπεύθυνα ότι η ανατροπή του Μακαρίου υλοποιήθηκε

Αλεξ

α *β*

2/4 ΑΚ (Γ.Π.) 16.12.86

166

ήθηκε από τις δυνάμεις καταδρομών και τα άρματα. Τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αποτελεσματικά αυτοί μπορεί να ενήργησαν όπως λέτε, αλλά εγώ ρωτώ άλλο. Αυτές οι μουδίες που ήταν στις ακτές, μετακινήθηκαν για να λάβουν μέρος στο ποαξικόπιτα, έστω και αν δεν ήσησαν καμία έβιρρον;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι προς θεού, δεν έλαβαν μέρος, ούτε μετακινήθηκαν.

παρέμειναν στις θέσεις τους-

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή αυτοί που ήταν στα πυροβόλα;

ΜΑΡΤΥΣ: Βπιφυλλανή απλώς επέζησαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στα αμυντικά συγκροτήματα που ήταν εκεί τα πολλά, τα πυροβολεία, δεν ξέρω πως τα λένε, ήταν όλοι στη θέση τους;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και με την ευκαιρία αυτή, είχε ο Ελληνικός Στρατός, η Ελλάδα, οργανώσει πολλά πυροβολεία.

ΜΑΡΤΥΣ: Φαντάσθηκα ότι θα μου κάνατε αυτή την ερώτηση και θα σας διαφωτίσω πλήρως διότι έχει συσταθεί σημασία και μπορεί να κάνετε σκέψεις πάνω σ' αυτό. Έχω εδώ ένα πίνακα, τι διέθετε την ημέρα της εισβολής η Εθνοφρουρά σε προσωπικό, σε πολεμικό υλικό και πυρομαχικό.

3/4 ΑΚ (Γ.Π.)

16.12.86

167

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εγώ λέω σε κατασκευόματα αν

(είχαν, με τοιμέντο Κ.Λ.Π.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως ο Γρίβας είχε πλήρως οδγανώσει τουλάχιστον στην περιοχή Κυρηνείας ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Γρίβας, τι εννοείτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν αρχηγός της ΛΣΔΑΗ, αρχιστράτηγος δύο των Ελληνικών

δυνάμεων της Κύπρου μέχρι που ανεκλήθη από τον Κόλλια τον Πρωθυπουργό^α
Μαρκονής Γ^α

γό μετά τα γεγονότα της Κοφίνου και τον διεθνή ο Μαρελής(;)

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τότε έγιναν αυτά τα πυροβολεία;

ΜΑΡΤΥΣ: Είχαν αρχίσει. Η Ελλάς έστελνε υλικό Τ.Υ.Ο., τυποποιημένο υλικό σχυράσεως, σαν τις προκατασκευές ορισμένα μπετόν σπλισμένα, αισθόντος. Και άλλα πηγαίναν στην Κύπρο τα οποία έστελνε η Ελλάς για να σχυρώσει το νησί.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όστε υποστηρίζετε, δις δεν είχαν μετακινηθεί οι δυνάμεις από τις θέσεις τους.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, εξ δώων επισήμως γνωρίζω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Στην Πάρο; Δηλαδή αυτές οι δυνάμεις που μετακινήθηκαν προς Πάρο για να κτυπήσουν τον Μακάριο αν ισχύαινε ακεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτές δεν ήταν δυνάμεις. Ήταν ένα μάζευα από ερδόρους αξιωματικούς μεμβρανούς 100-150 °τούρ, επίσημη επικοινωνία ο ίδιος τότε παρέβροδεύεις και πήγε στην Πάρο να διαθέσει τις αντιστάσεις τις μεριμνές.

(AC)

ΔΙΚΗ

G

4ΑΚ

1/45

ΡΣ

16.12.86

168

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Με Μακαριωτάκούς στρατιώτες;

ΜΑΡΤΥΣ: Με αντιμακαριωτάκούς. Λόθος έκανα σγύ στην δικφραστή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κανένα τάγμα της κυπριακής εθνοφρουράς δεν πήγε παξι τους;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω τι διέταξε ο Γεωργίτσης. Πάντως ξέρω αυτά που σας ανακρέβω.

Πρότον ότι πήγε ο Ραμφών με τους Ελληνοκυπρίους σφέδρους αξιωματικούς αφού αυτός διέδωξε ή πήλεγχε κατά οιουδήποτε τρόπο και ο βομβαρδισμός από το Λεβέντη ορισμένων εγκατάστασεων στην Λάρο.

Αυτά γνωρίζω για την Λάρο. Άλλα και αυτό ήταν υπόθεση μιας -δύο αράν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τώρα από τις 15 του μηνός που έγινε το πραξικόπημα έως τις 20 τοπρων, ένα λεπτό της 20, είχατε πληρωμοίες ότι επόκειται τουρκική εισβολή ή ότι εν πάσῃ περιπτώσει εποιημάζονται οι Τούρκοι κάτι να κάνουν;.

ΜΑΡΤΥΣ. Θα σας απαντήσω.

Ηπρότερη πληροφορία η οποία μου ήλθε επισήμως ήταν το Βράδυ της 18ης Ιουλίου πμέρα ωρίεως του Σίσκο. Βίχε γίνεται πρωΐνη σύσκεψη διεκόπη το μεσημέρι για γεύμα, επανελήφθη το απόγευμα, διήρκησε μέχρι το ασύρματο χωρίς κανένα αποτέλεσμα και εν συνεχείᾳ επέστρεψα στο αρχηγείο. Ενημέρωσα τους αρχηγούς επί των θεμάτων των αμυντικών

Δ. ΡΑΣΑ

Δ

2/4

(θ.ε.)

16-12-86

169

και εν συνεχεία αργότερα πήγα στο ενδιαιτημά μου εδώ στην οδό

Μεσογείων που υπήρχε τότε . Κατ μέ τηρες εκεί ο αξιωματικός υπηρεσίας του ΑΕΔ και μου ανέφερε ότι έχει στα χέρια του ένα σήμα από την ΚΥΠ το οποίο αναφέρει ότι οι Τούρκοι επιθιβάζονται επί πλοίων στους λιμένας Αλεξανθρέτας και Μερσίνης . Τον ερώτησα ποιας ισχεντότασης της ΚΥΠ επί της πληροφορίας αυτής καθώς και την αξιοπιστία . Διότι πληροφορίες υπάρχουν πολλές . Μου απήντησε ότι δεν υπάρχει . Τον ερώτησα που είναι ο αρχηγός της ΚΥΠ . Μου είπε ότι είναι στο θαλαϊ του Αγίου Ανδρέου . Επεκοινώνησα με τον Σταθόπουλο που ήτο τότε αρχηγός της ΚΥΠ στον Άγιο Ανδρέα και του είπα τι κατάσταση είναι αυτή να υπάρχει τέτοιο σοβαρό σήμα χωρίς αξιοποίηση της πληροφορίας και εντύπωση της υπηρεσίας πληροφοριών . Τα μάσαγε αυτός μου λέει καλά ότι σας αναφέρω .

Τελείωσε αυτή η λογορία . Ήήρα εν συνεχεία ξανά τον αξιωματικό υπηρεσίας του ΑΕΔ και του είπα τι γίνεται στην Κύπρο ; Μου λέει απόλυτος ηρεμία επικρατεῖ . Λέω να μεταδώσεις διαταγή να γίνει προετοιμαστείς πυρήνων . Και έκλεισε η 18η .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) . Πάτε έγινε αυτό :

ΜΑΡΤΥΣ . Αυτό έγινε στις 18 το βράδυ .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) . Στις 18 το βράδυ διετάξατε επι-

Asse

G

3/4 Σ

(θ.ε.)

16-12-86

170

στράτευση πυρίνων :

ΜΑΡΤΥΣ . Στις 18 .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Ενθυμείσθε καλά : Στις 18 ή στις 19 ήταν :

ΜΑΡΤΥΣ . Ήγώ διέταξα στις 18 τοβόδου . Ουδεμία άλλη πληροφορία είχα περί επικοινωνίας εισβολής από οιανδήποτε άλλη κατεύθυνση πλην. Ήταν η μίας θετικής πληροφορίας που είχα στο μεσοδιάστημα από 15 έως 20 από τον ταγματάρχη ^{Αγρού} (1) ο οποίος υπηρετούσε στην Σμύρνη, και μου τηλεφώνησε ότι μεταξύ συζήτησεων των Τούρκων αξιωματικών που υπηρετούσαν στο συμμαχικό στρατηγείο ότι η ανατοσηή του Μακαρίου σχολιάζεται ως ενδελληγούμενη πριν δέμα με απόλυτο αδιαφορία .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) . Αηλιαδή τι λέτε : Το επίστευαν αυτό οι Τούρκοι αξιωματικοί ή τους καρδιές τους (2) :

ΜΑΡΤΥΣ . Είναι μία αποψη αυτή που λέτε ότι το έκαναν επίτηδες για να μας παραπλανήσουν, αλλά υπάρχει και η άλλη αποψη ότι ήταν πραγματικότης . Τώρα δεν ξέρω ποιά είναι η αποψη .

(42)

(45)

1/3 Σ (Π.Δ.)

16.12.86

171

ΠΥΓΩΤΑΣ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πότε σας τόπε αυτό σ. κ. Σαββάς.

ΜΑΡΤΥΣ. Στο μεσοδιάστημα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή, ποιά ώρα;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν θυμάμαι. Μπορεί ο ίδιος να θυμάται. Άλλα, τον καλέσετε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μα, κύριε μάρτυς, στο μεσοδιάστημα

ο Ετοεβίτ πήγε στο Λονδίνο.

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι, αλλά ο Ετοεβίτ πριν πάει στο Λονδίνο, είχε πει κι αυτός
δις το δένα είναι ενδοελληνοκυπριακό.ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ναι, αλλά πήγε στο Λονδίνο. Και είδε
κατ' τον Σίσκο εκεί.ΜΑΡΤΥΣ. Και εκλήθη κατ' ο Κυπριανός τας συμπληρώνω εγώ— να πάει στο
Λονδίνο ως υπουργός Εξωτερικών εγγυητήριας δυνάμεως, αλλά 'ο πρωθυπουργός
δεν το άφησε.ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πρωθυπουργός ήταν ο Ανδρουτσόπουλος.
βέβαιως, τα κάνανε καλά!'Ωστε, ούτε η μετάβαση του Ετοεβίτ στο Λονδίνο, ούτε ή μή μετά-
βαση του Κυπριανού στο Λονδίνο, ούτε η πληροφορία της ΚΥΠ, που είπατε,
σας αποσχόλησε. Δεν υποττευθήκατε δηλαδή.ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι. Σας το είπα κατ' απήνα αρχή. Αυτό που γινόταν τότε, που
αναφέρθη εκ μέρους της ΚΥΠ, ότι απήκαν στα καράβια, γινόταν κάθε χρόνοΜαρτύριοΑγα

2/3 Ζ (Π.Δ.) 16.12.86

172

την (δια εποχή από το 1964 και εντεύθεν. Την επομένη δε, ο Σταδόπουλος μου είπε, αφού την προσηγουμένη τον παρατήρησα και τον ώθησα προς διερεύνηση της πληροφορίας, ότι "κύριε αρχηγέ, μάλλον πρόκειται περί ασκήσεως".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Έτις 19 του μηνός δηλαδή.

ΜΑΡΤΥΣ. Έτις 19 το πρωτ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ότις η ΚΥΠ η δική μας, κύριοι συνάδελφοι, ανέφερε στον κύριο αρχηγό Ευόπλων Διυπόλεων στις 19 του μηνός, ότι δεν επέκειτο απόβαση.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είκα τέτοιο ιψάγμα. Μή μου λέτε πράγματα που δεν είπα.

Σας αναφέρω ότι μου είπε ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ότι γίνεται ασκληπ.

ΜΑΡΤΥΣ. ... ότι μάλλον πρόκειται περί της συνήθους ασκήσεως. Δεν ετέση η λέξη "απόβαση".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Καλά. Μάλλον επρόκειτο περί συνήθους ασκήσεως!"

Τώρα, από την Αγγλία, από τον κ. Περδίκη, λάβατε κανένα τηλεφώνημα;

ΜΑΡΤΥΣ. Ουδέν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). - Λάβατε κανένα σήμα;

ΜΑΡΤΥΣ. Ουδέν.

Δια την Οργανωτική Επιτροπή

3/3 Ζ (Π.Δ.) 16.12.86

173

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης). Καθόλου;

ΜΑΡΤΥΣ. Καθόλου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης). Ούτε εσείς, ούτε η ΚΥΠ:

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω για την ΚΥΠ. Δεν μου ανέφερε πάντως η ΚΥΠ, ότι πήρε σήμα. Ούτε ο Ιωαννίδης μου ανέφερε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης). Ούτε το Αρχηγείο Στρατού;

ΜΑΡΤΥΣ. Κανείς. Άλλα απ'ότι διέβασα στον Τόπο κατά την εξέταση ενώπιον σας του Ηηλικού, διέφευσε τον Περδίκη και είπε ο Ηηλικός: "Δέξια φέματα. Εγώ τον συνέδεσα με τον Ιωαννίδη τηλεφωνικώς και του έδωσα" ... δι, τι του είπε εν πλω περιπτώσει. Εγώ δεν έλαβα γνώση τέτοιων πραγμάτων.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης). Δεν λάβατε γνώση τέτοιων πραγμάτων.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή...

ΜΑΡΤΥΣ. Με συγχωρείτε, κατά ρωτάσει ο κύριος επίτροπος.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Κύριε Πρόεδρος, να μήν αποκαλεί τους βουλευτές επιτρόπους, είμαστε βουλευτές του Ελληνικού λαού.

ΑΝΤΩΝΗΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ. Εσείς, κύριε μάρτυς, έχετε μείνει στον βασιλικό επίτροπο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστος Μπασαγιάννης). Έχετε θίκο. Κύριε μάρτυς, να λέτε

αλλα ει σε

4/3 Ζ (Π.Δ.) 16.12.86

174

"ο κύριος βουλευτής" και δχτ "ο επίτροπος". Επίτροποι δεν υπάρχουν εδώ.

ΜΑΡΤΥΣ. Επειδή είναι επίτροποι, κατ'επένταση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Το μέλος της επιτροπής δηλαδή, λέγεται επίτροπος.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό εννοούσα, κάθε Πρόεδρος. Είναι σοβαρό αυτό: Σητώ συγγνώμη γιαν είχα καμία πρόθεση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Από τον στρατιωτικό ακόλουθο, του κ. Περδίκη, δεν λάβατε γνώση. Από τους άλλους δεν λάβατε. Η ΚΥΠ Κύπρου, δηλαδή δχτ η κυπριακή ΚΥΠ, η ΚΥΠ η ελληνική εδώ...

ΜΑΡΤΥΣ. Το κλιμάκιο λέτε της Κύπρου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Το υποκλιμάκιο της Κυρηνείας, δηλαδή και τη ΚΥΠ Κύπρου -που ήταν ο κ. Σπηλιοφορίδης στο υποκλιμάκιο της Κυρηνείας και ο κ. Τσουμής στο κλιμάκιο της Δευκαλίας- μας είπαν εδώ, ότι έστελναν αυτές τις μέρες, 15 με 20, ωρεία σημάτων, μάλιστα πολύ αποκαλυπτικά.

ΜΑΡΤΥΣ. Μπορεί να το λένε αυτό και δεν θέλω να τους διαψεύσω, γιατί δεν έχω στοιχεία να τους διαψεύσω. Έκείνο που ξέρω να σας πω, είναι στις αυτές οι υπηρεσίες υπήγυντο κατευθείαν στην κεντρική υπηρεσία, και η κεντρική υπηρεσία δαι έκρινε ότι έπρεπε να λάβω γνώση, μου τα έλεγε. Αυτό γνωρίζω. Αυτή ήταν η διαδικασία.

(40) 174/660

42

1/4θ

ΒΠ

16.12.86

175

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας ανέφερε η Κεντρική Υπηρεσία και πληροφορία για μετακινήσεις στρατευμάτων του Συμφόρου της Βαρσοβίας;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι ;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Για μετακινήσεις στρατευμάτων χωρών του Συμφόρου της Βαρσοβίας.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό σας το ανέφερε, ήταν σπουδαίο αυτό!

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι ένα δύλο θέμα αυτό το οποίο θα σας αναφέρω και θα σας απαντήσω,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να μας απαντήσετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Πράγματι το πρωΐ της 21ης Ιουλίου ....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Της 21ης;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, τότε,

Το πρωΐ της 21ης Ιουλίου ήρθε κατ' αρχήν ο αρχηγός της Αεροπορίας και μου ανέφερε ότι τα ραντάρ, το δίκτυο επιτηρήσεως, το Ελληνικό ραντάρ, είχε διαπιστώσει ασυνήθιστη κίνηση μεταφορικών αεροσκαφών από την περιοχή Δουνάβεως προς νότον εντός του Βουλγαρικού εδάφους.

2/4θ

ΒΠ

16.12.86

176

Εν συνεχεία ο Σταθόπουλος, ο Δοκηγός της ΚΥΠ μου ανέφερε ότι
έχει πληροφορίες ότι στον Κόλπο της Εμύρωνης συγκεντρώνονται πολεμικά
πλοία, αποβατικά μέσα και δυνάμεις χερσαΐες.

Λυτό μου τα επανέλαβαν και την επομένη, την 22α.

Και για τις συγκεντρώσεις αυτές και ο Γερμανός πρεσβευτής
ο' Όνκεν μετέδωσε στον κύριο Αραπάνη κατά την δεξίωση της Ισπανικής
πρεσβείας στην οποία του έστειλα ως αντιπρόσωπό μου, κατόπιν εντολής
μου, 'Ήταν 17 - 18 του μηνός, αν υπομένω καλά τις πημερομηνίες....

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάδηνης): Μα, τώρα μου είπατε για τις 22 του
μηνός. Γιατίζετε στις 17;

ΜΑΡΤΥΣ: Οι πημερομηνίες μπλέκονται, δεν ξέρω, αν γίνομαι αντιληπτός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάδηνης): Όχι "μπλέκονται". Μου είπατε
ότι στις 21 του μηνός ο Παπανικολάου σας ανέφερε ότι τα ραντάρ
συνέλαβαν μετακυνήσεις δυνάμεων των χωρών του Συμφόρου της Βαροο-
βίας και σας το επιβεβαίωσε αυτό και την επομένη 22 του μηνός.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάδηνης): Μου είπατε επίσης ότι τον ίδιο
καιρό ο Σταθόπουλος σας είπε .....

ΜΑΡΤΥΣ: Τα ίδια πρόγματα,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάδηνης): . . . τα ίδια πρόγματα για τη Εμύρωνη.

- Ιωνης Ζ

3/48

ΒΠ

16.12.86

YY
 Όμως, στις 21 και 22 του μηνός, τι να σας πει για τη Συύρη, απού
 είχε αρχίσει η εισβολή;

ΜΑΡΤΥΣ: Η Συύρη τίνει στο Αιγαίο Ηέλαγος. Δεν μιλάμε για την Κύπρο
 τώρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασσαγιάννης): Λφεώρα, δηλαδή, κινήσεις του Αιγαίου.

ΜΑΡΤΥΣ: Λαραλός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασσαγιάννης): Εντάξει.

ΜΑΡΤΥΣ: Άλλα πάντα και ευωβίτερα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασσαγιάννης): Πάτε και νωρίτερα. Στις 17, λοιπόν,
 του μηνός, τι σας είπε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θυμάμαι πότε ήταν αυτή η επέτειος τη Ιοπανική. Μου είπε
 ότι συνηντήθη με τον Δυτικογερμανό πρεσβευτή του 'Ουκεν και του είπε:
 "Πάς πάμε, " Και του απάντησε; " Εφεύρια έχουμε." Και εκείνος του
 είπε: "Να δούμε, αν θα έχετε αύριο και μεθαύριο." Δηλαδή υπενθύμισε
 στις 19 και 20 αυτός. Του λέει: "Πιατί το λέτε αυτό;" Και εκείνος
 απήντησε: "Πιατί κάτι γίνεται στη Βουλγαρία." Αυτό είπε ο 'Ουκεν.
 Ήταν τα καταδέσεις και ο κύριος Λαραλός αυτά.

YY
 Άλλα και ο κύριος Αβέρωφ μου το είπε εμένα και στους όλους
 αρχηγούς την πιέρα της μεταπολεμίσεως, 'Οτι οι Βούλγαροι ήδη
 συγκεντρώνονται κατά μήκος των συνόρων. Και αυτό το επινέλαβε και
 αργότερα, δταν έγινε Υπουργός Εθνικής Αμύνης μετά τη μεταπολίτευση,

Δηλαδή

4/48

BII

16.12.86

178

σε συγκέντρως μεταξύ αυτού και των αρχηγών.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό, λοιπόν, σας το είχαν πει στις 21-22.

Στις 20 του μηνός έγινε η απόβαση. Ήρετε πώς τη χαρακτήρισαν εδώ ο ήγετος Γεωργίτσης και ο ήγετος Κουπόνης την απόβαση;

ΜΑΡΤΥΣ: Έώς;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): "Αποβίβαση".

ΜΑΡΤΥΣ: Δικαιώματος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Βεβαίως, δικαιώματος είναι.

Σεις, δικαίως, ως Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, τι μέτρα ελάβατε εναντίον του Γεωργίτση, εναντίον του Κουπόνη, εναντίον όλων αυτών που είχαν καταστήσει την απόβαση "αποβίβαση"; Ελάβατε κανένα μέτρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, κανένα. Σιατί δεν πρόλαβα να λάβω μέτρα, δεδομένου ότι μετά από 1-2 μέρες έγινε η μεταπολίτευση, κανέλαρε υπεύθυνη Κυβέρνηση και από κεί κατέ πέρα δεν είχα λόγο γιαδ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Έώς δεν είχατε αφού παρεμείνατε Αρχηγός, κόρυφε Μπουάνο, μέχρι τις 19 Αυγούστου;

ANTONIOS NTENTIDAKIS: Μέχρι τότε ήταν ανεύθυνη Κυβέρνηση στρατηγές;

ΔΝ. Κ. Ν. (4B) *Δ. Κ. Ν.*

(2.)

1/4B.

(E.E.)

16.12.1986

179

ΜΑΡΤΥΣ: Μέχρι της Μεταπολιτεύσεως;

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ: Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν νομίζω ότι έκανε τη δουλειά της.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάδηνης): Ποιός δεν έκανε τη δουλειά του;

ΜΑΡΤΥΣ: Η Κυβέρνηση Ανδρουτσόπουλου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάδηνης): Αυτή, επί τη ευκαιρία, τι έγινε;

Παρατήθηκε, εξαρκνίστηκε;

ΜΑΡΤΥΣ: Έωστα το είπατε. Εξαρκνίστηκε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάδηνης): Δηλαδή, εσείς από πότε είχατε να δείτε τον Ανδρουτσόπουλο;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήγιον είβα το πρωΐ, που πήγα στο Γκερίκη, και απήγεσα, αλλαγή καταστάσως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάδηνης): Στις 22 του μηνός ή στις 23;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 23 το πρωΐ. Και ο Ανδρουτσόπουλος, μόλις με είδε, απήλθε. Ούτε καν χαιρετήθηκαμε, συναντηθήκαμε στήν πόρτα, έψυγε μπήκα μέσα εγώ και έγινε ό,τι έγινε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάδηνης): Στις 22 του μηνός, είχε εμφανισθεί πουδενά ο Ανδρουτσόπουλος;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τοι cίδα εγώ.

Δανει Β

2/48.

(Ε.Ε.)

16.12.1986

180

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασσαγιάννης): 'Εγινε κανένα υπουργικό συμβούλιο αυτές τις μέρες;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Εγινε ένα, διότι από την ο Ιωαννίδης, να φύγουμε από το

NATO. Και ο Ανδρουτσόπουλος στο υπουργικό συμβούλιο, που δύτισε μεταξύ

20, 21 και 22 από Γραμματούς της Γενικής γενικής σύνεση... Έθεσε τη θήρα

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασσαγιάννης): Και από την ο Ιωαννίδης να φύγουμε από το NATO;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασσαγιάννης): Και ο Ανδρουτσόπουλος τη απεφάνση;

ΜΑΡΤΥΣ: Υπερέθη ότι θα το θέσει στο υπουργικό συμβούλιο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασσαγιάννης): 'Εγινε υπουργικό συμβούλιο;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Εγινε -όπως που είναι ο Ιωαννίδης, βέβαια- μας το απέρριψε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασσαγιάννης): Απέρριψε το υπουργικό συμβούλιο το αίτημα του Ιωαννίδη.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασσαγιάννης): Στα πρακτικά που έχουμε εδώ, τέτοιο υπουργικό συμβούλιο, δεν υπάρχει.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν είχα σχέσεις πολλές με την κυβέρνηση, πλήν αυτών που σας ανέφερα αρχικά των συσκέψεων των 4ημάν στο σπίτι του Ανδρου

ΔΔΔ Δ Δ Δ

3/4B. (Β.Π.)

16.12.1986

181

ταδησυλου. Άλλες επωφές δεν είχα με την Κυθέρνηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τελικώς, υπέβαλε πουθενά παραίτηση
η Κυθέρνηση:

ΜΑΡΤΥΣ: Απ' ό,τι ξέρω, όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Απλασή τι έγινε, εξηρανίσθη, κατέρ-
ρευσε:

ΜΑΡΤΥΣ: Το είπαμε και προηγουμένως, εξαφανίστηκε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τον κ. λατσούδη, τι του είχατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Υπουργό Εθνικής Αμύνης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ελάμβανε γνώση των στρατιωτικών
κινήσεων, ο κ. λατσούδης.

ΜΑΡΤΥΣ: Από μένα δε λάμβανε γνώση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ούτε του πραξικοπήματος;

ΜΑΡΤΥΣ: Τίποτα από μένα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πιστή, κύριε πάρτυς:

ΜΑΡΤΥΣ: Διότι το δέρμα ήταν μιστρικό. Αυτές οι δουλειές, κύριε πρόεδρε,
θέλουν μυστικότητα. Άλλα υπελόγιζα ότι θα ενημερωθεί από τον Πρωθυ-
πουρογό, αν το έκρινε αυτός αναγκαίο. Δεν ασχολήθηκα μ' αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καλά, δεν έλαβε γνώση για την ενέργεια
εναντίον του Μαμαρίου. Μετά, κατέ την εισβολή, δε νομίζετε ότι έπρεπε

Δηλω

Ο

4/4B. (E.S.)

16.12.1986

182

να τον συμβουλευθείτε; Ήταν και Αντιστράτηγος.

ΜΑΡΤΥΣ: Είχε εξακοντασθεί κι' αυτός. Δεν υπήρχε στο γραφείο. Εγώ τουλάχιστον δεν τον είδα καθόλου. Το προέχον δεν ήταν να ενημερώσω τον Υπουργό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δε σας έπιπλα ευδύνετε γι' αυτό, απλώς θέλω να δώ τι ρόλο έπαιξαν αυτοί οι άνθρωποι.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, εγώ τον κ. Λατσούδη, τον οποίο εγώ επωδέινα να γίνει Υπουργός Εθνικής Αμύνης, μου το έθεσε ο Ιωαννίδης, Ήταν αποφασίσκαμε να κάνουμε την 25η Νοεμβρίου. Μου είπε να προτείνεις Υπουργό και αμέσως πρότεινα τον Λατσούδη, χωρίς διαταγμό. Το απενέχθησαν Ιωαννίδης και Γκεζέκης και ορκίστηκε. Αυτός, βέβαια, δεν ήθελε, αλλά τον πείσαμε και έγινε Υπουργός. Σεβαστός Στρατηγός, σεβαστός συνάδελφος, σέριος συνάδελφος, του σεβόμουνα, τον εκτιμανα, τον αγαπούσα. Από κεί και πέραν ήταν ο πολιτικός ποοϊστάμενος των Ενόπλων Δυνάμεων. Δεν ήταν ο διοικητής των Ενόπλων Δυνάμεων, διοικητής τίμουν εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Ο Υπουργός Εθνικής Αμύνης, δεν είχε καμία αριστούργητη;

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι ο πολιτικός ποοϊστάμενος, βάσει του νόμου περί λειτουρ-

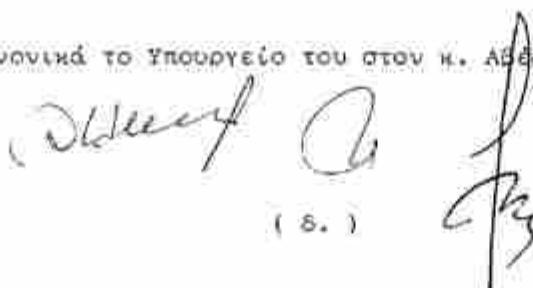
5/4B.

(E.E.)

16.12.1986

183

γίας Υπουργείου Εθνικής Αμύνης, σεν Εέρω αν ισχύει και σήμερα,
 όπως ισχει τότε, ο Υπουργός Εθνικής Αμύνης, είναι πολιτικός προστάτι-
 μένος των Ενόπλων Δυνάμεων. Είναι ο σύνδεσμος των Ενόπλων Δυνάμεων
 με την Κυβέρνηση. Το μόνο που ξέρω για τον κ. Λατσούδη, επειδή είχαν
 εξαρτισθεί δόλοι οι Υπουργοί και έμεινε μόνο ο πακαρίτης ο Κ.Ράλλης,
 τον οποίον παρεκάλεσα να μεταδώσει από την Φιλεδραστή ένα μήνυμα
 που έστειλα στον Ελληνικό Λαό, την ημέρα της Μεταπολιτεύσεως-και τον
 Λατσούδη, που και αυτόν παρεκάλεσα να μείνει στο γραφείο, να παρα-
 δώσει το Υπουργείο στον κ. Αβέρωφ, για να μην παρουσιασθούν σε "Ενο-
 πλες Δυνάμεις, όπως τα δίλλα Υπουργεία. Και πράγματι έμεινε και παρέ-
 δωσε κανονικά το Υπουργείο του στον κ. Αβέρωφ.

(σ.)

(45)

1/4 5 (Ε.Ε.) 16.12.86

184

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Έμεινε; Δηλαδή ήλθε για να παραβάσει το Υπουργείο;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ήξερε τότε δεν τοπείχατε δει.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εκείνους τους άλλους, ο κύριος Τσούμπας π.χ., ο άλλος Επίτελδοχος σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Τσούμπας, κατ' αρχήν ήταν Υπουργός Εσωτερικών αυτός, δεν είχα καμία δουλειά εγώ μαζί του. Ο άλλος ήταν Υπουργός Απομοσίας Τάξεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο Τσουμάνης;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, ο Τσουμάνης. Τους συνάντησα αυτούς στο Ηλευθερό Σύμβούλιο το πρωΐ στις 20 του μηνός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ω' αυτό το Ηλευθερό Σύμβούλιο ποιος κράτησε πρακτικά;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπόρχουν πρακτικά, υπάρχει όμως μία μαγνητοσκόπια.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πώς είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτή δταν χρειασθεί θα παρουσιασθεί. (Γέλεια από τους δουλευτές).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριοι συναδέλφοι, υπάρχω και εγώ για να αντιδρώ.

Willis

A *B*

2/4 δ (Ε.Κ.) 16.12.86

185

ΜΑΡΤΥΣ: Εάρω ότι υπάρχει. Όταν χρειασθεί, θα παρουσιασθεί. Άλλα δεν θα ξένετε τίποτα, θα σας τα πω εγώ τι λέει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Όχι, κύριε Μπονάνο. Δεν Εέρω, αυτή τη μαγνητοτακτική την έχετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα υπάρχει. Άλλα δεν μπορώ να σας πω ποιος την έχει τώρα. Βα φέρω να βρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δεν Εέρετε, δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν Εάρω, αυτή τη στιγμή δεν μπορώ να σας απαντήσω.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΑΛΑΚΗΣ: Έχετε ορκισθεί, το Εέρετε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Όχι, λοιπόν, ότι θα βρεθεί, όπως το είπατε. Υπάρχει μαγνητοτακτική την οποία όταν κρίνετε σειρες θα την φέρετε διότι η μαγνητοτακτική αυτή..

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν αλλάζει το σημερινό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Αλλάζει, διότι αυτά τα στοιχεία δεν είναι δικά σας, δεν είναι ατομικά σας, δεν είναι σικογενετική σας υπόθεση, δηλαδή. Απλούστατα δεν ήταν εθελοτησία σας ποτέ ο στρατός.

ΜΑΡΤΥΣ: Ούτε καὶ ήταν δική μου εθελοτησία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Γι' αυτό ακριβώς η μαγνητοτακτική που αναφέρεται, στα πρακτικά του Ηλεκτρικού Συμβουλίου αναφέρεται στο 'Εθνοι

Διάλυτο *Q* *R*

3/3 δ (Ε.Κ.) 16.12.86

186

Υπάρχει λοιπόν μαγνητοταινία η οποία έπρεπε να ευρίσκεται στα αρχεία

του Υπουργείου Εθνικής Αμύνης νομίζω, 'Έτοις δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είναι υποχρεωτικό. Μπορεί να υπάρχει και άλλη, δεν ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Λοιπόν, Γραμματεύς του Πολεμικού

Συμβουλίου δεν υπήρξε, μαγνητοταινία υπάρχει μεν, αλλά δεν ξέρουμε

που είναι - για να μεταχειρισθώ την επιεικέστερη 'εφραση:

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ποιος την έχει;

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Να διαβιβάσουμε πρακτικά στον Εισαγγελέα κύριε

Πρόεδρος, να διατάξει μια δρεσνά...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να το βρει.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Τι ελέχη στο Πολεμικό Συμβούλιο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πέστε μας λοιπόν μάρτυς, τι ελέχη στο Πολεμικό Συμβούλιο.

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι γραμμένα. Μου τα δίνετε να τα διαβάσω;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αφήστε το βιβλίο σας τώρα, να πάτε τι ελέχθη...

ΜΑΡΤΥΣ: Τα ξέρω αλλά μπορεί να κάνω κάποιο λάθος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ας κάνετε λάθος κύριε μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί να κάνω λάθος και να γράψετε άλλα σκεί πέρα και να με

4/4 5 (Ε.Κ.) 16.12.86

187

υποχρεώσετε να είμαι φάσκων και αντιφάσκων με εκείνα που γράφω στο βιβλίο;

(Διαμαρτυρίες από τους βουλευτές).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας παρακαλώ, ήμριοι συνδέσμοι.

Για σταθερές, το βιβλίο μπορεί να είναι ένα δημιούργημα φτιαχτό. Το βιβλίο μπορεί να είναι ένα δημιούργημα φτιαχτό να το φτιάσατε με α', β', γ' σηνοπδ. Εμείς φέρουμε να βρούμε την αλήθεια. Βα τη βρούμε και από το βιβλίο σας και από όλα στοιχεία, αλλά περισσότερα ότι τη βρούμε από τις μαρτυρίες οι οποίες δίνονται εδώ ενώπιον μας.

ΜΑΡΤΥΣ: Να μη με παρεξηγήσετε αν δεν είμαι ολοκληρωμένος, θα σας πω ότι θυμάμαι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ορίστε, ότι θυμάσθε.

ΜΑΡΤΥΣ: Το πρωί με την εισβολή ειδοποίησα τους ΚΙΝΑΚΗ και του είπα ότι είναι ανάγκη να συγκροτηθεί αμέσως Ριζοτικό Συμβούλιο.

(36)

1/4 K. Z.B. 16-12-86

188

Ο Γκιεζίκης είχε αντισφράσεις ως προς τον χρόνο και αμέσως. Και μου λέγει: "Αυτό για αργότερα να δούμε πώς θα πάει και θα το φτιάξουμε. Και του λέγω, δχι τώρα, είναι ανάγκη τώρα. Επέμενα και μου λέει πράγματι, ένταξει θελή ώστα θα μαζευτούμε στο ΑΕΔ και θα ειδοποιήσω εγώ τον Ανδρωτσόπουλο. Ειδοποίησα και εγώ τους δικούς μου και μαζευτήκαμε στις 20.00 ώρα δύο στην αίθουσα ενημερώσεων του ΑΕΔ. Παρατείς: Ο Πρόεδρος της Δημοκρατίας, ο κ. Γκιεζίκης, ο Πρωθυπουργός Ανδρωτσόπουλος, ο Υπουργός Προεδρίας Ράλλης, ο Υπουργός Εθνικής Αμύνης Λαζαρούδης, ο Υπουργός Τουρισμού, ο Τσουμάνης, ο Τε τενές ως Υπουργός Εξωτερικών, ο Ελευθερούχος Υπουργός Βιμορίου, ο Μπαλόπουλος ο Ηλίας, ως Υπουργός Συντονισμού, οι 4 αρχηγοί, εμείς .... ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασσαγιάννης). Μήπως δεν θυμάστε καλά ως πως την συμμετοχή του Τετενέ;

ΜΑΡΤΥΣ. Παρών ο Τετενές.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασσαγιάννης). Παρών ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, μεσυγχωρείτε λάθος. Ο Κυπραίος ήταν, είχε παρατηθεί ο Τετενές.

Αυτά τα λάθη διερράθησαν στην κατάθεση;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασσαγιάννης). Άφου το λέτε τώρα, γράψτατε δεν

· ΝΙΚΗ

O B

2/4 Ε. Β.Ζ. 16-12-86

189

είναι θέμα.

ΜΑΡΤΥΣ. Στην αρχή ήγινε μία ενημέρωση από πλευράς δικής μου πεοί τηρκαταστάσεως, της στιγμής ήταν κατ' ο **Χανιώτης**-άν δεν με απατά η μνήμη - παρόν κατ' ο Ιωαννίδης. Ήγινε μία ενημέρωση εν τάξει περὶ της καταστάσεως. Και είπε ο Ανδριτσόπουλος ότι δεν έχουν δίκιο, οι Τούρκοι που εισβάλουν κατ' είναι σκληρών διαπραγματευτές κατ' θα πρέπει να καταφύγουμε στον ΟΗΕ.

Σας λέγω τις αποφάσεις τώρα όπως τις θυμάμαν: Ελήφθη απόφαση να γίνει γενική επιστράτευση.

Ελήφθη απόφαση να ανακληθούν αμέσως οι αειωματικοί κατ' οι οικογένειες από το στρατηγείο Θμύρης κατ' αντίστοιχης υπό προειδοποίησης οι υπόλοιποι αειωματικοί των λοιπών στρατηγείων προς επαναπατρισμό.

Βεβαίως οι αρχηγοί ενημέρωσαν κατ' αυτού με την σειρά τους για την κατάσταση του δόπλου των. Ο Γαλάζιός δεν είπε τίποτα, γιατί τον είχα καλύψει εγώ από πλευράς στρατού. Ο Λαραντής είπε ότι ο στόλος είναι έτοιμος, έχει 5 υποβούχα εν ενεργεία κατ' ένα έκτο ευρισκόμενο εν παραπλείσμω θα διατάξει να εξοπλισθεί να τεθεί εν ενεργεία. Κατ' ο Παπανικολάου ^{είπε} ότι το αεροπορικό δόπλο είναι έτοιμο να επιτελέσει το καθήκον του προς την πατρίδα. Εν συνεχείᾳ

ο Μπαλόπουλος ζήτησε μία δικαστική καθυστέρηση για γεγγελίας της γενικής

3/4 K. B.Z. 16-12-86

190

επιστρατεύσεως εις τρόπον ώστε να του δοθεί ο χρόνος να μπλοκάρει
τις καταδέσσεις στις Τράπεζες για να μην δημιουργηθεί πανικός.

Αυτά είπατε όχι συνδέει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Αυτά απεφάσισε το πολεμικό συμβούλιο;

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Της 20ης;

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι της 20ης του μηνός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Και μετά έγινε το Υπουργικό Συμβούλιο;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το ξέρω αυτό. Δεν έχω τιδέα, δεν μπορώ να σας πώ τίποτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Έώρα από τότε που μάχισε η εισβολή η Τουρκική, μας λένε εδώ δεν ξέρουμε, δτι μάχισε στις 05.45',
05.15', κάτι τέτοιο το πωλ.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το αποκλείω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Μέχρι του πέρατος της συνεδριάσεως του Πολεμικού Συμβουλίου ...

ΜΑΡΤΥΣ. Στις 10.00 η ώρα δηλαδή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Στις 10.00 περίπου η ώρα, έχει
υπάρξει καιμία διαταγή προς το ΓΕΕΦ από σας:

W.C.P Q R

4/4 Κ. Β.Ζ. 16-12-86

191

ΜΑΡΤΥΣ. Η διαταγή ήταν αυτόματη, όπως σας είπα, τη εφαρμογή του σχεδίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Σύμφωνοι, καλά αυτό ήταν μέσα στο...,

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν χρειαζόταν να δοθεί άλλη διαταγή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ναι δεν χρειαζόταν να δοθεί άλλη διαταγή.

ΜΑΡΤΥΣ. Παρότι ταύτα δήμαρκε είπα στον Χανιώτη να δώσει εντολή για τη συμμετοχή στο Πολεμικό Συμβούλιο - να παρακαλουθείται η κατάσταση και να μας ενημερώνει. Εν' αυτό εις μία στιγμήν έφυγε από την αίθουσα του Πολεμικού Συμβουλίου ο Χανιώτης και πήγε κάτω στην αίθουσα των επιχειρήσεων και πήρε ορισμένες πληροφορίες και ήρθε μέσα, επέστρεψε στην αίθουσα του Πολεμικού Συμβουλίου και είπε ότι οι Τούρκοι βουβαρδίζουν τις Κυπριακές πόλεις.

The image shows two handwritten signatures. The first signature on the left is in cursive Greek script and appears to read "Δ. Λαζαρίδης". To its right is a smaller, circular mark containing the letters "ΕΠΑ". To the right of that is another handwritten signature in cursive Greek script, which appears to read "Γ. Φαρασέλης".

(Ε)
1/4 ΠΔ Α.Μ. 16-12-86

192

Και σηκώθηκε τότε ο Ιωαννίδης όυμωμένος και λέει: "Τι κουβεντολόδι είναι αυτό; Ήδω έχουμε πόλεμο. Σταματήστε". Εκ των υστέρων, βέβαια, αυτή η πληροφορία που έδωσε ο Χανιώτης απεδείχθη ανακοινώθης, διότι πληγή της λευκωσίας ουδεμία άλλη πόλις εβούμεραδίσθη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε μάρτυς, θα ήθελα να σας ρωτήσω τώρα για τα υποβρύχια. Ανέφερε ο κύριος Αραπάκης στο πολεμικό συμβούλιο, εξέθεσε, ότι το ναυτικό είναι λισχυρό, ότι διαθέτει 5 υποβρύχια ...

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, στις έχει 5 υποβρύχια εν ενεργείᾳ,^{κατ'} ένα παροπλισμένο το οποίο θα φροντίσει να ενεργοποιηθεί. Αυτό είπε ο Αραπάκης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μάλιστα, Για τα 5 υποβρύχια όμως τι απεισίσθη;

ΜΑΡΤΥΣ: Για τα 2 υποβρύχια μιλάτε, ή γενικώς για τα υποβρύχια;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Για τα 5 υποβρύχια.

ΜΑΡΤΥΣ: Μετά την μεταπολίτευση, ο κύριος Αραπάκης ήγειρε θέμα επαναφοράς των αποτάκτων αξιωματικών του πολεμικού ναυτικού εκ του Ηλυκίατος, της κινήσεως μάλλον, του Μαΐου του 1973.

Το επιχειρήμα το βασικό του ήταν, στις ο στόλος έχει ανάγκη αξιωματικού και ειδικότερα τα υποβρύχια. Πλέον αυτού, μετά την μεταπολίτευση,

ο ίδιος ο κύριος Αβέρωφ μου έστειλε δια του Γαλ ατσάνου ένα μυημόνιο

Άλλη Λεζ Β

2/4 ΠΑ Α.Μ. 16-12-86

193

που είχε υποβάλει στο Γκιζέκη προ της ενεργείας εναντίον του Μακαρίου, το οποίο εγώ δεν γνώριζα. Και μεταξύ των άλλων που έγραψε, έλεγε ότι οι 'Ευοπλες Δυνάμεις είναι εν διαλύσει και ειδικότερα το ναυτικό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Αυτά τα έλεγε ο Αβέρως;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα ο κύριος Αβέρωφ. Έχουμε λοιπόν τρία στοιχεία. Το πρώτο η δήλωση του Αραπάκη στο πολεμικό συμβούλιο ότι έχει 5 ετοιμοπόλεμα υποβούχια και 1 εν παροπλισμῷ με προσεχή ενεργοποίηση. Δευτέρου, αυτό που επεκαλέσθη ως επιχείρημα για να πετύχει την επαναφορά των αποτάκτων του ναυτικού κινήματος. Και τρίτον, το μνημόνιο του κυρίου Αβέρωφ. Τα δύο τελευταία στοιχεία έχονται σε αντίθεση με το πρώτο, διότι πότε έλεγε αλήθεια ο κύριος Αραπάκης; Στο πολεμικό συμβούλιο, όταν τιχυοίζετο ότι δεν μπορεί να επικυρώσει τα υποβούχια και ξητιύει επαναφορά των αποτάκτων; Αυτό σίναι ένα ερώτημα. Εν πάσῃ περιπτώσει, επανήλθαν οι απότακτοι και εγώ θα τους επανέψερα χωρίς την ενέργεια του Αραπάκη, με την επιειράτευση, αν είχα αίτησή τους, οπως είχα του κυρίου Παππά, ο οποίος Παππάς αν στο εξωτερικό μου έστειλε ένα τηλεγραφήμα και μου λέει "παρακαλώ, ανακληθώ προσφέρω υπηρεσίες στην πατοίδα". Άμεσως το ενέκρινα και επανήλθε. Την 20η Ιουλίου. Οι άλλοι ήλθαν πολύ αργότερα.

3/4 ΠΔ Α.Μ. 16-12-86....

194.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Η αναφορά που λέτε ποτε έγινε;

ΜΑΡΤΥΣ: Να απαντήσω στην ερώτηση κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Απαντήστε για να υποβάλλεται αντικανονικός.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ποιά τημερινή ή έγινε η συζήτηση για τα 5 υποθρύχια;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 20 Ιουλίου 1974 ,8.00'το πρωί στην αιθουσα ευημερούσεων του ΑΕΔ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Πριν απ' αυτό δεν έγινε συζήτηση για υποθρύχια;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Τα υποθρύχια αυτά έκαναν και μια διαδρομή, μετεκινηθησαν : Διετάχθησαν να μετακινηθούν;

ΔΗΛΩΣ (4ΓΡ) Α. -
B

(4ΠΑ)

1/4 Γ.Ρ. Κ.Β. 16.12.1986

195

ΜΑΡΤΥΣ: είδετε να μάθετε για τα δύο υποβρύχια! Αυτό δεν είναι το ερώτημα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασιγιάδηνης): Τώρα είπαμε για τα πέντε.

ΜΑΡΤΥΣ: Πάμε για τα δύο τώρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασιγιάδηνης): Πάμε για τα δύο, αλλά να μου πείτε και για τα άλλα που πήγαν στα νησιά; Που πήγαν; Με δύο λέξεις.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω που πήγε το καθένα γιατί εγώ δεν ήμουν αρχηγός Ναυτικού για να διατάξω για το κάθε υποβρύχιο. Ήγώ ήμουν Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων. Ήχα τους αρχηγούς.

'Όταν τελείωσε η σύκιεψη του Σίσικο στις 18 Ιουλίου το 1986, σας αυτεφέρα και προτιγουμένως ευημέρωσα τους αρχηγούς των κλάδων, δηλαδή Γαλατσάνο, Αραπακή, Παπανικολάου, εφί λιγοστά συζητήσεων με τον Σίσικο. Έκεί ο Αραπάκης μου επρότεινε την έξιδο δύο υποβρυχίων με προσανατολισμό προς Κύπρο, εις τρόπον ώστε εάν συμβεί τίποτε να έχουμε προς τα έκει προωθημένες δυνάμεις. Συνεφώνησα και του έδωσα εντολή να το πριάξει. Αυτό για τα δύο υποβρύχια. Το πάτε βγήκαν και μέχρι που πήγαν δεν μπορώ να σας τα πώ, δεν τα ξέρω, το πάτε βασικώς βγήκαν, αλλά σύτε και το που πήγαν το ξέρω. Αυτά μπορείτε να τα βρείτε εάν ξητήσετε από το Αρχηγείο Ναυτικού, τα πμερολόγια των πλοίων. Έκεί αν-

· Αθανάσιος Βασιλείου
· Αθανάσιος Βασιλείου

2/4 Γ.Ρ. Κ;Β. 16.12.1986

γράφονται κατά ώρας.

196

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, επιτρέψτε μία διακοπή;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάδης): Επιτρέπεται κύριε Βαρβίτσιωτη ορίστε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Κύριε μάρτυρε, το πρώτο ο κύριος Χανιώτης μας είπε ότι αυτός πρώτος εισηγήθηκε σε σας να φύγουν τα δύο υποβρύχια.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Χανιώτης μπορεί να το λέει αυτό, εγώ δικιάς το αρνούμαι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Ταν ερώτησα αναγνώσκοντας περικοπή του βιβλίου σας ότι ο Αραπάκης σας τα εισηγήθη και είπε ο κύριος Χανιώτης, ότι ασφαλώς ο κύριος Μπουνάνος δεν διημάται. Θέλω από σας; ~~Σας~~ εισηγήθηκε ποτέ ο κύριος Χανιώτης να φύγουν τα δύο υποβρύχια ή σας το εισηγήθηκε ο κύριος Αραπάκης.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Αραπάκης.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάδης): Για πέστε μου πάτε γύρισαν τα υποβρύχια αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ: Τα υποβρύχια αυτά γύρισαν μετά την κατάλειψη της Επούνειας²²

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασιγιάδης): Με εντολή τίνος γύρισαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Με έγκριση δική μου, εντολή του Αρχηγείου Ναυτικού. Δηλαδή μου εισηγήθη ο Αραπάκης. Μετά την πτώση της Επούνειας και μετά την σύσκεψη που είχαμε στο γραφείο του Γκιζέκριγιατί κάθε βράδυ 20, 21,

Ω. Κ. Κ.

Ω. Κ. Κ.

3/3 Γ.Ρ. Κ'Β. 16.12.1986

197

και 22 κάναμε σύσκεψη στο γραφείο του Γκιζίκη και σ' αυτήν παρίσταντο
οι αρχηγοί ο Γκιζίκης, ο Πρωθυπουργός, ο Κυπρίας και κάποτε ήλθε
και ο Ιωαννίδης, μία φορά. Μία φορά ή δύο, μου φαίνεται δύο, αλλά
τέλος πάντων. Όταν επιστρέψαμε το βράδυ από την σύσκεψη της 21ης
- εν τω μεταξύ είχε καταληφθεί η Κηφύνετα - μου λέει ο Αραπάκης,
"τι είναι αρχηγός;". Εν τω μεταξύ οι πληροφορίες είχαν έρθει περί¹
συγκεντρώσεων στην Βουλγαρία και στον κόλπο της Ειμύρης - Μου εισήγει-
ται και μου λέει τα δύο υποβρύχια μας είναι αντικαία. Σδώ έχουμε
διασπείρει τον στόλο εν όψει αυτών των πληροφοριών περί των συγκε-
ντρώσεων των Τούρκων και οι συγκεντρώσεις στην Βουλγαρία. Θα πρέπει
λοιπόν να ανακαλέσουμε και τα υποβρύχια διότι δεν υπάρχει λόγος πλέον
να είναι εκεί αφού επέτυχε το προγεφύρωμα αυτών, των Τούρκων, και
να τα ανακαλέσουμε ώστε να τα έχουμε χρήσιμα στο Αιγαίο που μας είναι
απαραίτητο. Κατ συνεφάνησα και έδωσα εντολή και του είναι φτιάχτο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δηλαδή δεν ενήργησε χωρίς εντολή
δική σας ο Αραπάκης.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι προς θεού ενέκρινα εγώ.-

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Και δταν λοιπόν έστειλε τα υποβρύχια..

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν πήραμε τα έπει;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όχι τα δύο. Όταν έστειλε τα υποβού-

ντα *Yiayia* *G*

4/4 Τ.Ρ. Μ.Β. 16.12.1986

198

χια και δταν τα έγνωσήμερε τα υποθρύχια, ήταν με εντολή δική σας,
με έγκριση;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κατόπιν εισηγήσεων του κυρίου
Αραπάκη, καὶ με έγκριση δική σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τώρα για πέστε μου, οι δυνατότητες
αυτές οι αμυντικές αυτών των υποθρύχων, ποιές ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τίς ξέρω, δεν είμαι τεχνικός, δεν μπορώ να τις ξέρω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Από που τα είχατε πάρει αυτά τα
υποθρύχια;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ήταν γερμανικά, τα είχε πάρει η προηγούμενη κατάσταση, ή
21 η Απριλίου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Καὶ αυτή η προηγούμενη κατάσταση που
τα είχε πάρει, τι προσόντα είχαν αυτά τα υποθρύχια;

ΜΑΡΤΥΣ: Εκείνο που ξέρω είναι, δτι ήταν νεότερη, καλυφτική, είχαν
μία πυκνή οπλική υκανότητα έναντι των παλαιών υποθρύχων που υψηλά
στάντα στο Πολεμικό Ναυτικό και επί πλέον είχαν τεθεί σε επιχειρησιακή
καταστασή και προεβλέπετο ότι δεν ξέρω ακοιδώς πότε ετέθησαν, αυτό
θα μας το πει ο Αραπάκης - από ταν αρχών του 1974.

πλ. 110

(4EB)

(4 ΓΡ) 1/4 ΕΖ (ΑΔ) 16.12.86

199

Τώρα δεν ξέρω ακριβώς πότε. Μπορεί να είναι κατ' νωρίτερα, μπορεί να είναι κατ' αργότερα. Αυτό το ξέρω από τα χαοτικά ότι προεβλέπετο η επιχειρησανή εποικιότης των από τους αρχών του 1974 ..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μιασαγιάννης): Είχαν καμιά δυνατότητα απορυγής του εντοπισμού των από εχθρικά σκάφη;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω αυτό, κύριε Πρόεδρε. Αυτό είναι τεχνικό θέμα, δια το ξέρει ο κ. Αραπάκης απφαίλως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μιασαγιάννης): Στο σημείο/κάτι θέλετε να σωθήσει ο κ. Βασιλειάδης κατ' αέροντας την ιδιότητά του ως Ναυάρχου,

Ορίστε, κύριε Βασιλειάδη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Προ ολίγου στρατηγέ είπατε για την έγκοιτη σας στην επιστροφή των υποθυργίων. Εμείς ξέρουμε, είναι αποδεδειγμένο από πολλούς μάρτυρες, ότι τα υποθυργία γύρισαν δύο φορές. Την πρώτη φορά γιατί γύρισαν; Το γνωρίζετε ότι δύο φορές γύρισαν πίσω τα υποθυργία;

ΜΑΡΤΥΣ: Πρώτη φορά το ακούω από σας τώρα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Ευχαριστώ πολύ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μιασαγιάννης): Τώρα για τα αεροπλάνα. Ο κ. Παπανικολάου είχε πει στο πολεμικό συμβούλιο ότι και το αεροπορικό όπλο είναι κατ' αυτό ...

ΜΑΡΤΥΣ: Εποιμοπόλεμο.

2/4 Έξ (ΑΔ) 16.12.86

200

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μιαογιάννης): Εποιμοπόλεμο. Συνεπήθη περίπτωση να ευταχύνουμε την Κύπρο με αεροπορική δύναμη;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, το σχέδιο βοηθείας προς την Κύπρο, το συκεκριμένο από το ΑΣΕΑ της προηγουμένης καταστάσεως, δηλαδή από την κυβέρνηση - όταν λέμε ΑΣΕΑ αυτό εννοούμε, αυτό εννοούμε - ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μιαογιάννης): 'Όταν λέτε "προηγούμενη κατάσταση" εννοείτε τον Παπαδόπουλο;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. Λιγελής, Παπαδόπουλος.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Το λέτε "προηγούμενη κατάσταση". Ήταν άλλο καθεστώς;

ΜΑΡΤΥΣ: Άλλο όταν. Βεβαίως.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ: Χρύντα η μια, χρύντα και η άλλη.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν διαφωνούμε. Γιατί μου το λέτε έτσι επιθετικά;

Δεν 'έχουμε καμία διαφωνία. 'Όπως το λέτε είναι, άλλα είναι διαφορετικά.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μιαογιάννης): Άλλα πρόσωπα δηλαδή, θέλει να πει,

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΖΟΓΙΑΝΝΗΣ: 'Άλλη ομδα, άλλη συμμορία.

ΜΑΡΤΥΣ: Ήθω είνε "συμμορία" χώριε Πρόεδρος. Επικαλούμε την προστασία σας εν πλοι περιπτώσει. Εγώ δεν είμα καμία λέξη υδριστική.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μιαογιάννης): Δεν είπεύτε εσείς είστε μέλος της

W. P. M. S. A. D. S. B. Z.

3/4 EZ (ΑΔΔ) 16.12.86

201

συμμορίας. Είπε ότι η χούντα ήταν.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι αλλά ήμουν μέλος, γίνομαι και εγώ μέλος της συμμορίας.

Αυτό είναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εν πάσῃ περιπτώσει, επειδή δεν μπορεί κατ να υπερηφανεύεται κανείς για την ιδιότητά του ως μέλος της χούντας, μη διαμαρτύρεσθε πολύ γλυκοτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Διαμαρτύρομαι, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Βγάλε μεταχειρίζομαι όπως βλέπετε καυτά έκφραση και κακώς Βέβαια ο η.Κουτσογιάννης μεταχειρίστηκε την βίασα αυτή έκφραση. Κακός, κακιστα. Άλλα πώς να σας πω και εάν η διαμαρτυρία σας είναι πιο ταπεινή στο σημείο αυτό, δεν βλάπτει, γιατί καταλαβαίνετε ότι είναι πονημένος ο ελληνικός λαός από την δράση της χούντας.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, εγώ την είπα χούντα. Άλλα δεν είπα συμμορία. Δεν είπα εγώ καυτά υθριστική φράση διεξ άφες είμαι εδώ πέρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ, κύριοι συνάδελφοι. Εδώ είναι η αντιπροσωπεία του λαού. Ο λαός έχει την υπερηφάνεια να μη μιλάει κατ'αυτό τον τρόπο. Να μου επιτρέψετε να σας το ξητήσω. Ο λαός ως πολιτειακό σύνολο δηλαδή.

4/4 EZ (ΑΔ) 16.12.86

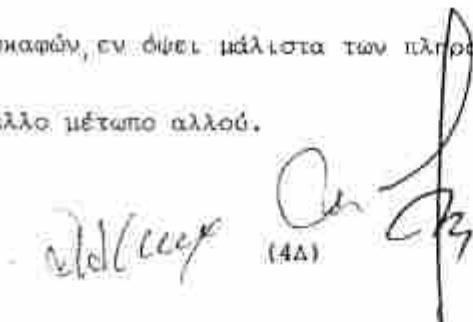
202

Ορίστε, κύριε μάρτυρε.

ΜΑΡΤΥΡΟΣ: Τι σέλετε, κύριε Πρόεδρος;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Για τα αεροπλάνα σας είπα.

ΜΑΡΤΥΡΟΣ: Για τα αεροπλάνα. Το σχέδιο προέβλεψε να πάει μία ώρα αεροσκαφών F 85 δι' εφ' ἀπαξ προσβολή, να κάνει μία διέλευση, να ρίξει αριστερές βόμβες και να φύγει με κίνδυνο να χαθούν τα αεροσκάφη, διότι δεν είχαν καύσιμα για να γυρίσουν πίσω, ή να απωλεσθούν κατ' αυτούς πατέντες. Ως μία λύση μέση έδινε την εντολή να πάνε σε ουδέτερη χώρα, το σχέδιο αυτό προέβλεπε. Με βασινιστες πολύ αυτή η διάδεση, αυτών των αεροσκαφών, σε όψει μάλιστα των πληροφοριών δτι εβέχετο να ανοίξουν και άλλο μέτωπο αλλού.

Christos Basanian
(ΑΔ)

(εξ)

1 4 Λ ΜΠ 16-12-1986

203

Κατ αποφάσισα να αποστέλω τα φάντομε . Αυτό έγινε το πρωί της 21ης.

Διέταξα τον Παπανικολάου να στέλλει τα φάντομε , ο οποίος το εβάχθη και έδωσε καὶ αυτός τις διαταγές του στα υψηλάσμενα πλινθάκια . Άλλα ο χρόνος παρήρχετο καὶ τα αεροσκάφη δεν απογειώνονταν από τη λάρισα. Όπότε αναγκάστηκα, ύστερα από πολλές μέρες, να πάρω τον κ. Κουρή, αρχηγό ΓΕΕΘΑ, γιατί δεν εύρισκα τον κ. Οικονόμου κάπου είχε πάσει - καὶ να του ρωτήσω " τι γίνονται τα αεροσκάφη; " Μου λέει["] μην ανησυχείτε, σε μια ώρα θα αποκλωθούν". Δεν απεγνωσθήκαν καὶ φθάσανε το βράδυ στην Κρήτη, διαν σέρνεσε τη Κυρήνεια. Καὶ κατά την προσγείωση, ένα κατεστράφη. Δικαιολογία; Δεν υπήρχε επαρκής εκπαίδευση του τεχνικού προσωπικού εδάφους.

'Όταν στις 22 του μηνός κάναμε οι Αρχηγοί αυτή τη συμφωνία, σημαδονίζοντας μας για ενδεχόμενη δράση, που προηγήθηκεια στην μου σύσκεψη παρουσία δύον των υπαρχηγών των Αρχηγείων, δηλαδή δύον των αντιστρατήγων, ο Παπανικολάου είναι " η αεροπορία είναι έτοιμη να πολεμήσει. Ο Αραπάκης τα είπε έτσι καὶ έτσι. δεν μπορεῖ να είναι σε διασπορά ο στόλος στο Αιγαίο καὶ να αναλάβει τις αποστολές του, αν δεν έχει πλήρη αεροπορία καὶ κάλυψη, ο δε Γαλατσάνος είπε " δεν μπορώ να πάω για πόλεμο, γιατί δεν έχει ολοκληρωθεί η επιστράτευσή. Καὶ αν εσείς το απαρασίσετε, εγώ δα παρατηθώ, "

2 4 Δ ΜΠ 16-12-1986

204

'Όταν ο Παπανικολάου είπε αυτή την κουρέντα, παρενέβη ο Λαπάκης και του είπε : " Σταυρίτα, γιατί και τη διαταγή που πήρες για να πάνε στην Κύπρο δεν την έφεραν σε πέρας"! Αυτό σας το λέω εις επίρρωση διε τα αεροπλάνα καθυστέρησαν αδικαιολόγητα να πάνε στην Κύπρο ΙΔΙΑΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΕΙΩΤΗΣ; Τα Θάντομις .. Τα Ρ Β 4 :

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ήταν στην Κρήτη . Άλλα δεν τα έστειλαν αυτά, μετά τις πληροφορίες περί συγκεντρώσεων στη Βουλγαρία και στη Σμύρνη . Τα διέτηναν για το Αιγαίο . Εκεί μπορούσαν να προσφέρουν θετικό έργο. Ενώ στην Κύπρο θα έρριχναν διάφορες και δα χανδόντουσαν ..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τα Θάντομις δεν πήγαν :

'Ερθασαν στην Κρήτη^{ξέιστε} και ένα από αυτά κατεστράφη.

Μήπως υπήρξε κάποια άλλη εξήγηση του φαινόμενου αυτού;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να αποδώσω πρόσθεση, ούτε στον Λαπάκη, ούτε στον Παπανικολάου διε τα αυτά τα οποία έγιναν , έγιναν προς εξυπηρέτηση κάποιου σκοπού . Δε^{ξέιστε} ζητούχεια να σιγουρευθώ και να^{σας} πω υπενθύμιζα διε τη η καλυστεργήσε^{ξέιστε} έγινε για να εξυπηρετήση αυτή την κατεύθυνση .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Μήπως αρνήθηκαν οι αξιωματικοί να επιβιβασθούν στα αεροπλάνα;

ΜΑΡΤΥΣ: Μου μιλάτε για άλλη περίπτωση. Στα Θάντομις δεν επιβιβάζεται ποσοποιο. Πηγαίνουν οι χειριστές και φεύγουν.

3 4 Α ΜΠ 16-12-1986

205

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Για τους χειριστές λέω .

ΜΑΡΤΥΣ: Από σας το ακούω αυτή τη στιγμή.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Για τα Φ 84 υπήρξε τέτοια περίπτωση;

ΜΑΡΤΥΣ: Ούτε αυτό το Εέρω.

Αυτά πήγαν στο Καστέλι, γιατί υπήρχε ενδιάμεσος σταθμός ανεφοδιασμού και μετά να πετάξουν για την Κόπρο. Άλλα αυτά δεν τα έστειλαν .

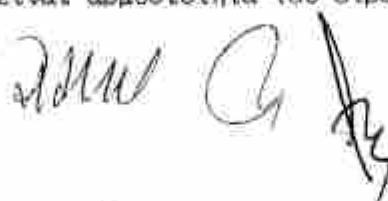
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Γιαυτά θα σας πω σε άλλο στάδιο της εξετάσεως σας, αν είναι έτοις όπως τα λέτε ή αλλιώς.

Θέλω να που πείτε επίσης ότι από πλευράς στρατού ο κ. Γαλατσάνος είπε ...

ΜΑΡΤΥΣ: Ότι δεν έχει ολοκληρωθεί η επιεποδήσεων, είναι ανέτοπος, ..

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Κατ' ότι θα παραιτηθεί αν αποφασιστεί πόλεμος.

ΑΝΤΩΝΙΟΣ ΝΤΕΝΤΙΔΑΚΗΣ: Κύριε πρόεδρε, να ρωτήσετε για το φέρνυμπωτ που γύρισαν πίσω, που είναι αρμοδιότητα του στρατού. Ποιός τα γύρισε πίσω?

(ο.)

ΔΔ 1/40 ΗΜ 16.12.86

206

Σ ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Με συγχωρείτε κύριε Ντεντόδεκη,
όταν έρχεται στο μυαλό σας μέσερώτηση κρατήστε την σε σημείωση
γιατί και το δικό μου το μυαλό δεν είναι κομπιούτερο.

Ο Γαλατόδεκας λοιπόν είπε ότι είναι ανέτοιμος. Θα ήθελα να μου
κείτε πότε το είπε αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 22 του μηνός το μεσημέρι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Ήτο σχηματισμός αυτής . της ανειλή
φίως του κυρίου Γαλατόδεκανου ότι είναι ανέτοιμος ο στρατός επέδρψε
και το γεγούνδε της μορφής που πήρε η επιστράτευση που διετάχθηκε
στις 20 του μηνός;

ΜΑΡΤΥΣ: Τι εννοείτε με αυτή τη μορφή;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Η το ρωτήσουμε αλλοιώς αφού θέλετε,
Επέτυχε κύριε μάρτυς η επιστράτευση ή απέτυχε;

ΜΑΡΤΥΣ: Επέτυχε

ΠΡΟΕΔΡΟΣ(Χρίστος Μπασαγιάννης) Τότε γιατί ήταν ανέτοιμος ο στρατός:

ΜΑΡΤΥΣ: Ή α σας ενημερώσω, γιατί είναι φυσικό να μη γνωρίζετε τα
σχέδια. Η γενική επιστράτευση αφορά την επιστράτευση ενδιάλεξη, είναι
200 χιλιάδες στρατός, ο οποίος πρέπει να εξοπλιστεί, να υποθετεί, να πάρει
πυρομαχικά να πάρει όλες του τα εφόδια, να οργανωθεί σε μονάδες,

2/26/86

Δ

Κ

2/40 XM 16.12.86

207

να εκπαιδευτεί και εν συνεχείᾳ να πολεμήσει. Υπάρχει μία διαφοροκούπη στις των μονάδων κατά την επιστράτευση. Τώρα κάνουμε δεωρία βέβαια.

ΠΡΟΕΔΡΩΝ (Χρίστος Μπασσαγιάννης) Σας παρακαλώ να την κάνετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Υπάρχει μία υεράρχηση των αναγκών για την επιστράτευση, μιλάω με την εννοια του γενικού δρου "επιστράτευση". Η επιστράτευση υπρέπεται σε υποτυμήματα. Εγείς μερική επιστράτευση, και γενική επιστράτευση και υπομερική που είναι οι αποστολές συμπληρώσεως των ενεργών μονάδων. Δηλαδή το κάθε τέγμα στρατού - ξηθάς που βοσκεται σε ενεργό ή αν δεν έχει την εμπόλεμη του σύνθεση σε αριθμό ανδρών. Διέτι η εμπόλεμος σύνθεση φερει εικείν μπορει να προβλέπει δύναμη 700 ανδρών και τώρα να έχει 500. Οι 200 στον πόλεμο πρέπει να έρθουν για να γίνει 700 αρης και να πάνε να πολεμήσει. Αυτό θέλει κάποιο χρόνο. Λοτές λέγονται μονάδες πρώτης προφέτειας και γίνεται εντός 24 ωρών επιστράτευση για αυτές τις μονάδες.. τις αποστολές συμπληρώσεως.

Υπάρχει και η μερική επιστράτευση, που καλούμε ορισμένες ηλικίες Δηλαδή θέλουμε 5 ηλικίες θέλουμε 50 χρλιέδες στρατό. Διαλέγουμε ποιές μονάδες, είναι σχεδιασμένες, ειδοποιούνται και έρχονται. Και είναι και το τελευταίο στάδιο της γενικής επιστράτευσης. Στη γενική επιστράτευση απαιτείται άνω του 150ημέρου γιανα ολοκληρωθει, βάσει των σχεδίων. Και στην περίπτωση που εξετάζουμε ολοκληρώθηκε εντός 10ημέρου.

Διάλογος

3/4 0 XM 16.12.86

208

Υπέρχει επίσημο σήμα του διοικητού του ΟΠΕ του αντιστρατήγου Παναγιώτη Χριστοκούλου, ο οποίος αναφέρει σταθερά διότι οι σιδηροδρομικές μεταφορές της γενικής επιστρατεύσεως επερατώθησαν εντός 24ώρου και ζητάει να τον απελλάξουμε κατ' ώρα τον ανακαλέσουμε για να προσφέρει υπηρεσίες στη στρατό. Βεβαίως υπέρχαν αδυναμίες. Ποιοιδες δεν το παραδέχετε; Ήγω το ανέφερα κατ' στον κύριο Καραμανλή, σε μια ειδική σύσκεψη που γένεσαμε. Ήδηνταν δυνατόν να γίνει επιστράτευση ενδές λαού χωρίς να δημιουργηθούν τέτοιες ανωμαλίες ; Πρώτα απ' όλα κατά τη γενική επιστράτευση και σε όλες τις επιστρατεύσεις επιστρατεύεται ένα ποσοστό 20% πλέον της αναγκαστικής δυνάμεως. Αυτό το ποσοστό το θέλουμε για να καλύψουμε τυχόν κανα που θα παρουσιαστούν. Για αυτούς δεν προβλέπεται άντειματισμός, άντει αγγελια φαγητού, άντει πελιτισμός άντει υπόδοση άντει κλινοφάρμακή, άντει τάκτος.

(4a) C
ΔΔ Λ Ι Ι Ρ

40

1/4 σ (Γ.Π.) 16.12.86

209

Λατούς θα πάνε μέσα στο πρώτο, δεύτερο 24ώρο θα συμπληρώσουν ένα μέρος απ' αυτούς κενά και οι υπόλοιποι θα απολυθούν.

Επομένως ήταν ενδεχόμενο να παρουσιαστούν τέτοιες ανωμαλίες, δχι μάλιστα σε μας, αλλά σε οιανδήποτε γενική επιστράτευση, σε οιοδήποτε κράτος, πλέον οργανωμένο απ' εμάς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασσαγιάννης): Εσείς που είχατε υπόψη σας θεωρητικά αυτά τα πράγματα, είχατε συστήσει μερική επιστράτευση;

ΜΑΡΤΥΣ: Έγώ είχα συστήσει αρχικώς αλλά ετάχθη με την γενική, διότι υπήρχε μια σκοπιμότης... Βευτηρετούσε πολιτικώς την Κυβέρνηση για να παίξει το δικό της χαρτί. Ήιατί; Διότι μια γενική επιστράτευση ενέχει και το στοιχείο της τσχυράς απειλής και της απωφάσεως για να πολεμήσει το κράτος το οποίο τη διατάσσει.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν το κατάλαβα αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Να το επαναλάβω, αν το εγκρίνει ο νέος Πρόεδρος;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασσαγιάννης): Να το επαναλάβετε, βεβαίως.

ΜΑΡΤΥΣ: Αέω ότι η γενική επιστράτευση εξυπηρετούσε, κατά την περίπτωση που εξετάζεται, και μια απειλή προς την Τουρκία, ότι ο Ελληνικός λαός, η Κυβέρνηση, το Κράτος είναι αποφασισμένο να πολεμή-

σει·

Δίκη 3 Δημήτρης

2/4 σ (F.II.) 16.12.86

16.12.86

210

AIONYETIOΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αυτό είναι;

MAPTYPE: AUTO.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΙΚΑΔΑΚΗΣ: Κόριτσα Ποδεύδρε μια διευκρίνηση δια στοιχείως

235

卷之三

Μας έκανε-κατ το είπε-θεωρία, μάθημα πώς γίγνεται η επιστολή-τους! τηρούσηκαν τα στάδια, αυτά που απαρτούνται από τα σχέδια για να δουνει αν πέτυχε ή όχιν κάτιυστε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χαίροντας Μπασαγιάννης): 'Ότακ συνεπλήρωσε την ερωτήση μου
ο κύριος συνάδελφος παρακαλώ απαντήστε.'

ΜΑΡΤΥΣΗ: Δεν λίγασε η γυναίκα Βουλευτής κανένα ~~ζεύς~~^{ζεύς}, απ'όπου ανέφερε

C. 17 — *On the other hand, the author of the present paper has*

συμπληρώσεων, ούτε επιεικέστερη περιγραφή ορισμένων ηλικιών, ή αναμε

γενική επιστολής και εφημεριδήσων πλήρως τα εγκεκριμένα υφιστά-

λένε σχέδια. Ποιά είναι η απόφαση;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Η απορία μου είναι ότι δεν προσωπική είμαι -
αίσια. Πήδησα από τα κάγκελα όταν ήλθε ο Καραμανλής, χωρίς να υποχει
καυπία παραυούσα δικτύα τους.

ΠΡΟΕΔΡΟΙ (Χρήστος Μπαγιάννης): Αυτό δε υπό το πείτε αύριο, κύριε
Λαζαλίδη,

Θα ήθελα να παρακαλέσω τους μόνο τους πατέρους να λάβει το

3/4 α (Γ.Π.)

16.12.86

211

λόγο για να διευκρινίσει κάτι σχετικό με τα ερωτήματα τα οποία που,
ως προς τα αεροπλάνα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΛΑΚΗΣ: Κύριε μάρτυρε, είπατε ότι τα ΕΦ84 ΕΦ που
ήταν στο Καστέλι δεν πήγαν στην Κύρτο, διότι υπήρχε αδυναμία εκτέλεσης
της αποστολής, λόγω τεχνικών δυσκολιών. Βίπατε ότι δεν μπορούσατε να
ολοκληρώσετε την αποστολή, διότι θα εχάνονταν τα αεροπλάνα, δεν θα μπο-
ρούσαν να έλθουν πίσω. Αυτό δεν είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΛΑΚΗΣ: Όταν αυτές οι δυνάμεις διατίθενται σε ένα
σχέδιο επιχειρήσεων, δεν θα πρέπει προκαταβολικά να έχει εξεταστεί
η δυνατότητα εκτέλεσης μιας αποστολής; // περιγράφουμε μια αποστολή
κατ' όταν τελικά έλθει η στιγμή να χρειαστεί να την ξεπήσουμε δια-
πιστώνουμε ότι δεν μπορεί να εκτελεστεί;

ΜΑΡΤΥΣ. "Έχετε δίκαιοο. Άλλα δεν είχε φίλα αεροσκάφη, η τότε διοίκη-
ση, για διαθέσει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΛΑΚΗΣ. "Όμως, ήταν μέσα στο σχέδιο ενεργείας;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΛΑΚΗΣ: Οι δυνάμεις που θα υπεστήριζαν την κυρια-
κή εθνοφρουρά από αέρος είχαν προσδιοριστεί στο σχέδιο επιχειρήσεως.
Δεν το γνωρίζατε προκαταβολικά:

4/4 σ (Γ.Π)

16-12-86

212

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως συμφωνώ μαζί σας ότι το ήθερα, γι' αυτό και δεν τα
έστειλα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Τότε πώς το περιλάβατε μέσα στο σχέδιο επι-
χειρήσεων;

ΜΑΡΤΥΣ: Μα καλέστε τον κύριο Αγγελή, να σας πει γιατί το έβαλε
μέσα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Μα, εσείς δεν είχατε υποχρέωση και καθήκοντα,
σαν μετά τον κύριο Αγγελή, να επιβλέπετε και να προσδιορίζετε τα σχέδια;
Δεν είναι αποστολή σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Τα προσήμοσα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Πώς;

ΜΑΡΤΥΣ: Με το να στείλω τα φάντους.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Δεν προσαρμόζοντας στην φάση εκτέλεσης,
ωντάω στη φάση σχεδίασης.

ΜΑΡΤΥΣ: Βέσσετε πότε πήραμε τα φάντους κύριε βουλευτά ; Τέλος Αιρε-
λίου του '74.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Δεν συννεγοηθήσαμε, εν πάσῃ περιπτώσει θα
επινέλθω στις ερωτήσεις κύριε Πρόεδρε, Ευχαριστώ.

(4B)

(4α) 1/4 Η.Γ.

(Θ.Σ.)

16-12-86

213

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα ήθελα να σας ρωτήσω και εγώ μάτι.

Όταν αναλάβατε την προσέλαυνση των Ενόπλων Δυνάμεων, εξεδόσατε μια ημερήσια διαταγή, στην οποίαμαζί με τα άλλα, αποκαλύφθατε και μια βασική λογοτεχνική αρχή, που φαίνεται ότι σας καθοδηγεί, διότι για να τη γράψετε στην ημερήσια διαταγή την ημέρα αυτή, την τέσσερη, που αναλάβατε αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, σημαίνει ότι την αρχή αυτή την πιστεύετε.

Γράψτε λοιπόν, έχω αντίγραφο αυτής της ημερήσιας διαταγής και από τα NEA, αλλά βλέπω ότι το εικοναλιμβάνετε και στο βιβλίο σας - το εξής: "Η Πατρίς και το 'Εθνος δεν προσφέρουν εις ημας . Ήμείς προσφέρομεν δια την επιβίωσίν των . Δι'αυτό είσθε οι εκλεκτοί".

Και ήθελα να σας ρωτήσω, κύριε Μπουνάνο . Η Πατρίς και το 'Εθνος δεν είχαν προσφέρει τίποτα σε σας ;

ΜΑΡΤΥΣ: Τι να προσφέρουν ; Δεν καταλαβαίνω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό που γράψετε εσείς . "Η Πατρίς και το 'Εθνος δεν προσφέρουν εις ημας." Αυτό γράψετε στην ημερησία διαταγή.

ΜΑΡΤΥΣ: Σαυτούς δηλαδή .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Το γραφείς με "η" . "Ιωας έπρεπε

μ διατομή
διαταγή.

Qdly

Q

Q

2/4 Η.Γ. Θ.Σ. 16-12-86

214

να γραφεί με "υ".

ΜΑΡΤΥΣ: Σωστό, σε μας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): "Ημείς -με "η" πάλι- προσφέρουμεν δια την επιβίωσίν των". Δηλαδή της Πατρίδος και του 'Εθνους.

Τώρα βέβαια πάμε σε δεύτερο πρόσωπο, που αυτό έχει μια γραμματική σημασία. "Δι' αυτό είσθε οι εκλεκτοί". Άλλα γι' αυτή την γραμματική παρατήρηση δεν σας ελέγχω, γιατί φεύγετε από το "ημείς" και πάτε στο "είσθε". Ιωσής ήτο μια πραδρομή. Άλλα λέτε "η Πατρίς και το 'Εθνος δεν προσφέρουν εις ημάς".

Και σας ερωτάω Η Πατρίς και το 'Εθνός, δεν σας είχαν προσφέρει τίποτα, κύριε Μπουνάνο;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω πώς το εννοείτε. Εγώ εννοούσα, όταν έγραψα, ότι δεν πρέπει να περιμένουμε εμείς που είμαστε τεταγμένοι να πολεμήσουμε υπέρ της Πατρίδος, υλικές - πώς να το πω; - ενισχύσεις .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τι υλικές ενισχύσεις; Ήδη λέτε ότι "η Πατρίς και το 'Εθνος δεν προσφέρουν εις ημάς".

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν προσφέρουν εις πιάς υπό την έννοια αυτή, δηλαδή των υλικών αμοιβών, ενώ εμείς προσφέρουμε και την ζωή μας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και θέλα να σας ουτήσω, κ. Μπο-

214

3
4

3/4 Γ.Η.

(Θ.Σ.)

16-12-86

215

νάνο . και το έχω αυτό καιρόπο μεράκι , από τότε που το διάβασα στα NEA . & ήθελα να σας ρωτήσω : Δεν σας είχε προσφέρει τίποτε η Πατρίς και το 'Εθνος ; Δεν σας είχε σπουδάσει η Πατρίς και το 'Εθνος ; Δεν σας είχε βαθμοφορήσει ; Δεν σας έφθιμε στον ανώτατο δυνατό βαθμό η Πατρίς και το 'Εθνος ; Δεν σας έκανε Αντιστράτηγο , δεν σας έκανε Στρατηγό ; Δεν σας έδωσε την διεύθυνση των Ενδιλων δυνάμεων ; Κατότι αυτό το τελευταίο δεν ξέρω αν σας το έδωσε η Πατρίς και το 'Εθνος .

Ιωάς
Αλλά εν πάσῃ περιπτώσει το πήρατε/μοναχός σας ή σας το έδωσε ο Ιωαννίθης . Αλλά εν πάσῃ περιπτώσει μέχρι εκεί . Δεν σας έχει προσφέρει τίποτε :

Εε μαρ τους υκαλοίπους τι προσέφερε η Πατρίς ; Δεν προσφέρει τα γεφύρια , τους δρόμους να περπατάμε , τις πλατείες να διασκεδάζουμε , ξέρω γω τα πανεπιστήμια να σπουδάζουμε κ.λπ. ; Δεν είναι προσφορά της Πατρίδος και του 'Εθνους αυτή κ. Μπονάνο ;

Πας το λέγω , διότι εσείς οι "Ελληνοχριστιανοί" είχατε βγεί με κατ'εξοχήν εθνικιστικά , όπως τα λέγατε , ιηρύγματα και λέγατε δτι το 'Εθνος είναι το παν . Και διώς καταλήγετε στα επίσημα κείμενά σας να γράφετε , δτι δεν σας προσφέρει , δτι δεν μας προσφέρει , σε δλους , η Πατρίς και το 'Εθνος τίποτε .

Tι να τους οι στρατιώτες οι καμένοι προς τους οποίους

Adreas *O* *EP*

4/4 ΗΓ

(θ. Ι.Ι.)

17.12.86

216

απευθύνεσθε, κ. Μπονάνο;

Αυτή δε η πιμερήσια διαταγή απευθύνεται : " Αξιωματικοί και οπλίταις των Ενόπλων Δυνάμεων " .

Αυτό διαβάστηκε, όπως ξέρετε, σε στάση προσοχής, όταν έλεγε "ημερήσια διαταγή του Αρχηγού των Ενόπλων Δυνάμεων" και σε στάση προσοχής όταν επρόκειτο να πει " Στρατηγός : Γρηγόριος Μπονάνος, Αρχηγός " .

"Ολες οι Ενοπλες Δυνάμεις , 150.000 κόσμος ξέρω γω , στρατηγοί αξιωματικοί , ναύαρχοι , οι πάντες σταθήκαν προσοχή για να ακουστεί το ονομά σας κ. Μπονάνο .

(Β)

1/4

υ (Π.Δ.)

16.12.86

217

και στάδηκαν προσφορή, για να ακουστεί και η φράση πμερησίας διαταγής
συντάγματος και ακούμε ότι η πατρίς και το έθνος δεν προσφέρουν
σε μας και ότι εμείς προσφέρουμε για την επιβίωσή τους.

Δηλαδή, ποιοι είσαστε εσείς; Παραπάνω από το έθνος και από
τη πατρίδα είσαστε; Αυτή είναι η φιλοσοφία, δυστυχώς που σας δικάιε,
κ. Μπονάνο.

Με συγχωρείτε πάρα πολύ που αναγκάζομαι, μολονότι είστε σε
δεσμη μάρτυρος, όπως κατ' επανάληψη ελέχθη να οας το πιο αυτό το πράγμα,
γιατί ήταν εξοργιστική αυτή η πμερήσια διαταγή. Προσωπικός δε εκπλήσ-
σομέναι, πώς δεν βρέθηκε κανένας αξιωματικός απ' αυτούς που έκαναν τον
γενναίο ήτε, να λάβει ορισμένα μέτρα, την άρα που άκουσε αυτή την
πμερήσια διαταγή.

Εν πάσῃ περιπτώσει, συγχωρείστε με αν υπερέβην τα εσκαμμένα.
ΜΑΡΤΥΣ. Θέλω να σας απαντήσω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ [Χρίστος Μπασσαγιάννης]. Να μόνι απαντήσετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Λυπάμαι πάρα πολύ, αν η έκφραση έτυχε αυτής της παρεπηγήσεως.
Δεν ήταν στις προθέσεις μου να εννοήσει από τους στρατιώτες και τους
αξιωματικούς αυτό το οποίο είπατε. Αντιθέτως, το μαλάρι που πήγε
αλλού, ότι εμείς οι στρατιώτες, απ' το φαντάρο μέχρι τον στρατηγό,
Θα δώσουμε τη ζωή μας για την επιβίωση της πατρίδος, χωρίς να περι-

1/4/86

A B

2/4 υ (Π.Δ.)

16.12.86

218

μένουμε να μας πεί, πάρε αυτή την αμοιβή. Αυτό ευνοούσα, όχι ότι η
ελλάς θεν μας βίνει. Προς θεοό, ποιάς είναι δυνατόν να το διανοηθεί
αυτό το πράγμα!

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτό πάντως είπατε, και το γράψατε
και στο βιβλίο σας. Τιως το θεωρήσατε πολύ σημαντικό.

ΜΑΡΤΥΡΕΣ. Δυπόματα, είναι κακή η έκφραση, το δέχομαται και το διερθώνω,
και σας δηλώνω ότι δεν είχα αυτά υπόψη, τα οποία είπατε. Ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κύριοι, νομίζω πως μπορούμε να δια-
κόψουμε τώρα και να συνέλθουμε αύριο στις 10.30' π.μ.

Κύριε μάρτυρες, βρισκόμαστε στη θέση να σας παρακαλέσουμε να
«οδείτε και αύριο στις 10.30', για να εξεταστείτε.

Στη συνέχεια και ώρα 14.16' λύεται η συνεδρίαση.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Χ. ΜΠΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Ε. ΤΕΙΓΑΡΙΔΗΣ

ΟΙ ΜΑΡΤΥΡΕΣ

Κ. ΧΑΝΙΩΤΗΣ

Γ.Ρ. ΜΙΣΗΝΑΣ

16/12/1986

**ΕΒΒΑΔΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΣΤΑ ΤΟ ΦΑΝΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ**

+ 1. Δαμιανίδης Αλέξανδρος	ΠΡΟΕΔΡΟΣ : Χ. ΜΡΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ
+ 2. Δασκαλάκης Γεώργιος	ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ : Π. ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ
+ 3. Ζακολίκης Παυσανίας	ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ : Κ. ΤΣΙΓΑΡΙΔΗΣ
+ 4. Ζερβής Κλεάνθης	
+ 5. Κουτσογιάννης Ιωάννης	
+ 6. Λιαροκάπης Αλέξανδρος	
- 7. Μαρκόπουλος Χρήστος	
- 8. Ματσαγιάννης Χρήστος	
+ 9. Ντεντιδίκης Αντώνιος	
+ 10. Παγορόπουλος Δημήτριος	
+ 11. Παπαδονικολάκης Ιωάννης	
+ 12. Παπαστεφανάκης Σμιανουήλ	
- 13. Παπαραϊάς Αυγερινός	
+ 14. Περάμης Γεώργιος	
+ 15. Ράλλης Σπυρίδων	
+ 16. Τσιγαρίδης Κωνσταντίνος	
+ 17. Βαρθιτσιώτης Τεόννης	
+ 18. Βασιλειάδης Ιωάννης	
+ 19. Ζαΐμης Ανδρέας	
+ 20. Λάσκαρης Κων/νος	
+ 21. Μπλέτους Στυλιανός	
+ 22. Μαρχάς Άθανάσιος	
23. Παναγιωτόπουλος Γεώργιος	
+ 24. Παπακωνσταντίνου Νικόλαος	
+ 25. Παπαδημήτρεας Αγωστάσιος	
+ 26. Παυλίδης Αοιστότελης	
+ 27. Φωτόπουλος Χρήστος	
+ 28. Κάπης Κωνσταντίνος	
X 29. Γιατράκης Κωνσταντίνος	
+ 30. Διβανός Διονύσιος	

6-11-1986

Την 17. Διαυγέριν. 1986 πμέρα 11.00..... και ώρα 9.30.
 π.μ., στη Γραμματεία της Εξταστικής Επιτροπής για το "είδελο
 της Κύπρου" (Α' έδρασης, γραμμείο 143 του Μεγάλου της Αστυλής) συ-
 νήκε το Επαρχείο της Εξταστικής Ιππόνεως, απορρευμένο
 από τους Βουλευτές, χορηγού Ιπασσαγιάνη, Νούσουρο, Παπαζαχάρη, Σαρ-
 λίκο, Λυτραπόδερο, Κανύνα Τολυφάριτσα, Πρασιδάτη και επώνυμου του
 πε πατέλλερη της από 16/12/1986, αποφάσισε της Εξταστικής
 Επιτροπής, ο μάρτυρας *K. Karydas*.....
 ..... ανέγγισε, διεύθυνσε, βεβαίωσε
 και υπέγραψε τα παραπέμποντα που δίνει ενώπιον της Εξταστικής
 Επιτροπής στις 11. c. 16. Διαυγέριν. 1986.....

Ο ΗΡΩΝΤΟΣ

M. Mavroudis
ΑΓΓΛΙΚΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΣ

Ο ΑΝΤΤΕΡΟΣΙΔΗΣ

ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΣ

Ο ΓΙΩΡΓΟΣ ΤΕΡΖΗΣ

G. Terzis
ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΣ

Ο ΜΑΡΤΥΡΑΣ

K. Xanthoudis

ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ' - ΣΥΝΟΔΟΣ Β'
ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
"ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ"

ΠΡΑΚΤΙΚΟ

Στην Αθήνα, σήμερα 17 Δεκεμβρίου 1986, πρώτη Τετάρτη και ώρα 10.30 π.μ. συνεδρίασε στην αίθουσα της Γερουσίας του Μεγάρου της Βουλής η Εξεταστική Επιτροπή "για το φάκελο της Κύπρου", με Πρόεδρο τον κ. Χρίστο Μπασαγιάννη και με θέμα ημερήσιας διάταξης την εξέταση του μάρτυρος κ. Γρ. Μπονάνου (2η μέρα).

Στη συνεδρίαση ήταν παρόντες από τα μέλη της Επιτροπής οι Βουλευτές κ.κ. Αλ. Δαμιανίδης, Γ. Δασκαλάκης, Π. Ζακιόλικος, Κλ. Ζερβός, Ι. Κουτσούγιάννης, Αλ. Λιαροκάπης, Χ. Μπασαγιάννης, Δ. Παγαρόπουλος, Ι. Παπαδούκιολάκης, Βικ. Παπαστεφανάκης, Λαζ. Πετραλιάς, Γ. Περράκης, Σπ. Ράλλης, Κ. Τσιγαρίδας, Ι. Βαρβιτσιώτης, Ι. Βασιλειάδης, Α. Ζαΐνης, Κ. Λάζαρης, Ντ. Μπλέτσας, Α. Βαρχάς, Μ. Παπακωνσταντίνου, Α. Παπαληγούρας, Λο. Παυλίδης, Χ. Φωτόπουλος, Κ. Κάπης, Χ. Γιατρόκος και Δ. Διβανός.

Ο πρόεδρος της Επιτροπής, αφού διαπιστώνει την ύπαρξη απαρτίας, απρόσατε την έναρξη της συνεδρίασης και λέγει:

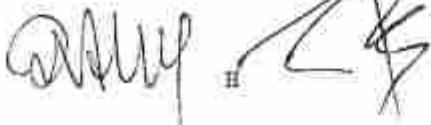
1/1 0

B.P.

2 17.12.86

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριοι συνάδελφοι, αρχίζει η συνεδρίαση. Το λόγο έχει ο κύριος Βαρχάς.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Κύριε Πρόεδρε, έχω εδώ μια εφημερίδα σημερινή. Βέβαια "κομιζω γλαύκα φ εις Αθήνας", από την πρώτη ημέρα που συνεδριάζουμε έχουμε τις διαρροές κλπ. Άλλα εδώ βλέπω τις ερωταποκρίσεις όπως αποτυπώνονται στα πρακτικά ή διως θα είχαν αποτυπωθεί σε ένα μαγνητόφωνο.

ο

1/ΙΙ. (Ε.Π.)

3

17.12.1986

Μπορούσαμε να πιλάμε για ατυχήματα πριν ή ότι δέλεστε,
για διαρροές, κ.λ.π., αλλά τώρα πώς ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πώς εφημερίδα είναι;
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Η "ΑΥΓΙΑΝΗ". Δεν ξέρω, πιθανόν να είναι κι' αλλά
λες. Αλλά αυτή είδα εγώ σήμερα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΙΟΣ: Το γράφουν κι' αλλάς.

ΧΡΗΤΟΣ ΦΥΤΟΝΟΥΛΑΣ: Φθάνει κανείς στο σημείο, κύριε Πρόεδρε, να
πικάπεται μήπως ...

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Έχει σημεία, πώς είναι ακριβώς διατυπωμένα,
όπως και στα πρακτικά. Τι να πούμε πιά στον κόσμο;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν έχω, παρότι να εκφράσω τη λύπη
μου.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Τι να πούμε πιά; Ή είναι μαγνητόσωνο εδαφίσσα
ή δεν ξέρω πώς ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν έχω παρότι να εκφράσω την Συντρί^η
μου λύπη. Και ουδογό ότι δεν περίμενα ότι είναι δυνατόν να λαμβά-
νουν χώρα τέτοιες ακοιβέστατες, μάλιστα, διαρροές. Τίποτε άλλο
δεν έχω να πώ.

Κύριε Βασιά, αυτή πινακατήρηση σας δε φέλατε να γραφεί στα

2/1B.(Ρ.Σ.)417.12.1986

προκτικά;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΒΑΡΧΑΣ: Ας μη γραψεί, κύριε Πρόεδρε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Γιατί να μη γραφεί, κύριε Πρόεδρε;

Εγώ νουέμω ότι πρέπει να γραψει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπαουγιάννης): Να γραφούν, τότε, όλα. Και η παρατή-
ρηση του κ. Βαρχά και η απάντηση η δική μου.ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Και για την ιστορία, κύριε Πρόεδρε, να γραψεί,
ότι το ίδιο αιριβώς συνέβαινε, δηλαδή υπήρχαν παρόμοιες αιριβείς
σταρροές, κ. οταν εγώ έλειπα εκτός Ελλάδος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπαουγιάννης): Μάλιστα.

(v.)

(H)

1/1_Α_Δ.Μ.-17-12-86

5

ΠΡΟΓΡΑΦΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Παρακαλείται ο γραμματέας να συνοδεύσει στην αίθουσα των μάρτυρα κύριο Μπούντο.

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται στην αίθουσα ο μάρτυς)

Παρακαλώ τον κύριο Παπαστεφανάκη να λάβει το λόγο.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Κύριε Μπούντο, φεύγοντας - όπις την Κύπρο ο Γεωργίτος με τον Κομπόκη, είχαν πάρει την εντολή να ανατρέψουν τον Μακάριο. Ήτοι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναλιστά.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Την εντολή αυτή την έδραστε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Τυποιώθες έλεγε.

ΜΑΡΤΥΣ: δεν ήταν εντολή, μεγάλη. Την είπατε ήδη, να ανατραπεί ο Μακάριος. Τίποτε άλλο.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Στο να ανατραπεί μέσα περιελαμβάνετο να σκοτωθεί, να δολοφονηθεί δηλαδή ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: δεν ελέχω τέτοιο ποάγμα. Προθεσμή μας ήταν να συλληφθεί, να εξουδετερωθεί αιτό την διακομένη της χώρας. Κας δπως έμαθα μάλιστα εκ του Τύπου, δεν το ήθελα αυτό, είχε έπιει προσωπική εντολή ο Ιωαννίδης προς τον Κομπόκη να του συλλάβει και να τον φέρει εδώ.

2/1 γ. Α.Μ. 17-12-86

6

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Άν δεν ήταν δυνατόν να συλληφθεί, απέδεχθον και το να φονευθεί εν εσχάτῃ αυθγή;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν ελέχθη αυτό.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Αποκλειόταν όμως;

ΜΑΡΤΥΣ: Αν βεβαίως έπειψτε πάνω στα πύρα ο οιοσδήποτε μπαρούδος να φονευθεί, οχι μόνο ο Μακάριος.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: "Άρα, το απεδέχθησαν και αυτό σαν ενδεχόμενο.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, να το Εκκαθαρίσουμε. Δεν εδόθη ευτολή ...

Αλλά δεν απεκλείεται να φονευθεί. Ήδη ήταν ενέργεια σχεδόν πολεμική.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Θα ήθελα να μας πείτε μετά την ανατροπή του Μακαρίου, εκείνος πήγε στα Ηνωμένα 'Εδυτι και έκανε κάποιες άπλωσεις που είπατε χθές εδώ, και μ' αυτές έδωσε το **μαβατήριο** της απόβασης των τούρκων στην Κύπρο. Τι έλεγαν αυτές οι θηλώσεις κύριε Μπονάνο;

ΜΑΡΤΥΣ: Ότι οι Έλληνες εισέβαλαν στην Κύπρο.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Μόνο αυτό έλεγαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό συμάδαι ως βασικό στοιχείο, αλλά είναι γραμμένο.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ο κύριος Μάνος που αναφέρατε, τι είπε;

Dimitris

Δ. Α. Ζ.

3/1 Η. Α.Μ. 17-12-86

7

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Μαύρος είπε να εκέμβουν οι εγγυήτριες δυνάμεις για να επαναφέρουν την νομιμότητα στην Κυπριακή Δημοκρατία.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Την νομιμότητα στο δυνταγματικό καθεστώς που κατελύει με το πραξικόπεμπτο. Αυτό σαν κίνηση πολιτική, ήταν λάθος;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω πώς το ερμηνεύετε εσείς, για μένα ήταν λάθος.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Το να θέλει να επαναφέρει η νομιμότητα, είναι λάθος;

ΜΑΡΤΥΣ: Για μένα ήταν λάθος στην περίπτωση αυτή. Μπορούσε να λεχθεί κατ' άλλον τρόπο.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Διηλασθή;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω πώς, δεν είμαι εγώ πολιτικός να διατυπώω τοιαύτη πρόταση.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Εσύ δημιαστεί στο χρονικό διάστημα την ημέρα της εισβολής. Στις 20 του πρωΐ που γίνεται η εισβολή, εκείνη την ώρα εσείς που γίνεστε;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ είμαι στο ενδιαίτημα το Αρχηγού των Ενόπλων Λυνδμέων επι της αριθμ. Μεσογείων 120 ή αν δεν απατώμαται.

Ειδοποιήθηκαν στις γίνεται εισβολή περίπου στις 6.10' ή 6.15':

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Μέχρι τώρα εσείς δεν ανησυχούσατε;

Adler

Δ. Β. Ζ.

4/1.ν. Δ.Μ. 17-12-86.

8

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι, τα είπαμε αυτά και χθές.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Κατ πηγαίνετε στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων.

Γίνεται καπιτάδ σύσκεψη εκεί, και ποτοί ήταν παρόντες;

ΜΑΡΤΥΣ: ΤΑ είπα και χθές, αν θέλετε να τα επαναλάβω, τα επαναλαμβάνω.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Μάλιστα, να τα επαναλάβετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ήτις ο ημ, έγινε το πολεμικό συμβούλιο. Ήταν ο Αρχηγός του Κοάτος κύριος Γιώζης, ήταν ο Πρωθυπουργός του Κοάτους κύριος Ανδρουτσόπουλος, ήταν αν δχι όλο, αλλά το περισσότερο Υπουργικό Συμβούλιο....

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Εκτός από Έλληνες, υπήρχαν ξένοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Ουδείς.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ακούστε τι μας λέει ο κύριος Λασπάνης σε μια καταδεσμή του.

ΜΑΡΤΥΣ: Του πήρατε κατάδεσμη;

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Όχι ενδι. Εάπου αλλού την έχει δώσει.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έρω, δεν έχω τιδέα.

(v)

1/1B.

(Ε.Π.)

9

17.12.1986

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Την προέταν της 20.7.1974 εγένετο σύσκεψης εις ΑΕΔ και παρίστατο ο Αμερικανός Πρεσβευτής Τάσκα, ο Βίσκο και ο Υφυπουργός Εθνικής Αμύνης.... .

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας διακρίω, για να μη χάνετε χρόνο. Ο κ. Αραπίδης, αναφέρεται σε διλή σύσκεψη.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: 20.7.1974.

ΜΑΡΤΥΣ: Λίθιος πημερομηνία. Ήγά τα είνα χθές. Και σας τα επαναλαμβάνω κατ' τύρα. Ω' αυτό που αναφέρεται, ο κ. Αραπίδης, είναι η σύσκεψη πε το Βίσκο, στις 18 του μηνός το πρώτο, στο Γραφείο του Πρωθυπουργού.

Εγώ μιλάω για το Πολεμικό Συμβούλιο στις 20 του μηνός.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ακούστε με, σας παρακαλώ. Αν τα λέει λίθιας, ο κ. Αραπίδης, δε το ξέρω.

ΜΑΡΤΥΣ: Ήγά σας λέγω πωλά είναι η πραγματικότητα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Φιένα, κύριε Μάρτυς, απ' όλη αυτή την επορία, με ενδιαφέρει το εξής:

"Ελέχθη υπ' αυτού - λέγει ο Αραπίδης, του Ιωαννίδη δηλαδή, προς τον Βίσκο - νας εβαπτίζοντες καὶ εμείς να ηρύζουμε πόλεμο."

2/2H.

(Ε.Σ.)

17.12.1986

10

Άρι, δεν μπορεί να είναι στις 18 του υπόσης.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Δεν ελέχθη κάτι τέτοιο;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι. Ελέχθη κάτι πλλο, δίμος.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Εγώ, αυτό θέλω να μάθω. Δεν ελέχθη,

δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: 'Άρι, φεύγεται ο Αραπίκης.

ΜΑΡΤΥΣ: Εμένα, με ρωτάτε, διν ελέχθη. Σας λέγω, ότι δεν ελέχθη, υπεύθυνα. Τώρα, τι λέει ο κ. Αραπίκης, δεν με ενδιαφέρει.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Πάντως, εις ΛΕΔ, έγινε αυτή η σύσκεψη.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι. Στο Γραφείο του κ. Λυδρουτσοπούλου.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Μάκι παλαιάτω.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Να μας πεί, τι ελέχθη.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Το είπε χθές. Άλλα κέρτε μας, κύριε μάρτυς, τι ελέχθη.

ΜΑΡΤΥΣ: Από τον Ιωαννίδη. Αυτό θέλετε να μάθετε.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όταν ο Βίσκο, είπε, ότι η κατισταση είναι πάρα πολύ κοίτ-

πος και πρέπει απωσθίζετε, προγανούντας στην 'Αγκυρα, να έχει κάτι

3/2B. (Β.Σ.) ff 17.12.1986

να δώσει στους Τούρκους, και το διεπικρίνεται αυτό, σαμάς, λέγοντας
ότι πρέπει να δώσουμε μια διέξοδο προς την διάλασσα στους Τούρκο-
κυπρίους και εμείς, βέβαια, αρνηθήκαμε. Δηλαδή, ο Πρωθυπουργός
αρνήθηκε. Επικόσιμη θυμωμένος ο Ιωαννίδης και του λέγει: "Αν η Τουρ-
κία θέλει πόλεμο, θα του έχει. Και έσυγε.

Αυτό ελέχθη.

ΕΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Αυτό, πότε έγινε;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 18 του μηνός το πρωί, 10 η ώρα.

ΕΠΥΡΟΣ ΡΑΛΛΗΣ: Μα, δεν έχουν κάνει ακόμη εισβολή στη Τούρκοι.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΙΩΦΑΝΑΚΗΣ: Αυτό λέγω. Πώς δεν έχουν μπει ακόμα στη Τούρκοι. Όμως, έτσι τα λέει, τι να κάνουμε;

ΜΑΡΤΥΣ: Έτσι είναι. Και αυτό θα το διαπιστώσετε.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΙΩΦΑΝΑΚΗΣ: Κύριε Μικονάρο, πηγαίνοντας στο ΑΕΔ
επικοινωνείτε με την Κύπρο; Λοχίζετε η εισβολή.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΙΩΦΑΝΑΚΗΣ: Γιατί;

ΜΑΡΤΥΣ: Διότι, δεν ήταν άργα δικό μου, να επικοινωνήσω με το

ΓΕΕΦ.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΙΩΦΑΝΑΚΗΣ: Μα, εδώ χάνεται η Κύπρος. Γίνεται από-
βαση. Και σείς δεν επικοινωνείτε με την Κύπρο, να δείτε τι συμβαί-
νετε;

Ωλεύς Οικού

4/28.   (Ε.Σ.)   12   17.12.1986

ΜΑΡΤΥΣ: Άλλα, είχα τεραοχήσει σγώ, να μάνω.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Να ακούσουμε τι λέντε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν πήρα κανένα τηλέφωνο.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ούτε στις 20, ούτε στις 21 του μήνα;

ΜΑΡΤΥΣ: Με ωτάτε, όταν πήγα στο Αρχηγείο Στρατού, εδώ πήρα τηλέφωνο...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Έτο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων, δηλαδή, στις 20.7.1974.

ΜΑΡΤΥΣ: Όλη την πνέο.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Μίλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Την πνέα με πήραν αυτοί.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ποιοί, δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ: Με πήρε ο Γεωργίτσης κατ' ώντούσε για το θέμα της αντιδράσεως, δισυν αφορά τους Τούρκους, για την κατέληψη του αεροδρομίου της Λευκωσίας.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ποιά ώρα, σας πήρε ο κ. Γεωργίτσης;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν πολύ αργά. Δεν έπιαυνα εγώ τηλέφωνο.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Δεν σας δίπλασε ο κ. Γεωργίτσης εντολές περί του πράξεων;

5/2H. (H.C.) 13 17.12.1986

ΜΑΡΤΥΣ: Ειένα, προσωπικός, όχι. Ουδεμία.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ήταν θέλα να σας διαβάσω κάτι, κύριε Ιπουνάνο..

ΜΑΡΤΥΣ: Από κατάδεση;

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Από την κατάδεση του κ. Γεωργίτση.

"Το πρώτο, 20.7.1974, ελεγκτικά με τον ίδιο τον κ. ΛΕΔ.

Μου απήντησε ότι είναι δειλοί κατ' ανθεκτισμόνες".

ΜΑΡΤΥΣ: Το έγραψε κατ' αυτόν τον τόνος αυτό.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Αυτό δεν το είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι'.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: "Του έδωσα στο τηλέφωνο του Σύνταγματάρχη

Πούλο κατ' αυτόν τον τόνο: Μα, βεν ακούτε, κύριε Αρχηγέτ, τους Βουλαρδισμούς";

Είπε το είπε αυτό, ο κ. Πούλος;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όλο αυτό, δεν το έχω υπόψη μου. Το ξέρω από τον Τόπο.

Μετά από τη Νεταπολίτευση το επληρωφορήθηκε, διαβάζοντας τις εφημερίδες.

Εγώ δεν είχα καμία τέτοια συνδιδλεξη, ούτε με τον κ. Γεωργίτση,

ούτε με τον κ. Πούλο.

Adley.

Ar
(E.)
B

(B)

1/1 Σ (Ε.Κ.) 17.12.86

14

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Με τον κύριο Καραστατήρα είχατε καιπέα πηλεφωνική επικοινωνία;

ΜΑΡΤΥΣ: Απολύτως καιπέα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ακούστε τι λέει ο κύριος Καραστατήρας.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: "Ανέφερα ταύτα εις Α' ΓΕΕΘ. Ως τη στιγμή εκείνη πήγανίζετο ο Α' ΓΕΕΘ να πείσει τον ΑΕΔ περί υωτικής και αεροπορικής αποβάσεως". Δεν τα λέει αυτά δηλαδή μόνο ο Γεωργίτσης. Τα επιβεβαιώνει και ο Καραστατήρας. "Ο Α' ΓΕΕΘ βιεζαρτύρετο ότι δεν βλέπει όνειρα". Έας έλεγε δηλαδή ο Γεωργίτσης ότι εγώ δεν βλέπω όνειρα ιέρες Μπουάνο, "Προ της τοιαύτης μίτιαστάσεως" - λέει ο Καραστατήρας - "έλαβα το μικροτηλέφονο εκ των χειρόν του Α' ΓΕΕΘ και ανέφερα προς τον κύριο ΑΕΔ...". Έας είπε ο Καραστατήρας...

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα το κατάλαβα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: .."Στρατηγέ αυτά που ακούτε είναι βόμβες και ρουκέτες τούρκικων αεροσκαφών και βομβαρδίζουν. Τείνων το ακουστικό εκ του παραθύρου του γραφείου του Α' ΓΕΕΘ για να ακούει ο ΑΕΔ".

ΜΑΡΤΥΣ: Τι φρά γίταν;

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Βιένα δεν με ενδιαφέρει η φοι.

Δεκτή

2/1 Σ (Ε.Ε.) 17.12.86

15

ΜΑΡΤΥΣ: Ενδιαφέρει εμένα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Αυτό συνέβη σαν περιστατικό;

ΜΑΡΤΥΣ: 'ΟΧΙ.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ούτε αυτό συνέβη.

ΜΑΡΤΥΣ: Άλλα δια σας πω κάτι άλλο. Σας τρέφης για την ώρα για να δια
πούτι από τις 8 η ώρα εγώ ευθισκόμουνα στο πολεμικό συμβούλιο. Μέχρι
δια τις 8 είχα μάλλα καθήκοντα να επιτελέσω τα οποία και έκανα. Λεν έχω
κακιά σχέση μ' αυτά τα οποία λέει ούτε ο κύριος Καρασταθήρας ούτε ο
κύριος Ρεικγάτος.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Κόρες Μικονάνε εδώ τοχυτίζεται ο κύριος Γεωρ-
γίτος και λέει "τελικώς διαταγή εφαρμογής σχεδίων απόκρουσης έλαβα
επιτάχ 10 το πρωτό-έτοι λέει εδώ- από τον κύριο Χανιώτη".

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορεί να έλαβε, αλλά ο κύριος Χανιώτης αφ' ής στιγμής μπήκα
στο γραφείο μου και μου ανέφερε ότι ήδη δρχιεις η εισβολή, αυτόματα
λειτουργείσει η εφαρμογή των σχεδίων.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: 'Άλλα μας είπαν αυτοί δικας,

ΜΑΡΤΥΣ: Ταν ξέρω, κύριε βουλευτά μου, δεν έχω υπόψη μου τι σας είπαν
Εγώ σ' αυτό που με ρωτάτε σας απαντώ. Έγινε ως πιεύσινος.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Πότε δρχιεις η εισβολή; Ρέρετε!

ΜΑΡΤΥΣ: Απ' ότι θυμόμαι διάδει δεν τα έχω κατατό διασταύρωσει δεδουλένου

Αλέξ

Ch

3/1 Έ (Ε.Κ.) 17.12.86

16

των αλλεπαλλήλων ευ συνεχεία γεγονότων, δεν με ευδιέφερες η ακριβής
ώρα κατ' δεν το διεσταύρωσα. Νομίζω ότι δροχισε περί τις 6.00' με
6.15'. Άλλα αυτό μπορείτε να το πιστοποιήσετε λίαν ευχερός αν Σπήλαιο-
τε να εξετάσετε κάποιον ο οποίος ευρίσκετο εκεί δταν δροχισαν τα πωά.
ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Καλός.

^Π_{για} Μας είπατε χθες κόριε Ηπονάνο ότι δεν ήθελετε ποτές ήταν οι ια-
νότητες των δύο υεσαποκτηθέντων/^ντην εποχή εκείνη υποθυρυχίων. Κατ' μου
κάνει ειλικρινά εντίμωση εγώ απλός πολίτης, έμαδα κατ' Εύρω πωά, ποτές
ήταν αυτές οι δυνατότητες κατ' ικανότητες των υποθυρυχίων. Εօσείς
αρχιεπικάτηγος αυσταστικά με την τάνε δομή των Ενόπλων Δυνάμεων, δεν
γνωρίζατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Κατ' πήγαιναν έτοις να κάνουν τις κόριε Ηπονάνο

ΜΑΡΤΥΣ: Αμέωνς θα οας απαντήσω αν θέλετε να οας απαντήσω.

Δεν είναι δυνατόν ο αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων ενδές κράτους
να γνωρίζει τις ικανότητες διειρύρων πολεμικών μέσων. Πιθανόν να γνω-
ρίζει, πιθανόν να μην γνωρίζει. Όπος τον υποχρέωνται κανένας κανονισμός
ή κανένας νόμος να είναι γνωστης δύναμη των λεπτομερειών.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Των λεπτομερειών το καταλαβαίνω.

*Adelis**Ch**DM*

4/1 Σ (Ε.Κ.) 17.12.86

17

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ένα λεπτό γιατί υπάρχουν και λεπτομέρειες. Ήθερα καὶ σίπα καὶ χθες ότι υπάρχουν 4 υποβρύχια γερμανικής κατασκευής νεοτάτου τύπου, νεότερη καὶ ασα ανέφερα χθες ότι αυτά είχαν δρουμολογηθεί, είχαν δηλαδή προγραμματισθεί να τεθούν εις επιχειρήσιμή ετοιμότητα από των αρχών του 1974.

ΕΜΠΙΔΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΖΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Εν πλατι περιπτώσει δεν θέρατε τις ικανότητες των υποβρύχων αυτών,

Κάρλε Μπογάνο, έχουμε πλήρεσφροτήσει ότι κάποιες μονάδες επιβιβάστηκαν εδώ σ'ένα σχηματαγωγό φέρεται πάντα δηλαδή ήταν έγινε σχηματαγωγό τελικά-

'Όχι σχηματαγωγό έκανα λάθος, ήταν φέρεται πάντα το "ΡΕΒΥΜΝΟ".

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι σχηματαγωγό ήταν. Ακούστε με εμένα τους σας το λέω.

ΕΜΠΙΔΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΖΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Το ίδιο είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Το ίδιο είναι, αυτό που κάνει και τώρα δρουμαλόγια.

ΕΜΠΙΔΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΖΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Μάλιστα, Με κάποιον κόριο Πάπακοστόλου επικεφαλής για να πάνε στην Κύπρο εντοχθεντας τον αγωνιζόμενο ΕΛΛΗΝΙΣΜΟ οπή στην Κύπρο. Τέλινα αυτά το πλοίο εκεί δεν έφθασε. Γιατί;

(C)

1/1 Α.Ε. Ε.Τ. 17-12-1986

18

ΜΑΡΤΥΣ. Διότι διέταξα εγώ να μη φθάσει. Και πώς διέταξα; Η ιστορία έχει ως εξής: Ήλθε ο κ. Χανιδάτης στο γραφείο μου, ως αρχηγός του Α' Κλάδου του ΑΕΔ και μου επισηγήθη να στείλουμε στην Κύπρο ένα συγκρότημα που είχε δημιουργήσει ο Παπαποστόλου που ήταν απόστρατος, από 600 Ελληνοκυπρίους φοιτητές εδελοντές, τους οποίους είχε οργανώσει σε 4 λόχους και των οποίων αυτός προΐστατο.

Βέβαια αρχικά στο μικρό μου πέρισσε μια ιδέα ότι αυτοί ήταν σκαριάς αντίθετοι του Μακαρίου. Αυτή η εντύπωση σε εμένα μου δημιουργήθηκε και μάλιστα υπό την αυγίδα του Παπαποστόλου, ο οποίος είχε και παλαιότερα κατηγορήσει γι' αυτό το πράγμα. Και είχα κάποια δισταγμό να τους στείλω. Άλλα πρυτάνευσε η ανάγκη όπως είπατε και εσείς και λέω ναι, να ειδοποιηθεί ο Αραπάκης να διαδέσει το πλωτό μέσον και αυτοί να επιβιβαστούν εντός της σήμερον για να πάνε στην Κύπρο.

Μετά παρέλευση μιας ώρας περίπου έρχεται ο Λοχηγός του Στρατού Γαλατσάνος και μου λέει: "Κύριε Αρχηγέ πληροφορήθηκα ότι δώσατε αυτή τη εντολή. Έχει προτείνω να στείλουμε μαζί με αυτούς, ένα τάγμα πεζικού το 573, νομίζω υπό τον Αρβανιτόπουλο, τον αντισυνταγματάρχη, μία ύλη αρμάτων και ορισμένα ερπετοτρισφόρα με αφοράς προσωπικού." Άπειλε έχοην και αυτή την πρόταση και πατεύτηκε όλο αυτό το προσωπικό

2/1 Α.Χ. Ε.Τ. 17-12-1986

19

στο Κερατούντι επιβιβάσθη του ΡΕΘΥΜΝΟΥ και απέπλευσε τη νόχτα στις

Γιώργος

22 ή 23 δεν θύμαται ακριβώς, ήταν παρόν στην επιβίβαση και ο Χανιώτης και απέπλευσε κατευθύνομενο από το θάλαμο επιχειρήσεων του Αρχηγείου Ναυτικού, εκτελώντας την εντολή, όπλαδή να πάνε πορεία τη λέμεσο. Αυτό έγινε στις 21 το βράδυ. Στις 22 το πρόσωπο, πολύ αργά, δεν θύμαται ακριβώς μπορεί να κάνω κανένα μπέρδεμα στις ημερομηνίες, μπορείτε να μου το επιβεβαιώσετε αυτό;

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Όχι δεν μπορώ εσείς ήσασταν ο Αρχηγός και εσείς Εέρετε τα γεγονότα.

ΜΑΡΤΥΣ. Σε πάση περιπτώσει δεν έχει σημασία η ημερομηνία. Σημασία έχει ότι απέπλευσε και την επομένη ο Αρσανής μετά την σύσκεψη που είχαμε στο γραφείο του Γκεζέκη έρχεται και μου λέει, έχω πληροφορίες ότι έβαθεν της Δεμοσού περιπολούν τρία τουρκικά αυτιτορπιλλικά.

Να διαταχθεί να επαναπλεύσει.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Να επαναπλεύσει ή να πάει στη Ρόδο.

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι αυτό εννοώ να πάει στη Ρόδο και μετά στον Πειραιά.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Μονάδες καταδρομών εστάλησαν, πώς και από πού:

3/1 Α.Κ. Ε.Τ. 17-12-1986

20

ΜΑΡΤΥΣ. Εστάλησαν αρχικώς μία από τη Θεσσαλονίκη, π οποία επιβιβάσθη
σε επιτεταγμένα, αεροσκάφη της Ολυμπιακής, από την αεροπορία.

ΕΜΜΑΝΟΥΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Ήταν εκεί κατ' ο. κ. Ντάβος;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως ο κ. Ντάβος ήταν διοικητής Γ' Σώματος Στρατού τότε.

ΕΜΜΑΝΟΥΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Και πήγε να τους καταυδώσει, δηλαδή;

ΜΑΡΤΥΣ. Λεν ξέρω αν πήγε ο Ντάβος.

ΕΜΜΑΝΟΥΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Αυτό ρωτώ; Ήταν εκεί σταν έφευγαν αυτά
τα τμήματα;

ΜΑΡΤΥΣ. Λεν έχω υπόψη μου. Ήγια σας λέγω ότι διετάχθη μία μοίρα κατα-
διομάν με διατιθέμενα αεροσκάφη της Ολυμπιακής επιτεταγμένα από
την αεροπορία να πάνε στην Κύπρο να αποβιβαστούν, ευισχύοντας τους
καταδρομείς τους κύπριους. Έπιβιβάσθη μία μοίρα καταδρομών και έφθα-
σε το ίδιο βράδυ στο Καστέλι. Το πρωί όμου ανεφέρθη ότι δεν πήγε η
μοίρα. Και σταν ράτησα γιατί, μου είπαν ότι υπέστησαν μηχανικές βλά-
βες τα αεροσκάφη.

The image shows two handwritten signatures and some initials. One signature is on the left, appearing to read 'Δημήτρης Καραϊσκάκης'. To its right is another signature, which appears to read 'Ε.Τ.'. Below these is a small circle containing the letter 'Θ'.

(AK) 1/1 e (AD) 17.12.86

24

‘Εμείνετε εκεί το θέμα. Μετά 10 λεπτά, όμως, επιληφροφορήθηκαν διεθνείς ήταν οι βλάβες οι μηχανικές, αλλά υπήρξε αιροδυνημία των αειωνατικών της Νοίσας να συνεχίσουν το ταξείδι τους προς Κύπρον.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΡΗΣ: Απροσήγατα των αξιωματικών της Μόρας;

MARTINEZ, MEXICO.

Κατόπιν αυτού εκάλεσα του διαιρική Καταδρομών του Αρχηγείου Στρατού τον ταξιαρχό Γιάννανα και του λέω: Γιατί δεν έσυγε η Μοίρα; Και μου λέει: "Διότι οπέστησαν βλάβες τα αεροπλάνα." Του λέω: Δεν τ' αυτήντες αυτά; Ής την αλήθεια. Τι έγινε; Γιατί εγώ έχω πληροφορίες δτι οι αειωνατικοί εβεβήλωσαν απωδυνήα και μου λέει: "Μάλιστα. Το δεύτερο είναι σωστό."

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Το επιβεβαίωσε κατ σκείνος Βηλαδή.

MARTYX: Well.

Του έδωσα εντολή τότε το ίδιο βράδυ να στείλει αλλη Μοίρα
εκ του Δεκανονερέδιου Αττικής, οχι διως με αποσπλάντη της Ολυμπιακής, αλλά
με τα δικά μας τα μεταφρούματα. “ΟΡ-ΑΝΤΡΑΣ”, τα 15 μεταφρούματα, θα έταξα
τον Παπανικολάου να τα διαθέσει. Τα διέθεσαν. Ειδοκοιτήση το ΓΕΕΘ περ'
της αποστολής αυτής. Και πήγε η Μοίρα. Εβλήθησαν 3. Το ένα κατεστράθη
μαζί με τους επιβάτες, τους 29 καταδρούσαν...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Από ποιονς κατεγγέλλεται;

Red C

2/1 Θ (ΑΔ) 17.12.86

22

ΜΑΡΤΥΣ: Από τα πιρά τα δικά μας.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Από τα πιρά τα δικά μας : Γιατί;

ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί φαινεται ότι δεν είχαν ληφθεί τα κατάλληλα μέτρα υποδοχής και τα εξέλαβαν για εχθριά.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Εκείνοι οι αξιωματικοί οι οποίοι αρνήθηκαν τελικά να εκτελέσουν αποστολή...

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έλαβα μέτρα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Γιατί;

ΜΑΡΤΥΣ: Η αποφή μου ήταν αυτή.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΕΙΩΤΗΣ: Ήταν αξιωματικοί ή πιλότοι της Ολυμπιακής;

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Αξιωματικοί είπατε ότι αρνήθηκαν.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είπα τη λέξη "αρνήθηκαν". Είπα ότι εξεσήλωσαν απροθυμία.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Όχι οι πιλότοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είπα για πιλότους. Οι αξιωματικοί εξεσήλωσαν απροθυμία.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Λυτοί οι αξιωματικοί στη συνέχεια τι έγιναν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έλαβα κανένα μέτρο.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Γιατί, μόνος Μπονάνο;

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι δικό μου θέμα αυτό.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Δεν είναι μόνο δικό σας θέμα, είναι θέμα του Κενούς.

3/1 Θ (ΛΔ) 17.12.86

23

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό δια εξεταστεί, δια αναλυθεί. Γιατί δεν είχα χρόνο να ασχοληθώ με διωδεικτικές στην περίοδο εκείνη της κρίσεως. Το δημόσια για αργότερα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Καταλάβατε εκείνη την ώρα, αρνούμενοι τι έκαναν;

ΜΑΡΤΥΣ: Εας είπα ότι δεν είναι τη λέξη "αρνούμενοι".

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Δεν έχει σημασία, αν είπατε τη λέξη. Το αποτέλεσμα ήταν αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε βουλευτά, έχει σημασία για μένα που είχα την ευθύνη...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Απρόδυνιά, σημαίνει δεν πάω.

ΜΑΡΤΥΣ: Εξαστίται, "Εποκε να διεξαχθεί ανδρικιση, η οποία να κατατεθεί συθόνες. Αυτό δεν ήταν το προέχον για μένα εκείνη τη στιγμή.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Το καταλαβαίνω, έτσι όπως θέλετε. Τουλάχιστον μπορείτε να μας πείτε τα ονόματά τους;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τα ξέρω. Άν δημοσιεύστε τον κ. Γιάννακα, δια σας τα πει.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Να ξέρουμε καλ λίγο στα φάντομ. Αυτά γιατί δεν πήγαν στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Το ανέφερα μαζί χθες δια το αναφέρω και τώρα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Ήγάθη κατ' άλλο να μάθω, γι' αυτό και ερωτώ

ΜΑΡΤΥΣ: Δε μου λέτε αυτό τούλλο;

Ωδη

4/1 8 (ΔΔ) 17.12.86

24

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: 'Οχι.

ΜΑΡΤΥΣ: Θέλετε να σας τα πω ξανά.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Μόλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Λοιπόν, τα Φάντομς δεν πήγαν, γιατί όπως μου ανέφερε και ο Αρχηγός της Αεροπορίας, κατ' επανάληψη ο κληθείς από εμένα, γιατί η καθυστέρηση και εν συνεχείᾳ ο Αρχηγός της ΤΑΔ ο αντιπτέραρχος Οικογόνου και ο νύν ΑΓΓΕΛΟΣ Κ. Κουρής, υπήρχαν δυσκολίες, γιατί το προσωπικό το τεχνικό εδάφους δεν είναι προπαρασκευασμένο επαρκώς, για να ανταπεξέλθει στην ταχεία προετοιμασία των αεροσκαφών ...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Τι θα πει στην ταχεία, δεν το καταλαβαίνω αυτό το ταχεία.

ΜΑΡΤΥΣ: Ήδη τώρα εγώ διέταξα το πρωί και αυτά έφτασαν στο Καστέλι το βράδυ.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Από κεί και πέρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Από κεί και πέρα δεν υπάρχει θέμα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Γιατί δεν υπάρχει θέμα, κύριε Μπουνάνο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπήρχε θέμα, γιατί τα υποβούχα ήδη τα είχαμε, κατόπιν εισηγήσεως του Αραπάκη, ανακαλέσει μετά την πτώση της Κυρήνειας.

Και εκεί ήμεινε το προγεφύρωμα. Μέχρι της 15 Αυγούστου ήμεινε στην Κυρήνεια.

5/1 Θ (ΑΔ) 17.12.86

25

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Μα, αυτό είναι το ερώτημά μου: Γιατί τελικά δεν πήγαν να χτυπήσουν το προγεφύρωμα τα φάντους.

ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί είχα αλλαδό στρέψει την προσοχή μου.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Πού;

ΜΑΡΤΥΣ: Στον εθνικό χώρο. Γιατί είχα πληροφορίες από τους αρμόδιους υπευθύνους συμβούλους μου, ότι στη μεν Βουλγαρία έχουμε συγκεντρώσεις κατά μήκος των συνόρων, στη δε Εμπόνη συγκεντρώσεις στρατός και πολεμικό ναυτικό. Επομένως, εγώ δεν μπορούσα να ασχαληθώ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μιαοσαγιάννης): Κύριε μάρτυς, παρακαλώ μη χτυπάτε το χέρι σας!

ΜΑΡΤΥΣ: Και άλλοι το χτυπούν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μιαοσαγιάννης): Ή, τι καλ να γίνεται, δεν μπορείτε να χτυπάτε το χέρι σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Ή συγχωρείτε, δεν είχα καμία ποδόσεση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μιαοσαγιάννης): Βρίσκεσθε ενώπιον της Βουλής των Ελλήνων κατ δεν μπορείτε να χτυπάτε το χέρι σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας βεβαιώ ότι δεν είχα καμία ποδόσεση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μιαοσαγιάννης): Άν το έκανα εγώ στο γραφείο σας, νομίζω ότι δα με κλείνετε μέσα.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαιωθείτε ότι δεν έχω καμία ποδόσεση.

Αλλι - Αλι

6/10

Π.Μ.

26

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: Χρήστος Μπασαγιάννης) Παρακαλώ, λοιπόν, να μην χτυπάτε το χέρι σας και να μην υψώνετε τη φωνή σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Λεν έχω καμία πρόθεση, κύριε Πρόεδρε, να χτυπάω το χέρι μου και δεν το κάνω με σκοπιμότητα...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ. (Χρήστος Μπασαγιάννης) Σκοπιμότητα μπορεί να μην έχετε, αλλά δεν είναι εκδήλωση του αφειλουμένου σεβασμού.

ΜΑΡΤΥΣ. Με συγχωρείτε, δεν θα το ξαναχτυπήσω, κύριε Πρόεδρε.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Γιατί να προστατεύετε γενικότερα του εθνικό χώρο.

ΜΑΡΤΥΣ. Γιατί είχα πληροφορίες...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Παρασκοπίες. Υπήρχε καμία κίνηση που να δείχνει επέμβαση Ελληνικής δύναμης σε εθνικό χώρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Διλαδή έπρεπε να γίνεται προσβολή;

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Ναι.

ΜΑΡΤΥΣ: "Όχι, προσβολή δεν έγινε.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Πόση ώρα ήθελαν τα φάνταμ από το καστέλλι να πάνε στη Κύπρο και να επιστρέψουν;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω ακριβώς. Αυλό να σας το πει ο Αρχηγός της Αεροκοράς.

7/10 π.μ. π.μ. 12.11.86

27

EMMANOUΗΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Περίου, δεν μπορείτε να ξέστε;

Γιατί εγώ αυτού δεν ήμουν Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων...

MARTΥΣ. Νομίζω ότι θα ήθελαν 40°- 45' λεπτά.

EMMANOUΗΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Άρα μπορούσαν να πάνε να προσβάλοσσαν στόχους, υπήρχαν στόχοι...

MARTΥΣ. Το βαδί;

EMMANOUΗΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Όποια ώρα, δεν με ενδιαφέρει ποιά ώρα θα ήταν...

MARTΥΣ. Όχι, σας ενδιαφέρει, γιατί την επομένη ήταν 23 του μηνός...

EMMANOUΗΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Σύμφωνοι.

MARTΥΣ. Στις 23 του μηνός, εγώ έκανα μεταπολίτευση, κύριε,

EMMANOUΗΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Τι σημασία έχει;

MARTΥΣ. Για μένα έχει.

EMMANOUΗΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Σεις ήσαστε Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων...

MARTΥΣ. Ήμουν, βεβαίως.

EMMANOUΗΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ... προσβάλλεται η χώρα κατ' αστήνετε τα αεροπλάνα να κάθονται και δεν τα στέλνετε με τη σκέψη ότι μπορεί να πας προσβάλει κάποιος άλλος:

8/16

Π.Μ

12.11.86

28

ΜΑΡΤΥΣ. Αποδώστε μου ευθύνη, κύριε Βουλευτά. Έγώ ως υπεύθυνος...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Αυτό σας ενδιαιθέρει. Αυτό είναι
αρκετό για λαδή "αποδώστε μου ευθύνη" και τελειώσαμε.

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι. Έγώ, κύριε Βουλευτά...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ Δεν τελειώνουμε, έτσι, κύριε Μπονάνο..
Δεν τελειώνουμε.

ΜΑΡΤΥΣ. Όταν δέλλετε να τελειώσουμε; Έγώ σας λέγω το εξής, διότι ~
ως Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων πήρα αυτή την απόφαση. Αυτή είναι
η απόφασή μου. Έγώ έχω την ευθύνη και υπευθύνως έκανα...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Και αισθάνεσθε υπερήφανος, κύριε Μπονάνο,
για την απόφαση;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είναι θέμα, αν είμαστε...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Σας ερωτώ.

ΜΑΡΤΥΣ. Αισθάνομαι ότι καλώς πήρα την απόφαση. Αυτό αισθάνομαι.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Είπατε ότι με την έναρξη της αποβίβασης
τα ζωήματα, τα φίλια, που ευρίσκοντο στις θέσεις τους, διώς μας
αναφέρατε, αμύνθηκαν.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Μπορείτε να μου πείτε, ποιά ήταν τα
τάγματα που είχαν σάν σκοπό να αμυνθούν σε πρώτη γράμμα

στην - στη

9/10

Π.Μ.

12.11.86

29

σε μία απόβαση;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι δεν μπορώ να σας πω, κύριε βουλευτά, γιατί είναι
μία λεπτομέρεια που δεν με αφορά εμένα, ούτε με αφορούσε.

EMMANOUIL PAPAGEORGAKIS. Τελικά δεν σας αφορούσε τίποτε, κύριε
Μπονάνο.

ΜΑΡΤΥΣ. Ίσως.

EMMANOUIL PAPAGEORGAKIS. Δεν σας αφορούσε τίποτε! Και αυτό⁽⁶⁾
είναι το τραγικό στην ιστορία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μητσογιάννης) Αυτό είναι, κρίση σας, κύριε Παπα-
γεωργακίη. Παρακαλώ να προχωρήσετε στις ερωτήσεις σας.

EMMANOUIL PAPAGEORGAKIS. Εδώ, κύριε Μπονάνο, μας λέει ο κύριος...⁽⁶⁾
τα εθής - τα λένε και άλλοι πολλοί - και θα σας τα διαβάσω.

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε βουλευτά μου λέτε ότι σας σίπαν. Αυτοί ήταν εκεί.

EMMANOUIL PAPAGEORGAKIS. Άρα έβρουν καλύτερα από εσάς;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως, εγώ ήμουν εδώ.

EMMANOUIL PAPAGEORGAKIS. Ακούστε, λοιπόν, αυτοί που γνωρίζουν
καλύτερα από σας τι λέγουν: "Δργα μετακινήσεων μονάδων ελιγμού
κατά την διάρκειαν του πραξικοπήματος στην Λευκωσία, το ενεργό
281 τάγμα πεζικού, όπερ προεβλέπετο δια: την άμυναν των αιγαίνων
παλαγρίν, ευρέθη μακράν τοποθεσίας αιμόντος. Ομοίως, λογω αεροπορικών
ΩΛΙ *ΟΗ*

10/10

Π.Μ.

12.11.86

30

Βουλαρδισμών εις την περιοχήν Κύρωνείας, το 326 τάγμα πεζικού συδόλως επεστρατεύθη. Όστων η ναυτική απόβαση εις περιοχήν Πλατανιά εγένετο απουσία ημετέρων τυμάτων αμύνης".

ΜΑΡΤΥΣ. Για το πρώτο τάγμα που λέτε, δεν ξέρω, αν είναι το τάγμα αυτό...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Αυτό που έχει σημασία κύριε Μπονάνο είναι η τελευταία φράση. Ήγινε η απόβαση "απουσία ημετέρων τυμάτων αμύνης".

ΜΑΡΤΥΣ. Από τις πληθωρορίες που μου ανεφέρθησαν διέτι οι γά. δεν ήμουν τοπικός διοικητής, δεν ήμουν επί τόπου, για να έχω άμεση και σαφή αυτοβλήψη και της διετάξεως των μονάδων...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χοίστος Μπασαγιάννης) Προπαντός! Σαφή!

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Και η τελευταία μου ερώτηση κύριε Πρόεδρε. Το πραξικόπεμπα στις 21 του Απρίλη, στις 25 του Νοεμβρη, γιατησιό λόγος έγινε.

ΜΑΡΤΥΣ. Να ερωτήσετε τους ιδίους να σας πουν. Βγάδεν ήμουν...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Ελέχθη από τους ιδίους διε έγινε, για να φαντάσει η Ελλάδα.

ΜΑΡΤΥΣ. Λαρού σας απήντησαν...

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Τι ακούστε την Ελλάδα κύριε Μπονάνο ή την

Θύλακος

11/1 Θ Π.Μ 12.1186

31

καταστρέψατε; Αυτή είναι η ερώτησή μου τη τελευταία.

ΜΑΡΤΥΣ : Εμένα τί με ρωτάτε; Δεν μπορώ να σας απαντήσω.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Δεν μπορείτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να σας απαντήσω, γιατί δεν είχα λάβει μέρος σε αυτό το πραξικόπημα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ: Λυγισμένα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάδηνης): Κύριε Μπουνάνο, θα διακόψουμε προς στιγμήν την εξέτασή σας, για να αυξηθείσει η Επιτροπή ένα δικό της θέμα.

Παρακαλώ τον Γραμματέα να συνοδεύσει τον μάστιρα εκτός της Αιθούσης.

(Στο σημείο αυτό ο πάντας μάστιρος συνοδευόμενος από το Γραμματέα της Επιτροπής εξέρχεται της Αιθούσας).

The image shows two handwritten signatures. The first signature on the left is written in cursive and appears to read "Αθηναγόρας Μπουνάνος". The second signature on the right is also in cursive and appears to read "Αντώνης Καραντζής". A large, stylized, and somewhat illegible mark or signature is positioned between them, likely belonging to the Notary Public.

12/1 8

π.μ.

12.12.86

32

ΠΡΟΒΑΡΟΣ (Χριστος Ιπασαγιάννης). Κύριοι συνάδελφοι να επανέλθω σε τηλευτή που είπα μόλις αρχίσαμε. Οι ώρες που έχουμε στη σημερινή συνεδρίαση μας είναι 3,5 , γιατί ήδη πέρασε η μισή. Στις 3,5 αυτές ώρες πρέπει να τελειώσει η εξέταση του μάρτυρος και οι μέλλοντες να ερωτήσουν είναι 26.

(θ9) 1/ΓΡ.

Π.Μ.

33

Είχαμε πει ότι καταργείται ο χρόνος θέλω δικας όπως ωτάτε να έχετε
υπό δική σας ότι πρέπει να τελειώσουμε σήμερα, διότι αν δεν τελειώσουμε
σήμερα θα χρειασθεί να την αναβάλλουμε για το Γενάρη. Και όπως
καταλαβαίνετε μάρτυς της ομιλίας που μπορεί να έχει ο Μπουνάδης

*Πάντα είναι
καθόλου πρέπει*
ΩΛΥ
Δέλφη

να παραπεμφεί για το Γενάρη, ή να ακοφασίσουμε μια εμβόλιμη συνεδρία ση, δις πούμε για το Σάββατο πράγμα που θα στερήσει τους κυρίους συνα-
θέλφους δύοντας μας από τη διατάξη της συνεδρίας να εκμεταλέυτούμε το Σάββατοκύ-
ριακό, το οποίο είναι και το τελευτικό, διανεύοντας πρέπει, ή να τελειώσου-
με στις 2.30 ή να πρέπει να παραπεμφούμε το Γενάρη. Και θέλω να το
έρθετε αυτό το πρόγραμμα. Εχουμε πει ότι περιορισμός στο χρόνο δεν
υπάρχει. Ο κύριος Παπαστεφανάκης απησχόλησε με τις ερωτήσεις του
26 λεπτά, βέβαια πάσα πολύ καλές και ουσιαστικές ερωτήσεις, δικας
26 λεπτά. Βάν θέλετε να ακολουθήσετε το ίδιο παράδειγμα μπορείτε...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΙΗΣ: Να αυτοκεριστούμε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάνης): Ναι, βέβαια.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Άνδρα λόγια μήρις Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάνης): Το διαδικαστικό δέκα δικας να υπ-
ησει φέτη μέρα. Ορίστε κύριε Παπανικονταντίνου.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Εγώ την εντύπωση επεισόδη δικας και εσείς είπα-

ΩΛΥ
Δέλφη

2/ΓΡ

ΒΠ

34 17.12.86

τε δτι ο μάρτυρας αυτός είναι ιδιαίτερης σημασίας, να μη σπεύσουμε να κλείσουμε σήμερα την κατάθεσή του. Εν ανάγκη θα πάμε κατ' μετά τον Ιανουάριο. Δεν βλέπω γιατί να μην την ημέρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάδης): 'Αποψή σας.'

Ο κύριος Γιατράκος έχει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, δεν είναι δυνατόν να επισπεύσουμε την εξέταση του μάρτυρα. Ταυτόχρονα προτείνω τη συνέχιση των συνεδριάσεων δια της μεσόδιου των επιβολέων αύριο καθένας είναι είναι δυνατόν την Παρασκευή. Εάν δεν είναι τεχνικώς δυνατόν θα το βρούμε το πρόγια. Επίσης το Σάββατο και ούτω καθεεξής. Δεν νομίζω ότι πρέπει να διακόψουμε την εξέταση αυτού του μάρτυρος για τον Ιανουάριο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάδης): Εσείς είστε υπέρ ότις συνεδριάσεως ακόμη. Παρακαλώ τον κύριο Ζαΐζη να λάβει το λόγο.

ΑΝΔΡΑΣ ΖΑΪΖΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, έχω την γνώμη ότι εάν δεν κάνουμε δικές μας κούστες θα συντομεύσουμε το χρόνο. Ο κύριος Παπαστεφανάκης αρθρός ερώτησε και ουσιώδης ερώτησε είμε και δικές του κούστες και τον διακόψατε εσείς - και αρδώς • Το δέμα είναι εάν μπορούσαμε να μην λέμε τις δικές μας κούστες, οι οποίες δεν ενδιαφέρουν καν του μάρτυρα και πιθανώς ο χρόνος από 26 λεπτά να περιοριστεί σε 16'.

Εάν το κάνουμε οι υπόλοιποι αυτό, θα είχαμε τελειώσει μέχρι το πεστιμέρι.

3/1ΓΓΡ

BII

17.12.86

35

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Λεύκαντον, διότι τα 16 λεπτά κάνουν 400' λεπτά τα οποία πάει να πει 7.00' ώρες περίπου. Δεν γίνεται.

Παρακαλώ τον κύριο Διαρρόκη με σύσημα κατ' εν συνεχείᾳ ο κύριος Δασκαλάκης να μην τρέψε στο διαδικαστικό πολύ μαζ.

Ορίστε κύριε Διαρρόκη.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΡΟΚΗΣ: Έχω την εντύπωση ότι ο μάρτυρας αυτός δεν πρέπει να πάει για το Γενάρη. Αισιοδοξώ κατ' πιστεύω ότι θα του τελειώσουμε σήμερα, διότι πιστεύω με βεβαιότητα ότι οι ερωτήσεις μας εδώ δε συμπίπτουν . . . , σπότε εμείς που είμαστε "καρακατιανοί" δε περιορίσουμε το χρόνο. Κατ' από τάρα εάν κάνουμε μια αυτοδέσμευση ενδε χρόνου μέχρι τα 12' λεπτά νομίζω ότι καλυπτόμαστε, ώστε να αποφύγουμε ζάρρατο ή κυριακή, διότι πολλοί από μας έχουμε αυτοδέσμευσης για να φύγουμε για αλλού.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εάν είναι 12' λεπτά που λέει ο κύριος Διαρρόκης δέλλουμε 5.00' ώρες κατ', ας οποίες δεν εξοικονομούνται. Ορίστε κύριε Δασκαλάκη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, νομίζω ότι δεν μπορούμε κατ' το έχουμε συμφωνήσεις σε κάποιους μάρτυρες γιώτε χρόνο να περιορίσουμε, ούτε χρόνο εξέτασης συνολικά να προσδιορίσουμε εκ των προτέρων. Τι αυτό, επειδή έρχονται τα Χριστούγεννα και σίγουρα θα βρεθούμε στις επαρχίες μας - διως είκαν κατ' άλλου συνάδελφοις νομίζω ότι αξίζει

4/ΓΓΡ

BII

17.12.86

36

τον κόπο να σταθούμε περισσότερο υπεύθυνα απέναντι σήμη εξέταση αυτού του μάρτυρα και να μια ειδόλιμη βάσηστο ή δευτέρα ή αύριο.

Γκάνουφη

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ο κύριος Διβανός έχει το λόγο.

Διβανός

ΑΙΩΝΥΞΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Από τότε που συνεκροτήθη η Βιττροπή, έχουμε πει ειδικώς για το Μπουντού, ότι όλα είναι απεριόριστα. Το έχουμε πει από την πρώτη ημέρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλώ να πάρετε σέση για το τι δα κάνουμε μετά.

ΑΙΩΝΥΞΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Ο Μπουνάρος θα μας πάρει κατ 1 και 2 και 5 και 10 και 20 ημέρες εάν χρειαστεί. Είναι το δίλημα και το αιμάτα. Ηλι βούτησε στις τελειώνες με το Μπουνάρο όλη η ανάκριση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σύμφωνοι, αλλά ότι με πάρει από το Γενάρη.

ΑΙΩΝΥΞΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Τι σημασία έχει με την πάρουμε και από το Γενάρη. Πιατί; Τι θα αλλαξει; Σα άρθει τη δείσια φάτσια στο Μπουνάρο και θα αλλαξει την κατάστασή του;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Όχι, δεν το ξέρω, αλλά κάποτε είχατε πει-δεν θυμάστε ποιοί συνδελφοι-ότι θα έκρεπε να τελειώσει αυτή την ημέρα ο μάρτυς γιατί την επομένη θα διακόπταμε και δεν ξέρουμε τι θα μπορούσε να γίνει.'

Διβανός

5/1 ΓΡ Ε.Τ. 17-12-1986

37

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Την ώρα που ο άνθρωπος αυτός τα διατύπωσε στο βιβλίο, είναι προκατασκευασμένα, δεν αλλάζουν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Και διμος λέει ορισμένα πράγματα αντίθετα από το βιβλίο του.

Ο κ. Φυτόπουλος έχει το λόγο.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΥΤΟΠΟΥΛΟΥ. Πρέπει να βάλουμε αύριο ή κατ' οεδανόριο που θα είμαστε αναγκαστικά εδώ-διότι έχουμε κατ' Βουλή-κάποιο χρόνο να αντιμετωπίσουμε το Μπουάνιο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Για μεθανόριο δεν γίνεται διότι δεν έχουμε κατ' πρώτη κατ' απόγευμα τον προϋπολογισμό κατ' θα έχουμε ουλίκες της αντιπολιτεύσεως. Η ουλία του Πρωθυπουργού δεν ξέρω πώς θα γίνεται. Συνεπώς για την Μαρασκευή δεν μπορούμε. Για αύριο το συζητώ κατ' αυτήν αποφασίσατε ευχαρίστως να το κάνουμε.

Ο κ. Κάππος έχει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Να δούμε πόσες ώρες είναι σήμερα γιόρτας είναι αύριο πόσοι είναι γραμμένοι ουλητές.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Είναι 26 και δεν αποκλείεται να γραφούν κατ' άλλοι π.χ. ο κ. Φετραλιάς δεν ήταν χθες κατ' συνεπώς δεν είναι γραμμένος.

6/1 ΓΡ Ε.Τ. 17-12-1986

38

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Να μοιράσουμε το χρόνο κατ να πούμε 20 λεπτά.

Επίσης αύριο το μεσημέρι στις δυόμισι τελειώνουμε.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ. "Ιδας δεν πολαβαίνουμε γιατί άλλοι συνδελφοι μένουμε μέχρι αργά στη Βουλή και δεν προλαβάουμε να είμαστε εγκαίρως εδώ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. "Όποιος προλάβει ας είναι εδώ.

ΜΙΧΑΗΛ ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ. Δεν γίνεται. Θέλουμε όλοι να είμαστε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Συνεπώς η απόφαση που λαμβάνεται είναι να συνεχίσουμε με απεριελάστο χρόνο κατ' αρχήν και αύριο να κάνουμε εμβόλιμο συνεδρίαση κατά της 10.

Επίσης αύριο όπως ξέρετε αρχίζει να τη συνιαστική αποστολή του προσωπικού στον Προεδρούς σμό. Διότι χθες και σήμερα είναι γραμμένες οι εισηγήσεις και κάποια συμπλήρωση γίνεται από τους πρακτικογράφους. Αύριο θα είναι πλήρης η καταγραφή από τα πρακτικά. Συνεπώς πρέπει να λάβουμε υπόψη μας ότι δεν μπορούμε να αρχίσουμε στις 9 και να τελειώσουμε στις 2.30 και στις 6 να βαναγυρίσουμε οι μόνιμως να κάνουν τη δουλειά της Βουλής.

ΛΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Αύριο η Βουλή αρχίζει στης 5.00".

7/1 ΓΡ Ε.Τ. 17-12-1986

39

εα πρέπει νάποια μάτι γύρω στις 1.30' να τελευώσουμε για να επανέλθουμε στις 5.00'.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χοίστος Μπασαγιάννης). Σύμφωνοι να πούμε για τις 9 το πρωί αύριο, αλλά ότι το πούμε στο τέλος της συνεδριάσεως.

Συμφωνούμε τώντας να συνεχίσουμε με απεριόριστο χρόνο.

Παρακαλείται ο κύριος γραμματεύς να συνοδεύσει το μάρτυρα στην αίθουσα.

(Έρο σημείο αυτό εισέρχεται στην αίθουσα ο μάρτυς κ. Μπονίνος)

Παρακαλώ τον κ. Βαργά να λάβει το λόγο.

(ΓΡ)

1/1 Α. B.Z. 17-12-86

40

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ. Εύοις μάστιγος, πας είπατε ότι, όταν δώδατε στον Γεωργίτσαν τη διαταγή να κάνει την επιχείρηση αναπροσής του Μακαρόνου του, είπατε ταυτόχρονα να μην χρησιμοποιήσει για 'αυτόν τον σκοπό μονάδες της περιφέρειας της Κύπρου, δηλαδή αυτές που ήταν στις ακτές. Βέρετε αν αυτή τη διαταγή σας την τήσατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Νομίζω ότι.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ. Νομίζετε ότι ήξετε καμία πληροφορία;

ΜΑΡΤΥΣ. Κοιτάξτε, κύριε Βουλευτά, ο χρόνος δεν επήρεισε, επί των εξελίξεων που ακολούθησαν, ώστε να γίνεται ανάλυση και διασταύρωση ορισμένων καταστάσεων.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ. Άν θέλετε, για να μην χάνουμε τον χρόνο, οι απαντήσεις να είναι διας οι ερωτήσεις μου. Εγώ σας πρέπει να σας πληροφορήσων οι επιτελείς σας για 'αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, αλλά έχω την εντύπωση ότι ετήσιος την εντολή μου.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ. Εντύπωση είναι άλλο πράγμα και πληροφορία είναι άλλο. Εντύπωση σχηματίζεται και με βάση ορισμένα γεγονότα η πληροφορίες που έχουμε. Σας το πατώ αυτό γιατί ο κ. Χανιώτης που ήταν άνθρωπος που σας έβλεπε κάθε στιγμή ...

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν ο πρότος επιτελής μου.

2/1 α. B.Z. 17-12-86

4/1

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ. Αυτός λοιπόν μας είπε ότι τα οχυρά ήταν χωρίς κανόνια και αντιπροσωπικά.

ΜΑΡΤΥΣ. Πιθανόν να ήταν.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ. Το πώς μας είπαν λοιπόν όλοι αυτοί που ήταν σε δέση να ξέρουμε.

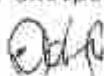

Πριν τίκαν ΜΑΡΤΥΣ. 'Όταν λέω, κόριτσια βουλευτά, ότι ήταν, εγνωμός ότι ήταν στις θέσεις γραμμής πριν της εισβολής, δεν εννοώ ότι είχαν επανδρώσει δύο προεβλέποντο, εις κατόσταση πολεμικής επιχειρήσεως εφόσον υπήρχε προειδοποίηση. Δεν είναι τέτοιο πρόγυμα.'

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ. 'Αρα λοιπόν οι πανάδες της περιμέτρου, και τελειώνουμε με αυτό, δεν ήταν εκεί που έπρεπε, για να πολεμήσουν.'

ΜΑΡΤΥΣ. Η εθνουσκόρευρη είχε μία διάταξη 5 αυντέρων ταυτικών διοικήσεων. Ήτη λευκωσία ήταν η τρίτη. Οι άλλες τέσσερις ήταν ανεπτυγμένες στην περίμετρο. 'Όταν λέω ανεπτυγμένες, εννοώ ότι είχαν έδρες, είχαν διάταξη, ένας λόχος εδώ, στο τάξις χωρίδιο ο άλλος μάλι. 'Όταν λέω ότι είχαν στην περίμετρο, δεν εννοώ ότι είχαν πεδίσει τα χαρακόφρατα.'

Θέλετε να μου πείτε κάτια άλλο

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ. [σχετικά με το σχέδιο Κ, δηλαδή την εφαρμογή του σχεδίου αμύνης της Κύπρου που ήταν δημιουργήσει τόσα ερωτηματικά σχετικά με την εφαρμογή του] Μή; Είπατε ίχθες, απαντώντας στον κ. Πρόεδρο της επιτροπής ότι τρώμεταν επάνω στο σχέδιο ότι εφόσον υπάρχει

3/1 Θ. Β.Ζ. 17-12-86

42

προειδοποίηση τη εφαρμογή του σχεδίου σα γίνει με διατογή του ΛΣΔ,
όλως θα γίνει αυτομάτως. Δηλαδή προειδοποίηση, κύριε μάστις, από πού;

Από τον εχθρό; Ή πει δηλαδήτε εγώ θα αποβιβασθώ εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτά είναι τα σχέδια και τα ελληνικά. Είναι απόφοιτα αυτά.

Μπορείτε να ρωτήσετε το ΓΕΕΘΑ να σας τα διευκρινήσει. Αυτά που σας
ανέφερα χθές και τα επινοήθηκαν και τώρα, είναι διατάξεις που αφορούν
όλα τα σχέδια αμύνης όχι μόνον της Κύπρου αλλά και της Ελλάδος...

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΖΑΡΧΑΣ. Ήντας απόφοιτο να εξηγήσετε στην επιτροπή του δρόμου
της προειδοποίησης λατό ρωτώ εγώ.

ΜΑΡΤΥΣ. Το λέει η λέξη.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΖΑΡΧΑΣ. Όχι, η λέξη δεν τα λέει όλα. Εγώ ρωτώ από ποιόν θα
γίνει η προειδοποίηση;

ΜΑΡΤΥΣ. Οι αρμόδιες υπηρεσίες μας.

Πατέρι ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΖΑΡΧΑΣ. Όταν είχαν πληροφορίες βέβαιες μένης εισβολής;

ΜΑΡΤΥΣ. Ακούλας.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΖΑΡΧΑΣ. Κατ' εδώ λοιπόν σας ξαναλέω: «Όλοι αυτοί που ήταν
σε δέση να παίρνουν και να μεταβιβάζουν πληροφορίες, όλοι μας είχαν πει
ότι και είχαν πολλές πληροφορίες και τις έστελναν τις πληροφορίες.

ΜΑΡΤΥΣ. Σε μένα: πώς δεν έλαβα γνώση, κύριε.

Αρχηγός Στρατού

4/1 D. B.Z. 17-12-86

43

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΣΑΡΧΑΣ. Ποτέ, μέχρι που άφησαν να κτυφάνε;

ΜΑΡΤΥΣ. Η πληροφορία που είχα γίταν, αυτή που ανέφερα χθές, από τον αξιωματικό υππρεσίας του ΛΕΔ της 18 το βράδυ και η πληροφορία η τηλεοπούνητη ένδει επιτελούμε δύκοδο μας στο στρατηγείο Σμύρνης που μου είπε αριστερές συνικοτετοήσεις μέσα από συνηπότησεις των Τούρκων αξιωματικών.

(G) 1/1 B Θ.Τ. 17.12.86

44

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ : Είμερα επαναλάβατε αυτό που είπατε και χθες

ότι στις 18 το πωλήσατε σύσκεψη στην οποία παρίστατο ο Βίσκος
κλπ. Γιατί έγινε αυτή η σύσκεψη;

ΜΑΡΤΥΣ : Η κυβέρνηση πρέπει να Ρέπει.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ : Εσείς είσαστε εκεί. Με τι θέμα απασχολήθηκατε;

ΜΑΡΤΥΣ : Ειδικεύεσθα αλλά δεν ήξερα πώς προεκλήθη;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ : Δεν με ενδιαφέρει. Με τι θέματα ασχολήθηκε;

ΜΑΡΤΥΣ : Ήσαν είπα και επαναλαμβάνω, ο κ. Βίσκος αυριδή πλέον το
εγκαίμιο του κ. Ιωαννίδη με την ισχυρούς κλπ., είπε παρουσία τημάν ότι
η αποστολή του, ελεύθερης του στην Αθήνα, αποσκοπεί στο να πεσ-
λαβήσει για την εκτόνωση της καταπάτεσσος μεταβολής Ελλάδας και
Τουρκίας.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ : 'Άρα διαν μελάμε για εκτόνωση έχουμε κατάσταση
τεταμένη. Αυτό δεν σας δημιουργεί την ίδια ρήξη που θέλετε εντολή
εφαρμογής του σχεδίου:

ΜΑΡΤΥΣ : Αυτό το λέει ο Βίσκος. Ήμερες στις 18 δεν είχαμε κατάστα-
ση τεταμένη με την Τουρκία. Δεν είχαμε λόγους να έχουμε κατάσταση
τεταμένη.

2/2 B Θ.Τ. 17.12.86

45

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ : Το θέμα δεν είναι, όντως είχαμε επιστεί. Το θέμα είναι ότι είχαν σκείναι με τηνάρι.

ΜΑΡΤΥΣ : Αυτά που κυβέρνηση θα τα θέσει καλύτερα από μένα, αυτά είναι κυβερνητικού επιπέδου θέματα. Ήγειραν αρκηγός των Ευόπων Δυνάμεων.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ : Για πέστε που κάτι άλλο. Τον Φέστε τον Κουπόκη;

ΜΑΡΤΥΣ : Βεβαίως.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ : Τι αξιωματικός ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ : Άριστος.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ : Αυτός λοιπόν όταν στις 2 του μπνός -γιατί έτσι λέεις- κάνατε τη σύσκεψη και δώσατε την εντολή για την ανατροπή, σας είνει ότι έγινε υπόψη σας το πράγμα δεν είναι απλό, θα πέσουν κορυφά θα σκοτωθούν μνημονοί.

ΜΑΡΤΥΣ : Όχι.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ : Δεν ορίζετε το είπε; Μετά τον Ραναείδατε τον Κουπόκη;

ΜΑΡΤΥΣ : Τον είδα σταν επαναπατρισμόνες.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ : Πού τον είδατε;

ΜΑΡΤΥΣ : Στο γραμμείο που κάτι με τον Ρεπρόβλετη ήρθαν να με καλεστήσουν και τους συνέστησα τότε απόλυτη σιωπή. Τίποτε άλλο.

3/2 B Φ.Τ. 17.12.86 - 46

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ : Εγώ σα σας το διαβάσω. Βέβαια εσείς αυτά λέτε, είμαι όμως υποχρεωμένος εγώ να το αντιπαραθέσω. Ο κύριος Κομπόκης που σας είδε στις 16 Αυγούστου και ήθελε κατ'ευθείαν από το καράβι οργισμένος να μάλιστα, όπως πως είπε εδώ, δεν ήθερε τι πιπονοίστε να κάνει, υπαίνοντας μέσα σας είδε να κάθεστε στην πάλινθρόνα και κάνατε ωτα κίνηση απελπισίας και του είπατε τι πάθασε ούριε Κομπόκη. Και λέει ο Κομπόκης: Ένα άγιουν οργισμένος, είδα έχαν άνθρωπο φοβισμένο, μου θύμιζε φοβισμένο στρατιώτη βαλλόμενο από την τουρκική αεροπορία. Είχα κάνει δύο βήματα μέσα και γύρισα έκανα μεταβολή κατ'έφυγα. Τι να πω μ'αυτόν τον άνθρωπο στην κατάσταση που ήταν; Αυτά τα είπε ο Κομπόκης ο αριστος αριστοτικός.

ΜΑΡΤΥΡ : Κατ' ώς ερωτάτε σαν έγιναν;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ : Να,

ΜΑΡΤΥΡ : Σας λέω όχι,

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ : Ο κύριος Γεωργίτσης σας είδε τούς μέρες πως υπρεστά λέει σκέψης, στις 13 Αυγούστου και λέει : Είδα έγαν άνθρωπο, όχι στρατιών, γυμένο στην καρέκλα του και μου λέει αν ας ρωτήσεις ο Υπουργός ο κ. Λιβέρων να πεις ότι το έκανες αυστηρό με τον Κομπόκη -το πολεμικόπουλο όπλαδή- για να εκπομπίσετε το Μανδού.

Δ.Δ. Δ.Δ.

Δ.Δ. Δ.Δ.

4/2 B o.p. 17.12.86 47°

να μπν απολύτως τις δυο σειρές και να μπν ιώγουν οι αποματικοί.

Αυτό είναι αληθές;

ΜΑΡΤΥΣ : Ψευδέστατο. Κατ' αρχήν Γεωγίτος και Κουπόκης, πήθαν
μαζί στο γραμμείο μου επαναπατρισθέντες.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΑΡΧΑΣ : Από κάτια είναι γεγονός ότι δεν ήρθαν μαζί.

Τώρα ανθίσσων ραντεβόδ, εγώ σας είπα τι λένε, εσείς το διαψεύ-
δετε δική σας τη ευθύνη της μαρτυρίας.

ΜΑΡΤΥΣ : Αυτό το καταδέτω εγώ.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΑΡΧΑΣ : Ταν Κουτάση τον Φέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ : Όχι, ούτε κατ'όπιν.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΚΑΡΧΑΣ : Ούτε τον είδατε ούτε παρ ελα?

ΜΑΡΤΥΣ : Όχι.

(5)

(B)

1/1 6

(Γ.Π.)

17-12-86

48

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Μας είνατε επίσης για τους λόγους που επικαλεστήκατε
ότι ήταν εθνική ανάγκη για σας η ανατροπή του Μακαρέου και για να αω-
θεί το κύρος των αξιωματικών κ.λ.π.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Και το ερώτημα το δικό μου είναι τούτο: Μέχρι που
βλέπατε εσείς την εθνική ανάγκη; Με την αντικατάσταση του Μακαρέου
το θέμα ελύνεται, ή από εκεί και πέρα η εθνική ανάγκη κατά την δική σας
αντίληψη είχε και διλλό περιεχόμενο;

ΜΑΡΤΥΣ: Αν κατάλαβα καλά, αναφέρεσθε επί της προσπεικής εξελίξεων .

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Δηλαδή μόνο για να αλλάξετε τον Μακάριο;

ΜΑΡΤΥΣ: Από πλευράς δικής μου πρασινής, εγώ στο μυαλόμου είχα τρία
πράγματα, τρεις στόχους. Ο πρώτος στόχος ήταν να επέλθει στον Ελληνο-
κυπριακό πληθυσμό συμφιλίωση, η οποία ήταν ανύπαρκτης και ευρίσκοντο
σε κατάσταση αλληλοσπαράγμοθ, δεύτερον, να προστατευθούν με τηνμεταβο-
λή σι 'Ελληνες αξιωματικοί' και σι αικαγγενεῖς τους που υπηρετούσαν
εν κινδύνω στην Κύπρο από το Επικουριό και την Αστυνομία. Και τοίτον
να θωσκιστεί η Κύπρος ώστε να καταστεί αιμούτινός αυτάσκης.

Αυτά είχα εγώ ως στόχους.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Εξηγείστο πως αν θέλετε κάτι 'Μας είνατε χθες, απαντώ-

2/15 (F, B.)

17-12-86

49

ντας σε ερώτηση του κυρίου Προέδρου ότι, μετά την πεποιθήσεων, στις
23 Ιουλίου ανέλαβε υπεύθυνος κυβέρνησης Δηλαδή κύριε μάρτυς κατά την
αντίληψή σας η ποσηγόρυμενη κυβέρνηση ήταν ανεύθυνη;

MARTYS: Κατά την δική μου αντίληψη γιατί είναι δέμα κούσεως αυτό, αναφέρει ότι ήταν μεν τυπικός υιεύθυνος, αλλά εγώ προσωπικώς δεν ήμουν ικανοποιημένος από τις ενέργειές τους. Αν δέλετε αυτό.

ΛΑΒΑΝΑΚΙΟΣ ΕΑΡΧΑΣ: «Όχι, όταν μελάμε για ευθύνη, δεν είναι θέμα ικανοποιήσεως ή όχι. Από τη στιγμή που ανέλαβε την εξουσία καλώς-κακώς νοικιώνεις τη παραγόμενη δεν έχει ευθύνη για το που πάει αυτός ο τόπος;»

ΜΑΡΤΥΣΗ: Ότι είναι ωριμός, αλλά αυτή δεν την υλοποιεύσας όπως εγώ ενδικάζω.

ΑΒΑΝΑΤΙΟΥ ΒΑΡΧΑΣ: Κάτι ακόμα, μας πληρώστε για μια μαγνητοσιδερική πολιτεία στην οποία θα εμφανιστεί έτσι όπως δεν έχει ποτέ ξεσπάσει.

МАРТУР: Αυτό έχω παρέψη μου.

ΑΒΑΝΑΙΩΝ ΣΑΡΧΑΙ: ΤΟΥΛ - ΕΦΕΙC ΣΤΑΣΗ ΟΤΛ ΒΑ ΣΠΟΔΟΥΛΟΤΕΥ ΟΤΑΝ ΧΡΕΩΔΟΤΕΙ -

MAETYE: Next

ΛΕΒΑΝΑΣΤΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Ερώτω εγώ κατά την αντιελεγκτή σας τι πρέπει να συμβεί
για να χρειαστεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Ωχ, κανέ την αυτέλιψη μου, Νομίζω ότι, κατά την αυτέλιψη μου-
αυτές δηλαδή είναι αι πληροφορίες που έχω. Οι εμφανισθεί λάποτε.

3/1 8 (Γ.Π)

17-12-86

50

Δεν ξέρω πότε θα αφιανισθεί . Αυτό εννοού πάντως, το διευκολύνει.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Είπατε όταν χρειαστεί .

ΜΑΡΤΥΣ: Το είναι αλλά αυτό το διευκολύνει . Είναι δική μου σκέψη και αντίληψη .

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Όταν στις 8 το πρωί στις 20 Ιουλίου κάνατε το πολεμικό συμβούλιο, σκείνη την ώρα ξέρατε τι γινόταν στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Τι γινόταν; Εισβολή.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Ξέρατε δηλαδή ότι οι Τούρκοι μας κτυπούσαν και εμές δεν ~~κατ~~ αποδίδαμε τα πυρά;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως, ξέραμε ότι γίνεται εισβολή. Απλούστατα, όταν γίνεται εισβολή, γίνεται πόλεμος.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Όταν γίνεται εισβολή, γίνεται πόλεμος, αλλά εδώ το θέμα είναι ότι ~~γεννημένος~~ από την μία μεριά και εμείς δεν αποδίδαμε.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτή είναι ~~γένη~~ οας διοφη , η δική μου δεν είναι αυτή .

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Γι' αυτό σας ρωτώ, κύριε μάρτυς, εγώ τις δικές σας απόψεις θέλω. Μετά στις 8 τη ώρα το πρωί ξέρατε ότι μας κτυπούσαν και ανταποδίδαμε; Ή ξέρατε ότι μας κτυπούσαν και λεμείς ακόμα ρωτούσαμε τι θα κάνουμε;

ΜΑΡΤΥΣ: Έας απαντώ, πέμπρι ότι μας κτυπούσαν και απαντάμε. Και δεν

ΟΛΥ

ΟΛΥ

ΟΛΥ

4/15 (Γ.Π.)

17.12.86

57

Το λέγω εγώ μόνο από Βλλητικής πλευράς για να αποσείω, ενδεχομένως, την αντίληψη σιουδάποτε ότι πώς να αποσείω ευθύνη. Εδώ οι ίδιοι οι Τούρκοι συολογούν ότι συνήυπησαν αυτόρραστη κατά την έναρξη της εισβολής. Άνεν το λέγω εδώ, που μπορεί να υπολογιστεί ότι αυτό είναι ναι...

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Εγώ δεν επικαλούμαι την μαρτυρία των Τούρκων και το θεωρώ ~~θλαστημάτων~~ να την επικαλεσθώ...

ΜΑΡΤΥΣ: Έχει σημασία και εγώ την επικαλούμαι γιατί αυτοί ήταν οι αντίπαλοι.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Εγώ προτιμώ την μαρτυρία την δική σας και πιστέψτε με ότι δίνω περισσότερη σημασία απ' ότι στην συολογία των Τούρκων.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας ευχαριστώ πολύ, αλλά εγώ την επικαλούμαι και αυτή γιατί είναι μαστυρία αντιπάλου στο πεδίο της μάχης.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Αντιπάλουν, ναι. Άλλα έδω έχουμε κύριε μάρτυς πληρώρα αξιωματικών οι οποίοι υποδέτω δεν θα ήταν σκουπίδια, ήταν σοβαροί ανθρώποι και ανεξάρτητα από το τι έκαναν, δύλοι που πέρασαν από εκώ.

(6)

1/1 Σ. Κ.Β. 17.12.1986

52

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν κατηγορώ κανένα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Όλοι, που πέρασαν από εδώ, μας είπαν ότι έκείνο το παμελύδι είχαν προβλήμα, δεν ήταν οικονόμων. Ήταν δεσμευμένα τα αντιεροπορικά. Και έπρεπε να τους πουν από εδώ, αποδεσμεύσατε τα και ήτανάτε. Αυτά τα λένετε σαν , εγώ δεν οικ λέω τίποτε άλλο.

ΜΑΡΤΥΣ: Οπωσδήποτε είχαν προβλήματα, δεν υπάρχει αυτιβολία, δεν υπάρχει θέμα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Αυτά, λοιπόν, τα προβλήματα έρωτώ εγώ, στις 08.00* η ώρα όταν κάθεστε να κάνετε τολεμικό σύμβολο τα ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν τα ήξερα, της Ξένοφρουράς, της στιγμής σκείνης. Ήξερα ότι είχε προβλήματα γενικότερα, οπλισμού βασέως, πυρομαχικών βασέως, αεροπορίας. Αυτά τα ήξερα από παλαιότερα, τα ήξερα και πριν. Άλλα τοικιά προβλήματα της στιγμής, τα οικούνταν κατά την ώρα της εισβολής, δεν τα ήξερα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Δεν τα ξέρατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Άρα, λοιπόν, αυτοί που ήσαν στην αίθουσα επιχειρή-

ΩΑΨ   *ΟΥ*

ΑΖ

2/1 Σ. Ε.Β. 17.12.1986

53

σεων και υποθέτω ότι αυτοί δια τα ήδεραν υποθέτω και πάλι με βάση
τα δύο έχουν πει ~~τότε~~ εδώ δεν οις τα είχαν πει ...

ΜΑΡΤΥΣ: Ποιά να μου πουν;

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Το ότι κάτω δεν κτυπάνε, διότι περιμένουν από εδώ
ένα σήμα.

ΜΑΡΤΥΣ: Ήγει οις είπα, δεν μου είπε κανένας τέτοιο πράγμα, εγώ οις είπα
αντιθέτως, καταθέτω ότι κτυπούσαν.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Ναι, εσείς καταβέτε αυτό, αλλά όλοι οι άλλοι μας
είπαν, γι' αυτό οις λέγω ...

ΜΑΡΤΥΣ: Τέλος πάντων, είναις άποψη αυτή.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Ήγει την δική σας άποψη θέλω.

ΜΑΡΤΥΣ: Και αυτό μπορείτε να το διευκρινίσετε, Άλλωστε αυτό είναι και
το έργο μας για βρείτε τα στοιχεία που αυνθέτουν την ενοχή ενός εκδ-
στου.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Και δύο τελευταία πρόγραμα. Μας είπατε εδώ ότι ο
Παπαποστόλου μόνος του είχε συγκροτήσει ένα συγκρότημα, το χώροσε σε
τέσσερες λόχους ι.λ.π. Είναι αλήθεια αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Το ανέφερα στον κύριο Παναγιωταράκη, το ανέφερα και εγώ.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Ναι, το είπατε.

Αθνασιος Βαρχας

3/1 Κ Κ.Β. 17.12.1986

54

ΜΑΡΤΥΣ: Ότι είχε συγκροτηθεί σε τέσσερις λόχους κ.λ.π.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Το είπατε και θέλω να συμπληρώσω και εγώ την εφώ-
τηση του κυρίου συναδέλφου, γιατί μου κάνει εντύπωση. Μόνος του ένας
αξιωματικός, που επιστρατεύτηκε εκείνη την ημέρα, κατάφερε να συγκροτή-
σει όλο αυτό το πράγμα και να είναι έτοιμος να φύγει το βράδυ;

ΜΑΡΤΥΣ: Ή αποτελέσματος κύριε Βουλευτά, έτσι φαίνεται.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Ηλικίας, εδώ ολόκληρος ο μηχανισμός από τίνω
μέχοι κάτω ...

ΜΑΡΤΥΣ: Ή αποτελέσματος έτσι φαίνεται.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Ακούθιδας, αυτό θέλω να πω.

ΜΑΡΤΥΣ: Το διτί έγινε είναι γεγονός, δεν μπορεί να το αγνοήσει κανείς.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Είπατε στο "ΡΕΒΥΜΝΟ" να επαναπλεύσει γιατί οις
πληροφόρησαν ...

ΜΑΡΤΥΣ: Από τον αρχηγό του Ναυτικού.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Το σήμα που επήρε ο πλοίαρχος του "ΡΕΒΥΜΝΟ" για να
γυρίσει πίσω, δεν λέγεται απλώς επαναπλεύσατε, διότι απ' ότι Εάν δεν
έχετε ανάγκη να αιτιολογήσετε την διαταγή σας, διατίσσετε κατ' εκτε-
λείται.

ΜΑΡΤΥΣ: Μα εγώ δεν έστειλα σήμα.

4/1 Σ. Ε.Β. 17.12.1986

55

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Από το ΑΕΔ ήταν.

ΜΑΡΤΥΣ: Το σήμα ήταν από το Αρχηγείο Ναυτικού, κύριε Βουλευτά.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Το να γυρίσει πίσω;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήγει έτσι καταργείται η εντολή στον Αραπάνη και ο Αραπάκης μου αναφέρει την πληρωμή και μου εισηγείται ότι αυτός αν τους αφήσουμε, ότι τους βούλιαζεν, να επαναπλεύσουν αιμέσως Ρόδο και Πειραιά.

Τώρα τι διαταγή θήκε από το Αρχηγείο Ναυτικού σεν την είδα και πήγε την Εέρω. Και δεν έχει καμία σημασία αυτό.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Για μας έχει μία σημασία. Η απορία μου είναι η εξής: Κατ' αρχήν το σήμα πήγε από ΑΕΔ, έτσι μας είπαν εδώ.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό διευκολυνόταν.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Δεύτερον, το σήμα έλεγε επαναπλεύσατε και αποβιβάσατε τις μεταφεδόμενες δυνάμεις σε απειλουμένην υπό των Τούρκων Ρόδο.

ΜΑΡΤΥΣ: Το διάβασα στον Τύπο, κύριε Βουλευτά. Άλλα δεν έστειλα εγώ τέτοιο σήμα, φήμε υπέγραψα. Μας το αναφέρω άλλη μία φορά.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Μας ακόμη δύνα τελευταίο ερώτημα και τελειώνω κύριε Πρόεδρε, να συμπληρώσω μία ερώτηση την οποία μας έκανε συνάδελφός μου ο κύριος Παπαστεφανάκης, πριν από μένα, γι' αυτήν την απρόσθιμη την αξιονοματικών ...

R.A.P. *C.* *Δ.Π.*

5/1 Κ Κ.Β. 17.12.1986

56

ΜΑΡΤΥΣ: Των καταδρομών,

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Απλασή δώστε μας να καταλάβουμε όταν λέμε αποδυμά,
πώς το εννοείτε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας ερμηνεύω την λέξη "αποδυμά";

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Δηλασή κάνει το καθήκον του ^{αλλά} βασικά, διεύ το κάνει
καθόλου , τι;

ΜΑΡΤΥΣ: Εσείς κάνετε στρατιώτης , έτοι;

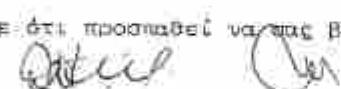
ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Ναι, βεβαίως.

ΜΑΡΤΥΣ: Και ότι έχετε απολώς αναμνήσεις από την στρατιωτική σας
ζωή, ότι όταν μοιράζεται το συνττοικό κάποιος στρατιώτης πιθανόν
και οσείς δεν ξέρω εδώ είσαι σε αειμνατικός ή στρατιώτης ή οιλίτης-
νικού τόσο μεγάλως γιαχνί και να εξεσήλωσε αποδυμά να το
φάει. Κίναι μία μορφή αποδυμάς αυτό.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Ξύριε μάρτυς, θα κάνετε σύγκριση σε όσα επιστράτευ-
σεως σε μία πολέμου με την στρατιώτη στην ουρά με το συνττοικό;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν να μου βάλετε στην γλώσσα λέξεις που θέλετε εσείς,
δεν μπορείτε να τις πάρετε αυτές.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Όχι, όχι.. Εγώ σας ερωτώ...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χοίστος Μπασιγιάννης): "Όχι κύριε μάρτυς, σας ερωτά και
περικαλύ να απαντήσετε ελευθέρως". Και αδικείτε τον κύριο Βαυλευτή
όταν λέτε ότι προσωρινή να μας βάλει στα στόμα τις δικές του απόψεις.

6/1 Ε Κ.Β. 17.12.1986

ΣΦ

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Ήγώ σας ερωτά και περιμένω απόντηση χύρως μάρτυς.

Πώς ενυποστέτε την απροσθυμία;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είνα στις υπάρχουν πολλές μοσαϊκές απροσθυμίας.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Η συγκεκριμένη πώς ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήμουν επί τόπου.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Χύρως μάρτυς, εγώ να το δεχτώ αυτό. Είναι με πόλεμο ή δεν κάνουμε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήμουν επί τόπου.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Τι σημαίνει; Έστις ως στρατηγός, ως αξιωματικός...

ΜΑΡΤΥΣ: Ότι θέλω να αποφύγω να πω έντεκτη.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Ναι κατ τι σημαίνει για μένα που είμαι παραπάνω διαν αυτός δεν πάει να κάνει το καθήκον του σε ώρα πολέμου;

ΜΑΡΤΥΣ: Ως πότε οι νάει στρατοδικείο. Δεν τους πήγα; Αυτό είναι άλλο θέμα.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Όχι δεν σας ερωτά, γιατί δεν τους πήγατε. Άλλα γίταν αυτό αρκετό να ματαιωθεί τη μετάβαση της μοίρας. Τον βάζετε στην φωνή ή του εκτελείτε ή τον παραπέμπετε κατ πάει με τον γνωστοί ηττή.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτή εματαιώθη όντως. Άλλα έστειλα άλλη.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ ΒΑΡΧΑΣ: Ματαιώθη, δηλαδή από την απροσθυμία του Διοικητή;

ΩΛΗΣ Ο

7/1 Κ. Ε.Β.: 17.12.1986

58

ΜΑΡΤΥΣ: Βέση φαίνεται εματαιώθη από την αφροδυμία, ασφαλώς.

ΑΒΑΝΔΙΟΣ ΗΡΧΑΣ: Καὶ ἐτοῦ λοιποῦ, πήγαμε να κάνουμε πόλεμο.

ΜΑΡΤΥΣ: Μα το είχαμε αυτό καὶ το είκα καὶ στον κύριο Παπαστρανδρι, μόνος μου το είπα χωρίς να με πιστήσει γι' αυτό.

Βλέπετε, λοιποῦ, δτε υπάρχει από μένα απόλυτος ειλικρίνεια καὶ ευδύτης να απαντώ στα ερωτήματά σας, αλλά μη μου λέτε για ποάγιατα που δεν σας είπα.

ΑΒΑΝΔΙΟΣ ΗΡΧΑΣ: Τελείωσι, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΚΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάδηνης): Παρακαλώ τον κύριο Δαμιανίδη να λάβει τον λόγο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΤΑΝΙΔΗΣ: Κύριε μάρτυρε είχατε αναφερθεί σε μία επιστολή του Αρχιεπισκόπου Μακαρίου από την οποία καὶ μετά κρίνατε πλέον δτε δταν εδυνητή ανάγκη να προσχωρήσετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΤΑΝΙΔΗΣ: Αυτή η επιστολή πότε είχε σταλεῖ από τον Μακάριο;

ΜΑΡΤΥΣ: Είχε σταλεῖ στις αρχές Ιουλίου καὶ εγώ έλαβα γνώση εάν δεν με απατεῖ πως ήταν η μία ίδια Ιουλίου.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΤΑΝΙΔΗΣ: Προηγούμενες επιστολές δεν υπήρχαν από τον Μακάριο;

8/1 X Ε.Β. 17.12.1986

59

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Υπήρξαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Πολύ ωκεία.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω, αυτή είναι η απίντηση μου.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Πάστε μου κάτι αλλό. Ο Γκιζίκης είχε καμία ανδμείη στην ανατροπή του Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Ο Γκιζίκης. Είχε οποιαδήποτε ανδμείη ο Γκιζίκης στην ανατροπή του Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Τι ευνοείτε ανδμείη; άηλαδή εάν πήρε ...

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Άηλαδή, εκεί κάποιοι συναπορεύονται την ανατροπή του Μακαρίου.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι ήταν μέσα στους ανθρώπους που συναπορεύονται.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Κάλιστα. Σαίρε είναι επίσης ότι για την περίπτωση αυτή είχατε έγινει την γνώμη του Ιωαννίδη.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ είχα έγινει την γνώμη του Ιωαννίδη;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Το είχατε νε.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν είναι τέτοιο ποιγια. Κάτι αλλό τους ευνοείτε.

9/1 Κ. Ε.Β., 17.12.1986

60

Δεν είναι σύγχρονο πρόγιαν. Ας διαβάσουμε την περικοπή από τα πρακτικά.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Ή σε πάση περιπτώσει στην κατάθεσή σας την χθεσινή είχατε πει ότι ζητήσατε την γνώμη του Γιωννίδη για ιδόποιο άστυ πάντως.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, να το διευκρινίζετε αυτό.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Ωραία. Τώρα θέλω την γνώμη σας για αυτό το οποίο είχατε πει ότι ήταν εθνική ανάγκη, η ανατροπή του Μακαρίου. Τελικά τι πιστεύετε ότι ήταν εθνική ανάγκη, αποδείχθηκε εθνική ανάγκη ή εθνική καταστροφή;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν ξέρω τι αποδείχθηκε. Σγάρι ξέρω τι ξεκίνησε.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Όχι, εγώ σας μιλάω για το αποτέλεσμα.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το αποτέλεσμα ήταν μία αποτυχία.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Οι στόχοι σας ήταν...

ΜΑΡΤΥΣ: Μία αποτυχία ως αποτέλεσμα, αλλά ξεκίνησε με αυτό τον στόχο την μ' αυτή την ονομασία, μ' αυτή την ομοίωση.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Μίλιστα.

Σταύρωση ραχήνατε ώπερ της ανατροπής του Μακαρίου δεν γνωρίζατε ότι υπήρχαν κάποιες συνθήκες, κυρίχης, λονδίνους ή τις σημείες είχαν καθοριστεί αριστερά πρόγιαστα σε σχέση με ...

Ολύμπος

Ολύμπος

10/1 X K.B. 17.12.1986

61

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Αυτές οι συνθήκες, αφού γνωρίζατε τι λέγανες
σας ανανέων εγώ αυτή την στιγμή, ότι οποιαδήποτε προσθιολή της
Κυπριακής Δημοκρατίας θα είναι κάτια από την προστασία των τριών
εγγυητριών δύναμεων. Σε μία τέτοια περίπτωση δεν έπρεπε να περιμένετε
την επέμβαση της Τουρκίας κατ' της Αγγλίας;

ΜΑΡΤΥΣ: Ως πατέροιστε καν χρέες καν απήντησα ότι ουδέποτε πέρασε
από το μωλό μου η σκέψη ότι ενδέχετο να εισβάλουν οι Τούρκοι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Γιατί να μην περάσει από το μωλό σας αφού

βέρατε τι λένε οι συνθήκες της Ζηρίχης ;

(28A)

(κ) 1/1 ΒΑ (Α. Δ.)

17.12.86

62

ΜΑΡΤΥΣ. Η εγγύηση ήταν για την προστασία της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Εμείς δεν ανατρέψαμε την Κυπριακή Δημοκρατία. Δηλαδή η ανατροπή του Μακαρίου δεν είχε σχέση με την κατάστημα της Κυπριακής Δημοκρατίας. Είχε σχέση με το πρόσωπο του Μακαρίου.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Ήταν ήταν; Βγάλτε το ακούω για πρώτη φορά.

ΜΑΡΤΥΣ. Κατά τη δική μου άποψη.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Αυτό το σχέδιο περί ανατροπής του Μακαρίου πότε το βάζετε σε κάποια εφαρμογή;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν υπήρχε σχέδιο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Ήταν αυθόρυμπο; Δηλαδή αποφασίσατε τη μία μέρα και την άλλη μέρα...

ΜΑΡΤΥΣ. Πρέπει να διευκρινίσουμε τι σχέδιο εννοείτε. Γραπτό σχέδιο;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Σκέψεις, συζητήσεις.

ΜΑΡΤΥΣ. Σκέψεις όταν πω. Γραπτό σχέδιο δεν υπήρχε.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Πότε αρχίζει αυτό το πρόγραμμα.

ΜΑΡΤΥΣ. Από το Φεβρουάριο του 1974.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Οι απόπειρες δολοφονίας κατά του Μακαρίου δεν έχουν σχέση με τις επιδιώξεις σας για ανατροπή;

ΜΑΡΤΥΣ. Για μένα όχι. Για τη δολοφονία του Μακαρίου εγώ δεν έχω τσέα.

2/1 ΒΑ (Α.Δ.) 17.12.85

63

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Απλασθή αποσυνδέετε το ένα γεγονός από το άλλο;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαιώσ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Άρα υπήρχαν δύο σχέδια κατά του Μακαρίου, το ένα ήταν της 21ης Απριλίου και το άλλο ήταν...

ΜΑΡΤΥΣ. Άεν ουτό περὶ σχεδίων εγώ. Γιατί δταν μιλά περὶ σχεδίου, αυτομάτως η σκέψη μου πηγαίνει στο γραπτό σχέδιο. Εγώ λέω ότι η δολοφονική απόπειρα με το ελικόπτερο το 1971 ή 1970, δεν θυμάμαι, δεν έχει καμία σχέση με εμένα, δρουν από την ανατροπή του Μακαρίου το 1974.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Ποιος παρέτεινε τον Σαμψών, ως Πρόεδρος της Δημοκρατίας στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ. Το ΓΕΕΦ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Βίχατε πει χθές, κ.μάροτος, ότι έγινε μία σύσκεψη στο Λονδίνο, όπου συμμετείχαν η Αγγλία, η Τουρκία και έπρεπε να συμμετάσχει και η Ελλάδα με τον Υπουργό Εξωτερικών τον κ.Χυπράριου και ο Λαζαρούτσαπουλος δεν του επέτρεψε να πάει.

Για ποιο λόγο δεν γινότου επέτρεψε να πάει;

ΜΑΡΤΥΣ. Από πληροφορίες αυτά. Λιότι δεν ήθελε να πάρουνιάσθει ως εγγυήτρια δύναμη την Ελλάδα στο Λονδίνο και να είναι χατηγορου-

3/1 BA (A.D.)

17.12.86

64

μέντη . Αυτό έπαιδα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Είχατε πει ότι ο Ιωαννίδης είχε πει ότι
έπρεπε να φύγουμε από το NATO σε μία σύσκεψη της 20ης Ιουλίου.

Αυτό το πρόγραμμα το σχετίζετε με μία πράση που είπε "μας εξαπάτησαν";
ΜΑΡΤΥΣ. Αυτή την είπε μεταγενεστέρως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Έχουν σχέση;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως είναι συνάδομοις.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Άρα δηλαδή τον εξαπάτησε το NATO.

Εννοούμε το NATO δηλαδή.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν είπε για το NATO ο Ιωαννίδης. Μη υπερβείτε τα πρόγραμμα
και μη με βάλετε να τα υπερβέψω και εγώ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Όχι δεν θέλω να ους υπερβέψω. Μήπως δεν
έκανα καλά την ερώτησή μου. Ακούστε την: Είχε πει ο Ιωαννίδης, κατά
τη δική σας κατάθεση, ...

ΜΑΡΤΥΣ. Στις 18 Ιουλίου.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Στις 20 Ιουλίου σπουδώνω εγώ εδώ.

ΜΑΡΤΥΣ. Στις 18.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Στις 20 είπατε. Αν είχαμε τα πρόκτυνδ
εδώ δα μας βοηθούσαν.

ΜΑΡΤΥΣ. Να το διαρρέψετε στο χαρτί σας.

Δ.Δ. Δ. Δ.

4/1 ΒΑ (Δ.Δ.)

17.12.86

65

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Λεν είναι εινεί το έπατρια. Εντάξει στις 18.

Στις 18 λοιπόν είπε ο Ιωαννίδης να φύγουμε από το ΝΑΤΟ.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Το Πολεμικό Έυποδόλιο.

ΜΑΡΤΥΣ. Μα δεν είπε τέτοιο πρόγραμμα ο Ιωαννίδης.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Μα εσείς το είπατε χθες.

ΜΑΡΤΥΣ. Ωστε επαναλάβω τι είπα. Ο κ. Πρόεδρος άκουσε τι είπα
και δια το επαναλάβω άλλη μία φορά.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Το ανατρέψτε;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι δεν ανατρέψω τίποτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μηαδαγιάννης). Κύριε Δαμιανίδη, προχωρείστε
στις ερωτήσεις και εν τω μεταβού δια έλθουν τα πρακτικά για να
δούμε πώς απειριζόταν ο κ. μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ. Ωστε το επαναλάβω κ. Πρόεδρες;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μηαδαγιάννης). Όχι.

Συνεχίστε, κ. Δαμιανίδη, και δια έλθουν τα πρακτικά ώσπου να
τελειώσετε. Η και αν τελειώσετε, θα ωστεί πάλι ο λόγος για να
ρωτήσετε αυτό το πρόγραμμα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Μετά τον Αττίλα Ι εσείς ήσασταν Αρχηγός
Ενόπλων δυνάμεων. Μέχρι πότε;

QMSR

5/1 BA (A.D) - 17.12.86

66

ΜΑΡΤΥΣ. Μέχρι τις 19 Αυγούστου που απεστρατεύθη.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Λόρα ήσασταν Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων και κατά τον Αττίλα 2.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ. Θα θέλλα να μου πείτε το εξής: Όταν ξεκίνησε ο Αττίλας 2, δεν είχαν ληφθεί κάποια αμυντικά μέτρα, ώστε να μην πραγματοποιήσει αυτό το δεύτερο βήμα των Τούρκων;

(20)

Γ.Β.) 1/2.0 (ΛΔ) 17.12.86 67

ΜΑΡΤΥΣ: Οι διαταγές είχαν εκδοθεί από το ΑΕΔ όσουν αυθορά την διμινα του Πενταδακτύου.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Πώς ήταν η αντίσταση των αμυντικών μας δυνάμεων.

ΜΑΡΤΥΣ: Ισχυρά και σθεναρά.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Άλλα δεν πρόσθετε να αντέξετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Για την ανατροπή του Μακαρίου είχαν συμπράξει και οι τρεις επίσκοποι της Κόπρου, ο Κύπρου, ο Χριστόστομος, ο 'Αγιος' καὶ οι άλλοι δύο. Θα ήθελα να μου πείτε, αυτοί οι άνθρωποι από πού είχαν καθοδηγηθεί για να πάρουν εκείνη την απόφαση καθαιρεστος.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έχω τιδέα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Του καθηγητή της Θεολογικής Πανεπιστημίου Λαζαρίου, του Μουρατίδη τον γνωρίζετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Καθόλου δεν του γνωρίζετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Απολότως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Κύριε Δρόσειρε, θα ήθελα να προτείνω στην επιτροπή να καλέσουμε και τον Μουρατίδη τον καθηγητή της Θεολογικής Σχολής για να μάρτυρα. Είναι ένας άνθρωπος που γνωρίζει πάρα πολλά για την ανατροπή του Μακαρίου.

2/2 O (ΑΔ) 17.12.86

68

ΠΡΟΕΔΡΟΥ (Χρήστος Μπακαγιάδηνγκ): Θα τα δούμε αυτό στο τέλος.

Παρακαλώ του κ.Παγοοθόουλο να λάβει το λόγο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Κόρις μάστις είπατε χθες ότι ο κ.Ιωαννίδης
είχε εν ψυχή από τον Φεβρουάριο του 1974 να ανατρέψει τον Μανάριο.

Μήπως μπορείτε να μας διαφωτίσετε για ποιο λόγο, στόχο και σκοπό
ήθελε να τον ανατρέψει;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι δεν μπορώ να σας το πω γιατί δεν το έβησα. Ήταν το ίδιο
δια το έλεγα, δεν ήταν τους λόγους που είχε στο μαλάρι του ο κ.

Ιωαννίδης γιατί εκ φύσεως ήταν σιβύλλικός του. Όπως είναι γεγονός ότι
είχε πηγιά ανατροπή στο μαλάρι του κατ' έτονα έδεσε σκυρόδεμα από του θεμρουα-
ρίου πάρουσία του Ρήγκανη, όπως ήχια αναφέρει, του Πρωθυπουργού κατ'
εμού, κατ' από σκληρήντες της εποχής εγώ είχα αντιρρήσεις κατ' προσπαθού-
σα να επιτύχω να βλέψω ο Μανάριος στην Ελλάδα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Το είνατε αυτό, ήγια σέλω να διευκρινίσω,
στάν τελικά το συναποφασίσατε, για ποιο λόγο το κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας το είπα καὶ χθες αυτό,

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ο Ιωαννίδης δεν ήθελε ποιο λόγο είχε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ήθελε, ο Ιωαννίδης είχε εν ψυχή αυτό που σας είπα, κατ'
ράντελομά ότι ύστερα από 4 μήνες αυτό που είχε στο μαλάρι του θα
είχε τσχυρωποιηθεί.

[Handwritten signatures]

3/2 0 (ΑΔ) 16.12.86

69

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Πέστε μου, γιατί έχει σημασία, ποια συγκεκριμένη πλέρα λάβατε γνώση της επιστολής Μακαρίου προς Γκιζίκη.

ΜΑΡΤΥΣ: Θαυτάζομαι ότι στις 1 ή στις 2 Ιουλίου. Δε θυμάμαι ακριβώς.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Σας ρωτάω γιατί η σύσκεψη πουέγινε με Κομπόκη, Γεωργίτση, Παπαδάκη, Ιωαννίδη και εσάς έγινε στις 2 Ιουλίου το αιώγευμα, στις 7 ή στις 8 η ώρα; Επομένως: *Όταν είναι εδώ στις 2 Ιουλίου ο Κομπόκης και ο Γεωργίτσης από την Κύπρο και ο Παπαδάκης από τη Βόρεια Ελλάδα τους είχατε ειδοποιήσει τουλάχιστον την προηγουμένη.*

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τους είχα ειδοποιήσει εγώ.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Τον Παπαδάκη ποιος του ειδοποίησε; Πιατί είνατε δια πήρατε τον Ντάβο στο τηλέφωνο και του είπατε να του δώσει αδεια.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, πρό διημέρου. Αυτό άμας δε λέει τίποτα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Πότε του πήρατε τον Ντάβο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δύο πλέρες πριν γίνει η σύσκεψη. Δεν πήρα δικας του Παπαδάκη πήρα τον Ντάβο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Κατά συνέπεια εφόσον η σύσκεψη έγινε στις 2 Ιουλίου πρέπει να πήρατε τον κ. Ντάβο στο τηλέφωνο στις 30 Ιουνίου, γιατί μας είπατε 2 πλέρες πριν.

4/2 Ο (ΑΔ) 16.12.86 - 70

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω για πιερούπηνες. Μάλιστα δεν θέλω να πιερες πριν και σεις βγάλτε τις πιερούπηνες.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Έπειδή αυτά βγαίνουν από τα χαρτιά τα οποία διάβασε ο κ.Πρόεδρος, τα έχουμε εδώ και από τις καταθέσεις των άλλων κυρίων, η σύσκεψη αυτή έγινε στις 2 Ιουλίου.

Αλφ (1) Αν Ζ

ο 1/1 Δ (Ε.Ε.) 17.12.86

γι

Η επιστολή Μακαρίου στις 30 Ιουνίου δεν είχε...

ΜΑΡΤΥΣ: Ποδός θέλετε να καταλήξετε;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Θέλω να καταλήξω στο ότι σας πάμπλετε να έχετε αντιρρήσεις για την ανατροπή του Μακαρίου, από τη στιγμή που διαβάσατε την επιστολή Γκιζίνη. Όταν λοιπόν έπλεωνετε στον κύριο Ντάμη, 2 μέρες πριν την σύσκεψη, που είχατε τη 30η Ιανουάριου και στις 30 Ιουνίου δεν είχε κάνει γραφεί η επιστολή, σημαίνει ότι για να τηλεφωνήσετε...

ΜΑΡΤΥΣ: Είχα λάβει την απόφαση να συμμετάσχω...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Είχατε αποφασίσει....

ΜΑΡΤΥΣ: Πολδ πριν. Έβαστε το καθαρό, να σας απαντήσω. Λυτό είναι λοιπόν το θέμα. Ότι θέλετε να αποδείξετε...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν θέλω να αποδείξω τίποτα. Βγάδ αυτά που λέτε τα ελέγχω.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτός είναι ο στόχος της ερωτήσεώς σας. Να αποδειχθεί...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Βγάδ θέλω, κύριε μάρτυς, να διευκρινήσω ότι εδώ και ευδοσον την απόφαση, για να δαστε τις αντιρρήσεις που είχατε, την πήρατε με βάση το κείμενο της επιστολής Μακαρίου, που χθες την χαρακτηρίζομετε υβριστική μή δχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήσας επαναλαμβάνω ότι πήρα σαφή απόφαση να υιοθετήσω την ενέργεια ανατροπής, αφ' ότι ελέγχω την επιστολή.

2/1 Α (Ε.Κ.) 17.12.86

72

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Κατ' Βεβαιώνετε σήμερα πάλι ότι το τηλεφώνημα στον Ντάβο έγινε 2 μέρες πριν την σύλληψη;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Κατ' όταν τηλεφωνήσατε στον Ντάβο, είχατε πάρει ήδη την απόφαση.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασσαγιάννης): Άν μου επιτρέπετε, κόριτσα Παγορόπουλε, μία ερώτηση:

Κόριτσα μάρτυς, εσείς από ποιόν λάβατε γνώση της επιστολής Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Από τον Γκιεζίκη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασσαγιάννης): Όπερα σημαίνει ότι είχε λάβει ο Γκιεζίκης την επιστολή. Σας την διάβασε;

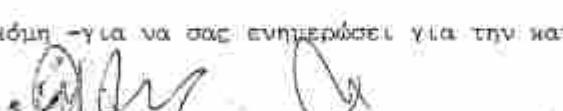
ΜΑΡΤΥΣ: Προσωδικώς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασσαγιάννης): Σας είπε, έλαβα αυτήν την επιστολή και η αναίτηση είναι αυτή.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Κόριτσα μάρτυς, θέλει να διευκολύνω ένα κοινότερη της κατάθεσης του κυρίου Ματάτση, ο οποίος μας είπε εδώ ότι του δώσατε διαταγή στις 19 Ιουλίου να περάξει στην Κύπρο -δεν είχε γίνει η **επέρα**.

23 Γαλόρη -για να σας ευηγερώσει για την κατάσταση

3/1 Α (Ε.Κ.) 17.12.86 *#3*

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι αυτό ακριβώς.

'Εδωκα έγκριση στον Ματάτο να μεταβεί την παραπομή της ανατροπής ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Για τις 19 Ιουλίου λέω. Κατ' αυτό είναι ο κύριος Ματάτος εδώ ότι πήρε το αεροπλάνο κατ' επειδή είχε αρχίσει η ειαβολή κάτω πήρε σήμα το αεροπλάνο κατ' γύρηση πάνω.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Επίσης είνατε... χθες ότι ο κύριος Ματάτος ήταν σε απορρήτων σας! Ή εννοούσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Είχα απειδόριστη εμπλοκοσύνη σ' αυτόν τον Ταγματάρχη. Όντας γυνώριζα από πολύ παλαιότερα, τον είχα εκτιμήσει κατ' αυτόν τον άνθρωπο κατ' αυτοματισμό κατ' του εξωτερίκενα τις πλέον εσωτερικές μου σκέψεις.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ο κύριος Ματάτος δεν ήταν άνθρωπος του Ιωαννίνη:

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν φοβόσασταν ότι βα του πει κάτι;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι, γιατί ορισμένες σκέψεις που έκανα ήθελα να τις μαθαίνει ο Ιωαννίνης, για να αντιλαμβάνετε ότι δεν είμαι σύμφωνος μ' αυτά τα οποία έκανε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ο κύριος Ματάτος μας είπε εδώ, ούτε λίγο, ούτε πολύ, ότι πιονιαλώς ένας άνθρωπος που σας συνδέει μόνο σε κάτι

4/1 Δ (Ε.Κ.) 17.12.86

-74

παρελάσεις και δεν ήξερε τίποτα.

Γι' αυτό ήθελα να διευκρινίσω, αν τίναται αληθή αυτά που μας είπε ο
κύριος Ματάτσης.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν Έρω, ούτε και με ενδιαφέρεται. Ήγώ απαντώ στην ερώτησή σας.

(ΙΙΑ)

(Δ)

1/1 ΠΑ. Δ.Μ. 17-12-86

95

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Μας διευκρινίζω γιατί σας ρώτησα.

Είπατε χθές στις Η εισβολή των τούρκων στην Κύπρο έγινε αιώνιτ-
θιαστικά και δεν την περιμένατε. Από τις καταδέσεις και τις έγγραφα
που έχουμε από τα διάφορα υπουργεία κας επιτελεία βλέπουμε ότι μετά
από τις 15 Ιουλίου και μέχρι τις 20 Ιουλίου υπήρξε πρώτον, ραδι πλη-
ρωφοριών από το κλιμάκιο στην Κύπρο για τις κινήσεις των τουρκικών
ενόπλων δυνάμεων απόν Μεροίνα και στην Αλεξανδρέτα . Στις 19 Ιουλίου,
υπήρξε εκείνο το σήμα της ΚΥΠ που μας είπατε στις το εξετιμήσατε
τον κύριο Σταθόπουλο, στις ο στρατός επιβιβάστηκε στα αποβατικά
σημερι κλπ., στις 17 Ιουλίου γίνεται μια σύσκεψη στο Λονδίνο μεταξύ
κάλαχαν και Ετζεβίτ στην οποία καλέσθηκε και ο Ιωαννίδης .

Πέστε μου παρακαλώ, μήτις γνωρίζετε εάν τον κύριο Ιωαννίδη τον
επισκεφθήκε ο πρέσβης της Αγγλίας στην Ελλάδα κατ τον καλεσε ...

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι, το διάβασα από τον Τύπο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Στις 17 Ιουλίου έγινε η σύσκεψη στο Λονδίνο
κάλαχαν-Ετζεβίτ, και δεν πήγε ο Κύπριος δημας είπατε. Στις 18
Ιουλίου έρχεται ο Σίσκο κεδώ ο οποίος λέει στην σύσκεψη ότι υπάρχει
κίνδυνος κλπ. Στις 19 Ιουλίου η Αγγλική κυβέρνηση μέσα από την
προσεβεία μας στο Λονδίνο στέλνει μια νότα κατέλει στην ελληνική
κυβέρνηση να μην πάρειν μέτρα, να μην κάνουν προκλήσεις κλπ.

After

2/1 Π.Α. Α.Μ. 17-12-86

76

ΜΑΡΤΥΣ: Ορθόν.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ήας ερωτά λοιπόν το εξής: «Έχουμε μια ροή πληροφοριών σε οποίες συνηθεύονται μεταβολές των και μας δείχνουν ~~κάτια~~ από τις Τούρκοις κάτια κάνουν.

ΜΑΡΤΥΣ: Η θανάτου. Είναι μια σκέψη αυτή.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Μια σκέψη την οποία κάνω εγώ θαυμάζω να είναι πιθανή. Άλλα δταν το επιτελείο που έχει τους επιτελείς και κάνουν τις αξιολογήσεις κλπ. των πληροφοριών....

ΜΑΡΤΥΣ: Εάν έχει πληροφορίες.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτό είναι δεδομένο και σας μας το είπατε από τη ΚΥΠ έστελνε προς το επιτελείο.

ΜΑΡΤΥΣ: Ανέφερα και ο'αλλο συναδελφό σας από γιαδ αυτά του καταδέται ο Περδίκης και κλπ. εγώ δεν είχα άλλη πληροφορία παρά αυτή μόνο τους σήματος της 18ης.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτό το σήμα που λέτε από κάνετε την αξιολόγηση με τον κύριο Σταθόπουλο δεν το ταυτιάσωτε με τη σύσκεψη της 17ης Ελλαχαν Έτζεβετ ή μ'αυτά που σας είπε ο Σίσκο στις 18 το πρωΐ και με το άλλο το σήμα το οποίο έστειλε η Αγγλία καλ να εκτεινήσετε όχι απλώς από γένονται ασκήσεις, αλλά από κάτια συμβαίνει.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά που λέτε είναι παρά πολύ λογικά κατά μια αποίκη. Υπάρχει

2/1 ΠΔ.Δ.Μ. 17-12-86

γραφή

όμως και η αντίθετη. Όπως είπατε δις έποειε να τα λάβω υπόψη μου
εγώ, οταν πήρα το σήμα αυτό της Βρετανικής κυβερνήσεως που μου έδωσε
ο Ιωαννίδης, ο οποίος το πήρε από τον Ανδρουτσόπουλο, ως μου είπε,
που έλεγε να μη προβούμε σε καμία ενέργεια και επιδεινώσουμε έτι
περαιτέρω την κατάσταση, μπορούμε να προκύψει και συγκεραμέδες απόψεων
στην αύσκεψη αυτή κας να μη γίνεται επιβολή.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Με συγχωρείτε, δεν δικαιώθηκε μπορούσε να
υπάρξει συγκεραμέδες απόψεων. Θέλω να πω το εξής: οταν μας λέτε στις
αιφνιδιαστήκατε στις 20 το πρωί για την επιβολή ...

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, δεν τους περιμέναμε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτό θέλω να καταλάβω, πώς είναι δυνατόν με
τόσα σημάδια μην κάνετε την επιβολή.

ΜΑΡΤΥΣ: Η σε απαντήσω με την δική μου λογική ως υπευθύνου επί του
στρατιωτικού χώρου. Κατ' αρχήν με επηρέαζε βασικώς το γεγονός στις
οι τούρκοι κάθε καλοκαίρι δικανείται αυτά τα πράγματα κας τους παρανο-
λούσαν για να έχουμε ορισμένα συμπεράσματα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Πολύ ωστό,

Δημήτριος Παγορόπουλος • (ΕΣ) *Δ.Σ.*

(IIa)

1/1 E.Z. B.Z. 17-12-86

78

ΜΑΡΤΥΣ. Δεύτερον, δεν πίστευα ότι θα εισβάλουν, διότι πίστευα ότι το θέμα-και πιστεύω ακριβητάν καθαρώς Ελληνοκυποτανό.

Και τρίτον, αυτό το σήμα που λέτε ότι ήρθε από την Βρετανίανή Κυβέρνηση-γιατί ήρθαν και άλλα συνεχεία-έπειθε ότι γίνεται μία προσπάθεια εκτονώσεως της καταστάσεως.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡ ΟΠΟΥΛΟΣ. Άρα, ήταν φορτισμένη η κατάσταση.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως ήταν. Αρού έγινε μία ενέργεια ανατροπής του Μακαρίου, ήταν μία φόρτιση της καταστάσεως σπουδήποτε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡ ΟΠΟΥΛΟΣ. Και εδώ θέλω να ρωτήσω χύριε μάρτυς: Ποιά ήταν τα προληπτικά μέτρα τα οποία το ΑΕΔ, το οποίο σπουδήποτε ήταν υπεύθυνο και για την άμυνα της Κύπρου, τέλος ώστε αν τυχόν συμβεί τίποτα να μπορέσει, να αποκρύψει, την εισβολή;

ΜΑΡΤΥΣ. Ήσας αναφέρω και πάλι. Το ΑΕΔ, έγιν οπλαρδή, ως αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, υιοθέτησε την ενέργεια ανατροπής. Από κεί και πέρα την εκτέλεση δεν την έκανα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡ ΟΠΟΥΛΟΣ. Όχι για την ανατροπή. Ήσας λέω, με αυτά τα σημάδια-και ήταν φορτισμένη η ατμόσφαιρα όπως είμαστε-δεν θα έπρεπε το ΑΕΔ να πάρει μέτρα μήπως τυχόν κάνουν εισβολή οι Τούρκοι:

ΜΑΡΤΥΣ. Τι μέτρα να πάρει; Σάν έπαιρνε μέτρα θα απεκαλύπτετο ...

Προ του πραξικοφήματος ένυδεύτε, της ανατροπής, ή μετά :

2/1 E.Z. B.Z. 17-12-86 *μμ*

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡ ΟΠΟΥΛΟΣ. Μετά. Μιλάω για τις 20 του μηνός, για τις 19.

ΜΑΡΤΥΣ. Ελάβαμε τα στρατιωτικά, όχι όμως στην κύπρο, διότι δεν μπορούσαμε να τα λάβουμε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡ ΟΠΟΥΛΟΣ. Για την Κύπρο μιλάω εγώ.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, δεν λάβαμε μέτρα, πλην της ειδοποίησης πώς τον αρχηγό του ΓΕΕΦ να κάνει προεπιστράτευση πυρήνων και να έχει ένταση μέτρων επιτηρήσεως και γαρελιψεως. Ως δε έχω πληραφορίες μεταγενεστέρως, τώρα δηλαδή μετά την αποστρατεία μου, από οφισμένους ανθρώπους, ότι από της λήψεως της εντολής να κάνει το ΓΕΕΦ προεπιστράτευση πυρήνων, είχε τεθεί εν επιφυλακή.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡ ΟΠΟΥΛΟΣ. Μήπως πέραν από το ότι είχατε την πεποίθηση ότι δεν θα μπούν οι Τούρκοι, μήπως σε αυτή σας την πεποίθηση είχε συμβάλει καμιά διαβεβαίωση, είτε προς σας, είτε προς τον κύριο Ιωαννίδη, ή τον κ. Γκιζίκη, ή τον κ. Ανδριανόπουλο, ή τον κ. Σταθόπουλο ως αρχηγό της ΚΥΠ και συνεργαζόμενο με άλλες Είνες μπορείσες, είχε συμβάλει καμιά βεβαίωση ή διασφάλιση από Είνες μυστικές υπηρεσίες, ή από την Αμερικανική Κυβέντηση, ότι παρόλη την ανατροπή του Προέδρου της Δημοκρατίας της Κύπρου, οι Τούρκοι δεν θα επειβουν;

ΜΑΡΤΥΣ. Βέσω τούτο μόνο : 'Ότι ο Σταθόπουλος μετά την ανατροπή του

QPM *Q*

3/1 Ε.Ζ. Β.Ζ. 17-12-86

80

Μακαρίου, μου ανέφερε ότι τον επεσκέφθη ο Τούλ. Πάππας και ο σταθυδόχης της **CIA** εδώ ...

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡ οπούλος. Ποιός ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ. Αεν ξέρω ποιός ήταν. Τον διαβεβαίωσε ότι τώρα έπρεπε να γίνει η ενέργεια ανατροπής του Μακαρίου και ότι οι Αμερικανοί θα βοηθήσουν εις τρόπον ώστε να μην επέμβουν οι Τούρκοι. Αυτό μου είπε ο Σταθόπουλος εμένα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡ οπούλος. Μάλιστα. Μήπως σας είπε κάτι αυτίστοιχο ο κ. Ιωαννίδης;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο Ιωαννίδης μας είχε τελικά παρουσία και του Γκιεζίκη σπίτι του Γκιεζίκη, ότι μη στέναχωριέστε, όλα θα πάνε καλά, οι Αμερικανοί έχουν εξασφαλίσει ότι δεν θα επέμβουν οι Τούρκοι.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡ οπούλος. Λορίστως οι Αμερικανοί, ή σας μίλησε για **CIA**;

ΜΑΡΤΥΣ. Οι Αμερικανοί δεν θα αφήσουν τους Τούρκους να επέμβουν, απολατώς.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡ οπούλος. Ο κ. Ανδρουστσόπουλος μήπως επιβεβαίωσε κάτι τέτοιο;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡ οπούλος. Με τον κ. Σίλκο πόσες φορές συναντηθήκατε εσές μαζιπίκα;

Afif

4/1 E.Z. B.Z. 17-12-86

81

ΜΑΡΤΥΣ. Τρεις φορές.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡ ΟΠΟΥΛΟΣ. Η πώτη γίταν στις 18 ...

ΜΑΡΤΥΣ. Η δευτέρα στις 18 το βράδυ και η τρίτη μετά την επιστροφή του από την Αγκυρα.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡ ΟΠΟΥΛΟΣ. Δηλαδή 18 γίταν ...

ΜΑΡΤΥΣ. ... που ήλθε στο γραφείο μου, 18 - 19.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡ ΟΠΟΥΛΟΣ. Βίπατε κατ' χθές-καν μας είπε κατ' α. κ.

Κανιώντας ο οπαίος γίταν διερμηνεύεις-δτι ο κ. Σίσκο στη σύσκεψη στις 18 Ιουλίου πρότεινε να δοθεί ένα λιμάνι στους Τούρκους και εννοούσε βέβαια την Κυρήνεια για να μπορούν να επικοινωνούν με τον πληθυσμό των δικώ τους. Είναι έτοι:

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡ ΟΠΟΥΛΟΣ. Μήπως πέραν αυτού μίλησε για τρέχνη κατοχή της Κόπρου; Δηλαδή οι 'Λύγλοι' είχαν τις βάσεις, να αποκτήσουν και οι Τούρκοι μία βάση, να έχουμε και εμείς τις δικές μας.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ελέχθη τέτοιο ποδόγυμα από τον Σίσκο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡ ΟΠΟΥΛΟΣ. Αυτό λέω. Μηπως σε καμία συνάντηση;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ελέχθη απότον Σίσκο αυτό το πράγμα. Ο Σίσκο είπε να διαθέσουμε πηγαίνοντας στην Αγκυρα, για να επιτύχει η αποστολή

αλη *Ο*

5/1 S.S. B.Z. 17-12-86 82

που είχε λάβει από το Στέλτ Ντικάρτμεντ κατ' να εκτονωθεί η κατάσταση
η οποία, είπε, είναι σέβεια, ότι πρέπει να έχει κάτι στα χέρια που να
δώσω στους Τούρκους κατ' πρότεινε ότι πρέπει να δώσουμε μία "αξές",
μία διεξοδο των Τουρκοκυπρίων προς την Βίλασα.

Julia (34) OK DS

(ε2)

680 1/3 Η

Π.Μ.

12.12.86

83

— Άμεσως πήγε το μαλό μου στη Κυρήνεια. Και ο Πρωθυπουργός της χώρας έλαβε σωφρός αρνητική θέση. Και το πως και το απόγευμα. Δεν έγινε τίποτε άλλο.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Θέλω να ρωτήσω το εξής, κύριε μάρτυρα, γιατί εσείς ήσαστε στην Αρχηγός Ευόπλων Δυνάμεων, δεν ήσασταν στην Στρατηγός, και από κάτι και πέρα έχετε δουλεψεις και πολλά τικά το μαλό σας.

Αυτό το πράγμα που πρότεινε ο κύριος Στύκο μήπως ήταν ένα μέρος ενός κάποιου σχεδίου;

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε βουλευτά, με συνάντησα επί θεμάτων κοινωνίας. Εγώ εκλέχθηκα για να καταδέσω γεγονότα. Έχω μία άποψη που δεν μπορώ να σας την πω. Μπορείτε να μην έχω μία άποψη για οποιοσδήποτε θέμα και πρέπει να έχω, διότι είμαι άνθρωπος που σκέπτομαι. Άλλα δεν σας ενδιαιρέσει αυτή η δική μου σκέψη.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Επειδή υπήρχατε στην Αρχηγός των Ευόπλων Δυνάμεων...

ΜΑΡΤΥΣ. Ήμουν και ανέλαβα την ευθύνη.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Δεν μιλάω για ευθύνη.

*Ησασταν το επίκεντρο της κοινωνίας περιάδου,

Q.M. *Ja*

2/ΕΗ

Π.Μ

84

Π.Ν

12.12.86

Ρωτάμε λοιπόν και σας, να συνθέσουμε την όλη εικόνα δικώς

είπατε προηγουμένως. Και όταν σας ρωτώ ποιά είναι η γνώμη

σας, θέλω απόντηση. Οι Αμερικανοί έχαν κάποιο σχέδιο;

ΜΑΡΤΥΣ. Μπορώ να πω μία τέτοια γνώμη η οποία θα έχει Βαρύ-

τητα; Μα, τι μου λέτε τώρα;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Κατά την κρίση σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Η κρίση αφορά του εαυτό μου. Δεν προβλέπει η δικονομία...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάδης). Όχι, δεν Εέρετε καλά την

δικονομία. Η δικονομία λέει ότι ερωτάται ο μάστις επι γεγονός ε

των και όχι επι κρίσεων, εκτός αν αυτός είναι αναποτιμώτως

συνδεδεμέναις με τα γεγονότα.

Πιναπός διαν σεις επιλαμβάνεσθε ενός δέματος υπό

την πλότη τά σας ως Αρχηγού Ενόπλων Δυνάμεων, ή δεν επιλαμβά-

νεοθε τότε μίαν κοίτη δική σας επι των γεγονότων αυτών, νομίζ

δτε είναι αναποσπάστως συνδεδεμένη και φρονώ ότι έχετε

υποχρέωση να απαντήσετε κύριε μάστις.

ΜΑΡΤΥΣ. Εγώ δεν θα απαντήσω κύριε Ποδέρος. Διύτι μπορεί να

είναι εσφαλμένη η κρίση μου όπως πολλές άλλες τις βγάλατε

εσφαλμένες. Μπορεί να βγάλετε και αυτή εσφαλμένη. Εγώ δεν

Παύλος

3/3B

Π.Μ

85

12.12.86

το διακεινδυνεύω.

ΠΡΟΒΑΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) Δεν βγάλαμε καμία εσφαλμένη.

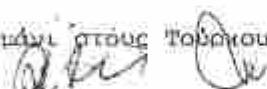
Μην προκαλείτε, κύριε μάρτυρα. Βλέπετε ότι σας φερόμεθα με από λατη προσήλωση προς τους κανόνες της ευγενείας. Μην προσπαθείτε να αντιθητήσετε με την Επιτροπή...

Δεν βγάλαμε καμία εσφαλμένη, ούτε βέρετε ποτέ ότι θα είναι η κοίτη της επιτροπής. Η κρίση της επιτροπής μπορεί να είναι ότι ο μόνος ειλικρινής μάρτυρας είναι ο Μπονάνος ή η κρίση της Επιτροπής μπορεί να είναι ότι ο μόνος ανειλικρινής μάρτυρας είναι ο Μπονάνος. Δεν το έρετε, ούτε εγώ το ξέρω. Αυτό είναι θέμα τελικής κρίσεως της επιτροπής. Συνεπώς, μη λέτε ότι σας βγάλαμε δοχηστες της απόψεις σας. Απεναντίας, σας πωτάμε τις κοίτες σας ακριβώς για να τις συνδέσουμε με τα γεγονότα τα οποία είναι γνωστά και τα οποία καταθέσατε και εσείς.

Συνεχίζω, κύριε Παγορόπουλε, παρακαλώ την ερωτησή σας.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε μάρτυρα, την ερώτηση που σας έκανα, την επαναλαμβάνω.

Εκάτη τη κρίση σας, η πρόταση Σίσικο ^{τόνος} ~~όταν~~ παραχωθήσει η Ελλά-

δα ένα λυμάνι στόνες Τσίμους και η επιμονή του να το φέρει

4/3H D.M.

12/12/86

86

Μόνο φορές αυτό δύναται τίποτε. Είναι δυνατόν να είναι συνταγμένο και
ένα μέρος ενός κάποιου σχεδίου το οποίο ήθελαν οι Αμερικάνοι:
ΜΑΡΤΥ. Δεν το ξέρω αυτό.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ. Η απόβαση και η ενέργεια της Τουρκίας στην
Κύπρο γράφετε στο βιβλίο σας διε τη μέση σας αποφασιστήμε
στο Λουδίνιο στις 17 Ιουλίου μεταξύ Κάλλαχαν, Ετζεβίτ και Σίσιο.
ΜΑΡΤΥ. Δεν γνώριω τέτοιο πράγμα εγώ. Διαβάστε το βιβλίο να δείτε
τη ψηφίση.

(24)

1/29 (Γ.Π.)

17.12.86

87

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Μήπως υπάρχει το Βιβλίο του κυρίου Μπονάνου,
κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χοΐστος Μπασαγιάννης): Ναι, αλλά θα πρέπει τώρα να ψάχτετε να βρείτε την σελίδα και καθυστερούμε.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Θα το βρω και θα το πα μετά, κύριε Πρόεδρε.
Εκεί κάνει κοίση, ενώ εδώ δεν θέλει να κάνει κοίση.

ΜΑΡΤΥΣ: Χθες που επεκολέφθην το Βιβλίο μου, ο κύριος Πρόεδρος μου
είπε ότι αυτό είναι Βιβλίο και εδώ κάνουμε εξέταση.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτό σας ρωτώ, αυτό που γράψατε στο Βιβλίο
υας, είναι αλήθεια;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κύριος Πρόεδρος μου απήντησε και μου είπε ότι το Βιβλίο
δεν το λαμβάνουμε υπόψη.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Εγώ σας λέω για συγκεκριμένο κοινάτι
όπου λέτε αυτό το πρόγμα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΑΤΑΗΣ: Αποδεσμεύσθε την ερώτηση από το Βιβλίο, κύ-
ριε συνάδελφε, και κάνετε ευθεία ερώτηση.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Ήας ρωτάτοις λοιπόν ευθέως: Κατά την κρίση
σας η απόφαση για την απόρραση στην Κύπρο πάρθηκε στην 17 Ιουλίου
στο Λουδίνιο;

2/2 α

(Γ.Π.)

17.12.86

88

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω αυτό, δεν έχω στοιχεία να το επιβεβαιώσω.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΔΟΣ: Λεν έχω τίποτε άλλο, κάριε πρόσεδρος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μηασαγιάννης): Δεν σπάσατε ρεκόρ, γιατί δεν φέύγατε τον κύριο Παπαστεφανάκη.

Κύριοι συνάδελφοι, ο κύριος Ράλλης έχει κάνει από το πρωί μια παράδειγμα στην προηγηθεί, έπειτα έχει κάποιουν επείγοντα γάφο, της σειράς του. Νομίζω ότι δεν πρέπει να υπάρχει αντίρροπη.

ΠΟΛΛΟΙ ΒΟΥΛΕΥΤΕΣ: 'Οχι, κύριε πρόεδρος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μηασαγιάννης): Συνεπώς, παρακαλείτε ο κύριος Ράλλης να λάβει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε πρόεδρε, θέλω να παρακαλέσω τους κυρίους συναδέλφους, έπειτα δεν θα είμαι αύριο εδώ και είμαι γραμμένος 24ος, αν είναι εύκολο δχι αυτή τη στιγμή άλλα καλοτα στιγμή σήμερα να κάνω και εγώ τις ερωτήσεις μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μηασαγιάννης): Είναι θέμα της επετροπής, ότι το δούμε.

Ορίστε κύριε Ράλλη.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Κύριε μάρτυρα, μπορείτε να μου απαντήσετε σε μία προκαταρκτική ερώτηση; Ποιά τα καθίκοντα και οι εξουσίες του ΑΕΔ,

3/2 Α (Γ.Π.)

17.12.86

89

του Αρχιστρατήγου σε ώρα πολέμου και μάλιστα κάτω από μια στρατιωτική κυβέρνηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Ομιλείτε περὶ πολέμου Ελλάδος με ένα Σένο ιράτος; Η απάντηση είναι αυτό.

ΕΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι καθορισμένα δια νόμου. Δεν έχω υπόψη μου το νόμο τώσα, αλλά νόμιμω δια υπάρχει νόμος ο οποίος καθορίζει τις αρμοδιότητες τις ειδύνες και τα καθήκοντα του Αρχιστρατήγου εἰς περίπτωσιν πολεμικής αναμετρήσεως της Ελλάδος με τα οικουμήνων ή άλλους.

ΕΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Δεν θέλω να μου τα πείτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τα ξέρω αυτά απ'έξω, γιατί δεν είχε κανένα πόλεμο η Ελλάς με την Τουρκία.

ΕΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Με την Τουρκία δεν ήδη έχει πόλεμο;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΕΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Αφού προσβάλλονται ένοπλες Ελληνικές δυνάμεις;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν ήδη έχει πόλεμο. Ο νόμος καλύπτει αυτή την περίπτωση, δεν καλύπτει το Κυπριακό.

ΛΤΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αν θέλετε να βιευκολύνω, ο νόμος ομιλεί περὶ πολέμου και επιστρατεύσεως. Άρα ορθότατα οις ρωτάεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Κύριε Λιβανός, μην παρεμβαίνετε.

[Handwritten signatures]

4/2 Η (Γ.Π.) 18.12.86

90

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Διευκολύνω, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας παρακαλώ δεν χρειάζεται διευκόλυνση ο κύριος Ράλλης. Ένα πάση περιπτώσει υπάρχει και εγώ και μπορεί να που υπομνήσετε κάτι αν χρειάζεται. Μου ήδηντε την χάρη και τη χαρά και αναβαίνετε τόσο συχνά εδώ πάνω. Ανεβείτε μια φορά ακόμη και να που πέλτε να παρέμβω εγώ.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Έχω την εντύπωση κύριε Πρόεδρε ότι ο μάρτυς δεν θέλει να απαντήσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Είναι -η εντυπωσί μας κύριε Ράλλη προσκαρτίζετε παρακαλώ.

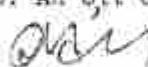
ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Κύριε μάρτυρα, είπατε - επαγγαλαιωβάνω την ερώτηση του κυρίου Παγορόπουλου που είχε γράψει και εγώ εδώ - ότι ο κύριος Ιωαννίδης είχε εν ών την ανατροπή του Μακαρίου πολύ προ της ενεργείας. Μήπως γνωρίζετε το πραξικόπημα της 25 Νοέμβρη του '73 αν ενείχε αυτό το "εν ών" που είπατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν υπόρεσα να διαγνώσω τέτοιο πράγμα.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Καλός.

Πώς ήταν η κατάσταση στην Κύπρο μετά το πραξικόπημα εναντίον του Μακαρίου.

ΜΑΡΤΥΣ: Απ' ότι ανέφερε το ΚΕΕΦ, πρεμος. Απόλυτος πρεμία, ήταν οι ανα-

5/20 (Γ.Π.)

17.12.86

91

θορές του ΓΕΕΦ, επιτικρατεί σε Κύπρο.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Εσείς λίγο ποιν εδώ πέρα είπατε ότι στόχο είχατε να επιτύχετε τη συμφιλίωση γιατί υπήρξε αλληλοσπαραγμός. Τώρα λέτε ότι υπήρχε απόλυτος πρεμία.

ΜΑΡΤΥΣ: Με ρωτάτε για συγκεκριμένη χρονική περίοδο 2 πμερόν . Έσας λέω ότι αυτές τις 2 πμερός οι αναφορές του ΓΕΕΦ ήταν καθησυχαστικές.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Ακούστε την ερώτησή μου και να μου απαντήσετε.

Συμφιλίωση λοιπόν, γιατί υπήρχε αλληλοσπαραγμός, για να προστατευθούν οι οικογένειες των αξιωματικών και οι αξιωματικοί. Εχθροί ήταν εκεί κάτω;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως, γιατί είχαν γίνει μέχρι τότε 14 επεισόδια εις βάρος Ελλήνων αξιωματικών.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Γιατί ήταν εχθροί;

ΜΑΡΤΥΣ: Κατά την εκτίμησή μου πάλι, γιατί αυτή ήταν η κατεύθυνση που είχε πάρει το επικουρινό σώμα. Για ποιούς λόγους; Θα πρέπει να το διεύτε σαίς.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Και να θωρακιστεί η Κύπρος. Την θωρακίσατε εσείς,

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι ..

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Αυτοί ήταν οι στόχοι σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτοί ήταν οι στόχοι οι προσωπικοί οι δύοι μου.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Άρα δεν ήταν θωρακισμένη η Κύπρος εκείνη την

Mr. - Dr.

6/28

(Γ.Π.α.)

17.12.86

92

ώρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Όμως όταν επιθυμούσαμε, όχι.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΔΔΗΣ: Γιατί δεν ήταν δικαιολογημένη;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν πρότερο να ανατρέξετε πολύ παλιότερα. Γιατί η κυπριακή κυβέρνηση παρά τας φορτικάς οχλήσεις των εκάστοτε αρχηγών της εθνοφρουράς δεν διέθετε οικονομικά μέσα προς εξοπλισμό της εθνοφρουράς. Και δχι μόνο αυτό, αλλά και δεν προστίρμωσε τους υπάρχοντα νόμοι ιδρύσεως της εθνικής φρουράς σύμφωνα με τις αρχές της δημιουργίας ενός αξιομάχου στρατού. Αυτή είναι η απάντησή μου.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΔΔΗΣ: Με την αποκομπή του Μακαρίου από την Κύπρο τα πετύχατε αυτά τα πράγματα;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν προλάβαμε, κύριε. Ο Μακάριος έφυγε στις 15 ημέρες μετά την εισβολή.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΔΔΗΣ: Δεν είχατε καθίκον και υποχρέωση να προβλέψετε αν αποτύχανε το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου τί θα γινόταν στην περίπτωση αυτή;

ΜΑΡΤΥΣ: Μα δεν απέτυχε το πραξικόπημα. Ο Μακάριος ανετράπη.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΔΔΗΣ: Εάν επικολούθησαν τα όλα. Εσείς δεν προβλέψατε ότι η ανατροπή του Μακαρίου ενείχε τον κίνδυνο της αποβάσεως

7/20 (Γ.Π.) 17.12.86

92

των Τούρκων:

ΜΑΡΤΥΣ: Κατά κόρον επόντσα δτε δεν πέρασε ποτέ από την σκέψη μου αυτή η δυνατότης.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Ζέρετε τι σκέψη μπορούμε να κάνουμε εμείς τώρα και ο λαός ολόκληρος κατ' η λογοτελία,

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Λυπάμας πάρα πολύ, στρατηγές, αν μπορού να το πα αυτό το πρόγυμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όχι, αυτό δεν μπορείτε να το πείτε για την κατάσταση.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Ανακαλώ, κόριε Πρόεδρε,

Πηγαίνοντες: εκεί να κάνουμε ότι βέλουμε, χωρίς να υπολογίζουμε τι επιπτώσεις θα έχουν αυτά τα πράγματα.

Είπατε, κόριε μάστιφα, ότι αυτή η υπόθεση ήταν ελληνοκυπριακή και γι' αυτό εσείς σκευοθήκατε ότι οι Τούρκοι δεν θα επενέβαιναν.

Έχετε υπόψη σας άλλες απόπειρες των Τούρκων για κατάληψη της

Κύπρου;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Το 1964 τι έγινε;

ΜΑΡΤΥΣ: Έγινε αυτό^{τέλος} σε διάλη μας ενέδυσια μπομπούνσεως

→ *Αντώνης*

8/20 (Γ.Π.) 17.12.86

94

Τουρκοκυπρίων απόφοιτομένα εδώποτε. Εναγάλλο θέμα αυτό, εμείς επιτεθήκαμε.

ΕΠΥΡΤΑΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: Η ιστορία λέει ότι απετράπη η εισβολή των Τούρκων στην Κύπρο....

ΜΑΡΤΥΣ: Από τον Τζόνασον.

ΕΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ: ^{Ναι,} Κατόπιν παρεμβάσεως της Αμερικανικής Συμβούλησης.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έγινε δίμας εισβολή.

(α) 1/3 ΑΚ (Α.Δ.Ι.), 17.12.86

95

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Αρόπειραι είπα. Δηλαδή,

στόχος των Τσούκων ήταν η εισβολή και απετράπη γιατί ούποτα δίλη

Είνη δύναμη και συγκεκριμένα η Αμερική, απέτρεψαν την εισβολή.

Και το επιβεβαιώνετε αυτό το πράγμα.

ΜΑΡΤΥΣ. Συμφωνούμε, κ.Βουλευτά.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Σαίς δεν σκεφθήκατε ποτέ, ότι
θα δίνατε αφορμή στην Τουρκία να επιναλάξει αυτή την πράξη;....ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, διύτε και αυτό που επικαλείσθε αγανθέρεται σε περιόδους
που οι Ελληνοκύπριοι επενδύθηκαν εναντίον των Τουρκοκυπρίων.Και τη Κοφίνου και το 1964, η Κυρηνεία είχαν ως αφετηρία την πρόσθεση
των Τσούκων να επέμβαινεν εις Κύπρον, δηλαδή να εισβάλουν, λόγω δικής
μας επιθετικότητος. Μιαίς δεν εκδηλώσουμε στην ανατροπή του
Μακαρίου επιθετική ενέδρεια εναντίον των Τρούχηποίων.ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Μου δίνετε την εντύπωση ότι σαίς προχωρούσατε και
δημιουργούσατε καταστάσεις στην Κύπρο και τις φέρνατε ως δεδομένες
λύσεις, κατά την επειδυμία σας, χωρίς να λαμβάνετε υπόψη σας, τι αυτείδρι
σαίς θα επακολουθούσαν. Και επανέρχομαι στην πρώτη ερώτηση και στους
στόχους που βάλλατε σήμερα για την συμβιβάση του κυπριακού λαού.

ερώτε με ποιο ποσοστό εξελέγη Πρόεδρος Δημοκρατίας ο Μακάριος;

ΜΑΡΤΥΣ. ΜΕ υπόλοδο.

ΣΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΛΛΗΣ. Πόσο;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν θυμάμαι.

2/3 ΑΧ

(Α.Δ.)

17.12.86

96

ΕΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΔΔΗΣ. Βέρω εγώ. Με 95%. Έτσι ο αντίπαλός του πήρε 3%.

και θα πηγαίνατε εσείς από εδώ μπότη την Ελλάδα, να επιβάλλετε στο 95%,
να διώξετε το Μακάριο για τεχνικούς λόγους,

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα.

ΕΠΥΡΙΔΩΝ ΡΑΔΔΗΣ. Ήραία φρέψη. Τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποινινό δώσω τον λόγο στον κ. Περράνη
θα ήθελα να διευκρινισθεί το εξής:

κύριε μάρτυς, σε ερώτηση του χωρίου Δαμιανίδη, γύρω από το δέμα
της απειλής ή της αποφίσεως του Ιωαννίδη ή της απατήσεως, να
φύγουμε από τα ΝΑΤΟ κλπ., είπατε στις "δεν είπα τέτοια πολύγια."

Στα πρωτότυπα και στη σελίδα 180, έχει στεγνογραφηθεί και μαγνητοφωνηθεί
ο εξής διάλογος:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Έγινε κανένα υπουργικό Συμβούλιο
αυτές τις ημέρες;

ΜΑΡΤΥΣ. Έγινε ένα, διέτελε απόττησε ο Ιωαννίδης, να φύγουμε από το
τέλος της Υθιού

ΝΑΤΟ. Και ο Ανδρούτσοπούλος στο υπουργικό Συμβούλιο, που έγινε
μεταξύ 20, 21 και 22 στο Γραφείο του Γκεζέντε - μία σύσκεψη.. >

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Καταπήγανε ο Ιωαννίδης να φύγουμε
από τα ΝΑΤΟ;

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι.

3/3 Α.Ε. (Α.Δ.)

17.12.86

97

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Και ο Ανδρουτσόπουλος τι απεφίπτει;

ΜΑΡΤΥΣ. Υποσχέθη ότι θα το δέσει στο Υπουργικό Συμβούλιο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Βγίνε Υπουργικό Συμβούλιο;

ΜΑΡΤΥΣ. Βγίνε -όπως μου είπε ο Ιωαννίδης, βέβαια- και το απέραντε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Απέρριψε το Υπουργικό Συμβούλιο το αίτημα του Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό ξέρω,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ετα πρακτικά που έχουμε εδώ, τέτοιο
υπουργικό Συμβούλιο δεν υπάρχει. ➤

Αυτά λοιπόν είπατε χθες.

ΜΑΡΤΥΣ. Τα αναγνωρίζω, αλλά υπόσχεμ μία ασύφεια, που μπερδεύει^ρ αυτή
ο κ.βουλευτής και κάνει μία παρερμηνεία. Βγάλετε είπα χθες, ότι
20, 21 και 22, κάθε βράδυ κάναμε σύσκεψη, δχ: Υπουργικό Συμβούλιο
στο γραφείο του Γκιεζέκη υπό την προεδρία του, ο Γκιεζέκης, ο Ανδρουτσό-
πουλος, ο Χυράλος, ο Ιωαννίδης και ³ αρχηγοί. Την 20η το βράδυ
ο Ιωαννίδης που ήταν παρών,^{δρ} ήταν σε όλες, σε 1-2 ήταν, αν δεν απα-
τώμαι, έθεσε προς τον Ανδρουτσόπουλο την απαίτησή του, να φύγει η
Ελλάς από το ΝΑΤΟ, και απαντά ο κ.Πρωθυπουργός ότι "δε το δέσει στο
Υπουργικό Συμβούλιο".

(c)

2AK
1/2Σ

ΒΠ

17.12.86

98

Την τρίτη πλέον στις 22 μετά τη σύσκεψη - δεν ενδιπισθίας όχει βάθε-
ο Ιωαννίδης μου λέει κατευθείαν ότι απερρίφθη από το υπουργικό
κυβερνώσιο η πρόταση να φύγει η Ελλάς από το NATO.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι (ως πως το θέμα ελύθη κύρις
δαμιανίδη, δεν υπάρχει θέμα,

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: δεν έχει διως ολοκληρωθεί η ερώτησή μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θαίστε, να την ολοκληρώσετε.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Είχα ρωτήσει εγώ ακριβώς αυτό. Αν ο Ιωαννί-
δης είπε αυτό το πράγμα, δικλαδή να φύγουμε από το NATO. Και ερώτη-
σα: σχετίζεται η θέση του αυτή να εβγουμε από το NATO με μια άλλη
του ωράση που είπε σε κάποια μάλλον στιγμή "μας εξαπάτησαν"

Αυτή ήταν η ερώτησή μου και δεν πήρα απάντηση γιατί ακριβώς αυτή-
σης ο μάρτυς ή αναίρεσε ότι είχε τις ίδιες τα πράγματα.

ΚΑΡΔΥΣ: δεν ανατρέθη τίποτα, Ανήρεσα τίποτα;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όχι δεν το ανήρεσα. Έφερ δικλαδή
το επιβεβαιώνεις,

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΙΔΗΣ: Έφερ το επιβεβαιώνεις, προηγουμένως διως κύρις
μάρτυς το είχατε ανατρέσει. Ήας ερωτά τότε εκ νέου, Αυτή η θέση
του Ιωαννίδη για το NATO σκότος τουλάχιστον μπορείτε να μάς πείτε
αν σχετίζεται με μια άλλη του ωράση "μας εξαπάτησαν", Είναι σε
κάποια άλλη στιγμή "μας εξαπάτησαν". Ποιούς εννοούσε;

Δεν

2/2L πρ 17.12.86

99

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το αποκλείω αλλά δεν μπορώ να σας τη σήγουρα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΑΜΙΑΝΤΑΣΗΣ: Επειδή θέλεχθηκαν μπροστά σας αυτά τα πρόγραμματα για λαϊκό σας ρυθμό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασάγιαννης): Αυτό το "μας εξαπάτησαν" το ακούσατε εσείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασάγιαννης): Το ακούσατε και πωτό,

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό δεν το είπε δημός στις 18.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασάγιαννης): Όχι, άλλη πιέρα.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως, το άκουσα εγώ,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασάγιαννης): Το ακούσατε το ότι "μας εξαπάτησαν".

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασάγιαννης): Αυτά τα δύο πρόγραμματα συνδέονται;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το αποκλείω κύριε Πρόεδρε,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασάγιαννης): Μάλιστα,

Παράκαλω του κύριου Περράκη να λάβει το λόγο και Σητά
ευγένιοι φίλοι από τον κύριο Περράκη διότι παρενεβλήθη αυτό, αλλά
νομίζω ότι τίταν απαραίτητο να λυθεί αυτή η απαρίστη που οποια είχε
δημιουργηθεί.

Ορίστε κύριε Περράκη.

QdA

QdA

3/25

βη

17.12.86

100

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΠΡΑΚΗΣ: Κύριε Μπονάνο, εδώ από την δική σας κατάθεση σε συνδυασμό με πάρα πολλές καταθέσεις άλλων μαρτύρων μπάρχει μια διαφορετική εικόνα. Σεις μου φαίνεται να έχετε πάρα πολύ λίγες πληροφορίες των ημερών εκείνων - εγώ να προεχωθήσω στην διοψή σας - καὶ από την άλλη μεριά είναι σίγουρο ότι πληροφορίες υπήρχαν πάρα πολλές από την Κύπρο, από το Λονδίνο, πολλές πληροφορίες καὶ πάρα πολύ λεπτομερειακές. Μπορείτε κύριε μάρτυρε, να εξηγήσετε πώς δεν έψαχναν σε σας αυτές οι πληροφορίες, η αφεία των πληροφοριών; Ανεξάρτητα αν ήταν αωστές ή λάθος - αυτό φάνηκε αν ήταν αωστές πώς δεν έψαχναν σε σας όπως ισχυρίζεσθε; Να δίνετε μια ερμηνεία.

ΜΑΡΤΥΣ: Με γέρνετε σε μια τρομερή δύσκολη θέση ηρίσεως κύρες βουλευτά, Η λογική λέει^{μότε} με απηχόλησε αυτό το δένια καὶ δύτε τότε εκείνο το χρόνο, διέτε δεν είχα χρόνο νὰ εκεφύση αυτές τις λεπτομέρειες-αργύρερά με απηχόλησαν αυτές οι σκέψεις-καὶ ήταν πολύ λογική η τοποθέτηση σας βάσανιστηκός. Καὶ κατέληπτα ότι η πόση άλλοι πήγανεν τα σήματα, αυτές οι πληροφορίες, ή διεβιβάσθησαν αυτές οι πληροφορίες δύτας ήπου αλλοί εσκελμισάν;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΠΡΑΚΗΣ: Πού υπολογίζεται: εσείς, κύριε μάρτυρε;

ΜΑΡΤΥΣ: Το πιθανότερο είναι να εκμάλωσαν σε ορισμένους πιλότους του Ιωαννίδη, δεν μπορώ δίμος αυτό να σας το τα υπερβινά, γηρύνα
Γηρύνα καὶ θα ανατέω μόνο ένα περιστατικό το σπούδα δεν θέρω αν

Δημ.

4/26

ΒΠ

17.12.86

101

αναρριχείται στην εργάτικη σκηνή αλλά έχει δύναση σχέσης. Πρέπει να το ακούσετε, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ { Χρήστος Μπασσαγιάννης}: Ναι, κύριε μάρτυρε.

ΜΑΡΤΥΣ: Προ της ανατροπής, προ της εισβολής είχαμε μία καθάσταση οξεύσεως των σχέσεων με την Τουρκία αφειλούμενη στην απαίτηση των Τσούρων να διεξαγάγουν αποκήσεις ΤΑΣΜΟ στον επικενθύνο να ενδιαφερόμενο χάρο μεταξύ Αθηνών και Λέσβου. Μας έκαναν λοιπόν αυτίστεις να επεδόψουμε νίτια, για να χρησιμοποιήσουν το FIR Αθηνών. Και ευείς δεν την δίναμε.

Γ. Δ. Β. Φ. Φ. Ε. Ζ. Ζ. Ζ.
μια (i) ή η θ. θ.
υει η μητρ. η η η
μια (i) ή η η η

Αλλαγή

2ε.

1/18

(E . E .)

17.12.1986

102

— Αυτή η δουλειά, από το Μάρτιο του 1974 κατ' ώραί τερα.

Αρχές Μαρτίου. Άλλιστι οι οχλήσεις ήταν αλληπαλληλες και είχαμε και παραβιάσεις του εναερίου χώρου, δημος γίνεται κατ' σήμερα.

Κι' αυτό είναι το επίμαχο πρόβλημα.

(Handwritten signature)
 Αποφάσισα, λοιπόν, αωδή ενημέρωσα την Ευθέρωση επί της καταστάσεως, να απευθύνω μόνα επιστολή προς τον Τούρκο ομάλογό μου, τον Σαρασλή, κατ' ώρα του πω ότι αυτές οι οχλήσεις που κάνει προς αյία σύμμαχο χώρα, δεν είναι εποικοδομητικές και της συμμαχίας και της φιλίας κατ' εν κίονι περικοπώνται κατ' του κοινού αυτοφέροντος. Ειδικότερα δε, για την περίοδο του καλοκαιριού, που είχαμε ανημένη τουριστική κίνηση, αυτές οι ασκήσεις δεν πρέπει να γίνουν.

Ο Σαρασλή, πήρε την επιστολή μου, κατ' ώρα απάντησε, δι:

(Handwritten signature)
 επιστολής-τέλεος. Η επιστολή ελήφθη, δημος εξακριβώθηκε από την εξέταση, την Παρασκευή ή την Πέμπτη μεάς εθδοικίδος, κατ' τη δευτέρα το πρωτό, έρχεται ο Ιωαννίδης στο γουατελί μου κατ' ώρα λέει: "Κύριε Λοχηγέ, ουγκαστήρια, διότι απεδέχη την πρότασή μου, ο Σαρασλή". Δέω : "Ποιά πρόταση; "Δέει: "Δεν στελλατε εσείς κάποια επιστολή; " Δέω: "Ναι". Δέει: "Ε, ήρθε απάντηση".

(Handwritten signature)

2/28 - - - I. E. v.) - - - 17.12.1986 - - -
103

Εγώ δεν είχα γνέσια. Φωνάζω του Υπαρχηγού του ΑΡΔ, του Κυριακόπουλο και του λέω: "Τί γίνεται εδώ πέρα; Είναι δυνατό προσωπικό τέλεξ το οποίο έχει έλθει από προχθές και να μην έχω λάβει γνώση;" Φωνάζει του Πολίτη, του Διευθυντή της Γ' ΗΕΘ, του Αρχηγείου Ενόπλων Δυνάμεων και έρχεται κι' αυτός στο Γραφείο. Παραδέχεται, λοιπόν, ότι ήλθε το σήμα την παρασκευή κατ' το έδαφος στον Ιωαννίνη. 'Ελαβε, λοιπόν, γνώση ο Ιωαννίνης κατ' δεν έλαβα εγώ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΕΡΡΑΚΗΣ: Άυτό, βέβαια -μου δίνετε την αποστολή να συντίθω, κύριε Μηνονάνο- δείχνεται ότι αυτός που κυβερνούσε, δεν ήταν ο τεραρχικός προστάτης.

ΜΑΡΤΥΣ: Πάρτε το κι' έτοι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΕΡΡΑΚΗΣ: 'Έτοι, τουλάχιστον, φαίνεται.

Τώρα μία άλλη ερώτηση, που έχει σχέση πάλι με πληροφορίες. Εγώ σε αυτό ήθελα να επιμείνω πάρα πολύ. Βίνατε ότι μία πληροφορία μόνο είχατε από τον Σταθόπουλο, που του είπε αυτά στην Σταθμάρχης της ΣΙΑ, κ.λ.π., καθηπούχαστε ότι δεν θα επέμβουν οι Τσόρκοι, κ.λ.π.

(Δήλ) Τώρα, στην ίδια περίοδο -εγώ δεν θα επιμείνω πολύ στις ώρες, για να μην μπλεκθώστε- έρχεται πληροφορία για συγκέντρωση δυνάμεων στα Βόρεια σύνορα με τη Βουλγαρία. Αυτό, κατ' αρχήν, για να συνεν-

Adres *O*

3/12. (Ε.Ε.) 104 17.12.1985

υοηδούμε, απεδείχθη ότι γίταν εντελώς ανυπόστατο. Ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Έκ των υστέρων. Δηλαδή, πολύ μετά τη Μεταπολίτευση.

Υπάρχουν σήματα της Μονάδος των Σερρών της Κ.Υ.Π., τη οποία αναφέρει ότι οιδεμία συγκέντρωση εγένετο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Δηλαδή, αυτή τη στιγμή, είμαστε σίγουροι ότι τίποτα δεν συνέβη από αυτά. Άλλα, γίταν η πληροφορία φτιαχτή.

Έτσι είναι το λογικό συμπέρασμα.

ΜΑΡΤΥΣ: Σωστό, λογικό αυτό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Συνεπώς, αν το εξετάσατε μεν, τι βγαίνετε; Κατ εάν δεν το εξετάσατε...

ΜΑΡΤΥΣ: Τι να εξετάσω, δηλαδή; Να κάνω επαλήθευση της πληροφορίας;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Ναι, μπορεί τότε να μην το εξετάσατε. Λέω, εάν το εξετάσατε, έχει καλώς, αν δεν το εξετάσατε, πουδς μπορεί να την έφτιαξε αυτή την πληροφορία; Όπως αντιλαμβάνεσθε, είναι τεράστιο δέμα. Πόλεμος από τώρα, δύναμεις από κεί, γύρω γύρω ζωσμένη η χώρα.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα απαντήσω στο πρώτο σκέλος της ερωτήσεώς σας, αν την εξέτασα: Όχι, γιατί λαλούμενο αν ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, αναλύει κατετάσει, αν αυτά που του αναφέρει ο Αρχηγός της ΚΥΠ, είναι ψευδή ή αληθή, ή αυτά που του αναφέρει ο Αρχηγός της Αεροπορίας γιατί απ' αυτούς είχα τις πληροφορίες αυτές. Συνεπώς, δεν το

αρετής

4/1E.

(Ε.Ε.) 105

17.12.1986

εξέτασα. Αλλά, επειδήν σ' αυτά που μου αναφέραμε, τα οποία, ο μεν
παπανικολάου τα επληρωφορήθη από τον εντοπισμό των στιγμάτων στα
μανιάρ του -όπως μου ανέφερε- και ο Σταθόπουλος από το δίκτυο
επεκτεινόμενως, το οποίο εύχε η Υπηρεσία του. Δεν ξέρω ποιό δίκτυο
ήταν αυτό, τους πράκτορές του, κ.λ.π. Αυτά, δύσον αφορά το πρώτο

τρίτο φίγο της σκέλους.

*Διαφέρει από το δεύτερο σκέλος, λίμουν υποχρεωμένος να τις
δεχθώ, αυτές τις πληρωφορίες. Και εμένα, από σκείνη τη στιγμή,
δοχειώνα με βασανίζει, όχι τόσο η Κύπρος, όσο η Ελλάς.*

Δημήτρης Λαζαρίδης

Δημήτρης Λαζαρίδης

Δημήτρης Λαζαρίδης

5/1 4 (Ε. Κ.) 17.12.86
106

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Εγώ στρατηγές μου, δεν θέλω να σας ρωτήσω γι' αυτό.
Εγώ κυρίως θέλω να δω πώς θα βρούμε φιλοπ. Γιατί ξέρετε εδώ τη επιτρο-
πή μας δεν είναι μόνο να δούμε, αν κάποιος ευθύνεται ή είναι ένοχος
για να πάει στο ποινικό δικαστήριο. Δεν είναι αυτό το πρόβλημα μας.
Είναι πολύ συβαρότερο το δέμα που εξετάζουμε. Πάρα πολύ σοβαρό.

ΜΑΡΤΥΣ: Σοβαρότατο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Έχει σχέση με το παρόν και το μέλλον της χώρας
μας για 50, για 100 χρόνια λευκ. Τι μπορούμε να βρούμε απ' αυτά.

ΜΑΡΤΥΣ: Σοβαρότατο. Και νομίζω ότι πρέπει να το διευκρινίσετε αυτό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Μας είς ήσσοδε τότε ο αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων,
ο διάδρυτος που σπωδήποτε ήταν σε μία πάνα πολύ υψηλή ιεραρχία
επομένως και η γυνάμη του, όχι απλά τη πληροφόρηση, αλλά τη πραγματογνω-
μοσύνη -να το πω έται- αναγκαία έχει μια σημασία. Ήou τακοθετείτε
το φτιάχτιμο της πληροφορίας; Γιατί συμμωνούμε πιστεύω ότι ήταν
φτιαγμένη η πληροφορία.

ΜΑΡΤΥΣ: Σπωδήποτε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Ήou τακοθετείτε, λοιπόν, το φτιάχτιμο της πληροφο-
ρίας;

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάζετε. Εγώ δεν μπορώ να την ταποθετήσω πουθενά. Άλλα το
μαλά που βασανίζουν δύο άλλα στοιχεία τα οποία επιβεβαιώνουν τις

Όλλυ

Δ

6 / z (Ε.Ε.) 17.12.86

107

πληροφορίες.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΕΡΡΑΚΗΣ: Για πέστε μας.

ΜΑΡΤΥΣ: Το πρώτο είναι η δήλωση του δυτικογερμανού πρεσβυτή - τα είνα
και χθες αυτά - Όγκεν ο οποίος στη δεξιάση στην Ιαπωνική Πρεσβεία,
λόγω της επετείου της ανεξαρτησίας τους, στην οποία είχε παραστεί
ο Αραπάνης, ως εκπρόσωπός μου, κατόπιν εντολής μου - εγώ δεν πήγα-

(1) Λουναντήστηκε κάποια στιγμή με τον Αραπάνη. Είχε γίνει, Βέβαια, η ανατρο-
πή του Μακαρίου, αλλά προ της εισβολής. Του λέει, λοιπόν, ο 'Όγκεν:
"Τι νέα κόρει ναύαρχες?". Αυτά πήρε τα ανέφερε ο Αραπάνης παρουσία
και των άλλων αρχιγόνων στη σύσκεψη που είχαμε στο γραφείο μου.

Και του είπε: "Ηρεμία έχουμε". Και λέει ο 'Όγκεν: "Να βούμε αν
δια έχετε και τις επόμενες ημέρες". Δηλαδή στις 19 και στις 20.

"Γιατί;" Του λέει ο κύριος Αραπάνης, "Διότι" - του λέει - "κάτι
γίνεται στη Βουλγαρία.". Αυτό είπε ο 'Όγκεν ο γερμανός πρεσβυτής.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΝΕΡΡΑΚΗΣ: Αυτό είναι το ένα περιστατικό, που είναι γνωστό.

ΜΑΡΤΥΣ: Πάμε και στο δεύτερο τώρα: Κατά την μεταπολέμενη και καθ'

δύ χρόνο, μετά τη στροφή προς τον κύριο Καουαμανλή που αισθάντοσαν οι

είμαστε
• Συστάσεις δυνάμεις και ενώ τον περιμέναμε να ρθει από το Παρίσιο
στο γραφείο του Γιανέζικη/μερίσχε πολὺς κόσμος, πολιτικοί, στρατιωτικοί

*Δ. Μ. Ν.**Δ. Μ. Ν.**Δ. Μ. Ν.*

7 / 2 (Ε.Κ.) 17.12.86

108

άγνωστοι μαθραποί - αναφέρω παρεπιπτόντως τον κύριο Δυκουδέζο του οποίο και μου γνώρισε τότε ο κύριος Μαθρος και βγαίνωμε και στον ιήπο, επειδή είχε [έστη] και κάνωμε σουλάτσο. Ως μια στιγμή, δου λέει ο κύριος Αβέρωφ - το είπε και στον κύριο Γαλατσίνο - ότι υπάρχουν συγκεντρώσεις στην Βουλγαρία. Λυτό το επανέλαβε ο κύριος Αβέρωφ και στις συσκέψεις που κάνωμε - ως Υπουργός Εθνικής Αμύνης - στο γραφείο του, ότι υπάρχουν συγκεντρώσεις στη Βουλγαρία. δεν ξέω, τι να σας πω. Εγώ σας αναφέρω γεγονότα. Λυτά που έζησα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΔΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, ότι σας παρακαλούσαι μια λέξη μόνο.

Στρατηγές, εσείς, ο αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων της χώρας από τον κύριο Αβέρωφ περιμένατε να σας πει, αν υπήρχαν συγκεντρώσεις στα σύνορα Βουλγαρίας-Ελλάδας;

ΜΑΡΤΥΣ: Με συγχωρείτε, κύριε Βουλευτή, δεν τον ράθησα εγώ τον κύριο Αβέρωφ, μόνος του το είπε. Δικαιώματος του. Εγώ απλώς το αναφέρω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Το είπε, λοιπόν, ο κύριος Αβέρωφ.

ΜΑΡΤΥΣ: Το άκουσα από τον Αραπίδη και από τους υπευθύνους.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Το είπε ο πρέσβης της Γερμανίας.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Σας προσθέτω εγώ ότι υπήρχε πληροφορία από την

81 2 Ε.Κ.) 17.12.86

109

Πρεσβεία - είπε κάποιος εδώ - του Βουκουρεστίου. Κάποιος άλλος είπε
 αισιό την πρεσβεία της Σόφιας. Δηλαδή, τουλάχιστον 3 σήμερα πηγές
 γιγήκαν τις (διεξ ώρες. Γιατί φαντάζομαι και ο
 κύριος Αθέρωφ όταν σας το είπε δεν θα εννοούσε εκείνη την ώρα. Θα
 πρέπει λοιπόν να γιγήκε η πληροφορία τις (διεξ ώρες. Δεν μπορεί, δηλα-
 δή, έτσι στα καλά καθούμενα, αν το γεγονός είναι ανακοινώσεις, ανύπαρκτο,
 γιατί αν είναι πραγματικό γεγονός μπορεί να ακουσθεί να διασταυρωθεί
 από 50 τόπους. Άλλα εδώ είναι γεγονός ότι ήταν ανακοινώσεις **Άλλες**
 διαφορετικά μέρη του πλανήτη, της Ευρώπης, αν θέλετε και της Βαλκανι-
 κής-πειραιώς μας - μας έρχονται αυτές οι πληροφορίες. Κάποιος λοιπόν
 πρέπει να τις διοχέτευσε. Ποιος λέτε να ήταν δραγεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Η λογική σας ειναι οδηγεί. Άλλας εγώ δεν είμαι σε θέση να
 απαντήσω σ' αυτό το ερώτημα σας. Δεν μπορώ, δεν έχω στοιχεία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ: Με μαστιχές υπηρεσίες οποιουσδήποτε ξένου κράτους
 εκτός από την υπεύθυνη μαστιχή υπηρεσία πληροφοριών τη δική μας
 - την υπηρεσία πληροφοριών να το πω έτσι, γιατί να την πούμε μαστιχή-
 είχαν άλλη σχέση, μ' αυτές τις υπηρεσίες από τη στρατιωτική ιεραρχία
 της εποχής εκείνης;

1/2

1/2 B. B.Z. 17-12-86

10

ΜΑΡΤΥΣ. Ήγά δεν είχα καμία σχέση με καμία υπορροφητών πλήν της ΚΥΠ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Ο κ. Ιωαννιδης είχε;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το έβω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Άλλος αξιωματικός;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το έβω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Μία άλλη ερώτηση. Βίπατε κακ το διερθώσατε εχθές, σγώ μένυ σ' αυτή την πληροφορία να μην κάψε στις άλλες, που είπατε ότι σας είπε ο Σταθόπουλος ότι μάλιν - και μάλιστα το τονίσατε - ότι Τούρκος κάνουν ασκήση.

ΜΑΡΤΥΣ. Τη συνήθη επίστια ασκηση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Θα σας κάνω μία ερώτηση, είναι απ' αυτές που μπορεί να μην απαντήσετε, διώς είμαι υποχρεωμένος να την κάνω.

T. η Αγγλική
Δ. Δ. Δ.
Δ. Δ. Δ.

'Όταν πάω το αυτοκίνητό μου για να πάω στο Σούνιο και ρωτάω στο γκαράζ με βγάζεις *+ +* που απαντάνε μάλλον. Ήγά τι κάνω: Αφήνω κακ μάλιν μπορεί να μείνω στον δρόμο ή γεμίζω το πεζεόβούνο; 'Αν τες το μετεωρολογικό δελτίο ότι μάλιν δια έχουμε λιωτάδα αύριο. Τι κάνω στέλνω τα παιδιά σχολειό ή στα χωράφια χωρίς αδιάβροχο. Για να μην πω μας σειρά παραδείγματα, αφήστε *Δ. Δ. Δ.* έκαναν αυτοί σκεψάστε τις είδους Τούρκο ή δεν είδαν κτυπήμαν ή δεν μετυπήσαν μετά εδώ. 'Βούτω

2/2 B. B.Z. 17-12-86

131

μ' αυτό το μάλλον, η πγεσία δεν Εέρω ποιός διέταξε τελικά, δεν έπρε-
πε με αυτό το μάλλον να λάβει μέτρα.

ΜΑΡΤΥΣ. Πότε μου το είπε αυτό;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Το τοποθετείτε εδώ προφανώς πριν από την αιρέθαση.

ΜΑΡΤΥΣ. Κατ' αρχήν θέλω να παραπονεθώ στονκ. Πρόεδρο. Προηγούμενως
έθεσα και εγώ ένα παράδειγμα της ζωής και με παρατηρήσατε. Τώρα ο
κ. Βουλευτής πάλι παράδειγμα έθεσε και το ενέχομε. Δηλαδή υπάρχει
διαφορά χρησιμοποιήσεως της ελληνικής γλώσσης;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Σας παρατήρησα εγώ για το παράδειγμα

ΜΑΡΤΥΣ. Παράπονο εκφράζω προς ας σας, Δηλαδή εγώ δεν έπρεπε να το
πώ αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Καλά κάνετε και το λέτε αφού το
έχετε παράπονο. Δικαιωμά σας είναι και να παραπονεθέτε, εάν θέλετε
ακόμα και να διαμαρτυρηθείτε, διότι σας επαναλαμβάνω ότι εδώ πνέει
αέρας ελευθερίας και συνεπώς δικαίωμά σας είναι να πείτε ότι νομίζετε
Μην με αναγκάζετε δικας να επαναλαμβάνω για αυτό τον αέρα της ελευθε-
ρίας γιατί δεν το θέλω γιατί μπορεί να ενοχλεί λιγάκι. Εγώ πάντως
νομίζω ότι δεν σας παρατήρησα για το παράδειγμα.

ΜΑΡΤΥΣ. Με σταματήσατε εν πάσῃ περιπτώσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Με απαντήστε πώλε ευθέως.

Σταύρος Καραϊσκάκης

3/2 B. B.Z. 17-12-86

112

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Παρακαλώ το λόγο κύριε Πρόεδρε,

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ορίστε τι θέλετε;

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, δεν απαγορεύσατε το γεγονός ότι είπε

κάποιο παράδειγμα αλλά ότι εις απάντηση ερωτήσεως ελέχθη το παρά-

δειγμα και επομένως δεν ήτα σαφής η συγκεκριμένη απάντηση. Σ' αυτό

το σημείο ανάγετο η παρατήρησή σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ήθελα δηλαδή μεγαλύτερη σαφήνεια.

Αλλά παρακαλώ και τον κ. Περράκη είναι τόσο απαραίτητο να θυμηθούμε

το αυτοκίνητο όταν συζητάμε επί συγκεκριμένου θέματος.

Συνεχίζετε παρακαλώ κύριε μάρτυς. Ακ' αυτά δεν πρόκειται να γίγει
τίποτα.

(2B)

1/2 5 E.T., 17-12-1986

113

ΜΑΡΤΥΣ. Ασφαλώς δεν με επηρέασε 100% αλλά σημαδίζηκε όταν μία ερωτήνεται της υπευθύνου υπηρεσίας πληροφοριών. Διότι δεν μπορά να έχει εγώ τα μέσα κατ' τις ικανότητες κατ' τις δυνατότητες να αξιοποιήσεις κατ' αξιολογήσεις μία ποληροφορία, τις οποίες έχει η ΚΥΠ στο άλιμανό της. Παρότι ταύτα όμως, είχα ήδη εγώ λάβει μέτρα από τις 18 το βράδυ διά της προεπιστρατεύσεως των πυρήνων κατ' είχαμε στείλει κατ' τα δύο υποβρύχια κατόπιν εισηγήσεως του κ. Αραπάκη. Επομένως το μέλλον επηρέασε αλλά όχι 100%.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΝΗΣ. Όμως, δεν θέλω να επανέλθω, κύριε Μπουνάνο, σ' αυτά που λένε από μάτια ~~για~~ αυτοσυγκράτηση κατ' εν πλατη περιπτώσει την ελλειψή διαταγής μάυνας, τη οποία μέχρι τώρα δεν έχει γίνει ότι θεωρήσετε εδώ πάνω.

ΜΑΡΤΥΣ. Η διαταγή αμύνης είναι ένα τυπικό μέρος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΝΗΣ. Δεν εδόθη πάντως. Ούτε γνωστή, ούτε προσφεκτική.

ΜΑΡΤΥΣ. Προφορική εδόθη, διότι αυτοί αντέδρασαν τιέστως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΝΗΣ. Από εδώ πάντως δεν έχει προκύψει, εκτός αν είναι να μας το καταθέσετε, κύριε μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ. Τότε θα έπρεπε, κύριε Βουλευτά, να σταματήσουμε κατ' να μη φέρουν ούτε τα 8 αεροπλάνα την πρότη μέρα.

Δ.Π.

Δ.Π.

2/2 6 E.T. 17-12-1986

114

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΚΗΣ. Δεν λέω εγώ αυτό. Αρκεστε το μάτι. Όταν γιλού-
σαμε για την Κύπρο, τα κουβεντιάδωμε. Τόσα λέμε τι γινόταν από το
ΑΕΔ. Μέχρι τώρα δεν έχει προκύψει σποταδήποτε βιασαγή από σποτο-
δήποτε εδώ, αμυνθείτε, επιτεθείτε, κάνετε πόλεμο. Δεν έχει προκύ-
ψει, εκτός αν βέρετε μάτι, πέστε τό μου.

ΜΑΡΤΥΡ. Δεν έχει προκύψει. Παράλειψη είναι, αλλά η συνα έγινε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΚΗΣ. Τελειώνουντας δέλω να πω, γιατί είπαν ότι δεν
δια επιτεθούν, δια αυτά τα πράγματα, δια έπαιξαν ρόλο, ^{δια} κάποιος
από τους αξιωματικούς της Κύπρου, κόριε Μπουνάνο, ήλθε και μας είπε
εν κατακλείδι και τελειώνουντας την κατάθεσή του, πωρό μάλιστα είδε
εσάς ή του κ. Ιωαννίδη ή και τους δύο; "Τότε κατάλαβα ότι
διλοι εμείς είμαστε πιόνια ενδε παιχνιδιούς δηλη αυτή την υπόθεση".

ΜΑΡΤΥΡ. Που υπορετούντος αυτός αν επιτρέπεται;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΚΗΣ. Ρία να μη σας πω ένα όνομα λαθεμένο, δεν το διμά-
μαι τώρα, υπάρχει στην κατάθεση. Δεν έχει σημασία που υπορετούντος
την καταθέσεις υπόρχει ο αξιωματικός αυτός να μη σας πω
κάποιο όνομα, ότι ήταν ο Αρχηγός των καταδρομών ή του ναυτικού κα-
κάνω λόδης. Δεν έχει σημασία, δεν ενδιαφέρει το δύναμα. Ήγια λέγω
ότι αυτός ο άνθρωπος έτσι κατέληπε, λέγει, είμαστε πιόνια ενδε
παιχνιδιού.

3/2 δ E.T. 17-12-1986

115

ΜΑΡΤΥΣ. Βα έποεις να έχει μάνια στοιχεία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΚΗΣ. Με όλα τα στοιχεία που μας είπε κάτι.

Εεις εδώ πάνω είχατε ή έχετε τύδια εκ των υστέρων μία τέτοια αίσθηση;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΑΚΗΣ. Τελείωσε κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασούτσης). Ο κ. Τσιγαρίδας έχει το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Κύριε μάρτυρε, στο διάδοτημα που ήσασταν Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, ποσούδατε τα καθήκοντά σας αποτελεσματικά και κυριαρχα, ή τύποις πίστασταν ο Αρχηγός και όλος βιοτεκνόσιν τις 'Ενοπλες Δυνάμεις;

ΜΑΡΤΥΣ. Είναι ένα σοβαρό ερώτημα αυτό το οποίο θέσατε και αρείλων πάρω μία δέση σπωδήποτε καὶ δια απαντήσει εισθίως καὶ ειλικρινῶς.

Ημουν ο νόμιμος Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων. Βεβαίως ήμουν καὶ ανελάμβανα πλήρως τις ευδύνες μου καὶ είχα στόχους, είχα σκοπούς είχα επιδιώκεις για τις 'Ενοπλες Δυνάμεις. Άλλα ευρισκόμουν εν επιτηρήσει. Λυτός ομαλίνει ότι μπορεῖ να εξέδειν διαταγές καὶ καθ' οδὸν αυτές ή να επροποιούντο. Ήχε δι' αλλιγάτων διαταγών, διότι ζα ήταν πάρανόμοι αυτό καὶ από αισιχείο πάρανοιτανάλλα διά προσοτελών παρεμβάσεων. *Διητ. (288)*

(26)
1/2.ΒΔ(Α.Μ).17-12-86

116

Επομένως, στο τέλος δεν εξετελείτο η διαταγή μου ως είχα διατάξει.
 Βέβαια αυτά τα επληρωφορούμενα εκ του αποτελέσματος και προσπαθούσα
 να αντιδράσω κατά τον τρόπο μου όσο μπορούσα. Κατ δεν διατάζω να
 σας πω ότι η εξουσία μου ήταν, εκ των γεγονότων αυτών, πολύ περιορισμέ-
 νη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Κύριε Μπουνάνο, σταν ο αρχηγός των Ενόπλων
 Δυνάμεων είχε αυτά τα έμποδια που είχατε εσείς, διοικείται στρατευμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας απαντήσω σ' αυτό το πρόγμα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Τότε εσείς, κύριε Μπουνάνο, ο οποίος είσαστε,
 από όχι διαβάζουμε, αξιωματικός καριέρας, πως συμβιβαστήκατε εσείς να
 αναλάβετε αυτή τη μεγάλη ευθύνη των Ενόπλων Δυνάμεων, σταν κάποια
 άλλα κλιμάκια παραποτούσαν, δεν υπόκουναν, διαστρεβλωναν ενδεχομένων
 και τις διαταγές σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Επ' αυτού θα σας απαντήσω. Βέβαια, για μένα, υπήρχε η εύκολη
 λύση της παρατήσεως. Άιώτε αυτά δεν ήταν πριν ονομαστώ αρχηγός
 των Ενόπλων Δυνάμεων. Αυτά εξεσηλώθησαν μετά την ονομασία μου, σταν
 ανέλαβα τα καθήκοντά μου, και κατά τη διάρκεια της διαδρομής των
 6 μηνών. Είχα δίκιος ήταν στόχο. Ήθελα να είμαι αρχηγός των Ενόπλων
 Δυνάμεων κατόι έφθασα μέχρι παρατήσεως κατ' επανόληψη. Κατ αυτό
 το ξέρει ο Ματάτσης. Και ότι έλεγα επίτηδες για να το πει στου

2/2 BA (A.M.) 17-12-86

117

Ιωαννίδη. Δεν παραιτήθηκα. Γιατί έβλεπα ότι αν παραιτέσθη, θα
ήμουν μάχηστος, αλλά και δεν θα μπορούσα, αν μου εδίδετο η ευκαιρία,
να κάνω εκείνα που ήθελα, να πολετικοποιήσω δηλαδή την κατάσταση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Σαν αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων σε κάτιες
θέσεις, είχατε επιλέξει ανδρώπους της εμπιστοσύνης σας;

ΣΥΓΚΕΚΟΡΙΣΜΕΝΑ: Ο κύριος Σταθόπουλος ήταν επιλογή δική σας:

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως. Όχι μόνο τόύτο, αλλά ο κύριος Σταθόπουλος χρημάτισε
υπό τις διαταγές μου αμέσως τρεις φορές, σε τρεις διαφορετικές χρονι-
κές περιόδους: Ήταν διοικητής του συντάγματος του Σινηροκάστρου, όταν
εγώ ήμουν μέραρχος, ως υποδιοικής της μεραρχίας, που εγώ τον πρότεινα
όταν ανέλαβα τη διοίκηση του Γ' Σώματος Στρατού, και ως αρχηγός της
ΚΥΠ, όταν ανέλαβα αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων. Και οχι μόνο τόύτο,
αλλά επειδή η θέση του αρχηγού της ΚΥΠ ήταν θέση υποστρατήγου, την
προηγαγά δια νόμου στη θέση του αντιστρατήγου: Ηα τον προσάγγισε
αντιστράτηγο. Γιατί; Γιατί τον είχα περιβάλει με την απεριοριστή
εμπιστοσύνη μου, παρ' τις αντιρρήσεις του Ιωαννίδη, ήθελε δικό του
διάδοχο και ο οποίος όταν στις 19 το πρωΐ έμαθε - δεν ξέρω από ποτέ ότι
ήλθε το σήμα την ΚΥΠ για τις φορτώσεις στην Κερατίνα και

την Αλεξανδρέττα, ήλθε στο γραφείο μου και μου απήγγισε να αντικαταστή-
σω τον Σταθόπουλο

κατ' του είπα ότι αυτό δεν γίνεται υπό

3/2 BA (A.M.) 17-12-86 118

τις παρούσες συνθήκες διειδότι διογιώνει τις πληροφορίες σας και είναι αύτικανος για την δουλειά την οποία του ενεπιτελέθησε ούτε και εσύ φταις που τον έκανες αντιστράτηγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Η εμπιστοσύνη στον κύριο Σταθόπουλο εκ μέρους σας, συνεχίστηκε μέχρι της 21 -22 /7 /74;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Έγινε Μπουνάνο, εγώ παίρνω ως δεδουμένα αυτά που λέτε εσείς. Σταθόπουλος, άνδρας της εμπιστοσύνης του ΛΕΑ. Ο Σταθόπουλος καταδέτει ότι εγκαίρως από το κλιμάκιο ΚΥΠ-Κύπρου -και μάλιστα πιο μέσα από την Κηφύνεια-έχει πληροφορίες για τι γίνεται στην αιενάντι πλευρά.

(2BA) 1/2K — (ΑΔ) 17.12.86

119

Και μας διευκρίνισε εδώ ότι κάθε μέρα έφευγαν τα πληροφοριακά δελτία με τις πληρωμές και με την αξιόλαγη προς όλες τις κατευθύνσεις και προς εσάς.

ΜΑΡΤΥΣ: Ουδεμία επαφή.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΖΙΓΑΡΙΔΑΣ: Και ερωτώ, ο κ. Σταθόπουλος μπορούσε να γνωρίζει εάν αυτές οι πληρωφορίες, αυτά τα σήματα, δεν ωτάνουν σε σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Εάν έπρεπε να με ρωτήσει νομίζει. Να μου πει: Άθατε αυτό το σήμα - εάν ήταν ση μασίας - γιατί καθημερινά ερχόταν στο γραφείο μου όπου έλεγε άλλα πράγματα, που δεν είναι τipe παρούσης, θα έπρεπε νομίζει λογικώς να μου πει: Κύριε Λρυπγέ κάθες στελλαμε ένα σήμα που λέγει αυτή τη σοβαρά πληρωφορία. Δε μου είπε ποτέ τέτοιο πράγμα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΖΙΓΑΡΙΔΑΣ: Τα σήματα αυτά, κύριε Μπουνάνο, μήπως πήγαν στον Ματάτο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω, πιθανόν, δεν το φαντάζουμε. Ακόμα και σήμερα περιβάλλω με ευπιστοσύνη αυτόν τον άνθρωπο, παρά το ότι ήταν ένας εκ των πλέον εμπίστων του Ιωαννίδη. Πίστεψα ότι θα του κερδίσω και θέλω να πιστεύω ότι τον κερδίσω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΖΙΓΑΡΙΔΑΣ: Μάλιστα,

2/2 Κ (ΑΔ) 17.12.86

120

Θα επιμείνω λίγο ακόμη με μία άλλη ερώτηση πάλι για τις πληροφορίες.

Ο κ. Σταθόπουλος επιμένει, ότι εσείς δεν υπήρχε περίπτωση να μη λαμβάνετε γνώση των δελτίων καθημερινός αυτή την εποχή. Δώστε την εξήγηση.

Ο κ. Περδίκης τώρα, ο οποίος εδώ μας απαριθμεί τα σήματα, τα οποία έρχονται και προς εσάς, με τα νούμερα και τα οποία τα βρήκατε, από τις 17 του μηνός, αυτά τα σήματα, τα υπαρκτά σήματα -γιατί είχε την πρόνοια και κράτησε τα νούμερα- τα οποία υπάρχουν και στους φιλέλους εδώ, δεν έφτασαν σε σας;

ΜΑΡΤΥΣ : Μα εάν τα είχα δει ήταν είχα βάλει μονογραφή επιάνω. Διότι εγώ -όχι εγώ υπήρχε διαταγή τέχνων- σε κάθε εισερχόμενο έγγραφο έπρεπε να γράψει αυτός που λαμβάνει γνώση την πιερομηνία που έλαβε γ υώση με την μονογραφή του. Άλλα πέραν αυτού καταδέτω ότι δεν έλαβα γνώση αυτών των σημάτων. Και διέβασα στον Τόπο, δεν ήσαν αν είναι αληθές ή όχι-μία διάθεση του πηλιχού σ' αυτά που κατέθεσε ο Περδίκης. Δεν ξέρω -εάν είναι αληθή αυτά.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Κύριε Μπουνάνο τα σήματα, τα οποία έχουμε εμείς -όχι αυτά, δηλ. η σειρά των σημάτων- δεν φέρουν καμία μονογραφή δική σας.

3/2 Ρ (ΑΔ) 17.12.86

121

ΜΑΡΤΥΣ: Επομένως δεν έλαβα γνώση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΕΙΓΑΡΙΔΑΣ: Επομένω, όταν ο κ.Περδίκης ήλθε στο γραφείο
εας αυτόκλητος που...

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Περδίκης στο γραφείό μου;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΕΙΓΑΡΙΔΑΣ: Ο στρατιωτικός ακόλουθος στο Δονδίνο δεν
ήταν ο Περδίκης;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΕΙΓΑΡΙΔΑΣ: 'Όταν ο κ.Περδίκης φαντάζεται εγκαταλείπει
το Δονδίνο και έρχεται στο ΑΕΔ να σας συναντά δε σας είπε: Μετραπήγε
αρχηγές μέχα τόσες μέρες που σας ενημερώνω με σήματα για το ότι
υπάρχουν πληροφορίες στο Δονδίνο;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι, κύριε Βουλευτά. Να σας πω τι έγινε με αυτό. Ο Περδίκης
δεν ξέρω από ποιον πήρε αδεια, κανονικά έπρεπε να πάρει από μένα.

Εγώ έπρεπε να εγκρίνω την άφιξή του στην Ελλάδα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΕΙΓΑΡΙΔΑΣ: Μόνος του έψυγε, το λέει. Δεν πήρε από
κουδενά αδεια.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω μόνος του - κλπ. Ήλθε το απόγευμα της 20ης μετά
την έναρξη της εισβολής, στο γραφείο μου, ανοίγει κατά τρόπο
προκλητικό την πόστα χωρίς να χτυπήσει, μπαίνει μέσα, ούτε να
χαιρετίσει, ούτε τίποτα να λέει: "Τι κάνετε εδώ πέρα" - μόνος μου

ΔΑΚ Δ

4/2 Κ (ΑΔ) 17.12.86

122

ήμουν - μου λέεις, φατί δεν επιτίθεσθε;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Του λέω πήγανε τοανίσου έξω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Δε σας είπε, λοιπόν, τίποτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Εκείνη τη στιγμή έμπαινε ο Ιωαννίδης και του λέω τι πράγματα είναι αυτά; Και αυτός τον απέπειρε την Περδίκη από το γραφείο μου, αυτό είναι γεγονός.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Το ότι ο Περδίκης καταδέτει ότι επεχείρησε πολλές φορές να επικοινωνήσει μαζί σας, κατάφερε διμας να μιλήσει με τον κ.Χανιώτη και με τον κ.Πολίτη και να του μεταφέρει ότι από εκεί είχε συγκεντρώσει. Ο κ.Χανιώτης και ο κ.Πολίτης δεν ενημέρωσαν εσάς;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Και αυτό που λέτε, το σπόρο ακούω τώρα, ότι δηλαδή ο κ.Περδίκης κατ'επανάληψη επεχείρησε να επικοινωνήσει μαζί μου τηλεφωνικώς και δεν το κατόρθωσε, αλλά - κατόρθωσε να επικοινωνήσει με τον κ.Χανιώτη και τον κ.Πολίτη αυτό σημαίνει - και μου επιβεβαίωνει αυτό που ισχας ανέφερα προηγουμένως - ότι ευρισκόμουν όχι μόνο υπό επιτήρηση απτεινή, αλλά και υπό επιτήρηση τηλεφωνική. Δηλαδή άσηναν δοιανέπει να μάθει. Τώρα το ακούω αυτό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Ευμπληρώνω σ'αυτό και σας προσθέτω και κάτι άλλο αιδίως. Σατάρεσε ο κ.Περδίκης και μίλησε με τον κ.Σταθόπουλο,

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, αύτο πράξις.

 (2ΠΑ)

(2K) 1/ΠΑ

Π.Μ.

12.12.86

123

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Και ο κύριος Σταθόπουλος του είπε
ότι εσύ έχεις πέσει θύμα των πληρωμών των Αγγλικάν
υπηρεσιών και υπερβάλλεις...

ΜΑΡΤΥΣ. Πιθανόν, δεν το ξέρω αυτό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Καλάς, κύριε μάρτυς. Τώρα κύριε
Μπουνάνο τίθελα να σας ρωτήσω κάτι αλλο. Είχε δικαίωμα η
Κυπριακή Ευθέρητη να ζητήσει την εξαίρεση εφέδρων αξιωμα -
τικών που είχε επιλέξει το ΓΕΕΦ;

ΜΑΡΤΥΣ. Θεωρητικά ναι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. 'Οχι θεωρητικά. Νόμιμα:

ΜΑΡΤΥΣ. Και νόμιμα, αλλά πως θα σέβετε όμως κάτι, διότι δεν μπορώ
να σταματήσω εκεί, πρέπει να πω αριθμένα πράγματα, για να
γίνει αντιληπτό το κλίμα, το πώς λειτουργούσαμε σ' αυτά τα
πράγματα.

Η επιλογή των εφέδρων αξιωματικών βάσει διαταγής
του ΑΕΔ, παγίας διαταγής, επί της οποίας είχε συμφωνήσει
ο Μακάριος, εγένετο ενθύνη του Αρχηγού του ΓΕΕΦ σε συνεργα
σία με την Κυπριακή ΚΥΠ. Παραστάσιμης μία προσπάθεια του
Μακαρίου να επέμβει σ' αυτές τις τοποθετήσεις και την

Ζ/ΠΑ

Π.Μ

12.12.86

124

εκπαίδευση φυσικά, επί του προκατόχου του Ντενίση, του Στρατηγού Χαραλαμπούλου Χαραλάμπους. Λυτός δήμος κατάφερε και μετέπεισε το Μακάριο και δεν επέμενε στο να διαγραφούν ορισμένα πρόσωπα και να πάνε άλλοι. Λυτή είναι η παγία διαταγή, η οποία ρύθμιζε το θέμα της επιλογής των υποψηφίων εφεδρών αξιωματικών και επίσης και το θέμα της φοιτήσεως στη Σχολή Ευελπίδων των αξιωματικών των Κυπρίων που εποδέχεται να γίνουν μόνιμοι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ, Μάλιστα, κύριε Μπονάνο. Είναι αλήθεια ή είναι ψέματα ότι σ' αυτή τη διαμάχη που υπήρχε μεταξύ Μακαρίου, Κυριακής Κυβέρνησης και ΑΕΔ, δύσον αφορά τους 57 εφεδρούς, ότι ενεχείρισε η Κυριακή Κυβέρνηση στον κύριο Ντενίση κατάλογο 800 ατόμων εκ των οποίων να επιλέξει το ΓΕΕΦ δύοις δύοις θέλει πλήν των 57; Και ότι αυτό ο κύριος Ντενίσης το γνωστοποίησε σε εσάς; Είναι αλήθεια ή ψέματα;

ΜΑΡΤΥΣ. Είναι ψευδές για μένα. Ήρωα μόνο - και υπόρουν και οι αναφορές στο ΑΕΔ, μπορείτε να τις πάρετε - την αναφορά της δέσεως του Μακαρίου, δύσον αφορά τη σξαίρεση των 57 ατόμων.

Και επειδή διάστις υπάρχει και δέση δική μου πάνω σε αυτό το

Δημήτρης

Οι

3/ΠΑ Π.Μ

12.12.86

125

Θέμα: Όποι εδώ είχε αρχίσει η εκπαίδευση για την τοποθέτηση και την εξειδίκευση στα θιάφορα επί μέρους όπλα...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Κατάλαβα, κύριε μάρτυς, μη συνεχίζεται.

Θέλω δώμας να μου πιστέψετε, κύριε λοχηγός, το εξής: 'Όσοι ήταν

ανεπιθύμητοι, μπορούσαν να γίνουν έφεδοι αξιωματικοί;

ΜΑΡΤΥΣ. Κατά το ΓΕΕΦ, δεν ήταν ανεπιθύμητοι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. 'Όχι, κύριε μάρτυς, εννοώ όσοι ήταν

ανεπιθύμητοι εδώ στην Ελλάδα, στον Ελλαδικό χώρο. Ανεπιθύμητος,

δηλαδή, προ το καθεστώς, μπορούσε να γίνει έφεδρος;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Όχι ασφαλώς. Γιατί δώμας λέτε επί του καθεστώτος αυτού,

και δεν λέτε και προ Βετίας. Δεν υπόρκευνατε προ Βετίας τα

φρονήματα:

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Μάλιστα. Δηλαδή η Κυπριακή Κυβέρνηση

δεν είχε το δικαίωμα να πει ότι αυτός δεν μου κάνουν εμένα;

ΜΑΡΤΥΣ. Το είχε το δικαίωμα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Είπατε στην αρχή της καταθεσίας σας για

την υβριστική, εκιστολή του Μακαρίου προς το Γκιζέκι. Αυτό το

περιεχόμενο της επιστολής κύριε Μπονάνο, το οποίο άν δεν κάνω

λάθος το έχετε συμπεριλάβει αυτούσιο και στο βιβλίο σας, με

ΑΛΦ - ΟΙ

4/ΠΑ

Π.Η

12.12.86

126

λίγα λόγια μπορείτε να μου προσδιορίσετε που εντοπίζετε το
υφορμώνιο και αντεθνυκό ύδημα;

ΜΑΡΤΥΣ. Στην απαίτηση απομακρύνσεως των αξιωματικών.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Αυτούλογεί στην επιστολή γιατί ξητάει
την απομάκρυνση;

ΜΑΡΤΥΣ. Λέει ορισμένες απόψεις γι' αυτό το θέμα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Άντα τα σκούα λέει εσείς ξέρατε τότε
και σήμερα ακόμη, εάν αυταποκαλούνταν στην πραγματικότητα;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, εγώ τα απέρριψα δλα αυτά.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Με ποιά στοιχεία τα αποσύγιατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Τα απέρριψα ως ψευδή με τις αναφορές του ΑΕΔ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Άηλασμή η ΕΟΚΑ ή ήταν ανύπαρκτη, κύριε
μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ. Η ΕΟΚΑ ή υπήρχε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Η ΕΟΚΑ ή δημιουργούσε προβλήματα στη
Ευρωπαϊκή Κυβέρνηση;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό ήταν υπόθεση του ΓΕΕΘΑ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Ναι, αλλά πώς τότε την αντιολογία της
επιστολής την απορρίπτετε εσείς όταν δεν είστε σε θέση να ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ. Λέει ότι η ΕΟΚΑ ή ήταν υπό τας διατάγματά μου;

(2A)

(IIA)

1/2 Α Κ.Β. 17.12.1986

127

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΖΙΓΑΡΙΔΑΣ: Άλλο ρωτάω.

Είπατε ότι η επιστολή Μακαρίου ήταν ψευτική, γιατί ζητούσε την απομάκρυνση των Ελλήνων αξιωματικών. Και σας ρώτησα: Αιτιολογείται στην επιστολή; Είπατε, να. Και σας ερωτώ: Αυτές οι αιτιολογίες για ΕΟΚΑ Β', για την θέση των Ελλήνων αξιωματικών, για τις διαδικασίες απόπειρες ...

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τις δέχομαι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΖΙΓΑΡΙΔΑΣ: Σίσης σε θέση εσείς να ξέρετε τι έκανε η ΕΟΚΑ Β' κάτω;

ΜΑΡΤΥΣ: Από τις αναφορές του Ντενίση ήμουνα ότι θέση να ξέρω δρισμένα ποάγια, τα οποία ήταν τελείως αντίθετα, από αυτά που έφερε σαν επιχειρήματα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΖΙΓΑΡΙΔΑΣ: Αυτό ήταν αρκετό για σας;

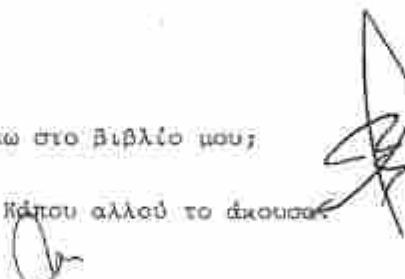
ΜΑΡΤΥΣ: Για μένα, να.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΖΙΓΑΡΙΔΑΣ: Ήξατε αυχοληθείτε εσείς και ο κύριος Ιωαννίδης με ένα ταξείδι που θα έκανε ο Μακιδριός στην Κίνα, τον Μάιο του 1974; Δεν είχε γίνει κάποια σύσκεψη μεταξύ Ιωαννίδη, Μικονάνου,

Παπαζήπη:

ΜΑΡΤΥΣ: Λέτε αυτό, που λέω στο βιβλίο μου;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΖΙΓΑΡΙΔΑΣ: Κάπου αλλού το άκουσα.

Παπαζήπη

2/2 Δ Ε:Β. 17.12.1986

128

ΜΑΡΤΥΣ: Έγινε κάποια σύσκεψη και είναι τότε στον Ιωαννίνη "τι θέλετε",
ο Μακάριος να πάει στην Κίνα. Αν θέλετε να του εξουτώσετε, μπορείς
να του εξουτώσετε". Αυτό ελέχθη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Δηλαδή συζητούσαν ο Ιωαννίνης για την εξόντω-
ση του Μακαρίου, καθ' όν χρόνο απουσίαζε.

ΜΑΡΤΥΣ: Για ανατροφή του Μακαρίου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Ή ας σωτήσω κάτι άλλο.

Είπατε ότι καλοδιάτε τον Μακάριο στην Αθήνα και πονείτο
να έρθει.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ετέθη καν στο Μακάριο αυτή η αίτηση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Αφού στείλατε τον Σάββα, τον Κανσταντόπουλο.

ΜΑΡΤΥΣ: Η βάλουμε τα πράγματα στην δίση τους.

Εγώ έκανα αναφορές επίσημες, που μπορείτε να τις βρείτε,
στο Υπουργείο Εξωτερικών - η τελευταία ήταν στις 6 Ιουνίου - και
επιτέλους επειμόνως να έλθει ο Μακάριος στην Αθήνα για να λύσουμε τις
διαφορές. Δεν πήρα καμία απάντηση από το Υπουργείο Εξωτερικών.
Και όταν επέμεινα μέχρις και την τελευταία σύσκεψη που έγινε στο
σπίτι του Ανδρουτσόπουλου - γιατί δεν έγινε άλλη - ο Ανδρουτσόπου-
λος-επειδή ο Ιωαννίνης ήλεγε ότι δεν πρόκειται να έρθει ο Μακάριος
στην Αθήνα και εγώ επέμενα ότι πρέπει να κληθεί επιστήμως - βρήκε
στην πόρτα της σπηλιάς του Ανδρουτσόπουλου την πινακίδα με την επιγραφή
"Ανδρουτσόπουλος" και την έβαλα στην πόρτα της σπηλιάς του Ανδρουτσόπουλου.

3/2 Δ Κ.Β. 17.12.1986

129

την μέθοδο να στείλει τον φίλο του, τον μωκαότη τον Ιάββα του Κωνσταντόπουλο, σαν προσωπικό του απεσταλμένο, για να τον πείσει να έλθει.

KONSTANTINOS TSEIGARIDAS: Εαυ, δεν ήλθε.

Ιώς ήταν δυνατόν να έλθει; Δεν ήξερε ο Μακάριος τι τον περίμενε όταν θα εργότων εδώ;

MARTYS: Τι τον περίμενε;

KONSTANTINOS TSEIGARIDAS: Μα όταν θα πήγαινε στην Κίνα και ο Ιωαννίδης προσπαθούσε να βοηθήσει να βοηθήσει να τον εξουτάσει; Στο σύνταγμα του λόγου θα ερχόταν;

MARTYS: Ένα λεπτό, ναι υπό τα παρανοούμενα.

Δεν είπε ο Ιωαννίδης για την Κίνα. Ήγάπη του είπα . Αν θές να τον εξουτάσεις, θρες όταν θα είναι εκτός, που θα πάει στην Κίνα. Αν ήθελε να τον εξουδετερώσει ο Ιωαννίδης, είχε μέσα να τον εξουδετερώσει.

KONSTANTINOS TSEIGARIDAS: Είπατε σε άλλους ουναδέλφους ποιν, ότι και ο Ιωαννίδης και ο Ανδρουτσόπουλος οις διαβεβαίωσαν ότι οι αιμερικανοί είναι υπέρ της ανατροπής του Μακαρίου και θα σταθούν δίπλα σας σε μια τέτοια προσπάθεια.

MARTYS: Αυτό που το είπε ο Ηλιόπουλος ότι του το είπε ο Του Πάπας,

4/2 Δ. Κ.Β. 17.12.1965

130

Στοιχεία που ήταν σταθμάρχης της CIA εδώ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ: Και αυτή η διαβεβαίωση είπατε σε κάποια απόντησή μας, ήταν εκείνη που συνέβαλε να ασθούν οι αντιρρήσεις που είχατε και να δεχθείτε και εσείς ...

ΜΑΡΤΥΣ: Άεν είπα τέτοιο πρόγραμμα.

Οι αντιρρήσεις μου μοδησαν με την επιστολή.

Γ. Σ. Διαφ. Επον. Έπαρχος
Επίκ. Διαφ. Επον. Έπαρχος

ΩΗ

Σ. Β.

(ΕΣ)

(Δ) 1/2 Ε2 Θ.Τ. 17.12.86

131

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΕΙΓΑΡΙΔΑΣ : Σας ερωτώ γι' αυτές τις διαβεβαιώσεις δια μέσω έπαθοποδίου από Ιωαννίδη, απ' οπουδήποτε ήσαν περί λιμενικανών.

ΜΑΡΤΥΣ : Βασικός λογικός και σεις να ήσασταν, όταν οικρέαζαν.

ΔΕΝ ΥΠΑΡΧΕΙ ΑΜΦΙΒΟΛΙΑ.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΕΙΓΑΡΙΔΑΣ : Σας επηρέασαν αναμφισβίτητα.

ΜΑΡΤΥΣ : Βεβαίως.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΕΙΓΑΡΙΔΑΣ : 'Όταν τελειώσαν αυτά τα τραγικά γεγονότα, τον συναυτήσατε τον κ. Ιωαννίδη; 'Όταν τελείωσε η εισβολή, συναυτήσατε τον κ. Ιωαννίδη, δεν τον ρωτήσατε τι έγιναν εκείνες οι διαβεβαιώσεις;

ΜΑΡΤΥΣ : Ο Ιωαννίδης εξηφανίσθη και ανευρέθη μόνο την πλέγμα της μεταπολιτεύσεως. Δηλαδή αυτός εξηφανίζεται εκ συστήματος.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΕΙΓΑΡΙΔΑΣ : Πάντως δεν οικρέη η ευκαιρία να τον ρωτήσετε γι' αυτές τις διαβεβαιώσεις.

ΜΑΡΤΥΣ : Για μόνο τον ρώτησα: Γιατί δεν έβαλε πρόεδρο τον Ζαγοριανόν, διότι αυτόν εγώ ήθελα πρόεδρο της δημοκρατίας. Και ενώ μου το υπεσχέθη προ της 25ης Νοεμβρίου, μου είπε ότι του το είπε και το απέδοιψε. Τώρα αν μου είπε φέμινατα δεν ξέρω.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΕΙΓΑΡΙΔΑΣ : Τώρα κύριε Μπουτίνο, ο Ιωαννίδης μετά τις 20

αλη - *Ο. Α.*

2/2 EZ Φ.Τ. 17.12.86

132

Ισούλιου, σε ποιά κατάσταση ήταν σε σύγκριση με την παρέπιδη; Από πλευράς δηλαδή αποτελεσματικότητας στις ένοπλες δυνάμεις, ερωτώ.

ΜΑΡΤΥΣ : Κατ φυχικής και από πλευράς μαχός θέλετε να πείτε.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΕΙΓΑΡΙΔΑΣ : Ναι.

ΜΑΡΤΥΣ : Είχε απωλέσει και στα δύο αυτά επίπεδα.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΕΙΓΑΡΙΔΑΣ : Είχε χάσει την επιρροή του δηλαδή στο στρατόμαρτυρα.

ΜΑΡΤΥΣ : Βέβαια. Κατ αυτό σφρέλεται στην επιστράτευση Βασικά. Κατ στην αποτυχία βέβαια, άλλα βασικά στην επιστράτευση, διότι κυκλοφόρησε με την προσέλευση των επιστράτων ένα πυρόμα φιλελεύθερο, μέχοι απειθαρχίας μπορώ να πω.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΕΙΓΑΡΙΔΑΣ : Αυτό το ρωτώ για τον εξής λόγο : Μηρούσαν οι ένοπλες δυνάμεις μετά την επιστράτευση, κύριε Μπονάνο, να κρατήσουν την κατάσταση στα χέρια τους;

ΜΑΡΤΥΣ : Δηλαδή σε περίπτωση πολεμικής αναμετρήσεως;

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΕΙΓΑΡΙΔΑΣ : Σε περίπτωση, όπως ήταν τα γεγονότα...

ΜΑΡΤΥΣ : Μιλάτε συγκεκριμένα για περίπτωση πολέμου με την Τουρκία;

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΕΙΓΑΡΙΔΑΣ : Όχι, Να το διευκρινίσω. Βρίσκομαστε στις 20 το βράδυ, προς 21. Βγιναν αυτά που έγιναν. Η Κύπρος χτυπιέται, εδώ

3/2 ΒΖ Φ.Τ. 17.12.86 133

έχουμε επιστρέψειν. Μπορούσε το στρατιωτικό καθεστώς το δικό σας να σταθεί, όταν ο τσχυρός ανδρας ο Ιωαννίδης έχει απωλέσει φυχιά, αλλά και από πλευράς επιφροής στους αξιωματικούς; Μπορούσε να συνέχισει το καθεστώς αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ : Άφού συνέχισε.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Πότε συνέχισε;

ΜΑΡΤΥΣ : Μέχρι την μεταπολίτευση.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Πότε έγινε η μεταπολίτευση;

ΜΑΡΤΥΣ : Στις 23.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Αν δεν γινόταν μεταπολίτευση στις 21, 22, 23, θα μπορούσατε....

ΜΑΡΤΥΣ : Υπήρχε ο Ιωαννίδης, αλλά ήταν αφανής. Ήγιώ δεν τον είδα.

Είπαμε, είχε απωλέσει μέρος της λεχύνιος του. Άλλο αυτό.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ : Ήγιώ του ξεχνάω τον Ιωαννίδη. Έχει φύγει ο Ιωαννίδης. Εσείς, κ. Μπονάνο, θα μπορούσατε και μετά τις 22, 23 του μηνός, αν δεν ερχόντουσαν οι πολιτικοί, αν δεν καλούσατε κανέναν, θα μπορούσατε να κρατήσετε την κατάσταση στην Ελλάδα;

ΜΑΡΤΥΣ : Αν δεν έκανα τη μεταπολίτευση; Τι θα επικρατούσε δηλαδή; Δεν το καταλαβαίνω αυτό το πρόγραμμα.

4/2 EZ Φ.Τ. 17.12.86

134

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΖΙΓΑΡΙΔΑΣ : θέλω να καταλήξω στο εξής: Επειδή ακουσα πολλές φορές ότι εσείς προσφέρατε μεγάλες υπηρεσίες στο έθνος, ότι φέρατε τη μεταπολίτευση και θέλω να με πείσετε ότι μπορούσατε να κρατήσετε εσείς, η πρώτη τότε, την κατάσταση στα χέρια σας κατ' να μην έλθει η πολιτική προσάρτηση. Λιότι βλέπω ότι υπεραμύνεσθε, επαίρεσθε και λέτε ότι εσείς φέρατε τη μεταπολίτευση.

ΜΑΡΤΥΣ : Ναι.

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΤΖΙΓΑΡΙΔΑΣ : Μας ερωτάει ευθέως : Μπωρούσε το καθεστώς λοιπόν, δημος ήταν στημένο αυτή την ώρα, αυτές τις μέρες, να κρατήσει άλλο αυτό τον τόπο;

ΜΑΡΤΥΣ : Να σας απαντήσω. Κατ' αρχήν τα γεγονότα βέβαιωνουν και πιστοποιούν-και ότι σαν το πανύ και οι υπόλοιποι δταν τους καλέσετε- ότι εγώ έκανα τη μεταπολίτευση. Άλλο εάν υπήρχε και από άλλου προσπάθεια εκ μέρους του Ιωαννίδη, δταν αυτελήφθη ότι εγώ πάν προς αυτή την κατεύθυνση. Δοδέντος δημος ότι ο Ιωαννίδης είχε απωλέσει ένα μέρος της τσχύνος του, εγώ γινόμουν τσχυρότερος. Όσο έχανε αυτός, κέρδιζα εγώ. Το θέμα δύμας δεν ήταν αυτό. Διότι έπρεπε οπω- δήποτε, λόγω των γεγονότων της Κύπρου, να έληξε ο κυβέρνηση υπεύθυνη στην Εουσία, για να λύσει το πρόβλημα αυτό.

(30)

(ΕΖ) 1/3 Ο (Α.Δ.) 17.12.86

135

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΕΙΓΑΡΙΔΑΣ, Όταν ανέλαβε ο κ. Σταθόπουλος στην ΚΥΠ, κ. Μπονάνο σας είχε αναφέρει τίποτε προβλήματα σχετικά με την ανάμετρη Εένων υπηρεσιών πληροφοριών με την ΚΥΠ; Φατ αν υπήρχε συνεργασία μεταξύ ελληνικής ΚΥΠ και Εένων υπηρεσιών;

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτά τα γράφω και στο Βερλίνο. Πράγματι μου ανέστρει ο Σταθόπουλος 2 πράγματα. Το πρώτο ήταν οικονομικό και το δεύτερο απορρόφηση την CIA. Μου παραπουνέθη ότι έχει διεπιστώσει ότι έχει διεισδύσει βαθέως μέσα στην υπηρεσία της ΚΥΠ, έχει εξολισθεί με τελειότατα είδη τεχνολογίας μπαχανήματα πληροφοριών και ένα μέρος από αυτά έχει δώσει και στην δική μας ΚΥΠ και ότι προτίθεται να την έκκαθαρίσει την κατάσταση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΕΙΓΑΡΙΔΑΣ, Μεταξύ 10 και 20 Τουλίου τη ΚΥΠ ήταν διαφορετικής απ' ότι ήταν ότι τη Βρήκε από τον κ. Ρουμπογάλη ο κ. Σταθόπουλος;

Δηλαδή είχε απαλλαγεί από της Εενες μυστικές υπηρεσίες;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν το διευκρίνισα, διότι δεν ποχολήθη με αυτό το πρόβλημα, διότι τη ΚΥΠ υπήγετο εις τον Πολωνούποργό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΕΙΓΑΡΙΔΑΣ, Με το οικονομικό μέρος ασχοληθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, απλώς μου ανέφερε ο Σταθόπουλος ότι ανοίγοντας τα χορήματα κιβώτια του γραφείου του Βρήκε ένα ποσό εκατομμυρίων και άλλα τόσα ας αποδειξεις, και του συνέστησα να συγκρετίσει επιτροπή, ως είχε το δικαίωμα, να τα κατόρθωσε και να τα καταθέσει εκπλήρωντας στον Πρωθυ-

2/3 Ο (Α.Δ.) 17.12.86

136

πουργό . Από εκεί και πέρα δεν ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Δεν έγινε όλη ύπαυτα τα εκατομμύρια, τώς

βρέθηκαν κατ' τι έγιναν;

ΜΑΡΤΥΣ. Ούτε του μάτησα, ούτε παχολήθην διότι το οικονομικό είναι θέμα που κατέ θεν ενδιέφερε εμένα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΤΣΙΓΑΡΙΔΑΣ. Τελείωσα, κ.Πρόεδρε κατ' Επότε συγγράψατε για την καδυστέρηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ [Χρίστος Μπασιγιάδηνης]. Πήρατε το ρεκόρ σήμερα,

θα παρακαλούσα τον κ.Λάσκαρη να λάβει το λόγο.

Θα μου επιτρέψετε όμως προηγουμένως να κάνω μία παρεμβολή εδώ, επειδή δημιουργήθηκε ένα ζήτημα σχετικά με τον κ.Περδίκη: κατ' πρότεινση να έχετε γνωστή του τι μάς είπε ο κ.Περδίκης εδώ που ήλθε,

Ο κ.Περδίκης λοιπόν λέει τα εξής:

«Εν πάσῃ περιπτώσει, μετά μηδαμα στο αεροπλάνο της Ολυμπιακής και τίλθα στην Ελλάδα,

Πριν ψήγω εκλήθη ο Πρέσβυτος και την πρώτη φορά του είπαν ότι "Ζέρετε εμείς δεν μπορούσαμε να κάνουμε τίποτε, Κάνουμε ό,τι κάνουμε" και τη δεύτερη φορά "Κυττάζετε, μη κτυπήσετε τους Τσιρκούς, γιατί έχουμε πληροφορίες ότι μαζεύονται στα βόρεια σύνορα διυλήσεις του Ευμενίου της Βαρσοβίας",

Είναι δηλαδή ότου Πρέσβυτος οι Εγγλέζοι.

3/3 Ο (Α.Δ.)

17.12.86

137

"ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ. Ποιός τα είπε αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ. Η Βρετανία, το Βρετανικό Υπουργείο Εξωτερικών.

'Όταν ήλθε και ο πρέσβυς, ο οποίος δεν είχε και γνωστή της διαδικασίας ανταλλαγής των πληροφοριών του λέων; Κύριε Πρέσβυ, ακουντετε να δείτε. Αυτό είναι εύκολο, θα πάρουμε το Υπουργείο Αμύνης Βρετανίας, επισήμως πλέον, το 2ο Ραφελό και να ταυς τω εγώ: Εδώ μας ήλθε η πληροφορία ότι στα βόρεια σύνορα μαζεύονται δυνάμεις του Συμβίου προ Βαρσοβίας. Έχετε υποχρέωση, βάσει της συνθήκης του ΝΑΤΟ, να μας πείτε, αν είναι αληθές ή όχι. Λυτοί δεν μπορούσαν πλέον να αντιδράσουν και να μου πουν "Δεν έχετε το λέμε" και, τους είπαν "Να κάνετε την αίτηση στο Υπουργείο Εξωτερικών", απλάδη ελάτε, μενά από 10 μέρες να σας δώσουμε την απάντηση, όπως και πράγματι ήταν, Ριψιέ έπρεπε να μου πουν: δεν σύγκεντρώνονται, ή σύγκεντρούνται. Ήταν υποχρεωμένοι να δώσουν σαφέστατη απάντηση και να μου πουν, τι για κάνοντε πλέον, πέραν της ελληνο-τουρκικής διενέξεως,

Εκάναμε την αίτηση, έγγραφη στο Υπουργείο Εξωτερικών, Έγινε είχα το γείτονα, όλα τους είχε ήδη δημιουργηθεί η εντύπωση δεν ωρό είναι φέμια.

'Ηλθα στο επιτελείο γάρω στο μεσημέρι της 20ης Ιανουαρίου, Βοήκα εκείνη τη στιγμή να συνεδριάζουν οι λοχαγοί των επιτελεών και μέσα σταν ο πατέρας του Ιωαννίδης τών δεν με χαρά την κατηγορία και άλλοι επιτελείς.

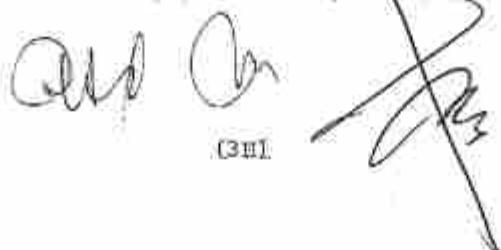
473 Ο (Α.Δ.).

17.12.86

138

Τους είνα, πώς έγινε τη κατάσταση και απενθυνόμενος προς του Η.Μπουνάνο του είπα: Κύριε Λοχλύγε τό παραπονό μου είναι ότι δεν με πίστωψε κανένας. Ήδη βγαίνουν: Δικαιολογείται να παίρνω εγώ από το Λονδίνο να σας πω ότι γίνεται απόβαση, αυτή σεις να πάρετε; Και να ειδοποιείται το Λονδίνο ότι γίνεται απόβαση, στην Κύπρο και να μην υπάρχει κανείς στο κρύτελείο; Δεν θυμάμαι τι μου είπε;

Εγώ πάση περιπτώσει, εγώ σας λέω ότι η πληροφορία που δόθηκε από τους Βρεττανούς, ότι μαζεύονται δυνάμεις του Συμφώνου της Βασσοβίας στα σύνορα επάνω είναι φέματα. Να γρηγορίσετε δεδουλένη, ως φέμα.

(3η)

(30)

1/αβ

ΒΠ

17.12.86

139

Κατ τη προσωπική μου γνώμη, σαν επιτελής, με την πείρα που έχω, είναι
ότι πρέπει να χτυπήσουμε το προγεφύρωμα, αν και κακώς δεν έχει χτυ-
πηθεί μέχρι τώρα.

Σήτησα να πάω στην Κύπρο, γιατί εποιημαζόταν να φύγει μία μαίρα
καταδρομόν, η μαίρα καταδρομένη της Θεσσαλονίκης με τον κ. Σβάλη και
επήγανε και ένας αριθμός αξιωματικών να ενισχύσει τις πονάδες. Δεν
ενεκρίση και με διέταξαν να πάω στο τάγμα που πήγαινα στον Έβρο στη
Νέα Βίοσσα.

Μπήκα στο αεροπλάνο - και έχει σημασία αυτό που θα σταθεί για
λίγο να σας πω - και έφθασα στη Θεσσαλονίκη. Εκεί βρήκα του μόνιο
Ντάβο, το διοικητή του Γ' Ξώματος Νικρατού, ο οποίος ήταν με στολή
ημερέδδου. Τον χαιρέτησα - τον γνώριζα θηλασθή - και του είπα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΑΤΗΣ: Που τον βρήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο αεροδρόμιο της Μίκρας, στη Θεσσαλονίκη.

ΕΝΑΣ ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ: 'Ωρα, μέρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 20 του μήνας το μεσημέρι, το απόγευμα. Πάντως απογευμα-
τινές ώρες πρέπει να ήταν. Δεν μπορώ να θυμηθώ τις ώρες τώρα. 'Όπως
ξέρετε και ο χρόνος και η διάρκεια είναι τόσο πολλή μεγάλη και τα
γεγονότα ήταν έντονα'.

Η συνέχεια αφορά πλέον την συζήτηση με τον Ντάβο.

2/3B

BD

17.12.86

140

Συνεπώς, αυτά είναι για τη συζήτηση σας ο κύριος Περδίκης. Αυτά τώρα που τα ακούσατε κατά λέξιν - διότι σας είπαμεν ότι ο κύριος Περδίκης κάτι είχε πει, αλλά εγώ τώρα σας το σιωβάλω κατά λέξιν - αυτά είναι αλήθεια, είναι ψέματα;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οσα αφορούν το πρόσωπό μου, είναι ψευδή.

ΠΡΟΒΑΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάδης): Μάλιστα.

Παρακαλώ τον κύριο Δάσκαρη, να λάβει: το λόγο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΑΣΚΑΡΗΣ: Κύριε μάρτυς, να σας υποβάλω πολύ λίγες ερωτήσεις, συγκεκριμένες, και θα σας παρακαλέσω να έχω τις συγκεκριμένες απαντήσεις σας.

Κατ αρχήν θα ήθελα να σας ερωτήσω τούτο. Χαρακτηρίζατε υπρετικό το περιεχόμενο της επιστολής του Μακαρίου, διότι ζητούσε την ανακληση ορισμένων Ελλήνων αξιωματικών.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι ορισμένων. Άλλα δύο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΑΣΚΑΡΗΣ: 'Όλων των Ελλήνων αξιωματικών. Και σας ερωτώ: 'Όταν, διως εσείς ο Γύριος καταθέσατε, από του Φεβρουαρίου πρεστοίμαζε το πραξικόπημα ο Ιωαννίδης για την ανατροπή του Μακαρίου, δταν είχαν μεσολαβήσει τόσες δρλοφρονικές απόπειρες εναντίον του, δταν πόσα κλέγοντα είς την Κύπρο για το πρεστοίμαζόμενο πραξικόπημα, δεν νοιίζετε ότι ήταν στοιχειώδης πρόνοια αμύνης, -ο να ζητήσει να αποστατευθεί ο άνθρωπος.

3/3II

BII

17.12.86

141

από το μακελειό που του ετοίμαζαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Απαντώ. Ωστ' αρχήν δεν υπήρχε καπιάδ εγκληματική πράξη επί των ημερών των εδικών μου, ως ΑΕΔ, εναντίον του Μακαρίου, πλην την ανατροπής του.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Μα, για την ανατροπή μιλάμε.

ΜΑΡΤΥΣ: Μα, εօσίς είπατε εγκληματική πράξη εναντίον του Μακαρίου.

Για την ανατροπή του ανασέρεσθε, ή για το ελικόπτερο;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Και για τη λωρίδα και για την ανατροπή του.

Εγκληματικής πράξεως δήταν κατ' οι δύο.

ΜΑΡΤΥΣ: Ήστε μου, ποιά είναι η εγκληματική πράξη κατά της λωρίδας του.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Καλά. Προχωρήστε σ' αυτέ που τας ερώτησα και σας πω σε συνεχεία.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν έχω υπόψη μου, αν υπήρχε εγκληματική πράξη στο διάστημα που δήσουν εγώ ΑΕΔ, πλην της ανατροπής. Αυτό είναι άλλο θέμα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Και μου λέτε στις μυκλωφορούσσες και δήταν γνωστό στη Κύπρο το πραξικόπευτο για ότι διέπει να γινόταν. Αυτό δεν το ήξερα εγώ. Ποιός είπε δτι διέπει να γινόταν

το πραξικόπευτο πολύ ειωρίτερα, στην Κύπρο;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Μα δύος ο κύριος εγκάρδιος τι τεκταινεται στο παρασκήνιο . . .

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μου ανέφερε ο Αρχηγός του ΓΕΦ.

4/3H

BII

17.12.86 -

192

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΑΣΚΑΡΗΣ: Καλώς.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ενα λεπτό. Ήδη υπήρχαν υπηρεσίες πληροφοριών κάτω. Υπήρχε μία της ΚΥΠ με κλιμάκια σ'όλο το νησί και υπήρχε και το ΓΕΕΦ, και υπηρεσία πληροφοριών. Δεν ανέφερε ποτέ ότι υπάρχει αυτή η πληροφορία.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΑΣΚΑΡΗΣ: Καλώς.

Το πραξικόπημα το προετοίμαζε ο Ιωαννίδης, όπως μας είπατε το είχε εν γνώ από το Φεβρουάριο. Το εκαλύψατε, δήμος, εσέντε, αναλαμβάνοντας την προσωπική ευθύνη ως ΛΕΔ. Κατά συνέπεια εξ' ολοκλήρου υπεύθυνος εσέντε ως ΛΕΔ, που εκαλύψατε το πραξικόπημα αυτό.

Και σας ερωτώ: Διεδέχθητε και αποδέχεσσε ήδη τις ευθύνες σας επίσης για διες συνέπειες ότι συνεπήγετο αυτό το πραξικόπημα και ιδίως απεδέχθητε και αποδέχεσσε φυσικά το αποτέλεσμα το εγκληματικό, το ενδεχόμενο εγκληματικό αποτέλεσμα, τις βάρος της ζωής του Μακαρίου, διότι, όπως είπατε και στη κατάθεσή σας και σε ερώτηση άλλου συναδέλφου, γάταν φυσικό – τιόλεμος είπατε γίνεται – ότιαν ότι εγένετο το πραξικόπημα της ανατροπής, ότι γίταν δύνατόν να δούντωθεί ο Μακάριος.

3B.

1/3v.

(Ε.Σ.)

143

17.12.1986

Κατά συνέπεια, αναλαμβάνοντες εσείς την ευθύνη της καλύψεως του πραξικοπήματος αυτού, συναπεδέχοτε καὶ την ευθύνη του ενδεχομένου εγκληματικού αποτελέσματος.

ΜΑΡΤΥΣ: Αφ' ής στιγμής οικειοθελώς έλαβα μέρος στην ανατροπή του Μακαρίου, αυτόματα συνεπάγομαι καὶ την υπευθυνότητα όλων των ευθυνών, δύος μου ανήκουν.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Κάλιστα.

Θα θέλατε να μου πείτε, κύριε μάρτυς, μετά την ανατροπή του Μακαρίου, εφόσον συμμετείχατε σε διες αυτές τις ενέργειες, σε ποιονδή επρόκειτο, συγκεκριμένως, να παραδώσετε τη Προεδρία της Δημοκρατίας; Ποιόν δα κάνατε, δηλαδή, πρόεδρο της Δημοκρατίας, σε αντικατάσταση του Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό τα ξέρει ο Ιωαννίδης. Εμένα δε με ενημέρωσε ποιόν πρόσδικο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Κύριε μάρτυς, προς θεού!

Δυναλαμβάνετε την ευθύνη ευδες πραξικοπήματος καὶ δε γνωρίζετε τι θα συμβεί; Δεν πληροφορείσθε ...

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Επαναλαμβάνω, όχι.. Μπορεί να λυπάσθε και λυπάμαι

και εγώ. Άλλα αυτή είναι η αλήθεια. Και

τον πώτησα τον Ιωαννίδη

2/3ν.

(Ε.Π.)

17.12.1986

144

αφού έβαλαν τον Σαμψών κάτω και του είπα, "τι πράγματα είναι αυτά,
εσύ μου είπες ότι θα έβαζες τον Κληροβόη."

"Όμως, δεν το ήθελε τον Κληροβόη. Του είχα εγώ εισπυρήσει να βάλει
τον Κληροβόη και μου είπε, ότι δεν τον θέλει τον Κληροβόη, γιατί
δεν κάνει. Δεν μου είπε ποιόν προσοφίζει.

Εγώ, εκτινάχα συμπεραίνω, ότι η Βρετανοφρουρά είχε εντολές
ποιόν δα κάνει, τις οποίες εγώ αγνοούσα. Και τον βρήκε αυτόν τον
μάθρωτο και ηρυθρή. Δεν ξέρω, ποιάς ήταν. Και αφού ηρυθρή, καταλή-
ξανε στον Σαμψών. Μάλιστα, ο Τύπος έγραψε, ότι ο Ρομπόκης του Βρήκε
μία γραβάτα απ' έξω απ' το Γραφείο και τον άριψε απ' τα μαλλιά και τον
έκανε Πρόδεδρο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: Μας αιλήσατε για ταυς στόχους και είπατε
ότι οι στόχοι σας με το πραξικόπειρα ήταν, συγκεκριμένα οι 3 που
είπατε. Δεν μας είπατε για την πολιτική, την οποία θα ακολουθούσε
το κατινόργιο ιαθεστώς, το οποίο δημιουργούσατε. Ο Μακρόνος είχε
μία άλφα πολιτική, εξ' αφορμής αυτής της πολιτικής, συνέλαβε την
ιδέα της ανατομίας του ο Ιωαννίδης και κατά συνέπεια, ποέπει μια
άλλη πολιτική να μακολουθηθεί. Αυτός ήταν ο στόχος. Ήταν η πολι-
τική αυτή που δα ακολουθούσατε;

ΜΑΡΤΥΣΗ: Δεν την ξέρω. Δεν είχα ενημερωθεί από τον Ιωαννίδη.

3/3ν. (Κ.Ε.)

17.12.1986

145

Εγώ, στο μυαλό μου, είχα κάνει αυτές τις σκέψεις, τι θα
πεδίζωκα ως αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων, εάν παρέμενα στη θέση μου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΑΣΚΑΡΗΣ: Το βράδυ, στις 19 του μηνός, έγινε μία σύ-
σκεψη στο Γραφείο μας, που είχε επιστρέψει ο Σίσκο από την Αγκυρα,
παρουσία του Τάσσα, του Ιωαννίδη, υπάλλ., δεν θυμάμαι ποιός άλλος
ήταν. Μπορείτε να μας πείτε, τι ελέχθη στη σύσκεψη αυτή;

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ' αρχήν, δεν πρόκειται περί συσκέψεως, διότι δταν πρόκειται
περί συσκέψεως, ξέρετε πολύ καλύτερα από εμένα, τι ευνοούμε.

Ευρισκόμενυν στο Γραφείο μου, είχα επιστρέψει από τη σύσκεψη
στο Γραφείο του Γκιζίκη, την επερινή. Το πρωΐ είχα εγώ σύσκεψη
στο Γραφείο μου των Αρχηγών. Γιατί, κάναμε δυσκόλευτες την ημέρα,
μία το πων στις 9, των 4 Αρχηγών και μία το βράδυ κυβερνητική,
στο Γραφείο του Γκιζίκη.

Μετά την επιστροφή μου από τη σύσκεψη την επερινή του Γκι-
ζίκη, μπήκα στο Γραφείο μου. Δεν πρόλαβα να αφήσω το καπέλλο μου,
κατέ ήρθε ο Σίσκο με τον Τάσσα, με τον Θεοφίλουρο, έναν Υψηλούργο
ώλλον και εφαπτομένως μπήκαν στο Γραφείο μου ο Αραπάκης, ο οποίος
ιάλιστα μου δικιερόδυπος την παρουσία του εκεί πέρα, συμπτωματικά,
και ο Ιωαννίδης. Ήταν εκεί και ο Χαγιώτης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ: Διερμηνέας, δεν ήταν ο πολίτης:

(Ρ.)

(24)

1/3 Θ Α.Μ. 17-12-86

146

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, ο Χανιώτης.

Και ο ίδιος μας είπε στις επέστρεψε από την Αγκυρα και επεκάλεσθη την αυτοσυγκορίη μας για να μηπάμε σε πόλεμο με την Τουρκία, γιατί διαλυθεί τη συμμαχία και ότι αυτός αναλαμβάνει την ευθύνη με τον Ελσιγκέρ να σταματήσει τους Τούρκους. Τα άκουας αυτά ο Ιωαννίδης και τότε του είπε: "μας εξαπατήσατε" και έφυγε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΑΣΚΑΡΗΣ: Ήας παρακαλώ, προσέβετε την ερώτησή μου.

Είναι πολύ λεπτό το σημείο αυτό. Ο ίδιος διατύπωσε την ελπίδα στις αποτροπές με τις ενέργειές του η επίθεση των Τούρκων ή την περιορισμό: Πιστή, εδώ κατατέθηκαν και τα δύο. Άλλοι μεν μας είπαν στις εξέφρασε την ελπίδα στις με τις ενέργειές του θα αποτρέψει την τουρκική επίθεση, άλλοι δέ στις εξέφρασε την βεβαίωση. ~~και~~ Βέβαια είχε μεγάλη σημασία αν επρόκειτο περί ελπίδος ή περί βεβαίωσης για τον δικό σας επηρεασμό.

Επίσης πέστε μου αν γνωρίζετε στις, εν αντιθέσει μ' αυτά τα σπόλα προηγουμένως είπατε για πληροφορίες περί των Αμερικανών στις οποίες σκάλυπταν ή θα εδέχοντο την ανατροπή του Μακαρίου, με μήνυμα του Ελσιγκέρ προς τον Ιάσκα συνιστάτο να απορευχθεί οποιαδήποτε ενέργεια της Ελλάδος κατά Μακαρίου διότι θα προκαλή την επέμβαση της Τουρκίας. Και ακόμη στηρίζετε στην ιστορία της δύο φορές να δει τον Ιωαννίδη

2/3 Ή Α.Μ. 17-12-86

147

καὶ δεν εγινε πεκτός

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το αποκλείω αυτό, αλλά δεν το ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΖΑΡΗΣ: Ακαντήστε μου στο προηγούμενο. Προσκαθήστε να θυμηθείτε τις απόψεις του Σίση. Μίλησε περί ελπίδος ότι θα καταφέρει να μην επιτεθεῖ τη Τουρκία, ή περί βεβαιότητος ότι δεν θα επιτεθεῖ τη Τουρκία;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας λέω επί λέξει τι μετέφρασε ο Χανιώτης. Σγάρ δεν ξέρω αγγλικά. Ήπορεί να είπε μήλα ο Σίση ή ένας αγγλομαθής υψηλοτέρου επιπέδου να τα ερμήνευε κάπως αλλιώς. Εμένα μου ελέχχη ότι λέει ο ιόντος Σίση ότι "μην πάτε σε πόλεμο με τους Τούρκους και υπόσχομαι με τον Κίσιγκερ να τους σταματήσουμε".

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΖΑΡΗΣ: Τότε ποιά ήταν η έννοια αυτού που είπε ο Ιωαννίδης, "μας εξαπατήσατε".

ΜΑΡΤΥΣ: Γι' αυτό ρωτήστε τον Ιωαννίδη μεθαύριο. Ξέρω εγώ ποιά είναι η έννοια αυτού;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΖΑΡΗΣ: Μα είχατε, στρατηγέ μου, την συνεργασία αυτή με τον Ιωαννίδη και δεν ξέρετε τίποτε από τα ουσιώδη θέματα.

ΜΑΡΤΥΣ: Είμαι πολύ επιφυλακτικός στο να βάλω στο στόμα του άλλου μάστιρος πράγματα τα οποία ενδεχομένως να αγνοούνται, ως οικέψη ή παλαιότητα, ως εκτίμηση.

3/3 Η.Μ. 17-12-86

148

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΑΣΚΑΡΗΣ: Είπατε σε επιτελείς σας ότι έχει κατατεθεί,
ότι δεν θα στέλνατε δυνάμεις στην Κύπρο γιατί εξετιμάτο, όπως επί^{λεπτή} είπατε, ότι δεν θα έχουμε επίγεον της Τουρκίας.

ΜΑΡΤΥΣ: Σε ποιόν το είναι αυτό;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΑΣΚΑΡΗΣ: Ήτο κύριο Πολίτη.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, λάδιος. Το διαψεύδω. Να ζητείτε να το πει εδωφαρουσία μου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΑΣΚΑΡΗΣ: Δηλαδή, δεν είπατε σε κανένα από την εξετιμάτο
ότι δεν ~~έχουμε~~^{θα} παρέμβαση της Τουρκίας;

ΜΑΡΤΥΣ: Σε κανένα απολύτως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΑΣΚΑΡΗΣ: Με αλλη ερώτηση. Κατά την κοίσμη περίοδο,
όταν εξαπελύθη η επίθεση της Τουρκίας ελειτούργευσε ΛΕΔ κανονικά
με τους κανόνες της ιεραρχίας. Συγκεκριμένα, οι εντολές διεβιβάζοντο
ιεραρχικώς όπως γίνεται πάντοτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Θέλω να μένω με την εντύπωση ότι διεβιβάζοντο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΔΑΣΚΑΡΗΣ: Κατετέθη αιών τον κύριο Πολίτη ο οποίος γίτο
επικεφαλής της τρίτης ΜΕΟ ότι δίνατε οδηγίες απευθείας στους
~~αρχηγούς~~^{τας} αεροπορίας, του ναυτικού και του στρατού και, κατά συνέπεια,
του είχατε αποστέρησει οιασδήποτε δυνατότητας για την σύκοντισμό
των επιχειρήσεων.

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ' αρχήν, αυτό μεν δικαιώμα μου και έτοι γίνεται.

On Δεκ

4/3 9 A.M. 17-12-86

149

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ: 'Άλλο αν πήταν δικαιωμά σας . Εγώ ερωτώ αν
έτσι έγινε.

ΜΑΡΤΥΣ: Εσείς θέσατε την ερώτησή σας και θέλετε από μένα απάντηση.
Λέω, λοιπόν, ότι το να καλέσω τους αρχηγούς και να κουβεντιάσω και
να λάβω αποφάσεις είναι μέσα στα καθήκοντά μου νομίμως. Αυτό και
έκανα.

(ΞΑΚ)

(α)
1/3 A.K. B.Z. 17-12-86

150

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ. Δεν έπρεπε να ενημερώνεται ο διευθυντής της

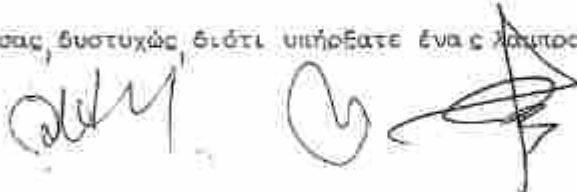
Σ.Ε. Μ.Ε.Ο;

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν ολοκληρώως πρώτα. Από κεί κατ' πέρα υπήρχε άλλη διαδικασία. Οι αρχηγοί των ιλαδών θα διέναν τις διατάξεις στους επιτελείς να υλοποιήσουν αυτά που αποφασίσαμε από κοινού. Άλλα δεν έβασα τέτοια διατάξη εγώ ποτέ στους αρχηγούς των Ενόπλων Δυνάμεων, που να πρέπει να γίγεται διατάξη από το ΓΕΕΘΑ, σημαδή από το ΑΕΔ, διότι αυτά που έλεγα υποτίθεται ότι αυτόματα, προς οικονομία χρόνου, οι αρχηγοί των ιλαδών θα υλοποιούσαν με δικές τους διατάξεις.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ. Τον συντονισμό ποιός τον έκανε;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο συντονισμός σας είπα γινόταν στο γραψελό μου, στις 9 κάθε πωλ. Ήίχαμε σύσκεψη και λαμβάναμε αποφάσεις από κοινού,

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ. Κύριε μάρτυς, αναπερθήκατε πολλές φορές στου Ιωαννίδη, στον ρόλο του Ιωαννίδη. Βιβικότερα μιλήσατε για τις επιλογές αξιωματικών που έκανε, μας είπατε ότι κατ' εσείς ο ίδιος μπορούσατε να εξουδωτερωθείτε από τον Ιωαννίδη, προηγούμενος μας είπατε ότι επιτηρείσθι. Αυτό που έχω να πώ, είναι ότι με μεγάλη οδύνη θα πληροφορηθεί μια μέρα το έδνος, το κατάντημα του στρατού, επί των πηερών σας, βιντυχώς διότι υιερόβατε ένας λογιστής αξιωματικός κατά

2/3 Α.Ε. B.Z. 17-12-86

151

τις διαδοχικές σημειώσεις σας, όταν επί των ημερών σας να είστε αρχηγός στρατού, να είστε αρχιστράτηγος σε κατρά πολέμου, και να έχετε ένα ταξίαρχο να σας κατευθύνει, να σας κάνει δργανο, δημος βε-
χό ή κατείστε σε παρατήση συναδέσου προ ημερών . . .

ΜΑΡΤΥΣ. Έχω απαντήσει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ. Ο δε ή, πολίτης, Εάρετε πώς . . . χαρακτήρισε τους αξιωματικούς αυτούς που εδέχοντα να άφονται και να φέρονται από ένα ταξίαρχο; Ής εθελόδουλοις.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτός δικας πώς χαρακτήρισε τους εαυτόν του, όταν έκανε την ενέργεια που είπα προηγουμένως σε άλλη ερώτηση;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ. Την πρώτη ευθύνη την φέρετε εσείς στοιατηγές. Εσείς ήσασταν ο αρχιστράτηγος, εσείς ο αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων.

Και σας ωτώ: Αυτά όλα που κατάφερε ο Ιωαννίδης, αυτή την ισχύ που είχε να έχει στο τοπάκι του τον αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων, που αφείλετο, ήσου εστηρίζετο;

ΜΑΡΤΥΣ. Στους μηχανισμούς.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ. Στους μηχανισμούς ποιάν;

ΜΑΡΤΥΣ. Στους δικούς του. Μηχανισμοί πληροφοριών, μηχανισμοί ΕΠΑ . . .

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ. Αντιλαμβάνεσθε, σε των ποτέρων, σε ποιδ κατά-

3/3 A.K. B.Z. 17-12-86

152

ντημα είχε πράσει ο ελληνικός στρατός;

ΜΑΡΤΥΣ. Σείς με ρωτήσατε που οφείλετο και σας απαντώ με ειλικρίνεια
ότι οφείλετο σε αυτά τα δύο σταγεία που σας είπα...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΛΑΣΚΑΡΗΣ. Μας σας είπα ότι αντιλαμβάνεστε για ποιούς
λόγους είχε αυτά τα στοιχεία ο Ιωαννίδης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΑΤΗΣ. Κύριε Πρόεδρε, όν μου επιτρέπετε, δια ήδελα
μια διευκρίνηση.

Κύριε μάρτυς, είπατε ότι ήταν δικαίωμά σας και ακραλώς ότι είναι
έτοι δικας τα λέτε, το να λαμβάνετε αποκάστεις με το συμβούλιο των
τοιων αρχηγών των κλάδων και να δίνουν πιά οι αρχηγοί των κλάδων,
τις διαταγές για την υλοποίηση.

Εδώ, πέραν του κ. Πολίτη, όπως εμνημόνευσε ο κ. Λαζαρίδης, και ο κ. Χα-
νιώτης, σε ερώτησή μου, είπε ότι σχεδόν ποτέ δεν πήρε καμία εντολή
από σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Δηλαδή τι εντολή εννοούσε;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΑΤΗΣ. Είχατε ένα πόλεμο εν εξελίξει. Ο Χανιώτης
ήταν επιτελάρχης σας.

ΜΑΡΤΥΣ. Κάνετε κάποιο λόδιος. Ο Χανιώτης ήταν ο διευθυντής του Α'
κλάδου του ΑΕΔ. Συντόνιζε δηλαδή την υπηρεσία πληροφοριών το δεύτερο

4/3 A.K. B.Z. 17-13-86

153

γραμμείο και το τρίτο γραμμείο των επιχειρήσεων. Αυτάς ήταν ο συντονιστής. Και πάνω από αυτόν ήταν ο υπαρχηγός του ΑΕΔ, υπό τον οποίο υπήγετο ο Χανιώτης. Βγώθα απαντήσω στην ερώτησή σας με ένα περιστατικό.

Στις 22 Ιουλίου το αρδίγειο που έκλεψα λίγο χαρόνι, τήγα στην αίθουσα επιχειρήσεων του ΑΕΔ για να δώ πως δουλεύει και αποκαρδιώθηκα. Λιτό μόνο σας λέγω.

The image shows a handwritten signature consisting of two stylized letters, possibly 'A' and 'E', followed by a small circle containing the letter 'S'. To the left of the signature is a larger, more fluid handwritten mark.

(ΖΑΚ)

1/3 Σ. Ε.Τ. 17-12-1986

154

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΟΥΤΗΣ. Ο Χανιώτης ερωτήθης επί του θέματος αυτού
 ότι είσαι πολύ υπερβολικός στην κρίση σας για την κατάσταση
 που επικρατούσε στην αίθουσα των επιχειρήσεων. Ήταν καμία 30αριά
 30 αξιωματικοί αν δυνάματα καλά οι οποίοι οι περισσότεροι ήταν αριθ-
 διοι και επιτελείς και έπρεπε να είναι στην αίθουσα των επιχειρή-
 σεων και 2-3 ή ελάχιστοι είχαν εισέλθει στην αίθουσα των επιχειρή-
 σεων για να μάθουν τις εξελίξεις. Αυτό που ταχυποίεσθε, κύριε
 μάρτυς ότι υπήρξε χάος και λέτε ότι αποκαρδιωθήκατε το αυγέται
 διαδρήθην ο Χανιώτης.

ΜΑΡΤΥΣ. Δικαιώματος του είναι να το αρνηθεί, αλλά αυτό εγώ διεπίστωσα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Ιπασαγιάννης). Ο κ. Δασκαλάκης πρέπει να λάβει
 το λόγο αλλά του ζητώ να μου επειτρέψει να κάνω μία παρεμβολή.

Απαντώντας σε ερώτηση του κ. Λάσκαρη είπατε ότι δεν Εέρατε
 ποια πολιτική θα ακολουθήσει από τη νέα κατάσταση που θα εδημιουρ-
 μετά
 γείτο στην Κύπρο από την ανατροπή του Μακαρίου. Δηλαδή εκάνατε
 το πραξικόπημα χωρίς να έχετε υπόψη σας τίποτα το ουσιαστικό για
 την Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ. Κάπως παρδύσια διώς έγινε και η 25η Νοεμβρίου. Δεν υπήρχαν
 ούτε τότε στόχοι.

2/3 C B.T. 17-12-1986

155

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Χωρίς λοιπόν να έχετε στόχους, αυτός ο στόχος της ενώσεως ——— και ο απόσος ότι μπορούσε ενδεχομένως να αντιπαραβληθεί προς την πολιτική του Μακαρίου δεν ήταν στόχος σας;

ΜΑΡΤΥΣ. Η ένορκη πιστεύω εγώ και από την προύπηρεσία μου στην Κύπρο και από τα γεγονότα τα οποία έζησα στις ήταν ενδόμυχος πόθος όλων των Ελλήνων αξιωματικών, όχι αυτών που υπηρετούσαν μόνο στην Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Γι' αυτό το λάνατε για να αποκαταστήσετε την πολιτική της ενώσεως;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι δεν είπα τέτοιο πρόγμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Άλλα;

ΜΑΡΤΥΣ. Το ενάντιμε διότι ο Μακάριος δεν μπορούσε να διώξει τους αξιωματικούς από την Κύπρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Η πολιτική του Μακαρίου θα επηρεάζοταν καθόλου;

ΜΑΡΤΥΣ. Για μένα ήταν μεγάλο πρόγμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Βρετε γιατί σας το λέω; Εδώ συζητά για ένα διάγγελμα· και το γράφετε και στο βιβλίο σας μάλιστα· από το νέο Πρόεδρο της Αποκρατίας τον από το οποίο δριμό το πραξικόπημα, από τον Σάμψων.

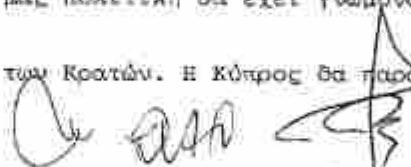
3/3 Σ. Η.Τ. 17-12-1986 156

MARTYS. Θα σας απαντήσω σ' αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασσαγιάννης). Το οποίο δεν συνετάγη από τον Σαμψών δημιουργία ξέρετε. Από ποιον συνετάγη; Ξέρετε;

MARTYS. Αυτό το διάγγελμα, μόριε Πρόδεδρε, μου το έφεραν τύπωμένο σε χαρτί πολυγράφου την επομένη της εκφωνήσεώς του και έλαβα γνώση. Αιώρ ήταν το διάγγελμα έχει καταστήσει το κλιμάκιο, αυτοί οι άνθρωποι του Ιωαννίνη εν πάσῃ περιπτώσει-και το είχε αποστηθίσει αυτός ο οποίος το επήγειρε κάτω στον Πρόδεδρο. Δεν ξέρω αν είχαν υπόψη τους να βάλουν του Σαμψών αρχικώς ή κάποιον άλλον.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασσαγιάννης). Έτοι διάγγελμα αυτό το οποίο συνετάγη από ανθρώπους του Ιωαννίνη αν θέλετε πάντως μέσα στα πλαίσια και υπό τας πτέρυγας και υπό την σκέπην του Αρχηγείου Ενόπλων Δυνάμεων "οκοπός της Κυβερνήσεώς μου" -δηλαδή του Σαμψών- "άμεσος αποκατάστασις του νόμου και της τάξεως. Αποκατάστασις της πρεμίας και της τάξεως στους κόπιλους της Εκκλησίας μας. Άμεσος αντιμετώπισης των φλεγόντων προβλημάτων δύλων των τάξεων του λαού μας διά σοβαράς μελέτας και ρεαλιστικής πολιτικής. Συνέχισης της διαδικασίας επιλύσεως του κυπριακού προβλήματος διά των εντοχυμένων διακοινοτικών συνομιλιών. Η εξωτερική μας πολιτική θα έχει γνώμονα την φιλία και συνεργασία μεθ' δύλων των Κρατών. Η Κύπρος δα παραμείνει αδέσμευ-

4/3 Σ. Ε.Τ. 17-12-1986

157

τος προσωπέρουσα φιλίαν σε δύο αλλά απαρτούσα σεβασμόν υφ'όλων.

Προκήρυξες ελευθέρων και εδιαθλήτων εκλογών το ταχύτερον δυνατόν
ουχί δε πέραν του έτους ήνα δοθεί το δικαίωμα και τη ευκαιρία εις
κάθε "Ελληνα της Ηύπου να εκλέξει ελευθέρως την βασιλησσάν του".

Μπορείτε να μου διαπιστώσετε κάποια αλλαγή σε σχέση με το Μακάριο
ήγινσας από την αποκατάσταση των τριών Μητροπολιτών; Ποτο απ' αυτά
είναι αντίθετο με την πολιτική που ηκολούθησε ο Μακάριος;

ΜΑΡΤΥΣ. Τώρα πάλι μου θέτετε θέμα κρίσεως και εκτιμήσεως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μα θέμα εκτιμήσεως είναι; Εκδίνατε
μία επανάσταση σε ένα Κράτος, διώξατε ένα Πρόδεδρο από ένα Κράτος
ανεξίστοτο. Σεις του διώξατε, σεις πυροβόλατε, σεις δηλαδή καλύψατε
- για να χοησιωποιήσω τον επιτυχή δρό του κ. Δροκαρη-το πραξικόπημα
αυτό και μου λέτε τώρα ότι στις προγραμματικές αυτές δηλώσεις

(32)

Δε

1/2 8 (Ε.Χ.) 17.12.86

158

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τις ήξεραν. Σας είπα προηγούμενως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν τις ξέρατε. Όσο ανεύθυνη ήταν απόρριψή σας, κύριε Μπουνάνο; Δεν βρίσκεται ότι ήταν ανεύθυνη η απόφασή σας;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω. Αυτό δια χρίνετε σεις. Αυτό το διάγγελμα το επληρωφορήσαν, όταν μου εδόθη σε χαρτί πολυγράφου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Μου δίνετε την εντύπωση μ' αυτό που λέτε ότι δεν δρούσατε υπεύθυνα. Άρούσατε με κάποια ανεύθυνότητα. Και να πούμε εδώ και κάτι φλλο που γράφετε στο βιβλίο σας. Στις 29 Ιουλίου είχατε αποφασίσει να διδέξετε τον Καραμανλή;

ΜΑΡΤΥΣ: Εκεί που λέω για τον Βασιλιά;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι. Και τον Γκιλίκη;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι να διδέξουμε τον Καραμανλή, να αντικαταστήσουμε τον Γκιλίκη.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να αντικαταστήσετε τον Γκιλίκη με τον Βασιλιά;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Δεν ήταν αυτό εναντίον του Καραμανλή; Συνθητίζατε δηλαδή, κάνατε απόπειρα να αλιδέστε και πάλι το καθεστώς 5 μέρες μετά την αποκατάσταση της Δημοκρατίας; Ναι ή όχι.

2/2 3 (Ε.Ε.) 17.12.86

159

ΜΑΡΤΥΣ: Ακούστε με, κύριε Πρόεδρε. Ο Καραμανλής απόδημος εέρω είχε υποσχεθεί να φέρει το βασιλιά. Δεν εέρω αν είναι αλήθεια, για ψέματα. Το λέει καὶ ο κύριος Θεοτόκης, το λένε καὶ πολλοί άλλοι πολιτικοί. Εν πάσῃ περιπτώσει, δικαίως το θέμα δεν είναι αυτό. Το θέμα είναι ότι εγώ προέβην σ' αυτήν την προσπάθεια για τους λόγους τους οποίους γράψω μέσα στο βιβλίο μου σαμάνως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλάμε, τον κύριο Δασκαλάκη να λάβει το λόγο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε, πριν από τον κύριο Δασκαλάκη θέλω το εξής. Σε ερώτηση που έκανε ο κύριος Λάσκαρης - καὶ έκανε ευστόχους ερωτήσεις - στην τελευταία ερώτηση την πλέον κρίσιμη δεν απήδαμε τον άνδρα πο να απαντήσει.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ποιος δεν τον 'αφηνε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Εμείς εδώ μέσα.

Ρώτησε, λοιπόν, ο κύριος Λάσκαρης: "Δυτικούριανεσσες σε πεσσάτι, εφέρετε το στρατό;". Απάντηση δεν ελάβαμε. Να μπει στα πρωτικά τη απάντησή του. Τι λέει επ' αυτοῦ.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν εέρω αν μου επιτρέπετε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: (Χρίστος Μπασαγιάννης): Απαντήστε.

3/2 z (Ε.Κ.) 17.12.86

160

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ' εμέ δεν είχε χάλια ο στρατός.

ΑΙΓΑΙΟΥΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μάλιστα. Δεν είχε χάλια ο στρατός.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μικασαγιάννης): Ορίστε, κύριε δασκαλάκη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Κύριε μάρτυς μας είπατε ότι είχατε συμφωνήσει
εσές, ο Γκιλέκης, ο Ιωαννίδης και ο Αυδρουτσόπουλος να συναντιέσθε
μια φορά το μήνα κατ να κουβεντιάζετε. Ήταν δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Καταλαμβάνωστον υπήρχαν κάποια λητήματα ιρίσιμα,
μεγάλα, κουβεντιάζατε πάνω σ' αυτά.

ΜΑΡΤΥΣ: Αν υπήρχαν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αν δεν υπήρχαν τι κάνατε, τι λέγατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Πίναμε ουίσκυ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Μα, πε συγχωρείτε.

Κύριε Πρόεδρε, το "πίναμε ουίσκυ" νομίζω ότι είχε δόση ειρωνείας.
Μαζευόντουσαν τα αφευτικά, αυτοί που μας είχαν καταδυναστεύσει για να
πίνουν ουίσκυ μας λέει ο κύριος μάρτυς. Νιρωτή σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μικασαγιάννης): Παρακαλώ, παρακαλώ, κύριε δασκαλάκη.

Παρακαλώ να διαγράψετε από τα πρακτικά αυτή τη φράση

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Μα, "πίναμε ουίσκυ".

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μικασαγιάννης): Παρακαλώ, κύριε δασκαλάκη. Το "υπρόπτη
σας", δχι.

Δ. Μ. Β. Ζ.

JP

4/2 8 (Ε.Κ.) 17.12.86

161

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Να το πάρει πίσω το "πίνακε ουίσκυ" και να μου απαντήσει με τι ησκολεύντο...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Δεν θέλω γνωμάνω του υπερασπιστή του μάρτυρα, αλλά το "ουίσκυ" (σως είχε το νόημα ότι "δεν κάναμε τίποτα τως οσβαρό").

ΜΑΡΤΥΣ: Ακριβώς, δεν έχαμε αυτικέψιμο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης): Εν πλοτι περιπτώσει, προχωρήστε στακαλάκη. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Βα επιμείνω σ' αυτήν την ερώτηση. Με ενδιαφέρει πάσα πολύ.

Κύριε μάρτυρε, κάνατε γενικές συστήσεις για τη κατάσταση στην Ελλάδα, εξωτερικές σχέσεις, πολιτικές που μπορούσατε για εφαρμόσετε έως τη μέση, γενικές -λέω- δεν εξειδικεύατε πι. Θα κάνει ο ίδιος Υπουργός ή Υφυπουργός αναμφισβήτητα. Αυτό θέλω να ξέρω.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, κύριε. Πολλάκις θέλησα να δέσω τέτοια θέματα χάπιας ήταν το επικλησιαστικό, όπως ήταν το θέμα της πετρελαϊκής πολιτικής, που εφόρμωσε τότε η κυβέντρη και η οποία είχε μία πετρελαιοαισιοδοξία ανυπέρβλητη, η οποία αποδείχθη ότι δεν ήταν έτσι, για τη συμφωνία με την Οσεάνικ για την οποία εγώ έλεγα ότι ήταν ασύμφορη για το ελληνικό δημόσιο. Και βασικά σ' αυτές τις 4 συσκέψεις επρυτάνευσαν δύο θέματα! Η ανάγκη ανατροπής του Μακαρίου και το πετρέλαιο, ότι θα γίνουμε πλούσιοι. Τίποτε άλλο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αυτές οι συναντήσεις από πάτε είχαν ήρχισε;

Δ.Δ.Μ.

5/2 2 (Ε.Κ.) 17.12.86

162

ΜΑΡΤΥΣ: Από το φεβρουάριο κατ' τελείωσαν τον Ιούλιο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Κατ σ' όλες αυτές τις 4 - 5 συναντήσεις επανέφερε ο Ιωαννίδης τα εν νω πώς είχε περι ανατροπής του Μακαρίου. Μιλάγατε δημος και για πετρέλαιο. Βασις δε, επιχειρήσατε να ράλετε κάποια δίλλα... δέματα. Οι δύοι επιχειρήσαν να θάλουν δίλλα δέματα με την ΕΕΔΕΙΣ με Αμερική, με NATO, με EOK:

(28)

(38) 1/3 Θ [A.Δ] 17.12.86

163

ΜΑΡΤΥΣ: "Όχι, συδείς.

Το μόνο πουέθεσε ο κ.Λινδρουτσόπουλος ήταν ότι δια κυκλοφορήσεις για την οικονομία καταλόγους φορολογουμένων -αν θυμάμας μαλά-και διαν επέβη θέμα απομακρύνσεως ενδε διευθυντού ενδε πιστωτικού οργανισμού, υπεραμύνθη του προσώπου αυτού και είπε ότι αυτό δια το αντιμετωπίσει συλλογικά για δλους τους πιστωτικούς οργανισμούς. Τίποτε άλλο δε θυμάμας εγώ να έγινε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Επομένως λίγο ή πολύ κατά την άποψή σας μπαίνων θέματα, λίγα, ευρύτερης πολιτικής, πετρέλαιο όπως είπατε, φορολογικά και η δική μας πρόθεση ήταν οπωσδήποτε να βάλετε ακόμα μεγαλύτερα θέματα γενικότερης πολιτικής.

ΜΑΡΤΥΣ: Βιβαίως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: "Αρα η κατέλων να σημείω τις επόμενες ερωτήσεις μου, κύριε μάρτυς, δεν πάω να σας παραπλανήσω και το λέω και στους συναδέλφους εδώ- εστις από τη δύναμη την οποία αντλούνσατε από τη θέση που είχατε και από την ευχέρεια που μας έδινε το καθεστώς να συνιμάρχετε 4-5 άνθρωποι, νομίζατε ότι μπορούσατε, ότι έπρεπε να ασχολείσθε και με ζητήματα ευρύτερης πολιτικής. Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: "Αρα κύριε μάρτυς, καταλήγω, αν συμφωνείτε, για

2/3 Θ (ΑΔ) 17.12.86

164

να συνεχίσω τις ερωτήσεις μου, δε ότι επιθυμήσω να σας ερωτήσω μόνο
επί στρατιωτικών θεμάτων, αλλά και επί πολιτικών, αφού συσταστικά
είχατε δημιουργήσει ένα άτυπο πολιτικοστρατιωτικό όργανο. Έτσι
δεν είναι;

Διαβάθηκαν τις 11 Δεκεμβρίου 1986
ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το κατάλαβα αυτό.

Διαβάθηκαν τις 11 Δεκεμβρίου 1986
ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αυτός οι πάντα δεν αποτελούσατε ένα άτυπο, δχι
θεμιστημένο υπουργικό συμβούλιο, πολιτικοστρατιωτικό όργανο που
μέλαιγε πότε για την ανατροπή του Μακάριου, στρατιωτικό εγχείρημα,
με πολιτικές πορειώσεις, πότε για την πολιτική του πετρελαίου,
πολιτικό σέμα, οικονομικό; Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Βγέντο μία ενημέρωση επί των θεμάτων αυτών.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Κατ' ιουθεντιάζατε, ανταλλάσσατε απόψεις.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, ιουθεντιάζαμε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Άρα, πέρα από τις στρατιωτικές σας γνώσεις, ως
στρατιωτικοί -καλά ο Λαδρουτσόπουλος ήταν και πολιτικός υποτίθετας-
έπρεπε να είχατε και κάποιες πολιτικές γνώσεις για να ιουθεντιάζετε
τέτοια Σητήματα.

ΜΑΡΤΥΣ: Ακριβώς αυτό δεν είχα εγώ το προσδόν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δεν ους το κεντρειαν;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν το είχα εγώ αυτό το προσδόν. Αηλαδή εγώ για τα

Διαβάθηκαν τις 11 Δεκεμβρίου 1986

Διαβάθηκαν τις 11 Δεκεμβρίου 1986

3/3 Θ (ΑΔ) 17.12.86

165

πετρέλαια τι να τους πω: Ο Ανδρουτσόπουλος φερ' είπεν ότι είχε για τα πετρέλαια, έβγαζε χάρτες και τους διέλευσε, ότι το κοίτασμα αυτό είναι το αποθεματομυσίων. Έγώ δεν είχα λέει, ούτε ειδικός ήμουνα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δέχομαι, ιδρύε μάστις, ότι τεχνικές γνώσεις δεν είχατε. Ακούγατε. 'Όμως, μπορούσατε να πείτε μία γνώμη για το αν θα αγοράσουμε από τη Σοβιετική Ένωση ή από την Περσία ή από τη Λιβύη.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι, δεν μπορούσα ούτε αυτό να το πω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Μία γνώμη.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορούσα να σκηφέρω γνώμη, γιατί, για να σκηφέρω γνώμη δα έπρεπε να είχα κάπου να τη στηρίξω.

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΣ ΠΑΠΑΛΗΓΟΥΡΑΣ: Απόψεις, δίμως, για την οικεανή είχατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό ήθελανα πω γιατί επήγειρα επί τόπου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Με συγχωρείτε, ιδρύε Παπαληγούρα, να τελειώσω τις ερωτήσεις μου.

Είχατε δίμως, υπόψη σας να βάλετε θέματα εκκλησίας κλπ.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά ναι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: 'Άρα, θέλω να πω -και δεν με ενδιαφέρει, τι άλλο κουβεντιάσατε- ότι είχατε την πρόθεση αυτή που ξέρατε τα πολιτικά δέλτα και τα οικονομικά να τα φέρετε να τα κουβεντιάσετε.

4/3.θ (ΑΔ) 17.12.86

166

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Θραίκη.

Σπουδένιας νομιμοποιούμε, κύριε Πρόεδρε, να βάλω κάποιες γενικές ερωτήσεις, αφού συμμετείχε σε ένα άτυπο δργανό που είχε την πρόθεση, αν δεν είχε την αποτελεσματικότητα, να κουβεντιάσει επί πολιτικών και οικονομικών θεμάτων.

Πέστε μουκύριε μάρτυς, σε ποιο βαθμό, κατά τη γνώμη σας, μπορούμε σε ο Μακάριος να ασκήσει, σαν Αρχηγός κράτους, τις εξουσίες του ώστε να πρέπει να πάρει, την άδεια ή να μπαίνουν κάποια εμπόδια από εβδόμη; Έχετε και μια πολιτική κόλη, έκεις ήθελα να καταλήξω, πρέπει να έχετε, την αποδεχόμαστε. Πιστεύατε τότε ότι ο Μακάριος μπορούσε να ασκήσει τα καθήκοντά του, σαν Πρόεδρος ανεξάρτητου κράτους και ανεξάρτητης δημοκρατίας να ή όχι ή τον φέρατε υπό τον περιορισμό του δικό σας και τη στενή δική σας καθοδήγηση, εντολοδόχο σας με λίγα λόγια;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόεδρε, για να δώσω απάντηση στο θέμα αυτό, πρέπει να αναφερθώ σε προϊστορία.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χριστός Μιαούλης): Να αναφερθείτε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: 'Όταν σας είπαμε εμείς 7 μέρες και 7 ώρες την πμέρα, είπατε όχι. Πέστε τα λοιπόν. Λυτό θέλουμε.

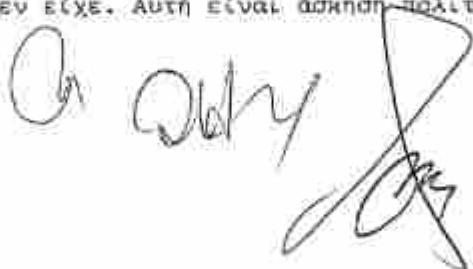
5/3 Β (ΑΔ) 17.12.86

167

MARTYS: Τι να πω; Τα έχω γραψμένα.

Νομίζω ότι έπρεπε η Ελλάς να είχε κόριτσο λόγο στις αποφάσεις του Μακαρίου, τον οποίο δεν είχε. Αυτή είναι μάκηση πολιτικής.

(3B)

(e) 1/3B

四

12.16.05

168

ΓΙΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Συμφωνώ, έτοις το ίδιο.

10

·Όταν βρεθήκατε σε δύο στάδια, στο ένα λέγατε όχι στην ανατοσή. Θέλω να μου πείτε ποιοί ήταν οι λόγοι που σας οδήγησαν να το πείτε, **μιατί είπατε** ήταν οι λόγοι που σας είπαν να πείτε ναι, η επιστολή. Ποιοί ήταν οι λόγοι, που κάποιους μήνες λέγατε όχι; Τι ήταν εκείνο που σας φόβισε ή που δεν θέλατε;

ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ ΑΝΔΡΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΣ

ГЕНЕТИЧЕСКОЕ ДАВЛЕНИЕ: Народы

МАРТУС: Після цього було оголошено відповідь античного

Θτι είχε ένα κύρος στο εξωτερικό, ότι ήταν λαοπρόβλητος και είχε
την υποστήσει της μάτιας του ελληνοκυπριακού λαού. Και επί πλέον είχε
και το όπλο, όπως το χαρακτήρισε ο κύριος Μαύρος κατά τις συνένθετικές
της μεταπολιτεύσεις, το όπλο του ράσσου, το σπείρο που δρούσε ευθέως
και πολύ σημαντικά υπέρ αυτού στον ελληνοκυπριακό λαό.

Πέραν αυτού έχω υπόδει μου ότι: η Τουρκία επεφεύγει στο κυριακό θαρρος, Μόνιμα δια τον αυτόν είναι αναγκαίο κακό.

Μέχρι όμως ενός ορίου. Απ' ής στιγμής πρόκειται να απιμαστούμε εμείς, από και έλαρα τη βέση μου.

πας ενος αριου. Αρ ης στεγυμα προκ
ανο και έλαρα τη θέση μου.

2/38

Π.Μ

17.12.86

169

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ, Δηλαδή στις 30 Ιουνίου ή στις 2 Ιουλίου πήρατε την απόφαση για ανατροπή. Όλα αυτά τα περί κόρους, ράσου...

ΜΑΡΤΥΣ. Υπήρχαν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Άλλα θεωρήσατε άλλο πνεύμα του γοήτρου των Βυζαντίων δυνάμεων των ελληνικών, ισχυρότερο.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα:

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Επομένως μπορό να σας ρωτήσω ότι διαισχίσατε στο βαμβό του γοήτρου των Βυζαντίων δυνάμεων της Ελλάδας την ακεραιότητα της Κύπρου και τους κινδύνους που κυκυμούσαν μετα τέτοια ποάτη;

ΜΑΡΤΥΣ. Ως απαντήσω με δύο σκέλη σ' αυτή την ερωτησή σας. Πρώτον δεν ήταν το κύρος των αξιωματικών, ήταν πιο μη ατέμαστη. Καν δεύτερον δεν ήταν φεύγανε με προγκρόμι στην Ελληνες αξιωματικούς, στα 600 περίπου με τις οικογένειες τους ήταν γινόντουσαν προσφλακτοί επειδή τους. Ήταν ατιμάζοντο ας αξιωματικούς. Αυτό ήταν το βασικό στοιχείο που επηρέασε την απόφασή μου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Θεωρήσατε ότι το κύρος και τα προγκρόμια μπορούσαν να μπούν πάνω από το εδυνατό ύψημα, να φθάσουν όχι στη Κύπρο;

373B

Π.Μ.

19.12.86

170

ΜΑΡΤΥΣ. Και δεύτερον ουδέποτε στο μικρό μου πέρασε σκέψη
ότι οι Τούρκοι θα εισβάλουν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Πέστε μου όταν πήρατε εσείς την απόφαση
προσωπικά όπως είπαρχαν στο κύριο Λάσκαρη να αναλάβετε αν
θέλετε την τυπική ευθύνη σαν Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων,

είχατε -το έβαλε το ερώτημα ο κύριος Πρόεδρος κάπως
βιαφροετικά - είχατε αρχίσει να μπαίνετε σε κάποιες πολειτικές
αναλύσεις γίνατε δει το ιστορικό της παροίας του υπριτικού
γραμματίσματος, προτάσεις . Άττα σαν, δικοτομητικές πρωτοβουλίες,
εγκατάληψη δικτύωσης και ένωση ή ανεξάρτητο κράτος, συμφωνία
ζυρίχης, Άυτά τα είχατε αναλύσει, τα είχατε μελετήσει;

ΜΑΡΤΥΣ. Κατά το δυνατόν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Όσο εκτρέπετε του καθενός η νοημοσύνη -
Αλλά προσπαθήσατε.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ. Μας έρχομας τώρα σε ποιό συγκεκριμένες
ερωτήσεις. Υπήρχαν τρεις εγγυότρες δυνάμεις από τη Συμφωνία
της Ξυρίκης. Η Ελλάδα, η Τουρκία και η Αγγλία. Είρατε ότι
εκτιμήσατε ότι ήταν ένα εσωτερικό ελληνικό μέτα παναγροπή
του Μανδρίου. Και γι' αυτό δεν εκτιμήσατε ότι οι Τούρκοι

4/3B

H.M

17.12.86

μπορούσαν να επέμβουν. Ήταν ένα εσωτερικό δέμα.
Μπορεί ποτέ να θεωρηθεί εσωτερικό θέμα, όταν αξιωματικοί

μιας τρίτης δύναμης και ιδιαίτερα εγγυήτριας δύναμης,

κάνουν παρέμβαση στο καθεστώς και μάλιστα δυναμικός.

..... Γιατί άν το ιάνατε το πραξικόπεμπα με το Σαμψόν και με
κάποιους βοκαλίτες μπορούσαν να προσχωρήσουν στην αποψή σας
ότι κάποιοι κύριοι σκοτώθηκαν και φαγόθηκαν μεταξύ τους,
όρα τι λόγους έχει να ανησυχεί η Τουρκία ή η Αγγλία. Λεσύ
δια παρενθέτων ελλαδίτες αξιωματικοί, δεν θα έπρεπε να οδη
γηθείτε σε κάποιο υδρό ίστι ενδεχόμενα να θεωρηθεί παρέμβαση
της μίας σε των τριών εγγυητριών δυνάμεων.

(61)

(3B) 1/3 6 Θ.Τ. 17.12.86

172

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν ήταν μόνο ελλαδίτες, ήταν και ελληνοκύπριοι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Λέγω για τους ελλαδίτες. Ο Γεωργίτσης, ο Κομπόνης, ο Κορκότζης, ο Λαζαρίδης ήταν ελλαδίτες.

ΜΑΡΤΥΣ : Αυτό ήταν, δηλαδή το ότι θα ...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Μπορούστε να ερμηνευθεί, λέγω.

ΜΑΡΤΥΣ : Μπορούσε να ερμηνευθεί ότι ήταν παάρη ....

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Μονομερούς πασέμβασης.

ΜΑΡΤΥΣ : .... παράνομος της εγγυητρίας δυνάμεις. Αυτό επικαλέστηκε ο Μαϊδριός.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Βεις λέγω αν το σκεφθήκατε αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ : 'Όχι, δεν το σκέψημα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Είνατε όμως προηγούμενα στον Ι. Δασκαλάκη, όταν σας είπε γιατί δεν πήγε ο Κυπραίος στο Λαοδίκιο, ότι δεν τον φρόσων γιατί φοβήθηκαν να μπν είναι κατηγορούμενος σαν εκπρόσωπος εγγυητρίας δύναμης.

ΜΑΡΤΥΣ : Ναι το είπα αυτό, με πληροφορία όμως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Σταθείτε, όχι προσπεκτή βική σας εκτίμηση, αλλά την εκτίμηση έκαναν εκείνοι που δεν τον έστειλαν.

ΜΑΡΤΥΣ : Ναι.

2/3 δ Φ.Τ. 17.12.86

173

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : ΤΟ βήχοματ, δεν με ενδιαφέρει αυτό. Εγώ
δεν φάχω να καταβινάω επάς... .

ΜΑΡΤΥΣ : Προς θεού...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : 'Αρα, στις 17 του μήνα, ή στις 16, γιατί στις
17 γινόταν οι διαβουλεύσεις στο Λονδίνο, είχε ήδη μπει η διάσταση,
ότι ενδεχόμενα να είμαστε κατηγορούμενοι από τις άλλες δυο εγγυ-
τοίς δυνάμεις και λέμε όχι στον Κυριαλό.

ΜΑΡΤΥΣ : Αυτό αποκαλός έτοι το εργάζεμες η κυβέρνηση και κα- αυτό
δεν του έστειλε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : 'Άρα συν δλες τις πληρωφορίες, Περδίκης χλπ.
που, προς τι ο αιφνιδιώτης την 20η του μηνός;

ΜΑΡΤΥΣ : Αναφέρεσθε σε μένα;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Αναφέρονται στο καθεστώς, σε δλους σας.

ΜΑΡΤΥΣ : Εγώ δεν ήμουν κυβερνήτης, δεν ήμουν το καθεστώς. 'Ήμουν
ο αρχηγός...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Σεις δηλαδή σαν αρχιστράτηγος, δεν φέρετε
ότι χρειαζόταν περισσότερες γυναίκες από τις γυναίκες ενάς αρχιστρά-
τηγου για να κάνει αυτές τις απλές σκέψεις και να μην αισιοδοσεί;

ΜΑΡΤΥΣ : Ο δεσμός του αρχιστρατήγου ισχύει μόνο εν πολέμω. Εγώ
ήμουν στρατηγός, αρχηγός των ενόπλων δυνάμεων.

3/3 6 Φ.Τ. 17.12.86

γιώγι

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Για την προετοιμασία, λέμε της διμυνας.

ΜΑΡΤΥΣ : Όύτε με τα κινθερνητικά δέματα ασχολούμουν ούτε με την εξωτερική πολιτική.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Μα διαισταν ένα άτυπο ανδιτατο δργανο. Πως δεν ασχοληθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν ελήφθη ποτέ καμιά απόφαση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Δεν ελήφθη το δέματα, αλλά όχι διτι δεν μπορούσατε να ασχοληθείτε.

ΜΑΡΤΥΣ : Μα στον τύπο πάμε;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Η συσία πίνει αυτή.

ΜΑΡΤΥΣ : Μα αριό δεν έγινε τίποτε. Αυτή είναι η συσία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Καλώς. Μια άλλη ερώτηση τώρα: ΕΦαντλήθηκε νομίζω το θέμα του αν γινόντουσαν ή δυν συγκεντρώσεις στη Βουλγαρία. Θέλω να μου πείτε το εξής : Τις αρχιστράτηγος ήν των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων...

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν ήμουν αρχιστράτηγος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Ή, αρχηγός των ελληνικών ενόπλων δυνάμεων, αν επέκειτο ρήπη μεταξύ Τσούρων και Βουλγάρων στη θράη τί θα λέγατε, πέρα βρέχει; Ή δια πάρνατε κάποια μέτρα?

Ελιγι *Δ*

β

4/3 5 Θ.Τ. 17.12.86 175

ΜΑΡΤΥΣ : θα έπαιρνα μέτρα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Επομένως, γιατί εκείνοι δεν εδικαίούντο να πάρουν κάποια μέτρα και να δώσετε αυτή την εσύμνεα: και ότι την εσύμνεα ότι τα έπαιρναν εναντίον μας; Δηλαδή ανέλειψαν παντελώς οι αναλύσεις, εκεί θέλω να παταλήσω, ή . . . Σλεύχων εσκεμμένα ή από ανικανότητα.

ΜΑΡΤΥΣ : Ήγάδεν έπρεπε να πάρω την άποψη αυτή την οποία θέσατε στις κάνουν επιστράτευση οι Βούλγαροι, συγκεντρώνουν δυνάμεις για να ασφαλιστούν αιολ πλευράς Τουρκίας. Ήγάδεν πήρα την χειρότερο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Εκείνη που ~~θας~~ θόλευς!

ΜΑΡΤΥΣ : Που αφορούσε εμένα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Κάτι δόλο: Βίβατε επίσης ότι είχατε πληροφορίες ότι συγκεντρώνοντο στρατεύματα και στη Σμύρνη, Κύριε μάρτυρε, την κάνω περιφραστικά την ερώτηση, Ένδο ήλθαν στρατιώτες, αξιόλογοι στρατιώτες από πλευράς καπιτέρας εννοώ...

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν αφιεβάλλω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : ....και είπαν ότι η Τουρκία ήταν τόσο πλέον στην εποικότητά της να κάνει αποβατική επιχείρηση που, αν υπήρχε μια στρατιώδης άμυνα δεν θα πατούσαν στην Κύπρο, και σειρμου λέτε ότι εκτιμήσατε φτιώθηκε δυνατότητα την πέμπτη να κάνει δύο

5/3 8 Θ.Τ. 17.12.86

176

αποβατικές επιχειρήσεις, πα από συύρνη προς υποιδία και μα που
ήδη είχε εγκλωβίσει δυνάμεις αποβατικές, όλες βασικά, στην Κύπρο.

Μα πώταν σωστή η ανάλυση αυτής της πληροφορίας;

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν έκανα ανάλυση εγώ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Απολογηθήκατε, δύως λέτε.

ΜΑΡΤΥΣ : 'Επειπε ήμουν υποχρεωμένος με την πληροφορία αυτή ν
απολα για μένα πώταν σωστή τότε...'

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ : Κολοφούντας ότι έβγαζαν; Πώς ότι έβγαζαν;

ΜΑΡΤΥΣ : .... την εβέλαβα ως σωστή ως προέρχομένη από την αρχηγό^{της ΚΥΠ}, να λάβω ορισμένα μέτρα αμυντικά στα υποιδία—δεν με παρα-
κολουθείτε—

(3BA)

(36)

1/3 BA (Γ.Π.) 17.12.86
177

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Έσεις παρακολουθών. Αυτά γράφονται. Εμείς θα τα διαβάσουμε. Εσείς μιλέστε. Εγώ σας παρακολουθών.

ΜΑΡΤΥΣ: ... στα νησιά και στον Έβρο. Άλλα δεν ήταν μόνο αυτό που με βασάνιζε. Διότι να μεν έλαβα τα μέτρα, αλλά δεν ήξερα και τι θα γίνει. Διότι θα μπορούσαν να είχαν εμπλακεί ταυτόχρονα και από Βοροδία στα νησιά. Ήταν ένα δίλημμα που δεν μου έδινε περιθώρια να σκεψθώ το άλλο που λέτε δτι οι Τούρκοι δεν είχαν δυνατότητες, ενώ είχαν ....

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Μπορούσαν να κάνουν συγχρόνως δύο αιοβάστις στη Χίο και στα νησιά Μυτιλήνη [και στην Κύπρο];

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Είσθε ο πώτος που το λέτε εδώ μέσα.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας το λέω εγώ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Θα το δούμε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν πολύ πιο ευχερές να κάνουν απόβαση σε ένα νησί του Αιγαίου, παρά τις απώλειες που θα είχαν, παρά στην Κύπρο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Μα την είχαν κάνει στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ: Μα, αλλά λέω εγώ ως εκτίμηση - και είναι γραμμένη αυτή στο σχέδιο το ελληνικό, όχι για την Κύπρο - δτι είναι πολύ πιο ευχερές

2/3 ΒΔ

(Γ.Π.Π.)

17.12.86

178

να κάνει απέβαση η Τουρκία σε ένα υησί τουλαγιάσου, αν θέλει να την κάνει, αγυούσα τις συνέπειες, παρότού ότι έκανε στην Κύπρο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Εγώ διμως άλλο σας ρώτησα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Μπορούσε να κάνει δύο αποθάσεις ταυτόχρονα;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αυτό ωτιάμα κύριε Κουτσογιάννη.

Από τη στιγμή που είχε εκδηλωθεί η απόβαση ή η αποβίβαση στην Κύπρο, και είχαν ορίσει όλες τις αποβατικές τουρινάμεις εκεί, είχαν τις δυνατότητες συγχρόνως, ή λίγες μέρες μετά, να κάνουν και στη Μυτιλήνη, στη Χίο και στη Σάμο; Αυτό ρωτώ.

ΜΑΡΤΥΣ: Έως απαντώ. Η εκτίμηση του σχεδίου αμύνης της Κύπρου ως δυνατότητα των Τούρκων προέβλεψε τη δυνατότητα αποβάσεως ενός συγκροτήματος αποβατικού συντάγματος, με δυνατότητες να στείλει εντός 48 ωρών άλλο ένα. Αυτό το δεύτερό δεν χρησιμοποιήθηκε στην Κύπρο. Το πρώτο. Οι άλλες δυνάμεις απλώς απεβιβάσθησαν, όπως είπαν θηρεύ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Υπήρχαν διμως στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι υπήρχαν, αλλά απεβιβάσθησαν. Λεν έκαναν αιώβαση. Επομένως τα μέσα για μια δευτέρα αιώβαση υπήρχαν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Στη Σμύρνη υπήρχαν άλλες δυνάμεις και αποβατικό σκάφος;

3/3 ΒΑ (Γ.Π.1) 17.12.86

179

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό μου ανέφερε η ΚΥΠ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δηλαδή εσείς κύριε Αρχηγές δι, τι σας έλεγαν
δεν το βάζατε καθόλου κάτω από τη δική σας κρίση, του αρχηγού;

ΜΑΡΤΥΣ: Επην κόστη το έβαλα και κατέληξα ότι αυτά που μου λέει
ο Σταθόπουλος είναι μέσα στις τουρκικές δυνατότητες.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Ευμφανείτε λατπόν δτι μπόρούσαν συγχρόνως
να κάνουν 2 και 3 αποβάσεις οι Τούρκοι.

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορούσαν να καταλάβουν ένα υπότι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Κοιτάξτε, γιατί αυτά θα τα πείτε ... ενώπιος
ενωπίων μέ τους άλλους εδώ. Είσθε όλοι καριερίστες και έχετε
απουδάσει και δεν τα λέτε με εμένα που δεν έίμαι στρατηγός. Θα τα
πείτε εδώ. Σας το επισημαίνω αυτό, γιατί εγώ έχω ζητήσει την κατά¹
αντιπαράσταση εξέταση.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όπου θέλετε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Είμαστε 4 στρατηγοί εδώ. Εκτούπετε να
λέτε τέτοια πρόγυμνα;

ΜΑΡΤΥΣ: Τι γίνεται κύριε Πρόεδρε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (κρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε Κουτσογιάννη, σας παρακαλώ.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Προχωρώ σε δύο - τρεις σκέτες τώρα ερωτήσεις
από τη σειρά που είχα θέλει

4/3 BA

(Γ.Π.)

17.12.86

180

Είπατε χθες για την επιστράτευση. Σας εώτησα αν ακολουθήθηκαν δλα τα στάδια τα οποία θα ήταν εγγύηση της επιτυχίας της επιστράτευσης ή όχι. Απλαδή σι πυρήνες επιστρατεύσηκαν;

MARTYR: 'Όχι.'

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: 'Όλοι μαζί. Και τέλινα' λέτε ότι πέτυχε.

MARTYR: Ναι. Στη γενική επιστράτευση έτσι γίνεται. 'Όλοι μαζί.

Στις άλλες πόμε έτσι δημοσίευση. Μνημεύω περιπτώσει, έγινε ανέφερα και στον κύριο Καραμανλή σε σύνεψη παρουσία και τουχυρόου Αθέρωφ και του κυρίου Γκίκα και των άλλων αρχηγών -και είναι γνωστά, όταν σας τα παύν και οι ζεισιοί - ότι δεν είναι ικανοποιημένος από την ποσεία της γενικής επιστρατεύσεως. Άλλα τα οφάλματα τα οποία σημειώθηκαν μαζί ήταν γνωστά, ότι εγίνοντο. Και ανέφερα τους λόγους για τους οποίους είναι αναπόφευκτο, δυστινές, στοιχείο να ασυμβούν αυτά τα πράγματα σε μια γενική επιστράτευση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Σας είπα ότι υπάρχει και μια προσωπική εμπειρία: Μιένα με επιστράτευσαν και με έστειλαν σε κάποιους λόφους στο Μαρόσι προς την Πεντέλη και ακόμα περιμένουμε να εμπαινιστεί φειώματικός. Και όταν ακούσαμε από το ραδιόφωνο ότι ήλθε ο Καραμανλής, την κοπανήσαμε και κατεβήκαμε κάτω στους δρόμους και συνέβαμε. Και ακόμα δεν με έχουν φωνάξει γιατί διποτάκησα.

(ΕΚ)

(3BA)

1/3 Κ Κ.Β. 17.12.1986

181

ΜΑΡΤΥΣ: Βλέπετε λοιπόν;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΛΕΚΚΑΛΑΚΗΣ: Αιφήσατε τα αυτά.

Είπατε ότι ο Σταθόπουλος βρήκε λεφτά μέσα στα χρηματοκύβωτα. Εδώ έχει κατατεθεί ότι εξαριστούσε το η ΕOKA-B. Ήγαν δύνατόν, από την ΚΥΠ ή από οποιαδήποτε άλλη υπηρεσία να εξαριστούσε το η ΕOKA-B; Τι νομίζετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το αποκλείω, αλλά δεν έχω στοιχεία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΛΕΚΚΑΛΑΚΗΣ: Δεν το αποκλείετε, λοιπόν. Το ότι δεν έχετε στοιχεία το δέχομαι, αλλά δεν το αποκλείετε διώς.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αφού λέτε ότι τα πλήρωναν οι Αμερικάνοι για να πάρνουν τις πληροφορίες από εμάς.

ΜΑΡΤΥΣ: Έγινε ερώτηση
'Ένα μέρος πιθανόν. Μα δεν για τους Αμερικάνους.'

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Πώς τα βρήκαν τα λεφτά;

ΜΑΡΤΥΣ: Ένα λεπτό γιατί δεν κατάλαβα τίποτε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΛΕΚΚΑΛΑΚΗΣ: Ως το διευκρινίσω πάλι εγώ, μπορεί να μην το ήταν καλά εγώ.

Είπατε ότι βρέθηκαν μάποια λεφτά στο χρηματοκύβωτο και επομένως το ερώτημα είναι πώς βρέθηκαν, από πού, ποιού. Και

2/3 Κ Ε.Β. 17.12.1986

182

επειδή κατατέθηκε ότι η EOKA-B' εχοματοδοτείτο από το καθεστώς,
δεν σείτεται ότι από εκείνα τα λευτά εχοματοδοτείτο ή από άλλες πηγές;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το αποκλείω. Προχωρά τώρα για να καλύψω και την απορία
του κυρίου Λιβανού. Αυτά τα χρόνατα κατ' αρχήν μπορεί να προέρχον-
ται κατά ένα μέρος από την υψηλή τεχνολογία που έδιναν επί ανταλλαγ-
ώντας οι Αμερικανοί, ενδεχομένως να προέρχεται και ένα σοβαρό μέρος
από τα μυστικά κονδύλια του Κράτους.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Έτσι πέστε το.

ΜΑΡΤΥΣ: Μα αυτό είναι αυτονόητο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Δώσατε μία απόντηση στον κύριο Παγορόπουλο
ότι ενδέχομενα ο Ιωαννίδης, όταν είπε μας εξακούγονταν, πως το είπε...

ΜΑΡΤΥΣ: Μας εξαλιτήσατε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Ναι, μας εξαλιτήσατε. Να είχε κάποιες
κουρέντες ή υποσχέσεις θεωρητικές, δεν ξέρω τι, από τους Αμερικά-
νους είνατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Λέγω, πιθανόν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Στο βιβλίο σας δίμως στην σελίδα 218, τρόφετε
από την ΕΙΑ.

ΜΑΡΤΥΣ: Τι λέγω:

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Ότι είχε κάποιες εγγυήσεις από την ΕΙΑ.

QH - *Or*

JPS

3/3 K K:B. 17.12.1986

183

ΜΑΡΤΥΣ: Από που τιμείχε;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Από την ΣΙΑ, το γράφετε στο βιβλίο σας στην σελίδα 218.

ΜΑΡΤΥΣ: Το ερμηνεύω και δεν αφοσανται από αυτά που γράψω. Από που τα είχα;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Γιατί κάπου δικαιώνεται ο κύριος Διβανός, γιατί λέγει ότι δεν το έχετε γράψει εσείς.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, αυτό είναι.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Εδώ ακούστηκε και μία άλλη φούση, από κάποιους άλλους μάρτυρες, στενούς ανθρώπους του Ιωαννίνη, ότι δταν είπε εξαπατήθηκε εννοούσε εασίγ τους αρχηγούς ή κάποιους από τους αρχηγούς. Βασίς έχετε τέτοια φούση; 'Η κάποιος μπορεί να μην το λέγει για σας, δεν θέλω να το πω αυτό.' Έτοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ' αρχήν και αν αναφέρεται στο κλιμάκιο της διοικήσεως αυτής η φράση του, δηλαδή σε μας τους 'Ελληνες, νομίζω ότι δεν είχε κίνητρο, λόγο, να έχει παράπονο από ευάς. Εάν αναφέρεται σε αξιωματικούς που ήταν πηγές του, πιθανόν, δεν ξέρω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Εχθές όμως αφήσατε και καείς ένα υπέννοούμενο εναντίον του Αρχηγού. Ξίνατε το εεής: Φυώ πριν δταν τον αρωτήσατε για την εποικότητα του Ναυτικού να πολεμήσει στην Κύπρο, σαρ είπε

4/3 Κ.Κ.Β. 17.12.1986

184

ότι είμαστε καθόλα έτοιμοι, είναι έτοιμοπόλεμο καὶ τὸ πήρατε σαν δεδομένο αυτό, μετά σας εισηγήθηκε να επιστρέψουν σε απότακτο της ηλυθότερος του Μαΐου του '73. — έτοιμος δεν είπατε εχθές, έχουμε πρόβλημα αξιωματικών.

ΜΑΡΤΥΣ: δεν είμαι έτοιμος ακούθως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Το έχω σημειώσει ακριβώς μπορείτε να το διαρρώσετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, θα σας λε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Να το ξαναπάρω μόνο, είπατε ότι τον ερωτήσατε την κατάσταση του Ναυτικού για τα πέντε υποβρύχια κλ.π, που σας ερώτησε ο Πρόεδρος κλπ., σας είπε ότι το Ναυτικό είναι έτοιμοπόλεμο καὶ άρα μπορούμε δύο.

Μετά δύος την μεταπολίτευση καὶ αυτάς καὶ ενώ είχατε πάρει καὶ εσείς τις αποφάσεις σας να τους επαναφέρετε, το είπατε αυτό, δεν ερώτω για σας εγώ, την αιχμή θέλω να μου διευθευνίσετε σας για είπε ότι πρέπει να γυρίσουν γιατί^{τα} σκάφη, τα υποβρύχια, τα αντιτορπιλικά δεν ήταν τα, γιατί^{τα} έχουμε πρόβλημα αξιωματικών καὶ άρα πρέπει να τους πάρουμε. Άσα κάπου δεν ήταν αληθινός, ή την δεύτερη φορά που αφήσατε να εννυσθεί ή την πρώτη απέναντί σας.

Εαν τελείωσα ήρθε Πρόεδρος, εάν απαντήσει.

ΜΑΡΤΥΣ: θέλετε απάντηση;

Διάλ

Ων

Δημ

5/1 Κ Κ.Β. 17.12.1986

185

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Ναι βεβαίως θέτει έθεση ένα ερώτημα.

ΜΑΡΤΥΣ: Το δέμα των υποθρυχίων το έθεσα σαφώς εχθές, λίγος δεν το διερμάκω καλώς, λίγος δεν εγράψει καλώς.

Λοιπόν, στο Πολεμικό Συμβούλιο ο Αραπάκης είπε ότι διαδέτουμε 6 υποθρύχια εκ των οποίων τα 5 είναι ετοιμοπόλεμα, συνεπώς πλήρως επανδρωμένα και το έκτο εν παροπλισμῷ. Και ότι προτίθεται αμέσως να το ενεργοποιήσει. Αυτό είναι το πρώτο γεγονός.

(ΞΠΑ)

(38) 1/3 Π.Δ. (Α.Δ.) 17.12.86

186

Το δεύτερο γεγονός είναι η επιστρώψη των υποθυράκων, κατά την εισήγηση του Λαρανδάρη, όχι γιατί δεν είχε άλλα υποθύρα, αλλά γιατί τα θεωρούσε εκ των αν συκ μένε, για την δύμνα του Αγιασού.

Και τρίτο, ότι μετά την μεταπολέμηση δεν εισηγήθη σε μένα, όπως έπρεπε και είναι χθες στον κ. Πρόδεδος, ότι εγώ δεν είχα πρόβλημα να επαναφέρω όλους τους αποτάκτους του Πολεμικού Ναυτικού, όπως έκανα με τον κ. Παππά, αν μου το Σητούσαν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΛΕΚΑΛΑΚΗΣ. Είχε κανένα υπουροούμενο αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιαννης). Παρακαλώ τον κ. Κάπην να λάβει το λόγο, αλλά πρίν αρχίσει να ήθελα να μου επιτρέψει να κάνω μία μικρή παρέμβαση.

Εύρει μάρτυς, σχετικά με την ερώτηση που οιας έκανε ο κ. Δασκαλάκης. Επεκαλέσθη το Βιβλίο σας, σελίδα 218, στην οποία πράγματι λέτε "Ο Ιωαννίδης με καθησύχασε λέγων ότι είναι αδύνατον να γνωρίζουν ότι κάτι υποφεύγουνται και υποθέτουν προσπαθούντες να μάθουν". Δηλαδή ότι είχατε αποφασίσει το πραξικόπημα. "Εν συνεχείᾳ μου είπε ότι είχε διαβεβαιώσεις από την ΕΠΑ ότι οι Τούρκοι δεν θα επειβούν".

Είναι ωριμή η αναφορά σας εδώ. Το βεβαιώνετε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Μπορεί να είναι κακή διετίπωση. Ηπαναλαμβάνω πάντως το ορθό.

ΩΔΗ

2/3 ΠΑ (Α.Α.)

17.12.86

187

Στο σπίτι του Γκιζίκη τις παραμονές της ανατροπής, επειδή με είδε
ότι δεν ήμουν πολύ λεστός γι' αυτή τη δουλειά μου λέει παροιμία του
Γκιζίκη. "Μην αυποσυχείτε οι Αμερικανοί δεν θα αφήσουν τους Τούρκους
να επέμβουν". Η αυτά είναι η λύση. Οι Αμερικανοί δια της CIA, θα
το έλεγαν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). "Άλλο η Κυβέρνηση των ΗΠΑ και άλλο
η CIA.

Προχωρούμε. Λέτε παρακάτω το εξής: "Δεν γνωρίζω εάν ο
Γκιζίκης είχε τρόπο να διασταυρώνει τις πληροφορίες αυτές του
ιωαννίδη. Εγώ, διμος, στερούμενος οιαυδήποτε σχέσεως με τους Αμερικανούς
δεν τον είχα τον τρόπο. Μόνον αι πληροφορίαι του Αρχηγού της ΚΥΠ
Σταθόπολου που μου εδόθησαν μπό του ιδίου την μεδεπομένη, μου
έδωσαν την εντύπωση διασταυρόσεως. Αι πληροφορίαι αυταί ήταν οι
εξής -που οιας έδωσε ο Σταθόπολος πλέον- ο εις λαθήνας Αρχηγός
του κλινικίου της CIA πουδεν γνωρίζω ποιός ήταν, είπε στον Σταθόπολο
ότι τώρα είναι η κατάλληλη ευκαιρία για να επειβουμε στην Κύπρο,
ότι οι Αμερικανοί δεν θέλουν τον Μακάριο στην εξουσία και είναι
μαζί μας". Έας το είπε ο Σταθόπολος αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) - Και παρακάτω: Υπερσιέφηρο των Σταθό-

πολού - O

3/3 ΠΔ (Α.Δ.)

17.12.86

188

πουλό ο Έλληνος μερικανός Του Ράφτας, ο οποίος του είπε ότι η κατάσταση με τον Μακάριο πρέπει να συναδαρισθεί και ότι τώρα είναι η κατάλληλη ευκαιρία. Επίσης του είπε ότι η Αμερική είναι μαζί μας".
Σας το είπε και αυτό ο Σταθόπουλος;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ο κ. Κάπης έχει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ. Παρακαλώ κ. Πρόεδρε, να κάνω και εγώ μία ερώτηση, μήπως μπορέσου και λείψω αύριο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Πρέπει να προηγηθεί ο κ. Λάζαρος και εν συνεχείᾳ ο κ. Λιαροκάπης. Και ο κ. Βασιλειεύδης θέλει να φάγει.
Ορίστε κ. Κάπη.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΗΟΣ. Κύριε Μπονδό, τι γνώμη έχετε για την επιτροπή μας, ότι επιτελεί σοβαρό έργο;

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΗΟΣ. Μήπως έχετε δώσει μία συνέντευξη όπου λέτε διαφορετικά πράγματα.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΗΟΣ. Θα τα ελέγξουμε αυτά.

Εσείς το 1974 αναγνωρισθήκατε σαν αγωνιστής της Εθνικής Αντίστασης.

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι.

4/3 ΠΛ {Α-Δ.}

17.12.86

189

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Πώς είχατε πολεμήσει μετά τον τραυματισμό σας
ενάντια στον κατακτητή;

ΜΑΡΤΥΣ. Έχει να μην σχέση αυτό;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Έχει με το πρόσωπό σας. Ποιος είσθε.

ΜΑΡΤΥΣ. Αιδό το ΓΕΕΘΑ μπορείτε να τα μάθετε όλα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ. Θέλουμε να διαδύμε ποιό υπορετήσατε.

ΜΑΡΤΥΣ. Υπορετήσα στην Χ. Αυτό θέλατε να μάθετε; Αυτό είναι
σανερό όσν είναι υποστή.

(189)

ΞΠΑ

1/3ΕΖ

ΒΠ

17.12.86

190

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Δεν μου λέτε: πώς ο Παπαδόπουλος τα κατάφερε το '67 να ανατρέψει την πολιτική ηγεσία και έτσι στις 23 Νοεμβρίου να τον ανατρέψετε εσείς ως τον Ιωαννίση χωρίς να σπάσετε μάτη;

ΜΑΡΤΥΣ: Έχω και εγώ την απορία μαζί με εσάς.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μήπως στις Αμερικάνους ήλθαν οργανωμένοι ...

ΜΑΡΤΥΣ: Απορία έχω όπως και εσείς και δεν βρίσκω απάντηση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Βρετανοί εσείς ....

ΜΑΡΤΥΣ: Πολλά διπλές αλλά δεν έχω στοιχεία. Εκείνο που έβρω είναι ότι την απορία που έχετε εσείς την έχω και εγώ ..

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μάλιστα.

Δεχθήκατε ότι δεν υπήρξε άλλη παράνομη ευέργεια ενάντια στο Μακάριο, εκτός από την ανατροπή του επί των ημερών σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

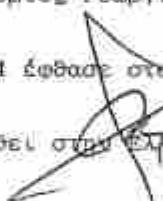
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Σώδα είπατε ότι εσείς προσχωρήσατε στην αποψή να γίνει το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου ....

ΜΑΡΤΥΣ: Μετά τη λήση της επιστολής.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μετά την λήση της επιστολής. 'ήιως εδώ η επιστολή έχει ημερομηνία 2 Ιουλίου. Ήδη λέει ο κύριος Γεωργίτσης-νατ ο κύριος Κομιόκης το παραδέχηκε-ότι στις 2.7.74 έφθασε στα αεροδρόμια της Λεήνας. Είχε ήλθει από την Κύπρο να έλθει στην Ελλάδα και έφυγε

Yann

John

2/3ΕΖ

ΒΠ

191 17.12.86

στις 2. Στις 2 οηλαδή που γραφόταν η επιστολή, ήδη είχατε καλέσει
εσές και τον Γεωργίτση και τον Παπαδάκη από πάνω. Άρα δεν προσχωρή-
σατε ...

ΜΑΡΤΥΣ: Συνέπεσαν, κύριε βουλευτά. Τα γεγονότα είναι όπως σας τα λέω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ήώς συνέπεσε; Αφού τους καλέσατε για να τους
ανακοινώσετε ότι θα ανατρέψουν το Μακάριο.

ΜΑΡΤΥΣ: Η ιλήση αυτών των ανθρώπων ήταν, χωρίς να ξέρω ποιός ο σκοπός
της ιλήσεως, εκ μέρους του Ιμαννίδη. Λιγότερος κάλεσε τον Κουπόκη, αυτός
κάλεσε τον Γεωργίτση και εμένα παρεκάλεσε να δώσω άδεια στον Παπαδάκη
να λάβει μέρος σ' αυτή τη σύσκεψη. Δεν ήξερα το σκοπό της συσκέψεως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Έώρα, λέει εδώ ο Γεωργίτσης ότι: "Μετά το τέλος του
υποβάλλαμε τις κάτιων ερωτήσεις: Πούλαι αι διεθνείς επιπτώσεις εκ της
ενέργειας ανατοσής του Μακάριου και ιδία, πούλη αντίδραση της Τουρ-
κίας. Και ο κύριος Αρχηγός απάντησε ότι το θέμα είναι δικό του και
ότι έχει διαβεβαιώσεις, χωρίς να διευκρινίζεται περαιτέρω τί εγνοούσε."

ΜΑΡΤΥΣ: Ψευδές.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ψευδές;

ΜΑΡΤΥΣ: Όλο αυτό είναι ψευδές.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μα εδώ και άλλοι και ο Κομπόστης ήλπ. είναν ....

ΜΑΡΤΥΣ: Με ρωτάτε να σας απαντήσω. Σας απαντώ: Είναι ψευδές.

The image shows two handwritten signatures. The signature on the left appears to be the witness's name, while the signature on the right appears to be the reporter's name. They are written in black ink on a white background, with some overlapping and a small circle drawn around the first signature.

3/384 ΕΠ 17.12.86

192

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Εδώ το παραδέχτηκαν ότι άλλοι, δύο πραγματικά
βώσατε την εντύπωση ότι οι Αμερικανοί έχουν συκρίνει ....

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ότι εντύπωση έβασα, την ανέφεος προηγουμένως σταν κύριο
πρόεδρο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μάλιστα. Τώρα, εσείς ακούσατε ότι είναι ο Ιωαννίδης
δύτης που εξαπατήθηκε και βα κάνουντε επιστράτευση και ότι πάντες σε πόλεμο.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Ιωαννίδης ήθελε πόλεμο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Πότε τα είπε αυτό; Δε ποτέ σύσκεψή; Ή ποτέ το
είπε;

ΜΑΡΤΥΣ: Το είπε στις 18 το πρωί στο Βίκο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Στις 18. Δοιπόν, ακούστε τώρα τι λέει ο κύριος
Παπανικολάου που ήταν υφυπαράγοντας πας...

ΜΑΡΤΥΣ: Ποτέ;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ο κύριος Παπανικολάου.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Αρχηγός της Αεροπορίας;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μάλιστα. Λέει ότι ...

ΜΑΡΤΥΣ: Έχει καταδέσει;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Βέβαια, έχει κάνει κατάδεση. Λέει ότι ώρις τις
πρωτηνές ώρες της 20.7.74 ...

* ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ σας μιλώ για την 18η.

4/3ΕΖ

ΒΠ

17.12.86

193

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ήραν. Αυτός λέει στις 20 ότι έγινε η σύσκεψη και πασταν και εσείς παρών.

ΜΑΡΤΥΣ: Μα, ο Σίσκο δεν ήταν στις 20 εδώ.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μα, το λέει ο Παπανικολάου, σας λέω, τον απόλυτο είχατε μφιστάμενο και πώς του είχατε εμπιστοσύνη και έρχεται εδώ και κάνει κατάθεση. Μα, δεν το λέει μόνο αυτός. το λέει και ο κύριος Αραπάκης.

ΜΑΡΤΥΣ: Μήπως τα έχετε πάρει από την έκθεση που υπέβαλαν;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ο Αραπάκης είναι από την κατάθεση.

ΜΑΡΤΥΣ: Ποιδ κατάθεση; Από την έκθεση.

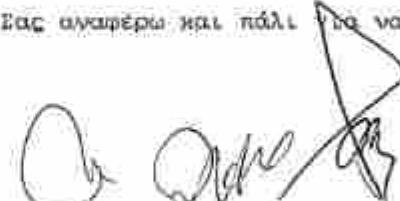
ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΛΟΓΙΑΝΝΗΣ: Από τις καταδέσεις στον Μπέλκα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κατ ου δύο βεβαιώνουν ότι στις 20 έγινε η σύσκεψη, ήλθε ο Σίσκο με τον τάσκα και αφού έγιναν ...

ΜΑΡΤΥΣ: Τον βοήθει στο διάδρομο μου φαίνεται.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Έτο τέλος, ο ταξιαρχός Ιωαννίδης, λέει, παρειθάς εκ νέου και εν οργή είπε: Μας εξαπάτησας, ότι πάμε σε επιστράτευση και πόλεμο. Μήπως δεν υιοθεστε καλά;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ υιοθετώ απόλυτα καλά. Έτσι αναφέρω και πάλι για να τα τοποθετήσετε τα προβλήματα αυτά.

(Δ)

ΕΖ.

1/3Δ.

(Ε.Ε.)

17.12.1986

194

Σας λέω, πρώτον, ότι: η πρώτη δήλωση του Ιωαννίδη, πως το Σίσκο, είναι το πρωΐ της 18 Ιουλίου, ήταν μέσα στο Γραφείο του Πρωθυπουργού, ξέτησε την έξοδο προς την Θάλασσα για δώσουμε, είπε "εάν θέλουν πόλεμο οι Τούρκοι, θα τον έχουν!" Και σηκώνεται και φεύγει.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Κάπου είπε "μας εξαπατήσατε".

ΜΑΡΤΥΣ: Ήγά σας λέω τηνάποψή μου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ήμερων, εσείς δεν λέτε ότι ο Ιωαννίδης είπε "μας εξαπατήσατε".

ΜΑΡΤΥΣ: Αφήστε με να ολοκληρώσω.

Αυτά που σας είπα, έγιναν στις 18. Στις 19 το βούδιν, είπε αυτό που λέτε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Αριστερά δεν υπήρχε απόφαση ακόμα, πώς είπε ότι δια πάμε για πόλεμο;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήγά, αυτά έχω να σας πω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ο Σίσκο, πώς βοέθηκε στις 18 και στις 19 εδώ;

ΜΑΡΤΥΣ: Είχε πάει στην 'Αγκυρα. Μας το είπε και μας ξέτησε να του δώσουμε την Χυδρόνεια, για να έχει κάτι. Δεν τα είπα αυτά;

2/3Δ. (Η.Ε.) 17.12.1986

195

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Τα είπατε, αλλά δεν μπορώ να καταλάβω, σε
Αμερικανούς τόδο καιζάνες.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ένα όλο κεφάλαιο:

Είπατε, ότι φέρατε τη Μετανολίτευση. Πότε και ποιοι αποφά-
σισαν να παραδώσουν την εξουσία στους πολιτικούς;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα επαναλάβω την ιστορία.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Δεν ξέρω αν τα λέτε στο βιβλίο σας, αλλά εγώ
δεν διαβάζω πολύ βιβλία.

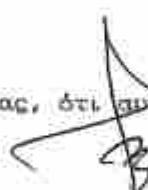
ΜΑΡΤΥΣ: Ήτας 22 Ιουλίου το πρωΐ, με κάλεσε ο Γκιεζίκης στο Γραφείο
του. Ήγια και μαζί πήγαμε στο Γραφείο του Λυδρουτσόπουλου, όπου
τελικά πήρα την εντολή, σαν μόνη λόση, να κάνουμε πόλεμο με την
Τουρκία. Ήπια, "εντάξει, αλλά πρέπει να συνεννοηθώ με τους Αρχηγούς,
για να μου πούν τις απόψεις τους".

Ειδοποίησα και ήλθαν οι 4 Αρχηγοί και οι Υπαρχηγοί τους.
και αφού τους ενημέρωσα, έκτησα τη γνώμη τους. "Όλοι ήταν αρνητικοί.

Είπα, ότι θα μεταφέρω το αποτέλεσμα της συσκέψεως στην Κυβέρ-
νηση και να μείνουν οι Αρχηγοί. Συμφωνήσαμε, πως δ, τι τους διατάξω,
θα εκτελέσουν.

Ήτας 23 το πρωΐ, επειδή δώσαμε το λόγο μας, ότι μαζί θα είναι

On Duty

3/3Δ.

(Ε.ε.)

196

17.12.1986

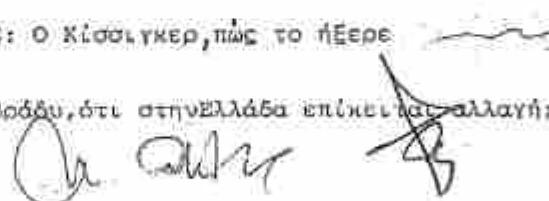
μεταξύ μας και δεν θα τα μάθει κανείς, δεν ξέρω αν διέρρευσε
-έρχεται κατά της 9 το πρωΐ ο Υπουργός μου, Αντιστράτηγος Συριακό-
πουλος...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ναι, θα έλθει και σδώ.

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ μου αναφέρεται ότι προ αλίγου ήλθε στο Γραφείο μου ο
Γκράτσιος, που ήταν Αντιστράτηγος Διοικητής της Λευκής και που ανέ-
φερε ότι όλοι οι αξιωματικοί είναι ανήσυχοι, με την κατάσταση που
έχει δημιουργηθεί.

Του λέω, το ξέρω, να μην στενοχωρούνται οι αξιωματικοί
και εν πάσῃ περιπτώσει, κάτι θα γίνεται. 'Εψυχε, μόλις τελείωσα τη
στιγμή, παίρνω τηλέφωνο τον Γκιεζίκη και του λέω "Έχομε πρόβεδος,
είναι ανάγκη να σας δώ". Μου λέει "Δεν μπορώ τώρα, γιατί έχω συνεργα-
σία με τον κ. Πρωθυπουργό. Θα σε ειδοποιήσω".

Το εδέχην αυτό, για δικαίος μου λόγους, χωρίς να του πω ότι
θα πάω, παρά την εντολή του, ότι δεν μπορεί να με δεχθεί. Φωνάζω
τους 3 Αρχηγούς, πουείχαμε συμφωνήσατε και τους λέω "Τίδω στον Γκιεζίκη
να απαιτήσω αλλαγή της Κυθερώνήσεως. Θα μείνετε στα Γραφεία σας και
θα περιμένετε διαταγές μου". Ήγια, και έγινε η Μεταπολίτευση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Ο Κίσσιτκερ, πώς το ήξερε και έκανε
θήλωση στις 22 το Βράδυ, ότι στηνεύλαβα επίκειται αλλαγή;

4/3Δ.

(Ε.Ε.)

17.12.1986

198

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω. Με πωτάκι πούτο ήξερε ο Κλαστύχερ, τις υα σας πώ;

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ ΠΑΓΟΡΟΠΟΥΛΟΣ: Μπορεί να του το είπατε εσείς.

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορεί. Πιθανόν:

A handwritten signature in black ink, appearing to read "Dimitris Pagoropoulos". To the right of the signature is a small, stylized drawing of a triangle or a flag-like shape.

1/4 Ο.Α.Μ. 17-12-86

198

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Όλοι έχουμε λογική και καταλαβαίνουμε. Θέλω να σας κάνω ομικς ένα ερώτημα: Μεσές μείνατε μέχρι τις 19 του μηνός. Μέχρι να γίνει ο "Αττίλας 2" μάνατε κανένα πολεμικό συμφούλιο καμία σύσκεψη; Ήας κάλεσε ο κύριος Καραμανλής;

ΜΑΡΤΥΣ: Καναπέ δύο συσκεύεις. Μία κατόπιν επιθυμίας του κυρίου Καραμανλή στο ΛΕΔ που τον ενημερώσαμε επι της στρατιωτικής καταστάσεως εν γένετι, παρουσία και ορισμένων υπουργών της κυβερνησέως του και μια δεύτερη, πάλι με δική του διαταγή στο γραφείο του Γκιεζίη στις 6 Αυγούστου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Που καταλήξατε; Για το προγεφυρώμα, αυτό με ενδιαφέρει.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ασχολήθηκαμε με το κυπριακό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Μήπως ξέρατε τον μακαριστή Ιόλωνα Γκίκα;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Είχατε επαφές;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι καμία επαφή.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Στις αρχές του '74 δεν τον είχατε δει;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΚΑΠΠΟΣ: Τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χολότος Μπασαγιάδηνς): Εσύ τίθεται ένα πότιμα εάν διακρίψουμε για αύριο ή αν δια αρίσσουμε την επόμενη συνεδριάση για

- *Ch. Δεντρ* *J. Κ.*

2/4 O.A.M. 17-12-86

199

το Γεννόν.

Παρακαλείται ο κύριος γραμματεύς να συνοδεύσει το μάρτυρα εκτός της αιθουσής για ένα λεπτό για να συζητήσουμε αυτό το διαδικαστικό θέμα.

(Στο σημείο αυτό ο μάρτυρας κύριος Μπονάνος εξόρχεται της αιθουσής.)

Εν συνεχείᾳ ο κύριος Πρύερος θέτει στην επιτροπή το θέμα της πιέρας συνεχίσεως της εξετάσεως του μάρτυρα, δεδομένου ότι πολλοί από τους κυρίους βουλευτές οι οποίοι ενδιαφέρονται να μιλήσουν επί του Προτυπολογισμού Σπιτούν να μη γίνει εμβόλιμη συνεδρίαση την πέμπτη 18-12 και προτείνουν τη συνέχιση της εξετάσεως του μάρτυρα, κατά τον Ιανουάριο.

Η Επιτροπή, μετά από συζήτηση, αποφασίζει διώς, η συνέχιση της εξετάσεως του μάρτυρα κυρίου Μπονάνου γίνει την Τετάρτη 13 Ιανουαρίου 1987 κατ' ώρα 10.00 π.μ.)

ΠΡΟΒΑΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Παρακαλείται ο κύριος γραμματεύς να συνοδεύσει στην αίθουσα τον μάρτυρα κύριο Μπονάνο προκειμένου να του ανακοινώσουμε την απόφαση της Επιτροπής για την πιέρα συνεχίσεως της εξετάσεως του.

(40)

1/4 Η.Γ. Β.Ω. 17-12-86

200

(Στο σημείο αυτό επανέρχεται στην αίθουσα ο μάρτυρας κ.

Μπουάνος).

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Ρωτε Μπουάνο, βούλοκόμαστε στην ανάγκη να διακόψουμε την εξέτασή σας για τις 13-1-1987, διότι η βουλή δια διακόψει για τις γιορτές. Παράλληλα αυτές τις ημέρες γίνεται και η συνέντηση επί του προσδοκογειώμου του Κράτους.

Παρακαλείσθε λοιπόν να επανέλθετε, για να συνεχιστεί η εξέτασή σας, στις 13 Ιανουαρίου 1987, πμέρα Τρίτη, και ώρα 10.00'.

Επίσης τα πρακτικά, που αφορούν την κατάθεσή σας μέχρις αυτής της στιγμής, δια είναι έτοιμα σήμερα και μπορείτε να έρθετε αύριο, μετά τις 8.30' το πωλ, στην αίθουσα 140, προκειμένου να τα ελέγχετε και να υπογράψετε και να μονογράψετε στην συνέχεια την κάθε σελίδα των πρακτικών.

ΜΑΡΤΥΣ. Μάλιστα, κύριε Πρόεδρος.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Μπορείτε να πηγαίνετε.

(Στο σημείο αυτό αποχωρεί ο μάρτυς, κύριος Μπουάνος).

Στη συνέχεια με την συναίνεσή σας, κύριοι συνάδελφοι, δια λόους-
νε τη συνεδρίαση για τις 13-1-1987.

- 201 -

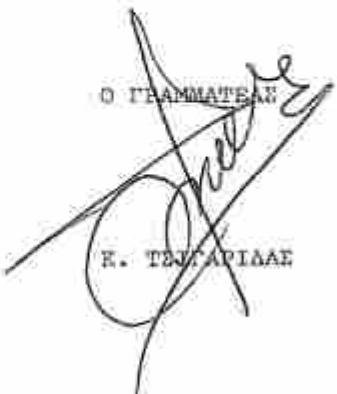
Και τη συνεδρίαση λύθηκε ώρα 14.45'

Ο ΠΡΟΕΔΑΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΗΑΣΑΓΙΑΝΝΗΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Κ. ΤΣΙΤΓΑΡΙΔΗΣ

Ο ΜΑΡΤΥΡΑΣ

ΕΦ. ΜΠΟΝΑΝΟΣ

Την 18/12/1986... ημέρα Πέμπτη.... και ώρα 10.00 π.μ., στη Γραμματεία της Εξεταστικής Επιτροπής για το "φάκελο της Κύπρου" (Λ' Όροφος, γραμμείο 143 του Μεγάρου της Βουλής) ουνάδια το Προεδρείο της Εξεταστικής Επιτροπής, ακοτελεσθεντο από τους βουλευτές, Χρήστο Ιωαννίδην, Ηρόδοτο, Παυλουλίδη Ζαχολίκο, Αντιπερόδη, Κεν/νό Τσιγαρίδη, Πραζιμούτση και επίσημη την πεντέλεση της από 17/12/1986.. αποφάσισε της Εξεταστικής Επιτροπής, ο μάστιγας ..Γρ. Μανώλης.....
 .....;..... ανέγνωσε, θεώρησε, διεβιβάσεις
 και υπέγραψε τις καταδέσσεις του που έθωσε συνέπειαν ότι η Εξεταστική Επιτροπή στις 16.12.1986... 17. Δεκεμβρίου 1986.....

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ

Ο ΑΝΤΙΠΡΟΣΤΕΛΕΦΤΟΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕЙΣ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ ΗΛΕΚΤΡΙΚΟΣ ΣΑΚΟΛΙΚΟΣ

ΚΩΝ/ΝΟΣ ΚΑΡΙΖΜΑΣ

ΓΡ. ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

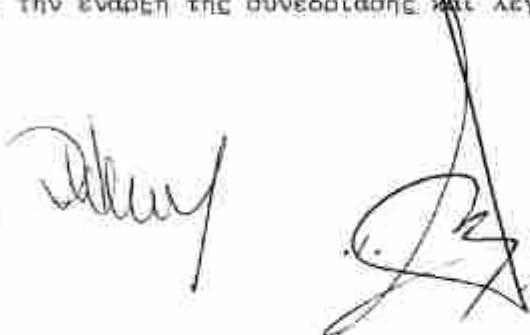
ΒΟΥΛΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΠΕΡΙΟΔΟΣ Δ' - ΣΥΝΟΔΟΣ Β'
ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
" ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ "

ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΟ

Στην Αθήνα, σήμερα 13 Ιανουαρίου 1987, ημέρα Τούτη και ώρα 10.00 π.μ. συνεδρίασε στην αίθουσα της Γερουσίας του Μεγάρου της Βουλής η Εξεταστική Επιτροπή "για το φακέλο της Κύπρου", με διάδειρο τον κ. Χρίστο Μπασαγιάννη και με δέμα ημερήσιας διάταξης την εξέταση του μάρτυρος κ. Γρ. Μπουνάνου (3η μέρα).

Στη συνεδρίαση ήταν παρόντες από τα μέλη της Επιτροπής οι βουλευτές κ.κ. Αλ. Δαμιανίδης, Γ. Δασκαλάκης, Π. Ζακολίκης, Κ. Ζερβός, Ι. Κουτσογιάννης, Αλ. Λιαροκάπης, Ι. Παπαδούικολάκης, Εμ. Παπαστεφανάκης, Γ. Περάμης, Κ. Τσιγαρίδας, Γ. Βαρβιτσιώτης, Στ. Μπλέτσας, Αθ. Ζαρχάς, Γ. Παναγιωτόπουλος, Μ. Παπακωνσταντίνου, Αρ. Παυλίδης, Χ. Φωτόπουλος, Κ. Κάππος, Κ. Γιατράκος και Δ. Διβανός.

Ο πρόεδρος της Επιτροπής, αφού διαπιστώνει την ύπαρξη απαρτίας, κηρύσσει την έναρξη της συνεδρίασης και λέγει :

1/V.

(Ε.Σ.)

13.1.1987

- 2 -

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης) : Κύριοι συνάδελφοι, αρχίζει η συνεδρίαση.

Παρακαλώ τους Γραμματέα να συνδεθεύσει τους μάρτυρα στην Αίθουσα.

(Στο σημείο αυτό εισέρχεται στην Αίθουσα, ο μάρτυς κ. Μπουνάνος).

Παρακαλώ του κ. Λιαροκάπη να λάβει το λόγο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Κύριε μάρτυς, η Κύπρος ήταν ανεξίστητο Καθίστας με νόμιμη λαοποδόλητη εξουσία, την Κυπριακή Δημοκρατία και το Μακάριο;

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Η πολιτειακή έννομη τάξη στην Κύπρο ήταν θέμα της αποκλειστικής δικαιοδοσίας της Κυπριακής Δημοκρατίας;

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Ο Μακάριος, σαν Αρχηγός Κράτους, εδικαίουόταν παίρνει όλα τα μέτρα ασφάλειας και διμηνάς του, όποτε μάλιστα απ' τις απόπειρες δολοσονίας εναντίον του, τις ιλοπές οπλισμού από ενπροσώπους της Ε.Ο.Κ.Α. Ήταν τις από Φεβρουάριο 74, όπως αναφέρατε, κινήσεις ανατροπής του;

(2)

v

1/1KA

BII

13.1.87

-3-

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε να δείτε, δεν υπάρχει αμφιβολία ότι ο άνθρωπος είχε και σικαίωμα και ευθύνη να λάβει μέτρα ασφαλείας τόσο γενικότερα όσο και για το άτομό του μετά τις απόπειρες, όπως είπαμε.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Η Ελλάδα ήταν εγγυήτρια δύναμη για την προστασία του πολιτεύματος στην Κύπρο της εναρικής ακερακότητος και της ενικής της ανεξαρτησίας;

ΜΑΡΤΥΣ: Βάσει της συμφωνίας εγγυήσεως, ασφαλώς ναι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Με βάση τα ερωτήματα αυτά, τότε γιατί μετά την επιστολή του ήτοι σημειώθηκε ανάγκη για σας η ανατροπή του Μακαρίου και της Κυβερνήσεώς του;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ήταν εδυική ανάγκη γιατί δεν μπορούσα να δεχθώ και να επιλογώ την ατίμωση του συνόλου των αξιωματικών που υπηρετούσαν στην Κύπρο. Γιατί, αν έφευγαν οι αξιωματικοί από την Κύπρο υπό μορφή πογκρόμ, θα ήταν μια ατίμωση η οποία θα είχε κατ'επέκταση επιδράση εφ' ολοκλήρου του σώματος των Ελλήνων αξιωματικών και στην Ελλάδα.

'Αλλωστε, όπως ξέρετε, ο Ελληνικός λαός δεν εξουσιοδότησε την Κυπριακή Κυβέρνηση να διαχειρίζεται τις τύχες του. Ήταν βέβαια, όπως είπατε, υπεύθυνη η Κυπριακή Κυβέρνηση για όλα τα θέματα, αλλά η Ελλάς ήταν εκείνη που είχε οργανώσει, είχε συγκροτήσει, είχε στελεχώσει και είχε

2/1KA

BII

13.1.87

- 4 -

συντηρήσει και συντηρούσε και συντηρεί και σήμερα αυτό το στρατό.

Επομένως, σε αριστερά όμοια σημεία είχε λόγο. Αυτό δεν μπορούσε να το απαλλοτριώσει.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΛΗΣ: Ναι, αλλά ειδικότερα ένα κοινάτι υποψηφίων εφέδρων ήθελε ο Μακάριος να διώξει.

(Ω)

1/1 Σ. Α.Μ. 13-1-86

- 5 -

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όλους τους αξιωματικούς.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Γιατί εκ του αποτέλεσματος -με συγχωρείτε για τον συλλογισμό μου- ότου το 37% της Κύπρου διαματέχεται σήμερα από Εένο στρατό κατοχής, εκ του αποτέλεσματος όποις καταλήξαι,

τίσι εδυτική ή αντεθνική η ανάγκη να φύγει ο Μακάριος;

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν για μένα η ανατροπή κατέστη αναγκαία, ήταν εδυτική αναγκαιότης. ''Όπως αυτό έχω ξαναναψέσει. Από κατ' ίανα ήγινε πόλεμος. Ένας πόλεμος ξεκινάει με άλφια προϋποθέσεις και καταλήγει σε βήτα, γάμα, δέλτα καταστάσεις και όχι προϋποθέσεις.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Σύμφωνοι.

Τίποτα δεν λέω να μου πείτε με ποιό δικαίωμα συναποφασίσατε και έγινε η επέμβαση στα εσωτερικά μιας φίλης τουλάχιστον χώρας. Αυτό, επέμβαση στα εσωτερικά μιας φίλης τουλαχιστούν χώρας δεν είναι πραξικόπημα; Δεν τιμωρείται σε βαθμό κακουργήματος και από τον στρατιωτικό πολιτικό κώδικα;

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ότι σας απήντησα. Και εγώ σας είπα περί ανατροπής του προσωπου. Δεν αλλάξαμε ούτε το πολίτευμα, ούτε είχαμε στόχο να αλλάξουμε το πολίτευμα της Κυπριανής δημοκρατίας. Άπλως δεν έκανε ο δινόρωπος αυτός.

2/1 C A.M. 13-1-86

-6-

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Ναι, αλλά το πολίτευμα είναι δημοκρατικό. Και
δεν επρέπει να το αλλάξει ο λαός;

ΜΑΡΤΥΣ: Και παρέμεινε δημοκρατικό. Άλλωστε και στο διαγγελμα του
τότε προέδρου, του πρώτου προέδρου του Σαμψών έλεγε στις εντός έτους
δια προκηρυχθούν εκλογές για ανάδειξη βουλής αντιπροσωπιών.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Καλά, έλεγε και εδώ ένα άλλο διαγγελμα .

Είσαστε ΑΕΔ, αρχηγός των Ένσπλων Δυνάμεων και θα πρέπει κατά⁹
την παπεινή μου γνώμη να ξεκαθαρισθεί το εξής. Η τουρκική απειλή
για σας δεν ήτο πάντοτε αμφισσήματική και παρούσα κατά της
Κύπρου; Και οι Τούρκοι δεν περίμεναν να βρουν κατάλληλη ευκαιρία
και αφορμή για επέμβαση; Τι λέτε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς ναι, και τέτοιο ερώτημα νομίζω αν δεν μέσαπατά
πι μηδη = τοποθετήθηκε στις προηγούμενες συνεδριάσεις και
απήντησα στις εγώ κατα νού, κατότοι είχα υπόψη μου αυτή την απειλή,
δεν πέρασε ποτέ από το μυαλό μου στις γίνεται ελαφολή. Για δύο
λόγους:

Πρώτου, διότι είχα τις διαβεβαιώσεις που έχω αναφέρει και δεύτερου, διέδει: δεν είχε λόγο η Τουρκία να επέμβει σε θέμα ανατοοπής
του προέδρου της κυβερνήσεως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Άμα καιροφυλακτώσει να επέμβει ;

ΜΑΡΤΥΣ: Αν το βρήκαν ως ευκαιρία είναι άλλο θέμα. Βγώ αυτή στην

3/1 L.A.M. 13-1-86

- 7 -

εκτίμηση έκανα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Κατ θέλω να μες ειδικεύσετε το εξής:

Δεν γνωρίζετε ή δεν γνωρίζατε τότε ότι τα σήματα της ΚΥΠ Κύπρου από τον Απολέλη ήταν συνεχή κατ από την Κύπρο έδιναν το ίδιο οτι οι Φούρκοι εποιημάζονται απόναντι; Αυτό θέλω να το ειδικεύσετε.

Γαντο
Δημήτρης Μαρτύρης

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ σήματην που δεν σημαίνει σήμα τέτοιο έλαβα πληρ. της ιστορίας του σήματος που ήλθε στις 18 του Βράδυ. Αυτό κατ και πέρα αλλο σήμα εγώ δεν είδα ως υπεύθυνος αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων από την ΚΥΠ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Εμείς εδώ έχουμε άλλα στοιχεία.

ΜΑΡΤΥΣ: Μηδείς να έχετε. Εμένα με σωτίσατε κατ εγώ σας απήντησα;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Είπατε οτι μετά την εισβολή δεν παρατηρήθηκε κενό χρόνου, χαμένος χρόνος δηλαδή, ότι μετά την εισβολή ήδη δεν παρατηρήθηκε κενό χρόνου.

ΜΑΡΤΥΣ: Χρόνου σε ποιόν;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Δηλαδή έγιναν αμέσως οι ενέργειες που έπρεπε να γίνουν.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Είναι για μας όμως, πλήρως αποδεσμευμένο, οτι η χώρα καλγονταν. Επιβίβαση, πλου των τουρκικών πλοίων, αποβίβα-

Δημήτρης Μαρτύρης

Α. Σ. Β.

4/1.7.Δ.Μ., 13-1-89

- 8 -

ση κατ' ὅτι οι εκκλήσεις από την Κύπρο, Γεωργίτση και λοιπών ήταν συνεχείς για βοήθεια κατ' τι θα κάνουμε. Εκκλήσεις ποσος εσάς εδώ επάνω. Με απαντήσεις στερεοφτυκες «εφησυχάστε, αυτοσυγκράτηση, υπλοφόρουν», ασημηση κάνουσι οι Έσσεροι^{??}, μ' αυτά όλα τόσος χρόνος δεν πήγε χαμένος:

Α.Κ.
(Α.Κ.)

(2)

1/1 A.K. B.2. 13-1-87

- 9 -

κτυπηθηκαν με υποθρύχια, αεροπλάνα κλπ. πριν αποβίβασθούν; Εγήργησαν αμέσως οι δυνάμεις στην Κύπρο βάσει του σχεδίου: Διότι εδώ τα εκτελεστικά δργήνα του πραξικοπήματος στην Κύπρο μας λένε ρητά και κατηγορητικά, ότι απλή αποβίβαση, περίπτωση, έγινε. Τι λέτε εσείς;

ΜΑΡΤΥ. Τι να σας πώ εγώ: Ήπ' αυτού πάλι σας ανέφερα και ότι τα ^{έσανα} επαναλέιψα.

Το σχέδιο προέβλεπε δύο περιπτώσεις εφαρμογής του. Και αυτό μπορείτε να το διαπιστώσετε, ξητώντας από το ΓΕΕΘΑ να σας δώσει το σχέδιο περίπτωση υπάρξεως προειδοποιήσεως που προέβλεπε με μία σχετική άνευ χρόνου την λήψη ορισμένων προπαρασκευαστικών μέτρων για ενδεχομένη πολεμική αναμέτρηση και προέβλεπε και την δευτέρα περίπτωση, την πλέον δικαιούχη, της αισιοδοσίας εισβολής. Στην περίπτωση αυτή το σχέδιο εφηρμόζετο αυτομάτως. Αυτό δηλαδή ήταν εντολή διαταγή του σχεδίου.

Επομένως πρέπει να παραδεχτούμε ότι η υπήρξε κάποιος αισιοδοσμός στην υπόθεση της εισβολής. Διότι όπως σας είπα και προηγουμένως, εγώ τουλάχιστον προσωπικώς δεν την είχα σκεφτεί.

Επομένως, με τα πρώτα μυρά που είναι γεγονότα αυτά, από μαρτυρικές καταθέσεις αυθρώπων, που έζησαν αυτήν την εισβολή, έγινε κάποια

2/1 A, E, B, E, 13-1-B7

- 10 -

αντίδραση. Η θανόν τη αντίδραση να μην ήταν η ευδέσει για μένη ή εκείνη που θα ήταν άν υπήρχε ο χρόνος προειδοποίησης. Αλλά υπήρξε αντίδραση.

Επομένως το σχέδιο έπρεπε να εφαρμόστει. Βεβαίως εκ του αποτελέσματος και των πληροφοριών που δημοσιεύθησαν στον Τύπο, διέτοι δεν έκανα καμία ανδιριση για να τα διασταυρώσω αυτά, έχω πειστεί ότι δεν επισυμβάλλουν τα σχέδια με προεβλέποντα. Αυτό είναι ένα άλλο θέμα.

Πάντως είναι γεγονός αναμφισβήτητος ότι δύο 24ωρα οι Τούρκοι δεν έκαναν τίποτα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. 'Αν τα υποθρύχια' μας που ήταν τέλεια πήγαιναν στο στενό διάστημα στην Εύρωπη και Τουρκία, θα μπορούσαν να πλήξουν τον εχθρό;

ΜΑΡΤΥΣ. Ματ' αρχὴν δεν εἶναι στενός αυτός. Είναι ελευθέρα θάλασσα,^{με} 40
μήλια απόσταση. Στενό λέμε το Ρίο-Αυτίριο. Βγ πάση περιπτώσει εἶναι
θάλασσα ανοιχτή. Έχω αναφέρει πότε ξεκίνησαν τα υποβρύχια ποιός
εισηγήθη τι έκαναν . . . .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Ήγώ λέω ότι πήγαλνα τα υποθρύχια μειώ και
Βουβάρδι Γαν...

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό δεν μπορεί να κανείς να σας το προεξισθήσει μετά βεβαιότητος. Εάν για τα μυθούργια, και για τα αεροπλάνα, αλλά για αποτελήση

3/1 A.R. B.Z. 13-1-87

-11-

οπλικό σύστημα. Εδώ διεξάγεται πόλεμος κύριες βουλευτά . Δεν ξέρετε υπέρ ποιας συνθήκας θα βρεθούν τα αντίπαλα τμήματα και πώς θα ενεργήσει το κάθε τμήμα, ανάλογα με την περίσταση που παρουσιάζει η φυσιογνωμία της μάχης, εκείνη τη στιγμή .

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ. Ο ΑΕΔ στον στρατό, όντας επιτρέπεται η έκφραση, είναι για το στρατευματικό ο κυβερνήτης στο πλούτο, πρώτος μετά τον θεό. Και με τους στρατιωτικούς κανονισμούς επιτρέπεται να είναι ο ΑΕΔ απλώς διακοσμητικό όργανο και να εκτελεί διαταγές άλλων κατωτέρων, του ταξιαρχού Ιωαννίδη σαν παράδειγμα, όντας ο ίδος δεν το θέλει: Μεσυγχωρείτε που κάνω αυτή την ερώτηση.

ΜΑΡΤΥΣ. Παρακαλώ κύριε βουλευτά. Έχετε υποχρέωση να μου θέσετε οποιαδήποτε ερώτηση και εγώ θα είμαι υποχρεωμένος, όντας ο κύριος, να σας απαντήσω. Θα σας απαντήσω στην συνέχεια στο ερώτημά σας αυτό, επειδή είπατε ότι το θέμα του Ιωαννίδη περί διαταγών μηπ. αλλά πρώτα θα μου επιτρέψετε κύριε Πρόεδρε, να σας πώ κάτι.

ΔΧ 1/1 ε

(Κ.Ο.) 13.1.87

- 19 -

Κύριε Πρόεδρε, μετά την τελευταία μου εξέταση ενώπιον σας προ των εορτών, την ίδια μέρα δύος ο Αθηναϊκός Τύπος με πληγαίνους τίτλους έγραψε μία ανακοίνωση, που αφορά την κατάστασή μου. «Είστε ότι κατέθεσα τούτων ενώπιον σας ότι "επειδή φοβόμουν τον Ιωαννίδη μη με οχοτώσει" κάτι τέτοιο. Γι' αυτό διαμαρτύρομαι. Δεν κατέθεσα κάτι τέτοιο κατ' οπάρχουν τα πρακτικά απ' όπου μπορείτε να το διαπιστώσετε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Να διαμαρτυρηθείτε στους διευθυντές των σημεριδιών καλύτερα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν κατέθεσα τέτοιο πράγμα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Κύριε μάρτυς, μπορώ να κοιτάξω τα πρακτικά κατ' να το διαπιστώσω. Κατ' πράγματι εγώ δεν θυμάμαι τέτοιο ποιόμα. Δεν είναι δύναμη δυνατόν η Επιτροπή να δέχεται διαμαρτυρίες αναφερόμενες στη δοάση των εφημερίδων.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν έχω άλλο τοόπο αντιδράσεως, παρότι μόνο έσας, επειδή αυτή η πληρωμούσα συνδέεται με την κατάστασή μου.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σύμφωνο, αλλά εμείς δεν μπορούμε να δεχόμαστε διαμαρτυρίες.

ΜΑΡΤΥΣ: Επομένως, παραπονούμεις και διαμαρτύρομεις ενώπιον σας γι' αυτό το πράγμα που είναι ανακοίνωσης και έχω και μία έγγραψη διαμαρτυρία. (Στο σημείο αυτό ο κ. ιδρόκλας καταθέτει στο Γραφείο την προσαναφορέα στην έγγραψη διαμαρτυρία).

2/1 Θ (Κ.Ο.) 13.1.87

- 13 -

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μηαδαγιάννης): Καταθέστε την.

Πάντως, να ξέρετε ότι οι δημοσιογράφοι ενεργούν κατά τις υπόδει-

σεις των διευθύνσεων των επιμερίδων κατ' ιδίαν τους. Εμείς δεν μπορούμε να ευθυνόμαστε για το τι γνωστών οι δημοσιογράφοι.

ΜΑΡΤΥΣ: Να απαντήσω στην ερώτηση του κ. βουλευτού;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μηαδαγιάννης): Βεβαίως ν' απαντήσετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ελάμβανα διαταγές από τον κ. Ιωαννίδη, κύριε βουλευτά.

Οι διαταγές απέρρεαν από τη δική μου σκέψη με υπενθυνότητα και περιέλαμβαναν ότι εγώ έκανα αωδήμο και αναγκαίο. Αν γινόταν δεν έγιαναν εν συνεχείᾳ διαταγές του Ιωαννίδη που να καταστραπούν τις διαταγές της δικής μου, γιατί αυτό ήταν παράνομο και θα υπήρχε κατ' αυτήν απόστιετη. Σαρώντιξε δημος διὰ των μηχανισμών του να τις παραποτεί ή να μπνεκτελούνται, όπως προέβλεπαν οι διαταγές. Αυτό γινόταν.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Έας ερώτησα, γιατί είχατε πάι προηγουμένως ότι είσαστε απλώς διακοσμητικό στοιχείο, αν κατάλαβα καλά.

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας εξηγήσω τι εννοώ και είναι λυπηρό που το ουαλεγώ αυτό.

Όιως, αποδεικνύεται ότι της πορείας των πράγματων ότι μας θεωρούσαν διακοσμητικά στοιχεία. Και σας εξηγήσω ότι αυτοί δια των μηχανισμών τι έκαναν ότι αυτοί ενόμιζαν αρέβημο για αυτούς.

371 Θ (Κ.Ο.) 13.1.87)

-14-

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Γνωρίζατε πώς της εισβολής για την εποιμότητα των δυνάμεων μας;

ΜΑΡΤΥΣ: Λεν το κατάλαβα αυτό.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Μας ερώτω, αν γνωρίζατε πώς της εισβολής για την εποιμότητα των δυνάμεων μας.

ΜΑΡΤΥΣ: Εδώ στην Ελλάδα;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Ναι, γενικώς.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγνώσα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Ήταν έτοιμες και αν δεν ήταν, τί κάνατε;

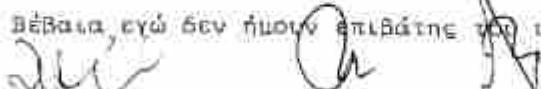
ΜΑΡΤΥΣ: Κατέβητε, από τις 20 Ιουλίου εκπρύχθη, όπως ξέρετε, γενική επιστράτευση. Εννοείτε πώς αυτής της χρονικής περιόδου ή μετά;

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Προ της εισβολής.

ΜΑΡΤΥΣ: Προ της εισβολής ήταν μία κατάσταση που οποία επικρατεί και σήμερα, μία ενημέρωση, παρακολούθηση και μία σχετική εποιμότητα. Δεν είχαμε εποιμότητα πολεμική.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Κατά και μετά την εισβολή, ύστερα και από τη διαδεβαίωση στο πολεμικό συμβούλιο στις 20.7.74, νομίζω, των Αραπών και Παπανικολάου για τα υποβρύχια και τα αεροπλάνα, πήγε ή δεν πήγε η βοήθεια στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Βέβαια, εγώ δεν ήμοιν επιβάτης των υποβρυχίου, ούτε επιβάτης

4/1 8 (K.O.) 13.1.87

-15-

του αεροπλάνου. Αυτό που θα σας αναφέρω είναι σε πληροφορίες των υπευθύνων. Γιατί εγώ, κύριε βουλευτά, ήμουν στο μηπλότερο επίπεδο διοικήσεως και δεν μπορούσα να ελέγχω αν το υποβρύχιο ξεκίνησε ή δεν ξεκίνησε. Ήρκούμην και έτσι γίνεται, στις διαβεβαιώσεις του υπευθύνου συνεργάτου και συμβούλου μου επί του θέματος αυτού,

Ο Λαρανάκης, λοιπόν, μου έτσι σημειώθηκε να πάνε τα δύο υποβρύχια. Το σχέδιο προέβλεψε ένα υποβρύχιο. Εμείς στείλαμε δύο, κατόπιν έτσι γήσεως του υπευθύνου συμβούλου μου, του Αρχηγού Ναυτικού κυρίου Λαρανάκη.

Αυτό ενσκρίψη από εμένα στις 18 το βράδυ. Μόνοτοι έφυγαν δεν το ξέρω.

Ενδιαμέσως, μέχοι της 20ης που δοχισε η εισβολή ηρώησου του Λαρανάκη, "Πώς είναι τα υποβρύχια αυτά που στέλλαμε;" και επήρε την πληροφορία, παρουσία και των άλλων αρχηγών, ότι "Αυτά πλέουν προς Ρόδο". Εξήτησα και αύσις πληροφορία περί των υποβρυχίων μετά την εισβολή και μου εδόθη η απάντηση ότι τα δύο αυτά υποβρύχια ευρίσκοντας στην περιοχή μεταξύ Ρόδου και Κάρπαθου. Δηλαδή στην έξοδο του Λιγαίου πελάγους προς νότον. Κατ' οποιονδή με εξένισε αυτή η αργετορεία πρώτης: "Καλά γιατί πάνε τόσο αργά;" Και πήρα την

5/1 Θ (Φ.Τ.) 13.1.87

- 16 -

απίντηση ότι "Τα υποβούχα πλέουν εν καταδύσει και είναι φυσικό να
έχουν αυτή τη βραδύτητα κινήσεως". Αυτό ξέρω, δύον αμφότερα την κίνηση
των υποβούχων.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Πάντως, είναι βέβαιο ότι δεν έγιναν εκεί.

ΜΑΡΤΥΣ : Ασφαλώς.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Αν έσταναν, τα αποτελέσματα θα ήταν τα ίδια,
ή διαφορετικά;

ΜΑΡΤΥΣ : Όχι, ασφαλώς, γιατί θα υπήρχαν δυο σπλινδά μέσα εκεί δικά
μας.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου δεν παρέ-
λυσε κατ' δεν αποδιοργάνωσε την άμυνα της Κύπρου;

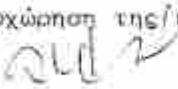
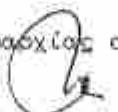
ΜΑΡΤΥΣ : Όχι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Η εντοχυμένη μεραρχία που είχαμε με οπλισμό
οώματος στοστού, αποτελούσε εγγύηση για την άμυνα της Κύπρου;

ΜΑΡΤΥΣ : Ασφαλώς, ναι.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Ποιός, πότε και γιατί την απέσυρε;

ΜΑΡΤΥΣ : Το πότε μπορώ να σας το βεβαιώσω, το γιατί δεν το γνωρίζω.

Τότε που έφυγε η μεραρχία, έγώ ήμουν επιτελόχης του ΓΕΕΦ στην
Κύπρο. Ελήφθη διαταγή τότε από εβδ., από το ΓΕΕΒΑ και επρούραμματίσθη
η αποχώρηση της/ελληνικής μεραρχίας σε πέντε αποστολές - αυτό γνω-

6/1 Θ Φ.Τ. 13.1.87

- 17 -

οίτα - πρόγραμμα το οποίο κατέ υλοποιήθη.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Ποιός την απέσυρε;

ΜΑΡΤΥΣ : Την απέσυρε η ελληνική κυβέρνηση.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Ο Παπαδόπουλος ήταν τότε;

ΜΑΡΤΥΣ : Ο Παπαδόπουλος ήταν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάδηνης) : Κύριε μάρτυρε, ο Παπαδόπουλος ή ο Κόλλιας ήταν πρωθυπουργός;

ΜΑΡΤΥΣ : Ήταν ο Κόλλιας και ο Παπαδόπουλος Υπουργός Προεδρίας, ο κύριος Κόλλιας ήταν, έχετε δίκιο.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Με την εισβολή στην Κύπρο η πολιτική εξουσία των Αθηνών διελύθη στην Αθήνα, δηλαδή εξαφανίσθηκαν οι πάντες;

ΜΑΡΤΥΣ : Λεν το κατάλαβα αυτό.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Με την εισβολή στην Κύπρο η πολιτική εξουσία των Αθηνών σχεδόν διελύθη, εξαφανίσθηκαν οι πάντες, τους βρίσκατε;

ΜΑΡΤΥΣ : Είχαν τελείως υποτονική εμφάνιση.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Βίπατε ότι διενεργήσατε την ανάκριση για την δολοφονία του Γεωργάτζη.

ΜΑΡΤΥΣ : Για να οας διευκολύνω, ως προς ένα σημείο, ως προς τον ενδεχόμενο εντοπισμό συμμετοχής Ελλήνων αξιωματικών στην ποδεπ αυτή.

Δ. Ζ/Σ/

Δ. Ζ/Σ/

7/1 Θ Θ.Τ. 13.1.87

- 18 -

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Δικονομική είναι η ερώτηση, επειδή ήσαστε αρχηγός. Η στρατιωτική πολυτική δικονομία επιτρέπει εξέταση σαν μαρτύρων τιθιστών που προτείνονται από τον ενδιαφεσθμένο κατά του οποίου στρέφονται οι υπόνοιες ενοχής και δεν επιτρέπει δημόσιες είμαστε, την εξέταση αυθεντικών μαρτύρων και τη συλλογή άλλων αποδεικτικών στοιχείων για την πλήρη διαλεύκανση της αλήθειας;

ΜΑΡΤΥΣ : Καυτάτε, δικηγόρος δεν είμαι, ούτε κατέχω πολλά πράγματα πάνω στα νομικά θέματα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Διδαχθήκατε στοιχεία.

ΜΑΡΤΥΣ : Με συγχωρείτε να σας πω πώς το εννοώ.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ : Θέλω να μας δώσετε μια εικόνα πώς το εννοείτε.

(B)

(8)

1/1 Β ΜΠ 13-1-1986-19-

ΜΑΡΤΥΣ: Στο στρατό η μία ένορκος διοικητική εξέταση, κυρίως αναφέρεται στο στρατιωτικό χώρο. Βεβαίως υπάρχουν περιπτώσεις που έχουν πραγματωθεί είναι υποχρεωμένος ο ανακοινωθής να πάρει καταδέσεις και από τις ίδιες. Αυτές είναι ελάχιστες και περιορισμένες. Κυρίως ο δύναμης των μαρτύρων περιορίζεται μέσα στο στρατιωτικό χώρο. Μπορεί ο υποψήφιος κατηγορούμενος να προτείνεται και δύο και τρεις να τους καλέσουμε και να πάρουμε εξέταση. Άλλα το θέμα δεν επέβη έτσι από τον κ. Πρόεδρο, αν θυμάμαι καλά.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Όχι το θέτω εγώ. Ο ανακοινωθής δεν πρέπει να ανοιχτεί στην εξέταση αυθεντικών μαρτύρων και στη συλλογή αποδεικτικών στοιχείων, για να διελευκανθεί το θέμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Ωστόσο επιτρέψτε να πω αυτό είναι θέμα κοίσσωρτου ανακριτού. Ο ανακριτής εφόσον πάρειται από τις παρεχόμενες μαρτυρικές καταδέσεις διν το υπόψη πρόσωπο ή άλλα πρόσωπα έχουν στοιχεία που αποδεικνύουν την αδικητητά τους, δεν προχωρεί.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Ήσσοτο δικό. Άλλα αν δεν γίνεται πλήρης διερεύνωση, τότε καταλήγουμε λαθαμένα σε αυνητικό πόρισμα και αρνητικό αποτέλεσμα.

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι θέμα ανακριτού αυτό.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Υπάρχει ποντού πλήρης ταύτιση, κατά την

2/1 Β ΜΠ 13-1-1986

- 20 -

γνώμη σας του εθνικού συμφέροντος και συγκεκοινωνένα του συμφέροντος του εθνικού στην Κύπρο με τα συμφέροντα μιας άλλης συμμάχου χώρας ή μπορεί τα δύο συμφέροντα να αντικρούονται και να είναι αντίθετα;

ΜΑΡΤΥΣ: Τι να σας πω, δλα πιθανά είναι. Στο θέμα της εξωτερικής πολιτικής συμβαίνουν αυτά, τα ζουμε καθημερινώς.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Είπατε σχετικά με Σταθόπουλο και Του Πάπας ότι οι Αμερικανοί δεν θέλουν τον Μακάριο, θα επέμβουν και είναι μαζί μας. Τι αντιληφθήκατε, ο Ιωαννίδης ήταν αυτόφωτος στις ενέργειές του, ή επερδεκότος και δργανό καθαρό. Εάνων μπροστιάνων, Εάντις δύναμης;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό δεν μπορώ να σας το πω.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Αυτό έχει βαρύτητα, αν το αντιληφθήκατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Αντελήφθηκα το πνεύμα της ερωτήσεώς σας και σας λέω ότι δεν είμαι σε θέση να σας απαντήσω με υπευθυνότητα αν ο Ιωαννίδης ενεργούσε αυτοβούλως ή κατευθυνόμενος.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Τι πιστεύετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό είναι θέμα κρίσεως .δεν μπορώ να απαντήσω. Έκείνο που μπορώ να σας πω δίως είναι ότι πιστεύω απόλυτα ότι για να οργανώσει αυτή την ανατροπή πρέπει να είχε καίσου στηριχθεί . δεν ξέρω περισσότερα.

3/1 B ΜΠ 13-1-1986

- 21 -

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Είπατε επίσης ότι ο Ιωαννίδης το βράδυ της σύσκεψης, προφανώς ότι ενυοείτε στις 18 Ιουλίου, ή μήπως 20 Ιουλίου Γεω^s απήντησε, να φύγουμε από το NATO;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Και σωτάω για τις 18 ή τις 20;

ΜΑΡΤΥΣ: Μετά την εισβολή.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Έτσι να φύγουμε; Μήπως τον παγιδεύουμε ή του γέλασαν και για ποιό θέμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Ιωαννίδης σε δύο περιπτώσεις προγενέστερες είπε σαφώς και το έχουν ακούσει και άλλοι άνθρωποι, ότι στη μεν πρώτη σύσκεψη με το Βίσκο είπε ότι αν θέλουν οι Τούρκοι πόλεμο θα τον έχουν και δεύτερο στο γραφείο μου είπε πάλι στο Βίσκο ότι μας εξαπατήσατε και τρίτο είπε στη σύσκεψη αυτή που λέτε στο γραφείο του Γκιζέκη που ήταν, ο Πρωθυπουργός, ο Υπουργός Εξωτερικών, η ηγεσία των ενόπλων δυνάμεων, τέσσερες αρχηγοί δηλαδή και ο Ιωαννίδης, είπε ότι πρέπει να φύγουμε από το NATO. Άλλα αυτό το είπαν και άλλοι καθ' οδόν δεν ήτε πιε μόνο αυτός.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Τώρα από την εμπειρία που αποκτήσατε, παρά το ότι το θέμα είναι απλό, πότο συμφέρουν των Αμερικανών η διχοτόμηση, η

Δέλτα

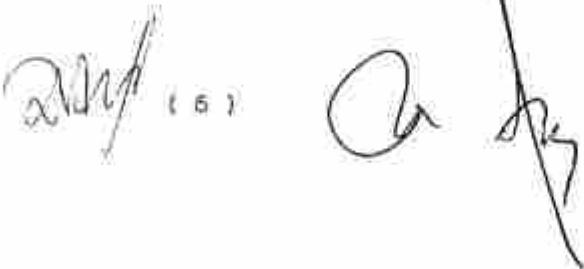
4/1 B ΜΠ 13-1-1987

-22-

διπλή ένωση για να ελέγχουν διπλά και από δύο και από μει . Τι γνώμη
έχετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό είναι ένα θέμα πάλι χρίσεως , προσωπικής μου εκτιμήσεως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Είστε μάρτυς πραγματογνώμων.

(6)

(β)

1/1 (δ) (Γ.Π.) 13.1.87

- 23 -

ΜΑΡΤΥΡΙΟ: Το κυπριακό, η Κύπρος γενικώς εκεί που την έχει βέσσει η φύση είναι μήλο της έριδος όλων των μεγάλων δυνάμεων. Και όχι μόνο όλων των μεγάλων δυνάμεων, αλλά και των εγγύς εμπλεκόμενων μικρών δυνάμεων.

Ας πάρουμε τις δύο υπερδυνάμεις, την Αμερική του ενός στρατοπέδου και την Σοβιετική Ένωση του άλλο στρατοπέδου. Από πλευράς Αμερικής το ενδιαφέρον και ο στόχος, κατά την άποψή μου-επαναλαμβάνω-ήταν και είναι η μη διατάραξη της νοτιοανατολικής πτέρυγας του NATO.

Επειδή η Κύπρος παρουσιάζει μια εξαιρετική στατιγική αξία για το NATO στην περιοχή, τους ενδιέφερε να υπάρχουν ήσυχα νερά, είτε ήταν ελληνική η Κύπρος- καλώς - εφόσον το εδέχετο αυτό η Τουρκία, είτε τουρκική ή ολοκλήρου, χρήσον το εδέχετο η Ελλάς. Στο NATO ήταν .

Θα ήταν επαρχία ενός εκ των δύο αυτών κρατών. Επομένως κατ'επέκταση χώρος του NATO. Μη επιτυγχανομένου του στόχου αυτού, κατά την αντίληψή μου και πάλι, επιδιώκετο -αυτό ήταν το μάξιμον- ένα μίνιμον, ένα ελάχιστο το οποίο μεταφράζεται σε διχοτόμηση. Διότι τότε πάλι η Κύπρος θα ήταν στο NATO εξ ημέρας.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΛΑΤΡΟΚΑΠΗΣ: Κατ οπωσδήποτε η πολιτική της ανεξαρτησίας του Μακαρίου τους έκανε.

2/1 (6) (Γ.Π.) 13/1/87
 -24-

ΜΑΡΤΥΣ: Από την άλλη πλευρά τώρα, από πλευράς του Ανατολικού στρατού, δεν την συνέφερε την Σοβιετική Ένωση, κατά την αντιληψή μου και πάλι, αυτή η επιδίωξη του βυτικού κόσμου, την ενδιέφερε πανεξιωτισία, διότι έτσι πίστευε ότι εξυπρετείται η πολιτική της.

Είναι απλό το θέμα, κατά την γνώμη μου.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ:

Καὶ τελειώνω. Αν δεν κάνατε ότι κάνατε όλοι μαζί, θα φθάναμε στην τραγωδία του κυπριακού. Καὶ τι γνώμη έχετε σχετικά σήμερα για αυτά που έγιναν;

ΜΑΡΤΥΣ: Ουλλούμε εκ του αποτελέσματος, εκ των υστέρων, όχι με τα σεδομένα όταν ξεκινήσαμε. Ναι, όπως το λέτε είναι. Αν δεν γινόταν η ανατροπή του Μακαρίου δεν θα φθάναμε τότε σ' αυτή την κατάσταση. Δεν ξέρω, αν θα φθάναμε μεταγενεστέρως.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΔΙΑΡΟΚΑΠΗΣ: Μάλιστα. Τελείωσα, κύριε Πρόεδρε

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα παρακαλέσω τον κύριο Ζερβό να λάβει το λόγο.

Επί τη ευκαιρία θα ήθελα να κάνω μια γενική παρακληση. Ήπως βλέπετε, ο κύριος Διαροκάπης με τις πράγματι ποθαρότατες ερωτήσεις τις οποίες έκανε απασχόλησε επί 29 λεπτά. Αν με τον ίδιο ρυθμό προχωρήσουμε δεν τελειώνουμε σήμερα με τον κύριο Μπουάνο και νομίζω ότι είναι:

3/1 (δ)   (Γ.Π.)   (3.1.87)

- 25 -

ανάγκη να τελειώσει. Γιατί και προγραμματισμένο είναι την πέμπτη για άλλους μάρτυρες, αλλά και διότι 4 μέρες νομίζω ότι είναι υπερβολικό.

Παρακαλώ κύριε Σερβό έχετε το λόγο.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Πρόδεδρε, μια διακοπή προτού αρχίσουμε. Ήθελα να σας καταδέσω ορισμένες φωτοτυπίες εγγράφων που νομίζω ότι σας διευκολύνουν στο έργο σας.

ΠΡΟΣΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ναι, να τις παραλάβει ο γραμματέας.

(Στο σημείο αυτό ο κύριος μάρτυς παραδίδει στον γραμματέα τις σχετικές φωτοτυπίες).

Παρακαλώ τον κύριο Σερβό να λάβει το λόγο.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΣΕΡΒΟΣ: Κύριε μάρτυς, υποχρεούμενας ότι ήταν εδυική ανάγκη
η ανατροπή του Μακαρίου.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΚΛΕΑ ΒΗΣ ΣΕΡΒΟΣ: Κατ' αρχήν, θα επαναλάβω την ερώτηση, γιατί ήταν εδυική ανάγκη, αλλά κυρίως ο Ελληνικός λαός σας είχε εξουσιοδοτήσει να κρίνετε και να αποφασίσετε επί τόσων σοβαρών θεμάτων :

ΜΑΡΤΥΣ: Επί του τελευταίου σκέλους της ερωτήσεώς-σας απαντώ ότι ακολώσαντες την εξουσιοδότηση του Ελληνικού λαού, διότι δεν υπήρξε

4/1 (5)

(Γ.Π') 13.1.87

-26-

λαοπρόδηλος κυβέρνηση κατόπιν εκλογών . Ήταν εγκατάσταση επαναστατική. Αλλά το θέμα είναι, είχε ο Μακάριος εξουσιοδότηση του Ελληνικού λαού να διαχειρίζεται τις τύχες του;

Θα προς το πρώτο θέμα της εωτήσεώς σας, το οποίο έχετε την καλοσύνη να μου το υπενθυμίσετε;

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Γιατί ήταν εθνική ανάγκη.

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν-και το είπα και στον κύριο Λιαρσιάνη προηγουμένως-εθνική ανάγκη για μένα, για του Αρχηγού των Ενόπλων Δυνάμεων.

6

1/IBA

ΘΣ

13.1.87

- 27 -

Από ενός χρόνου και επέκεινα, κατέστη εθνική αναγκαιότης η ανατροπή του Μακαρίου, για να μην ατιμασθεί το σώμα των ελλήνων αξιωματικών και κατ'επέκταση τη Ελλάδα.

Αν φέρετε στην ιστορία του Κυπριακού την τελευταία 15ετία, θα βεβαιωθείτε μόνος σας ότι υπήρξε λυθελληνική πορεία των κυβερνώντων την Κύπρο διανυτή της Ελλάδος. Λυθελληνική πορεία, επαναλαμβάνω και πάλι. Αυτό ολοκληρώθηκε με την αποτίποτη του Μακαρίου να εγκαταλείψουν προπηλακιζόμενοι 650 Έλληνες αξιωματικοί με τις οικογένειές τους. Ήγειρε το ενδύμανα αυτό. Και ωθήθην να λάβω μέρος στην ανατροπή του.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Βεβαίως το θέμα σταθμίσεως, του ποιό ήταν σοβαρότερο από τα δύο, σηλαδή το πραξικόπημα ή το να ανεχθούμε αυτό που εσείς θεωρήσατε ότι ήταν λόγος για να γίνει το πραξικόπημα, ——————
θα το κοίνουν άλλοι και η ιστορία θεβαίως.

Έρχομαι στη δεύτερη ερώτηση. Δεν ήταν εθνική ανάγκη να μη διαλυθούν οι δυνάμεις της Κύπρου με το πραξικόπημα;
ΜΑΡΤΥΣ. Δεν διελύθησαν κάποιες Βουλευτά.

Έχετε υπόψη σας ότι η ανατροπή του Μακαρίου έγινε με τις καταδρομές και με τα 17 άρματα. Όχι δύο. Διότι κατά την κίνησή

ΔΗΛΩΣΗ

2/BA

Θ.Σ.

13.1.87

- 28 -

τους ορισμένα, λόγω παλαιότητος και βλαβών, ακινητοποιήθηκαν επί τη οδόν. Αυτή ήταν η επέμβαση από τις δυνάμεις της Κύπρου σε οποίες αριθμούντο σε 12.000 άνδρες.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Κύριε μάρτυς, σας τρέψτε μου να πω διτες από τις καταθέσεις βέβαια εκείνων οι οποίοι συμμετείχον στο πραξικόπημα και άλλων μαρτύρων, βγαίνει ότι πράγματι οι 'Ενοπλες Δυνάμεις Κύπρου είχαν κυριολεκτικά διαλυθεί. Γι' αυτό και σεις προηγουμένος καταλήξατε στο συμπέρασμα, διτες πράγματι τα σχέδια δεν είχαν εφαρμοσθεί. Και δεν είχαν εφαρμοσθεί ακριβώς διότι είχαν διαλυθεί οι 'Ενοπλες Δυνάμεις Κύπρου. Εν πάσῃ περιπτώσει.

ΜΑΡΤΥΣ. 'Οχι, όχι, δεν θα αφήσω αναπάντητο το ερωτημά σας. Είναι ουσιώδες και αφορά ειμένα προσωπικώς.

Δεν ξέρω οι κύριοι λαυτοί που κατέθεσαν που απηρίζουν την άποψή τους. Διότι κανείς μπορεί να λέει ότι θέλει εκ των υστέρων, αλλά πρέπει να το αποδεικνύει. Ειδικότερα αυτοί που ήσαν εκεί επί τόπου.

'Όπως είπα και στον κύριο Λιαροκάπη προηγουμένως, τα πολεμικά σχέδια καταρτίζονται με προηποθέσεις. Και οι προηποθέσεις, ειδικά για το σχέδιο αμύνης της Κύπρου, ήσαν δύο. Η ύπαρξη προειδοποιήσεως και η μη ύπαρξη προειδοποιήσεως. Για την περίπτωση της υπόρεξης προ-

3/ΒΑ

Θ.Σ.

13.1.87

-29-

ειδοποιήσεως υπάρχει σταδιακή μετάπτωση. Για την περίπτωση της μη υπάρξεως προειδοποιήσεως, δηλαδή του αιφνιδιασμού εκ μέρους του εχθρού, πράγμα το οποίο και έγινε, υπάρχει αυτόματη ειραριογή του σχεδίου. Και ειδικότερα η τοπική διοίκηση έπρεπε, με τη διαταγή που πήρε απόδινη περί προσκλήσεως των πυρήνων, αμέσως να διασπείρει τις μονάδες, να τις πάει στους χώρους διασποράς. Δεν τις πήγε από όχι αποδεκτούταν. Έας ανέφερα ένα μόνο στοιχείο. ΙΩΑΝΝΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Κύριε μάρτυς, ακόμη και αν κανένας μάρτυρας δεν κατέθεσε συγκεκριμένα και να ανέφερε τη λέξη " διάλυση " των Ενθλων Δυνάμεων της Κύπρου, διμας η διάλυση τεκμαίρεται από όσα έχουν καταθέσει οι μάρτυρες. Όταν κανείς έχει ακούσει όλους τους μάρτυρες και συνθέσει αυτά τα οποία είπαν, αυτομάτως τεκμαίρεται ότι οι "Ενοπλες Δυνάμεις της Κύπρου είχαν διαλυθεί". ΜΑΡΤΥΣ. Και επ' αυτού θα ήθελα να απαντήσω κύριε βουλευτά.

Έγινε δηλαδή αν ήμουν στη θέση ενός μέλους της Επιτροπής θα έλεγα στο μάρτυρα αυτόν να μου απαντήσει: Κύριε τάδε, που υπηρετούσατε τη στιγμή της εισβολής; Και από της στιγμής εκείνης, αω: ης έγινε αντιλοπή τη εισβολή, εσείς τι διαταγές πήρατε και τι κάνατε;

(ΒΑ) 1/1 Δ.Δ

Ε.Τ

13.1.1987

- 30 -

Και από εκεί θα διευκολυνόμουν να διενεργήσω, να πιετοποιήσω, και να εκτεινήσω αν αυτά που λέει ο μάρτυς είναι για να αποφύγει τυχόν ευθύνες του, ή τα λέει γιατί έτσι σκέψεται. Αποτήν που είναι αυτή.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Αυτά έγιναν κύριε μάρτυς και γι' αυτό είπα ότι τεκμαίρεται από τις καταθέσις των διαφόρων μαρτύρων.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΕΡΡΑΚΗΣ. Συστήσατε αυτοσυγκράτηση, κύριε μάρτυς. Λυτό ειπώθηκε προηγουμένως.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ, κύριε Περράκη.

Συνεχίστε, κύριε ζερβέ.

ΜΑΡΤΥΣ. Οιδέποτε, κύριε Βουλευτά, εξεστόντα τη λέξη "αυτό - συγκρίτηση". Δεν ξέω ποιός την εφεύρε...

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Τότε, κύριε μάρτυς, προχωρώ στην 9η ερώτησή μου, που είναι γιατί δίνατε εντολή για αυτοσυγκράτηση.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έδωσα εντολή.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Με αναγκάζετε να πω πρωθυπουργός αυτό που είπε ο συνάδελφός μου, διότι είναι σημαντικό σημείο, όταν ειδικά η λέξη "αυτοσυγκρίτηση" είλε χθη από του στόματός σας. Συγκεκριμένα και εντελώς ξεκάθαρα κατετέθη εδώ από μάρτυρα, που ήταν μάλιστα από τους κύριους μοχλούς το πραξικοπήματος στην Κύπρο.

Afis *Ch*

2/1 Δ.Δ. Ε.Τ. 13.1.1987

- 31 -

Συνεπώς, σας θέτω, έστω κατ' επανάληψη, το ερώτημα, γιατί
εξηγήθη αυτοσυγκράτηση.

ΜΑΡΤΥΣ. Απαντώ και παρακαλώ τον κ. Πρόεδρο να καλέσει κατ' αντιπαρά-
σταση αυτό το άτομο, το οποίο ταχυρίζεται ότι εγώ του διετύπωσα τη
λέξη "αυτοσυγκράτηση".

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, παρακαλώ να λάβετε υπόψη σας αυτό
που λέει ο κ. μάρτιος και εν καιρώ να γίνει αυτή η αντιπαρόσταση.
ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μάλιστα, κύριε συνάδελφε.

ΜΑΡΤΥΣ. Να σας απαντήσω, κύριε Βουλευτά. Δεν θα έλεγα τη λέξη
"αυτοσυγκράτηση" σε έναν αξιωματικό, έστω και αν ήταν επιτελής.
Θα την έλεγα στους αρχηγούς, στους βοηθούς μου, ότι την έλεγα στο
πολεμικό συμβούλιο. Αντιθέτως, οι πρόβεις της στρατιωτικής ηγεσίας
αποδεικνύουν ότι δεν είλε χθη αυτό το πρόγμα, διότι αλλιώς δεν θα
στέλναμε τα υποβρύχια, δεν θα στέλναμε τα αεροπλάνα, δεν θα στέλναμε
τον παπαποστόλου με το ΡΕΒΥΜΠΟΥ, αλλιώς δεν θα στέλναμε τους 800
τόννους πυρομαχικά, δεν θα στέλναμε την μοίρα καταδρομών. Και ζα
στέλναμε και άλλες μοίρες καταδρομών, εάν η βρετανική εξουσία εν
κύρω δεν μας το απηγόρευε.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Μάλιστα, ποιός εισηγήθηκε αρχικά την ανατροπή του
Μακαρίου;

3/1 Δ.Δ. E.T. 13.1.1987

-32-

ΜΑΡΤΥΣ. Είπα κατ' αυτόν τον κύριο Πρόδεδμο, στις ερωτήσεις του κατά την πορτη ημέρα .Ο Ιωαννίδης από του Φεβρουαρίου είχε υπόψη του να ανατρέψει τον Μακάριο. Σας το ανέφερα αυτό.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Επομένως, ο Ιωαννίδης είναι αυτός ο οποίος απεφάσισε την ανατροπή...

ΜΑΡΤΥΣ. Από του Φεβρουαρίου έθεσε το θέμα ανατροπής του Μακαρίου.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Μαίλιστα. Ποιός έδωσε την εντολή και σε ποιόν για την εκτέλεση της ανατροπής;

ΜΑΡΤΥΣ. Εντολή δεν εδόθη από μένα. Έγινε μία σύσκεψη στο γραφείο μου, μία εβδομάδα περίπου ή 5 μέρες-δεν όμως θυμάμαι καλά-προ της γενεργείας της ανατροπής, στην οποία συμμετείχα εγώ, ο Ιωαννίδης, ο Κουπόκης και ο Γεωργίτσης. Αυτή η σύσκεψη δεν έγινε για να δοθεί πρόστινο φέρο, τουλάχιστον αυτό μου είναι ο Ιωαννίδης, απλώς έγινε για να ανταλλάξουμε απόψεις. Και μετά την 15λεπτη αυτή ανταλλαγή απόψεων που είχαμε μεταξύ μας, τους πήρε όλους, πλην εμού, και του Παπαδάκη ο Ιωαννίδης και πήγε στο γραφείο του, όπως μου σίπαν, να ετοιμάσουν σχέδιο ενέργειας, το οποίο θα μου έφερναν την επομένη για να το εγκρίνω. Ήλθαν την επομένη ο Παπαδάκης, ο Κουπόκης και ο Γεωργίτσης για να με αποχαιρετήσουν, προκειμένου να επιστρέ-

4/1 Δ. Δ. Ε.Τ. 13.1.1987

- 33 -

ψουν στις θέσεις τους. Και τους λέω " που είναι το σχέδιο; ". Και μου είπαν "δα σας το φέρει ο κ. Ιωαννίδης". Αν είδατε σχέδιο εσείς,
είδα και εγώ !

ΚΑΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ. Πρόγυμνα, η δη εωτησή μου θα ήταν γιατί δεν ξηθοα-
τε να μάθετε το σχέδιο, που δύνας διατάξατε γηγεντέλεσή του.

ΜΑΡΤΥΣ. Το έτηνα το σχέδιο και μου απήντησε ο Ιωαννίδης ότι δεν
υπάρχει σχέδιο, τα πάντα έχουν τακτοποιηθεί προφορικώς. Αυτό μου
είπε ο Ιωαννίδης όταν τον ρώτησα που είναι το σχέδιο που μου είπατε
προηγουμένως.

(Δ) 1/1 Σ. Ε.Σ. 13-1-87

34

ΚΛΕΑΝΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Έσχομα τόρα στην 5η ερώτηση -είναι βέβαια προδύστερο- εφ' όσον είχατε αντιρρήσεις για την ανατροπή του Μακαρίου, γιατί αυτό το λοχυοτσήματε προγενέστερα ....

ΜΑΡΤΥΣ: Βέδωσα στον κ. Πρόεδρο προ ολίγου επίσημα έγγραφα.

ΚΛΕΑΝΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Γιατί δεχόματε και διατάζατε την εκτέλεση του πολεμοπομπός αυτής να παραιτηθείτε, ως ωφελάστε;

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε: Αυτό είναι θέμα προσωπικής μου εκτιμήσεως. Θα υποθέσω βέβαια να παραιτηθώ, θα μπορούσα να παραμείνω. Προτίμησα να παραμείνω, διότι είχα και εγώ κάποιο σκοπό. Ηαν ο σκοπός ήταν η πολεμοποίηση, την οποία και τελικώς επέτυχα. Είχα ασχοληθεί δε με αυτήν πολύ πριν.

Εν πάσῃ περιπτώσει έκρινα ότι η έξοδός μου δεν θα ανέκοπτε την ανατροπή, θα εγένετο ούτες ή άλλως, δχ. με εμένα, αλλά με οιονδήποτε διάδοχό μου, χωρίς όμως να γίνει κάποια προσπάθεια επίτευξεως του δευτέρου σκοπού και γι' αυτό προτίμησα να παραμείνω. Άλλωστε το να φύγω εκείνες τις ώρες θα ήταν και ένδειξη δειλίας.

ΚΛΕΑΝΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Γιατί επιλέχθηκε αυτός ο τρόπος ανατροπής και δχ. άλλος ανάδυνος, γιατί ήδη ίμείς γνωρίζουμε ότι ο τρόπος αυτός υπήρξε πάσα πολύ επώδυνος και σαν τελική συνέπεια βέβαια την αδυναμία αυώνυμης της Κύπρου.

ΜΑΡΤΥΣ: Για την αδυναμία της Κύπρου, δεν το δέχομαι αυτό.

ΚΛΕΑΝΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Αυτό είναι βέβαια όποιη σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, όποιη μου:

2/1 Κ. Ρ.Σ. 13-1-87

-35-

Και μάλιστα στον κ. Πρόεδρο έδωσα ένα σημείωμα-στις προηγούμενες συνεδριάσεις, όπου αναφέρεται λεπτομερώς τι πιλεμική υιονότητα διέθετε η εθνική φρουρά.

'Οσον αφορά το δεύτερο σκέλος σας απήντησα στην προηγουμένη ερώτηση. Δεν έλαβα γνώση ούτε προφορικώς, ούτε εγγράφως της σχεδιάσεως της ανατροπής, απλώς εβεξήθην την ανατροπή. 'Όλα τα άλλα τα ανέλαβε οικειοθελώς και αυτοβούλως και τα εξετέλεσε ο κ. Ιωαννίδης δια των ανθρώπων του.
ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Γιατί δεν περιμένατε εισβολή; Είχατε καμιά βεβαίωση και από ποιάν;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως είχα. Ήπα κας στον κ. Λιαροκάπη ότι ήταν οι διαβεβαιώσεις του κ. Ιωαννίδη ότι οι Αμερικανοί δε θα αμφίσουν τους Τούρκους να επέμβουν και εγώ βέβαια δεν είχα άλλον τρόπο άλλωστε διασταύρωσες αυτής της διαβεβαιώσεως. Η μόνη διαβεβαίωση που μπορεί να θεωρηθεί διασταύρωση ήταν οι δηλώσεις του αρχηγού της ΚΥΠ προς εμένα, περί υιοθετίας της ανατροπής του Μακαρίου εκ μέρους των Αμερικανών, τόσον από τον Τόλη Πάππας όσο και από τον σταθμάρχη της ΣΙΑ, που υπηρετούσε εκδό στην Αθήνα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Ντασαγιάννης). Ποιός ήταν ~~ήταν~~ σταθμάρχης της ΣΙΑ εδώ;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τον είχα δει ποτέ μου.

3/1..K..P.Z..13-1-87

-36-

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Καλά, μήτως ξέρετε το όνομά του;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Απλώς έμαθα εκ των υστέρων ότι πάνταν κάποιος Κορομπλάς.

Δεν ξέρω αν είναι ορθόν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποιός;

ΜΑΡΤΥΣ: Κάποιος Κορομπλάς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κάποιος Κορομπλάς, είχατε μάθει ότι πάνταν σταθμάρχης.

ΜΑΡΤΥΣ: Άλλα δεν τον ξέρω τίκαν, ούτε τον είδα αυτόν ποτέ.

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Παρ'όλες τις αιτιολογίες που αναφέρατε εδώ στις διάφορες ερωτήσεις που βέβαια είχαν αιχμές ως προς το ρόλο που είχατε παιξει ανεξάρτητα από το σκεπτικό σας, ότι ακόμα και αν ή μάλλον δε θέλατε να παρατηθείτε γιατί είχατε κάποιο άλλο σκοπό περί πολιτικοποιήσεως του συστήματος κ.λπ. -Δινεξάρτητα από δύλα αυτά όταν διαπιναστώσατε, κύριε μάρτυς την τραγωδία, την καταστροφή στην Κύπρο, που σαν αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων είσαστε ο κύριος συνυπεύθυνος για την γέροπή του 'Εδνους, γιατί δεν αυτοκτονήσατε, κύριε Ντόνέλιο. Αυτή είναι η τελική μου ερώτηση σαν γενικό συμπέρασμα από την σύντομη ανάμνιση και έχοντας υπόψη μου το αίσθημα του Ελληνικού λαού.

ΜΑΡΤΥΣ: Θέλετε να απαντήσω σ' αυτό το θέμα;

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Εάν θέλετε.

4/1 E. P.E. 13-1-87

- 37 -

ΜΑΡΤΥΣ: Το θέμα αυτό που λέτε, κύριε βουλευτά, είναι εύκολη ηλύση της αυτοκτονίας. Η δύσκολη λύση είναι να αντιμετωπίσετε την κατάσταση όπως την αντιμετωπίζω εγώ τώρα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάδηνης). Τελειώσατε, κύριε συνάδελφε;

ΚΛΕΑΝΘΗΣ ΖΕΡΒΟΣ: Ναι, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάδηνης). Παρακαλώ ο κ. Σακολίκος να λάβει το λόγο.

(ΠΑ)

(K) 1/1 ΠΑ ΦΚ 13.1.87

- 38 -

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Κύριε πάστος, από την κατάθεσή σας έχει ποσούσει ότι έχετε ορισμένες δικές απόφεις για την άσκηση της εξουσίας σε μία Κοιλιτσία. Βλέπουμε, λοιπόν, ότι ενώ από τη παταρία θεωρείτε επαναστατική την κυβέρνηση, αυτήν την κυβέρνηση τη δική σας που υποστηρίζετε εσείς με τα όπλα, βρίσκετε δίλλους μπχανισμούς να την εξουδετερώσετε. Και ανασέρνωμε συγκεκρινένα: Ενώ το Υπουργείο Συμβούλιο δεν έχει ιδέα, εσείς προσωπικά, ο Γκιεζίκης, ο Ιωαννίδης και αν δεν κάνω λάθος και ο Ανδρουτσόπουλος, συσκέπτεσθε για το πραξικόπημα κατά του Μακαρίου. Είναι έτοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Επομένως, καταλύνατε μάθε έννοια λεφτίας. Πώς πιστεύατε ότι θα διοικούσατε σείς αυτό το κράτος, δταν καταργείτε τα δογανα που στηρίζεται; Διότι δταν κάνατε αυτές τις συνένεις καταργούσατε την κυβέρνησή σας, καταργούσατε εκπίνο που εσείς στηρίζατε και έτσι πήρατε ορισμένες αποκλίσεις. Το θεωρείτε αυτό εσείς, σαν Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων και εκφραστής του πνεύματος της σκληρής λεφτίας, δτι ήταν αυτό και δεν θα σας οδηγούσε σε καταστροφές;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Σαμολίκο, σαν Αρχηγός του κράτους ήταν ο Γκιεζίκης, Πρόεδρος της Δημοκρατίας. Ο Ανδρουτσόπουλος ήταν ο Πρωθυπουργός

Δημήτρης Σαμολίκος

2/1 ΠΑ ΦΕ 13.1.87

- 39 -

της κυβερνήσεως που κυβερνούσε τον τόπο και εγώ τίμουν ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων. Δεν είναι το κράτος αυτό; Τι καταργήσαμε;

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Ο Ιωαννίδης τί ήταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν ο ανθρώπος ο Ιωχείδης, αυτός που διέθετε τη δύναμη.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Μάνατε δηλαδή μια ιδιόμορφη νομιμότητα; Γιατί τέτοιο δργανό δεν προβλέπεται.

ΜΑΡΤΥΣ: Στις διάφορες καταστάσεις οι οποίες δεν είναι λαοπρόβλητες, υπάρχουν πολλά σχήματα διακυβερνήσεως. Ο Ιωαννίδης επέλεξε αυτό.

Δεν το επέλεξα εγώ. Το εδέχθη ο αρχηγός του κράτους, το εδέχθη ο πρωθυπουργός και επόμενο ήταν να το δεχθώ και εγώ.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Σέρετε γιατί σας το λέω αυτό: Διότι υπάρχει πρόβλημα ανάληψης ευθυνών. Οταν έχετε ένα υπουργικό συμβούλιο που παίρνει μια απόφαση, είναι μπεύσινο το υπουργικό συμβούλιο. Οταν ο πρωθυπουργός ή ο τότε Πρόδεδρος της Δημοκρατίας που ήταν μια ποδέη, είναι πολιτικικό δργανό της στιγμής εκείνης, έστις οι τέσσερεις τί ήσασταν;

ΜΑΡΤΥΣ: Τίποτε. Ο καθένας είχε οοιστύνεια καθίκοντα. Και δημος είπε και ο κ. Δασκαλάκης νομίζω δεν είμασταν μέτρο επαναστατικό συμβούλιο. Πιθανόν ο Ιωαννίδης να είχε στο νού του αυτό να επιτύχει, για να

3/1 ΠΑ ΦΚ 13.1.87

- 40 -

έχει μια επίπλαστη νομιμοφάνεια . Πιθανόν, δεν το θέω αυτό εγώ.

Οιωσιδήποτε όμως όταν είσωστε εσείς Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων
και σας καλεί ο Λοχηγός του Κοάτους και ο Ποωθηπουργός σε νέα
σύσκεψη, δεν θα πάτε;

ΠΑΥΕΛΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Ήεβαίως να!

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό έκανα και εγώ . Με καλούσας και πάγατνα. Και είπα
και προπηγουμένως και παρεπηγήθηκα, δτι δεν κάναμε τίποτε.

ΠΑΥΕΛΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Θα σας πώ και κάτι άλλο που μου έκανε ευτύχεια.
Μας είπατε εδώ, δτι προσωπικά εσείς ξητούσατε κάποια παράσταση χρόνου
όλης αυτής της κατάστασης γιατί προσωπικά, επαναλαμβάνω, είχατε
ει πολιτικούς στόχους. Άρα από το Αιμελές αυτό δργανό το ιδιόμορφο
που ασκούσε εξουσία, Γιαννιώνας, Μπουνάνος, Γκιεζίκης, λυδρούτσόπουλος,
ερχόμαστε στο μοναμελές, σε σάρ. Και λέτε καλά τα κάνατε δλοι εσείς
αυτά, εγώ έχω τους στόχους μου τους προσωπικούς: θέλω να εκδημο-
κρατήσω τη χώρα, θέλω να πολιτικοποιήσω την κατάσταση. Πιστεύετε
δτι είναι μια άλλη υφεσιά εξουσίας αυτή που πηγαίνατε να επιβάλλετε;
Διότι δεν συνεννοείσθιο με κανέναν.

(ΠΑ)

1/1FP.

(E.E.)

13.1.1987

- 41 -

ΜΑΡΤΥΣ : Βεβαίως.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ : 'Άρα και σεις πολιτειακός παράγων.

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν ξέρω πως το ερμηνεύετε εσείς. Με ρωτάτε καν πως απαντώ. Εγώ δεν έχω εκπαιδευτη τοιαύτη, για να συμφωνήσω ή όχι με αυτούς τους τίτλους που δίδετε. Εγώ οας είνα, είχα κατά νούν την πολιτικοποίηση.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ : Δηλαδή, περιμένατε στηγμή που θα ανατρέπετε την όποια επαναστατική "νομιμότητα", διότι κατά την χρήση οας έπρεπε να οδηγήσετε την Χώρα κάπου, στην πολιτικοποίηση.

ΜΑΡΤΥΣ : Βεβαίως.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ : Αυτό επιβούματε.

ΜΑΡΤΥΣ : Ναι.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ : 'Άρα, ενεργούσατε ατομικά εκείνη τη στιγμή.

ΜΑΡΤΥΣ : Βεβαίως.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ : Διότι αυτό οδήγησε στο αδιέξοδο, κύριε μάρτυς.

Αυτή η νοοτροπία, οδήγησε σ' αυτό που πάθαμε.

ΜΑΡΤΥΣ : Πιθανόν.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ : Τώρα, ένα άλλο ερώτημα: Είπατε σε κάποια στιγμή, διτι ο Ιωαννίδης απήγησε να φύγουμε από το NATO.

ΜΑΡΤΥΣ : Μάλιστα.

The image shows two handwritten signatures. The first signature, on the left, appears to be 'ΜΑΡΤΥΣ' (Witness). The second signature, on the right, appears to be 'ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ' (Lawyer). Both signatures are written in black ink on a white background.

2/ΙΓΡ.

(Ε.Ε.)

13.1.1987

- 42 -

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Γιατί συνέδεσε το NATO με όλη αυτή την ιστορία
ο Ιωαννίδης; Το NATO είναι μία συμμαχία, η οποία είχε σαν στόχους
Α; Β; Γ; Δ'. Τι ανένει πάγια το NATO, σ' αυτή την ιστορία;
Ανήστε τους Αμερικανούς. Αυτοί είναι άλλη υπόθεση. Το NATO. Γιατί;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό, ότι οι τοπικοί ίδιοι, διανύντες.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Εσείς δεν το ρωτήσατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Να τον ρωτήσω; Όχι. Ήδη κατ' ο Αραπάκης έλεγε να φύγουμε
από το NATO. Κατ' θέν το έλεγε μόνο τότε, το έλεγε και επί Αθέρωφ,
το έλεγε και στον Καραμανλή, όταν έφυγε— καλώς έπος—. Επομένως,
υπήρχαν δύναμης και υπάρχουν ακόμα δύναμης, όχι μόνο στο Στρατό,
αλλά και έξω στην κοινωνία, που θέλουμε να φύγουμε από το NATO.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Κυρτάξτε, άλλη ήταν η θέση των Κυβερνήσεων
της Μεταπολίτευσης, για να φύγουμε από το NATO, διότι είχαμε ένα
αποτέλεσμα, κατ' άλλη εκείνη τη στιγμή η θέση του Ιωαννίδη. Μήπως
είχε αντιληφθεί ότι το NATO είχε ευπλοκή ή μήπως το NATO του επρό-
βωσε, ή μήπως του είχαν υποσχεθεί κάποιοι ίδιοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω αυτό.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Δεν το ξουβεντιάσατε αυτό καθόλου;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, ξέρω μόνο τούτο. Ότι στη συγκεκριμένη αυτή ο Άνδρου-
τσόπουλος είπε "ναι ότι το ξέρω στο Υπουργικό Συμβούλιο το αίτημα

*Δικι**Ο**Α*

3/ΓΓΕ.

(E.E.)

13.1.1987

- 43 -

αυτό της εξόδου από το NATO". Κατ την εποιένη φαίνεται ότι το
έθεσε, διότι στην αγγί "σύσκεψη που ήδην μας, το επόμενο βράδυ,
στο Γραφείο του Γκιζίνη, μας είπε ότι το Υπουργικό Συμβούλιο
απέδριψε αυτή τη θέση του Ιωαννίδην.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μικαστγιάννης): Επιτρέψτε μου, μία μικρή παρένθε-
ση: Πότε σας είπε ο Ανδρουτσόπουλος ότι το Υπουργικό Συμβούλιο
απέδριψε την πρόταση περί αποχώρησης από το NATO;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 22.7.1974 μου το είπεκα αυτεφέρετο σε "χθεσινή" συνε-
δρίαση του Υπουργικού Συμβουλίου, δηλαδή σε συνεδρίαση της 21.7.74.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Δώστε μου μία εξήγηση, κύριε μάρτυς, μετά την
ερώτηση του κ. Προέδρου: Για την αποχώρηση από το NATO η προσωπική
δύναμη του Ιωαννίδη δεν είναι τόσο τσχυρή, ώστε να πάρει ο ίδιος
την απόφαση και να διατάξει αποχώρηση.

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς ναι.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Σητάρι κάποια επικύρωση από ένα Υπουργικό
Συμβούλιο, το οποίο βρίσκεται σε λίθαργο τότε. Για την απόφαση
για το πραξικόπεμπα, που είχε σαν αποτέλεσμα όλα αυτά, το παίρνει
ο ίδιος.

ΜΑΡΤΥΣ: Το ηγυόντιο πιθανόν.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Πιθανόν να το ηγυόντιο. Έρχομαι στο πραξικό-

4/ΙΓΡ.

(Ε.Ε.)

13.1.1987

- 44 -

πηγα ...

ΜΑΡΤΥΣ: Αν και στο σημείο αυτό, πρέπει να λάβετε υπόψη όμως, ότι
ο Πρωθυπουργός ήταν εν γνώσει. Από κεί και πέρα το Υπουργικό
Ευθυνούλιο τη σχέση είχε και πως δούλευε τότε, ούτε έλαβα μέρος
σε καμία σύσκεψη, ούτε ξέρω και τι σχέσεις υπήρχαν μεταξύ
Υπουργών και Πρωθυπουργού. Εν πλανητικώς, περιττώσει, ο Πρωθυπουργός
ήταν γνώστης της καταστάσεως.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Έρχομαι στο πραξικόπημα, κύριε μάρτυς.
Σας ρώτησε κατ' ο.η. Σερβός. Επιλέξατε ένα τρόπο για την ανατροπή
του Μακαρίου, του πιο επώδυνο. Δηλαδή, είχαμε θύματα, είχαμε κατα-
στροφές, είχαμε ολόκληρη στρατιωτική επιχείρηση, την οποία δύο και
εδώ δεν δέχεσθε κανείς, εισείς έχουμε στοιχεία, δια συνέπη αποδειρυά-
νωση, κανείς δεν το δέχεσθε ότι υπήρξε, ήταν ένας τρόπος ανατροπής,
που κόστισε και σε σας, διότι κάποιες αλλαγές έγιναν στις διατάξεις
των Μονάδων και στον Κυπριακό λαό, αλλά και στην Ελλάδα.

The image shows two handwritten signatures. The first signature on the left is in cursive Greek script and appears to read "Δ. Μ. Ζακολίκος". To its right is a stylized signature of the letter "G" followed by the number "N. 1". Further to the right is another cursive signature.

ΓΡ

1/1N

BII

13.1.87

-45-

Γιατί, παράδειγμα, κάνατε την επιχείρηση και στείλατε δώματα για κτυπήσουν το Προεδρικό Μέγαρο, όταν όπως μας κατέθεσε κατ' ο Γεωργίτσης δεν ήξεραν αν ο Μακάριος ήταν ζων; Ήτσι έλεγαν. Δεν μπορούσατε να εξοντώσετε το Μακάριο φυσικά ή δεν μπορούσατε να του πιάσετε και να του απαγάγεται. Γιατί επιτεθήκατε στο Προεδρικό Μέγαρο, στην λοχιεπισκοπή και στο PIR;

ΜΑΡΤΥΣ: Έχω ήδη απαντήσει στο ερώτημά σας αυτό. Θα επαναλάβω όμως τα (δια, γιατί πιστεύω ότι δεν υπάρχει διαφορά). Ήγώ δεν έλαβα γνώση αυτού του σχεδίου που μου είπαν πως θα φτιάξουν για να ξέρω πως θα γίνει η ανατροπή αυτή. Όταν τον ρώτησα τον Ιωαννίδη που είναι το σχέδιο μου είπε πως δεν υπάρχει και όλα αυτά έγιναν προφορικά.

ΠΑΥΡΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Δεν έπρεπε να πείτε σεις κύριε Μπογάνο σαν ασχηγός, ανατροπή μεν, δύματα μηδέν;

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα πως ζήτησα το σχέδιο και μου είπαν ότι δεν υπάρχει, γιατί οι διαταγές δόθηκαν προφορικά. Αυτή ήταν η απάντηση του Ιωαννίδη και εγώ ηρκέσθην σ' αυτήν.

Όσον αφορά το θέμα της εξουδετερώσεως ως φυσικού ατόμου του Μακαρίου, εγώ του είπα τον Ιωαννίδη από το Φεβρουάριο, πως αν θέλει να τον εξουδετερώσει το Μακάριο, τότε που θα πάει στην Κίνα

2/IN _____ ΒΠ _____ 13.1.87 _____

- 46 -

είναι εύκολο να τακτοποιήσεις το Μήτρια.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Υποδειχθείτε φυσική εξόντωση του Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, είπα να τον βγάλει από την Κυβέρνηση. Να ορίσει κάποιον άλλον ως Πρόεδρο.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Μετά απ' αυτό τον τρόπο ενεργείας που σεις δεν λάβατε τα μέτρα για να πείτε πως δεν θέλετε ώρτε ένα νεκρό, γιατί αν λέγατε σαν αρχηγός, ότι εφόδησαν να κάνουν το άλλα σχέδιο. Αν λέγατε ανατροπή, κόρες Ιωαννίδη ή κόρες Κομπόκη ή κόρες Γεωργίτση, αλλά νεκρόι μηδέν;

ΜΑΡΤΥΣ: Έστω ότι το έλεγα αυτό, νομίζετε ότι δεν θα γινόταν η ενέργεια ανατροπής; Δεν θα είχαμε τα ίδια αποτελέσματα;

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Η ανατροπή θα γινόταν αλλά δεν θα εγένοντο αυτές οι βιαιότητες. Θα σας ρωτήσω, ποιός φέρνει τις ευθύνες των βιαιοτήτων και των ποινικών κολασίμων πράξεων που έγιναν στην περιοχή κυρίως της Λευκωσίας τις ημέρες του πραξικοπήματος.

ΜΑΡΤΥΣ: Σας έχω αναφέρει, γιατί ο κύριος Λάσκαρης συγκεκριμένα μου έθεσε το ερώτημα και σας είπα ότι αφ' ής στιγμής έλαβα μέρος αυτοβούλως στην ανατροπή, έχω τις επικόλουθες ευθύνες. Δεν τις αποκλείω.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Ήταν ανάγκη να γίνουν αι βασανισμοί και να φέρονται αειωνιαίοι να κάνουμε κλοπές.

3/1N

ΒΠ

13.1.87

-47-

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τα ξέρω αυτά. Δεν μου αναφέρθη τίποτα από κανέναν.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Εδώ έχουν γραφεί κύριε μάρτυς υποκουμενταρισμένα πράγματα.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δεν έχω επίσημη αναφορά ούτε για βασανισμούς, ούτε για κλοπές, ούτε γι' αυτές τις πράξεις Blas και λεηλασίας.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Από ποιόν έπρεπε να έχετε αυτές τις αναφορές;

ΜΑΡΤΥΣ: Από τον Αρχηγό του ΓΕΕΦ, τον κύριο Γεωργίτση.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Ο κύριος Γεωργίτσης λέει πράγματα που σεις ανατρέπετε εκατό τοις εκατό. Να σας διαβάσω εγώ για να δείτε την ποιότητα του κυρίου Γεωργίτση;

ΜΑΡΤΥΣ: Διαβάστε ότι θέλετε κύριε βουλευτά. Εγώ σας λέω ότι δεν έχω καμία επίσημη αναφορά. Αυτό είναι βεβαιωμένο. Αν ψάξετε τα αρχεία του ΓΕΕΦ δεν θα βρείτε ούτε μια αναφορά γι' αυτά τα πράγματα. Από τον Τύπο, γιατί.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Αναθέσατε δίλη τη διεξαγωγή του αγώνα στον κύριο Γεωργίτση.

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα ότι ήταν τραγικό λάθος αυτό.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Θέλω να μου επιβεβαιώσετε ή να διαψεύσετε κάτι που καταδέτει. "Μετά ταύτα μετέβην και παρονταίστηκα στον Αρχηγό Ευόπιλων Δυνάμεων στρατηγό κύριο Γεωργίδη Μπουνάνο".

ΜΑΡΤΥΣ: Πότε:

4/IN

ΕΠ

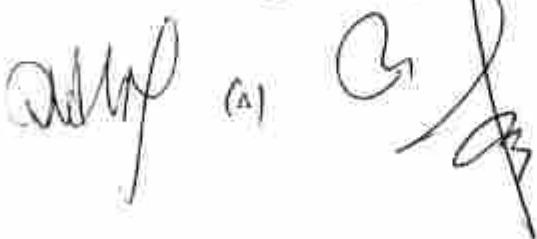
13.1.87

- 48 -

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Όταν επέστρεψε από την Κύπρο. Δεν χρειάζεται να σας αναφέρω τους χαρακτηρισμούς που έκανες για σας όταν σας συνήντησε.

ΜΑΡΤΥΣ: Να τους πείτε.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Αν σας ενδιαφέρει θα σας τους πω.

(N.)

1/1 Δ.Δ. B..Z. 13-1-87

- 49 -

Εκεί συνήντησα ένα αυθρώπινο ράκος και δχτι αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων - είναι καίσαρες του Γεωργίτση - δάστις μου είπε - και εδώ είναι το ουαλαστικό - δτι εφόσον με καλέσει ο Υπουργός Εθνικής Αμύνης κ. Αθέρωφ Συδιγγελος, να του αναφέρω δτι την ενέργεια κατά του Μακαρίου την έκανα εγώ και ο Συνταγματάρχης Χουπόκης, με σκοπό να τον αναγκάσουμε σε πτώση, Κατά την κίνηση των τμημάτων μαρ μαρ εκτόπησαν και υποχρεώθημεν να κτυπήσωμεν.

Απήντησα - λέει ο Γεωργίτσης - δτι εγώ δεν πρόκειται να παρουσιαστώ στον κ. Υπουργό και αυτά να τα πείτε εσείς. Εγώ δν κληθώ από τον κ. Υπουργό, δα πώ την αλήθεια."

Συνέδη αυτό το περιστατικό;

ΜΑΡΤΥΣ. Δυπούμαι δχτι. Δυπούμαι, κύριε Βουλευτά, που είμαι υποχρεωμένος ευάπιον σας να διαψεύσω έναν Ταξίαρχο!

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. 'Ήταν αρχηγός ΓΕΕΦ.

ΜΑΡΤΥΣ. Τον διαψεύδω!

Εκείνο που ελέχθη ήταν να κλείσει το στόμα του και να μην πει τίποτα πουθενά. Πράγμα, το οποίο τήσησα και εγώ 12,5 χρόνια. Αυτό του είπα.

Φέρτετον ευάπιον μου να μου πέι δτι του είπα αυτά τα πράγματα.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. 'Ας έρθουμε στην εισβολή και κλείνω:

Υπήρχε, κύριε μάρτυς, όπως διλοι Εέρουμε, σχέδιο μίμνας της Κύπρου. Την ευδύνη της διεθνογνωμός των επιχειρήσεων στην Κύπρο, προσωπικά ποιάς την

2/1 Δ.Δ. B.Z. 13-1-87

- 50 -

είχε;

ΜΑΡΤΥΣ. Ο τοπικός Διοικητής.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Έμεσε σε οποιαδήποτε πρόπτωση να αναμένει διατάξεις ΑΕΔ ο τοπικός Διοικητής, στην συγκεκούμενη περίπτωση της εισβολής;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Αυτού μάτως το σχέδιο εφημερίδη. Άλλα δεν έέρχο πώς εφημερίδη.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Τότε είχαμε αγωνισθείς κλήσεις και το καταδέτουν 4-5 μάρτυρες - ο Πούλος, ο Γεωργίτσης, ο Κουπόκης και όλοι από κάτω - δτι συνεχώς σας τηλεφωνούσαν ...

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι σε μένα.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Ήτο επιτελείο του ΑΕΔ.

ΜΑΡΤΥΣ. Το δέχομαι αυτό που λέτε, χωρίς να είμαι σε θέση να το βεβαιώσω.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Κύριε μάρτυρε, αφού είχαν τόσα τηλεφωνήματα από την Κύπρο σε σας οι επιτελείς σας δεν ήθαν ποτέ να σας πούν: Κύριε Αρχηγέ, έχουμε συνεχώς τηλεφωνήματα και ζητούν οδηγίες. Ιας το είπαν ποτέ αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Σας λέω τι έγινε σ' αυτά τα 2,5 24ωρα.

Ερχόταν ο Χανιώτης, σαν διευθυντής του Α' Κλάδου και το μόνο που έκανε ήταν διά μέσος διογκώσεως των πληροφοριών να με εξαναγκάσει και αυτός να απηθώ σε πολεμική αναμέτρηση με την Τουρκία. Πράγμα που εγώ δεν είχα κατά νου φα ποδέω, εκτός εάν επιτίθεντο αυτόν. Εγώ αυτοθιστώς, αντιπεριστα-

3/1 Δ.Δ. β.ζ. 13-1-87

- 51 -

στηνώς να πάω να επικεθώ στην Τουρκία, εκτός των κοινών συνδρονών λόγω της εισβολής στην Κύπρο, δεν το έκανα.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Εγώ μιλώ για εθηγίες διεξαγωγής του αγώνα στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ. Οι εθηγίες διεξαγωγής του αγώνα στην Κύπρο ήταν σαφές γραμμένες στο σχέδιο αμύνης της Κύπρου.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Κατ' γιατί δεν στέλνατε ένα σήμα, που να λέει τα εξής απλά: "Έφαρμόσατε σχέδιο Κ. Ανάληψη ευθύνης αγώνος προσωπικώς από σας",

ΜΑΡΤΥΣ. Βα σας απαντήσω επ' αυτού, γιατί δεν πρέπει να μένει καμιά αμφιβολία. Κατ' εγώ δυστυχώς ή εύτυχώς δεν ξέω, είχα μια θέση, ετην όποια ευλόγως παρουσιάζονται αυτά τα ερωτήματα και πρέπει να λάβω θέση.

*Όταν πήγα στο γραφείο του ΑΕΔ, με την ειδοποίηση περί ενάρξεως της εισβολής, τα χαρόματα της 20ης, βρέθηκα προ μιας καταστάσεως ανταρσίας. Με υποδέχτηκαν ο Πηλιχός, ο Παλαίνης ο Τριανταρύλλου, ο Μαρδίτης και κάποιοι άλλοι αξιωματικοί μόλις μπήκα στο γραφείο μου . . .

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ. Όλοι αυτοί στο γραφείο σας ; Ταγματάρχες, Συνταγματάρχες, λοχαγοί ; Δηλαδή έφοδος .

(Δ) 1/1 0 Ε.Τ. 13.1.87

- 52 -

ΜΑΡΤΥΣ : Αφήστε με να ολοκληρώσω. Προτού αφήσω το καπέλο μου στη θέση του, μου λένε βάλλεται π. ΕΛΔΥΚ, να κηρύξουμε τον πόλεμο. Τους απέπεμψα, σκατώσ, μπορώ να πω, λέγοντάς τους, να εφαρμοστούν τα σχέδια.

Από κεί και πέρα στο μεσοδιάστημα της μιας ώρας ασχολήθηκα με το να συγκαλέσω πολεμικό συμβούλιο και να πάρει θέση η κυβέρνηση, ο αρχηγός του κράτους και να μας δώσει ψυχή, γιατί οι ένοπλες δυνάμεις δεν εκτελούν κατά το δοκούν δήτι νομίζουν. Δεν είχαμε δε περίπτωση προσβολής του εθνικού εδάφους για να αντιδράσουμε αυτομάτως και εμείς.

Έπρεπε λοιπόν η κυβέρνηση να ενημερωθεί και να λάβει θέση, γιατί αυτή ήταν τις πολιτικές συνάπτεις μιας πρόξεως και την αποστολή που θα έπρεπε να έχουν οι ένοπλες δυνάμεις. Και τα κατόρθωσα αυτό και στις 8 η ώρα έγινε η έναρξη του πολεμικού συμβουλίου, το οποίο τελείωσε στις 10 το πρωΐ.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ : Κύριε μάρτυς, στο γραφείο σας δεν σας περίμενε ο αρμόδιος διευθυντής της διευθύνσεις του ΓΕΕΒΑ των επιχειρήσεων;

ΜΑΡΤΥΣ : 'Όχι, δεν ήταν κανένας.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ : 'Αρα έχουμε μια άλλη ιεραρχία πλέον, γιατί τα έχω ξέσει λίγο αυτά, πέντε λοχαγοί καταλαμβάνουν το γραφείο του ΛΕΔ και προτρέπουν/γιον ΛΕΔ να μάνεψενέργειες κατά της Τουρκίας.

2/1 O Θ.Τ. 13.1.87

- 53 -

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν ελέχθησαν αυτά από εμένα.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ : Μα δεν έπρεπε να είναι ο αρχηγός της ΣΠΣ ΜΕΟ του ΓΕΕΒΑ σκελ τια να δώσει πληροφορίες;

ΜΑΡΤΥΣ : Έπρεπε να είναι, αλλά δεν ήταν, είτε διότι καθυστέρησε να αφιχθεί, είτε διότι ήταν καδόδον. Εκείνο που έχει σημασία είναι ότι το πνεύμα της καταστάσεως των μηχανισμών, του κυκλώματος Ιωαννίδη αυτοί που σας ανέφερα, ήταν άνθρωποι του Ιωαννίδη.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Το ξέρω.

ΜΑΡΤΥΣ : Αφού το ξέρετε λοιπόν, γιατί μόνι μα τα λέτε εμένα; Ήγε δεν ήμουν άνθρωπος του Ιωαννίδη.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ : Θέλω να καταλήξω ότι δεν μπορούσατε να διοικήσετε.

ΜΑΡΤΥΣ : Αυτό σας το είπα μόνος μου.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ : Κατ απορία πως δεν παρατηθήκατε σ'ένα τέτοιο κρίσιμο σημείο να τους πείτε το εξής κύριε μάρτυς, ή είμαι αρχηγός ή αυτή τη στιγμή φεύγω.

ΜΑΡΤΥΣ : Είναι μια αποψη αυτή.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ : Έχετε καταθέσει μια λογοτροφή αποψη. Μια σας τίποτε δεν συνέβη με το πραξικόπεμπα, όλες οι δυνάμεις της Κόπρου

Αλεξ

Δ

Δημη

3/1 0 φ.τ. 13.1.87

- 54 -

ήταν στις θέσεις τους και αν εφόρμωσαν κανονικά το σχέδιο όλα θα πήγαιναν καλά, ή μάλλον λέτε ότι πήγαν καλά. Είχαμε άμεση αντίδραση λέτε κλπ.

ΜΑΡΤΥΣ : Τα δυο 24ωρα, ναι.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΔΙΚΟΣ : 'Ανθρώποι που έζησαν την εισβολή στην Κύπρο λέγε το ΕΕής : 'Ένα ολόκληρο συγκρότημα που κυνηγούσε τον Μακάριο προς την Πάφο την ημέρα της εισβολής ήταν κάπου στη διαδρομή Πάφου - Λευκωσίας όπου δεν ήταν στις θέσεις τους. Ο διοικητής του πυροβολικού, ο Πούλος, λέει ότι οι δυνάμεις του δεν ήταν στους χώρους διασποράς που έπρεπε να είναν, ο δε Κομπόκης λέει, πάνω σ' αυτή τη φασαρία και πάνω σ' αυτή την ασυνεννοοσία, προσωπικά πήρε την ευθύνη και με δική του πρωτοβουλία κινήθηκε να δώσει κάποιες μάχες με τις δυνάμεις καταδρομών. Αν δεν συνέβαινε το πραξικόπημα ότι ήταν αυτή η κατάσταση των δυνάμεων ή θα ήταν στις θέσεις τους; 'Η δεν το παρακολουθήσατε και αύτο;

ΜΑΡΤΥΣ : Πώς να το παρακολουθήσω;

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΔΙΚΟΣ : Σας ερχόντουσαν σήματα κύριε Μπονάνο, που έλεγε ότι όλες οι δυνάμεις είναι στους χώρους διασποράς που προβλέπονται από το σχέδιο "K".

4/1 0 Φ.Τ. 13.1.87

- 55 -

ΜΑΡΤΥΣ : Έπρεπε να είναι στους χώρους διασποράς.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ : Το ελέγχετε εάν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ : Εάν είχα περιθώρια γρόνου θα το ήλεγχα. Άλλα τι να πρωτοελέγχω; Να παραπέμψω στο στρατοδικείο ανθρώπους; Να κάνω ετούτο, να κάνω εκείνο; Να ελέγξω τα σχέδια;

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ : Δεν λέω αυτό, λέω ότι δεν είχατε εικόνα των επιχειρήσεων.

ΜΑΡΤΥΣ : Ασφαλδς δχι.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ : Διότι τα σχέδια προέβλεπαν και εμπλοκή δική σας σαν ΑΕΔ με την αποστολή εντοχήσεων.

ΜΑΡΤΥΣ : Τα στείλαμε αυτά.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ : Τι στείλατε αφού δεν έφερτε την εικόνα της μάχης;

ΜΑΡΤΥΣ : Μου επιτρέπετε να πω ότι τα πράγματα τα μπερδεύετε. Το σχέδιο προέβλεπε μια παρουσία της Ελλάδος κυρίως για την τόνωση του ηθικού, και για την παρουσία της Ελλάδος, ήταν ένα υποβρύχιο και μια μοίρα αεροσκαφών F 84, τα οποία ήταν καταδικασμένα σε απώλεια και η ΕΛΔΥΚ η οποία ευρίσκετο εκεί υπό δέσμευση μόνο για αυτεπίθεση.

ο 1/1 ο (Κ.Ο.) 13.1.87

- 56 -

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ : Μην αγωνίζεσθε, τα ξέρουμε όλα αυτά. Το ερώτημά μου είναι διλό.

ΜΑΡΤΥΣ : Να σας α παντήσω πάνω σ' αυτό που είπατε. Δεν στείλαμε δύο υποβρύχια; 'Ασχετο αν δεν πήγαν, χίναι διλό γενικά αυτό. Δεν στείλαμε τα αεροπλάνα Φάντομ⁹ αντί των F 84; 'Ασχετο αν δεν πήγαν. Τα στείλαμε. Δεν στείλαμε μία μοίρα καταδρομών, π οποία δεν προεβλέπετο από το σχέδιο. Μάλιστα δεν πήγε την πρώτη βραδυά πηγε τη δεύτερη για διάφορους λόγους; Τη στείλαμε. Δεν στείλαμε 800 τόννους πυρομαχικά που δεν προεβλέποντό ; τα στείλαμε; Δεν στείλαμε το ΡΕΘΥΜΝΟ με 600 Ελληνοκυπρίους εδελοντάς φοιτητάς και ένα τάγμα με μία ψληφιδών; Τα στείλαμε. 'Ασχετο εάν δεν πήγαν. Εκεί διλή έρευνα γιατί δεν πήγαν.

Επομένως από πλευράς λήψεως μέτρων ενισχύσεως του αγώνος εκ μέρους του ΓΕΕΘΑ, ελήφθησαν .

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Κάνατε το εξής λάθος. Μας απαριθμήσατε μονάδες που στείλατε και δεν προεβλέποντο από το σχέδιο. Άρα αυτό ήταν σωτερή ενέργεια; Το σχέδιο προέβλεπε ορισμένες μονάδες, τις οποίες δεν στείλατε, στείλατε άλλες.

ΜΑΡΤΥΣ: Στείλαμε παραπάνω.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Στείλατε παραπάνω. Και σας ερωτώ: Στείλατε μο-

2/1 σ. (Κ.Ω) (3.1.87)

- 57 -

νάδες χωρίς να ξέρετε την κατάσταση του πεδίου μάχης; Διότι μένετε με την ευτύπωση εσείς δτι οι μονάδες κινήθηκαν κανονικά, ενώ εδώ μας λένε ότι ήταν αλλαλούμ. Τι μονάδες στελλατε εσείς, αφού ούτε το πυροβολικό ήταν στη θέση του, ούτε οι καταδρομές ήταν στη θέση τους, ούτε οι άλλες μονάδες ήταν στη θέση τους, τι αγώνα στέλνατε να κάνετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Βουλευτά, ομολογώ ότι δεν μπορώ να σας παρακολουθήσω στο αιματηρό σας. Εγώ σας είπα και σας ανέψερα, ότι προεβλέπετο να φτείλουμε πέντε πρόγυματα και εμείς στέλλαμε δέκα.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Συμφωνώ, κύριε μάρτυρε. Όταν έχετε ό μως την εικόνα ότι η μονάδα του Κομπόκη, παρέβεγμα, δια είναι στα υψώματα της Κυρήνειας, όπου προεβλέπετο από τα σχέδια, αυτή την εικόνα είχατε, αφοδεικνύεται ότι η μονάδα του Κομπόκη δεν είχε φθάσει εκεί.

ΜΑΡΤΥΣ: Πήγε.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Πότε πήγε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν την διέταξε το ΓΕΕΦ.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Μα δεν την διέταξε κανείς, μόνος του την πήρε και πήγε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είναι αωστό αυτό. Την διείσαξε το ΓΕΕΦ.

3/1 q (Ε.Ο.) 13.1.87

- 58 -

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Εν πάσῃ περιπτώσει, μετά από όλα αυτά, από το αποτέλεσμα όλης αυτής της ιστορίας, αισθάνεσθε ότι έχετε κάποια ευθύνη για όλη αυτή την τραγική κατάσταση που περιήλθε το κυπριακό και η εμπλοκή μας αυτή;

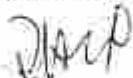
ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ το είπα από την αρχή, ότι από ενός χρόνου και έπειτα έχω ακεραία την ευθύνη.

ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ: Τίποτε άλλο, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάδηνς): Παρακαλώ του κ. Βαρβιτσιώτη να λάβει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Κύριε μάρτυρε, ακαντώντας στον κ. Ζακολίκο, μας είπατε ότι στεγάζατε δυνάμεις που δεν προεβλέποντο από τα σχέδια για την ενίσχυση της αμύνης της Κύπρου. Βα ήθελα να σας ρωτήσω, αωρά κάνατε αυτές όλες τις ενέργειες, γιατί διεπάρθατε την αντικατάσταση της παλιάς δυνάμεως της ΕΔΔΥΚ, η οποία έλαβε χώρα μετά το πραξικόπημα κατά Μακαρίου, παρά την διακατενόμενη τουρκική απειλή και δεν σκεφθήκατε ότι θαλό θα ήταν να διατηρήσετε τους παλιούς στρατώτες που ήθεραν και τον περιβάλλοντος χώρο, ήθεραν και καταστάσεις αντί να στελέτε νέους που ήταν τελείως αδαείς για την αποστολή

την οποία εστέλνοντο;

4/1 σ (Κ.Ο.) 13.1.87

- 59 -

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ' αρχήν η αποστολή του τάγματος αυτικαταστάσεως ΕΛΛΥΚ-
δεν ήταν μόνο της ΕΛΛΥΚ, ήταν και της Εθνοφρουράς, ως μέλη, υπαξι-
ματικοί μέσα, ήταν προγραμματισμένη και είχε γνώση η ειρηνευτική
δύναμη, διότι αυτή είναι η διαδικασία και ελέγχει τι μπαίνει και τι
βγαίνει. Εάν, λοιπόν, δεν τους στέλναμε θα ήταν η διακύβευσης της
μυστικότητας της ενέργειας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Ποιάς ενέργειας;

ΜΑΡΤΥΣ: Της ανατροπής του Μακαρίου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Μα, πότε έγινε η αυτικατάστασή;

ΜΑΡΤΥΣ: Στις 19 του μηνός.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Αρα, μετά το πραξικόπημα.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, αλλά αν δεν το στέλναμε λέω, ενώ ήταν προγραμματισμένο,
πώς θα εδικαϊολογείτο η μη δωξίς;

Με συγχωρείτε δεν λέτε γι' αυτό, έκανα λάθος εγώ. Έκανα σύγχυ-
ση και το ανατρώ αυτό.

The image shows two handwritten signatures. On the left is a signature that appears to read "Αλέξης". To its right is another signature that appears to read "Οικονόμης". Below these signatures is the text "(Η.Η.)".

(σ)

1/1.Ε.Δ.Μ. 13-1-86

- 60 -

Ήταν προγραμματισμένη η αποστολή και έφυγε κανονικά κατέφθασε -έφυγε από δω στις 17 ή στις 18, δεν θυμάμαι ακούμενο ...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΟΥΤΗΣ: Πάντως μετά το πραξικόπημα.

ΜΑΡΤΥΣ: Μαζιάστα. Μετά την ανατροπή.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΟΥΤΗΣ: Εν'όψει διαφανούσας τουρκικής απειλής, ήταν λογικό να βγάλετε άνδρες οι οποίοι ήξεραν ....

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι. Δεν ήταν άνδρες που δεν ήξεραν. Ήταν άνδρες εκπαιδευμένοι. Δεν ήταν νεοσύλλεκτοι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΟΥΤΗΣ: Οχι. Άλλα όταν κατέβηκαν στον Κυπριακό έδαφος, δεν ήξεραν καν πώς είναι οι στρατώνες.

ΜΑΡΤΥΣ: Μα, ούτε κατέβηκαν στον Έδαφος Ελλάς.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΟΥΤΗΣ: Πώς δεν ήξεραν; Ήταν κάτω εκεί τόσο κατόρθωσαν.

ΜΑΡΤΥΣ: Ήξεραν μόνο την Δευτεροβάθμια κατάστημα αυτού. Ακούστε με εμένα. Ήξεραν, επαναλαμβάνω, την Δευτεροβάθμια κατάστημα κατάστημα ασκήσεις που κάναν. Γνατί η ΕΛΔΥΚ για να κάνει ασκήσεις, τις έκανε εγγύς του στρατοπέδου της. Δεν ήξεραν τίποτε άλλο, ούτε από εδώφη, ούτε ...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΟΥΤΗΣ: Κόρες μάρτυς, μη μας λέτε πράγματα τα οποία ...

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε βουλευτά, ακούστε με για να σας συνημερώσω. Δεν έχω κανένα λόγο....

271_H_A_M_13-1-86

- 61 -

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Με συγχωρείτε. Το ίδιο εποιημόπολεμος όταν είναι
ένας στρατιώτης που έχει καθίσει ένα ή ενάμισι χρόνο στον περιβάλ-
λοντα χώρο και το ίδιο εκείνος που κατεβαίνει από το ακριματαγωγό
την ίδια στιγμή :

ΜΑΡΤΥΣ: Από πλευράς εγκλιματισμού είναι καλύτερος αυτός που είναι
εκεί . Άλλα από πλευράς γνώσεων του εδάφους είναι το ίδιο πράγμα.

Για πολύν
την
Η πονάς δε αυτή ήταν συγκεκριτικά μόνη. Δηλαδή ήταν ολόκληρο τάγμα
της ΕΛΔΥΚ που έφευγε. Κατ είχε δημιουργηθεί ένα τάγμα από τις ειδι-
κότητες που έπρεπε να αντικατασταθούν , το οποίο πήγανε . Με την
εισβολή διέταξα και επανήλθαν .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Μάλιστα. Η δεύτερη ερωτησή μου είναι, πότε
διατάξατε να επανέλθει το αριματαγωγό "ΛΕΕΒΟΣ".

ΜΑΡΤΥΣ: Ετις 20 το πρωΐ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Πριν ή μετά το πολεμικό συμβούλιο της ημέρας
εκείνης;

ΜΑΡΤΥΣ: Μετά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δηλαδή το δέσμισε στο πολεμικό συμβούλιο;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι. Ήταν δική μου ενέργεια .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Θα ήθελα να ρωτήσω επίσης, γιατί διατάξατε,
τι ποίος διέταξε να μη εκφορτωθούν στην Κύπρο ~~μεταφερόμενα από~~

3/1. B.A.M. 13-1-86.

- 62 -

τ' αρματαγωγό "ΛΕΞΒΟΣ" πυρομαχικά της ΕΛΛΥΚ της 19 Ιουλίου, ήτοι
την παραμονή της αποβάσεως; Και ποιά ήταν η αποστολή του αντισυνταγ-
ματάρχη φαρμάκη προς την Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό πρώτη φορά το ακούω. Μπορείτε να το επαναλάβετε;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Με συγχωρείτε. Ο Φαρμάκης πήγε στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τον ξέρω τον κύριο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δεν πήγε με δική σας εντολή;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Φαρμάκης;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Ποιός Φαρμάκης;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Ο Αντισυνταγματάρχης.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τον ξέρω αύτες στην διμ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Λυπάματι που παίρνει τέτοια τροπή η εράτηση
αυτή.

ΜΑΡΤΥΣ: Πρώτη φορά ακούω το όνομα αυτό, και από τον έστειλα εγώ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Ο αντισυνταγματάρχης Φαρμάκης, που μετέβη στην
Κύπρο αεροπορικώς με εντολή του ΑΕΔ.

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι. Άδρος. Είναι ψευδές.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Του ΑΕΔ; Τώρα μπορεί να είναι του Αρχηγείου
και να μην του Αρχηγού.

4/1 II. A.M. 13-1-86

- 63 -

ΜΑΡΤΥΣ: Αγαφέρεσθε τώρα στο πρόσωπό μου. Σας απαντώ. Είναι φευδές.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΕΙΟΤΗΣ: Δεν αναφέρομαι στο πρόσωπό σας. Σας είπα:

Εσείς ή κάποιος άλλος έβωσε εντολή στον Φαρμάκη να πάει στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω. Πρώτη φορά το ακούω από σας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΕΙΟΤΗΣ: Μάλιστα. Ο Φαρμάκης μετέφερε εντολή να μην σκφατώθουν τα πυρομαχικά που είχε το "ΛΕΣΒΟΣ" μαζί του.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω. Από σας το ακούω τώρα. Κατ είναι αυτικείμενο ερεύνης αυτό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΕΙΟΤΗΣ: Μάλιστα.

Είπατε κύριε μάρτυς, στις δεν χρειαζόταν να δώσετε εντολή να εφαρ-

μοτεί το σχέδιο "K". Ήτοι δεν είναι; Θα έπρεπε αυτόματα νικ εφαρμοστεί.
Μήπως δώσατε κάποια στιγμή εντολή να εφαρμοστεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν νομίζω στις έδωσα, διότι μετά, είπα και προηγαυμένως στις αυτή η εισορία με τους αυθρώπους του Ιωαννίδη έληξε, διότι με την έλευση του Ιωαννίδη του είπα στις από όω και μπρός αυτούς τους μηκρούς βάλτους στη θέση τους, διότι εγώ δεν μπορώ να καθίσω εδώ πάνω έχοντας αυτούς δίπλα μου και να μου λένε τι δα κάνω. Και αυτός τους επετίμη-
σε μάλιστα και τους είπε να μην Εαναπατήσετε στο γραφείο του Αρχη-

γού, Άπο καίνη τη στιγμή ασχολήθηκα με την αργήληση του πολεμικού συμβουλίου, το οποίο έγινε στις 3 Δεκ. Η παρενεργήση δε η αριθμη του

αληθινής

5/1 H. A.M. 13-1-86.

-64-

Τάσκα με τον επιτελή του, η αφίξη του Ανδρουσοπούλου και των υποψηφών του και εν συνεχεία πήγαμε πάνω στο πολεμικό συμβούλιο και καθίσαμε μέχρι της 10ή ώρα εκεί. Άποκειται κατέβηκα κάτω, έκανα συγκέντρωση των Αρχηγών και δόθησαν λεπτομερείς εντολές και οδηγίες στους Αρχηγούς.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ : Υπάρχει τη εντύπωση, η οποία έχει δημιουργηθεί σε μένα, ότι η εντολή να εφαρμόσεται το σχέδιο "Κ" δόθηκε 5 ώρες μετά την τουρκική εισβολή και κατά συνέπεια χρέωκαν 5 καίσιμες ώρες για την δίμυνα της Κύπρου .

(2v)

(B)

1/2 ν Μ 13-1-1987

- 65 -

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό δεν αποδεικνύεται από τίποτα. Διότι τις 5 αυτές ώρες που λέτε έγιναν αγώνες στην περιοχή της αποβάσεως των Τσούρων, αγώνες που πέριγράσσονται από τον Τύπο Βέβαια. Διότι εγώ πάλι επ' αυτού δεν έχω στοιχεία.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΟΤΗΣ: Αυτές τις πρώτες 1-2 - ίωνες ώρες, οιας πήρε κανείς στο τηλέφωνο; Μιλήσατε με κανένα αειωματικό από την Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορούσα να μιλήσω γιατί ήμουνα στο πολεμικό συμβούλιο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΟΤΗΣ: Δεν οιας είπε κανείς "ακούς τις βόμβες που πέφτουν";

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το έχω διαβάσει στον Τύπο και μάλιστα το έχω διαφεύγει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΟΤΗΣ: Δεν οιας ήθελε κανείς;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Με πήραν μετά τις 20 το βράδυ στο γραμμείο του Γκιζίκη. Με πήρε ο Υπουργός Εξωτερικών Δημήτορος την πρώτη βραδυνή, με πήρε ο Υπουργός Εσωτερικών και Αμύνης Παντελής Δημητόρος τη δεύτερη βραδυνή, με πήρε ο Ρακιών από το γραμμείο του Γκιζίκη, αλλά στο γραφείο μου δεν είχα καμία επαφή.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΟΤΗΣ: Εσείς, όταν οιας είπαν δτι γίνεται η εισροή στην Κύπρο δεν αλογανθήκατε την ανάγκη να πάσετε τον Γεωργίτση να

2/2 V M 13-1-1987

- 66 -

του πέτε τι γίνεται κάτω εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν αυτό περιμένοντας ο Δ.Α.Κ. Μετά το συμβούλιο και μάλιστα κατά τη διάρκεια του πολεμικού συμβουλίου ο ΔΔΚ είχε εφέλθει από την αίθουσα του συμβουλίου και ακούθις πήγε κατ' έλαφε επωνή με το ΓΕΕΦ. Και επανελθόντας είπε ότι οι Τούρκοι Βαυμαρδίτουν της Κυπριακής πόλεις. Και τότε σηκώθηκε ο Ιωαννίδης και λέει προς τον Ανδρουτσόπουλο και τον Γκιζίκη "αυτάτε το κουβεντιάλδη, εδώ έχουμε πόλεμο". Και εν συνεχεία αποκαλύφθη ότι αυτή η πληροφορία του Χανιώτη ήταν ανακοινώθηκε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΕΡΙΤΗΣ: Ποιά είναι η κρίση σας για το Χανιώτη;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν άνθωπος του Ιωαννίδη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΕΡΙΤΗΣ: Εννοώ σαν αξιωματικός.

ΜΑΡΤΥΣ: Άριστος.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΕΡΙΤΗΣ: Και ο άριστος αυτός αξιωματικός, σας διδύκουνες όπως είπατε προηγουμένως, τις πληροφορίες;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Βεβαίως στο σημείο να του απαγορέψω την τρίτη μέρα να μη απασχολεί.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΕΡΙΤΗΣ: Δηλαδή, το δεύτερο σας Βοηθό, ουσιαστικά:

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι του απαγόρευσα να μη ενοχλεί εάν δεν έχει επίσημα

3/2 v M 13-1-1987

- 67 -

χαρτιδί.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Ο οποίος κατά την χρήση σας είναι και
δωροτός αθιλιματικός;

ΜΑΡΤΥΣ: Βέβαιως.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Ο οποίος δώμας υπακούει σε όλους εντολές,
σας παραπομούσε την αλήθεια;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Αυτό το συμπέρασμά σας είναι ορθόν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δώστε εσείς εντολή στον Λαζαράκη να δια-
πραγματευτεί την κατάπαυση του πυρός;

ΜΑΡΤΥΣ: Βέβαιως, αλλά ότι σας πα δώμας πώς . 'Πτων, αν δεν με
απατάει η μνήμη, 21 το βράδυ. Με παίρνει στο τηλέφωνο ο Μάρκος;) αντιεπανταγματάρχης Αμερικανός, ο οποίος ήθερε δώριστα τα Ελληνικά
ήτταν απόφοιτος της Σχολής Πολέμου της δικιάς μας και υπηρετούσε
στην Αμερικανική Πρεσβεία. Μου λέει " κ. Λοχηγέ προσπαθούμε
από άρα, ο κ. Νίσκο ^{παντού} είναι δίπλα μου και εγώ, να επικοινωνήσουμε
ή με τον κ. Κυπραίο τον υπουργό Εξωτερικών ή με τον Πρωθυπουργό
τον Ανδραυτσόπουλο, αλλά δυστυχώς δεν τους βρίσκομε. Πρόκειται
να συμφωνήσουμε για την επεχείρεια".

Του απάντησα ότι το ίδια αυτό δεν είναι θέμα δικό μου και ότι

4/2 ν. M 13-1-1987

- 68 -

είναι θέμα Κυβερνήσεως. Άλλα εν πάσῃ περιπτώσει του είπα, πώς σκέπτεσθε να την αναγγείλετε;

Μου λέει, θα κάνετε μια αναγγελία εσείς ότι από την τάξη ώρα γίνεται η εκεχυρεία, θα κάνουν και οι Τούρκοι το ίδιο και θα εφαρμοσθεί.

Λέω, εγώ νομίζω ότι πρέπει στο σημείο αυτό, ανεξάρτητα του θέματος ότι δεν είναι της αυτοδιότητός μου, ότι πρέπει να φανεί ότι τη προτροπή της Αυτορικανικής Κυβερνήσεως γίνεται δόλη αυτή η προσπάθεια για να μη δοθεί η εντύπωση ότι από της θέσεις του ηττημένου δεχθήκαμε αυτή την εκεχυρεία.

Τα μετέφερα στο Σίσηο που ήταν δίπλα του. Μου λέει, "καλώς συμφωνεί ο κ. Σίσηο και θα φροντίσει".

"Εκλεισε η συνδιάλεξη αυτή και μετά μιασή ώρα με πάρνει στο τηλέφωνο ο Αραπάκης. Μου λέει "κ. Αρχηγεί είχα προ σλίγου τηλεφωνική επικοινωνία με τον κ. Μάρτυρ και μου είπε αυτά και αυτά".

Του λέω, άκουσε πέτρο, αυτά μου τα είπε και εμένα Μα του είπα αυτά.

(2 Ρ)

1/2 α. (Γ.Π.)

13.1.87

- 69 -

Το σημέρι αυτό, δηλαδή το νά πουν οι Αμερικανοί ότι μέλωντο βούλα τους γίνεται εκεχειρία, δεν το πιστέπονται οι Αραπάκης. Μου λέει, εν πλοι περιπτώσει, αφού το θέλετε έτσι, να εξουσιοδοτείτε να έλθω σε επαφή με τον Σίσκο κατ' να συνιστεί αυτή η λεπτομέρεια;

Βεβαίως σε εξουσιοδοτώ, του λέω, αλλά προσπάθησε να βασείς τον Υπουργό Εξωτερικών κατ' τον Πρωθυπουργό. Το πρωΐ της επομένης μου αναφέρει ο Αραπάκης ότι πράγματι στο διάστημα του επομένου χρόνου ήλθε σε επαφή με τον Ανδριτσόπουλο ο οποίος του είπε "τι τους θέλεις τους Αμερικανούς, δεν μας είναι χρήσιμοι, μας έχουν εγκαταλείψει κ.λ.π." Εν πλοι περιπτώσει, του έδωσαν αυτοί πλέον εξουσιοδότηση, επικαλύπτοντα την δική μου να προβεί σε διαπραγματεύσεις με τον Σίσκο για να γίνει η εκεχειρία.

Αυτό ξέρω να σας πω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Πάντως κατ' εσείς δώσατε στην πρώτη φάση διαταγή στον Αραπάκη να διαπραγματεύσει.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Είπατε, κύριε μάοτης, στην καταθεσή σας κατ' το έχω σημειώσει - όως να έχω σημειώσει λάθος σγά, ήταν το επιβεβαιώστε ή διαφέύγετε - ότι η εντύπωση σας ήταν ότι ο Παπανικολός και ο Αραπάκης γνώριζαν το πραξικόπεμπτο.

2/2 (Ω) (Γ.Π.) 13.1.87

-40-

Επειδή οι εντυπώσεις πρέπει κάπου να θεμελιώνονται - δεν μπορεί να είναι εντύπωση από μια δική σας επιθυμία - είχαν λάβει ποτέ μέοος στις συσκέψεις για την ανατροπή του Μακαρίου οι Αραπάκης και Παπανικολάου;

MARTYS: Όχι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Ενημερώθηκαν από σας οι Αραπάκης και Παπανικολάου για την ανατροπή του Μακαρίου;

MARTYS: Όχι..

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Ήρα πού σποιάζεται η εντύπωσή σας;

MARTYS: Η εντύπωσή μου ήταν προσωπική τη οποία οφείλετο στο γεγονός ότι δταν τους εκάλεσα και τους το ανήγγειλα...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Λιού είχε γίνει;

MARTYS: ... την ημέρα της εκδηλώσεως το πρωί αμφότεροι δεν εξεβίλονταν ούτε έκπλήρην ούτε ανησυχία.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Δηλαδή τις ώρα τους το είπατε;

MARTYS: Το πρωί, 8 παρά τέταρτο, 8,00', 8.30', δεν θυμάμαι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ : Μα, εδώ έχει γραφεί και έχει ειπωθεί ότι αυτοί το πληροφορήθηκαν λίγο πιο αργά.

MARTYS: Σας είπα ότι τους έκαλεμεγά και τους ευημέρωσα. Πρωί ήταν αλλά δεν έβρω ακριβώς, δεν το χρονομέτρησα, γιατί δεν είχα υπόψη ότι θα

3/2 (Ω)

(Γ.Π.)

13.1.87

- 71 -

υπάρχει αυτή η εξέλιξη για να κρατάω και ωράσιο. Ήταν πολύ πρωτό.

Λοιπόν δεν μου έδωσαν την εντύπωση ότι πέφτουν από τα σύννεφα.

Άλλα υπήρχε και άλλος λόγος που με ωθούσε στο να σχηματίσω την εντύπωση ότι το ήξεραν. Οι άνθρωποι που είχαν στο μέσο περιβάλλον τους ήταν εκ των πλέον ευπίστων του Ιωαννίνων, και στην αεροπορία.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Μπορείτε να μας πείτε μερικά ουδάματα.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Νικολόπουλος ο αντιπλούαρχος στο ναυτικό και αυτό δεν με απαγόρευε ποτέ να μην μεταβούντας καποτος σε περιβάλλον τους νομίζω στην αεροπορία.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Και ο Νικολόπουλος και ο Σβώλης γνώριζαν το πραγματικό περιβάλλον;

ΜΑΡΤΥΣ: Κατά την αυτεληφή μου, ναι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Χωρίς στοιχείο και αυτό, είναι δική μας εκτίμηση,

ΜΑΡΤΥΣ: δεν έχω στοιχεία. Λέω, κατά την αυτεληφή μου ναι, είμαστε φετινά.

"Όταν μετά από 2-3 ώρες τους βραναγάλεσα στο γραφείο μου και τους έδωσα ορθουμένες οδηγίες για να έχουν μια αυτεμένη εποικιστητική στοιχεία, οι οποίες θα τους έδειξαν ότι τον ελληνικό χώρο, επειδή δεν ήξερα τι ενδεχομένως αντιστοιχείς και επιπτώσεις θα έχει στο δικό μας χώρο, και οι δύο προσπάθησαν

να με πείσουν ότι έλαβαν και αυτοί μέρος στην επιτυχία της ανατροπής,

4/2 (Ω) (Γ.Π.)

13.1.87

-72-

τόσο ο Αραπίδης λέγοντας για το "ΛΕΒΕΝΤΗΣ" ότι πήγε στην πόλη και εβομβάρδισε όσο και ο Παπανικολάου λέγοντας ότι η αεροπορική διεισέκησε της Κύπρου έλαβε μέρος στην ανατροπή.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Σας ζητούσα ο κύριος Λθέων ως Υπουργός Εθνικής Αμύνης εγγράφως να του αναφέρετε γιατί δεν εφαρμόσθηκε το σχέδιο Κ.;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως και απαντήσαμε εγγράψιμη προς τον κύριο Υπουργό υπογράφουσε και οι 4 αρχηγοί.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Γιατί δεν εφαρμόσθηκε;

ΜΑΡΤΥΣ: "Όχι γιατί δεν εφαρμόσθηκε, αλλά τι εφαρμογή έγινε πέραν του προβλεπομένου. Άυτή δηλαδή που ανέφερα προηγουμένως στον κύριο ζακολίκο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ: Αυτό σημαίνει ότι δεν εφαρμόσθηκε το προβλεπόμενο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Εφαρμόσθηκε, γιατί λέει "πέραν του προβλεπομένου".

Δ. Μ. Κ.

Δ. Μ. Κ. Ζ.

(ΖΑΚ)

1/2 ΑΚ

Θ.Σ.

13-1-87

-73-

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΕΙΩΤΗΣ . Είπατε και νουέζω, διτι και σας ρώτηστε και ο κύριος Σακολίκος διτι εσείς για πρώτη φορά το βούδιν της 18ης, πληροφορηθήκατε περί κινήσεων των τουρκικών δυνάμεων . Ο κύριος Σταθόπουλος αρχηγός της ΚΥΠ της εποχής εκείνης μας είπε ότι υπάρχει στην ΚΥΠ αλληληρος τόμος σημάτων τα οποία διαβιβάσθησαν όλα στο Αρχηγείο των Ενόπλων Δυνάμεων που επισημαίνουν από πολὺ ώραίτερα ^{της} κινήσεις των τουρκικών δυνάμεων . Σεις δεν λάβατε γνώση κανεναδή σήματος ;

ΜΑΡΤΥΣ . Έχω απαντήσει .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΕΙΩΤΗΣ . Μα, θέλω ξανά κύριε μάρτυς .

ΜΑΡΤΥΣ . Όχι . Και μου κάνει εντύπωση αυτό που λέτε διότι ο κ. Σταθόπουλος έρχόταν και με απασχολούσε στο γραφείο μου για διάφορα άλλα θέματα υποκλοπών κ.τ.λ. και δεν μου ανέφερε ότι ήλθε ένα τέτοιο σήμα σοβαρό . Το μόνο σήμα που έλαβα γνώση , ούτε μάλιστα το είδα ^{ήταν} ^{στις 18 το βούδιν και} ως σήμα , τηλεφωνικώς από τον αξιωματικό υπηρεσίας του ΑΕΔ/είναι αυτό που αναφέρω .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΕΙΩΤΗΣ . Μου κάνει πάντας εντύπωση διότι ο κ. Σταθόπουλος ήταν τόσο κατηγορηματικός . Και μάλιστα είπε ότι υπάρχει στο αρχείο της ΚΥΠ .....

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν αμφιβάλω για αυτά . Ξγώ δεν έλαβα γνώση .

2/2

ΑΚ

Θ.Σ.

13-1-87

74

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κατ στο αρχείο του ΓΕΒΕΒΑ⁺λεγε
+
ο κ. Σταθόπουλος .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΟΤΗΣ . Ναι , θα προσχωσούσα , κύριε Πρόεδρε . Ότι υπάρχουν και στο Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων κατατεθημένα τα σήματα .

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν φέρνω αντίστροφη για αυτό , ούτε θέλω να κατηγορήσω του κ. Σταθόπουλο ούτε κανένα άλλον . Εγώ λέω ότι δεν έλαβα γνώση και αυτό βεβαιούνται , διότι οκοιοδήποτε σήμα έλαβα γνώση το υπέγραψα με πινερούμηνία .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΟΤΗΣ . Τα σήματα που ερχόταν ; Στον υπασπιστή σας :

ΜΑΡΤΥΣ . Όχι στον υπασπιστή μου , αυτά πήγαιναν στον κλαδό του αρμόδιο . Αν ήταν πληροφοριών πήγαιναν στην 2η ΜΕΟ , αν ήταν επιχειρήσεων δα πήγαν στην 3η ΜΕΟ ή Ο.Η.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΟΤΗΣ . Πραγματικά κύριε μάρτυς έχω πλήρη σύγχυση τώρα . Αγνοείτε την μετάβαση Φαρμάκη στην Κύπρο . Αγνοείτε τα σήματα που ήλθαν από την ΚΥΠ . Μας είπατε ότι αντίστετα , παρό το γεγονός ότι ήταν δριστος αξιωματικός ο Χανιώτης προσπαθούσε να σας παραπείσει προς μία κατεύθυνση . Άρα μάνος σας λέτε ότι δεν διεικούσατε εσείς τις « Ενοπλες Δυνάμεις » .

ΜΑΡΤΥΣ . Τα έχουμε πει αυτά κύριε Βουλευτά . Σας είπα ότι είχαμε απο-

Αλεξ

3/2 ΑΚ

θ.ε.

13-1-87

75

μωναθεί τι αρχηγοί και είμαστε υπό επιτήρηση .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ . Και γιατί δεν παρεπηθήκατε επί τέλους :

ΜΑΡΤΥΣ . Και σε αυτό απήντησα .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ . Μας είπατε ότι ο κ. Σταθόπουλος σας ανέφερε περί κάποιας συναντήσεώς του με τον Τσι Πάππας και περί ετέρας με τον σταθμάρχη της CIA . Ο κ. Σταθόπουλος δεν μας είπε τίποτα τέτοιο .

ΜΑΡΤΥΣ . Να τον ξαναρωτίστε . Και να πείτε ότι το είπα εγώ . Να τον φέρετε ενώπιον μου , εδώ ....

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ . Αυτό θα ήταν και το αίτημά μου προς το Προεδρείο . Διότι κάποιος ικούβει - για να μην πω άλλη έκφραση - την αλήθεια .

ΜΑΡΤΥΣ . Εγώ λέω την-αλήθεια .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ . Και σεις λοχτήγος Συνόπλων Δυνάμεων υπήρξατε και ο κ. Σταθόπουλος Λαντιστράτηγος .

ΜΑΡΤΥΣ . Μπορείτε να μου αποδώστε οιανδήποτε μορφή ότι δεν έκανα καλά τη δουλειά μου . Μπορείτε να μου πείτε οιαδήποτε πάνω σε αυτό το ζέμα , αλλά δεν μπορείτε να με διαψεύσετε σε αυτά που λέω . Είναι αλήθεια .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ . Κύριε μάρτυς δεν σας διαψεύδω εγώ . Εγώ δεν έχω βικαίωμα να σας διαψεύσω ή να μην σας διαψεύσω . Ο κ. Σταθόπουλος

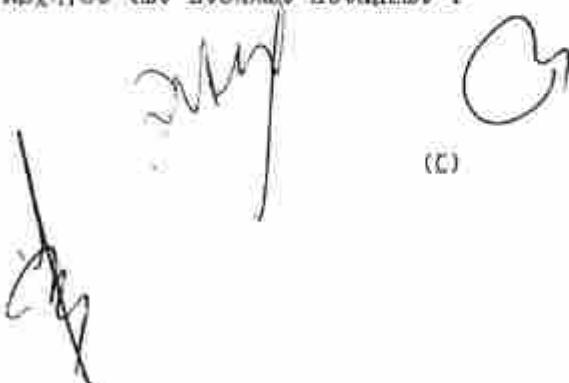
4/2 AR

Θ.Σ.

13-1-87

-76-

τα κατέθεσες και ο κ. Σταθόπουλος σας διαψεύδει λέγοντας ότι
«εγώ έστελνα τα σήματα και ότι ο κ. Φαρμάκης πήγε με εντολή του
Αρχηγού των Ενόπλων Δυνάμεων!»

A handwritten signature consisting of several vertical and curved lines forming a stylized, abstract shape. To its right is a simple circular mark with a vertical line through it, followed by the letters '(C)'.

(2AK) 1/27

Ε.Τ. 13.1.1987

- 77 -

ΜΑΡΤΥΣ. Μα γιατί στενοχωρείσθε; θέλετε να αποδείξετε ποιός λέει
αλήθεια; Φέρτε τους μποοστά μου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Μάλιστα.

ΕΜΜΑΝΟΥΗΛΑ ΠΑΠΑΣΤΕΦΑΝΑΚΗΣ. Θα γίνει και αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα χρειασθεί να γίνουν αριστικές
αντιπαραστάσεις τις οποίες και θα αφοραύσουμε. Μία απ' αυτές
αναμφισβήτητως θα είναι του κ. Μπονιάνου και του κ. Σταθοπούλου.
Έτσι νομίζω δηλαδή ότι θα καταλήξει η επιτροπή.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Τελευταία ερώτηση κύριες μάρτυρες.

Ρώτησε και ο κ. Ζακολίκος -για μένα είναι σημαντικό αυτόζυγωσατε
την απάντηση αλλά θα επιμείνω κύριε μάρτυρες- Είπατε ότι πλην των
μονάδων καταδρούμων οι λοιπές δυνάμεις την Κύπρο δεν μετακινήθηκαν
από τις θέσεις τους. Η γενική εικόνα δλων των καταδέσεων μηδενιάς
εξαρουσιάνης ήταν ότι στην Κύπρο μετά τη πραξικόπημα κατά του
Μακαρίου υπήρξε διάλυση. Υπήρξε αξιωματικός ο οποίος κατέθεσε ότι
επήγε με λόχο 300 και έφθασαν 50.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό το κατέθεσε ο Καραγιάννης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Όχι ο Καραγιάννης. Προ του Καραγιάννη.

2/27

E.T. 13.1.1987

- 78 -

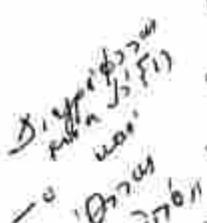
ΜΑΡΤΥΣ. Ακόμη καλύτερα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Πριν ωθήσει ο Καραγιάννης κάτω - κατά την τουρκική εισβολή λέμε - υπήρξε άλλος ο οποίος κατέθεσε ότι έφεσε σε μία μονάδα και ευρέθη πρό ενδε σχεδόν γλεντιού σταυρού ή αλλιώς.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν αμνηστήσω,

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Με τις γυναικες τους με τα παιδιά τους με τους περιοίκους των χωριών...

ΜΑΡΤΥΣ. Κατ είμαι εγώ υπεύθυνος γι' αυτό; _Εγώ τα δέχομαι αυτά που λέτε και πολύ περισσότερα μάλιστα .Άλλα εγώ δίκαιος σας αναφέρω κατ

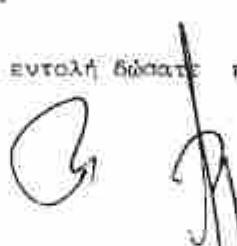
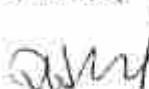
ας λέγω ότι στην σύσκεψη που έγινε στο γραφείο μου που ήταν

ο Ιωαννίδης, ο Παπαδόπουλος, ο Κομπόκης κατ ο Γεωργίτσης είπα συγκεκριμένα παρουσία δύον -το μόνο που είπα στον Γεωργίτση- ότι κάνεις ότι το κάνεις χωρίς να μετανιώσεις ούτε διμορφίσεις Γεωργίτσης λεπιωστας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Αυτό δεν μπορούσε να γίνει βέβαια.

ΜΑΡΤΥΣ. Έπρεπε να γίνει.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΩΤΗΣ. Μα ευτολή δίκατε π οποία δεν μπορούσε να εφαρμοσθεί.

ΜΑΡΤΥΣ. Γιατί;

345

E.T. 13.1.1987

-79-

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΟΤΗΣ. Μα ήταν δυνατόν να γίνει το πραξικόπεμψ κατά
Μακαρίου και να μην κινηθεί μονάδα; Πως θα γινόταν;

ΜΑΡΤΥΣ. Μα δεν έχετε υπόψη σας ορισμένα πράγματα. Αυτή η ενέργεια
έγινε στη Λευκωσία και έγινε μ' αυτές τις μονάδες που σας είπα.

Και αυτό το πληροφορήθηκα εκ των υστέρων, πολύ μεταγενεστέρως.

Οι μονάδες αυτές εδρεύουν στην Λευκωσία. Δεν υπήρχε άλλη μονάδα που
ενεκλάμη. Δεν ακούτε ενδύη ροτή εντολή από μένα στον Γεωργίτση να
μη μετακινηθεί μονάδα. Εκτός αφότου φρουρά Λευκωσίας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΟΤΗΣ. Το συμπέρασμα πάντως την απάντηση την
οποία δίδετε κύριε μάρτιος είναι ότι και εκεί δεν είχατε σωστή
πληροφόρηση τι κατάσταση υπήρχε στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ. Πέραν της διατάξεως της γενικής που είχα υπόψη μου...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΟΤΗΣ. Που είχατε στα χαρτιά.

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι τίκοτε άλλο δεν ήξερα ασφαλώς. Και αύτε μπορούσα να
είρω στο επιπεδό μου λεπτομέρειες αν πήγε π. β' διεμονία ή ένας λόχος
από εδώ και από εκεί. Δεν ήταν του επιπέδου μου αυτά τα πράγματα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΟΤΗΣ. Μάλιστα.

Και την τελευταία - μου ερώτηση που οποία είναι μονολεκτική. Πότε
αντελήφθητε κύριε μάρτιος ότι σας είχατε τρόπο τινά υπό κλοιό ή υπό

46

E.T. 13.1.1987

- 80 -

παραπληροφόρωση, υπό επιτήρηση υπό πλήρη μάγνηση ;

Πότε το πληροφορηθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Λογότις στιγμής ανέλαβα αρχηγός των Ευάγλων Δυνάμεων.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΕΙΟΤΗΣ. Από την πρώτη μέρα δηλαδή αντελθήμητε ότι
εσείς...

ΜΑΡΤΥΣ. Μου ενισχύετο αυτή η ευτύχιαση .Είχα ορισμένα πράγματα
που μου εδημιούργησαν αυτή τη πρώτη ας πούμε αεριώδη ευτύχιαση.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΕΙΟΤΗΣ. Λυτό δηλαδή κατά τις ποχές δεκεμβρίου
του 1973. Εποι;

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΕΙΟΤΗΣ. Και προσδευτικά αυτή η ευτύχιαση οις πυεάνετο
διότι είχατε περισσότερα...

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΕΙΟΤΗΣ. Και παρά ταύτα δεν αντιδράσατε καθόλου;

ΜΑΡΤΥΣ. Τι αντίδραση να κάνω; Να κάνω έναν εμπύλιο πόλεμο;

Σέις τι θα κάνατε αν είσασταν στην θέση μου ; Θα κάνατε εμφύλιο

πόλεμο; «Πρέπει να κάνετε μηχανισμούς. Είχα την εμπιστοσύνη την
απειλούμε και το αποτέλειν. *Όχι*»

Γ° διεγράφουντας σήμερν' 13/1/87 ως ηρεμηθείσαν 13/1/85
 λέγεται ότι ήταν ο Λαζαρίδης πάντα την Ε/Κ Αστυνομία ως το
 ιπιασσριακό έναστρον μη τεθνοφρουρός;
Όχι

5/Σ Ε.Τ. 13.1.1987

-81-

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΟΤΗΣ. Εγώ δια έκανα μάτι το πολύ πιο απλό.

εις έπαιρνα το καπέλλο μου και δια έφευγα.

ΜΑΡΤΥΣ. Ήταν μία άποιη αυτή. Εγώ δεν τη διέκανα αυτό διότι είχα
δόλους στο μυαλό μου σκοπούς.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΙΤΣΙΟΤΗΣ. Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μηταργιάννης). Παρακαλώ τον κύριο Γιατρόδακο
να λάβει το λόγο.

(3)

(2C) 1/1 2 ΦΚ 13.1.87

- 82 -

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Κύριε μάρτυς, όταν αρχίσω νάνοντάς σας μια ομολογία. Απ' αυτάκια οποία ήδη καταθέσατε, απ' αυτά τα οποία έχουν καταθέσει όλοι μάρτυρες ποιν από σας, από τα γραπτά σας κείμενα και απ' αυτή την κακή, κατά την άποψή μου, συνέντευξή σας σε μια απογευματινή εσφημεοίδη, έχω πράγματι χαδεί μέσα στην αλήθεια, μέσα στα πραγματικά γεγονότα και μέσα στο φέμα - είναι και αυτός ένας σωστός χαρακτηρισμός - και ότι ήθελα αυτή την τελευταία στιγμή να σας κάνω ορισμένες απλές ερωτήσεις και να μου επιτρέψετε να μου δώσετε εμένα την ευκαιρία και ευδεχομένως σε άλλους συναδέλφους να ξεκαθαρίσουμε ορισμένα πράγματα.

Σας διαβάζω να οραματίζεσθε την επαναφορά της δημοκρατίας στην Ελλάδα. Ταυτόχρονα στηρίζετε την δικτατορία. Σας άκουσα να λέτε ότι ~~εγ~~ σασταν συνεχώς υπό παρακολούθηση. Ταυτόχρονα στο βιβλίο σας λέτε ότι είχατε έλεγχο ενός πεγάλου τυμήματος του στοατού. Σας ακούω να λέτε πολλά αντιφατικά πράγματα, πάρα πολλά.

Λοιπόν, κύριε μάρτυς, δροχομαί στις ερωτήσεις, έχοντας κατά νοό αυτά ταοκαία σας είπα, σωστά ή λαθεμένα.

Πέστε μου σας παρακαλώ, πώς κατά την άποψή σας, εκφράζεται η δέληση του λαού: με ειλογές, με κινήσεις, ή δικτατορίες πάσης μορφής;

2/1 2 ΦΚ 13.1.87

- 83 -

ΜΑΡΤΥΣ: Με εκλογές, δεν υπάρχει αμφιβολία.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Με εκλογές, λοιπόν.

Ο Μανάριος εξελέγη Πρόεδρος της Κύπρου. Έχετε υπόψη σας με ποιό ποσοστό;

ΜΑΡΤΥΣ: Υψηλότατο.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Με 95%. Απλώς για τη μνήμη σας.

'Όταν, λοιπόν, ένας λαοβόλητος σπόνιας λέτε και σεις, ηγέτης μιας χώρας κυβερνά τη χώρα του, έχει το δικαίωμα το αναφέρετο να την κυβερνά κατόπιν της εντολής του λαού, δημοσίου ή ιδιού; νομίζετε; Ναι, ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Μονολεκτικώς δεν μπορώ να απαντήσω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Γιατί; Εγώ σας έδωσα την ευκαιρία να απαντήσετε με "ναι", ή με "όχι".

ΜΑΡΤΥΣ: Ο ερωτών είναι εύκολο...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Με συγχωρείτενύριε μάρτυς, πέστε μου το "ναι" ή το "όχι" και δώστε δημόσια κάλυψη σελεύτε στην απάντησή σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Εμιτρέψτε μου, λοιπόν, να επανατοποθετηθώ, κύριε μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ: Υπό ορισμένες προϋποθέσεις

αλλαγή

3/1 2 ΘΚ 13.1.87

-84-

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ:

Ένας λοιπόν, πρέπεις ο οποίος εβελέγη από το λαό με μια πλειοψηφία 95% δεν έχει το δικαίωμα να κυβερνά. Αυτό μου απαντάτε.

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι, δε σας είπα αυτό. Βλέπετε, τι κάνουν τα μονολεκτικά πρόγραμμα;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Α! δε μου είπατε αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα πρέπει να σας εξηγήσω πρώτα.

Είπα και προηγουμένως ότι ο Μακάριος ήταν λαοπρόβλητος, είχε ένα κύρος σωτερικώς και εξωτερικώς - είναι αναμενόμενότητα αυτά τα πρόγραμμα - αλλά για την Ελλάδα αυτό ήταν κακό. Δεν είχε εξουσιοδοτηθεί ο Μακάριος από τους ελληνικό λαό να παιζει τις τύχες της Ελλάδος κατά το δοκούν.. Η ελληνική κυβέρνηση, όχι η δικτατορική, ούτε οι μεταδικτατορικές κυβέρνησεις, αλλά και οι προδικτατορικές έφτιαξαν ένα στρατό στην Κύπρο την οποία εξόπλισαν, στελέχωσαν και συντηρούσαν, αναλώμασι της Ελλάδος. Σ' αυτόγλοιπόν, το στρατό, η Ελλάδα ήθελε να έχει το βέτο και ήταν λογικό αυτό. Διότι εξ αυτού οι παρενέργειες που ενδεχομένως θα προέκυπταν μπορεί να έβλαπταν το εδυτικό κέντρο, την Ελλάδα. Η τιμή του εναγκαλισμού της Εγώσεως ανήκει στην κυβέρνηση του Γεωργίου Παπανδρέου.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Κύριε μάρτυς...

Q.M.H. *C*

AB

4/1 2 ΘΚ 13.1.87

- 85 -

ΜΑΡΤΥΣ: 'Ενα λεπτό να ολοκληρώσω.

Γι' αυτό το λόγο, λοιπόν, απεστάλη και η Μεραρχία στην Κύπρο.

Αυτό το στόχο σέβησε, αναζήτως τώρα τι έγινε εξελικτικός.

Είναι βαθεία η έρευνα στο θέμα αυτό. Οπωσδήποτε, δίκως εγώ δεν πιστεύω ότι ο ελληνικός λαός δια της κυβερνήσεώς του, είχε πει στο Μακάριο "κάνε ό,τι θέλεις και εμείς θα επωμιζόμεθα τα κακά".

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Μα, κύριε μάρτυρε, επιτρέψατε μου να σας πώ ευθανασίς ότι υποτιμάτε σόλων μας την νοημοσύνη. Εγώ σας μίλησα περί ενός κυβερνήτου, ενός Πρωθυπουργού, ενός Προέδρου, ο οποίος έχει εκλεγεί από τα λαό του και βοηθάται από μια φίλη χώρα, δίκως είναι η Ελλάς. Μας λέτε εδώ τώρα σας ότι μέσα στο χώρο των κυπριακών ο κυβερνήτης του κράτους δεν έχει το δικαίωμα να παίρνει τις αποφάσεις που αφορούν τον τρόπο με τον οποίο θα ασκήσει την εξωτερική και την αμυντική του πολιτική, ανεξάρτητα από το εάν είχε βοηθούς - συμβούλους τους 'Ελληνες αξιωματικούς, ή το εκστρατευτικό σώμα, ή το σώμα εκείνο που ονομάζεται ΕΛΔΥΚ; Λέτε τώρα ότι δεν μπορούσε ο κυβερνήτης της χώρας να κατευθύνει, δίκως ο ίδιος ήθελε και αν τους κατηύθυνε να προσέβαλετην αιεραΐδητη και την εθνική -δεν ξέρω πώς την αποκαλούσατε την εποχή εκείνη - ανεξαρτησία της Ελλάδος; Αυτό μας λέτε τώρα; Δεν είχε το δικαίωμα να το κάνει αυτό; Αυτό μας λέτε.

ΑΧΑΙΟΣ Ζ

5/1 Z OS 13.1.87

- 86 -

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν σας είπα αυτό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Για ξαναπέστε μας.

ΜΑΡΤΥΣ: Ήας είπα και πάλι ότι όλα αυτά τα δικαιώματα τα είχε ο Μακάριος ως λαοπρόδηλητος κυβερνήτης. Το θέμα είναι αλλού. Αν είχε φτιάξει στρατό η κυπριακή κυβέρνηση δικό της, ως ανεξάρτητο κράτος χωρίς να εμπλέκεται η Ελλάς, δεν υπάρχει θέμα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Μα πώς εμπλέκεται η Ελλάς, κύριε Μάρτυς :
 "Έχει συμβούλους, έχει αξιωματικούς από την Ελλάδα. Μα, πώς εμπλέκεται; Τους διώχνει, δεν τους θέλει να τον βοηθήσουν στο αμυντικό του έργο. Ήας εμπλέκεται η Ελλάς; Δεν είναι λογικό ένας κυβερνήτης να χειρίζεται τις τόχες του τόπου του; Μας λέτε τώρα εδώ ότι ανεξάρτητα από τα γεγονότα; Ποιά γεγονότα; Θα κρίνουμε το γεγονός εκείνη την στιγμή: Έχει αξιωματικούς σε Ελλάδος και αντιλαμβάνεται μετά από 5 περίπου απόπειρες κατά της αμερικανιστής του ότι οι αξιωματικοί της Ελλάδος δεν επιτελούν το έργο, για το οποίο ήλθαν. Δεν ήλθαν θα στηρίξουν τα δικαιώματα της Ελλάδος εκεί, ήλθαν να υποσηφίζουν την Κύπρο, κύριε Μάρτυς. Και αντιλαμβάνεται ότι δεν επιτελούν το έργο και την αποστολή τους και θέλει κάποια στιγμή να τους αλλάξει. Κατά ποίο τρόπο θίγεται η αμερικανιστής της Ελλάδος?"

Δαμιαν *G*

6/1 3. P.Σ. 13-1-87

-87-

ΜΑΡΤΥΣ: Εσείσατε, δικας, για λάβατε υπόψη σας ότι αυτοί οι σύμβουλοι που λέτε, έστω και διάδοχοι σύμβουλοι, οι 'Ελληνες, που ήταν εκεί, δεν ελαφράνοντο υπόψη εκ μέσους του Μακαρίου. Ήταν συμβουλές τους, οι εισηγήσεις τους, και αυτό είναι γνωστό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Βα το δεχόμα. Άλλα κατά το δοκούνται υποχρεωτικό; Βενείνατ. Θα μου επιτρέψετε, χωρίς πολιτική αιχμή έναντι κανενός καθεστώτος ή κόμματος: Συμφωνείτε με αυτό που έγινε στην Τσεχοσλοβακία το 1967;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Δεν το ξέρετε; Δεν γνωρίζετε τι έγινε στην Τσεχοσλοβακία το 1967;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγκυλοπαιδικός, το ξέρω.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Να σας το πω, πάλι: εγκυλοπαιδικός;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όπως θέλετε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: 'Έγινε παρέμβαση των Σοβιετικών στρατιωτικών δυνάμεων έναντι της υπαρχούστις κυβερνήσεως της Τσεχοσλοβακίας. Επαναλαμβάνω, δεν είναι αιχμή έναντι κανενός κόμματος και καμιάδες χώρας.

Απλώς είναι πρόσφατο, έπειτα αυτό έγινε κατά την περίοδο της δικτατορίας. Και σας ερωτώ: Συμφωνείτε με αυτή την παρέμβαση; Αυτικειμενικά, εγκυλοπαιδικά, δικας λέτε κάτια;

Δημήτρης

Α.

Θ. Β.

7/1 2. P.E. 13-1-87

- 88 -

ΜΑΡΤΥΣ: Να συμφωνήσω ότι να διαφωνήσω αν καλώς έπραξε η Διοίκετική Ένωση;

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Ναι.

ΜΑΡΤΥΣ: Καταδέχτε να δείτε. Αυτό το θέμα είναι υποκειμενικό.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Καλώς. Εντάξει.

Κύριε μάρτυρε, δώσατε εντολές εκτελέσεως του πραξικοπήματος εναντίον του Μακαρίου, καταστρατηγώντας κάθε έννοια δικαιάου-προσέξτε κάθε έννοια δικαιάου-μια κατ' εαυτής φέρετε αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων μιας άλλης χώρας; Ναι ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήλι ίσην κατάλαβα.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Δεν καταλάβατε,

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Πρέπει να σας προσέχω γιατί με το "ναι" ή "όχι", με φέρνετε σε πάρα πολύ δύσκολη θέση κατ' ίσην μπορώ να απαντήσω. Αυτό είναι το θέμα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Εχετε το δικαίωμα να μην λέτε, ναι ή όχι.

Το ναι ή το όχι ίσην είναι απάντηση, που μπορεί να ξητάξαι από ένα μάρτυρα.

Το ναι ή το όχι ίσην εκφράζει την απάντηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Παρακαλώ, κύριε Παναγιωτόπουλε, μην παρειμβαίνετε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Εχουν δικαίωμα να απαντούν οι μάρτυρες, όπως θέλουν, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Όπως θέλουν έχουν δικαίωμα να απαντούν, αλλά ίσην τον δεσμεύει με το "ναι" ή "όχι".

8/1 Σ. π.ε. 13-1-87

-89-

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Δε θα ζητήσω συγγνώμη από το συνάδελφο κ. Παναγιωτόπουλο...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ούτε εγώ.

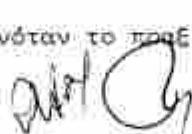
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: ...αλλά απλώς θα πω ότι εγώ σας δίνω το δικαίωμα να πείτε ναι ή όχι. Βεβαίως, το έχετε μόνος σας, δεν σας το δίνω εγώ, σας το δίνει η Δημοκρατία^{την} οποία αυτή τη στιγμή λειτουργούμε.

Κάποιαν άλλη εποχή δεν είχαμε το δικαίωμα να πούμε ούτε ναι ή όχι, ούτε να δώσουμε άλλες απαντήσεις.

Εν πάσῃ περιπτώσει εγώ σας ρωτώ: Καταστρατηγήθηκε κάθε έννοια δικαίου με την εντολή μιας Εέντης χώρας να καταργήσει μία κυβέρνηση εκλεγμένη σε μία άλλη χώρα; Μην πείτε ναι ή όχι. Πέστε με τον τρόπο σας ότι θέλετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να σας βοηθήσω. Αφ' ης στιγμής, κύριε βουλευτά, σας είπα ότι έλαβα μέρος αυτοβούλως στην ανατροπή του Μακαρίου, από κει και πέρα είναι νομικό το θέμα. Δεν είμαι εγώ δικηγόρος για να σας πω, αν παραβιάζεται η έννοια δικαίου, ή όχι.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Καλώς, κατάλαβα, κύριε μάρτυς.

Έποχαναι τώρα στις μαρτυρίες. Μία σειρά μαρτύρων, κύριε μάρτυς, μας είπε -και αυτό το έχουν αναφέρει και άλλοι συνάδελφοι- ότι υιορξαν πληροφορίες διε τιν γινόταν το προεικόπτη στην πόρο αυτό όταν προκαλούσε επέμβαση των Τούρκων. (2B)

(2θ.)

1/2B.

(Ε.Σ.)

13.1.1987

- 90 -

Αναφέροθηκε η μαστυοία του κ. Σταθόπουλου και εγώ του ωτήσα ποιός ήταν ο ποστούμενός σας, και μου είπε ο ΛΕΔ. Που κατευθύνονταν όλα αυτά τα σήματα; Μου είπε στον ΛΕΔ. Το είπε, ενδεχομένως, και σε άλλους συναδέλφους, όλα αυτά εσείς τα γνωστείτε. Όλα αυτά τα σήματα, που ανέφεραν προηγούμενοι μάρτυρες και μόνο επικαλέσθη, το δνομικό του κ.

Σταθόπουλου, ως προσταμένου της ΚΥΠ, εσείς τα γνωστείτε, δεν τα γνωρίζατε, δεν λάβατε υπόψη σας γι' αυτά τα σήματα;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι τα γνώστοια, ούτε δεν τα έλαβα υπόψη μου. Δεν έλαβα γνώση.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Αυτό θέλω να πω.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν είναι το λειτό. Διότι λαμβάνετε γνώση και δεν τα λαμβάνετε υπόψη. Δαμβάνετε γνώση και τα απορρίπτετε.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Εν τω μεταξύ, κύριε μάρτυρε, απλώς τάλια για τη μνήμη σας, μας είπατε εδώ ότι λάβατε σοβαρή υπόψη και ήταν η μάνη μαρτυρία, την οποία αναφέρατε εδώ, μια πληροφορία που σας ήλθε από έναν 'Ελληνα αξιωματικό, που υπηρετούσε στο Στρατηγείο του ΝΑΤΟ της Συνέργης, ο οποίος σε δεξιώσα, άκουσε από τους Τούρκους συναδέλφους, ότι εμάς δεν μας ενθιαφέρουν αυτά, τι κάνετε στην Ελλάδα, είναι δικό σας θέμα. Αυτό, λοιπόν, το δυνάμαστε και το πληρωμορηθήκατε. Τις

2/2B.

(Ε.Ε.)

13.1.1987

- 91 -

εκατοντάδες των σημάτων, ότι πρόκειται να γίνει η επέμβαση κ.λ.π.,
δεν τα πληροφορηθήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Επληρωφορήθην, είπατε εσείς...

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Ήσας το είπατε, εγώ δεν είμαι τύπος.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, εσείς, ως κατίσταση, ως δεδουλευτό, λέτε, ότι ειληρωφορήθην
και το έλαβα υπόψη μου. Εάν επληρωφορούμεθαν και τα σήματα, ότι τα γλάυ-
βανα υπόψη μου, αλλά δεν τα επληρωφορήθην. Ήας το είπα και προηγουμένως.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Τελευταία μου ερώτηση, κύριε μάρτυρε. Η απόβαση
όπως ξέρετε, η απόβαση, όπως τελικά απεδείχθη, έγινε κάποια στιγμή
στις 5 η ώρα το πρωτ. Πέντε και είκοσι, πέντε και τριάντα, δεν έχει
καμμια σημασία. Προηγούμενοι μάρτυρες, τάλι, τους οποίους ήκυρε
Ποδεδος, θα μου επιτρέψετε εδώ να ζητήσω και εγώ την πρόσκληση των
μαρτύρων που κατέθεσαν για τα γεγονότα τα ουγκεκοιμένα μαρτύρων,
των "σεβαρών" μαρτύρων, για να έλθουν σε αντιπαράσταση με τον κ.

Μπουνόν, γιατί θέλω να θωτήσω το εξής, το οποίο έχει αρνηθεί και
που δίνω την ευκαιρία να επαναποδειπνείται - εξετάσαμε μας είναι δις

προς το ΑΕΔ διατύπωσαν κραυγές αγωνίας, λέγοντας έρχονται οι Τσόρκος
και σεις, δεν ξέρω αν είσαστε εσείς ο Ισίος, αλλά δύοι οι προηγούμενοι
υφιστάμενοι σας το αρνήθηκαν, ότι έδωσαν αυτή την απάντηση, τους απαν-
τούσατε "αυτοσυγκράτηση και είσθε δειλοί". Δώσατε εσείς αυτή την
απάντηση:

1/28.

(Ε.Ε.)

13.1.1987

- 92 -

ΜΑΡΤΥΣ: Το διαφεύγων.

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Κύριε Πρόεδρος τελείωσα. Ευχαριστώ κύριε μάρτυρες.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασσαγιάννης): Παρακαλώ του κ. Παυλίδην να λάβει το λόγο.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Κύριε μάρτυρε, ειδικώς για το θέμα του Ιταλόπουλου, θέλω να κάνω μία παρατήρηση, όχι ερώτηση. Παρέστησε εδώ, για να έχετε κατά νοούν, περίπου, σε ποιά ατμόσφαιρα γίνεται η εξέταση παρέστησε εδώ τον τροχονόμο, διτ τελείωσε πληροφορίες και ερθητικές τα της περικοπέρα κινήσεώς των. Και αναγκαίως για τον ρωτήσω: "Στρατηγές είσαισθε ο Αρχηγός της ΚΥΠ, και μάλιστα σ'ένα καθεστώς που δεν έχει καμία σχέση με το σημερινό. Εμείς αφιερών, τον Αρχηγό της ΚΥΠ του φανταζόμαστε, αν όχι παντογνώστη, γνωρίζοντα πάρα πολλά και έχοντα γνώμη για τα περισσότερα. Εσείς, μπορείτε να παίξετε τέτοιο ρόλο, σ'εκείνο το καθεστώς; Και μου απήντησε, ναι. Και επανέλαβε αυτό που έχετε ήδη ακούσει, διτ εγώ διτ πληροφορίες είχα ειδικώς για το θέμα της επικειμένης ενοβολής στην Κύπρο, τις μετέδειδα στον ΑΕΔ, ο οποίος δίλλωστε και με είχε επιλέξει να τοποθετηθώ στη θέση που κατείχα, δηλαδή Αρχηγός της ΚΥΠ. Τα λέγω αυτά, για να καταλήξω σε

4/2B.

(Ε.Σ.)

13.1.1987

- 93 -

τούτο. Φανταζόμοιωνεγώ εσάς, που εκείνη την εποχή, 15 χρόνια πιοσ, γίγανταν πολύ μικρότερος, φανταζόμουν τον Αρχιλοχάτηγο ελέγχοντα, δεν φανταζόμουνα σήμερα εσάς να καταθέτετε, δεν μπορούμε ποτέ να το φαντασθώ, ότι οι γνωρίζατε τότε ότι οι στρατιώτες, οι υπηρεστούντες στην Κύπρο, το μόνο που γνώριζαν ήταν τα καταστήματα, φαντάζομαι τα κεντρικά καταστήματα, τα πολυτελή καταστήματα της Λευκωσίας, και είσασθε γίουχος με τη συνείδησή σας.-

The image shows three distinct handwritten signatures or stylized marks on the left side. In the center, there is a small rectangular stamp containing the text '(δ.)'.

2B

1/25

ΒΠ

13.1.87

- 94 -

Φανταζόμουν τον Αρχιστράτηγο, που γνώριζε ότι οι στρατιώτες στην Κύπρο γνωρίζουν μόνο τα μαγαζιά, ότι κάτι αλλο θα έκανε.
 Ηήμερα ξέρετε τι καταθέσατε; Δηλαδή είναι έκπληκτος με αυτά που είπατε σήμερα. Τις φράσεις σας μεμονώμενες μια-μια θέλω να τις επαναλάβετε. Τα πάντα έχουν τακτοποιηθεί προφορικώς σας λέει ο Ιωαννίδης, δύσον αφορά το πραξικόπημα, Και σεις δεν ενδιαφέρεσθε για τίποτα από κει και πέρα. Άλλοι παραδέχεσθε ως τόσο ότι ο Μακάριος έχει το Επικουρικό, έχει και άλλες δυνάμεις, οι οποίες αντιμάχονται τις δυνάμεις τις οποίες διεριχείτε εσείς και ούτε γι' αυτό ανησυχείτε. Καλά για τους Τούρκους δεν ανησυχίσατε, δήσατε κάποια εξήγηση και αυτή μπορεί να συλληφθεί. Άλλα για την σημάδη, τον εμφύλιο πόλεμο δεν είχατε ανησυχία;

ΜΑΡΤΥΣ: Πως.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΑΤΑΗΣ: Παρακαλώ λέγετε "δεν έλαβα γνώση του σχεδίου, απλώς εδέχθην την ανατροπή". Και του λέτε ότι, την δέχθηκε ο Λοχηπός του Κράτους, ο Γκιλέρης, την δέχθηκε ο Πρωθυπουργός, ήταν επόμενο να τη δεχθώ και εγώ. Δηλαδή σεις ο απόιος δέχεσθε κατ' αρχήν ότι έχετε ευθύνες τις οποίες δεν απεκδύεσθε, σε μας που θα κάνουμε τώρα τον καταμερισμό των ευθυνών, τι μας επιτρέπετε να σκεψθούμε;

3/25 BII 13, 1, 87

- 95 -

МАРТУС: На ове тој сим:

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΑΙΔΗΣ: "Όχι, εγώ δεν σας πω τη γνώμη μου.

MARTYR: Ea to kovíste eosič auto to týdňu.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Ναι, μα δελων να το ξέρετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Να Σέρω τι?

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Εμείς εδώ δεν είμαστε στρατοβόλικες, εμείς εδώ συζητούμε μαζί σας, το βλέπετε. Ληλαδή μας δίνετε μια εικόνα ανθρώπου στο οποίο σας απίλως εκάμπετο σε μια καρέκλα ....

ΜΑΡΤΥΣΗ: Τώρα κάνετε κρυτική ψηφισμάτων μεταξύ των δύο σας παιδιών.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΑΝΗ: Ή α Θέων το ερώτημα.

МАРТЫ: Πως είναι το ερώτημα;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Αγόραστε το υπόμνημό

ΜΑΡΤΥΣΗ: Όχι, δεν ανησυχώ το ερώτημα σύώ περιμένω να σας απαντήσω.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΑΝΗΣ: Αυτούχες τε γι' αυτό;

MAPTYPE: TOY

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Αφήστεμε να ολοκληρώσω. Μου δώσατε την εικόνα εγώς ανθρώπου ο οποίος κάθεται απλώς σε μια καρέκλα. Και μένα το ερώτημά μου ποιόδε είναι; Σεις που διαπιστώσατε ότι δια αυτά εγίνουντο - κατ' τα γράφετε καλ στο Βιβλίο σας, π.χ. γράφετε στο Βιβλίο σας

3/26

ΒΠ

13.1.87

- 96 -

^{κοντά} Μακαρίου, λέτε από τότε ναι, την εγγύδειας η Κυβέρνηση - σεις για όλα αυτά δεν κάνετε απολύτως τίποτα, Την ώρα που οι ήδη τελεσθεντες κατά του προσώπου σας. Από την πρώτη ημέρα που εξετάσθηκε ο Γεωργίτσας και οι μετέπειτα εκτελεστές των διαταγών σας, μέχρι πωρούλες που ήδη ο συνεργάτης σας, ο επιλεγμένος από εσάς, ο Σταθόπουλος, σας φορτώνουν τα πάντα κύριε μάρτυς. Σεις για όλα αυτά δεν μας δώσατε καμία απολύτως απάντηση.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ σας έδωσα απάντηση σε όλα τα ερωτήματά σας και είναι δένα πλέον δικό σας να τα αναλύετε και να βορείτε τι πρόγιατι συνέβαινε τότε. Ήγει εκείνο που σας λέγω είναι ότι δεν υπήρχε Αρχιστράτηγος, το είχα πει και τις πρώτες ημέρες. Ο Αρχιστράτηγος δια νόμου κατοχυρώθηκε μόνο σε περίπτωση πολέμου. Η Ελλάς δεν είχε πόλεμο, ως Ελλάς, ως κράτος Ελλάς. Ήμουν σκέτος Άρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: "Όχι σκέτος."

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Άρχηγός σκέτος των Ενόπλων Δυνάμεων υπαγόμενος υπό την Κυβερνηση, Αν ήμουν Αρχιστράτηγος θα ήταν διαφορετική και η θέση μου και η ευθύνη μου και οι ενέργειες μου. Δεν υπήρξε άλλος Αρχιστράτηγος

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Μα δεν υπάγεται ο Αρχιστράτηγος στην Κυβέρνηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Αυτό μπορείτε να το βορείτε.

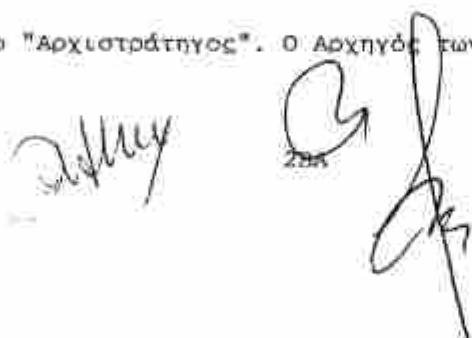
4/25

ΒΠ

13.1.87

-97-

ΑΡΙΕΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Δεν διαφωνούμε. Κύριε μάρτυς, είναι τρόπος
του λέγειντο "Αρχιστράτηγος". Ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων.

(25)

1/2 BA B.Z. 13-1-87

- 98 -

ΜΑΡΤΥΣ. Όσον αφορά το σήμερό που είπατε, Εκκινώντας από την θέση του αρχιστρατήγου, σας πληροφορώ ότι η ΚΥΠ δεν υπάγεται στον Αρχηγό των Ενόπλων Δυνάμεων. Υπάγεται στον Πρωθυπουργό. Έχει όμως ευθύνη ο ΑΕΔ, όσον αφορά το συντονισμό των πλημμυρών. Δηλαδή υπάρχουν πολλά δργανα πληροφοριών σε ένα κράτος. Άν μία πληροφορία είναι αξίας, επιπέδου ρηγιού Ενόπλων Δυνάμεων αυτή μπορεί να τη συντονίσει ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων με άλλες παρεμφερείς πληροφορίες από άλλες κατευθύνσεις. Λατός είναι ο ρόλος, όχι του Αρχηγού προσωπικώς, του επιτελείου του Αρχηγού των Ενόπλων Δυνάμεων. Επομένως, δεν ξέρω κατά ποίον λόγο αυτά τα σήματα απεκρύβησαν από εμένα και από ποιούς. Και ερωτώ - έχω απορία και γι' αυτό θα ήθελα να θέσω αυτό το ερώτημα στον κ. Σταθόπουλο, ...

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Θα έχετε την ευκαιρία εδώ.

ΜΑΡΤΥΣ. ... όν μου δοθεί η ευκαιρία - "εσείς κύριε Σταθόπουλε, κάθε μέρα ερχόσασταν στο γραφείο ^{μου} γράμματα λέγατε πρόγματα τελείως άσκετα με την υπόψη επιχείρησης μήπ. Γιατί δεν μου είπατε ότι ήσας το σήμα αυτό, που εκάσταν αρχηγός το κρίνατε ότι έχει βάρος; Να μου εντοπίσετε τουλάχιστον την προσοχή στο σημείο αυτό. Γιατί; Άλλα απλώς, όπως είπατε, ποκείσθε στη διαβίβαση?"

αλι

C AB

2/2 BA B.Z. 13-1-87

- 44 -

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. 'Όχι, αυτό το είπα εγώ. Εκείνος μαχυρίζεται το αντίθετο.

ΜΑΡΤΥΣ. Για το τι μέτρα έλαβα για τον εμφύλιο πόλεμο, έδωσα στον πρόεδρο προηγουμένως 15 φωτοτυπίες επισήμων εγγράφων.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Αναφερθείνεται;

ΜΑΡΤΥΣ. Πληροφορούσετε από εκεί τι μέτρα έλαβα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Ελάβατε πάντως μέτρα. Είχατε προβλέψει εμφύλιο πόλεμο.

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως, βεβαίως. Υπήρχε εν εξελίξει, όχι δτι πρόβλεμα.

Υπήρχε εν εξελίξει και ότι οι σας τα πεί και ο κ. Καρούνος αν τον καλέσετε.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. 'Όχι, εσίς έρωτούμε τώρα. Παρακαλώ την προσωπική σας γνώμη.

Είπατε δτι υπήρχε εν εξελίξει εμφύλιος πόλεμος και κοστίς είχατε προβλέψει την ένταση.

ΜΑΡΤΥΣ. Και είχα δώσει διαταγές στο ΓΕΒΦ αντιμετωπίσεως του προβλήματος.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Επι παραβείγματι, ποιά;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Ας πω ένα μόνο. Πώτα με' όλα τους διέταξα δτι δεν πρέπει

Αλέκης *Ο* *Γ. Ζ.*

3/2 BA B.Z. 13-1-87

- 100 -

να αντενεργούν κατά τον λόιτο τρόπο, όπως τα επεισόδια τα οποία δημιουργούνται η παρακολούθηση των επικουφικών και η Ελληνοκυπριακή Αστυνομία. Απλώς να υποβάλλουν σε κάθε περίπτωση, κατόπιν ερεύνης, έγγραφα διεπικυρώσιας προς τον Αρχιεπίσκοπο Μακάριο.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Αυτές ήταν προπαρασκευαστικές διαταγές του πραξικοπήματος, η έγγραφης αναφορά στο Μακάριο; Τι ήταν αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. ποιό;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Αυτό που είπατε τώρα. Υπεδειχνάτε να μη γίνονται επεισόδια.

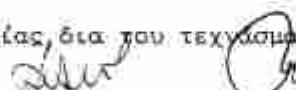
ΜΑΡΤΥΣ. Μου είπατε για κατάσταση στην Κύπρο εσωτερική. Ήταν οξύτατη κατ' έλαβα σοτσιμένα μέτρα καθ'οδόν.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Επειδή χρησιμοποιήθηκε η λέξη επιφύλλιος πόλεμος.

ΜΑΡΤΥΣ. Τέλος πάντων, είναι τρόπος του λέγεται.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Αυτό όταν τα δούμε στις διαταγές που έχετε καταθέσει των φωτοαντιγράφων.

Θα ήθελα να μου πείτε για τον Χανιώτη. Ένας, κατά τον χαρακτηρισμός σας, δριτός αξιωματικός, δεξιός σας πρόγυμνος χέρι, σας εξωθεί να πάρετε απόφαση - και στο βιβλίο σας το αναφέρετε - επιδέσεως κατά της Τουρκίας, δια του τεχνολογίας της διογκώσεως των εκ Κύπρου

4/2 BA B.Z. 13-1-87

-101-

πληροφοριών. Που αποδίδετε αυτή την στάση του;

MARTYS. Σας το έχω καὶ κατ'επανάληψη. Ο Ιωαννίδης καὶ οι ἄνδρωις του, εν πάσῃ περιπτώσει, κατέληξαν δτι πρέπει να πάμε σε πόλεμο καὶ ἔπειταν καὶ την Κυβέρνηση καὶ τον πρόεδρο της Δημοκρατίας. Το γιατί δεν ξέρω. Δεν ξέρω πώς πρυτάνευσε αυτή η σκέψη καὶ πώς επεβλήθη. Εγώ δύναμαι τίμουν σαφώς αντίθετος για τους λόγους τους δικαύς μου.

2Δ

(2BA) 1/2 Δ Φ.Τ. 13.1.87

-102-

Από κει και πέρα τι να σας πω; 'Ότι δεν έκανα τον πόλεμο ...

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : 'Οχι, δεν αναφέρουμαι σ' αυτό. Το ερώτημα έχει κύριο αντικείμενο τον Χανιάτη. Το έκανε εσκεμμένως, κόριε αρχηγός, ή ήταν μία προσωπική του θέση;

ΜΑΡΤΥΣ : Έσας είπα. Εδώ κύριε βουλευτά -δεν πρέπει να το κρύβουμε- οι στρατηγοί δύοι οι στρατηγοί, —————— πλήν ελαχίστων εξαιρέσεων, θεωρούσαν υποχρέωσή τους να περάσουν από το γραφείο του Ιωαννίδη κατερχόμενοι εις Αθήνας, να του πουν, Έξω έγώ, καλημέρα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : Λυτότερα γνωστό.

ΜΑΡΤΥΣ : 'Ένας εε αυτών, δικτυωμένος ματά την αντίληψή μου, χωρίς να έχω αποδείξεις, αυτή είναι η προσωπική μου εντύπωση, ήταν δργανό του Ιωαννίδη. Βπομένως, είχε μπει στην άποψη αυτή του πολέμου. Αφού επείσθη ο Πρωθυπουργός, αφού επείσθη ο Γκιζίκης, μόνο έγώ και οι τρεις άλλοι αρχηγοί είχαμε αντίθετη γνώμη για τους λόγους μας.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : Εσείς είχατε περάσει ποτέ από το γραφείο του Ιωαννίδη, ποιν γίνετε ΑΕΔ;

ΜΑΡΤΥΣ : Ποτέ. Μόνο μία φορά, που μου έδωσε, στον ήμουν διοικητής νομίζει μεραρχίας στις Σέρρες, μου ενεχίρισε ένα φειγ-βολάν, χωρίς υπογραφή.

2/2 Δ Φ.Τ. 13.1.87

- 103 -

που έγραψε ότι ο ζαγοριανός φέρεται επιφεύγεις εις αντιστασιακή ενέργεια, από πληροφορίες του βοηθού ΛΚΕΔ λονδίνου. Αυτό δίνει είχε άλλη προοπτική.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : Γιατί σας το έδωσε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ : Για να υποστή κάποιο κλουβισμό, για να κλουβιστεί η εμπιστοσύνη μουπρός του ζαγοριανάκο. Πιθανόν αυτό.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : Ηλικία.

ΜΑΡΤΥΣ : Πιθανόν. Αποψή μου. Αυτή η δουλειά έγινε το 1971-1972.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : Η 25η Νοεμβρίου πώς σας βρήκε;

ΜΑΡΤΥΣ : Ήμουν διοικητής του Γ' Σώματος Επρατού.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : Είχατε μυηθεί στην κίνηση εκεί;

ΜΑΡΤΥΣ : Βεβαίως.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : Και γιατί αποφασίσατε να μετάσχετε σ' αυτήν;

ΜΑΡΤΥΣ : Έχει καμιά σχέση με το κυπριακό αυτό το πράγμα τώρα;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : Ναι, βεβαίως πολύ μεγάλη σχέση.

ΜΑΡΤΥΣ : Εντάξει, να ακαντήσω. Ποιά είναι η ερώτησή σας;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : Γιατί εμυθείτε, τι στόχους είχε η κίνησή

σας: Ανατροπή του Παπαδόπουλου. Στην συνέχεια θηλασθή...
ΜΑΡΤΥΣ. Βασικώς.

[Handwritten signatures]

3/2 Δ. Θ.Τ. 13.1.87

- 104 -

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Γιατί την ήδητε;

ΜΑΡΤΥΣ : Διότι ο Παπαδόπουλος δεν πήγαινε εκεί που δέλλαμε εμείς.

Είχε εκμαυλιστεί, είχε διαβρωθεί, είχε-πώς να το πούμε -- Εισφύγει από τη γοαμπή.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : Καταθέτατε προηγουμένως ότι δώσατε διατάγες, πέραν αυτών που προέβλεπε το σχέδιο αμύνης της Κύπρου, στέλνοντας ενισχύσεις, σε σπολές τελικώς δεν έφθασαν. Και ήδητε την παρατήρηση ότι αυτό είναι αντικείμενο άλλης έρευνας.

ΜΑΡΤΥΣ : Όχι άλλης έρευνας, άλλης ερωτήσεως.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ : Να την ήδησμε, λοιπόν, τώρα την ερώτηση.

Κατά τη γνώμη σας, γιατί αυτές οι δυνάμεις, που κατά την εκτίμησή σας απότι κατάλαβα ήταν σημαντικότατες, και πιθανώς να διλαζαν και την εξέλιξη των πραγμάτων, δεν έφθασαν στην Κύπρο; Υποθέτω ότι σας βασάνισε αυτό για να είσθε έτοιμος να υποδεικνύετε νέα ερώτηση.

ΜΑΡΤΥΣ : Να τα πάρουμε ένα-ένα πάλι. Από πλευράς υποθρυχίων. Κατ' αρχήν, τα υποθρύχια ανεκλήθησαν μετά την πτώση της Κυρηνείας, κατόπιν εισαγγήσεως του αρχηγού ναυτικού Άραξάνη και μετά τις πληροφορίες περί συγκεντρώσεως βουλγαρικών στρατευμάτων εις την Βόρειο μεσόριο μας και τουρκικών πλωτών μέσων και στρατού στο κόλπο της Σμύρνης. Αυτές οι πληροφορίες μου εδόθησαν και διεσταυρώθησαν από τον αρχηγό

Δ. Α. Μ. Λ.

4/2 A Φ.Τ. 13.1.87

-105-

της ΕΥΠ, τον Σταθόπουλο.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΑΝΗ : Ποιοί άλλοι σας τις έδωσαν;

ΜΑΡΤΥΣ : Και από τον αρχηγό της αεροπορίας, ο οποίος τις επειστοποίησε από τα στύγματα του δικτύου επιτροφήσεως ^{το} ~~τε~~ άλλους. Ήταν 21, πριν πέσει η Ευρήνεια, στη συγκέντρωση την πρώτην των αρχηγών των ήλαδων, δηλαδή της αρχηγού και εγώ στο γραφείο μου, ράφτησα τον Αραπάκη που είναι τη στιγμή εκείνη τα υποθρύχια. Και μου απήντησε ότι βρίσκονται εν πλω νοτίως Ράδου προς Κύπρο. Και επειδή εξευίσθη από την βραδύτητα κινήσεώς των, τον ρώτησα "γιατί αυτή η βραδύτης;" Και πήρα την απάντηση, ότι τα υποθρύχια, λόγω της τουρικής αεροπορικής υπεροχής, πλέουν καταδύσει. Και επομένως η ταχύτης των είναι μειωμένη,

(2K)

(2Δ) 1/2 Σ Η (Ε.Ο.) 13.1.81

—106—

Μετά την απώλεια της Κυριοτήτους ο Αραπάκης μου εισηγήθηκε την ανάκληση των δύο αυτών υποβρυχίων, διότι τα είχε ανάγκη στο Αιγαίο. Και την απέδεχθην. Αυτά δύον αφορά τα υποβρύχια. Δεν γνωρίζω τίποτε άλλο. Αυτά που επήρατε εσείς και μάθατε από τους κυβερνήτες είναι πώς ασπαλή δεν τα γνωρίζω διμας εγώ διότι δεν έλαβα γνώση. Έμαθα διμας μετά την μεταπολίτευση ότι τα υποβρύχια διεθνιστάχθησαν η ανάκληση των ήμερα φορά διέταξα ανάκληση υπόληπτη εισαίσκοντο 40 με 50 μίλια ενόψει της Κυρηνείας. Αυτό το επληρωθερίθην μετά.

Όσον αφορά τα αεροσκάφη τό σχέδιο προέβλεπε την αποστολή δι· εφάπαξ προσβολή μιας μοίρας F-104. Αυτά τα αεροπλάνα είναι πιλαιά, υπάρχουν ακόμη σε μας, αλλά έχουν μειωμένες ικανότητες και οπλικές και ακτίνες ενεργείας. Δηλαδή δεν μπορούσαν αυτά να πάνε στην Κύπρο, να κτυπήσουν και να επιστρέψουν στην Ελλάδα. Επομένε να τα εγκαταλείψουμε, να τα αγνοήσουμε, ή έπομπε να πάνε να προσγειωθούνε-μετά από 5 λεπτά προσβολή πάνω από το στόχα-στο Δίβανο. Ή έπρεπε να πέσουν οι πυλότοι αφού αφήσουν τα αεροπλάνα, με αλεξίπτωτα στο Κυπριακό έδαφος. Διθέντιων διμας των πληροφοριών που σας ανέφερα προηγουμένως, αυτά τα αεροπλάνα εμένα μου χρειαζόντουσαν για το Αιγαίο και αποφάσισαν να στείλω πάντων και η διαταγή εδόπι θα πονιά ρημα 24ης προς τον Παπανικολάου. Και επήγαν

2/2 Ε (Ε.Ο.) 13.1.87

-107-

στην Κρήτη το βράδυ της 22ας όταν είχε πέσει η Κυρήνεια και μάλιστα
ένα εξ αυτών υπέστη και Σπιλίες κατά την προσγείωση. Γι' αυτό δεν πήγαν
τα υποβρύχια και τα αεροσκάφη στην Κύπρο.

Γερο Τι άλλο θέλετε να σας πω πώς σ' αυτό γιατί δεν έφθασαν.

Αντ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Ισχυρίζεσθε, δηλαδή, ότι οι απουσίεις των αρχηγών
τόσο του Ναυτικού όσο και της Αεροπορίας ήταν οι αιτίες.

Μαρτίγης ΜΑΡΤΥΣ: Δεν κατάλαβα.

Αντ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Ισχυρίζεσθε απ' ότι κατάλαβα, ότι τόσο οι αιτί-
αφέις του λαρυγγού του Ναυτικού και της Αεροπορίας, να πην προχωθούσε
στην αποστολή των υποβρύχων και των αεροσκαφών, ...

ΜΑΡΤΥΣ: Τα χρειαζόμενα στο Αιγαίο ενόψει των πληροφοριών αυτών.

Αντ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Τον Μαρτίνο τον εμπιστευόσαστε απολύτως;

ΜΑΡΤΥΣ: Απόλυτα. Μετά την αποστρατεία μου δοχισα να αμφιβάλω.

Αντ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Όταν διώσ του αυθέσσατε αποστολή επικοινωνίας με
τον βασιλέα, κάτι αλλο λέτε στο βιβλίο σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Τι λέω;

Αντ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Ότι δεν τον εμπιστευόσαστε.

ΜΑΡΤΥΣ: Ότι δεν τον εμπιστεύδητε;

Αντ ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Βούτσ.

Δημ *Σ* *Β*

3/2 Κ (Ε.Ο.) 13.1.87

- 108 -

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι. Μήπως είναι φραστικό; Και εάν το γράδω .....

ΑΡΙΕΤΟΤΕΑΝΗ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Βέρετε γιατί το ερωτώ; Γιατί μεταξύκλικά πρόσωπα την μια φορά μας λέτε 'το α' και μια φορά το β.' Γιατί το βιβλίο σας διτί δεν του επιτρέψατε ούτε στο γραμμείο του να πάει για να πάρει το πιστόλι-όπως ισχυρίζεται αυτός-και του δώσατε το δικό σας πιστόλι.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό δεν του το επέτρεψα, διότι ενδεχομένως οι άλλοι οι οποίοι του παρακολουθούσαν και πιστόν θα τον έθεταν υπό πιο στενή παρακολούθηση. Και δεν ήθελα εγώ αυτό το πράγμα να διαρρεύσει. Το Φέραμε αυτός και εγώ και κανένας άλλος. Και ούτε στον αρχηγό Στρατού το είπα που τον είχα ανάγκη στην περίπτωση αυτή, καίτοι εγνώριζα διτί αυτός ενθεκόμενως να είχε αντισφρόσεις. Και αυτό ν δεν είχα ενημερώσει.

ΑΡΙΕΤΟΤΕΑΝΗ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Χωρίς να έχετε ενημερώσει τον Γαλατσίνο, ας υποθέσουμε διτί ο Βασιλιάς έλεγε ναι. Εσείς τι σχέδιο είχατε;

ΜΑΡΤΥΣ : Τι θα έκανε ο Στρατός;

ΑΡΙΕΤΟΤΕΑΝΗ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Εσείς . 'Ήταν εδώ ο Καραμανλής τότε.

ΜΑΡΤΥΣ: Εάν έλεγε ναι;

ΑΡΙΕΤΟΤΕΑΝΗ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: 'Έλεγε ο Βασιλιάς διτί έσχουμε.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό είναι άλλο πράγμα.

ΑΡΙΕΤΟΤΕΑΝΗ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Απλώς για την Ιστορία το ερωτώ.

Στέλη *Q*

AB

4/2 Κ. (Κ.Ο.) 13.1.87

- 109 -

ΜΑΡΤΥΣ: Θα το αντιμετωπίζα τότε.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Ευχαριστώ, κύριε μάρτυς.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Τελειώσατε, κύριε συνάδελφε;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Μάλιστα, κύριε Ποσέδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΝ (Παυσανίας Ζακολίκος): Ο κύριος Ράλλης, απόν, διαγράφεται
Ο κύριος Βασιλειάδης, απόν, διαγράφεται.

Ο κύριος Παπαδονικολάκης έχει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Θα ήθελα να σας ρωτήσω να μου πείτε το εξής:
Συμμετείχατε στη λήψη της απόκρασης ή αν θέλετε αναλαμβάνετε τις
ευθύνες για την ενέργεια κατά του Μακαρίου στην Κύπρο.

(2ΠΑ)

(28)

1/2 πλ. Δ.Μ. 13-1-86.

- 110 -

Τούτο σημαίνει ότι αυτή η ανάλυση της ευθύνης ήταν εναρμονισμένη με την αντιλήψή σας περί εθνικής ανάγκης. Άπλασή αναλαβάτε την ευθύνη διότι απλής θεωρούσατε ότι είναι εθνική ανάγκη να ανατραπεί ο Μακάριος. Μετά τα γεγονότα που έχουν σχέση με αυτή την αποφασή σας και που φαδήγησαν, κατά την εντυπωσία μου, οχι να πηγαίνει άλλα να απλασθεί ο ελληνικός στρατός στην Κύπρο θεωρείτε ότι ήτο μείζον η απλήση της εθνικής ανάγκης για να διατηρηθεί κατά την άποψη σας το κύρος των αξιωματικών που υπηρετούσαν στην Κύπρο έναντι της ατζέντας που υπέστησαν οι ελληνικές ένοπλες δυνάμεις στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό, κύριε βουλευτά, είναι η αποψή σας. Εγώ διαφωνώ ριζικά. "Όπως έχετε υπόδημα σας σταν γίνεται πόλεμος μεταξύ δύο κρατών και χανθίζεται από τη μια μεριά, η μεριά αυτή, σταν Εεκινούσε ο πόλεμος, δεν ήξερε ότι θα του χάσει και τις καταλογίζουμε ευθύνες ότι έχασε τον πόλεμο. Δεν το ήξερε διώς σταν Εεκινούσε. Έτσι και εδώ. Οταν εγώ Εεκινήσω για να λάβω μέρος στην ανατροπή του Μακαρίου δεν ήξερα ότι θα γίνει πόλεμος. Το έχω πει κατ'επανάληψιν. Βεβίνησα με μόνο στόχο να διαφυλάξω αυτό το οώμα των ελλήνων αξιωματικών.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΛΑΚΗΣ: Εάν δεχθώ την αποψή σας και την δεχομαι —
 έχω να σας φάτε ^{πω} ο πυρτώρ δεν κρίνεται από τις προδόσεις του αλλά και από τα αποτελέσματα. Ελπίζω ότι καταννοείτε αυτό.

*μν**Ο*

2/2 ΠΑ.Α.Μ. 13-1-86

- 111 -

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Το αποτέλεσμα επομένως εδώ είναι αποφασιστικός παράγων για τον προσβιορισμό των δικών σας προσωπικών ευθυνών.
Κατ το έωτημά μου στέκει εξ ολοκλήρου ότι το αποτέλεσμα είναι η ατίμωση των ελληνικών Ευόπλων Δυνάμεων. Είπατε ότι είναι απούλ μου αλλά ίσως ως την πρόοδο των ερωτήσεων βγεί ότι έχω δίκιο. Εσείς νομίζετε ότι η ττήθημεν στην Κύπρο. Δεν ηττήθημεν διότι η ήττα είναι μέσα στο παγκόσμιο της ευόπλου αναμετοίσεως. Η ατίμωση δεν είναι.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είναι εγώ οχι η ττήθημεν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Μα, στην Κύπρο η ττήθημεν. Κατ σημαία ότι σταυ γίνεται μια σύρραγη μεταξύ δύο στρατών κάποιος νικάει και κάποιος χάνει.

ΜΑΡΤΥΣ: Το έφερα ως παράδειγμα. Δεν ηττήθημεν στην Κύπρο. Εάν οι τούρκοι δεν επενέβαιναν πατι, είναι έργο δικό σας της επιτροπής να βρείτε γιατί! Οι τούρκοι επενέβησαν στην Κύπρο, δεν είναι δικό μου, εγώ πιστέω ότι οι τούρκοι ~~θυμήθησαν~~ να πάνε στην Κύπρο, από ποιούς δεν μπορώ να συλλέγω βρέστε τους εσείς...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Το ερώτημα είναι, εσείς ως Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων τι κάνατε, ανεξαρτητά από την πολιτική προέκταση που δίνετε μ' αυτό που λέτε και που είναι άλλου παπά Euagγέλιο. *Επίσης*

ΕΔΩ *Σ.Γ.*

3/2 ΠΑ. Α.Μ. 13-1-86.

- 112 -

Αυτό δεν σημαίνει ότι δεν έχετε εσείς εκείνη την ευθύνη που κατά την εκτιμήση μας εμείς θεωρούμε οι υπάρχοι. Είσαστε η γενεσιοναργός αυτία του να παρέμβουν οι τούρκοι ή συμμετείχατε. Το ερώτημα είναι: Διεθνής ένας αγάν στην Κύπρο μεταξύ των τουρκικών στρατευμάτων και της κυπριακής εθνοφρουράς για την οποία τόση ώρα μας λέτε ότι είχατε την ευθύνη εσείς από όως από την Ελλάδα σαν Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων σαν το εθνικό κέντρο. Ερώτω λοιπόν σ' αυτόν τον αγώνα εσείς πιστέψτε ότι ηττήθημεν ή εξευτελίσθημεν:

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε βουλευτά, ακούστε με, για να γίνεται από όλους μας αντιληπτό. Μειώστε τώρα ότι το εθνικό κέντρο είχε την ευθύνη διεξαγωγής του πολέμου στην Κύπρο. Δεν είναι αυτό αυτό. Εγώ σας θέτω άλλο ερώτημα: Εάν επι κυβερνήσεως Γεωργίου Παπανδρέου δεν γινόταν ανατροπή αλλά απλώς εισέβαλλον οι τούρκοι και εχάντο και εκεί ο πόλεμος θα ήταν υπεύθυνο το εθνικό κέντρο;

(2ΓΕΒ)

(2ΠΑ)

1/2 ΓΡ Μ 13'.1.1987

- 113 -

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Να σας απαντήσω, Άλλα, μάλλον δεν θα κίνουμε ερώτοαπαντήσεις. Συνεχίζω στις ερωτήσεις μου.

Πέστε μου η εθνοφρουρά, κατό τη στρατιωτική αντίληψη, πότε εκπροστεύεται κό σώμα;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Επομένως πότε μια στρατιωτική δύναμη της Κύπρου, η οποία τελούσε υπό την επιχειρησιακό έλεγχο του ΑΕΔ.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι εσφαλμένο; Αυτό δεν γράφεται πουθενά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Τότε γιατί θεωρούσατε τον ειδικό σας, εν τοιαύτη περιπτώσει, υποχρεωμένο να συμμετέχετε και να αποφασίζετε για αποφάσεις που αφορούσαν αυτοδύναμη την Κυπριακή εθνοφρουρά δίπος είναι π.χ. η επιλογή των εφέδρων αξιωματικών, η αποπομπή των Ελλήνων αξιωματικών και όλα αυτά τα πράγματα. Γιατί τον θεωρούσατε τον ειδικό σας υποχρεωμένο να το κάνετε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Διότι υπήρχαν βασικές διαταγές του ΑΕΔ προγενέστερες ως ότι δια διαδικασιών, σε αυτά τα θέματα αυτά, τα οποία εδίβατε και στα οποία είχε συμφωνήσει ο Λοχιεπίσκοπος Μακάριος.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Λφού δεν θεωρούσατε ότι δεν τελούσε υπό την επιχειρησιακό σας έλεγχο η Κυπριακή εθνοφρουρά, τότε πουδήτο

2/2 ΓΡ. Μ 13-1-1987

- 114 -

τη ανάγκη που επέβαλε σε σας να σχεδιάσετε, να διατυπώσετε και να δώσετε για εφαρμογή το σχέδιο Κ', γιατί δεν φαντάζομαι να το έβγαλε η Κυπριακή εθνοφρουρά. Μάν είχε αυθυπαρξία σαν στρατιωτική δύναμη θα έκανε μόνη της το σχέδιο αμύνης. Γιατί το εκδόσατε εσείς ή και οι προγενέστερες αρχές; Δεν λέω μόνο για σας. Γιατί το σχέδιο Κ' υπάρχει από πολύ παλαιότερα, από δημοκρατικών Κυβερνήσεων κλπ. κλπ.

ΜΑΡΤΥΣ: Από το 1963-64

Το σχέδιο αυτό έγινε με συνεργασία του επιτελείου της Κυπριακής εθνοφρουράς με το επιτελείο του ΑΕΔ και με τα λοιπά επιτελεία.

Και αυτό αφορούσε στο συντονισμό απλώς των ενεργειών της εθνοφρουράς δύσον αφορά την άμυνα της Κύπρου, δοθέντος ότι, όπως ξέρετε, ήταν στελεχωμένη - και το επιτελείο-από καθαρώς Έλληνες αξιωματικούς.

Θ σπλεσμός της ήταν καθαράς Ελληνικός και τα πάντα της. Και η Κυπριακή Κυβερνηση στο σημείο αυτό είχε εικαρόσει το δικαιώμα στο ΑΕΔ· στο ΓΕΕΒΑ ιότερα να συντονίζει αυτά τα πράγματα. Ειδικότερα δε, είχε μηδενισθησία το θέμα, διότι υπαρχούσης-βάσει των συμφωνιών ^{της} Συρίχης και ^{της} Δουδίνου, της Ελλάς^{της} εν γειτνιάσει με την Τουρκία, στη λευκωσία υπήρχε λόγος και αιτία να ευπλανεί η Ελλάς σε ένα πόλεμο με την Τουρκία, χωρίς να τον επιβάλλει, παραπομένη από τα γεγονότα.

3/3 ΓΒ Μ 13-1-1987

- 115 -

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Θα ήθελα να σας ρωτήσω το εξής: Είπατε στην αρχή της καταδέσεως σας πώς από της γιαστές, .. δτι η άποψή σας για την ανατροπή του Μακαρίου διατυπώθηκε κατά κάποιο τρόπο όταν έλεγα δτι τουλάχιστον προτότυπο, για σας ήταν η αλλαγή ενός προσώπου στην Κύπρο . Είπατε αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Συνεχίζετε να πένετε σ' αυτή την άποψή;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Καλώς. Δεν θα ήθελα να την οχολιάσω. Συνεχίζω τις ερωτήσεις. Διότι αλλαγές προσώπων για λαοπρόβλητους αρχηγούς θεωρούμε-δτι μπορεί να λαμβάνουν χώρα από την εκτίμηση κάποιου άλλου προσώπου περί του πώς πρέπει να γίνεται αυτή η αλλαγή.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το κατάλαβα αυτό,

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Δεν μπορεί να εκτιμά καποιο άλλο πρόσωπο πως εσείς ή ο Ιωαννίδης ή η τετραμελής εκείνη ομάδα για την οποία μας έχετε μιλήσει του πώς αλλάζει κάποιο πρόσωπο δταν αυτό το πρόσωπο είναι αρχηγός ενός κράτους ανεξάρτητου , μέλος του οργανισμού των Ηνωμένων Βασιλών, και αν ακόμη αυτή η ενέργεια σας αποτελεί παραβίαση των βασικών αρχών του ΟΗΕ. Δεν μιλάω μόνο για τις ευπλοκές που

M
W
O

B

4/2 ΓΡ. Μ 13-1-1987

-116-

δημιουργήθηκαν μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας και που δημιουργήσε την δυνατότητα για επέμβαση των Τούρκων στην Κύπρο, αλλά πέραν όλων των άλλων καταπατήσατε και βασικές αρχές του ΟΗΕ, καθ'ό δεν είχατε δικαίωμα.

Είνατε στην αρχική σας κατάθεση ότι η εισβολή έγινε αιφνιδιαστικώ θα ήθελα να μου πείτε εάν έγινε αιφνιδιασμός στρατηγικός ή τακτικός. κατά την άποψή σας. Διότι ο αιφνιδιασμός γνωρίζετε, χωρίζεται σε στρατηγικό και σε τακτικό. Τι είδους αιφνιδιασμό υπέστητε στην Κύπρο κ. μάρτυς;

(2 N)

1/2 (N) (Γ.Π.)

13.1.87

-117-

ΜΑΡΤΥΣ: Ουολογώ ότι αυτόν τον διαχωρισμό του στρατηγικού και του τακτικού δεν τον έχω καλά ξεκαθαρίσει μέχοι τώρα στο μυαλό μου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Έχετε περάσει σχολεία επιμορφώσεως;

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα. Θέλω να καταλάβω σεις τι συνοւσίτε μ' αυτό το πράγμα για να μπορώ να τοποθετηθώ και να σας δώσω απάντηση.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Για να μην κάνουμε σεμινάριο, ματα και δεν το ξέρετε, πρέπει να ερμηνεύσω αυτό που ρωτάμε, γιατί έπρεπε να το ξέρετε, αφού ήσασταν αρχηγός των Ενδιτών Δυνάμεων. Ωμως εν πλήρη περιθώσει στρατηγικός αιφνιδιασμός θα πει ότι υφίσταται επίθεση σε ένα ευρύτερο χώρο, χωρίς καν να την αναμένω. Δεν την ανέμενα ποτέ, ούτε μου πέρασε από το μυαλό ότι εδώ που καθόμαστε μπορεί να μας επιτεθεί η Ιταλία στην Κέρκυρα. Αυτό θα πει στρατηγικός αιφνιδιασμός. Ταυτόκοτε αιφνιδιασμός θα πει ότι αναμένω την επίθεση από κάποιουν που είναι ο αντίπαλός μου ή ο ενδεχόμενος εχθρός μου ο οποίος δικαίως μου κάνει επίθεση στο τάξις σημείο που δεν περίμενα, αλλά που περίμενα να μου επιτεθεί κάπου αλλού.

Επομένως αφού σας εξήγησα τις σύνοπτες δέλωνα να μου πείτε αν υπέστητε στρατηγικό ή τακτικό αιφνιδιασμό στην Κύπρο.

2/2 (N) (P.P.) 13.1.87- 118 -

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι όπως τα λέτε στρατηγικός ο αιφνιδιασμός.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Δεν αναμέναμε ποτέ επίθεση των Τούρκων στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ προσωπικώς όχι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Τότε γιατί είχαμε την εύνοιάρουνα και το σώμα των Ελλήνων αξιωματικών;

ΜΑΡΤΥΣ: Ρωτάτε δηλαδή αν ως πρόθεση ;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Βεβαίως αυτό είναι.

ΜΑΡΤΥΣ: Μελάνι για στρατηγικό αιφνιδιασμό στο χρόνο εκείνο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Αυτός είναι τακτικός.

ΜΑΡΤΥΣ: Αν είναι τακτικός, πέστε του τακτικό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Μα είναι.

ΜΑΡΤΥΣ: Τότε να τον δεχθώ ως τακτικό .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Υπέστητε λοιπόν τακτικό αιφνιδιασμό. Να προσδιορίσουμε δύο παράγοντες.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΝ (πανσανίας Ζαχολίκος): Σε σεμινάριο πάμε, κύριε συνδιελωφε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Τί να κάνουμε κύριε πρόεδρε, δταν ο αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων θεν γνωρίζει του διαχωρισμό μεταξύ του τακτικού και στρατηγικού αιφνιδιασμού; Από εκεί και πέρα είμαι αναγκασμένος να ερμηνεύω τις λέξεις.

3/2 (Η) (Γ.Π.Π.) 13.1.87

- 119 -

πιστευα λοιπόν ότι αυτές οι έννοιες είναι γνωστές στου κύριο μάρτυρα.

Θα ήθελα να μου πείτε κύριε μάρτυρας σε ότι αφορά τον χρόνο υπέστητε τακτικό αιφνιδιασμό, λέτε, γιατί σε ότι αφορά τον χώρο δεν έχετε υποστεί. Το λέω γιατί στο σχέδιο αμύνης ανάγκης, ήταν ήδη αναμενόμενη, αν θα εγίνετο ποτέ τουρκική ενέργεια στην Κύπρο, είτε στην Αμμόχωστο, είτε στην Κυρήνεια;

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΛΟ ΝΙΕΟΔΑΚΗΣ: Επομένως σε ότι αφορά τον χώρο δεν υπέστητε τακτικό αιφνιδιασμό. Σε ότι αφορά τον χρόνο ήδη μετά το εγχείρημα ανατροπής στις 15 Ιουλίου, σεις μέχρι τις 20 του μήνα έχατε ένα 5νθήμερο. Η κυρπιακή εστιαφρουρά ήδη είχε πάρει ένα σήμα από σας δια του οποίου διετάσσεται να κάνει μερική επιστράτευση ειδικότητων. Αυτό σήμανε ότι αναμένατε κάποιο ενδεχόμενο τουρκικής ενέργειας;

ΜΑΡΤΥΣ: Μετά το σήμα του Σταθόπουλου;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Ακοιθώς. Επομένως στέλνοντας αυτό το σήμα σεις εκεί πέρα, δεν έπρεπε να έχετε αιφνιδιασθεί και σε χρόνο, γιατί ήδη λαβαίνετε κάποιο μέτρο στρατιωτικό που έίναι απόρροια μιας πληροφόρησης που έχετε περί κάποιας ενδεχομένης τουρκικής επίθεσης. Αρχικά δεν πρέπει να έχετε αιφνιδιασθεί και στο χρόνο.

ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί το λέτε αυτό;

V

4/2 (N)

(Γ.Π.)

13.1.87

- 120 -

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Μας λέτε ότι έχετε αιφνιδιασθεί.

ΜΑΡΤΥΣ: Βεβαίως έχουμε αιφνιδιασθεί.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Πού;

ΜΑΡΤΥΣ: Στην Αλαβανία δεν αιφνιδιάσθηκαν το 1940; Δεν είχε γίνει προ-
επιστράτευση; Το χρόνο δεν του ήξερε κανείς.

Πρέπει να σας πω ότι αρ' ης στιγμής ελήφθη το σήμα, εγώ έλαβα
αυτό το μέτρο της προεπιστρατεύσεως, γιατί αν και πάλι είχε σιγουρεύ-
θεί ότι πρόκειται περὶ εισβολής θα διέτασσα πλήρη επιστράτευση. Δεν
το έκανα αυτό γιατί είχα αμωμούλιες διδάγματα ότι την επομένη το πρωΐ
ο Έπαδόπουλος μετά την παρατήρηση που του έκανα στο ΘΑΔΑ ήλθε και
μου είπε ότι μάλλον πρόκειται περὶ της συνήθους επησίας ασκήσεως.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Ζέστε στρατηγές, τι η στρατιωτική ιστορία
και δεοντολογία με ποιές λέξεις χαρακτηρίζει τους πηγήταρες εκείνους
των Ενθυλων Δυνάμεων που αιφνιδιάζονται εις πάσα περίπτωση;

(28)

N

1/2 Δ

θ.β.

13-1-87

-121-

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν το έχω υπόψη μου .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ . Ως ανίκανους πυέτες και τους οδηγεί ευώπιλον εκτελεστικόν αποσπασμάτων !

ΜΑΡΤΥΣ . Αυτό απευθύνεται ως ύδροις απεναντί μου ;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ . Λεν ύδροια κανένα . Είπα τι η στρατιωτική βεοντολογία και αν δέλτετε πη κρατούσασαντίληπτη ορίζεται γενικότερα

και παγκοσμίως για τους στρατιωτικούς πυέτες μου αιτωντιβαίζονται .

ΜΑΡΤΥΣ . Τι σχέση έχει αυτό ;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ . Το γνωρίζετε αυτό ;

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν το γνωρίζω .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ . Καλώς .

Είπατε ότι ο ναύαρχος Αραπάκης ήλθε και οις είπε ότι πόλεις να ανακληθούν τα υποβρύχια που πηγαίνουν στην Κύπρο, μετά την πτώση της Κυρήνειας . Πρώτο από όλα να κάνω μια ενδιαμέση ερώτηση :

Βοείο θεωρείτε ότι η πτώση της Κυρήνειας ήταν το απορρα-
στικό κλειδί της επιχείρησης της τουρκικής αποβίβασης ;

ΜΑΡΤΥΣ . Ναι . Γιατί δταν ο επίσημος απεσταλμένος της αμερικανικής κυβερνήσεως κ. Σίσκο έρχεται, στις 18 Ιουλίου στην Αθήνα , γίνεται σύσκεψη και μας λέει ότι για να εκπουνθεί η κατάσταση μετά την

2/2 Δ

8.5.

13-1-87

- 122 -

ανατροπή του Μακαρίου ότι πρέπει, πηγαίνοντας στην Τουρκία να έχω κάτι να δώσω στους Τούρκους, δηλαδή μια διέξοδο προς τους Τουρκοκυπρίους, ενοώντας την „Κυρήνεια, αυτό αποδεικνύει ότι αυτό ήταν το κλειδί της εκτονώσεως : η Κυρήνεια .

Πέραν αυτού και σε των ιστέρων αποδεικνύεται από το ότι και ο κ. Καραμανλής στο Μοντρέ, όπως διάβασα στον Τύρο, έκανε μια παρατήρηση στον Ετσεβίτ ότι " καλά η πρώτη φάση, δηλαδή ο Αττίλας Ι, ήταν δικαιολογημένη . Άλλα η δεύτερη θεν δικαιολογείται " . Και απόντησε αυτός, νομίζω σας έχει κάνει επιστολή και σε οικ. Ζήγης :

— " Ναι , αλλά το ήθελαν και οι στρατιωτικοί, για να αισθάνονται πιο ασφαλείς " .

Επομένως αυτό πιστοποιεί ότι η εντύπωση μου ήταν η σαρή ότι οι Τούρκοι θα σταματούσαν μετά την εξαπόλευτη του 3% του προγεφυρώματος πέριξ της Κυρήνειας, την οποία εμείς αρνηθήκαμε, γιατί όπως είναι γνωστό ο Πρωθυπουργός είπε "θεν δίνουμε τίποτα εμείς" . Την πήραν μόνοι τους αυτοί .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ . Επομένως έχετε την εντύπωση ότι η τουρκική παρουσία στην Κύπρο, μετά την επίθεση εναντίον της Κυπριακής Δημοκρατίας θα εξασκιλίζετο σένα 3% προγεφυρώματος, το οποίο μέσα θα περιείχε και το λευδά της Κυρήνειας ;

3/2 Δ Θ.Σ. 13-1-87

-123-

Σας ερωτώ : Κατά την στρατιωτική σας σκέψη αυτό πράγματα
μπορούσε να αποτελεί εξαιρετική για τους Τούρκους κατ με τί βάθος;
ΜΑΡΤΥΣ . Βεβαίως . Κατ μέχοι του θύλακος της πράσινης γραμμής λευκω-
σίας .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΛΑΚΗΣ . Αυτό διώς δεν είναι 3% τώρα πιά .

ΜΑΡΤΥΣ . Υπήρχε αυτό .

'Όπως έβαστε η Κυρήνεια συνδέεται με την λευκωσία δια μιάς
μυρίας εθνικής οδού, η οποία διέρχεται από τον πενταδάκτυλο μέσω της
Ειαβάσεως Μπογαζίου , δηλαδή του φρουρίου Αγίου Ιλαρίωνος . Μέχρι κατ
το ψρούντριο του Αγίου Ιλαρίωνος το κατείχαν οι Τούρκοι κατ δύο το χώρο
που έρθανε μέχρι την πράσινη γραμμή . Εκεί έφευγαν και τα αεραγηματά
τους εντός του τουρκοκυπριακού θύλακος . Από την βορεία πλευρά του
πενταδάκτυλου , ήταν κατελάμβαναν την Κυρήνεια, από εκεί κατ πέρα τη
συνένωση μέχρι του αυχένα που έβλεπε προς λευκωσία ήταν πάρα πάρα
πολύ ευχερής για τους Τούρκους .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΛΑΚΗΣ . Γιατί ; Είναι σημείο στήριξης για να γίνει
από εκεί κατ πέρα ευχερής η συνένωση με το υπόλοιπο :

ΜΑΡΤΥΣ . Είναι ισχύροτατο, γιατί είναι εδαφικός διαμορφωμένο και οργα-
νωμένο .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΛΑΚΗΣ . Η πόλη της Κυρήνειας :

4/2 Δ Θ.Σ. 13-1-87

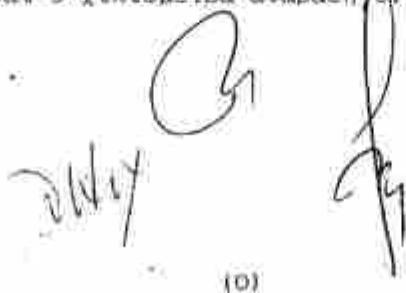
- 124 -

ΜΑΡΤΥΣ . Η διάβαση του φρουρίου .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΛΑΚΗΣ . Καλώς . Έκεί δεν θα διαμυνήσουμε .

Σας ερωτώ, γιατί είνατε ότι μετά την πτώση της Κυρήνειας
 θεωρήσατε ότι πλέον δεν υπήρχε και λόγος να μη γυρίσουν τα υποβρύ-
 χια .

ΜΑΡΤΥΣ . Είναι 3 χιλιόμετρα ανάβαση έντος πρανούς, για να ανεβούμε
 στην κορυφή .

(10)

(2Δ) 1/20 Ε.Τ. 13.1.1987

- 125 -

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Βέρετε ότι καπνίδ φορά τα τρία χιλιόμετρα θέλουν αγάντα πολλάν μηνάν όταν υπάρχει άμυνα.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν προσφέρεται το έδαφος. Δεν μπορούσαμε να κάνουμε οργάνωση εκεί. Αυτή η περιοχή είχε εγκαταληφθεί. Γι' αυτό και η προϋπόθεση εχθρικής αποβατικής ενέργειας στην Κυρήνεια ήρχετο σε τελευταία μοίρα. Ως πρώτος στόχος ήταν η περιοχή Αιμοχώστου και δεύτερος στόχος η περιοχή Μόρφου, που είχε εδάφη κατάλληλα για αποβατική ενέργεια.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Αυτό είναι υπέρ του επιχειρηματός μου ότι εκεί που πήγαν οι Τούρκοι ευνοείτο η άμυνα, γιατί δεν ήταν ίσως η καλύτερη περιοχή στην οποία μπορούσαν να αποβιβαστούν οι Τούρκοι. Άλλα ας υπ κάνουμε αυτό το διάλογο, ας συνεχίσουμε.

Πέστε μου ανακαλέσατε τα υποθρύχια γιατί υπήρχε η από βορρά απειλή και το ενδεχόμενο απειλής και από ανατολάς, λόγω των πληροφοριών που είχατε. Πρώτα απ' όλα τι σχέση έχουν τα υποθρύχια για έναν ενδεχόμενο πόλεμο ή για μια ενδεχομένη επίθεση από το Σύμμαρτο της Βαρσοβίας:

ΜΑΡΤΥΣ. Ή' αυτούς δχι τόσο σημαντική δρο με τους εξ ανατολών.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Βα το πούμε και για τους από ανατολάς.

Από το βορρά πείτε μου.

2/2 0 E.T. 13.1.1987

-126-

ΜΑΡΤΥΣ. Λυτά είναι δικώς απόροπτα ότι τα πάρετε από το ΓΕΕΘΑ, μπορεί να τα έχουν τροκοποιήσει. Δεν ξέρω σήμερα πως είναι τα σχέδια τα ελληνικά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Για τότε να μας πείτε πως ήταν.

ΜΑΡΤΥΣ. Τότε είχε ρόλο το ναυτικό να εξασφαλίσει τα νησιά.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Σαν εκτινούντο οι βούλγαροι από επάνω είχε το ναυτικό ρόλο να εξασφαλίσει τα νησιά;

ΜΑΡΤΥΣ. Υπήρχαν διαθέσιμες μεραρχίες αυτού του συνασπισμού ~~τα οποία~~ μπορούσαν να πέσουν σε ορισμένα νησιά του Αιγαίου, από αέρος.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Τα υποβρύχια τι είδους αγάντα ότι διεβήγαγαν σε εκείνη τη περίπτωση;

ΜΑΡΤΥΣ. Υπήρχε και ο στόλος ο ποβιετικός στη Μεσόγειο ο οποίος μπορούσε να βοηθήσει αυτές τις επιχειρήσεις.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Επομένως επίθεση εναντίου χώρας μέλους του NATO. στο συνολό της, απ' όλον του ανατολικό συνασπισμό. Ήταν το είχατε εσείς ερμηνεύσετε τότε.

ΜΑΡΤΥΣ. Υπήρχε φόβος ότι...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Δεν υπήρχε τέτοιο σχέδιο στρατηγέ. Τέτοιο πράγμα δεν υπήρχε σε κανένα σχέδιο. Μιλάτε με κάποιον που τα ξέρει πολύ καλά ελπίζω να το έχετε αντιληφθεί. Ως κανένα σχέδιο ποτέ δεν υπήρχε ότι σε περίπτωση επιθέσεως εκ μέρους του ανατολικού

Αλ *Ω* *Β*

3/2 Ο. Ε.Τ. 13.1.1987

- 127 -

συναπιεσμόν υπήρχε ενδεχόμενο επιθέσεως με αεραγήματα εναντίον ελληνικών νησιών.

ΜΑΡΤΥΣ. Ακούστε να σας τι κάτι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Όχι, εσείς είπατε την αποψή σας. Η δική σας άποψη μετράει εδώ.

ΜΑΡΤΥΣ. Μα δεν τελείωσα. Πιθανόν να σας διαφεύγει ότι στην γοτιοανατολική μεσόγειο ο βιολκητής του NATO ήταν ο έλλην ναύαρχος, ο αρχηγός του ναυτικού.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Λέτε για το COMEDEAST

ΜΑΡΤΥΣ. Βγώ δεν ήξερα τα σχέδια αυτά του COMEDEAST

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Ωστάλατε να τα ξέρετε.

ΜΑΡΤΥΣ. και εσείς να φραστανείτε σιρικητής σμηναρχίας δεν μπορείτε να ξέρετε και τα σχέδια των σμηνών απ'έξω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ. Τα ξέρω, διότι πρέπει να τα ξέρω. Αυτά είναν μέσα στην αποστολή μου. Γιατί εάν δεν τα ξέρω δεν μπορώ να ασκήσω διοίκηση.

Είπατε ότι υπήρχαν κάποιες δυνάμεις οι οποίες επρόκειτο να διατηρούν από την Ελλάδα και οι οποίες ήταν τα δύο υποβρύχια και υπήρχε και μία μοίρα F84F όχι F104.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν έχουμε F104 μόνο F84.

4/2 Ο Ε.Τ. 13.1.1987/

- 128 -

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΙΚΟΛΑΚΗΣ. Κατ τότε είχαμε F104 αλλά αυτά δεν πήγαιναν σπωαδήποτε. Ήταν λοιπόν F84 και μετακινήσαμε κατ 12 αεροσκάφη φάντομ, τα οποία πήγαν εκείνη ακοιθώς τη περίοδο στο Ηράκλειο, εκ των οποίων το ένα έσπασε στη προσγείωση κατ μέλιστα το έσπασε ο διοικητής της μοίρας, για να δούμε κατ την ποιότητα των Ενόπλων Δυνάμεων εκείνης της εποχής. Κατ για να χαρακτηρίσω την ποιότητα των Ενόπλων Δυνάμεων, λέω και κάτι άλλο. Την μοίρα των καταδρομών που στείλατε στη Κύπρο μετά από μία περιπετειώδη διαδικασία-ελπίζω να την ξέρετε -ήταν να πάνε με αεροπλάνα της Ολυμπιακής και τελικά πήγαν με τα Νοο-Άτλας. Κατ εκεί συνέβη ο διοικητής της μοίρας να μη πάει ποτέ στη Κύπρο κατ να τοσχυρίζεται δτι δεν την βρήκε.

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν τις ξέρω αυτές τις λεπτομέρειες.

The image shows three handwritten signatures or sets of initials in Greek script. From left to right: 1) A signature consisting of two stylized letters, possibly 'ΑΝΤΑΝΑ'. 2) A signature consisting of two stylized letters, possibly 'ΑΝΑ'. 3) A signature consisting of two stylized letters, possibly 'ΑΝΑ'. Below the third signature is the text '(2σ)' indicating a double signature.

(20) 1/2 σ. Ρ.Σ. 13-1-87

-129-

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Και να τοχυτίζεται ότι δεν είναι βρήκε Καλ επομένως πλέον να μην έχουν την τιμή οι Τούρκοι να χαρακτηρίζονται με το «Μάλτα γιοκ» μπορούν και οι Ελληνικές «Ενορλες Δυνάμεις να χαρακτηρίζονται με το «Τορκύπρος γιοκ».

ΜΑΡΤΥΣ: Θέλετε να σας απαντήσω;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Βεβαίως.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό το ερώτημα επειδή δεν το Εέρω εγώ, ότι δεν πήγε ο διοικητής των μοίρας/Nor. 'Ατλας να το θέσετε στον κ. Παπανικολάου.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Καλώς. Δεν τελείτε υπό κατηγορίαν γι' αυτό.
«Άλλωστε ας το είναι παρεπιπτόντως.

ΜΑΡΤΥΣ: Είσθε πολύ ευημερωμένος και δεν είμαστε εγώ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Είματε πάρα πολύ ευημερωμένος γι' αυτό ακριβώς δε θα ήθελα να μου απαντάτε, έτσι όπως μου απαντάτε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Αυτός που έσπασε το φάντου ξέρετε τι θέση έχει τώρα στην αεροπορία, κύριε Παπαδονικολάκη;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Το Εέρω. Δεν έχει σημασία. Άλλα εκεί, έτσι διευκοινωνικά, επειδή υπάρχει μία κοινότητα και απορροφαντολίζεται σε σχέση, διότι στείλανε μοίρα η οποία δεν ήταν ετοιμοπόλεμη, δεν είχαν εκπαιδευθεί.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Τα μάντου δεν μπορούσανε να πάνε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Κύριε μάρτυρε, όταν πέρνοντας τέτοιες αποφάσεις

2/2 σ. Ε.Σ. 13-1-87

- 130 -

και είσθε αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων, δεν είσθε έτσι.

ΜΑΡΤΥΣ: Τι έπρεπε δηλαδή να κάνω; Πέστε μου πώς είναι το σφάλμα;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Μα, να παρέμβαλτε καὶ να πείτε στον Παπανικολάου
διτί δεν μπορούν να πάνε στα F4 εκεί πέρα τα φάντομ διότι οι πούσα δεν
είναι ετοιμοπόλεμη. Θα κάνετε πόλεμο με μαύρες μη ετοιμοπόλεμες;
Θα τα πούμε με τον Παπανικολάου κδώ, μην ανησυχείτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Εσείς είσθε αεροπόρος. Βγώ δεν ήμουν αεροπόρος.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Δεν έχει σημασία, είσαστε αρχηγός Ενόπλων
Δυνάμεων.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων πρέπει να είναι ο βέστερ όπως τα
λέτε, να είναι πολεμώντας!!

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Πρέπει να είναι, στρατηγό.

ΜΑΡΤΥΣ: Μα δεν θα ωθήρχαν επιτελεία, ούτε τίκτα!

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Για τέτοια πράγματα που ρωτώ αυτή τη στιγμή
πρέπει να είναι. Άλλοι μουδ μας αν δεν είναι.

Για τα F84F είπατε διτί είχαν σχεδιασθεί για να πάνε, αλλά τελικό
δεν πήγανε, διότι εν δυστιχίᾳ στο Αιγαίο θεωρήσατε διτί δεν έπρεπε
να απωλεσθούν, διότι σύμφωνα με τη σχεδίαση τα αεροπλάνα αυτά δια πηγαίνα-
νε και εν συνεχείᾳ δια τα χάναιμε, διότι έπρεπε ήταν προσγειωθούν στο Λίβανο
ή να προσγειωθούν δεξιά μαζί αριστερά. Έχετε πλανηθεί πλάνην σικερά,
κύριε μάρτυς.

3/2 σ. P.Σ. 13-1-87

-131-

ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί δηλαδή, το σχέδιο είναι εσφαλμένο στο θέμα αυτό;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: 'Όχι το σχέδιο. Τα αεροπλάνα F84F πήγαιναν, καθόντουσαν 5 λεπτά πάνω από το στόχο και επέστρεφαν για προσγείωση στο Καστέλι.

ΜΑΡΤΥΣ: Το γράφει το σχέδιο αυτό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Μα, ήταν ένα σχέδιο το οποίο ανεφέρετο στο 1964 και σεις δεν μπορούτε νέχοι το 1974 να διαβάσετε το σχέδιο, στρατηγέ. Τα αεροπλάνα αυτά, στρατηγέ, είχαν από κάτια εις βάρος του οπλισμού βάλει πρόσθετες δεξαμενές. Και είχαν γίνει κόμπακτ προσώπιλ και είχε τελικά βγει το συμπέρασμα -Θα τα πούμε με τον Παπανικολάου εξώ, για να μην απογραφαντολιζόμαστε ούτε εμείς, ούτε ο Ελληνικός λαός - βγέι το συμπέρασμα ότι τελικά τα αεροπλάνα πηγαίνανε μένανε 5 λεπτά πάνω από το στόχο και ξαναγυρνούσαν και προσγειωνόντουσαν στο Καστέλι και είχαν γίνει δοκιμές.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά τα γράφει το σχέδιο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Το σχέδιο λέει ότι στέλνονται κάποιες δυνάμεις.

ΜΑΡΤΥΣ: Δε θέλω να κάνω αντιδικία στο θέμα αυτό. Αν βέλετε πάρτε το σχέδιο να το διαβάσετε. Γράφει για ποιό λόγο. 'Εται νουζώ εγώ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Δε χρειάζεται να διαβάσω τίποτα. Τα αεροπλάνα μπορούσαν να πάνε.

4/2 σ. P.E. 13-1-87

-132-

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΝ (Παυσανίας Σακολίκος). Θα παρακαλέσω όλη ερώτηση.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Βάλανε μπροστά τα αεροπλάνα να απογειωθούν, καὶ τα σταμάτησαν στην άκρη του διαδρόμου; Το γνωρίζετε αυτό; Και τους εύκαν γυρίστε καὶ σβύστε;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Δεν το ξέρετε.

Γνωρίζετε ότι την ώρα ακριβώς που δόθηκε η εντολή να απογειωθούν τα F84F δόθηκε η εντολή να απογειωθούν καὶ τα φάντομ, τα οποία βέβαια δεν θα πηγαίνανε στην Κύπρο, θα κάνανε κάλυψη στα F84F, τα οποία δημιούργηκανε καὶ τα γυρίσανε από το δρόμο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Καλώς.

Πέστε μου το εξής: Είπατε στον Γεωργίτση, όταν ήλθε, μετά την δλή λατορία να κλείσει το στόμα του καὶ να μην πει τίποτε. Είχατε το δικαίωμα να το πείτε αυτό αν τον καλούσε ο Υπουργός Εθνικής Αμύνης ο κ. Λεβέρωφ, να του πείτε σεις να κλείσεις το στόμα σου καὶ να μην πεις τίποτε; Συνήθως λένε, μην πείτε τίποτα, εκείνοι που έχουν να κρύψουν κάτια. Είχατε εσείς να κρύψετε πολλά πράγματα;

ΜΑΡΤΥΣ: Του συνέβησα, κύριε βουλευτά, να μην ανοίξει το στόμα του, διότι έπραξα εγώ. Το γιατί αυτό αφορά εμένα.

5/2 σ. Ρ.Σ. 13-1-87

- 133 -

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Μα, δίνετε τέτοια εντολή ποτέ!

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ την έδωσα, κύριε βουλευτά. Πώς να το ήλθουμε;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Είναι τεράστια η ευθύνη.

ΜΑΡΤΥΣ: Την έδωσα. Καταλογείστε μου ευθύνη.

 (2H)

(26)

1/2 H ΦΚ 13.1.87

-134-

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Καλώς.

Πέστε μου το εξής. Είπατε ότι το πρωΐ της 20ης μπαίνοντας στο γραφείο σας, ήταν ο Παλαινής, διάφοροι ταγματάρχες και αυτοί-συνταγματάρχες, οι οποίοι ήλθαν και σας είπαν ότι τι γίνεται εδώ, πόλεμος, ιστορίες, θώστε εντολές και τους βγάλατε έφω.

Θα ήθελα να σας ρωτήσω, εάν γνωρίζετε ιστορικό προηγούμενο, γιατί η ώρα αυτή έχει απυκήσει να έχει και άλλες φορές βικτιατορίες. Και ο Παπάγος ήταν αρχιστράτηγος σε βικταορικό καθεστώς. Μήπως έχετε την εντύπωση ότι την ημέρα της 28ης Οκτωβρίου του 1940 μπήκανε στο γραφείο του Παπάγου τίποτα λοχαγοί και αυτοί συνταγματάρχες και του λέγανε μάς αυτό και εκείνο, τόδο και το άλλο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Βέρετε κανένα τέτοιο ιστορικό προηγούμενο:

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Είσθε ο πρώτος διδάσκας σ' αυτό το ποάγια.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω. Βέρω δώμας τί μου συνέβη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: Καλώς.

Είπατε ότι συναντούμενες την ειθύνη και αναλαμβάνετε τις ευθύνες σας. Θα ήθελα να προσθέσω μια λ.Ε.Π. Αν συναντούμενες το

2/2 Η ΘΚ 13.1.87

- 135 -

μέγεθος της ειδύνης σας.

ΜΑΡΤΥΣ: "Οχι. Αυτό θα το εκτιμήσετε εσείς.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΙΚΟΛΑΚΗΣ: Καλός.

Τελείωσα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΝ (Παυσανίας Ζακολίκης): Κύριε μάρτυρε να Φεκαδαρίσουμε ένα δέμα για τα υποβρύχια.

Είπατε εδώ στην Επιτροπή τους λόγους που σας ανάγκασαν να διατάξετε την επιστροφή. Στη συνέντευξή σας που δίνετε λέτε ότι "ενέκρινα εισήγηση του Αρχηγού του Ναυτικού Αραπάκη να σταλούν δύο υποβρύχια και 3 τορπηλάκατοι", υπερβάλλοντας το σχέδιο δίνοντας περισσότερες ενισχύσεις.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΝ (Παυσανίας Ζακολίκης): Δέγει ο δημοσιογράφος: "Που, όμως, τα αποσύρατε πριν βουλιάζουν τα Τουρκικά αποβατηγά."

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό λέγω.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΝ (Παυσανίας Ζακολίκης): Λέτε εσείς. Αυτό επιμένω. "Εκεί με παρεπλάνησε ο Αραπάκης". Τι εννοείτε; Εσείς τα λέτε. Εκεί με παρεπλάνησε ο Αραπάκης". Ένας εδώ στην Επιτροπή προσπαθείτε να τεκμηριώνετε τη διαταγή της επιστροφής. Εδώ δέχεσθε ότι σας παρεπλάνησε

3/2 Η ΦΚ 13.1.87

- 136 -

ο Αραπάκης. Πείτε μας, για να έλθει ο Αραπάκης εδώ, να δούμε πώς
σας παρεπλάνησε και γιατί.

ΜΑΡΤΥΣ: Ακούστε χώριε Ποδέδρε. Βέχει μάποια σημασία αυτό που γράμω,
καίτοι επρόκειτο για συνέντευξη.

Όταν έμαθα εγώ μετά την πετακολίτευση διε τα υποβούχια ήταν
40 μίλια συ δίλιε της Κυρηνείας, και διε στη σύνοικη, στις 21
του μηνός στο γραφείο μου, μου λέγει διε βούλουνται Νοτίως της Κάσου,
το θεωρώ αυτό παραπλάνηση.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΝ (Παυσανίας Ζακολίκης): Σας έδωσε φευδή στοιχεία ο Αρα-
πάκης.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω τι που έδωσε. Εγώ λέγω διε με παρεπλάνησε. Εσείς
πέστε το "φευδή στοιχεία". Βγάλετε διε με παραπλάνησε. Και δεν μου
το είπε τετ-α-τέτ. Μου το είπε παρουσία και των λοιπών Αρχηγών.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΝ (Παυσανίας Ζακολίκης): Μα, αυτό σας λέγω. Εάν γνωρίζατε
διε ήταν 40 μίλια, δεν θα διατάσσατε την επιστροφή.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Ακούαλώς δχι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΝ (Παυσανίας Ζακολίκης): Σας είπε ψέματα διε ήταν στην Κάσο
και γι' αυτό τα διατάξατε. Ήταν δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ: Κάπως έτσι είναι.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΝ (Παυσανίας Ζακολίκης): Ο κ. Φωτόπουλος έχει το λόγο.

4/2 Η ΦΚ 13.1.87

- 137 -

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε μάρτυς, κατ' εγώ με τη σειρά μου θέλω να σας υποβάλλω μερικές ερωτήσεις στρατιωτικού και πολιτικού περιεχομένου.

Τι πιστείτε: "Ότι ο Αρχιεπίσκοπος Μακάριος με την τότε κυβέρνηση ήταν ειλικρινής και τίλιος στις συναλλαγές του?"
 ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ να απαντήσω σ' αυτούς τους χαρακτηρισμούς. Απλώς θα πώ ότι ήταν αντιφατικός.

Δεν ομιλώ περί τιμιότητος ή ανεντιμότητος. Δέχω ότι ήτο αντιφατικός.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κατ' εγώ στη συνεργασία του αναπέραντα.
 ΜΑΡΤΥΣ: "Ήταν αντιφατική σε όλα τα επίπεδα, απ' ό,τι γνωρίζω προσωπικώς από το 1963 τον Δεκέμβριο."

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Η δική μας συνεργασία με τους τότε Αρχηγούς Γαλατσάνο, Αραπάκη και Παπανικολάου, ήταν, κατά τη δική σας εκτίμηση, σωστή συνεργασία, ή αυτοί εσάς δεν σας ελάμβαναν υπόψη τους και λογοδοτούσαν και διεφρύσαν ότι έπρεπε περισσότερα να λένε στον Ιωαννίδη και λιγότερα σε άλλους.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έχω στοιχεία κατά τη διάρκεια της συνεργασίας μας, που να με έκειθαν γότε ότι δεν ήταν ειλικρινείς απέναντί μου. Ήδη για

5/2 Η ΦΚ 13.1.87

— 138 —

του Βαθόπουλο μπορώ να το πώ αυτό, ούτε για του Αραπάνη, ούτε για των Παπανικολίδη. Άλλα για την περίοδο μέχρι της εισβολής κατ της μεταπολιτεύσεως.

(2v)

3Η

1/3ν. (Ε.Ε.) 13.1.1987

- 139 -

Από κεί κατέ πέρα, έχω απωιβολίες, χωρίς να μπορώ να τις αποδείξω. Προσωπική μου άποψη.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΑΤΟΠΟΥΛΟΣ: Αρκετοί επιτελείς μας, της εποχής εκείνης και άλλων Επιτελικών Γραμματιών, λένε ότι υπήρχατε αδιάφορος στο συρφετό των πληροφοριών, περί αποβάσεως. Το λένε, δηλαδή, κατ συνεργάτες μας.

ΜΑΡΤΥΣ: Να κάνω μία παρένθεση;

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΑΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μάλιστα.

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορούσαν να μου πούν κι' άλλα. Άλλα, εγώ ερωτώ αυτούς τους κυρίους, εις ποίαν περίπτωσιν είχα συνεργασία μαζί τους, για τα δέματα αυτά, της εισβολής και της ενισχύσεως της Κύπρου; Εγώ δεν είχα μ' αυτούς καμία δοσοληψία. Το τι γνώμη εσχημάτισαν αυτοί εκ των υστέρων, με αυτήνεις διδιάφορο. Οσάκις ήθελα να δώσω διαταγή προς το Επιτελείο, καλούσα του χανιώτη, κανέναν άλλον. Μ' αυτόνείχα συνεργασία και με τον Υπαρχηγό μου, τον Κυριακόπουλο. Δεν είχα εγώ δούναι και λαζείν με τους επιτελείς.

Ερχόντουσταν, βέβαια, οι επιτελείς και μου έφεσαν πουτίνας δέματα προς υπογραφή, ανεξάρτητα με την κρίση. Έτερον εκάτερον, όμως. Για τα δέματα αυτά, δεν είχα καμία συνεργασία.

2/3N. (E.Z.)

13.1.1987

140

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΑΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ναι, αλλά μην ξεχνάμε ότι ο κ. Χανιώτης εδώ είπε ότι, κυρίως, δεν γινόταν διτί λέγανε οι αρχηγοί, αλλά ότι έλεγε μία συάδα — ανωτέρων αξιωματικών.

ΜΑΡΤΥΣ: Που τα λέγανε αυτά, οι αρχηγοί;

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΑΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ο κ. Χανιώτης, το λέει αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Ο κ. Χανιώτης, μπορεί να το λέει. Έχω, όμως, την εΕΗΣ απορία: εάν υποτεθεί ότι αυτό που λέει ο κ. Χανιώτης είναι αστό, διερωτώμαται εγώ και λέω, αυτοί οι αρχηγοί ^{πων} εν αγνοίᾳ μου έκαναν αυτά τα ποάγματα, δηλαδή, να αποφασίζουν κάτι και οι άλλοι να το παραπονούν, γιατί δεν μου το λέγανε και εμένα, να είναι και εγώ συμμέτοχος, σ' αυτές τις ενέργειές τους;

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΑΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μια πληροφορία, η οποία ήταν το βράδυ της 18.7.74, περί επιβιβάσεως στο πλοίο του 50 Συντάγματος Πεζικού της 39 τουρκικής μεραρχίας, που ήταν στην Αλεξανδρέτα. Και μ' αυτό είχε αλοκληρωθεί η επιβίβαση επί του πλοίου τουσυνόλου σχεδόν των Μονάδων της Μεραρχίας. Ο τότε ταγματάρχης Παπαϊωάννου, ήταν ταγματάρχης, επόπτης επιφυλακής στην Κεντρική Υπηρεσία Πληροφοριών. Σήμερα, ο ταγματάρχης αυτός, είναι εν ενεργεία ταξιαρχος, Υποδιοικητής της 12ης. Ήδωσε την πληροφορία στο ΓΕΕΘΑ, στον κ. Χανιώτη και παραλήγος ενημέρωσε και τον αρχηγό της ΚΥΠ το βράδυ της 12η γύρτα.

3/3N. (Β.Π.) 13.1.1987

- 141 -

Ο κ. Σταθόπουλος, σας Εύπινησε, λέγεται...

ΜΑΡΤΥΣΕ: Το λέει ο Ιωάνος;

ΧΡΗΜΑΤΟΦΟΡΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Η πληροφορία δικήμου, από το περιβάλλον του κ. Παπαϊωάννου, του εν ενεργείᾳ σήμερα ταξιδώχου, διτι ο κ. Σταθόπουλος σας Εύπινησε, στις 12 τη νύκτα, τις 18.7 και σας είπε για την πληροφορία, η οποία είχα χαρακτηρισθεί ως πληροφορία Α', αξιοπιστίας.

Σείς, είπατε, διτι κακώς σας ενδιχλησαν. Και αποδείξατε διτι δεν είχε εις βάθος επεξεργασθεί. Παν' όλα ταύτα, τα γεγονότα, απέδει-
ξαντην αξιοπιστία, αυτής της πληροφορίας. Το θυμάσθε το περιστατικό;

(Β.Π.)

3v

1/3^ο p

BII

13.1.87

-142-

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Φωτόπουλε, ξέρω μόνο ότι στις 18 το βράδυ ο αξιωματικός υπηρεσίας του ΑΕΔ με πληροφόρησε περί λήψεως ενός σήματος από την ΚΥΠ ότι κατά πληροφορίες του ΓΕΕΦ γίνεται συγκέντρωση Τουρκικών δυνάμεων κατ' επιβεβάζονται στα πλοία, χωρίς να έχει την καθιερωμένη εντύπωση της υπηρεσίας πη σούα αξιολογεί κατ' αισθούμενη την αξέλια της πληροφορίας. Πήρα το Σταθόπουλο στο τηλέφωνο - αυτό διώς έγινε ωρίς το βράδυ - οτο θαλλά του Αγίου Λυδρέου κατ' τον ρότησα τις πληροφορία είναι αυτή που μου στέλνεις χωρίς να έχεις εντύπωση. Κατ' μου λέει ο Σταθόπουλος, αφού βέβαια του έκανα πάντα παρατήρηση, ότι θα το εξετάσει κατ' θα μου αναφέρει. Την επομένη το πρωί, 19 Ιουλίου, που αναφέρει ότι μέλλον πρόκειται περί συνήθους ετησίας ασκήσεως των Τουρκικών ενότητων δυνάμεων στην περιοχή. Δεν έχω λάβει γνώση άλλου σήματος.

ΧΡΗΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Περί αυτής της πληροφορίας πρόκειται, γιατί συμπίπτουν πράγματι τα δεδομένα κατ' γιατί την επομένη, στις 19, ο κύριος Σταθόπουλος πήγε στον κλαδίσκη του Α' Κλάδου και τίλεγε πράγματι την αξιοπιστία αυτής της πληροφορίας. Ο κύριος Σταθόπουλος λέει ότι αυτή η πληροφορία δεν ελήφθη υπόψη ως έπρεπε να ληφθεί.

ΜΑΡΤΥΣ: Εάν είναι αυτή, τότε πώς επηγείται το φανδόμενο να μου πει την επομένη ότι μέλλουν πρόκειται περί συνήθους ασκήσεως;

2/30

ΒΠ

13.1.87

143

ΧΡΗΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Λυτό δεν λέγεται από άλλον, λέγεται από σας αυτή τη στιγμή, κύριε μάρτυρε.

Στις 22/7, στις 11.07' και στις 12.24' διατίθατε εσείς πρωτικά δύο φορές την απογείωση δύο ενδεκα F84 για προσβολή της Τουρκικής αποβατικής δυνάμεως στην Κύπρο. Ανακαλέσατε αυτή σας τη διαταγή στον Αρχηγό της Αεροπορίας μετά από δύο λεπτά, στις 11.09' και στις 12.26'. Γιατί μεταβάλλατε γνώμη;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό είναι σωστό, έδωσα διαταγή στον Παπανικολάου να απογειώσει τα αεροσκάφη και εν συνεχεία ανέκυψα τη διαταγή γιατί με βασάνιζε το όντα της διασφαλίσεως του εθνικού χώρου και τα ήθελα τα αεροσκάφη εδώ. Αυτή ήταν η εκτίμησή μου και η απόφασή μου ως υπευθύνου αρχηγού.

ΧΡΗΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Πώς, κύριε Αρχηγέ, πήρατε αυτή σας την απόφαση, μετά την απογείωση;

ΜΑΡΤΥΣ: Κατάδει να δείτε, με πήρε ο Σαμψών και μου είπε ότι θέλει αεροσκάφη. Του είπα ότι δια στείλουμε τα αεροσκάφη αλλά υπάρχουν ορισμένες τεχνικές λεπτομέρειες οι οποίες κατά κάποιο τρόπο επιβραδύνουν. Μετά με παίρνων στο τηλέφωνο και ο υπουργός ο Δημητρίου - με πήρε και ο ένας και ο άλλος - και μου ζητούσαν επειγόντως ενισχύσεις.

Και μάλιστα δεν μου ζήτησαν αυτό μονάχα αλλά μου έλεγαν ότι πρέπει να προχωρήσω και σε πόλεμο. Βούτηξε ηεροπτύσσει. Και πώς της πλέσεως

3/30

ΒII

13.1.87

- 744 -

αυτής εκάμφην κατ' είπα να πάει το μισό της μοίρας αυτής. Ήν γέται
όμως στιγμή, μετά από τρία - τέσσερα λεπτά το αναθεώρησα αυτό, ακοιθώς
για τους λόγους που θας ανέφερα προηγουμένως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Φωτόπουλε, κατ' εύριξε πρόεδρε, με
συγχωρείτε να κάνω μια ερώτηση επειδή έχει μεγάλη σημασία αυτό;

Κύριε μάρτυρε, η πρωτοβουλία της ακυρώσεως κατ' εις δύο φορές
ήταν δική σας, δεν ήταν κυβερνητική; Δηλαδή εδόθη εντολή απογειώσεως,
το πρώτο αεροπλάνο είναι στο διάδρομο κατ' την ώρα που είναι έτοιμα
να απογειωθούν ακυρώνετε την διαταγή.

ΜΑΡΤΥΣ: Τα αεροπλάνα είχαν οιδάσει στο Καστέλλι Κρήτης κατ' ήταν εκεί.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Από την Κρήτη για την Χύπαρο εδόθη εντολή
απογειώσεως για επίθεση κατ' ακυράθηκε. Και ξαναδίνετε, δημος σας λέει
ο κύριος Φωτόπουλος, κατ' την ξανακυρώνετε. Σας ερωτώ: Αυτή η διαταγή
της ακυρώσεως ήταν δική σας πρωτοβουλία, δεν ήταν κυβερνητική.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, αυτή είναι μέθοδος, δεν εγειν καμία σχέση με την κυβέρνηση.

3 ΑΧ

(Ω)

1/3 Η.Α. Β.Ζ. 13-1-87

-145-

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Σχετικά με την απογείωση των 18 αεροσκαφών F 84, γιατί δεν διέταξαν την απογείωση στις 20 και 21 Ιουλίου; ΜΑΡΤΥΣ. Στις 20 διετάχθη η συγκέντρωση, αλλά αυτά ήταν στην περιοχή της Λαρίσης και σε άλλα αεροδρόμια. Και ο ίδιος ο Παπανικολάου επογήθη τα αεροσκάφη αυτά να συγκεντωθούν στο Καστέλλι Κρήτης. Και εδόπιη εντολή να συγκεντρωθούν. Γι' αυτό βρέθηκαν στην Κρήτη.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Πιλότοι των αεροσκαφών αυτών λένε ότι η εντολή του αρχηγού του ΓΕ Α τότε ήταν να είναι έτοιμα πολύ προς της πλεονάσματος ^{την} 21ης. Δηλαδή φέρεται ότι τα αεροπλάνα αυτά ήταν έτοιμα από τις 18 του μηνός.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Εδόπιη εντολή τα αεροπλάνα αυτά να πάνε στο Καστέλλι μετά την σύσκεψη που είχαμε, μετά το πολεμικό συμβούλιο.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Θα ερωτηθεί ο ή. Παπανικολάου επ' αυτού.

Οι άλλοι αρχηγοί των Ενόπλων Δυνάμεων, των Ελληνικών Κλάδων, γνώριζαν τις δικές σας σκέψεις και διαδέσσεις;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Δεν υπήρχε λόγος να γνωρίζουν την σκέψη τα διάφορα κλιμάκια. Αυτοί είχαν πάρει μόνον μία διαταγή αλονκηρίδεως της επιστρατεύσεως και επιευλακής. Τίποτε άλλο.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Δηλαδή είτε τρείς αρχηγοί των Ενόπλων Δυνάμεων δεν ενημερώθηκαν;

2/3 K.A. B.Z. 13-1-87

- 146 -

ΜΑΡΤΥΣ. Γι' αυτούς μου λέτε;

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Δεώ για τον ΛΓΕΣ, ΛΓΕΝ ^{ΛΓΕΔ} ΛΓΕΔ.

ΜΑΡΤΥΣ. Σας είπα ότι είχαμε σύσκεψη μετά το πολεμικό συμβούλιο και ενδόθησαν σαφείς εντολές σε κάθε ηλάδο,

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Γι' αυτό το πολεμικό συμβούλιο υπάρχουν πρακτικά;

ΜΑΡΤΥΣ. Πρακτικά, απ' ότι Είρω, δχι.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Την πρώτη ημέρα της καταθέσεως μιλήσατε για κάποια μαγνητοταχιά.

ΜΑΡΤΥΣ. Υπάρχει μαγνητοφώνη του πολεμικού συμβουλίου, και δεν έχω εντοπίσει ακόμα που βρίσκεται η ταχινία. Είρω δημις ότι έγινε μαγνητο- φόνηση ^{το} πρωί στις 8 η ώρα, της 20ης Τουλίου.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Κύριε Πρόεδρε, νομίζω ότι το Προεδρείο θα ποέπει ...
ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΝ:

(ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ) Επείλαμε ήδη έγγραφο μήρε συνδελφες.

ΧΡΙΣΤΟΣ ΦΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Τελείωσα, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΕΥΟΝ (ΠΑΥΣΑΝΙΑΣ ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ). Ο κ. Ντεντεδάκης έχει τον λόγο. Απών
διαγράφεται.

Ο κ. Λιβανός έχει τον λόγο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Κύριε μάρτυρε, νομίζω ότι και ^{από} την κατάθεσή σας αλλά και ^{από} τις ερωτήσεις που έχουν υποβληθεί σας κάπως, δύο ^{τρία} δινατάδιν.

3/3 K.A. B.Z. 13-1-87

- 147 -

μπορεί να διαιρετισθεί από την κατάθεσή σας αλλά και από τις απαντήσεις σας, η επιτροπή γύνω από τα γεγονότα. Αλλά εγώ τουλάχιστον σας διαβε-

*1. Σι λό
τοι βρίσκεται
στην περιοχή^{της Κύπρου}
και λέγεται
το λαός της*

βασιώ ότι βούσκομαι στο ίδιο σκοτάδι. Βα προσπαθήσω λοιπόν, ^{καὶ} αν θέλετε μάλιστα και εσείς να μας βοηθήσετε, σε αριστερά καιριά και κοίτια ευωτηματικά που έχουμε να μας διαφωτίσετε.

*2. Μ.
Σ. Μ.
Λ. Η.
Λ. Η.*

Γράψατε ένα βιβλίο και εφόσον το φγράψατε αμέσως μετά τα γεγονότα, είναι πολύ φυσικό να το γράψετε, όπως άλλωστε το κάνουν πάρα πολύ συνδελφοί σας στρατιωτικοί ή οποίοι έδρασαν. Δεν το κάνατε όμως τότε, διαν
φύγατε απότον στρατό, αλλά το κάνατε ^{τώρα}. Δεν ξέρω πότε συλλάβατε την ιδέα να το γράψετε. Ήταν ότι η προσπάθειά σας ήταν να κυκλοφορήσει τις πυέρες τούτες όταν απειρασίσθη πλέον η εξέτηση του φωκέλλου της Κύπρου, εδιαίτερα εσείς όπως έχετε άλλωστε δηλώσει, θέλατε να κυκλοφορήσει ταυτόχρονα με την παρουσία σας εδώ μέσα.

*Σ. Ζ.
Σ. Ζ.*

(ΖΑΚ) 1/3 Λ Φ.Τ. 13.1.87

- 148 -

Τούτο δε αποδεικνύεται από το ότι μάλις μηδατε είνατε ότι τα πάντα βρίσκονται σ' αυτό το βιβλίο. Θα εξετάσουμε λοιπόν αυτή την πράξη σας η οποία είναι ασφαλώς όχι αξιοχατάκοιτος το να δίνει κανείς στην ιστορία ντοκουμέντα-αλλά ότι ήθελα εγώ τουλάχιστον να με πληροφορήσετε κατά προσωπικό το βιβλίο, ~~██████████~~, έχει σχέση με την διδασκαλία σας να εκδικηθείτε ενδεχομένως ορισμένα πρόσωπα, να βγάλετε το άχτυ σας, να μειώσετε-όπως άλλωστε το κάνατε κατά κόρον-τους πολιτικούς άνδρες του τόπου αυτού ή' να δώσετε την αλήθεια, όπως το επιγράψετε, ~~σε κείνους~~ σε όποίσιν θα το διαβάσουν αργότερα. Πριν μου απαντήσετε γιατί το ερώτημα ^{πάτερ} αυτό το ερώτημα δεν ήθελα να πω εγώ τι ένοιωσα σταν πλέον διάβασα και την τελευταία γραμμή του βιβλίου.

Ένοιωσα αυηχανία. Δεν έγινα σοφότερος απ' ότι οπήρεα. Όχι ότι οπήρεα σοφός διδίτι κανείς μας δεν μπορεί να υπάρξει σοφός διότι δλα είναι θολά. Δεν δικαιολογείται καμιά πράξη όχι μόνο διειδή σας, αλλά και της ηγεσίας της εποχής εκείνης, στρατιωτικής ή πολιτικής. Σαπουτηρείτε συλλήφθη τους πολιτικούς αλλά κάνετε και κάτι ακόμα βαρύτερο κύριε μάρτυς, πράγμα το οποίο δεν έχει ξαναγίνει από συγγραφέα. Υπονοείτε ότι έχετε ~~ρατοιχεία~~. Υπαντίσσεσθε ότι δε αποκαλύψετε πρόσωπα και πράγματα. Βασ στις δύο περιπτώσεις

2/3   E   Φ.Τ.   13.1.87

- 149 -

καταλήγετε με την έκφραση "εν καιρώ".

Για να μην μακρυγορέ και για να μπαρέσετε να μου δώσετε απαντήσεις σα θέμελα να μου πείτε το είδος :

Πρώτο, λοιπόν, ερωτήσας μου είνατε ποιόν σκοπό εξυπηρετείτε με το οποίο
εκδόσετε αυτό το βιβλίο και δεύτερον γιατί εφόσον έχετε στοιχεία
δεν τα δώσατε στη δημοσιότητα κατά τί περιμένετε για να τα δώσετε,
όταν πλέον έχουν τελειώσει όλα;

ΜΑΡΤΥΓ : Κύριε βουλευτά, θα ας απαντήσω απωθούμενος, αλλά εκ προστίμου συνοδευτούμενος και σας λέω, κατά τη γνώμη μου, διότι η ερώτησή σας είναι όσογεται με το αντικείμενο της επιτροπής.

ΑΙΓΑΙΟΤΟΣ ΑΙΓΑΙΟΝ : 'Αρα δεν θέλετε να σπαντιφετε;

ΜΑΡΤΥΡΙ : Ήας είμα στις Βασικές απαντήσεων παρό το ότι καλύπτει δύο
είναι μυτικούς μέσους της αρχαίας λογοτεχνίας νοού.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Νομίζετε, κύριε μάρτυς, ότι είσαι σε δέση να
κρίνετε αυτόν ο οποίος παρείχε τεταγμένον από τον ελληνικό λαό
να παρείχετε, τι θα πωτήσετε ή όχι; Νομίζετε διότι παρέχετε κα-
νένας κανονισμός ή τί και που θέσατε παρέχετε;
Αυτή την παρατήρηση
που έκανατε; Σγάρι προσπάθησα να αρχίσω ήσσαντα και ουαλά. Μου λέτε
διότι δεν θέλετε. Αφού διλέτετε να παλλάξω ίμως, διό το αλλάξω.

DEPARTMENT OF STATE

3/3 Σ. Φ.Τ. 13.1.87

- 150 -

ΜΑΡΤΥΣ : Με συγχωρείτε, κύριε Λιβανέ, εγώ δεν σας μιλάω με οξύτητα.
Εσείς μου μιλάτε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Είστε πώς δοχεια.

ΜΑΡΤΥΣ : Ακοιθώσ και σ' αυτό σας απαντώ και εγώ. Πολύ ομαλά και
ήρεμα και σας λέγω ότι νομίζω και έχω το δικαίωμα να κρίνω του κάθε
δυνόντο, έστω και αν είναι και ο βημέδος μου, υποστώ να του κρίνω.
Έχω το δικαίωμα ανθρωπίνως.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Δηλαδή παραλληλίζετε την επιτροπή αυτή ενδε-
κομένως με δημόσιες.

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν με καταλαβαίνετε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ : Καλός.

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν έχω αυτή την ποδόσεση. Λέω ότι έχω το δικαίωμα να
κάνω μια κατιτική ενδεικνύοντας ο οποίος με ερωτά. Και σεις μπορεί-
τε να το κάνετε. Και λέω ότι το θέμα του *Diplomatical* προσωπικό

θέματος και εν πολλούς το καλύψατε μόνος σας ως απάντηση, ότι ήθελα
να δώσω μια πολυματική εικόνα με επιτρεπτό από την πλευρά της
δική μου της όλης αυτής υποθέσεως.

(22)

Σε 1/3 22 (Ε.Ο.) 13.1.87

- 151 -

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν με ικανοποιείτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν τελείωσα ακόμα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν είναι προσωπικό θέμα. Εάν ήταν προσωπικό θέμα, θα είχατε γράψει το βιβλίο, θα είχατε εκδόσει το βιβλίο, αλλά δεν θα το πέρνατε εσύ να το καταδέσετε καθώς απειλήνθείτε στον Πρόεδρο λέγουν: "Τί με ρωτάτε; Όλα τα έχω γραψείνα εδώ".

Κάθε άλλο παρά προσωπικό σας θέμα είναι. Όταν το δένυστε καθώς καταδέτετε, είναι σαν να μας λέτε "αυτός είμαι". Πάρτε από εκεί μέσα". Άρα, δεν είναι προσωπικό θέμα, κύριε μάρτυς.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν με αφήνετε να ολοκληρώσω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Είναι η ουαία της καταδέσεως σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα με αφήσετε να ολοκληρώσω; Φγά δεν σας διέκοψα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Βεβαίως.

ΜΑΡΤΥΣ: Αφήστε με να ολοκληρώσω. Κάπου θα καταλήξω καν εγώ.

Επί 12 χρόνια δα υπορεύσα βέβαια να το μικλοσορήσω αυτό το βιβλίο. Δεν υπήρχε καμία δέσμευση. Άλλα είχα κοίνως πάλι εγώ ότι δεν συνέπερρε μέσα στη 12ετία, παρότι το ότι ήμουν συνεχώς στο στόχαστρο του Τύπου, υβριζόμενος κατά το χυδαιότερο τρόπο, να λάβω θέση. Αφού να τούχει αυτό πι κατάσταση ως είχε δια-

*ΔΔΛ**Ο. Σ. Ρ. Β.*

2/3 Σ (Ε.Ο.) 13.1.87

- 152 -

μοριώνει. Λογότις στηγυμής όμως ελλασθεί απόφαση από την Ολομέλεια της Βουλής να ανοιχτεί αυτός ο περιώνυμος φάκελλος και μάλιστα μου έχουνε και την τιμή ο πρόεδρος της Κυβερνήσεως να με αναφέρει ενώπιον του Κοινοβουλίου, αντελθώντες ότι δεν είχα πλέον περιθύρια σιωπής. Και επειδή το είχα στοιχάσει από πολύ χρονίς το βιβλίο, το κυκλοφόρησα.

ΔΕΝ ΟΠΗΣΧΕ Θέμα να σας προκαταλάβω από πλευράς πληροφοριών υπέρ εμού, όσου αλορδ την ευθύνη τη οποία μου ανήκει. Και απόδειξη αυτού είναι ...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μα, δεν είναι αυτό το ερώτημά μου.

ΜΑΡΤΥΣ: Ένα λεπτό. Και απόδειξη τούτου είναι ότι, εκδή την πρόσηλη ση την κλήτευσή μου την έλαβα το Σάββατο, για την Τοτζη, 16 Δεκεμβρίου, εγώ το είχα κυκλοφόρησει από τις αυχές λεκευθότου, χωρίς να ξέρω...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Το ερώτημά μου, λοιπόν, είναι: Τι προτέγει το βιβλίο: Προσωπικά συναισθήματα ή την ανάγκη να προσπέρετε κάτ στην λατορία; *Τί;*

ΜΑΡΤΥΣ: Κατ το πρώτο κατ το δεύτερο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Τώρα, δε που απαντήσετε στο δεύτερο ερώτημα;

3/3 2 (Κ.Θ.) 13.1.87

- 153 -

ΤΙΣ ΕΠΙΣΥΛΛΑΦΕΣ ΤΙΣ οποίες έχετε. Θέλετε να σας υπενθυμίσω.

ΤΙΣ ΣΕΛΙΔΕΣ;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό δεν αφορά τα γεγονότα της Κύπρου. Άλλοι διάφοροι άλλες καταστάσεις εκτός αυτού του πράγματος.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Επομένως, θα θέλετε να ενημερωθεί ήποτε αυτός ο λαός ή αυτοί οι αναγνώστες του βιβλίου, ότι αυτοί οι ματινγματί είναι προσωπική σας υπόθεση και δεν αναμέρονται σε πολιτικούς άνδρες ή στρατιωτικούς: ή, ή, ή ... Είναι καθαρά προσωπικό σας θέμα.

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι σαφές.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ηλικίας Φεκίνης ο κ. Μιτόπουλος με το αγωνιώδες έργο της ζωής μας, θα αναγκαστώ και εγώ να αναστρέψω τον τρόπο που ήθελα να συλλογιστώ πως σας ρωτήσω, για να κλείσω το θέμα των πρακτικών.

*για 20
τηλε^{τηλε}
τηλε^{τηλε}*
 Δεν είμαι στρατιωτικός, φαντάζεται όμως ότι όταν συγκαλείται ένα πολεμικό συμβούλιο και πρακτικά θα προσύνται, πλην των παγκοσμίων, αλλά οπωρούποτε πρετέται ένα ημερολόγιο - αυτό δεν μπορεί να το αρνηθεί κανείς πόσο ιδίων εσείς ως Αρχηγός του Επιτελείου - ημερολόγιο με αποφοίτες και με σχετικές

*τηλε^{τηλε}
τηλε^{τηλε}*

4/3 K (Κ.Ο.Ι.) 13.1.87

- 154 -

διαταγές.

Αυτό το ημερολόγιο, αυτές οι διαταγές, ο καθίκας αυτός και
τα πρακτικά επισημήσαν, κύριε μάρτυς, σ' αυτό το πολεμικό συμβού-
λιο; Ναι, ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ: Πραγματικά είναι, όπως το λέτε και επρέπε να κρατηθούν.

Υπεύθυνος γι' αυτή τη δουλειά βάσει κανονισμού ήταν ο υπαρχ-
γός του ΛΕΔ ως επιβλέπων, και εκτελεστής ήταν η γραμματεία του
Α' ιλαρδου. Ούτε το θεώρουσα σοβαρό και ούτε έβωσα σημασία λόγω των
γεγονότων, να ασχοληθεί και με το θέμα αυτό. Πιστεύω ότι πρέπει να
υπάρχουν και αν όχι λεπτομερή πάντως σε γενικές γραμμές πρέπει να
υπάρχουν στο αρχείο του ΓΕΕΘΑ . Αν δεν υπάρχουν θα πει ότι δεν εκρα-
τήθησαν.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Θα πει ότι δεν εκφωτίσθησαν, ή θα πει ότι κατε-
στράψουν;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω αυτό.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μη μείνατε. Αρχηγός του Επιτελέον αρκετό καρό
μετά τα γεγονότα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είναι αρχειοφύλακας, κύριε βουλευτά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Βεβαίως, δεν είστε αρχειοφύλακας, αλλά βλέπω εδώ

5/2 K (K.O.) 13.1.87

- 755 -

από ένα πιθανότερο διαταγές, τις οποίες καταθέσατε το πρωτόμοντ από
ες είναι αδικές, οι οποίες, οι οποίες και σας ευνοούν. Μής
τάχα συμβαίνει να έχετε στην κατοχή σας αυτά τα έγγραφα, μήποτε
μάρτυς, που τα βοήκατε αυτά; ✓ 3

11. $\pi_2 \times \pi^{\text{tw}}$

Wisehaven
3 Sept. - W.

$\exists x \in \mathbb{R} \forall y \in \mathbb{R}$

200

(38).

13
30.

(32) 1/39 13-1-87

-156-

Γραμματική πληροφορία,
επίσημη,

ΜΑΡΤΥΣ. Να σας εξηγήσω. Από το πως της ΙΩνης Αυγούστου που πλέον
διευκρινίσθη διε με αποστρατεύουν, επειδή από διαλογή ενετόπια
ότι κάποιος θα φθάσουμε στην περίοδο αυτή, έδωσε εντολή να μου βρά-
λουν φωτοτυπίες. Και μου τα έδωσαν, αυτά είναι.

ΑΙΩΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Μόνο αυτά είναι, κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ. Μόνο αυτά.

ΑΙΩΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Μήπως λείπουν και άλλα τα οποία, κατά κάποιο τρό-
πο, δεν θα σας συνέφερε να έλθουν στη δημοσιότητα;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, κύριε.

ΑΙΩΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Μήπως υπήρξε καμία διαταγή σας, αφού είχατε απο-
φασίσει να κάνετε το πραξικόπημα στην Κύπρο, δια της οποίας ρητώς
απαγορεύατε αποικιαδήποτε πρόβλημα κατά των Τούρκων;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, όχι.

ΑΙΩΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Αν είχατε -υποθετικά μιλά- εκβάσει μια τέτοια
διαταγή, αήπως, όταν έγιναν τα δύο έγιναν, θα έπρεπε, κύριε μάρτυς,
αυτή τη διαταγή να την ανακαλέσετε αμέσως, για να μη βρεθούν σε δύ-
σκολη θέση οι δυνάμεις οι τελούσες υπό τις διαταγές σας;

ΜΑΡΤΥΣ. Αν την εξέδιδα, ναι, ενδεχομένως ναι.

ΑΙΩΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Δεν εξέδωσατε, δίως;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

2/3 8 13-1-86

- 157 -

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Θα πέθελα να σας ρωτήσω, αν αυτή η διαταγή, η οποία φέρει την υπογραφή σας και λέει ότι "Λόγος πολιτικής επιβάλλουν υποχρέωσιν αποψυγής πάσης προκλήσεως μετά της Τουρκίας. Προς τούτο, να εκδοθούν αυστηραί διαταγαί προς τας υφισταμένας διοικήσεις. Ουδεμία ανευθυνότητας επί του θέματος ταύτου είναι επιτρεπτή. 2. Πάσα ενέργεια ή ειδήλωσις έναντι Τουρκίας δέον να αναλαμβάνεται μόνο κατόπιν εγκρίσεως ΑΕΔ. 3. Επί παντός θέματος αφορώντος εις ελληνοτουρκικά σχέσεις, να τηρήται το ΑΕΔ ανελλιπώς ενήμερο.", είναι πλαστή.

ΜΑΡΤΥΣ. Μπορώ να το δω;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Βεβαίως. Και το καταδέτω ακολούθως στα πρακτικά. (Στο σημείο αυτό εγχειρίζεται στο μάστυρα το σχετικό έγγραφο. Ο μάρτυρας αφού το εξετάζει λέει:)

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό είναι την Ιη Ιουνίου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Βεβαίως, την Ιη Ιουνίου, αφού είχε αποκαστηθεί ήδη το πραξικόπεμπα. Και τον Ιούλιο έχουμε το δρόμο.

ΜΑΡΤΥΣ. Είναι την Ιη Ιουνίου.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Βεβαίως! Μα, αυτό σας ρώτησα εγώ. Άν πριν γίνει το πραξικόπεμπα -και είμαι σαφής στην ερώτηση- είχατε εκδώσει καυτά τέτοια διαταγή. Και απαντήσατε "όχι".

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό είναι γνήσιο.

3/3 8. 13-1-86

- 158 -

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Είναι γυνός;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Επομένως, αυτό εξεδόθη σε όψει το πραξικόπεμπτος.

ΜΑΡΤΥΣ. Άδος.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Όχι; Γιατί εξεδόθη, λοιπόν, κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ. Άδος, λάθος, κύριε βουλευτά.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Άδος; Για διασωτήστε, λοιπόν, την επιτροπή, γιατί το εξεδώσατε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν διαφωνώ. Είναι επίσημο έγγραφο. Εξεδόθη αυτό...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Σας ερωτούμε, λοιπόν, γιατί εξεδόθη.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα σας εξηγήσω. Λοιπόν, αυτό εξεδόθη την Ιη Ιουνίου. Την περίοδο της Ιης Ιουνίου αυτό το σήμα συνδέεται με τις απαστήσεις, όπως ενεργήσιαν και ενεργούν ασκήσεις "ΤΑΞΙΔΙ" στην περιοχή του Αιγαίου και ειδικότερα στην περιοχή, την οποία οι Τούρκοι επιδιώκουν και θέλουν να τη διεκδικούν μεταξύ Αήινου και Λέσβου. Ωπού αυτού υπάρχει μια ολόκληρη ιστορία την οποία ακροδιγώς την έδειξα σε προηγούμενες εξετάσεις μου. Κατ μάλιστα ανέφερα ένα περιστατικό μιας επιστολής του Σαλζάρ προς εμέν με η οποία κατεκρατήθη από τον Πολίτη, ο οποίος πέρασε από εδώ και την πήγε, αντί εμού στον Ιωαννίδη.

(3θ)

1/3 B M 13-1-1987

- 159 -

Έταν μια κατάσταση κάπως οευμένη τότε με τις ασκήσεις αυτές και επειδή ενδέχετο να δημιουργηθεί κάποιο εποικόδιο τόσο στον Εβρο, όσο και σε άλλες περιοχές, γιατό εξεβδόμη αυτή η διαταγή, είνε τρόπον ώστε να αποφευχθεί αυτή η εκτράχυνση.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Ποιοί είναι οι παραλήπται;

ΜΑΡΤΥΣ: Οι αρχηγοί των ιλαδιών.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Πολύ ωραία. Ερωτώ λοιπόν, εφόσον ακολούθησαν ορισμένα γεγονότα μήπως θα έπρεπε να διερευτεί αυτή την διαταγή πλέον;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι, διότι δεν αφορούσε την Κύπρο, αφορούσε καθημάτων τον εδυτικό χώρο, την περιοχή που εκδίδεται και ούτε είναι παραλήπτης το ΓΕΕΦ.'

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΔΙΒΑΝΟΣ: Φέρετε ευπείν τον κ. Ντάβο τον οποίο θα ρωτήσουμε μεθαύριο και ο στοίσος δεν νακοθέτησε την περιοχή Εβρου, εάν μας πεί ότι βάσει αυτής της διαταγής εγώ ενήργησα διότι δεν είχα ανακλητική, τι θα του απαντήσουμε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ως του δώσετε την απάντηση ότι η στράτη των ναρκοπεδίων είχε διαταχθεί στις διετίκης διαταγής και οπωσδήποτε είνε συνεμία περίπτωση εμπίπτει εντός της διαταγής.

2/3 B M 13-1-1987

160

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Συνειμφώθη με τη διαταγή ο Νιάβος;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Γιατί τότε δεν τον βγάλατε αιώσως από εκεί, ειδοσον γνωρίζατε, φέρνατε τα υποβούχια πάσα και τα αεροπλάνα και δεν αντικαταστήσατε αιώσως τον στρατηγό ο οποίος παρήκουσε την εντολή σας, την αρδή, εφόσουν κίνατε υπόνοιες ότι ενδεχουμένως

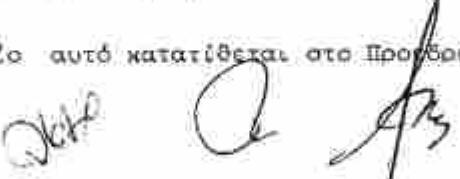
ζα μπούν οι βούλγαροι ή δεν ξέρω ποιός ~~κατέστη~~ όταν τον διατάξατε να υφρωθετήσει και δεν το έκανε; Τι κάνατε τότε ~~θαν~~ αρχιστάτηγος:

ΜΑΡΤΥΣ: Ήσας υπενθύμιζαν ότι πιο στρώστη των υαρισπεδίων περιήλθε εις γνώση που επί τόπου ήταν επίγνωση στις αρχές Αυγούστου με Υπουργό Εθνικής αμύνης του κ. Αβέρωφ, ο οποίος τότε κατά την μετάβασή μου μου είχε πεί να μεταφέρω τον κ. Νιάβο στην Αδήνα για να τον γνωρίσσω. Τίποτε άλλο δεν έχω να πω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αυτός είναι ~~ο~~ υπαινιγμός στον οποίο εγώ δεν βα προχωρήσω, ας το κάνει άλλος συνάδελφος. ~~Έτσι ο ουραγός θα κερίνει αλλά.~~

Επομένως στις ληστικούσσατε ότι είχατε εκδόσει αυτή τη σημαντική διαταγή, τώρα το διμηδήκατε, πάντως ανακλητική αυτής δεν είχατε. ~~Έτσι~~

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι δεν εξεδόθη καμία ανακλητική.

(Έτοιμείσιο αυτό κατατίθεται στο Προσδοέο το προσαναφερθέν έγγραφο).

3/3 B M 13-1-1986

- 161 -

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Και μένω πιά στη σειρά των συλλογισμάν μου για να
σας πω ότι στο βιβλίο αυτό το συμπέρασμα θγάγνει ότι λέτε και Εελέτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Πέστε μου ένα σημείο που λέω και Εελέω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Να σας πω . Λετε πόσο σημαντικός , αφοσιωμένος προς
το καθήκον, έντιμος ήτο ο Παλαινης και πώση εμπιστοσύνη του είχατε
δεν θυμάματε σε ποιά σελίδα ....

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, εντάξει .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Και μετά τον αποκαλείτε τσιράκι του Αβέρκου , του
αποκαλείτε καιροσκόπο και δεν συμμαζεύεται. Είναι έτσι;

ΜΑΡΤΥΣ: Έτσι είναι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Λέτε για τον Ιωαννίδη πόσο έντιμος και πθικός
και σε διλή σελίδα λέτε ότι ήταν ένας ανθρωπόκος ο οποίος ερχόταν
να σας ζητήσει ρουμπέτια.

ΜΑΡΤΥΣ: Ανθρωπόκο τον Ιωαννίδη;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Λέτε ότι έρχεται να σας ζητήσει να βοηθήσετε να
φτιάξετε τους καταλόγους έτσι ώστε να προσαρθρών οφισμένοι αξιωματικοί.

ΜΑΡΤΥΣ: Ένα λεπτό, αυτά πρέπει να μπού σε μια σειρά χρονική για να κα-
ταλήξουμε σε συμπέρασμα . Αυτά στην Ιωαννίδης με το λέκα μου τα λέει όταν

4/3 B M 13-1-1987

-162-

εγώ ήμουν ταξιαρχός, διευθυντής τούτου γραφείου του αρχηγείου στρατού.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Θα προχωθήσω πάσα πέρα, γιατί μου έχουν κάνει εντύπωση πολλά ποάγματα και κυρίως μου έχει κάνει εντύπωση τό ότι δημοσιεύετε την επιστολή την οποία στέλνει ο Ντάβος στον Ορέστη Βιβάλη και αποφεύγετε να δημοσιεύετε την επιστολή του Ντάβο, την οποία σας προσλαμβάνω, θα μου πείτε δεν σας την έδωσε.

ΜΑΡΤΥΣ: Το γράφω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Είναι δυνατόν άνευ λόγου να βάζετε μια επιστολή απαντητική, χωρίς να ξέρετε το κείμενο το οποίο την προκάλεσε;

{ Στο σημείο αυτό την Πραεδρική Έδρα καταλαμβάνει ο Πρόεδρος.

κ. Χρήστος Μπαστού μάνυς}

(35)

1/3 (6)

(Γ.Π.)

13.1.87

- 163 -

(Συνέχεια κυρίου Δ. Λιβανού)

Κατ' γιατί το γνάνετε; δεν έχει ότις ειρημό, ούτε συνέχεια, ούτε επόμενο. Ποιό σκοπό εξυπηρετείτε κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ: Μπορείτε να το χαρακτηρίσετε ως συγχρονικό λάθος, αλλά οιας λέγω τούτο δίως: Είναι όπως το λέω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Όχι δεν είναι όπως τα λέτε, διότι εγώ είδα την επιστολή χθές το βράδυ κατ' ομολογίαν ανατοίχισα με το δακτυλίγραφο

επίσημης
επίσημης
επίσημης
επίσημης

το Ντάβο. Σας αποκαλεί όλους ανέντικους, ανεύθυνους, ανίκανους κατ' δεν συμμαζεύεται. Οκτώ σελίδες ~~κατ'~~ οας βρίσκεται. Κατ' ο κύριος Ντάβος έρχεται κατ' οας δείχνεται την απάντηση κατ' εσείς παχυποίεσθε τώρα διτ' δεν την είδατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, μα δεν...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Εγώ λυπούμαστε κύριε μάρτυς, διότι καταλάβατε τη δέση του αρχηγού του Επιτελείου κατ' ηγετείαν... κάνετε αυτή την ιστορική πλαστογραφία.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΒΑΥΛΙΔΗΣ: Πότε εγράψατε αυτήν την επιστολή Βιβάλη;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Την 25η Μαρτίου αγώνα απατώματο...

ΜΑΡΤΥΣ: Τον Μάρτιο του 1974.

Α Εγώ λαττέρο κύριε Βαυλιδή, διότι εδώ πέρα μου λέτε ότι έκαν

Β

2/3 (δ) (Γ.Π.Π.) 13.1.87

-164-

πλαστογραφία. Σεις κάνετε μονόλογο και εγώ σακούν.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Εγώ οίχνω μερικές πατιές σ' αυτά εδώ.

Σας ερωτώ κάτι άλλο : Πώς είναι δυνατό σεις αρχηγός του Επιτελείου-και το λέτε στο Βιβλίο σας - ότι δεν αντιδράσατε όταν ένας αξιωματικός αποκαλεί τον Πρωθυπουργό τον οποίο στηρίζετε " Διαμάντω", τον Πρωθυπουργό Λυθρουτσόπουλο. Προφανώς υπαινίσσετε ότι είναι ο ίδιος αυτός κιναιτός . Δεν γνωρίζω αν είναι ή όχι. Σεις σαν αρχηγός του Επιτελείου που στηρίζετε την χυβέρνηση πως δεν αντιδράτε; Πώς πετάξατε τους αξιωματικούς-ηοιν λέγατε ότι πετάχθησαν δύο συλλήψη-και δεν πετάξατε αυτόν ,ο οποίος είπε " Διαμάντω" τον Πρωθυπουργό.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ δίνω εεήγηση.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Για πέστε μας .

ΜΑΡΤΥΣ: Τη γράφει το Βιβλίο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Είπατε ότι τα χάσατε και δεν μπορούσατε τίποτα να πείτε. Θέλετε να σας πω τι λέτε; Για να μην χάνουμε την ώρα μας.

Τι εεήγηση δίνετε;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάδηνης): Κύριε Λιβανέ, δεν νομίζετε τώρα ότι η εσώτηση αυτή είναι απόλειτα χρόνοι απλώς ; Το ότι δεν υπερέστησε την

3/3 (6)

(Γ.Π.)

13.1.87

165

τιμή του λανθρουτού ποντιλού, δεν την υπερβούσε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Και η "διαμάντω" έχει πολλές έννοιες.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν μουδρεσες αυτού του επιπέδου η συζήτηση και

*11/82/64
τι νήνε*
δεν απάντησε. Αυτό απαντάτε, δεν οις δρεσε και δεν του πετάξετε δέω.

Δεν πειράζει, απλώς χαρακτηρίζω το Βιβλίο *κύριε πρόδρομε*. Δεν με ακού-
σατε δταν δρχισα. Εφόσον σας ενοχλεί, σταματώ την κριτική του Βιβλίου
και μπαίνω στην ουσία.

ΜΑΡΤΥΣ:

Τιρά κάνουμε κριτική του Βιβλίου,

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Έκανα κριτική κύριε μάρτυρε με την αδειά σας.

Μπαίνω σε ένα άλλο σημείο, το οποίο δεν θα θίξει: άλλος συνάδελφος,
αλλά θα το θίξει **Θγώ**. Και έρχομαι στην βραδυά της μεταπολίτευσης. Και
στην πούτη κατάθεσή σας αλλά και στις ερωτήσεις οι οποίες σας ετέθησαν
απαντήσατε, και σήμερα στις ερωτήσεις που σας υπέβαλε ο πρώτος συνάδελ-
φος, δις από καιρού είχατε απορριψίσει να σθηγήσετε την χώρα, σε αλλ
γή, σε μεταπολίτευση. Πώς τοείχατε σκορπίσει κύριε μάρτυρε αυτό; Να
κάνετε τι ακριβώς; Αν θέλετε να μας πείτε .

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θα σας απαντήσω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μηπως είχατε ματά να κάποιο πρόσωπο το οποίο θέλατε

*ΝΔΦ
Δ
ΡΖ*

4/3

(δ)

(Γ.Π.)

13.1.87

166

να χρησιμοποιήσετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ούτε καὶ εδώ θα σας απαντήσω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Μήπως μπορείτε να μου πείτε ποιος έφειξε τον κατάλογο οκείων των πολιτικών οι οποίοι εκλήθησαν εκείνο το πρωΐ;

ΜΑΡΤΥΣ: Ο Γιανέζης τη συνεργασία όλων μας.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Τότε, εφόσον στο βιβλίο σας φαίνεται η βαθύτατη περί φούνηση την οποία έχετε για τον Ευάγγελο Αθέων - καὶ τὸ δεν του λέτε του ανθρώπου; Δευτέρας τάξεως πολιτικό του λέτε, όποτο δέν αποκλινει το κίνημα του ναυτικού του λέτε, συνεργάτη της δικτατορίας και συνεργάτη του λέτε - γιατί τον καλέσατε κύριε μάρτυς;

ΜΑΡΤΥΣ: Τον κάλεσα εγώ.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Γιατί;

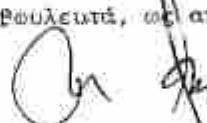
ΜΑΡΤΥΣ: Γιατί τότε τον περιέβαλα με απόλυτη εμπιστοσύνη.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Όχι κύριε μάρτυς, διότι κάνατε συμβιβασμό. Διότι σας λέγει - καὶ το λέτε αφελώς στο βιβλίο σας - να δούμε πως θα γλυτώσετε από την δαγκώνα της δικαλοσύνης.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό μαστο ἔλεγε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αυτό σας ἔλεγε. Σας φέρετε καὶ γι' αυτό τουρέρατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Το ἔλεγε αυτό κύριε, βασιλευτέ, με απειλή.

5/3 (6) (Γ.Π.) 13.1.87

- 162 -

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΥ~~Χαροκόπειος~~ ελέγε για να σας παρηγορήσει. Έτσι εμφανίζεται, αν είναι τυπογραφικό λάθος, δεν φταίω εγώ.

ΜΑΡΤΥΣ: Διερωτώματα, κάνουμε κριτική του Βιβλίου τώρα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν κάνω κριτική, είναι θέμα ουσίας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Σας παρακαλεσα, κύριε Λιβανό, να μην ασχολείσθε με το βιβλίο τώρα περισσότερο.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΑΤΑΗΣ: Από την ώρα που ο κύριος μάρτυς το κατέθεσε

ως γνωστούμεντο, μπορεί να γίνει η αναφορά.

ΜΑΡΤΥΣ: Ναι, αλλά ο κύριος Πρόεδρος είπε ότι δεν το λαμβάνει υπόψη,

ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ ΓΙΑΤΡΑΚΟΣ: Σαν κατάθεση, σαν παρατυρία, σαν κείμενο.

(ΕΒΔ)

36 1/3ΒΑ

Θ.Ε.

13-1-87

- 168 -

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Μήπως θα θέλατε να σας παί την προσωπική μου αντίληψη για το βιβλίο :

ΑΡΙΕΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΑΔΗΣ . "Οχι, κύριε Πρόεδρε .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . "Οχι, κύριε Πρόεδρε , δεν είναι αυτό το αντικείμενο. Αν θέλετε μάλιστα υπορώ να διακόψω και την εξέτασή μου , εφόσον τίθεται υπό κρίση .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δεν το θέλω . Δέω να ρωτώνται ....

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Να δούμε λοιπόν , σας λέει ο κ. Αβέρωφ κύριε μάρτυς , πως θα αποψευχθεί π ποινική δίωση . Για να λέει " να δούμε ", σημαίνει ότι κάποιος ανησυχεί . 'Εχετε να απαντήσετε σε αυτό τίποτα ;

ΜΑΡΤΥΣ . "Οχι .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Δεν έγινε λοιπόν καμια συναλλαγή .

"Όταν λέτε ότι ο κ. Κανελλόπουλος και οι πολιτικοί αρνήθηκαν τους δρους , για ποιούς δρους μιλάτε ?

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν έχω να απαντήσω τίποτα .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Ο κ. Κανελλόπουλος όμως είναι σωφής και λέει - έκδοση του 1975- " εκτός αυτού, εγώ θα έθετα περισσότερους δρους " . Δεν θα προχωρήσω . Όποιος θέλει, ας φάει να το φάει .

ΑΡΙΕΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΑΔΗΣ . Προχωρείστε, κύριε συνάδελφε .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . "Οχι . Να κάνετε τον κόπο να φάετε να το φείτε.

2/3 ΒΑ

ε.ε.

13-1-87

- 169 -

Εας ερωτώ, κύριε μάρτυς : Ποιούς δρους εννοούσε και ποιούς δρους εννοούσατε εσείς όταν τα λέτε στο βιβλίο σας :

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν θα απαντήσω .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Τι εννοούσε ο κ. Γαλατσάνος ο οποίος σας είπε ότι ο κ. Κανελλόπουλος θέλει να φέρει στρατιωτικούς , αυτούς που είχατε διώξει . Τι ήταν το πρόβλημα σας ; Μήπως σας πάρουν τις θέσεις αυτούς που ήθελε να φέρει ο Κανελλόπουλος ; Μήπως σας αντικαταστήσει, ή ενδεχομένως φοβόσασταν για τα κεφάλια σας ; Δεν θα απαντήσετε ούτε κατ' εδώ :

ΜΑΡΤΥΣ . Να ρωτήσετε τον κ. Γαλατσάνο να σας απαντήσει που το είπε αυτό .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Μα, εσείς το γράψετε , το υιοθετείτε .

ΜΑΡΤΥΣ . Το γράων ως λεχθέν υπό του κ. Γαλατσάνου .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Δεν απαντάτε ούτε εδώ .

Μήπως μπορείτε να μας πείτε γιατί πιέσατε το Γκεζέκη, ο οποίος ήθελε να παραιτηθεί , διότι το έγινε ο Κανελλόπουλος εισόδου είχε πάρει την εντολή να γίνεται Πρωθυπουργός, και δεν τον αφήσατε να παραιτηθεί :

ΜΑΡΤΥΣ . Δεν θα απαντήσω κύριε Βουλευτά .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Κύριε Πρόεδρε , δεν απαντά πουθενά . Ας μπω

3/3 BA

Θ.Σ.

13-1-87

- 110 -

λοιπόν στα πεζά .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Τώρα μπαίνουμε στα πεζά :

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Δυστυχώς τώρα μπαίνουμε στα πεζά . Πεζογράφημα είναι , για βιβλία μιλάμε .

Πώς είναι δυνατόν κύριε μάρτυρας εν δψει πολέμου . . . .

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αν τα βιβλία είναι πεζογραφήματα δηλαδή .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Ναι . Εγώ φεύγω από το Βιβλίο , αφού δεν μου ακαντάσι , αφού δεν δέλει , Ναι πάμε στην ουσία .

Να μην εκδίδεται καμία διαταγή από τις αποφάσεις τις οποίες παίρνετε στο Πολεμικό Συμβούλιο . Καμία έγγραφος διαταγή δεν υπάρχει , διότι βλέπω , ή υπάρχει ; Υπάρχουν διαταγές :

ΜΑΡΤΥΡ . Όχι .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Τότε τι διαταγές γράφατε κάθε βράδυ που λέτε στο Βιβλίο σας : Καθόςασταν , λέτε , και γράματε διαταγές .

ΜΑΡΤΥΡ . Έγραφα διαταγές : Για βρέστε το .

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ . Να σας το διαβάσω . Σαναέρχομαι λοιπόν στο πεζογράφημα . Στη σελίδα 265 λέτε ότι γράματε τις διαταγές κάθε βράδυ . Τι διαταγές ήταν αυτές : " Είχε φθάσει πλέον η 10η υγκιερινή .

Ημουν κατάκοπος . Άλλα το τελευταίο πράγμα που εσκεπτόμην εκείνη

4/3 BA

θ.η.

13-1-87

- 111 -

την ώρα, ήταν αυτό. Με απησχόλουν πολύ σοβαρά τατα Επτήματα και έγραφα τας διαταγές δια σα έπρεπε να γίνουν την επομένη". Εγράφατε λοιπόν διαταγές για το συσσίτιο ενδεχομένως και για άλλα και δεν γράφατε τις διαταγές για τον πόλεμο;

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν γράφει διαταγές ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Δεν γράφει. Υπαγορεύει. Φαντάζουμε ότι ούτε αυτές τις γράφατε. Έχατε μια γραμματέα, ένα διαγγελέα, κάποιον.

ΜΑΡΤΥΣ. Αυτό είναι Βιβλίο κύριε βουλευτά. Είναι κακή έκφραση.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Είναι κακή έκφραση! Καλώς. Δεν γράφατε λοιπόν τις διαταγές.

Η κυβέρνηση η οποία σας ενεπιστεύθη - μελάν για την κυβέρνηση την πολιτική την οποία εσείς φέρατε και σπούδαστε - σας ζήτησε με ένα έγγραφο να κάνετε μια αναφορά. Αυτή την αναφορά, δημιούργησατε το πρωί, την κάνατε.

ΜΑΡΤΥΣ. Ποιά αναφορά;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Την αναφορά προς τον Υπουργό της Εθνικής Αμύνης.

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι.

(ΕΚ)

(ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ Κ.Ε. Ρ.Ε. 13-1-87)

172-

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Θα ήθελα να μου πείτε εάν είναι αυτή.

(Στο σημείο αυτό επιδεικνύεται στο μάρτυρα το σχετικό έγγραφο).

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, αυτή είναι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ήσαθε βέβαιος; Παρακαλώ να μην ξαναπάθουμε το (ότο με τη διαταγή που είχατε ξεχάσει).

ΜΑΡΤΥΣ: Ένα λεπτό να τη διαβάσω, γιατί δεν έχει υπογραφές.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Βεβαίως να τη διαβάσετε, ρίξτε μία ματιά, εσείς ξέρετε τι γράφατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν έχει υπογραφές.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Συγγραφές είσθε άλλωστε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μπορώ αυτή τη στιγμή να την υιοθετήσω απόλυτα, ελλείψει υπογραφών, αλλά το πνεύμα είναι όμως αυτό που περιγράφει.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αυτή μας παρέδωσε το ΓΕΕΦΑ. Εγώ έχω τη γνήσια με τις υπογραφές, αλλά λείπουν πάρα πολλά από τη γνήσια. Πώς το εξηγεύτε αυτό; Δεν εμφανίζεται η διαταγή των αεροπλάνων, δεν αναφέρονται τα υποβρύχια. Ό,τι έχει σχέση με τα λεπτό θέμα της επιθέσεως ή μη δεν υπάρχει.

Ποιά είναι η γνήσια, κύριε μάρτυρες και ποιά είναι η πλαστή;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό ποιός σας το έδωσε;

2/3_Κ.: P.E.: 13-1-87

- 173 -

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αυτό είναι θέμα δικό μου.

ΜΑΡΤΥΣ: Το ανυπόγραφο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Το ανυπόγραφο, το επιτελείο. Αυτό αρήσατε όταν φύγατε εσές. Έτσι, αυτά βρήκαμε. Τώρα τι πήρατε μαζί σας, μαζί με τις ταυτίες και όλα αυτά που μας δώσατε, αυτό θα μας το πείτε εσές, δεν θα σας το πω εγώ.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έχω πάρει τίποτα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Πώς, αυτά που τα βρήκατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι αυτό που πήρατε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Νομίζετε ότι είχατε δικαιώμα να τα πάρετε αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Βρήκετε αυτή την εντύπωση;

ΜΑΡΤΥΣ: Νομίζω ναι.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Πρώτη φορά το ακούω εγώ ότι οι αποχωρούντες, οι απερχόμενοι στρατηγοί παίρνουν και έγγραφα. Άλλοι μόνο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης). Κύριε Μπουάνο, για να σας διευκολύνω....

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν μου λέτε, γιατί αυτό έχει δύο φορές υπογραφεί;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Διότι το ένα είναι μεγέθυνσης του άλλου, για να τα βλέπω εγώ καλύτερα.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είναι το ίδιο, εδώ υπάρχει και συγχρονιστικό. Και εδώ δεν υπάρχει.

ΔΝΔ

Οι

3/3 Σ. Ρ.Ε. 13-1-87

- 174 -

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Ναι, διότι δεν βγήκε καλά στη φωτογραφία.

ΜΑΡΤΥΣ: Ήνως είναι δυνατόν;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Είναι μουντζούρα, το θλέπετε, και εδώ είναι το γνήσιο.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό τίνος είναι;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Το ίδιο, του κ. ΑΒέρωφ τα γράμματα, τα ξέρετε εντελώς καλά.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το θυμάμαι. Εν πάσῃ περιπτώσει πού θέλετε να καταλήξετε να σας απαντήσω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Θέλω να καταλήξω στο ότι, ηώς, κύριε μάρτυς, τα έγγραφα τα οποία βρήκε η πολιτική κυβέρνηση, που τουλάχιστον τώρα μας έστειλε το επιτελείο, δεν έρω ποιός, το Υπουργείο Εθνικής Αμύνης μας έστειλε αυτό το χαρτί, το οποίο τίθατε στην αρχή και πως εγώ ο οποίος έχω το γνήσιο, το οποίο αναγνωρίζετε, δεν υπάρχει αφ' ενός και η δευτέρα ερώτηση είναι γιατί είναι διλογιωμένο.

ΜΑΡΤΥΣ: Άλλοιωσενο;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Βεβαίως, όπου έκανα ιδεαλισμό σας είπα ότι λείπουν από αυτό.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το έρω αυτό.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν το ξέρετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Εγώ έχω αντίγραφο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Παραδίδω και το πλαστό και το γυρίσιο, κύριε πρόεδρε. (Είσι σημείο αυτό ο βουλευτής κ. Λιβανός παραδίδει στο προεδρείο τα προσαναφεόμενα έγγραφα).

(ΕΠ)

(3K.)

1/3N.

(B.II.)

13.1.1987

175

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όταν έγινε αυτή η αναμορφή, προς του κ. Αβέρωφ, ο κάτιος
Λοχηπύδης κράτησε ένα αντίγραφο, το οποίο και έχω.'

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Το γνωρίζω.

Η τρίτη ώρα εωδημοσίη, είναι πως ένα τέτοιο έγγραφο, ιδρυτες
μάρτυς, που κίνθισε και συγγραφεύεται και ενδιαφέρεται για την αλήθεια,
δεν το δημοσιεύετε στο βιβλίο σας. Το θεωρείτε ότι είναι στοιχείο
που έποει να παραλειφθεί;

ΜΑΡΤΥΣ: Είναι θέμα εκτιμήσεως.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Δεν είναι θέμα εκτιμήσεως, είναι ξήτημα καθαρού
δικό σας, γιατί θέλατε, βάσει της διαταγής, την οικού τους
ώνσατε, να βουλάσουν τα στόλια τους, θέλατε και νομίζατε ότι μπορούν
να τα βουλάσουν. Όμως, ξέρετε, ότι οι 'Ελληνες δεν τα βουλάνουν.
Δεύτερον, ξέρετε, ότι τα σημεία που είχατε αφαιρέσει ή τα σεις ή οι
αυνάδελφοί σας δεν έπρεπε να βγουν στη δημοσιότητα.

ΜΑΡΤΥΣ: Ποιά δεν έπρεπε να βγούν στη δημοσιότητα;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Αυτά που λέιπουν.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά δεν εδημοσιεύθησαν. 'Έχουν δημοσιευτεί αυτά, κύριε
Λιβανέ:

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Θα δημοσιευθούν τώρα.

2/3N.

(B.B.)

13.1.1987

176

ΜΑΡΤΥΣ: Άλλο θέμα αυτό. Ποιός δημοσίευσε αυτά τα έγγραφα;
Ευσίσ, έχουμε από ένα αυτόγραφο, όλοι οι αρχηγοί, αλλά δεν το
δημοσιεύσαμε.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Σας ερώτησε ο κ. Φωτόπουλος, κύριε μόντε,
και απαντήσατε ότι δώσατε τη διαταγή να απογειωθούν τα αεροπλάνα,
δώσατε την διαταγή να κατεβούν και το αιτιολογήσατε ότι βρισκόσαστε
σε κάποια σιλήνωμα, αν θα έπρεπε ν' άχι. Διερμάτωμα! αν είναι θυντό
ένας αρχιστράτηγος να ανεβάζει τα αεροπλάνα, να τα κατεβάζει, να
τα ξανανεβάζει και να τα κατακατεβάζει. Θεωρείτε τον ταυτό σας
κανό αρχιστράτηγο, να ~~έχει~~¹ τέτοιου είδους παλινωθίες;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό είναι άλλο θέμα, δικής σας κρίσης.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Η δική σας κρίση ποιο δεν ήταν, δινεβάζατε
ότι ο αρχιστράτηγος έλεγε "Βαράτε, σταματείστε, ξαναθαράτε και
ξανασταματείστε";

ΜΑΡΤΥΣ: Αν ήσαστε εστίς αρχιστράτηγος, στη δέση τη δική μου, δεν
έδω αν θα κάνατε τα ίδια, ή πολύ χειρότερα. Αυτό είναι θέμα εκτιμή-
σεως της στιγμής. Έγώ σκείνη τη στιγμή έτσι απεφύγισα να κάνω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Πολύ ευδιασέρουνά η δημήσια και η απόντηση σας
και ικανοποιητική, τουλάχιστον γι' αυτούς που σας έχουν χαρακτηρίσει.

ΜΑΡΤΥΣ: Κύριε Λιβανός, γιατί το λέτε αυτό?

2/44

Or

B

3/3N

εη

13.1.87

172

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Το λέω γιατί και σεις απευθυνθήκατε σε εμένα λέγοντας ότι δε πιστού χειρότερος. Σας διαβεβαίω ότι καί μη αύχα πάει σε καμία σχολή Ευελπίδων, καν δεν ήξερα τίποτα από στρατό, διν ήμουν Αρχιστράτηγος πάντως δια ήμουν γενναιότερος από όποιο. Άρα τους χαρακτηρισμούς να τους κριτήσετε για τον εαυτό σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Θα παρακαλούσα για ηπιότερο τρόπο υποβολής των ερωτήσεων.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Κύριε Πρόεδρε,, εγώ παρακαλώ εօδε δταν με χαρακτηρίζεις ο μάρτυς ως χειρότερον καταντήστε, να τον έχετε ήδη παρατηρήσεις.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Εγώ επιμένω και παρακαλώ οι ερωτήσεις να γίνονται σε ηπιότερους τόνους.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Θα είναι ήπιος δως ο μάρτυς δεν μου επιτίθεται. Το λέω γιατί εδώ έχουμε καταντήσει πλέον να επιτίθεται ο μάρτυς στην Επιτροπή από την πρώτη ημέρα που μπήκε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Όχι, και αυτό πρέπει να το ανακαλέσετε γιατί δεν συνέβη. Η Επιτροπή δεν εβλήθη από τον μάρτυρα. Παρακαλώ γιατί ετοι δημιουργούνται οι εντυπώσεις.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Το ανακαλώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Αυτό που λέει ο κύριος Λιβανός είναι ενδεχόμενο να διαφρεύσει ως προσβολή της Επιτροπής από τον μάρτυρα.

4/3N

BII

13.1.87

178

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Γι' αυτό και ανακάλεση κύριε Πρόεδρε.

Η διαταγή η οποία κατάλη κύριε μάρτυς με την ανάκληση του
ΠΡΩΤΥΝΟΣ^{της} είναι σαν σας:

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Γιατί δεν την κάνατε μέσω του Ναυτικού;

ΜΑΡΤΥΣ: Από το Ναυτικό εβδόμη η διαταγή.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Όχι, δεν εβδόμη. Ο κύριος Αραπάκης από τον οποίο ζήτησα πληροφορίες^{μου} είναι ότι τέτοια διαταγή δεν υπάρχει. ^{Είναι απ' ευ-}
^{θείας από το ΑΕΔ. Ενώ αντίθετα δίλλεις προς το Ναυτικό διαταγές έχουν πάει μέσω Ναυτικού. Αυτή είδησα τη διαταγή γιατί την στέλλατε μόνος σας:}

ΜΑΡΤΥΣ: Σας επαναλαμβάνω την απάντησή μου ότι δεν ήταν κατόπιν εισηγήσεως του Αραπάκη ο οπαίσας κατ μου ανέφερε την πληροφορία ότι υπάρχουν τοίχα αντιτορπιλικά στην περιοχή της Λεμεσού.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ: Έτοιμοι; Ενδεχομένως να είναι ύποπτο. Έτοιμοι δεν είναι;

(2A)

(ΕΝ) 1/3Δ Ε.Τ. 13.1.1987

174

Τα υποθρύχια πήγαν μία φορά ή 800;

ΜΑΡΤΥΣ. Ήγά μία φορά πήρα εισήγηση από τον Αραπάκη να πάνε και πήγαν. Και μία φορά πήρα εισήγηση από τον Αραπάκη να ανακληθαύν και μία φορά τα ανενάλεσσα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Αν πήγαν και δεύτερη φορά, τότε τι θα λέγατε;

ΜΑΡΤΥΣ. Ήγά όταν το δεχόμουν, εφ' όσον αποδεικνύεται, αλλά δεν είχα καμία ανάμετρη.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Δεν είχατε αγάμειξη. Δηλαδή τα υποθρύχια πήγαιναν και έρχονταν και σετες δεν είχατε αγάμειξη!

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω, δεν είχα καμία ανάμειξη, διότι δεν τα διοικούσα εγώ τα υποθρύχια, τα διοικούσε ο Αραπάκης. Άλλα αν έγινε δευτέρα ανάκληση, να ρωτήσετε τον κ. Αραπάκη και να έλθει μπροστά μου να μου πεί αν πρόγιματι εγώ διέταξα ή με ενημέρωσε για κάτι τέτοιο.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Βίπατε κάτι ποιν. Ότι δεκτήκατε την εισήγηση του κ. Αραπάκη ο οποίος σας παραπλάνησε -σας ρώτησε ο κ. Παναγιωτόπουλος ή δεν ξέρω ποιός, είχε την ευημερίδα με την περίφημη συνέντευξη που δώσατε σας αρέσει ο Τύπος, γράψετε βιβλία, δίνετε συνεντεύξεις...

ΜΑΡΤΥΣ. Μου αρέσει, για να με υβρίζει!

2/3 Δ E.T. 13.1.1987

- 180 -

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Για πέστε μου κάτι. Μην λέτε ότι σας παρεπλάνησε. Δεν υπήρχε τίχα στο Πεντάγωνο, όπου εσείς έχετε την έδρα σας, γραφείο επιχειρήσεων για να γνωρίζετε από πρώτο χέρι εάν αυτά που σας λέει ο Αρχηγός είναι σωστά; Δεν υπήρχε κάποιος αξιωματικός *✓* ο οποίος σας ενημέρωσε ακριβώς για το πώς ευρίσκοντο κατά κόμμαν και κατά βάθος και κατά πλάτος τα υποθρύχια;

ΜΑΡΤΥΣ. Χόρις Λιβανέ, είσθε πάρα πολύ ευέλικτος και εξυπνότατος.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ευχαριστώ πολύ, κύριε μάρτυς!

ΜΑΡΤΥΣ. Μπερδεύετε πάρα πολύ τα πράγματα.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Τα μπερδεύω επίτηδες για να σας μπερδέψω; Δεν μπερδεύεσθε με τίποτα εσείς!

ΜΑΡΤΥΣ. Δεν ξέρω αν τα μπερδεύετε ή οι αγνοίας. Μου λέτε να με ενημερώσετε ένας επιτελής ότι τα υποθρύχια είναι εκεί ή δεν είναι εκεί. Κατ' αρχήν εγώ δεν είχα καμία επαφή με ουδένα ναυτικό πλήν του Αραπάκη, με ουδένα αεροπόρο πλην του Παπανικολάου και με ουδένα από τους στρατό Εποδός πλην του Γαλατούδη και βεβαίως των αρχηγών του επιτελίου μου, υπαρχηγού Χανιώτη, Τζαμαλούνα και αριστερών που ήταν στο Γ' Ελάδο επικεφαλής.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Ο κ. Χανιώτης σας ενημέρωσε; Διότι αυτό υπανισσούματα...

3/3Δ Ε.Τ. 13.1.1987

- 181 -

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Βουλευτά...

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Σας παρακαλώ απαντήστε μου, γιατί ήδη έχω "φάει" 44 λεπτά.

ΜΑΡΤΥΣ. Μα, κύριε Λιβανέ, σταν διαγιγνώσκετε ότι θα σας αντικρούω το επιχείρημα, δεν με αφήνετε να ολοκληρώω. Αυτό γίνεται. Δεν με αφήνετε να ολοκληρώσω.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Σας ενημέρωσε, κύριε μάρτυς, ο Χανιώτης, ναι ή όχι;

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Πρόεδρε, τι θα γίνει;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Κύριε μάρτυς, απαντήστε ναί ή όχι, γιατί δεν μπορώ να χαρομερώ δύλο. Σας ενημέρωσε ο κ. Χανιώτης, ναι ή όχι; Και παρακαλώ να απαντήσετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Σε ποιά ερώτηση;

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Σας ενημέρωσε ο κ. Χανιώτης, ναι ή όχι, περί του που βρίσκονται τα υποβρύχια;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι. Το είναι κατ' προχέρει, που σας κατέθεσε ο κ. Χανιώτης ότι αυτός εισηγήθηκε αυτοδίκαια. Εφάλει. Ψευδώς. Εισηγήθηκε ο Αραμάκης. Δεν έχω καμία δουλειά εγώ με τον Χανιώτη στο θέμα του στόλου κατ' της αεροπορίας.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ ΛΙΒΑΝΟΣ. Δεν ωτώ δύλο, κύριε Πρόεδρε.

4/3Δ E.T. 13.1.1987

- 182 -

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ευχαριστώ, κύριε Λιβανέ.

Κύριε μάρτυρε, ψέλω να σας ρωτήσω το εξής: Αυτή την έκθεση που σας έδειξε, την ελλειπή διώρει είπε, ο κ. Λιβανός, πώς την καταθέσατε μόνος σας:

την
ΜΑΡΤΥΣ. Πουθενά. Δεν/κατέθεσα. Την έχω.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Είχατε διαταχθεί δώμας από τον κ. Αβέρωφ να υποβάλετε έκθεση.

ΜΑΡΤΥΣ. Την υπέβαλα στον κ. Αβέρωφ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Την υποβάλλατε προσωπικά στον κ. Αβέρωφ; Δηλαδή του τη δώσατε στα χέρια του κυρίου Αβέρωφ;

ΜΑΡΤΥΣ. Βεβαίως, ιδιοχείρως. Και μάλιστα μου είπε ο κ. Αβέρωφ ότι την κλείνωσε στο ειδιαίτερο χρηματοκιβωτιό του.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Και σας είπε ότι την κλείδωσε στο ειδιαίτερο χρηματοκιβωτιό του. Διέτι πέρα από μία έκθεση που έχει παραδοθεί και φέρεται ως δική σας, κατετέθη εν αυτεγράφῳ κατ' αρχήν και κατετέθη και παρεδόθη ειςδική υπό του τότε ΔΔΚ κ. Χανιώτη. Μήπως τη δώσατε στον κ. Χανιώτη;

ΜΑΡΤΥΣ. Πρόκειται περί δύο εκθέσεων διαφορετικού αντικειμένου.

Η μία είναι αυτή που έφερε ο κ. Λιβανός και την οιολα σας είπα ότι ο κ. Αβέρωφ μας είπε, σε δλους τους στατιγούς, ότι είναι

JKW *OK* *B*

5/3 Δ Β.Τ. 13.1.1987

- 183 -

άκρως απόρρητη και την ιλεισόνες στο χρηματοκιβώτιο του. Υπάρχει
και μία δεύτερη αναφορά, ατομική δική μου και ατομική του Αρχηγού
Στρατού Γαλατσάνου, προς ένα ερώτημα του Υπουργού κ. Αθέρωφ, δύον
αφορά τη δέση μας και την εκτίμησή μας για την άμυνα των νήσων και
για διάφορα άλλα θέματα, που δεν τα δημάσω τώρα απ'έδω. Και γι'αυτό
κρατήσαμε αντίγραφα και ο Γαλατσάνος και εγώ.

(ΓΔ) 1/3 ΠΑ ΦΚ 13.1.87

184

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Πέστε μου: Κάποιος τσχυρίζεται ότι είχε κάνει μια αναφορά στην οποία απενδλούπτε το ρόλο πολλών ανωτάτων αξιωματικών και η οποία αναφερά καθήπτεται και της τακτικής την οποία είχε ακολουθήσει ο αυτοτοπότηγος Ητάβος. Είχατε λάβει εσείς τέτοια αναφορά;

ΜΑΡΤΥΣ: 'Όχι.'

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Γιατί λέει αυτός ότι την υπέβαλε, αλλά δεν την βλέπουμε εδώ.

Ο κύριος Κουτσογιάννης έχει το λόγο.

ΜΑΡΤΥΣ: Παρακαλώ, ιδριε Πρόεδρε, μπορούμε να έχουμε μια διακοπή:

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Ευχαρίστως. Διακόπτουμε για 2 λεπτά.

ΔΙΑΚΟΠΕ

2/3 ΠΑ ΦΚ 13.1.87

185

ΜΕΤΑ ΤΗ ΔΙΑΚΟΠΗ

ΠΡΟΕΔΡΟΣ: (Χρήστος Μπασαγιάννης): Επαναλαμβάνεται η διακοπές συνεδρίασης.

Παρακαλώ του κ. Κουτσού μάνη να λάβει το λόγο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε μάρτυρε, κάποια στιγμή το Νοέμβριο του '73 ανατρέφατε τον Παπαδόπουλο. Θα ήθελα λοιπόν να σας ρωτήσω το εξής: Το ότι επρόκειτο ο Ιωαννίδης να ανατρέψει τον Παπαδόπουλο το Φέρας και εμείς έφω στα καφενεία. Το ήθερε και ο Παπαδόπουλος και δια σας πώ πως. Το Φέρω από την προσωπική του αποδειξία την οποία είχε ενισχύσει τον τελευταίο μήνα προ της ανατροπής του. Και προκειμένως το ήθεραν και οι Αμερικανοί. Δε φαντάζεται να πιστεύετε ότι οι Αμερικανοί, η CIA, δεν το ήθεραν. Πείτε μου γιατί δεν αντέδρασε ο Παπαδόπουλος;

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό είναι και η δική μου απορία.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Θα κάνω και άλλες ερωτήσεις διευκρινιστικές. Οι Αμερικανοί αφού ήθεραν ότι ο Ιωαννίδης κινείται για να ανατρέψει τον Παπαδόπουλο, γιατί δεν το εμπόδισαν, μήπως γιατί ήθελαν αυτή την ανατροπή και την προώθηση του Ιωαννίδη στην εθνοσοιτία; Και αν αυτό είναι έτσι, τότε γιατί ήθελαν τον Ιωαννίδη;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν θέλω να σας απαντήσω επ' αυτού ευθέως, αλλά θα σας πώ

3/3 ΠΑ ΦΚ 13.1.87

- 186 -

ένα περιστατικό που πιθανόν να σας διευκολύνει.

“Ημουν υπαρχηγός Α' του Αρχηγείου Στρατού το καλοκαίρι του 1973. Όλοι οι αντιστράτεγοι του λεκανοπεδίου Αττικής ευρέθημεν παραθερίζοντες στον Αγ.Ανδρέα. Ένα πρωΐ έσχεται εκτάκτως και αυτού- διαστικώς ο Ζαγοριανάκος στο ενδιαίτημά μου και μου θέτει ευθένιο το ερώτημα τι γνώμη έχω για τον Ιωαννίδη. Του είπα ότι τον Ιωαννίδη τον ξέρω ως Διευθυντή της ΕΔΑ και ότι δεν έχω περισσότερες επωφέλεις μαζί του. Και μου είπε, ότι /και το λέει αυτό, διότι γεννημένης αυτής τήσεως με τον υποστράτηγό των Αμερικανών Ράιντερ, τον Αρχηγό της στρατιωτικής Αμερικανικής/αποστολής στην Αθήνα, και εν διεστί των ειλογών που θα αναγγέλλονταν από τον κ. Μαρκεζίνη, είπε ο Ράιντερ στο Ζαγοριανάκο, - και αυτό το επανέλαβε και αργότερα παρουσία και του Γαλατσάνου - “να δούμε αν θα ανήσει ο Ιωαννίδης να γίνουν εκλογές”. Αυτό ήταν.

(3ΓΡ)

ΞΠΑ

1/ΞΠΡ.

(Ε.Σ.)

13.1.1987

- 187 -

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ: Χαλός.

Αυτό, το οποίο λοχαρίζονται οι στενοί φίλοι καὶ οι στενοί συνεργάτες του Παπαδόπουλου-ευρέως γνωστό στο στράτευμα αυτό- διτι δηλαδή ο Παπαδόπουλος δεν ενέδινε σε αμερικανικές πλέσεις τον τελευταίο καιρό. Καὶ δεν είχε συνεναίσει στα σενάρια περὶ Κύπρου, χωρίς πολιτική λεμένων, κ.λ.π. καὶ διτι αυτικαταστάθηκε από του Ιωαννίδη, για να προχωρήσουν τα αμερικανικά καὶ γατοβικά σενάρια, αυτοῖ, λοιπόν, οι συνεργάτες του Παπαδόπουλου, το Εέρετε; Καὶ εὖ το Εέρετε, τι γνώμη έχετε;

^{καθ} ΜΑΡΤΥΣ: Το έχω ακούσει αυτό^{καθ}, αλλά δεν έχω στοιχεία να το επιβεβαιώσω ή να το απορρίψω. Είμαι καὶ εγώ σ' αυτούς που έχουν απορία. Είναι γεγονός, πάντως, ότι εγώ πρώτος του Παπαδόπουλου του έκανα νόημα περὶ της ενεργείας ανατροπής του, σε μία κατ' ιδίαν συνάντηση καὶ συνομιλία που είχα στο Στρατηγείο του Γ' Σώματος Στρατού στις 26.10.1973, ένα μήνα πρό αυτού καὶ των μάτιου, διότι υπήρχε μία ολένε^{τη} μεταξύ Ιωαννίδη καὶ Μαστραντώνη τότε, καὶ του είπα τι θα γίνει με το θέμα αυτό; Καὶ μου είπε ο Παπαδόπουλος ότι τακτοποιήθηκαν τα ποάγματα. Καὶ λέω τι τακτοποίηση έγινε, δηλαδή, γιατί είχα το Βάρος αυτό της συνομιλίας. Καὶ μου είπε ότι δι πάρει μόνει ο Ιωαννίδης καὶ εν συνεχείᾳ, μετά τη Αίγα της αστέρων, ότι τον έπαισαν ως επικεφαλή^{τη}

2/3Π.Π.

(Ε.Ε.)

13.1.1987

188

λήγου στρατιωτικού του γιαπελού. Λέω, πάστον μία ώρα γρηγορότερα, διότι ζητιανά θα κάνει. Έχει φθαρεί ήδη. Αυτό, είπα στον Παπαδόπουλο, τότε, έχοντας υπόψη ότι ο ευφυής αυτός άνθρωπος θα αντιλαμβάνετο τι του λέω και που το πάω. Κατ' μάλιστα περίεινα και ορισμένες αντιδράσεις του πάνω στο θέμα αυτό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ: Δεν αντέδρασε, δίμως. Μήπως είχε πάρει κάποια εντολή από τους προβλαστικούς του, από τα αιρεντικά του, δηλαδή,

NATO, CIA, ο.κ. Παπαδόπουλος και Εέροντας τις επιθυμίες, δεν αντέδρασε;

MARTYS: Πιθανόν ναι, κατ' πιθανόν όχι. Δεν το ξέρω αυτό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ: Καλώς. Για πείτε μου, μήπως ξέρετε ποιός εθέλεσε τον κ. Γκιεζίκη, για πρόεδρο της Δημοκρατίας:

MARTYS: Ο Ιωαννίδης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ο Ιωαννίδης;

MARTYS: Ναι. Σγώ, είχα προτείνει τον Ζαγοριανάκο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ: Μήπως ξέρετε, 20 ή 30 μέρες πριν γίνει το πραξικόπημα -αντικίνημα- του Ιωαννίδη, εάν ήλθε κάποιος από την Αμερική εδώ, αικρικανδρέ ναύαρχος: Ποιούς επεσκέψη στην Αθήνα;

Τι είπε και στη συνέχεια πήγε στη Λάρισα στη Στρατιά κατ' είκε μία μακρά συναντίλησα και συνεργάστη με τον κ. Γκιεζίκη, που ήταν διοικητής

3/ΒΓΡ.

(Ε.Σ.)

13.1.1987

189

στρατιώς; Τα ξέρετε αυτά;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Υποψιάζεσθε ότι αν αυτά έχουν γίνει, ότι
ήταν προπαρασκευή της νέας ηγεσίας, μετά το πραξικόπημα, από τους
αμερικανούς; Το υποψιάζεσθε, εάν αυτά έχουν γίνει;

ΜΑΡΤΥΣ: Πιθανόν, σας είναι και στο πρώτο ερώτημα και ναι και όχι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Σγώ ρωτάω εάν τα ξέρετε.

ΜΑΡΤΥΣ: Αεν τα ξέρω.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Ποιός ναύαρχος ήταν;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Δεν θυμάμαι το όνομά του, κύριε συνάδελφε.

Τυχαίας είτε, κύριε μάρτυς, ότι από τους κύριοι του Ιωαννίδη,
τους στενούς συνεργάτες του, ότι αι 4 ανθρώποι, που δεωρούνται ότι
έχουν πάρει τις αποφάσεις δλες, για το πραξικόπημα, κατά του Μακαρίου
και όλα τα σχετικά, Αττίλες, κ.λ.π., ότι είναι ο Γκιεζίκης, ο Ανδρου-
τσόπουλος, ο Ιωαννίδης και σείσ;

ΜΑΡΤΥΣ: Των στενών συνεργατών του;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Όχι, όχι, μιλάμε για τους 4 ανθρώπους, αι
οποίοι πάιρναν δλες τις αποφάσεις, είχανε όλα τα στοιχεία, ήταν
εν γνώσει των πάντων και κάνανε, τι κάνανε, εν συνειδήσει. Και μιλάμε
για αις τους 4. Το ξέρετε αυτό;

4/ΞΓΡ.

(Ε.Σ.)

13.1.1987

140-

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το ξέρω αυτό, διτ το λένε, αλλα το υποψιάζομαι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΥΙΑΝΝΗΣ: Θέλω να καταλήξω στην εξής υμετέρωματική

ερώτηση: Αφού ο Γκιζίκης, ο Ανδρουτσόπουλος, ο Ιωαννίδης ήταν οι

βασικοί μοχλοί και οι άνθρωποι, σι από τους έπαιρναν όλες τις αποφάσεις

και σεις είσαιςταν ο άνθρωπος ,κατά κάποιο τρόπο, μήτο το βασικό εκτε-

λεστικό δργανο. Ήτο δυνατόν, εσείς να μην είσθε εν γνώσει όλων αυτών

των αποφάσεων και των σεναρίων, κ.λ.π. και να εκτελείτε, επειδή

οις τα έλεγαν: Δεν σπούτε να γνωρίζετε;

The image shows two handwritten signatures. The first signature on the left appears to be "Δ. Μ. Κ." followed by a small dot and "(3Λ)". To its right is another signature consisting of a stylized "A" and "J" connected by a vertical line, with a diagonal line extending downwards from the "J".

(PP)

1/4 Δ.Δ. B.Z. 13-1-87

191

ΜΑΡΤΥΣ. Πρώτα απ' όλα να τα τοποθετήσουμε επι της σφυτέρας κατά την γνώμην μου βάσεως:

Εγώ ήμουν υπεύθυνος για το στρατιωτικό χώρο. Όχι εκτελεστικό δργανο για τα πάντα. Δεν είχα καμιά απομονιότητα. Και όχι μόνον αυτό, αλλά συνεκρούσθηκαν και με τον Ιωαννίδη και τον Γκιζίκη για ορισμένα περιστατικά που εγίνοντο εν αγνοία μου, και για τα οποία είχα διάφορο γνώμη. Επου πολιτικό χώρο έννοω. Και ενώ παραδέχομαι ότι έχω δίκιο πάνω σ' αυτό το θέμα, δεν ελήφθη υπόψη αυτή η αντίδραση.

Τελικώς από τους 4 αύτούς αυθρώπους εγώ ήμουν ο μόνος που είχα γνώμη και επιθαρώς την διατύπωνα, έστω και ότι ταυτίζεται προς φτι οι άλλοι τρείς πέστευαν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Εκτελούσατε δικά σας ότι έλεγαν.

ΜΑΡΤΥΣ: Στο στρατιωτικό χώρο δεν μου δόθηκε διαταγή να εκτελέσω από κανέναν. Στον πολιτικό χώρο ενεργούσαν εν αγνοία μου. Στο στρατιωτικό χώρο ότι ενεργούσα εγώ το διέτασσα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Ότι ενεργούσατε ήταν αυτά που ήθελαν αυτοί που έπαιρναν τις πολιτικές αποφάσεις.

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι, το ξεχωρίζω. Στον πολιτικό χώρο δεν είχα γνώμη. Ούτε με ερώτησαν, ούτε μου είπαν ποτέ τίποτε. Και είπα ότι έκανα κρούσεις

2/4 Δ.Δ. Β.Ζ. 13-1-87

192

δτι κάτι δεν ήταν σωστό και δεν με άκουσαν. Έτο στρατιωτικό χώρο.
όμως είχα γνώμη και εγώ διέτασα. "Αυχετού εάν οι διαταγές μου καθ'
οδύν εδολιούσθείροντο. 'Άλλο αυτό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ. Καλώς.

Υπήρξατε ΛΕΔ. Με δύο λέξεις μπορείτε να μας πείτε ποιά ήταν η
γενική
αποστολή των Ενόπλων Δυνάμεων;

ΜΑΡΤΥΣ. Η κεντρική αποστολή των Ενόπλων Δυνάμεων, όπως είναι γραμμένη
και στο σχέδιο, είναι η ακεραιότητα του εδάφους από πάσις εχθρικής
αποστολής.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ. Κύριε μάρτυς, πείτε μου αν γνωρίζετε το 1948-

1949 στο διυμβούλιο Εθνικής Ασφαλείας των ΗΠΑ, την απόφαση που πάρηκε, περίπου ποιά θα είναι η γενικότερη θέση της Ελλάδος στην ευρύτερη στρατηγική των ΗΠΑ, όπου ανετέθη αποστολή στις ελληνικές ένοπλες δυνάμεις.

Θα σας την διαβάσω όπως είναι - έχει σπινασσία μεγάλη - ακοιθών
στην μικτή έκδοση του διυμβούλου Εθνικής Ασφαλείας των ΗΠΑ, που είναι η **NSC 42/1**. Το απόστασμα που αφορά την αποστολή των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων, έχει ως εξής:

"ΕΛΛΑΣ;" Ένα στρατιωτικό σύστημα κατεστημένο ικανό να διατηρήσει την επωτερική ασφάλεια, ώστε να αποφευχθεί η κομμουνιστική κυριαρχία

3/4 Δ.Δ. Β.Ζ. 13-1-87

193

στην Ελλάδα".

Αυτή ήταν η αποστολή που μας έδωσαν οι ΗΠΑ το 1949. Το γνωρίζετε;

ΜΑΡΤΥΣ. Όχι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ. Για την Τουρκία λέει το εξής:

"Ένα στρατιωτικό σύστημα κατεστημένο, ικανοποιητικό μεγέθους και αποτελεσματικότητας, για να εξαφαλίζει την συνεχή τουρκική αντίσταση στην σοβιετική πλεση, για την ανάπτυξη μάχιμης αποτελεσματικότητος, σε σημείο που να μπορεί να επιβράδυνθεί η οποιαδήποτε σοβιετική επίθεση".

Επιτρέψτε μου δεν το ξέρετε, αλλά ξέρετε βεβαίως το αποτέλεσμα αυτής της επιστολής. Ακούστετο.

"Απόπειρα πραξικόπημας του ΙΔΕΑ, το 1951. Δίκη αεροπόλων, το 1952. Στρατοδικεία και εμμαθαρίσεις - γνωστά - την περίοδο 1950 - 1960, Εχέδιο "Περικλής" - "Βία και νοθεία", το 1961. Συνομωσία ΛΕΠΤΙΔΑ, το 1965. Απριλιανό πραξικόπημα, το 1967. Πραξικόπημα κατά Μακαρίου..."

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Κύριε Ποδεδρέ, παρακαλούουμείτε δύο λέγονται αυτή τη στιγμή;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Αυτή τη στιγμή δεν το παρηκολούθησα. Άλλα ακόντια ποάγματα, κύριε Κουτσογιάννη, τα οποία μήπως είναι σχετικά με το θέμα;

8/4 Δ.Δ. Β.Ζ. 13-1-87

- 194 -

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Επιτούψε μου να το εξηγήσω.

ΑΡΙΤΟΥΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ. Για να καταλάβουμε, κύριε Πρόεδρε, αν έχουν σχέση με το θέμα, γιατί εγώ μέχρι στιγμής δεν το καταννοώ.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Για να αποδειχθεί, κύριε Πρόεδρε, αν ο ΛΕΔ ήδη πριν ποιά ήταν η αποστολή που μας είχε ανατεθεί και αν αυτά τα γεγονότα ήταν μέσα στην αποστολή της διασφάλισης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Και μιλάτε για εκλογές για 1961 κατ' υδειά;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ. Κύριε συνάδελφε, ένθετό.

Αυτά τα γεγονότα, από το 1951 μέχρι το 1974, νομίζω ότι είναι αποτέλεσμα της αποστολής που μας είχε ανατεθεί και που δεν ήταν αποστολή που συνέφερε τα δικά μας εθνικά συμφέροντα.

Τι έχετε να πείτε σχετικά:

O.

(3Δ) 1/3 0 Φ.Τ. 13.1.87

195

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν τα ξέρω αυτά που μου διαβάσατε. Τα γεγονότα τα έζησα
δύνας και εσείς. Δεν αποκλείω τίποτε.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Υπόρχει περίπτωση κύριε μάρτυς να υπήρξαν
Έλληνες αξιωματικοί οι οποίοι να ήταν πρόκτορες της CIA του NATO
ή άλλων Εξωτερικών Αρχών ή συνδέσμων, έχετε υπόψη σας ή υποθέτετε;

ΜΑΡΤΥΣ : Ούτε έχω υπόψη μου ούτε υποθέτω, γιατί για να υποθέσει κανείς
πρέπει να έχει κάποια στοιχεία, αλλά δεν το αποκλείω ούτε αυτό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Υπήρξαν αξιωματικοί οι οποίοι μπορούσαν να
κάνουν υπόχωρήσεις πάνω στα εδυτικά συμφέροντα;

ΜΑΡΤΥΣ : Όχι. Αυτό το αποκλείω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Θα μου επιτρέψετε να σας δείξω έναν χάρτη
ο οποίος λέει στο άνω διεθνέα σημείο και ελληνικά και αγγλικά τα εξής:
Η θαλασσία οοιογραμμή μεταξύ Ελλάδος Τουρκίας δεν εποιηθεί ή θήση
υφισταμένων διαφορών. Δηλαδή ανάμεσα σε Ελλάδα - Σάμο - και Τουρκία
δεν έχει τοποθετηθεί η θαλασσία οοιογραμμή διύτι λέει υπάρχουν διαφορές.

ΥΕΛΛΗΝΙΚΗ
Τυπωθήκε από την/υπηρεσία στρατού το 1972 και εξεδόθη το 1973 χάρτης
και χάρτες οι οποίοι δεν διατίθενται τα σύνορα δύνας είναι κατοχυρωμένα με
τη συνθήκη της Διεύθυνσης Αλπ. Αυτό το έκαναν Έλληνες αξιωματικοί στη
γεωγραφική υπηρεσία στρατού προφανώς δχι μόνοι τους αλλά κατόπιν δια-
ταγών. Το ξέρετε αυτό το γεγονός;

2/3 . 0 . Φ.Τ. , 13.1.87

196

ΜΑΡΤΥΣ : Ήθελε αυτό το ξέρω αλλά έχω να σας δώσω μια εξήγηση πάνω σ'αυτό θέμα.

(Στο σημείο αυτό επιβεικυνόεται ο σχετικός χάρτης στον κύριο μάρτυρα.)

Κατ'αρχήν αναφέρεσθε στο θέμα της υφαλοκορηπίδος.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : 'Όχι. Ήδη είναι η Σάδιος και εδώ είναι η οριογραμμή που λείπει, δεν τοποθετήθηκε και εδώ είναι η σημείωση αυτή που σας διεύβασα. Διαβάστε την κατ' αντίστοιχο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρήστος Μπασαγιάννης) : Δεν ξέρω αν είναι ακρεβλητικό να γραφεί στα πρακτικά αυτή η απάντηση.

ΜΑΡΤΥΣ : Αυτό είναι πληροφορία και λέει ότι σ'αυτό το χάρτη δεν τοποθετήθηκε η γραμμή της υφαλοκορηπίδος. Αυτό είναι το θέμα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Δεν είναι υφαλοκορηπίδα. Είναι τα σύνορα τα ελληνικά.

ΜΑΡΤΥΣ : Πρόκειται περί της υφαλοκορηπίδος, είναι φανερό αυτό. Και διαδικασία πω περί τίνος πρόκειται γιατί έχω ασχοληθεί με την υφαλοκορηπίδα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Κύριε μάρτυρε, υπάρχει ένας χάρτης στον οποίο δεν λέει τίποτε περί υφαλοκορηπίδος. Λέει, η οριογραμμή δηλαδή τα σύνορα Ελλάδος Τουρκίας, όπως έχουν χαρακτεί με την συνθήκη της Λαζανης— δεν εποιείται.

3/3 O Φ.Τ. 13.1.87

197

ΜΑΡΤΥΣ : Πότε εκδόθηκε ο χάρτης αυτός;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Το 1972.

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν τον Εέρω αυτόν το χάρτη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Μα, χρησιμοποιήθηκε και ακυρώθηκε τώρα επί πλώρης που έγινε αναφορά και αποσύρθηκαν αυτοί οι χάρτες. Βγίναν επί των ημερών σας, χρησιμοποιήθηκαν και ήταν έγγραφα που κυκλοφορούσαν και στο ΝΑΤΟ.

ΜΑΡΤΥΣ : Βμείς δεν έχουμε τέτοιους χάρτες. Χρησιμοποιούμε του επιτελικό χάρτη της Ελλάδος ο οποίος είναι φρισθετημένος. Αγήστε με τώρα να σας σλοκληρώσω αυτό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : 'Όχι περί υφαλοκοηπίδος, όχι απερροσανατολισμό, απάντηση σ' αυτό που σας λέω.

ΜΑΡΤΥΣ : Σας είπα ότι δεν το Εέρω αυτό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Εγώ ξαναρωτώ. Αυτόν τον χάρτη του τύπου σαν 'Ελληνες αξιωματικοί στην γεωγραφική υπηρεσία στρατού. Πιστεύετε ότι τη γεωγραφική υπηρεσία στρατού του τύπους μόνη της χωρίς διατάγματα ανωτάτης στρατιωτικής πυρεσίας;

ΜΑΡΤΥΣ : Βεβαίως, αποραλώς.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ : Μόνη της η γεωγραφική υπηρεσία;

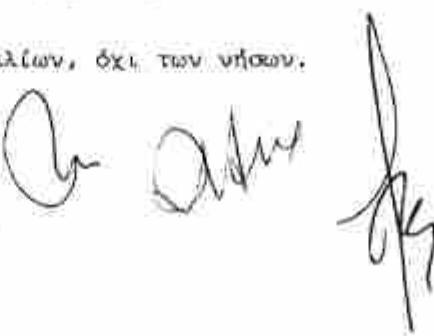
ΜΑΡΤΥΣ : Η γεωγραφική υπηρεσία στρατού καταρρέει χάρτες κατόπιν

4/3 0 φ.τ. 13.1.87

198

εντολών του αρχηγείου στρατού, γιατί εκεί υπαγόταν. Εάν είχαμε ανάγκη να χαρτογραφήσουμε μια περιοχή της Ελλάδος της οποίας εστερούμεθα (ως την χαρτογράφηση ενεπέλετο η γεωγραφική υπηρεσία στρατού και έκανε την χαρτογράφηση). Ειδικότερα για την περιοχή αυτή των μικρασιατικών παραλίων έχουμε ελαττωματικούς χάρτες που δεν παρέχουν πλήρη στοιχεία περί των μικρασιατικών παραλίων, όχι των υδάτων.

(3a)

30 1/3 σ (Κ.Ο.) 13.1.87

199

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Μόνιμος μάστυς, επί του θέματος που σας πώτησα.

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας τω τι δηλαδή; Αυτό είναι πιθανοσία να σας πω;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Πώς χαρακτηρίζετε ότι η στρατιωτική αυτή υπο-
ρεσία εξέδωσε χάρτες χωρίς τα σύνορα κατ' οίκον καταχώρει ότι
υπάρχει αμφισβήτηση;

ΜΑΡΤΥΣ: Πιθανόν να υπήρχε κάποιος λόγος, τον σπούδα δεν ήξερα εγώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπαραγιάννης): Επιχείρησα να παρέμβω εγώ καὶ είδα
ότι συνέχιζε ο κ. Κουτσογιάννης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Παρακαλώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπαραγιάννης): Θα ήθελα να ριτήσω την Επιτροπή
και ειδικότερα τον κ. Κουτσογιάννη, έχετε την ευτύχωση ότι πωέπει
αυτή η στοιχομεία να γραψεί στα πρακτικά;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Αυτό το έχω αναπέρει, κύριε Πρόεδρε, από
το βήμα της Βουλής σε παλαιότερη συνεδρίαση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν έχουμε καμιά αντίοροπο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπαραγιάννης): Έγώ έκανα σωπή ερώτηση. Λατή η
στοιχομεία θέλετε να γραψεί στα πρακτικά, η αμφισβήτηση αυτή δηλα-
δή, θέλετε να γραψεί στα πρακτικά;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν υπάρχει αμφισβήτηση. 'Ένας χάρτης,

On

On July

2/3 σ(Κ.Ο.) 13.1.87

200

είναι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασσυρίδης): Συνεχίστε, κύριε Κουτσούλανη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΡΙΑΝΝΗΣ: Η ερώτησή μου, κύριε μάρτυς, έχει τον εξής στόχο. 'Οτι μπορεί να υπάρχουν αξιωματικοί, γιατί είπαμε ότι δεν υπάρχουν αξιωματικοί που μπορεί να είναι ελαστικοί στα εθνικά συμφέροντα, και εγώ σας λέω λοιπόν, με βάση αυτό το επιχείρημα ότι μπορεί να υπάρξουν τέτοιοι αξιωματικοί. Και θέλω να καταλήξω ότι οι αξιωματικοί οι οποίοι χειρίστηκαν το Κυπριακό, δηλαδή πραξικοπήματα κατά Μακαρίου, Αττίλας, κλπ. ήταν πολύ ελαστικοί σ' αυτό το σημείο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασσυρίδης): Κύριε Κουτσούλανη, ερωτήσεις παρακαλώ. Λυτά είναι συμπεράσματα δικά σας.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΡΙΑΝΝΗΣ: Βώτησα τον μάρτυρα να μου απαντήσει.

Κύριε μάρτυς, μία άλλη ερώτηση.

Από πολύ καλιά ήταν γνωστό ότι μιλάγανε πολύφ κόσμος και εδώ στην Ελλάδα και στο ΝΑΤΟ περί διχοτόμισης. Ήταν δε πινερό ότι τη διχοτόμιση την ανέπεραν για πρώτη φορά οι Άγγλοι, την υιοθέτησε κατά κάποιο τρόπο το ΝΑΤΟ και πολλοί μιλάγανε, τέλος πάντων για διχοτόμιση, οι Τούρκοι διεκδικούσαν κλπ. Πούτε μου

3/3 σ (Χ.Ο.) 13.1.87

201

αρσόν αυτός ήταν παλιός στόχος κατ' εών Τσέρκων κατ' άλλων χωρίν,
 γιατί δεν τον λάβατε υπόψη σας στην απόφασή σας να κάνετε το πρα-
 Εικόππια στην Κόπρο, αρσόν ξέρατε ότι η Τουρκία ήταν εγγυήτρια δύναμη
 κατ' είχε τη δυνατότητα να επέμβει κατ' εάν κάνει αυτό που έκανε; Έως
 όλα αυτά δεν τα λάβατε υπόψη σας:

ΜΑΡΤΥΣ: Σας είπα πολλές φορές νομίζω ότι κατ' αρχήν από το μαθα-
 μου εμένα προσωπικάς, δεν ήταν στους άλλους κινόιους, δεν πέρασε
 η σκέψη ότι ενδεχομένως η Τουρκία να εισβάλλει με ακορυφή την ανα-
 τοστή του Μακαρίου. Πίστεμα, δε, ότι η Εθνική Φρουρά ήταν έτοις πλαι-
 σιωμένη έτοις οργανωμένη, έτοις εξοπλισμένη κατ' εκανά αποθέματα
 για να πολεμήσει με αποτελέσματα. Βέβαια, δα μου πείτε ότι δεν πή-
 θαν τα αεροπλάνα. Άλλα έχουμε παραδείγματα ιστορικά που τα αερο-
 πλάνα δεν παίζανε τον πρωτεύοντα κατ' εών σημαντικό ρόλο της νίκης.
 Απόδειξη είναι η δική μας κατάσταση κατ' εών Αλβανία αλλά και μετέ-
 πειτα από το '44 κατ' εών το αντίπαλο στρατόπεδο πολέμησε
 σκληρά κατ' είνας προς τιμή του αυτό— χωρίς αεροπορία, ενώ εμείς
 είχαμε αεροπορία. Μας μας έφερε σε δύσκολη θέση. Άλλις ήταν 'Ελληνες
 αυτοί εντός Ελλάδος, όπως κατ' εμείς της αντιτέρα όχθης. Κατ' πόλε-
 μήσαμε. Κατ' αυτή είναι η πολεμική φρεστή των Ελλήνων. Δεν μπορώ

Or Omer

4/3 σ (Κ.Ο.) 13.1.87

202

όμως να το διεύ για τους Έλληνες εκτός Ελλάδος.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε μάρτυς, λέτε ότι η εισβολή έγινε αιφνιδιαστικά. Έχουν και άλλοι πολλοί συνάδελφοι ρωτήσει, θάθελα με δύο λέξεις να που πείτε το εξής: 'Έχουμε τις καταδέσεις και τα στοιχεία που έχουν δώσει ο κ. Περδίκης, τα σήματα και οι ειδοποιήσεις τότε από τη Σμύρνη, ο Εμμαυλουρίδης και όλα αυτά. Και /το Β. Β. C, έδινε αναφορές και εικόνες από την επιβίβαση των Τσούκων και όλα αυτά, εσείς την παραμονή το βράδυ είσασταν στον 'Άγιο Ανδρέα Εκκούραστος και ωαίσις και είχατε ένα αειωματικό επιτελή στο Πεντάγωνο μέσα σ' όλη αυτή τη πασαρία. Επιτρέψτε μου, γιατί είμαι και εγώ πρόσων στρατιωτικός, δεν μπορώ αυτό να το χωνεύω και να το επεγγίω, κύριε μάρτυς.

The image shows two handwritten signatures and some initials. On the left, there is a signature that appears to be "Α. Μ. Κ." followed by the number "(3H)". To its right is another signature, which looks like "Ο. Κ." followed by a more complex, cursive signature.

(3σ)

1/3 H. A.M. 13-1-86

203

Πέπτε μου, πώς εσείς το αντιμετωπίσατε έτσι; Γιατί;

ΜΑΡΤΥΣ: Ακούστε παρακαλώ. Κατ' αρχήν δεν ήμουνα στον 'Άγιο Ανδρέα.

'Ημουν Μεσογείων 120 . Άλλα κατ' αυτόν ήμουνα στον 'Άγιο Ανδρέα αυτό δεν σημαίνει τίποτα, διότι κατ' αυτόν 'Άγιο Ανδρέα είχα τα μέσα διοικήσεως να εκδόσω διαταγές. Δεν έχει καμία σημασία αυτό.

Βέβαια το ανέφερε καὶ ο κύριος Πρωθυπουργός στην Βουλή. Αυτό το ανέφερε για να μειωθεί. Άλλα δεν με μειώνει αυτό. Μπορούσα να είμαι οπουδήποτε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μιασαγιάννης): Έας παρακαλώ, κύριε μάρτυς. Ο κύριος Πρωθυπουργός, δεν ανέφερε τίποτα για να μειώσει κανέναν. Δεν είχε σκοπό να μειώσει κανέναν. Ο κύριος Πρωθυπουργός ανέφερε στη Βουλή ότι επίστενε ότι έποιει να αναφέρει για να μάθει ο λαός τι έγινε στην Κύπρο.

ΜΑΡΤΥΣ: Το ανακαλώ, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μιασαγιάννης): Μάλιστα, όταν αναφέρεσθε σε πρόσωπα του ύψους του κυρίου Πρωθυπουργού καλόν είναι να σκέπτεσθε τις λέξεις περισσότερο. Οχι το έκανε για να μειώσει κανέναν.

Συνεχίστε, κύριε Κουτσογιάννη.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε μάρτυς, δεν ξέρω εάν τις ώρες που έλλειπο,

2/3 H. A.M. 13-1-86

204

κάποιος άλλος συνάδελφος έθεσε το θέμα. Άλλα ένα χρόνο πριν, δηλαδή τον Ιούνιο του 1973, ένας Αγγλος συνταγματάρχης σύμματι Στρατού, είχε υποκλέψει στην Τουρκία ένα σχέδιο απόβασης των τούρκων και το οποίο έδωσε μετά στο ΓΕΕΘΑ κάτω. Και ο κύριος Ντενίσογλ ήρθε μας είπε ότι αυτό το διαβίβασε σε σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το είδα. Δεν το έχω υπόψη αυτό το σχέδιο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ: Όταν λέγω σχέδιο δεν συνοώ γραπτό σχέδιο ακιοτυπία. Εύνοια τα πλήρη σχέδια του εκπιτελεύοντος προί απόβασης στην Κυρήνεια, π. οποία είναι ακριβώς στο ίδιο σημείο, στο ίδιο χώρο με τους ιδίους στόχους, όπως το έλεγε το σχέδιο μετά ένα χρόνο.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν αμφισβητώ αυτό. Άλλα εγώ δεν το γνωρίζω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ: Δεν γνωρίζετε αυτό το σχέδιο;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι. Ήσυ να ξέρω εγώ ότι ο Στρατός έστειλε αυτό το σχέδιο;

Μου το είπε κανείς:

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ο Ντενίσογλ είπε ότι το έστειλε σε σας πάνω στο ΑΕΔ.

ΜΑΡΤΥΣ: Μα, στο ΑΕΔ είναι κόσμος πολύς. Εγώ τι έλαβα γνώση.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κύριε μάρτυς, ένα τέτοιο σημαντικό στοιχείο, διανέ όρχεται από το ΓΕΕΘΑ Κύπρου και φθάνει στην Λευκωσία, μη μου απαντάτε-

Δημήτρης Καραϊσκάκης

Αντώνης Καραϊσκάκης

3/3 H. A.M. 13-1-86

-205-

Θιδτί και στρατιωτικός είμαι - δεν μπορεί να το γνωρίζει ο ΑΕΔ.

Κάπως όμως θα έπεσε και σε σας. Σας λέτε στις δευ το μαθαίτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν το έμαθα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ: Μια άλλη ερώτηση: 'Ένας τούρκος ταγματάρχης,

ο Τσεντιλέν, ο οποίος συνελήφθη αιχμάλωτος και ανακρίθηκε από του

Σημαντικούς, ερωτήθηκε, γιατί δεν έχει αντιαεροπορικά στην μονάδα του.

Και είπε: "Ότι δεν έχω, γιατί η πγεσία[†] μου είπε στις οι Έλληνες δεν θα στείλουν εδώ αεροπλάνα. Άρα δεν μου χρειάζονται τα αντιαεροπορικά."

Πώς η στρατιωτική πγεσία της τουρκίας ήξερε ότι δεν θα πάνε ελληνικά αεροπλάνα στην Κύπρο;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ: Δεν ξέρετε;

ΜΑΡΤΥΣ: Που να ξέρω; Να ξέρω ότι φαντάζομε τι θα γίνει μελλοντικώς...

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ: Μήπως ήξερε;

ΜΑΡΤΥΣ: Ήταν να ξέρει. Τους το είπα εγώ;

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ: Αυτό ωτάω.

ΜΑΡΤΥΣ: Τους το είπα εγώ!!

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ: Προφανώς κάποιος τους το είπε.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω. Δεν είμαι προφήτης.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ: Εσείς κύριε μάρτυς πήρατε αποφάσεις και τα

4/3 Η. Α.Μ. 13-1-86

206

αεροπλάνα τελικώς δεν πήγαν στην Κύπρο. Σεις εκδόσατε τις αποφάσεις.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν πήγαν, διότι ανεκλήθησαν.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Μα, αυτό λέγω. Γιατί ανεκλήθησαν; Και πώς αυτό το έμαθαν οι τούρκοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Έχουμε πει τους λόγους.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Επιτρέψτε μου: Πώς αυτό το ήξεραν και το ποσεβλέψαν οι τούρκοι;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν ξέρω. Τι να σας πω.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Για πέστε μου κύριε μάρτυς. Όταν μεταξύ Αττίλα I και Αττίλα II, κατά την διάρκεια της επεχειρίας, όπου οι τούρκοι είχαν ένα μικρό σχετικά χώρο στην περιοχή της Κυρήνειας και όπου μέχρι να ξεκινήσει ο Αττίλας II συνεφόρευσαν εκεί μεγάλες στρατιωτικές δυνάμεις και δταν ξέρετε πολύ καλά, δταν σε ένα περιορισμένο στενά από στρατιωτική άποψη χώρο είναι συγκεντρωμένες πάσα πολλές δυνάμεις, είναι εύκολο για τον αντίπαλο, εάν το θελήσει και το μπορεί, να τους προσβάλλει και να τους συντρίψει, γιατί δεν το επιχειρήσατε αυτό;

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν εδόθη εντολή από την κυβέρνηση.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Εσείς είχατε κάτιε εισηγήσεις, ας πούμε, στον κύριο Αβέρω,

5/3 H. A.M. 13-1-86

λοτ

ΜΑΡΤΥΣ: 'Οχι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ: Ο κύριος Αθέρωφ σας ερώτησε, ως Υπουργός Εθνικής Αμύνης;

ΜΑΡΤΥΣ: Οχι, αλλά μας ρώτησε ο κύριος Καραμανλής. Αν υπομάναι, την ημέρα του Αττίλα II στο γραφείο μου ήλθε και είπε ότι πρέπει νάτι να κάνουμε για να εντοχύσουμε την Κύπρο. Και εμείς του είπαμε ότι μπορούμε να την εντοχύσουμε αν διατάξετε, αλλά πρέπει να ξέρετε ότι διατεθεί αυτό το πόριμα στο βάρος αυτής της καταστάσεως, ενδεχομένως.

(3v)

(Β.)

1/4 ν μ 13-1-1987

- 208 -

Συνεφάνησε καὶ οἱ Ἀβέρκωφ καὶ οἱ κ. Καραμανλής δεν ἔλαβε απόφασι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Μάκτε πελάτης, εδώ ότι γνωρίζετε περικα πράγματα που δεν τα γράψατε καὶ αφήνετε να εννοηθεῖ ότι θα τα πείτε.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτό αφορά προσωπικά πρόσωπα . Δεν έχουν σχέση με την Κύπρο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Καλώς. Αυτό που λέγεται από το στενό περιβάλλον του Ιωαννίδη καὶ τους βασικούς συνεργάτες του ότι αυτοί έκαναν δρά σκαναν με βάση του να μεγαλώσουν την Ελλάδα παίρνοντας την Κύπρο καὶ καὶ ότι δεν γνώριζαν τα σενάρια που είχαν φτιαχθεί στο εξωτερικό με συμμετοχή ελλήνων πολιτικών , αυτά τα ξέρετε; Δεν τα έχετε ακούσει Μπορείτε να μου πείτε τι έχετε ακούσει σχετικά;

ΜΑΡΤΥΣ: Βέβαια ακούσει ότι κάποια συννενδόση υπήρχε, αλλά αυτά είναι δημοσιογραφικά .

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Δεν έχετε εσείς κανένα άλλο στοιχείο;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: Βέβαιες, κ. πάτος , ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μητσούνης): Παρακαλώ τον κ. Παναγιωτόπουλο να λάβει το λόγο.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Το 1974 ή το 1984 ήταν οι ένοπλες δυνάμεις

2/4 v M 13-1-1987

209

Οι ελληνικές Ισχυρότερες κ. μάρτυς: Το 1974 στανθήνε το Αγγλικόν
2 ή το '84 σταν έγινε η ανακήρυξη του ψευδοκράτους του Ντενκτάς ήταν
πιο ισχυρές οι ένοπλες δυνάμεις.

ΜΑΡΤΥΣ: Ασφαλώς υποθέτω χωρίς να έχω στοιχεία ότι μετά το '74
ισχυροποιήθηκε η αεροπορία.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Επομένως αν υπήρχε μια δυνατότητα στον
Αττίλα - 2 να γίνει μια επέμβαση στο '84 που έγινε η ανακήρυξη του
ψευδοκράτους του Ντενκτάς έπρεπε να υπήρχει πολλαπλάσια δυνατότητα

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν έχω στοιχεία να το βεβαιώσω.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μάλιστα, "Εσχόμαστε τώρα σε σας. Από το
Βιβλίο σας γενικά, εγώ διεπίστωσα μια πολύ επικίνδυνη υοστροπία.
Διότι λέτε κάπου ότι ο πολιτικός κόδιμος είναι ανεύθυνος τελείως.

ΜΑΡΤΥΣ: Είπα εγώ τέτοιο πράγμα: Να σας την ακριβώς τώρα λέω.

Λέω ότι μου είπε ο Παπαδόπουλος ...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: " Όχι αυτά, Την προηγουμένη της μεταπολι-
τεύσεως .

ΜΑΡΤΥΣ: Δέω σας ότι ετέθη υπεράνω της καίσεως της στρατηγίς η κομματική διαβούλευση. Τίποτε άλλο δεν είπα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μάλιστα, Ούστε μου πώς είναι δυνατόν να κρι-

OMN

Ou

3/4 ν Μ 13-1-1987

- 210 -

νετε τους πολιτικούς, όταν δλοι αυτή η ιστορία της 21ης Απριλίου, της 25ης Νοεμβρίου, του πραξικοπήματος κατά του Μακάριου και της αντιμετωπίσεως της επιθέσεως στην Κύπρο είναι το πανεπιστημιακό παράδειγμα ανευθυνότητας και τελείας να πουμε, ακρειδιτος, ότι μου επιτρέψετε τη λέξη. Βδώ τα πάντα λειτουργούντων, λέεις και μη βερνούσατε κάποιο δικαίωμα. Έδω ήταν ένα κράτος που διελύετο και σεις αποφασίσατε δίκην, να πουμε, προχειρολόγων. Και παρά ταύτα κρίνετε την πολιτική προσόντα. Άλλιδ προχωρά, κ. μάρτιν, σε κάτι άλλο.

Δέτε επίσης ότι "αν εμείς είχαμε αποφασίσει να σκοτώσουμε τον Μακάριο θα το επιτυγχάναμε" και σ' αυτό συμφωνώ και εγώ. Κατ λέτε ως επιχείρημα. " Όπως επιτύχαμε την 21η Απριλίου και την 25η Νοεμβρίου".

Σας ερωτώ λοιπόν να μου πείτε δικότιν εδώ σι φουρνάρηδες, σι δικηγόροι, σι βουλευτές, όπως ξέρετε, δεν έχουν όπλα. Όπλα έχουν μόνοι οι ένοπλες δυνάμεις. Το θεωρείτε επιτυχία δηλαδή ότι ο στρατός αποφασίζει ένα πολιτικόπινα κατ επιτυγχάνει; Δηλαδή με τους κονδυλοθόρους ότι αντιδράσει ο λαός; Είναι επιτυχία το ότι πέτυχε το πραξικόπημα της 21ης Απριλίου ή είναι όνειδος το ότι αυτοί που κρατούν τα όπλα αποφασίζουν να τα χρησιμοποιούντουν είς βάρος του λαού;

4/4 v M 13-1-1987

- 211 -

Λιόττι αυτοί που έχουν τα όπλα και ληστεία μπορούν να κάνουν. Ο άλλοι που έχει το μαγαζί δεν έχει όπλα. Εκείς που είμαστε εδώ μέσα δεν έχουμε όπλα. Άντα έλθει μια διεμονή στρατού θα μας πιάσει όλους.

M.W. (a) , Chrys

1/4 0 (Γ.Π.)

13.1.87

- 212 -

ΜΑΡΤΥΣ: Κοιτάξτε να δείτε, τα όπλα βέβαια, όπως είθατε, είναι ένας βασικός παράγων επιβολής.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Επιβολής βίας. Άρα, τα όπλα δεν πρέπει να χρησιμοποιούνται για 'αυτό το σκοπό.

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι είναι όπως το λέτε. Τα όπλα είναι ένας βασικός παράγων επιβολής της βίας, να εγκαταστήσεις βιαίως ένα στρατιωτικό καθεστώς, σύμμωνοι. Υπάρχει όμως και η λαϊκή αντίδραση. Αυτή δεν εκπανεράθη ούτε επιστοκοινήθη κατά την 21η Απριλίου, ούτε κατά την 25η Νοεμβρίου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Λαϊκή αντίδραση κατά των όπλων. Είναι μια άποψη.

ΜΑΡΤΥΣ: Ούτε καί στην Κύπρο με την ανατροπή του Μακαρίου που έκει ήταν έναρλοι σε περισσότερους.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Εγώ μιλάω για την Ελλάδα, δεν μιλάω για την Κύπρο τώρα.

Επανέρχομαι στο θέμα των αεροπλάνων F 84 . Μας είπατε, καί εγώ συμφωνώ εν ορει, ότι υπορεί τα F 84 να μην είχαν δεις τις δυνατότητες για να εκτελέσουν με άνεση μια αποστολή πάνω από την Κύπρο και εν συνεχεία να επιστρέψουν κ.λ.π. Όμως το σχέδιο αυτού

2/4 α (Γ.Π.) 13.1.87

213

βούσεως κατά της Κύπρου προέβλεψε τα F 84, με αυτές τις ιδιότητες που έχουν. Όταν κάνετε τα σχέδια γνωρίζατε αυτές τις δυνατότητες των αεροπλάνων. Και σπώς μάλιστα μου είπε αξιωματικός της αεροπορίας στον οποίο έχω απεριόριστη εμπιστοσύνη, ότι μόνη στιγμή αποτελεί σηματικής σπουδάσεως ήταν on the beach, σπώς λέτε εσείς, δηλαδή την άσα της αποβάσεως, δηλαδή να βουλιάξετε τα φοβατικά οικάνη και κατά μάτιο τρόπο να ματαιώσετε ή να καθυστερήσετε την απόβαση. Αυτά τα έχετε προβλέψει στα χαρτιά. Τα F84 υπήρχαν, πήγαν στην Κρήτη έτοιμα να πετάξουν για να εκτελέσουν αυτή ακριβώς την αποστολή. Εκείνη την στιγμή σκευοφύγηκατε ότι τα F 84 θα χάνονταν; Αυτά υποτίθεται ότι είχαν μελετηθεί.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτά που λέτε μου ήταν γνωστά. Έκείνο το στοιχείο που ήθελαν να σέμασε αιμορταλαντευόμενος για την χρησιμοποίησή τους ήταν σε πληροφορίες. Γιατί η αποστολή μου βασικώς ήταν η άμυνα του εθνικού χώρου. Έκεί ήταν το βάρος της προσοχής μου καθ' της προσπάθειας μου. Όταν λοιπόν επέσπην προ αυτού του τρόμερού διλήμματος να απομειωθώ τον εσνικό χώρο, από εκεί και πέρα ήταν σκοπός η απόφασή μου.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε μάρτυς, δεν με πείσετε για την απαντησή σας και λυπάμαι πολύ και θα σας πω γιατί. Ήταν πρόγματι υπήρχαν

ΔΝΔΟη

3/3

Ω

(Γ.Π.)

13.1.87

- 214 -

αυτές οι αμφιβολίες ότι τις είνατε διαμορφώσει πριν δοθεί η εντολή απογειώσεως των αεροπλάνων για να επιτεθούν. Δηλαδή στα 2 λεπτά μεταξύ της απογειώσεως και της ματαιώσκως της διαταγής έγινε αυτή η αλλαγή ;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι, δεν ήταν 2 λεπτά . Ήταν μία μοίρα αεροσκαφών. Μία μοίρα αεροσκαφών στο Αιγαίο είναι απλακικός παράγων αιμάντης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Άλλο σας λέω. Εδόθη εντολή να απογειώσουν τα αεροπλάνα για να επιτεθούν, αφού είχε δοθεί προηγουμένως η διαταγή ετοιμότητος. Κατ μόδις θαίνεται το πώδει αεροπλάνο...

ΜΑΡΤΥΣ : Δεν απογειώθηκε κανένα, κύριε Παναγιωτόπουλε.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Δεν απογειώθηκε, αλλά προκειμένου να ετοιμασθούν πρέπει να φορτωθούν κ.λ.π. Τα γνωρίζετε αυτά.

ΜΑΡΤΥΣ: Πρωτού εκδοθεί η διαταγή απογειώσεως εξεδόθη η διαταγή stand by.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Μέσα σε 2 λεπτά. Κατ αυτό επαναλήφθηκε μετά από 2-3 ώρες .

ΜΑΡΤΥΣ: Άλλο σκείνο. Έκεινη ήταν τα ΦΑΝΤΟΜ .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Ήταν πάλι με τα F 84. Δύο φορές μεταώθηκε η διαταγή.

ΜΑΡΤΥΣ: Όταν έδωσα την εντολή απογειώσεως, πρωτού ακόμη υλοποιήθηκε

4/3 α (Γ.Π.) 13.1.87

215.

αυτή από το Αρχηγείο Αεροπορίας έδωσα διαταγή αναστολής.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Σε δύο λεπτά επρόκειτο να απογειωθούν.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα, σε δύο λεπτά τρόπος του λέγειν.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: 'Όχι, κυριολεκτώς όταν λέγω δύο λεπτά.

Δουκόν δεύτερη ερώτηση πάλι για την αεροπορία, αν και δεν θέλω να υπάγω πολύ στα "χωρίμια" του κυρίου Παπαδονικολάκη που τα ξέρεις καλά.

Εδώ ήταν γνωστό και το λένε όλοι οι εκπιτελείς της αεροπορίας ότι τα FANTOM είχαν παραληφθεί μάλις προ ολίγου καιρού. Δεν είχε σημαντηρισθεί η εκπαίδευση και δεν ήξεραν ούτε καν πώς ήταν τα φοριώδουν. Γι' αυτό υπήρχαν και οι καθυστερήσεις. Και λέτε στο βιβλίο σας κάτι που σας το καταλογίζω. Νέες ότι "καθυστερούσαν τα FANTOM και φύγουν από την Λάρισα για να πάνε στην Κρήτη και σύν απορούσαν να με καροϊδεύσουν οι αρχηγοί". Ενώ, έπρεπε να γνωρίζετε ότι τα FANTOM δεν ήταν σε θέση να απογειωθούν ελλείψει εκπαίδευσην ή μένουν προσωπικού. Τα αεροπλάνα αυτά δεν ήταν ικανά προς πόλεμο.

ΜΑΡΤΥΣ: Αντικρούμε αυτό που λέτε με τα λόγια του αρχηγού της αεροπορίας τόσο στο πολεμικό συμβούλιο όσο και στις συγκεντρώσεις που έκαναν με τους αρχηγούς. Και μάλιστα του επετέθη και ο κύριος Αραπάκης και είπε " τι λέσ, άλλο, αφού ξέρεις ότι δεν είσαι έτοιμος ".

5/3

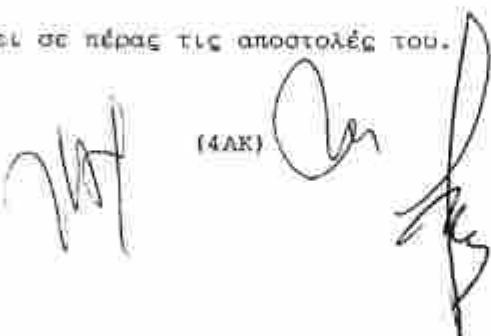
a

(Γ.Π.9)

13.1.87

- 216 -

Ο Παπανικολάου παρουσιάζει το όπλο του πάντα εποιμούλευμα και ικανό να φέρει σε πέρας τις αποστολές του.

The image shows three handwritten signatures or sets of initials. On the left is a stylized 'W'. In the center is a circle containing the letters 'ΔΑΚ'. To the right is a signature that appears to begin with 'ΟΝ' and end with 'ΠΑΠΑΝΙΚΟΛΑΟΥ'.

1/4 ΑΚ

θ.τ.

13-1-87

272

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Ετοιμοπόλεμος ναι, αλλά δχτι με τα φάντου
ΜΑΡΤΥΣ . Με όλα ....

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Δεν ξέρετε αυτό το στοιχειώδες, ότι από
την ώρα που έρχονται τα φάντου, μέχρι να έτοιμα για πόλεμο, πρέπει να
περάσουν 8 μήνες :

ΜΑΡΤΥΣ . Τα φάντου είχαν παραληφθεί και οι χειριστές τους ήταν
εκπαιδευμένοι στην Αμερική . Τα φάντου είχαν παραληφθεί του Απρίλιο
και ζητήθηκε να χρησιμοποιηθούν τέλος Ιουλίου . Επομένως, επειδή
δεν εκπαιδεύονται εδώ χειριστές, οι χειριστές ήταν έτοιμοι εκπαιδευ-
μένοι στα φάντου από την Αμερική .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Με συγχωρείτε, κύριε μάρτυρε, που δυστυχώς
καίτοι νομικός είμαι υποχρεωμένος να διαψεύσω ένα στρατιωτικό .

'Όταν λέμε ότι είναι έτοιμο ένα μαχητικό αεροπλάνο, δεν ενοούμε ότι
ο πιλότος ξέρει να το απογειώσει . Ήσπερι να φορτωθεί, πρέπει να
γίνουν ολόκληρες διαδικασίες προετοιμασίας για να απογειωθεί .

Ξέρετε ότι πήγαν τα φάντου στην Κρήτη και δεν υπήρχε ο κατάλληλος
γερανίδος : Άλλοι ελπίζω να γνωρίζετε ότι το αεροπλάνο το πολεμικό
δεν μπορεί να προσγειωθεί ωρτωμένο, πρέπει να πετάξει τις βόμβες,
να προσγειωθεί και να ξαναπροτώσει . Και πήγαν αδειανά στην Κρήτη
και δεν υπήρχαν ούτε οι κατάλληλοι γερανοί . Ληλασθή, όταν λέμε προε-

2/4 AR

ε.ε.

13-1-87

218

τοιμασία αεροπλάνου, αυτό ενοούμε. Αν υπήρχε δηλαδή η ικανή προετοιμασία για την απογείωση του αεροπλάνου. Άλλα ας αφήσουμε αυτό το θέμα.

ΜΑΡΤΥΣ. Ήγά δώμας ότι σας απαντήσω πάνω σε αυτό.

Δεις με εξετάζετε σαν να ήμουν Αρχηγός της Αεροπορίας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Ο Αρχηγός των Ενόπλων Δυνάμεων είναι και Αρχηγός της Αεροπορίας.

ΜΑΡΤΥΣ. Ήγά δεν είχα εκπαιδεύτεί σαν αεροπόρος. Εν πάσῃ περιπτώσει εμένα, ο υπένθυνος διοικητής της αεροπορίας μου τα παρουσιάζει όλα ρόδινα. Είμαι υποχρεωμένος βάση αυτού να στηρίχτω για να λάβω απόφασης.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Σας τα παρουσιάζει όλα ρόδινα, τα σχέδια είναι γραμμένα και μελετημένα, τα F 84 είναι τα αεροπλάνα που έχετε επιλέξει για να κάνετε την επίθεση, τα F 84 είναι έτοιμα στην Κρήτη και τα F 84, τη μοναδική στιγμή που μπορούν, αποτελεσματικά, να παρέμβουν, δηλαδή την ώρα που έχατε τις πληροφορίες για την απόβαση, εκείνη την ώρα ματαιώνεται η αποστολή τους με την δικαιολογία που μας είπατε, ότι είχατε πληροφορίες περί άλλων κινδύνων.

ΜΑΡΤΥΣ. Σας ερωτά, αν υποτεθεί ότι κάνανε απόβαση εκείνη την ώρα στην Λέσβο, τι θα γινόταν:

Mart *Q*

3/4 AK

Θ.Ι.

13-1-87

219

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Το ενδεχόμενο αυτό της αντιδράσεως των Τούρκων στη Λήμνο ή στον Εβρο δεν υπάρχει πάντοτε και στα σχέδια σας δεν προβλέπεται ; Μπορείτε να έχετε κάποια εγγύηση των Τούρκων ότι αν κάνετε εμπλοκή ....

ΜΑΡΤΥΣ . 'Όχι . Άλλα έχουμε λάβει ορισμένα μέτρα δια μας είναι δυνατόν να λάβουμε και μετέ λάβαμε ακόμα περισσότερα .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Με όλα αυτά τα μέτρα και με αυτές τις συνθήκες και με το ενδεχόμενο των Τούρκων να επιτεθούν παντού, τα σχέδια σας έλεγαν ότι τα F 84 έπρεπε να επιτεθούν στην Κύπρο .

Και ασφαλώς όταν τα κάνατε είχατε διες τις παραμέτρους αυτές υπόψη σας .

ΜΑΡΤΥΣ . Τότε ήταν διαιρορετική η κατάσταση . Είχαμε εμπλακή σε μία κατάσταση στην Κύπρο και είχαμε πληροφορίες ότι μας απειλούν δύο κατευθύνσεις . Ήλάτε σεις στη θέση μου και λάβετε αποφάσεις .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Το ευδεχόμενο, αν γινόταν το πραξικόπημα στην Κύπρο , να δίναμε την αιφορμή στους Τούρκους να πετύχουν την διχοτόμηση, το είχατε υπόψη σας :

ΜΑΡΤΥΣ . Σας είπα ότι δεν είχα υπόψη μου ότι θα γίνει εισβολή .

Δεν το φανταζόμουν , διότι πίστευα ότι το θέμα είναι καθαρά Ελληνοκυπριακό .

Milti Ar

4/4 ΑΚ Θ.Σ. 13-1-87

- 220 -

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Στο βιβλίο σας στη σελίδα 85 λέτε δια
στην έκθεσή σας προς το ΓΕΣ, όταν το '69 ήλθατε από εκεί , η
τουρκία δεν θα έκλεινε ποτέ το Κυπριακό αν δεν πετύχαινε την δικοτό-
μποτ .

ΜΑΡΤΥΣ . Αυτό το λέω ως εκτίμηση δική μου τότε .

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ . Αυτή η εκτίμηση δεν υπήρχε κατ το '74 ,

αν κάνατε κάποια Blata ενέργεια στην Κύπρο : Το αποδεχθήκατε αυτό:

atka ΜΑΡΤΥΣ . Ως πρόδεση ναι , ως πράξη δχτ

AM (f) *On* *fs*

(ΑΕΚ) 1/4 Σ. Ε.Τ. 13.1.1987

- 221 -

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Ως κίνδυνο;

ΜΑΡΤΥΣ. Μα ο κίνδυνος αυτός υπάρχει και σήμερα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Όποια δικαιολογία δίνετε για το *Γανατροπής* του
πατέρα βασικά.

Μακαρίου;

ΜΑΡΤΥΣ. Ήας το είπα.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Εδώτεκή ανάγκη.

ΜΑΡΤΥΣ. Να φύγουν οι αξιωματικοί.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Βγάλε θα σας διαβάσω μια άλλη σκέψη που λέτε
στο βιβλίο σας πάλι στη σελίδα 95: "Η Κύπρος αποτελούσε τον ιδεοδέ-
στερο χώρο προς δημιουργία βάσεως πυρός για την εξαπόλυτη των επιθέ-
σεων κατά της χούντας".

ΜΑΡΤΥΣ. Το λέω αυτό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Επομένως η βασική σκέψη που κατά την γνώμη
μου κυριάρχεσε σε σας όλους ήταν ότι η Κύπρος ήταν μία εστία αντι-
χουντική και σειρες έπρεπε να την εξοντώσετε.

ΜΑΡΤΥΣ. Απομή σας αυτό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Όχι το λέτε εσείς.

ΜΑΡΤΥΣ. Ναι λέω ότι υπήρχε αυτό και ότι ήγινε εναντίον των στρατιωτικών
καθεστώτων προήλθε από εκεί*ΑΝΤ**Ομ**Β*

2/4 Σ. Ε.Τ. 13.1.1987

22

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Επομένως η κυριαρχούσα...

ΜΑΡΤΥΣ. Κατά την αποψή σας δηλαδή.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Κατά την δική σας αποψη. Το λέτε εσείς μάθους

ΜΑΡΤΥΣ. Μα το λέω αυτό ως εκτίμηση.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποια σελίδα αναφέρει το βιβλίο κώρες

Παναγιωτόπουλε;

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ. Σελίδα 93, κώρες Πρόεδρε,

Δεν θέλω τίποτα άλλο, κύριε Πρόεδρε.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Θα ήθελα, κύριε Μπουάνο, να μου πείτε

το εξής. Είπατε τον όρο "αυτοσυγκράτηση" δεν τον χρησιμοποιήσατε;

ΜΑΡΤΥΣ. 'Όχι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ποτέ;

ΜΑΡΤΥΣ. Ποτέ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ούτε σε διαταγή, ούτε σε κείμενο, ούτε

κουδενά;

ΜΑΡΤΥΣ. "Όχι σε καμία διαταγή. Αυτή τη διαταγή που μου έφερε ο κ. Λιβα-

νός ομιλεί για προγενεστέρα κατόπιν.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). 'Όχι για κείνες τις ημέρες μιλώ.

Τον όρο "αυτοσυγκράτηση" δεν τον μεταχειριστήκατε ποτέ. Ούτε προφορικώ-

ούτε εγγράφως προς οιονδήποτε άνθρωπος ούτε προς οργανισμό.

ΑΝΤ *ΔΗ* *ΑΒ*

3/46 E.T. 13.1.1987

223

ΜΑΡΤΥΣ. Εν τούτοις διασ αυτός ο όρος ελέγχεται κατά χόρου από τον αμερικανό πρεσβευτή από τον Σίσκο και από όλους τους πρεσβευτές του διτικού χώρου οι οποίοι με επεοκέφθησαν πολύ πριν της ανατροπής του Μακαρίου

από γραφείο μου. Ηας διαν επήγα στις Βουλεύλλες, στην επησία σύνοδο του

Χαροκόπειο ΝΑΤΟ ο διοικητής της ΣΕΙΒΗ, ο Γκαύγιλλας και ο ^α — αυτός παρουσία του Κόρκα μου συνέστησαν αυτοσυγκράτηση. Δηλαδή αυτοσυγκράτηση ήταν ένας όρος ονομοτοφυούσυνεχώς και με σήματα απειλούσαν Ελλας προς εμάς.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Δηλαδή την πατρότητα και αυτού του όρου την είχαν οι αμερικανοί. Έτσι δεν είναι;

ΜΑΡΤΥΣ. Κύριε Πρόεδρε...

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ακούστε κύριε Μπονάνο το κείμενο. Από αρχηγό ελληνικών δυνάμεων προς ΕΑΕΕ κοινοποίηση κ.λπ....

ΜΑΡΤΥΣ. Μιλάτε πως τον Εξιο; Μιλάτε για τον ελληνικό χώρο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Προς οικοδήποτε μάζωρη.

ΜΑΡΤΥΣ. Ως σας ακαντήσω και σ' αυτό.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Καθώς διασ λέτε άλλο ποάγμα. Αυτό το σήμα το στέλνετε **18** του μηνός Ιουλίου 1974, 18.10' το βράδυ. Η επίθεση είχε εκδηλωθεί στις 5 το πρωί ή 4.45' κάτι τέτοιο. Λέτε λοιπόν "από

4/4 C B.T. 13.1.1987

224

προϊστας σήμερον επιτίθενται κατά της εδυτικής φρουράς και του πληθυσμού της Κύπρου τουρκικά ένσπλοι δυνάμεις ανήκουσαι εις NATO.

H *Εγγ.* *καίτοι*

προσεβλήθησαν ελληνικά τμήματα ευρισκόμενα εις νήσου Βάση γνωστών συμφωνιών επίσημης στάσης αποφυγής εμπλοκής των παρι το γεγονός ότι οι αδελφοί Έλληνες κύπριοι προσεβάλοντο δι' άλλων των μέσων. Παρι το γεγονός ότι η Ελλάς έχει δυνατότητα να προσβάλει τας τουρκικά δυνάμεις δια καθαρώς ελληνικών εδυτικών δυνάμεων διν έπραξε τούτο επιδείξασα αυτοσυγκράτηση μέχρι τούδε. Στρατηγός *Φρεγγίρης Μπουνάνος* ^{την}. Και αυτόν του δρο τον μεταχειρίζεται στη συνέχεια Γκούντζίδοντερ το πεσμέρι της διλης πιέρας στις 21 του μηνός 13.47° σε ανάτηση αυτού του σήματος του δικού σας και λέει η υπετέρα δήλωση στη η Ελλάς επιδεικνύει αυτοσυγκράτηση. Ήπο παρούσας συνθήκας γίνεται ευμενώς δεκτή;

+
Μηρόφα
ρούμπα/ε
αη' ερε
Επίτην
Ζην Εποργ
C
H
- *εξ* - κύριε Μπουνάνος; Και στους δρόμους ακόμα;

ΔΝΔ

Ων

ρ

(32)

(42) 1/4 Σ. Ρ.Σ. 13-1-87

225

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας απαντήσω, κύριε Πρόεδρε. Αυτά τα σήματα που αντιλαγησαν μεταξύ εμού και του ΝΑΤΟ ήταν σήματα διπλωματικά μπορεί να πει κανείς.

Γιατί τι διέλεγα στον Γκούντ Κιάστερ; Ότι επιτίθεμαι;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Ότι συνεκρατήθηκαν. Ότι δεν απαντήσαμε

Ο κ. Παυλίδης με παρενέλεσε να μιλήσει για ένα λεπτό. Παρακαλώ δημιώς να έχει υπόψη του κατ' ο. κ. Παυλίδης και όλοι μας ότι έχουμε παραβιάσει τη συμφωνία να διακόπτουμε στις 2.30' κατά μισή ώρα και πέντε λεπτά.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Κύριε μάρτυς, καταθέσατε πώς ολίγου, σταν σας ρωτούσε ο κ. Παναγιωτόπουλος, ότι ο Κασαζανλής σας επικοινέθηκε στο γραφείο σας και σειρά του ενημερώσατε....

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν είπα ότι τον ενημερώσαμε. Θέλετε να σας πω πώς έγινε;

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Παρακαλώ. Αυτό ακριβώς θέλω. Αυτός είναι κατ' αριθμόν σας και σειρά του ενημερώσατε....

ΜΑΡΤΥΣ: Να σας πω για να μην έχουμε διασφατικές απόψεις.

Το πρωτί ειδοποιήθηκα στο γραφείο μου ότι γίνεται ο Β' Αττίλας.
Επικοινώνησα αμέσως τηλεφωνικώς με τον κ. Αβέρωφ. Του λέω "σε Τούρκοι επιτίθεται εφ' όλης της γραμμής επαφής. Βεδόησαν διαταγές αμύνης επιτόπιας όλης της Εθνικής Φρουράς με αποστολή να μην υποχωρήσουν από τα σημεία τα οποία κατέχουν, αν δεν ~~επιταχθεί~~ ολοσχερώς και είναι αδύνατος η υποχώρησή τους". Συνεφώνησε ο κ. Αβέρωφ και μου είπε. "Θα ειδοποιήσω εγώ τον κ. Πρωθυπουργό". Μετά παρέλειπον 10 λέπτου περίπου με πάρονεμο κ.

2/4 Z. P.E. 13-1-87

226

Καραμανλής στο τηλέφωνο. Μου λέγει "τι συνθάνει, κύριε αρχηγέ;".

Και του εξήγησα τι συνέβαινε. Μου είπε "ειδοποιήστε του κ. Αβέρωφ ότι στις 9 η ώρα θα έχουμε σύσκεψη στο γραφείο σου όλοι οι αρχηγοί, ο κ.

Αβέρωφ και εγώ θα φωνάξω τους δικούς μου". Έτσι και έγινε. Στις 9η ώρα ήρθε ο κ. Καραμανλής με τον κ. Ράλλη και τον κ. Λαζαρό. "Ηρθαν στο γραφείο μου, κάθησε ο κ. Καραμανλής στην καρέκλα μου και μου λέει γρέπει κάτι να κάνουμε να εντοχήσουμε τον περίπτωση της Κύπρου". Τότε είχε αρχίσει η δεύτερη φάση. Του εξηγήσαμε πώς έχει η στρατιωτική κατάσταση από πλευράς μέσων και δυνατοτήτων, τόσον εγώ όσουν και ο στρατός και η αεροπορία και το ναυτικό. Του έλπιμε ότι για να εντοχήσουμε αποτελεσματικώς την κατάσταση θα πρέπει να διαθέσουμε όλο το δυνατικό μας προς τα κάτω.

"Αν αναλαμβάνετε την ευθύνη και διατάξετε, εμείς θα το εκτελέσουμε".

Συμφώνησε με την απόφη μας αυτή και ο κ. Αβέρωφ. Μας είπε ο κ. Καραμανλής μετά απ' αυτή τη στιχομηδία -δεν επιρρέετο περί ενημερώσεως αυτά ελέγχθησαν τα τάχει μέσα σε 3-4 λεπτά- να βγεθεί στο παραπλεύρως γραφείο και έμειναν μόνοι οι Υπουργοί, Βηλαδή οι πολιτικοί, ο κ. Ράλλης, ο κ. Αβέρωφ και ο κ. Λαζαρίας και εμείς πήγαμε στο γραφείο του Χυδιακόπουλου. Μετά παρέλευσαν 10 λεπτών μας ειδοποιήθηκε ο κ. Ράλλης αυτοπροσώπως για επιστρέψουμε στο γραφείο. Πήγαμε εκεί και βρεθήκαμε προ τετελεσμένου γεγονότος της απομακρύνσεως της Ελλάδος από το στρατιωτικό υπέλευτο του ΝΑΤΟ. Αυτό ήταν.

3/4 Σ. P.E. 13-1-87

227

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Εξήτησα την άδεια να κάνω την ερώτηση ακούσιμως για να ακουσθούν αυτά. Απλαδή δτι εσείς εξέθέσατε την κατάσταση, υποθέτω δτι σαν στρατιωτικός περιγράψατε τις δυνατότητες που είχατε για βοήθεια κάτω ή όχι και γι' αυτό ελήφθη η απόφαση που ελήφθη. Άν κατάλλαβα καλώς απ' όσα είπατε.

ΜΑΡΤΥΣ: Μάλιστα.

ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΗΣ ΠΑΥΛΙΔΗΣ: Ευχαριστώ, τίποτε άλλο.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης). Κατ' ο. κ. Παπαδούνικολάκης για ένα λεπτό.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΠΑΠΑΔΟΝΙΚΟΛΑΚΗΣ: 'Ένα λεπτό να είσθε σήγουρος, κύριε Πρόεδρε.

Ρώτησε ο κ. Παναγιωτόπουλος και απήντησε ο κ. μάρτυς για το 1974 και για το 1984 για ένα συσχετισμό. Ήθελα να κάνω την εΕΗς διευκρίνιση: Ο μεν κ. Παναγιωτόπουλος δεν γνωρίζει καν πολύ λίως τα στρατιωτικά, ο δε κ. μάρτυς δεν μας έπεισε δτι τα ξέρει. Εμένα τουλάχιστον δεν με έχει πείσει. Ήθελα να πω, λοιπόν, το εΕΗς: 'Όταν μιλάμε για την Κύπρο -κατ' είναι βασικό αυτό, κύριε Πρόεδρε- κατ' κάνουμε τέτοιους συσχετισμούς, μιλάμε δτι για το 1974 απαιτείτο μία προσβολή και μόνο της αεροπορίας σ'ένα κρίσιμο σημείο, που θα ήταν αποφασιστικό για την έκβαση του αγώνα. Το 1984 μιλάμε για συνεχείς αεροπορικές επιχειρήσεις πάνω από την Κύπρο στο μέτρο που η τουρκική παρουσία έχει μία ευρύτατη γεωγραφική περιοχή. Και δεύτερον, οι συσχετισμοί δεν είναι αποθητικοί. Οι συσχετισμοί αποδεικνύονται μ'έναν απλό υπολογισμό.

(48)

(42)

1/4 Θ οκ 13.1.87

228

Αν εγώ μπορώ να κάθουμαι 5 λεπτά πάνω από την Κύπρο και η τουρκική αεροπορία μπορεί να κάθεται 1 ώρα, αυτό σημαίνει ότι είμαστε τσόπαλοι όταν έχουμε λόγο 1/12. Δηλαδή πρέπει να είμαστε 12 φορές πάνω αριθμητικά για να μπορούμε να ισχυρισθούμε ότι στην τακτική περιοχή μπορούμε να είμαστε τσόπαλοι.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Νομίζω πως διαπίστωσαν ότι αυτό.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΟΠΟΥΛΟΣ: Κύριε Πρόεδρε υποχρεούμε να δώσουμε μια απάντηση.

Κύριε Πρόεδρε, κατ' αρχήν συμφωνώ με την στρατιωτική θέση που έκανε. Είπαμε, διώξας, ότι μια επένδυση-και εκεί γίνεται, δεν θέω αν γίνεται εκ προθέσεως, η σύγχυση-η προσβολή η αποτελεσματική της αεροπορίας, γιατί πράγματι υπάρχει αυτός ο συσχετισμός των δυνάμεων, αφορούσε τον χρόνο της αποβάσεως. Δε μίλησε γι' αυτό ο κ. Κουτσογιάννης, μίλησε για τον Λττ(λα II).

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΣΟΓΙΑΝΝΗΣ: 'Όχι για τον Λττ(λα II...'

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): 'Εληξε το θέμα. Παρακαλώ να μη γράφεται τίποτε από αυτά επάνω πρακτικά.'

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Κύριε Πρόεδρε, είχα ζητήσει να υποβάλω δύο ερωτήσεις για ενάμισυ λεπτό.

2/4 Θ ΟΚ 13.1.87

229

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χοίστος Μπασαγιάννης): Θρίαστε, κύριε Δασκαλάκη.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Επειδή ακριβώς θεωρώ και τον μάρτυρα **Κρήσιμο** και τους Σταθόπουλο, Χανιώτη και Γεωργίτση **Κρήσιμους μάρτυρες**, ώστε να διευκολύνωσα μερικά ζητήματα, γιατί πραγματικά και στην αντιπαράθεση και στην εκτίμησή μας, κατά τη γνώμη μου, όταν παίρετε σοβαρό ρόλο.

Είπατε για τον Σταθόπουλο ότι δεν σας έδινε πληροφορίες, αυτές που εμείς εννοούμε. Κάποια στιγμή στον κύριο Παυλίδη, αν δημάσαι καλά, είπατε ότι σας έδωσε πληροφορίες του εκ Βαρρά κινδύνου και της συγκέντρωσης αποβατικών δυνάμεων στη Σμύρνη.

ΜΑΡΤΥΣ: Πραγματικός.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αυτό δεν έχει σημασία.

Θα ήθελα να μου πείτε το εξής: Τον κατηγορείτε ότι έκανε επιδεικτική χρήση των πληροφοριών που σας έδινε ή πώς τον χαρακτηρίζετε; Γιατί άλλα σας έδινε και άλλα δεν σας έδινε, όπως σεις είπατε. Θέλω να μας πείτε πώς κρίνετε τον Σταθόπουλο: Τον καταγγέλετε, δηλαδή, ότι έκανε χρήση, κατά το δοκούν, ή απόκριψη, όπως θέλετε πέστε το, ή δεν ξέρω πώς!

ΜΑΡΤΥΣ: Δεν κατηγορώ, κύριε Βουλευτά, μανέναν. Λέγω το γεγονός ότι είχε. Η κοίτη είναι δική μας.

Οικ Μην Β

3/4 Θ ΦΚ 13.1.87

230

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: 'Ησασθε αρχηγός δικιών . Αν σήμερα θίσσασθε αρχηγός και το μαθαίνατε, τί θα του κάνατε; Αν σήμερα εξακολουθούσατε να θίσσασθε αρχηγός και το μαθαίνατε και αποκαλύπτετο αυτό, πέστε μου ποιές ενέργειες θα κάνατε;

ΜΑΡΤΥΣ: Θα διέτασσα εξέταση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: 'Άρα είναι υπό κατηγορία ο Σταθόπουλος, κατά την άποψή σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα διέτασσα εξέταση προς διερεύνηση της υποθέσεως.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Καλώς.

Δεύτερο, είπατε ότι ο Χανιώτης σας διόγκωνε τις πληροφορίες.

Πότε το αντιληφθήνατε αυτό, την ίδια μέρα;

ΜΑΡΤΥΣ: Στο τέλος της ίδιας μέρας.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Στη συνέχεια, τί κάνατε για να έχετε αληθείς πληροφορίες, αφού είχατε καταλήξει ότι ο Χανιώτης δεν σας έδινε αληθείς πληροφορίες και σας έδινε διογκωμένες;

ΜΑΡΤΥΣ: Τίποτε απολύτως, παρά τον κάλεσα και του είπα να είναι προσεκτικός στις πληροφορίες του.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Συνέχιζε, όμως, αυτός.

ΜΑΡΤΥΣ: Αυτός συνέχισε. Ήγω, όμως, από κεί και πέρα, έκανα πλέον λεπτομερή έλεγχο στις πληροφορίες που μου έφερε ο Χανιώτης.

4/4 Θ ΦΚ 13.1.87

231

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Άρα είχατε πληροφορίες και μετά, τεκμηριωμένες και από έλεγχο δικό σας.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Νομίζω ότι και από τις ερωτήσεις του κ. Λασκαλάκη προκόπτει ακόμα μια φορά η υποχρέωσή μας να κάνουμε **γιατί** κάποια **αντιπαρθαση** εξέταση.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Μια ερώτηση ακόμη: Στην επιλογή του Γεωργίτση σαν Αρχηγού του ΓΕΕΘΑ, είχατε, ως αρχηγός ΑΕΔ, λάβει μέσος, είχατε συμπειθώσει, είχατε συναποφασίσει, ή αν δχι αποφασίσει.

Είπατε προηγουμένως ότι, ήταν δυστύχημα το ότι βρέθηκε ο Γεωργίτσης αρχηγός ΓΕΕΘΑ εκείνη την εποχή. Πέστε μου, με ποιά κατήρια του είχατε επιλέξει; Και για να μη σας παραπλανήσω, θα σας πώ, ποιά νομίζω εγώ: Σαν καλό συνωμότη, ή σαν καλό πολεμάρχη;

ΜΑΡΤΥΣ: Ούτε συνωμότη τον ήβερα...

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Ποιά ήταν τα κατήρια, είχε κάποιο φάνιελο ο ανθοφόρος.

ΜΑΡΤΥΣ: Θα με ακούσετε; Τον κύριο Γεωργίτση τον γνώσασα στη σύσκεψη που έγινε με τον Παπαδάκη, τον Καμπόκη και τον Ιωαννίδη. Έκει τον γνώσασα προσωπικά. Δεν τον ήβερα τον άνθρωπο. Επομένως δεν είχα στοιχεία αν είναι συνωμότης ή όχι. Αυτό αφορά την άλλη πλευρά, τον Ιωαννίδη. Άς διοικητή, δίμως, τον είδα στην πράη ότι δεν ήταν ικανοποιητικός.

(4B)

(48)

1/4B.

(Ε.Ε.)

13.1.1987

232

Κατ' αποδεικνύεται αυτόδικράγμα, από τις ποδέεις κι' από τη μή λίψη
 μέτρων. Βγώ, το βράδυ της 21ης είνα στον Χανιώτη, επειδή αντελλόθην
 ότι αυτός ησχολείτο πέραν του δέοντος με τα προγεμματά, με τα
 καντόνια, τα τουρκοκυπριακά του εωτερικού κατ' είγε βιαζόσσει πολλές
 δυνάμεις, για την εξάλειψή των, εις βάρος της κυρίως αμύνης, που
 ήταν στην παραοχή Κυρηνείας, του διέταξε δια του Χανιώτη, να ενερ-
 γήσει το βράδυ της 20ης προς 21ης, δια μεν της κατεβούσης γυκτερινό^{το}
 εγχείριμα, να καταλάβει το Κοτσάκ Καγιά και την 'Ασπρη Μούττη', του
 αρουρίου Ιλασίωνος, με ταυτόχρονο δια τη έω επίσεον πεζιών
 τυγμάτων, προς την κατεύθυνση εξαλείψεως του προγεμμάτος.

ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΔΑΣΚΑΛΑΚΗΣ: Αν δεν κάνω λάθος, μας λέτε κάποιο καινούργιο
 στοιχείο. Μέχρι τώρα, μας λέγατε, καμία ανάμειξη στις επιχειρήσεις
 της Κύπρου. Τώρα, λέτε ότι δύσατε βιαταγής. Είναι καινούργιο στοιχείο
 για να δούμε μέχρι που σταματάει η ανάμειξη σας.

ΜΑΡΤΥΣ: Υποχρεώδηκα, εκ των πραγμάτων.

Κι' ένα άλλο ακόμα, η ΕΛΔΥΧ πήγε και έκανε 3 φορές παλλινδρο-
 μήσεις, από το στρατόπεδο τηρ, προς το Γιονελί. Το καταλαμβάνει,
 το αφήνει. Το καταλαμβάνει, το αφήνει. Γιατί;

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χρίστος Μπασαγιάννης): Τελειώσαμε. Κύριε Μπουάνο αύριο,

Δημήτρης

Δημήτρης

Δημήτρης

2/4B.

(E.E.)

13.1.1987

233

το πρωΐ, από τις 8.30', παρακαλώ να έλθετε στο 140 Γραφείο, για να διαβάσετε, ή και να σας διαβάσουμε, ἀν δέλετε, την κατάθεσή σας, για να υπογράψετε κάθε φύλλο.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ: Κόρις Πρόεδρε, με συγχωρείτε, αλλά επειδή έλειψα κάποιες ώρες, πριν φύγει ο μάρτυρας θα ήθελα να ρωτήσω, αν αυτό που έχει λεχθεί, δηλαδή ο κ. Μπουνάρος είπε, "ας πάρουν και οι Τούρκοι, ένα κοινάτι, για λόγους γοτήτρου". Εάν ελέχθη και πότε;

ΜΑΡΤΥΣ: Όχι. Δεν έχω πεί τέτοιο πράγμα.

ΙΩΑΝΝΗΣ ΚΟΥΤΕΟΓΙΑΝΝΗΣ: Βέρετε ότι το λένε;

ΜΑΡΤΥΣ: Είρω, το έχω διαβάσει στον Τύπο.

Θέλω να σας ευχαριστήσω, κύριε Πρόεδρε, για την ευγένεια και με τον πολετισμένο τρόπο που με αντιμετωπίζετε και δέλω να ευχηθώ στην Επιτροπή, να είναι η τελευταία, που ασχολείται με το Κυπριακό. Τίποτε άλλο, ευχαριστώ.

ΠΡΟΕΔΡΟΣ (Χοίστος Μπασαγιάννης): Βιεές, κύριε Μπουνάρο, δεν κάναμε τίποτε άλλο -το έχω πεί και σε κάποιουν άλλον αυτό- κάναμε ως Έλληνες βουλευτές και αυτοποδούποι του Ελληνικού λαού, που πιστεύουμε βαθειά στην έννοια της Δημοκρατίας, κάναμε και την εξέταση τη δική σας, με βάση, ακριβώς τις αρχές, που διδάσκει η Δημοκρατία. Το ίδιο κάναμε σε όλους τους μάρτυρες, οι οποίοι παρήλασαν και σας θεωρούμε πάντα

3/4B.

(Ε.Σ.)

13.1.1987

234

μάρτυρα και να το έχετε υπόψη σας αυτό, διότι δεν ξέρω ποιό θα
είναι το πόρισμα της Επιτροπής. Να πάτε στα μαλά.

(δ.)

4 B

1/46

B.Π.

13.1.87

235

Στη συνέχεια η Επιτροπή μετά συζήτηση αποφασίζει όπως η συνεδρίαση της Πέμπτης 15 Ιανουαρίου αρχίσει στις 10.00' ώρα αντί της προγραμματισμένης ώρας 10.30'.

Μετά και ώρα 15.25' λύθηκε η συνεδρίαση.

Ο ΠΡΟΕΔΡΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

ΧΡΙΣΤΟΣ ΜΑΒΑΓΛΙΑΝΗΣ

Ο ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ

Κ. ΤΣΙΠΑΡΙΔΑΣ

Ο ΜΑΡΤΥΡΑΣ

Γ.Ρ. ΜΙΩΝΑΝΟΣ

13-1-87

**ΕΞΕΤΑΣΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ
ΓΙΑ ΤΟ ΦΑΚΕΛΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ**

- 1. Δαμιανίδης Άλεξανδρος
- 2. Δασοιαλάκης Γεώργιος
- 3. Ζαχολίκος Παυσανίας
- 4. Ζερβός Κλεάνθης
- 5. Κουτσογιάννης Ιωάννης
- 6. Λιαροκάπης Αλέξανδρος
- 7. Μοριόπουλος Χρήστος
- 8. Μηταργιάννης Χρίστος
- 9. Ντεντιβάνης Αντώνιος
- 10. Παχορόπουλος Αριμήτριος
- 11. Παπαδούνικολάκης Ιωάννης
- 12. Παπαστεφανδήης Εμμανουήλ
- 13. Πετραλιάς Αυγεστινός
- 14. Περάκης Γεώργιος
- 15. Ρέλλης Σπυρίδων
- 16. Τσιγαρίδης Κωνσταντίνος
- 17. Βαρβιτσιώτης Ιωάννης
- 18. Βασιλειέδης Ιωάννης
- 19. Ζαΐμης Ανδρέας
- 20. Δάσκαλης Κων/νος
- 21. Μπλέιωας Στυλιανός
- 22. Βαργκός Αθανάσιος
- 23. Ιαναγιατόπουλος Γεώργιος
- 24. Παπακωνσταντίνου Ηλιάχωλης
- 25. Παπαληγούρης Λυκοτέροιος
- 26. Παυλίδης Αριστοτέλης
- 27. Φατέπουλος Χρήστος
- 28. Κάππος Κωνσταντίνος
- 29. Γιαστράκης Κωνσταντίνος
- 30. Λιβανός Διονύσιος

ΠΡΟΕΔΡΟΣ : Χ. ΜΠΑΣΑΙΤΑΙΝΗΣ
ΑΝΤΙΠΡΟΕΔΡΟΣ : Η. ΖΑΚΟΛΙΚΟΣ
ΓΡΑΜΜΑΤΕΑΣ : Κ. ΤΣΙΓΑΡΙΔΗΣ

6-11-1986

Την **14.-1.-87.** τιμέρα **Τετάρτη**..... και (περ. 9.00
 π.μ., στη Γραμματεία της Εθελοντικής Επιτροπής όπου το "σύνεδρο
 της Κόμισης" (λ' άρρενος, γραμμ. 143 του Μεγάρου της Βουλής) συ-
 σηλώνε τη παραδοσιακή εθελοντική μεταρρύθμιση, αποτελούνταν
 από τους Συνταρτόρες, Χρήστο Παπαγεωργίου, Πρόεδρο, Παπασά, ο Ζανο-
 λίκο, Αντιπρόεδρο, Κων/νος Τατζερίδης, Ερευναρχός και διάδοχο του
 απενέβη την περ. **13-1-87**... απονέμενη της Εθελοντικής
Επιτροπής..... Μπουλέρα 2...
 ..... ανέγνωστ, θερήφιας, βεβαίωση
 και υπέγραψε την καταδίωξη του πολ. έθωρα σύντομη της Εθελοντι-
 ικής περιοδής **13. Ιανουαρίου... 1987**.....

Ο πρόεδρος

Ο αντιπρόεδρος

Ο γραμματέας

ΧΡΗΣΤΟΣ ΠΑΠΑΓΕΩΡΓΙΟΥ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΖΑΝΟΛΙΚΟΣ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΠΟΥΛΕΡΑΣ

ΓΡ. ΜΠΟΝΑΡΟΣ

ΕΠΕΞΗΓΗΣΗ ΚΥΡΙΟΤΕΡΩΝ ΣΥΝΤΜΗΣΕΩΝ

ΑΑ: Αρχηγείο Αεροπορίας ή Αρχηγός Αεροπορίας	ΕΣΣΟ: Εκπαιδευτική Σειρά Στρατεύσιμων Οπλιτών
Α/Α: Αντιαεροπορικό πυροβόλο	ΙΜΑ: Ίλη Μέσων Αρμάτων
ΑΒΑΚ: Αποβατική άκατος (μικρό πλοιάριο)	ΕΜΑ: Επιλαρχία Μέσων Αρμάτων (= 3ΙΜΑ)
ΑΓΓΕΦ: Αρχηγός Γενικού Επιτελείου Εθνικής Φρουράς	ΚιΒ: Κανονισμός της Βουλής
ΑΔ: Αεροδρόμιο	ΚΥΠ: Κεντρική Υπηρεσία Πληροφοριών
ΑΕΔ: Αρχηγείο Ενόπλων Δυνάμεων ή Αρχηγός Ενόπλων Δυνάμεων	ΚΨΜ: Κέντρο Ψυχαγωγίας Μονάδας
ΑΚΕΔ: Ακόλουθος Ενόπλων Δυνάμεων	ΛΟΚ: Λόχος Ορεινών Καταδρομών
ΑΝ: Αρχηγείο Ναυτικού ή Αρχηγός Ναυτικού	ΜΕΟ: Μικτή Επιτελική Ομάς
ΑΣ: Αρχηγείο Στρατού ή Αρχηγός Στρατού	ΝΟΡΑΤΛΑΣ: Μεταγωγικό Αεροσκάφος
ΑΣΔΑΚ: Ανώτερη Στρατιωτική Διοίκησης Αμύνης Κύπρου (ΕΕ/ΕΚ δυνάμεις Διοικητής το 1964 ο Γρίβας)	ΟΔΕΠΙΧ: Οδηγίες Επιχειρήσεων
ΑΣΔΕΝ: Ανώτερη Στρατιωτική Διοίκησης Εσωτερικών και Νήσων	ΠΑΘ: Πυροβόλα όπεια σπιασθοδρομήσεως
ΑΣΕΑ: Ανώτατο Συμβούλιο Εθνικής Άμυνας	ΠΑΠ: Προκεχωρημένος Αξιωματικός Παραπροπτής
ΑΥ: Ανθυποβρυχιακό	ΠΟΤ: Πρόσθιον όριον τοποθεσίας
ΑΦ: Αεροσκάφος	ΠΠΠ: Πυροβολαρχία Πεδινού Πυροβολικού
ΓΕΕΒΑ: Γενικό Επιτελείο Εθνικής Άμυνας	ΣΔ: Σταθμός Διοίκησεως
ΓΕΕΦ: Γενικό Επιτελείο Εθνικής Φρουράς	ΣΔΑ: Στρατιωτική Διοίκηση Αθηνών
ΓΕΝ: Γενικό Επιτελείο Ναυτικού	ΣΔΑΜ: Στρατηγείον Διοίκησεως Ανατολικής Μεσογείου
ΓΕΣ: Γενικό Επιτελείο Στρατού	ΣΕΜ: Σώμα Εφοδιασμού Μεταφορών
ΔΑΚ: Διευθυντής Α' Κλάδου	ΣΥΠ: Σώμα Υλικού Πολέμου
ΔΕΑ: Δόκιμος Έφεδρος Αξιωματικός	Σχέδιο «Κ»: Αμυντικό σχέδιο που προέβλεπε την υπεράσπιση της Κυπριακής Δημοκρατίας σε περίπτωση εκθρικής εισβολής
ΔΙΚ: Διεύθυνση Κυπριακού	Τ/Α: Ταρπιλάκατος
ΕΑΝ: Επιλαρχία Ανογγιωσέων	Τ/Κ: Τουρκοκύπριοι
ΕΓ: Επιτελικό Γραφείο	ΤΟΥΡΔΥΚ: Τουρκική Δύναμη Κύπρου
Ε/Κ: Ελληνοκύπριοι	ΤΠ: Τάγμα Πεζικού
ΕΔΔΥΚ: Ελληνική Δύναμη Κύπρου	Υ/Β: Υποβρύχιο
ΕΔΔΥΚ/Μ: Η Ελληνική Μεραρχία που στάλθηκε το 1964 στην Κύπρο και αποσύρθηκε το 1967-1968	F84F: Δ/Β - Αεροσκάφη διωδεώς βομβαρδισμού
ΕΜΑ: Επιλαρχία Μονάδας Αρμάτων	F5: Αεροσκάφη αναχαιτίσεως, αναγνωρίσεως
ΕΣΑ: Ελληνική Στρατιωτική Αστυνομία	Fα: Phantom - Αεροσκάφη πολλαπλού ρόλου

ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ

- Σελίδα 214: Αντί για F85, το ορθό είναι F84.
Σελίδα 657:
α/ Αντί για ΣΕΙΜΠ, το ορθό είναι SHAPE.
β/ Αντί για ΣΑΚΕ, το ορθό είναι ΣΑΚΕΡ (SACEUR).

Ο ΔΕΚΑΤΟΣ ΤΡΙΤΟΣ ΤΟΜΟΣ
ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ
ΦΑΚΕΛΟΣ ΚΥΠΡΟΥ
ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΤΗΘΗΚΕ ΚΑΙ ΣΕΛΙΔΟΓΙΩΗΘΗΚΕ
ΑΠΟ ΤΟΝ ΔΗΜΗΤΡΗ ΖΑΖΑ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ &
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ
ΚΑΙ ΤΥΠΩΘΗΚΕ ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ
ΑΠΟ ΤΗΝ ΠΑΡΙΣΙΑΝΟΥ ΜΟΝΟΠΡΟΣΩΠΗ Α.Ε.
ΣΕ 600 ΑΝΤΙΤΥΠΑ &
ΓΙΑ ΛΟΓΑΡΙΑΣΜΟ
ΤΗΣ ΒΟΥΛΗΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ
ΑΠΟ ΤΟ ΚΥΒΕΡΝΗΤΙΚΟ ΤΥΠΟΓΡΑΦΕΙΟ
ΤΗΣ ΚΥΠΡΙΑΚΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ
ΣΕ 600 ΑΝΤΙΤΥΠΑ
ΣΕ ΧΑΡΤΙ ΣΑΜΟΥΑ 100 ΓΡΑΜΜΑΡΙΩΝ
ΤΟΝ ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟ ΤΟΥ 2024

